

- 7 חֵלֶק א - דִּינֵי נֶדֶה-----
- 7 שֵׁעַר -----
- 8 פֶּתַח-דָּבָר -----
- 8 הַקְדָּמָה -----
- 10 הַקְדָּמָה לְמַהְדוּרַת תַּשְׁס'ז-----
- 11 מְדַרְשִׁים -----
- 14 פָּרָק א מֵהֵי נֶדֶה -----
- 14 הַקְדָּמָה -----
- 15 נֶדֶה וְזָבָה -----
- 17 בְּדִיקַת רוּפָא -----
- 18 פָּרָק ב - כְּתָמִים-----
- 18 הַקְדָּמָה -----
- 20 בָּגַד בְּדוּק -----
- 20 בָּגַד שְׂאֵינוֹ בְּדוּק-----
- 20 בָּגַד מְלַכְלָךְ-----
- 20 בָּגַד מְכַבֵּס -----
- 22 מָה צָבָעוּ שֶׁל הַכֶּתֶם? -----
- 23 נִמְצָא עַל בְּגָדִים צָבָעוֹנִיִּים-----
- 23 מָה הָיָה הַמָּקוֹם בּוֹ נִמְצָא הַכֶּתֶם? -----
- 24 כְּתָמִים בְּגוּפָהּ וּבְבִגְדֶיהָ -----
- 24 כֶּתֶם בְּבִגְדֶיהָ בְּלֶבֶד -----
- 24 כֶּתֶם בְּמִקוּמוֹת אֲחֵרִים -----
- 24 הָאֵם יָכוֹל לִהְיוֹת מְקוּר אַחַר לְכֶתֶם? -----
- 25 דִּינֵי מְרֵאוֹת בְּבִדְיָה פְּנִימִית -----
- 28 פָּרָק ג - דִּינֵי צָבָעִים -----
- 28 הַצָּבָעִים הַטְּמֵאִים -----
- 30 פָּרָק ד - דָּמִים טְהוּרִים -----
- 30 רְאִיָּה שְׁלֹא כְּדָרְפָה -----
- 30 דָּם יָבֵשׁ -----
- 30 בְּדִיקַת דָּם יָבֵשׁ -----

- 31 ----- דם פָּצַע
- 32 ----- דם בְּמִי-רַגְלִים
- 32 ----- פָּרַק ה - דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּיָמֵי נְדָתָהּ
- 32 ----- מֵהוּת הָרְחוּק
- 35 ----- הַקֶּלֶת רֹאשׁ
- 37 ----- אֲכִילָה עַל שְׁלֶחַן אֶחָד
- 37 ----- אֲכִילַת שִׁירֵי מֵאֵכָל שֶׁל אִשְׁתּוֹ
- 38 ----- צִלְחַת מְרֻכְזִית
- 38 ----- יְשִׁיבָה וְשִׁכְיָבָה עַל מִטָּתָהּ
- 39 ----- יְשִׁיבָה עַל סִפְסָל אֶחָד
- 40 ----- שָׁנָה בְּמִטָּה אַחַת
- 41 ----- דִּינֵי עֲרוּהָ בְּאִשְׁתּוֹ
- 42 ----- מְזִיגַת הַכּוֹס וְהַגִּישָׁת אֵכָל
- 43 ----- הַצָּעַת הַמִּטָּה
- 46 ----- פָּרַק ו - פְּרִישָׁה סְמוּךְ לְיִסְת
- 46 ----- הַקְדָּמָה
- 47 ----- זְמַנֵּי הַפְּרִישָׁה
- 48 ----- צוּרַת הַפְּרִישָׁה
- 49 ----- פָּרַק ז - דִּינֵי יִסְתוֹת
- 49 ----- הַקְדָּמָה
- 50 ----- סוּגֵי הַיִּסְתוֹת
- 50 ----- יִסְתוֹת גּוֹף
- 51 ----- יִסְת שְׂאֵינוֹ קְבוּעַ
- 52 ----- יִסְת חֲצֵי קְבוּעַ
- 52 ----- הַבְּדִלִים בֵּין יִסְת קְבוּעַ לְשְׂאֵינוֹ קְבוּעַ
- 53 ----- קְבִיעַת יִסְת
- 54 ----- עֲקִירַת יִסְת
- 54 ----- יִסְת הַהִפְלָגָה
- 55 ----- עֲקִירַת יִסְת הַהִפְלָגָה
- 56 ----- יִסְת הַחֲדוּשׁ

- 56 ----- עֲקִירַת וְסַת הַחֹדֶשׁ
- 56 ----- וְסַת הַשָּׁבוּעַ
- 57 ----- וְסַת הַדְּלוּג-חֹדֶשׁ
- 57 ----- וְסַת הַדְּלוּג הַחוּזָר-חֹדֶשׁ
- 58 ----- וְסַת הַדְּלוּג-הַפְּלָגָה
- 59 ----- עֲקִירַת וְסַת הַדְּלוּג-הַפְּלָגָה
- 60 ----- וְסַת הַכָּפוּל
- 60 ----- וְסַתוֹת הַגּוּף
- 60 ----- וְסַת הַגּוּף-סָבָה
- 61 ----- עֲקִירַת וְסַת הַגּוּף-סָבָה
- 61 ----- וְסַת הַגּוּף-סִימָן
- 62 ----- עֲקִירַת וְסַת הַגּוּף-סִימָן
- 63 ----- מְעַבְרַת בְּעֵלֶת וְסַת קָבוּעַ
- 65 ----- כְּדוּרִים הַמְּשֻׁנָּים וְסַת
- 66 ----- פָּרָק ח - בְּדִיקָה לְפָנַי תִּשְׁמִישׁ וְאַחֲרָיו
- 66 ----- הַקְּדָמָה
- 69 ----- דְּרוֹךְ הַבְּדִיקוֹת
- 69 ----- פָּרָק ט - אִשָּׁה שֶׁנִּטְמָאָה בְּאִמְצַע תִּשְׁמִישׁ
- 71 ----- רוּאָה מְחַמַּת תִּשְׁמִישׁ
- 71 ----- פָּרָק י - דֵּינֵי כֵּלָה
- 71 ----- טְהָרַת הַכֵּלָה
- 72 ----- מְנַהֲגִים שֶׁלִּפְנֵי הַחֶפֶה
- 73 ----- חֶפֶת-נֶדֶה
- 74 ----- 'יְחֻדֵר יְחֻד' בְּחֶפֶת-נֶדֶה
- 74 ----- 'יְחֻדֵר יְחֻד' לְטוֹבֶלֶת בַּיּוֹם
- 75 ----- יְחֻד אַחַר הַנְּשׂוּאִין
- 76 ----- בְּעֵילַת-מִצְוָה
- 77 ----- דָּם-בְּתוּלִים בְּבִיאוֹת נוֹסְפוֹת
- 78 ----- בְּדִיקוֹת לְבַעֲלַת וְסַת שְׁאִינוֹ קָבוּעַ
- 78 ----- בְּעֵילָה בְּשִׁבְתָּ

78	התקדשות לפני הביאה
79	פרק יא - דיני יולדת ומפלת
79	תשמיש בהריון
80	פרישה סמוך ללדה
83	המפלת
83	ברכת הגומל
84	פרק יב - נאמנות האשה
84	הקדמה
84	אשה שהגיע זמנה
84	יציאת אשה מחזקת טמאה
84	אמתלא - תרוץ
85	אמתלא לאחר מעשה
85	אמירה
86	בעיות בנאמנות
87	נאמנותה כששאלה חכם
87	שאלת חכם
88	חלק ב - דיני טהרת נדה
88	פרק יג - הפסק טהרה
88	הקדמה
88	רחיצה ונהכנה
89	דרך הבדיקה
91	בגד הבדיקה
93	זמן הבדיקה
94	הפסק טהרה בשבת או ביום-טוב
94	הפסק טהרה בזמנים מיוחדים
95	פרק יד - שבועה נקיים
95	הקדמה
97	פתמים בשבועה נקיים
100	פרק טו - חפיפה
100	הקדמה

100	חֲפִיפַת הַשֹּׁעַר
101	רְחִיצַת הַגּוּף
101	זְמַן הַחֲפִיפָה
102	טְבִילָה בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת
102	טְבִילָה בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת-קִדְּשׁ שֶׁהוּא לַיִל-יוֹם-טוֹב
102	טְבִילָה בְּלַיִל-שַׁבָּת שְׁאַחַר רֵאשׁ-הַשָּׁנָה
102	הַרְחַקַת הַטְּבִילָה מִהַחֲפִיפָה
102	בֵּין הַחֲפִיפָה לְטְבִילָה
103	טְבִילָה לְלֹא חֲפִיפָה
103	טְבִילָה לְלֹא בְּדִיקָה
104	טְבִילָה לְלֹא רַחֲצָה
104	סִפֵּק בְּחֲפִיפָה אוֹ בְּבְדִיקָה
105	פָּרֵק טז - דְּבָרִים הַחוֹצְצִים
105	כָּלְלִי
108	פָּה וְשֵׁנִים
109	סוּגֵי לְכֻלּוֹ בְּעוֹר
110	פְּצָעִים
111	תְּחִבּוּשׁוֹת
111	שְׂרִיטָה
111	קוֹץ אוֹ רָסִיס
111	יּוֹד
111	גָּבֶס
112	נְפִיחוֹת בַּבֶּשֶׂר
112	שְׁעָרוֹת שֶׁבַּמֶּכָּה
112	יִבְלָת
112	עוֹר קָשָׁה
112	דְּבָרִים מְדַלְּדָלִים
112	כְּוִיּוֹת שְׂמֵשׁ
112	תַּפְרִים
113	בֵּית-הַשְּׂחִי

- 113 ----- יָדִים וְצַפְרָנִים
- 115 ----- רַגְלִים
- 116 ----- פָּרֶק יז - זְמַן הַטְּבִילָה
- 116 ----- כָּלְלִי
- 116 ----- זְמַנֵּי טְבִילָה
- 117 ----- טְבִילָה בְּשַׁבָּת
- 119 ----- טְבִילָה בְּזְמַנִּים מֵיְחָדִים
- 119 ----- פָּרֶק יח - הַטְּבִילָה דְּרָף הַטְּבִילָה
- 120 ----- צוּרַת הַטְּבִילָה
- 121 ----- דְּבָרִים הַמְּעַכְּבִים בְּטְבִילָה
- 121 ----- צְנִיעוּת בְּטְבִילָה
- 122 ----- דִּינֵי הַמְּקוּהָ
- 122 ----- חֶלֶק ג - הַלְּכוּת צְנִיעוּת
- 122 ----- פָּרֶק יט - הַקְּדָמָה לְהַלְּכוּת צְנִיעוּת
- 122 ----- כָּלְלִי
- 126 ----- מִצְוַת פְּרִיָּה וְרֵבִיָּה
- 127 ----- פָּרֶק כ - הַכְּנוּת לְתַשְׁמִישׁ
- 130 ----- כּוּוֹן הַמְּטָה
- 131 ----- פָּרֶק כא - בְּנֵי תִשְׁעַ מְדוּת
- 133 ----- פָּרֶק כב - דִּינֵי הַתְּשְׁמִישׁ
- 133 ----- דְּרָף הַתְּשְׁמִישׁ
- 134 ----- זְמַן הַתְּשְׁמִישׁ
- 137 ----- תְּשְׁמִישׁ בְּאוּר
- 138 ----- הַתְּכַסּוּת בְּשַׁעַת תְּשְׁמִישׁ
- 139 ----- כְּסוּי סְפָרֵי קִדְּשׁ
- 141 ----- פָּרֶק כג - דְּבָרִים הַמוֹנְעִים תְּשְׁמִישׁ
- 141 ----- חֶסֶר צְנִיעוּת
- 141 ----- אוֹרְחִים
- 142 ----- אַחַר בֵּית הַכֶּסֶּא
- 142 ----- בְּעֵת חֲלֻשָּׁה

143 ----- פְּרָק כד - אַחַר הַתְּשׁוּמִישׁ -

143 ----- קִימָה -

144 ----- נְטִילַת יָדַיִם -

144 ----- רְחִיצָה -

144 ----- קְרִיאַת שְׁמַע -

144 ----- הַנְּקָה -

145 ----- טְבִילָה -

חֵלֶק א - דִּינֵי נְדָה

שַׁעַר

עַל הַלְכוּת נְדָה וְטָהָרָה (לְכָל עֵדוּת יִשְׂרָאֵל)

נְאֻסָּף וְנִקְבָּץ מֵרֵאשׁוֹנִים וְאַחֲרוֹנִים

לְמַעַן דַּעַת אֶת הַדָּרָךְ אֲשֶׁר יִלְכוּ בָּהּ

וְהַמַּעֲשֵׂה אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ

עֲרוּכִים ע"י מְרַדְכֵי אֱלֹהֵי הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן

הָרַב הָרֵאשִׁי לְיִשְׂרָאֵל בֶּן הָרַב הַגָּאֹן צִיס"ע חק"ו

הַמְּקַבֵּל הָאֱלֹהִי ח"ר סְלֵמָאן אֱלֹהֵי זְצוּק"ל זִיע"א

מַחֲבֵר סֵפֶר פָּרָם שְׁלֵמָה עַל עֵץ הַחַיִּים ו' חֲלָקִים וְעוֹד

יֵצֵא לְאוֹר בַּפֶּעַם הָרֵאשׁוֹנָה

עַל יְדֵי תַלְמוּד תּוֹרָה "סִפְת דָּוִד" - יְרוּשָׁלַיִם תַּשְׁד"ם

הוֹצָאָה מְרַחֲבֵת וּמְתַקְנֵת - תַּשְׁמ"ו

מְהַדְוֶרָה מְתַקְנֵת וּמְשַׁפְּרֵת - תַּשְׁס"ז

שֵׁאלוֹת וְהַעֲרוֹת בְּכָל עֲנִינֵי הַסֵּפֶר

נֹא לְשִׁלּוּחַ לַת.ד. 342 מִצַּפֵּה רִמּוֹן 80600

אוּ לְדוּא"ל zivko@bezeqint.net

פְּתַח-דָּבָר

למִהְדוּרָה הָרֵאשׁוֹנָה

בְּשִׁבְחַ וְהוֹדָאָה לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁזְכָנוּ לְהוֹצִיא אֶת "סֵפֶר הַהֲלָכָה" א' וּב', וְכַעַת מְזַכְּנוּ לְהוֹצִיא אֶת סֵפֶר "דְּרָכֵי טְהָרָה" שֶׁל הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן וְהָרַב הָרֵאשִׁי לְיִשְׂרָאֵל הָרַב מְרַדְכֵי אֱלִיהוּ שְׁלִיט"א.

בְּסִפְרֵי הַהֲלָכָה נִעְזְרָנוּ בְּלִמּוּד הַתְּלִמִּידִים בְּתִלְמוּדֵי-הַתּוֹרָה שֶׁבְּמוֹסְדוֹתֵינוּ, וְנִעְזְרוּ בָהֶם בְּעוֹד מוֹסְדוֹת בְּאַרְץ וּמְחוּצָהּ לָהּ. אָנוּ תַּפְּלָה לַה' יִתְבָּרַךְ שֶׁיִּזְכְּנוּ לְהוֹצִיא אֶת שְׂאֵר חֻלְקֵי הַסֵּפֶר.

בְּהַזְדַּמְנוּת זֶה הִנְנוּ מוֹדִים לְהָרַב שְׁלִיט"א עַל עֲזָרְתוֹ הַבְּרוּכָה מֵיוֹם פְּתִיחַת הַתְּלִמוּד-תּוֹרָה וְעַד הַיּוֹם. תְּהֵא מְשֻׁכְּרָתוֹ שְׁלֵמָה מֵעַם ה'.

מוֹסְדוֹת סֶכֶת דָּוִד בְּיִשְׂרָאֵל

מְנַחֵם בְּצָרִי

מְנַהֵל

אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: אֲשִׁירִיכֶם יִשְׂרָאֵל! לִפְנֵי מִי אַתֶּם מְטַהְרִים וּמִי מְטַהֵר אֶתְכֶם? אֲבִיכֶם שִׁבְשֻׁמִּים, שֶׁנֶּאֱמַר: "וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מֵיִם טְהוֹרִים, וּטְהַרְתֶּם"; וְאוֹמְרִי: "מִקְוֵה יִשְׂרָאֵל ה'", מֵה מִקְוֵה מְטַהֵר אֶת הַטְּמְאִים אֶף הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְטַהֵר אֶת יִשְׂרָאֵל. (מִשְׁנָה סוֹף מַסַּכְתָּ יוֹמָא)

הַקְּדָמָה

הַלְכוֹת נִדְהָ הֵן מִהֲהֲלָכוֹת הַקְּשׁוֹת. וְאֵף עַל פִּי שֶׁהֵן שְׂכִיחוֹת וַתְּדִירוֹת, הֵיִדַע בָּהֶן דַּל. וְכַמָּה סְבוֹת לְדָבָר: לְעֵתִים, מִפְּנֵי שֶׁהָאִשָּׁה סוֹמְכֶת עַל בְּעָלָהּ, וְהוּא מְתַרְשֵׁל לְלַמֵּד אֶת הַהֲלָכוֹת עַל בְּרִין וְסוֹמֵךְ עַל מֵה שֶׁלָּמַד אוֹ שָׁמַע בְּאַקְרָאֵי בְּנוֹשֵׂא זָה, וּמִכָּאֵן נִעֲשֶׂה לְמַבִּין גְּדוֹל וּלְפוֹסֵק וּמִזְרָה הוֹרָאָה; לְעֵתִים סוֹמֵךְ הָאִישׁ עַל אִשְׁתּוֹ שֶׁלָּמַדָּה אֶת הַהֲלָכוֹת, אֵף הִיא יוֹדַעַת אֶת הַהֲלָכוֹת רַק מִתּוֹךְ מֵה שֶׁשָּׁמְעָה מֵאִמָּה אוֹ מִחֻבְרָתָהּ, וְלְעֵתִים, בְּעֵצַת הַיֵּצֵר, מְקַבְּלֶת הִיא עַז וּפּוֹסְקֶת בְּדַבְרֵים הָעוֹמְדִים בְּרוּמוֹ שֶׁל עוֹלָם.

תְּמִיד תְּמַהְתִּי עַל הַהֲלָכָה שֶׁמֵּתֵר לְתִלְמִיד-חֶכֶם לְהוֹרוֹת לְאִשְׁתּוֹ, וְלִמְעֻשָּׂה לְעֶצְמוֹ, בְּהֲלָכוֹת נִדְהָ. פִּיִּצַּד הַתִּירוֹ חַז"ל לְבַעַל שֶׁהוּא נוֹגֵעַ בְּדָבָר, לְפִסֵּק הֲלָכָה, הֲרִי יֵשׁ לְחֹשֶׁשׁ שֶׁלְּבוֹ יִטְנוּ לְהַתִּיר אֶת הָאִסוּר אִסוּר כָּרַת? וְאֶפְשָׁר שֶׁיִּדְעוּ חַז"ל שֶׁחֲמַרְתָּ הֲלָכוֹת אֵלּוּ, שֶׁהִיא רַבָּה מְאֹד, יִדְעָה לְתִלְמִידֵי-חֶכְמִים, וְלִכְּפֹף אֵין לְחֹשֶׁשׁ שֶׁיִּתִּירוּ אֵף חֹשֶׁשׁ אִסוּרֵי כָּרַת, וְסִמְכוּ עַל כֹּף שֶׁלֹּא יִקַּל אָדָם לְעֶצְמוֹ אִם אֵינוּ יוֹדַע הַהֲלָכָה עַל בְּרִיָּה. וּמִי לָנוּ גְּדוֹל מֵרַב נַחְמָן שֶׁאִשְׁתּוֹ לֹא בָּאָה אֵלָיו בְּשִׂאֵלוֹת וּבְמִרְאוֹת דְּמִים, פִּיּוֹן שֶׁהִיְתָה חוֹשֶׁשֶׁת שֶׁמָּא יִחְמִיר עַל עֶצְמוֹ וְלֹא יִסְמְךָ עַל חֲכָמְתוֹ וְיִפְרֹשׁ [1] תּוֹס' נְדָה כ' ע"ב וע"ש עוד טעמים.. וּמִי הִיְתָה אִשְׁתּוֹ שֶׁל רַב נַחְמָן? יִלְתָּא, הַמְּפָרְסְמֶת בְּחֲכָמְתָהּ, בְּתַקִּיפוֹתָהּ וּבְסִדְרָה הַנְּהַגְתָּ הַצְּבוּר שֶׁלָּהּ [2] ע"י קִידוּשִׁין ע' ע"א..

וְאֶפְשָׁר עוֹד שֶׁסִּמְכוּ חַז"ל עַל כֹּף, שֶׁכְּשֶׁאָדָם לוֹמֵד הֲלָכוֹת אֵלּוּ וְנוֹתֵן דְּעֵתוֹ עֲלֵיהֶן וְעוֹסֵק בְּבִדָּם שֶׁפִּיר וְשִׁלְיָא, אֵין חֲטָא בָּא עַל יָדוֹ.

מצות למוד הלכות נדה היא לפחות אחת לחודש, כדי שלא יכשל באסורי כרת, וידע את האסור והמותר, ואת הדברים שצריכים לשאל בהם שאלת חכם. הלומד בצורה זו, זכות הלמוד תעמד לו, שלא יכשל בהן. במיוחד חשוב הדבר לחתן וכלה, שבשנת נשואיהם הראשונה ילמדו הלכות אלו בצותא, וישגנו לעצמם וירבו בשאלות לחכם עד שיידעו ויבינו בהלכות אלו.

מובא בספר "טהרת ישראל", שהיו נשים שאבותיהן ובעליהן היו תלמידי-חכמים גמורים, יראים ושלמים, ובכל זאת טעו בהלכות: ספרו את יום "הפסק טהרה" פיוס הראשון לשבעה נקיים, והשלימו עליו עוד ששה ימים. "אוי לאזנים שפך שומעות!".

והוסיף עוד בעל "טהרת ישראל" שהיו נשים שלא היו יודעות שצריך בדיקה יסודית בעת "הפסק טהרה" וכדומה^[3] על בהקדמה לספר "טהרת ישראל" .. ומתוך נסיוננו אנו, יכולנו להוסיף עבדות נוספות של חסר ידיעה בסיסית בהלכות נדה כהנה וכהנה. יש שלא ידעו דיני פרישה סמוך לוסת, ויש שלא ידעו דיני הרגשה. יש שחשבו שאם רואה טפת דם בבדיקה פנימית דינה ככתם, ויש שלא חששו כלל לדם וכתם שלא בשעת וסתה. וכמו בהלכות נדה, גם בהלכות טבילה וחיצוץ גדול חסר הידיעה. והלכות אלו הרי הן כספר החתנים בטביל הנשים, שמתבשות לשאל רב או רבנית הבקיאם בהן.

אסור נדה כמוהו כאסור עריות^[4] על ב"י סוף סי' קצ"ה. שיש בהן דין יהרג ואל יעבר. וחסור אסור זה כמזכר בזהר הקדוש פרישת שמות^[5] דף ג' ע"ב. שאדם מביא על עצמו טמאה רצוזה הנדבקת בו. והגמרא^[6] שבועות י"ח ע"ב, נדה ס"ג ע"ב. למדה מהפסוק: "והזרתם את בני ישראל מטמאתם", שמתפאן אזהרה לבני ישראל שיפרשו מנשותיהם סמוך לוסת, והסבירו חכמי המוסר את המשך הפסוק, "ולא ימתו בטמאתם בטמאם את משפני אשר בתוכם"^[7] ויקרא ט"ו, ל"א. כי אסור נדה מיתה יש בה, כרת יש בה, ונוסף לכה נטמאים האיש והאשה, ומסתלקת מהם השכינה, ומטמאים כפיכול את השכינה שבתוכם. וכמה צריך אדם להחרד ולפחד שלא יבוא לידי כה.

ואם יאמר אדם: 'אם-כן אפרש' - על זה באה התורה ואומרת "והתקדשתם והייתם קדשים"^[8] ויקרא י"א, מ"ד. דהיינו, התקדשו מלמטה ויהא לכם עזר מלמעלה להתקדש^[9] על רש"י שם. שבועות י"ח ע"א.. ועל כגון זה נאמר: "פתחו לי פתח כחדו של מחט ואפתח לכם פתח כפתחו של אולם", האדם יתחיל לחשב על התקדשות, ילמד הלכות נדה על-מנת להתקדש ולהפנע מטמאה, ועל-ידי-זה יעזרהו ה' ויסיעהו להתקדש מלמעלה שלא יבוא לידי חטא.

ראשיתו של ספר זה בשעורים לנשים נבחרות, נשי תלמידי-חכמים, שחלק מהן היו מדריכות לנשים. ובעת שהחלטנו ללמד, עלה בדעתנו שאלה שתשתתפנה בשעור תתחלנה ללמד אחרות, ובפרט כלות, בצורה יסודית.

מסכומי שעורים אלו הדפסו החוברות, שמקבוצן הדפס ספר זה. ויתברכו מפי עליון הרב נסים אחיטוב נר"ו והרב דוד גוי נר"ו, שעסקו וטרחו בהדפסת החוברות ובהפצתן.

ספר הלכות נדה מיעד לכל חלקי עם ישראל, כי הוא כולל פסקי הלכה הן לפי השלחן-ערוך והן לפי הרמ"א, הן לספרדים ועדות-המזרח הפוסקים בדרך-כלל כשלחן-ערוך, והן לאשכנזים הפוסקים בדרך-כלל כרמ"א. יש בספר גם מקצת מנהגי עדות. אמנם לא הבאנו את המנהגים שאין להם יסוד ובסיס הלכתי.

כְּדֵי שֶׁלֹא לְבַלְבֵּל אֶת הַקּוּרָא, הַשְׁתַּדְּלָנוּ כְּכֹל הָאֶפְשָׁר לְמַעַט בְּשִׁלְיַחַת הַקּוּרָא לְשִׂאֲלַת חֲכָם, אֲבָל בְּרוּר הוּא שֶׁבְּסִפָּר כְּהַלְכוֹת נִדְהָ נִזְקַק הַשׁוֹאֵל לְחֲכָם בְּדִינִים רַבִּים, וְאִי-אֶפְשָׁר לְעֲנוֹת עַל הַכֹּל בְּכֹתֵב, מִפְּנֵי שֶׁצָּרִיךְ שְׂקוּל דַּעַת לְגוֹפּוֹ שֶׁל הַנוֹשֵׂא וְהַנְּשׂוּא, וּמִפְּנֵי שֶׁשׁוֹנֵה הַדִּין בֵּין אָדָם לַחֲבֵרוֹ וּבֵין אִשָּׁה לְרֵעוּתָהּ.

בְּרַב הַמְּקוֹמוֹת בְּסִפָּר הַשְׁתַּדְּלָנוּ לְהַבִּיא הַלְכָה פְּסוּקָה, אֲךָ יִשְׁנֵם מְקוֹמוֹת שֶׁרַב הַפּוֹסְקִים אוֹסְרִים וְחֹלְקִים מִתּוֹרָה, וְכֹתְבוּ הָאֲחֵרוֹנִים שֶׁיֵּשׁ לְסַמֵּךְ עֲלֵיהֶם בְּשִׁעַת הַדְּחָק, וּבְמִקְרִים אֵלּוּ, לְעֵתִים כְּתִבְנוּ סְבֵרַת שְׁנֵיהֶם, וְלִפְעָמִים שֶׁלְחָנוּ לְשִׂאֲלַת חֲכָם, וַיֵּשׁ מְקָרִים שֶׁהֵבֵאנוּ שְׁתֵּי דַעוֹת וְלֹא פָּסְקָנוּ בֵּינֵיהֶן, כִּי הַפּוֹסְקִים הָאֲחֵרוֹנִים חִלּוּקִים בְּדַעוֹתֵיהֶם כִּי צָד לְנֶהֱגֵה, וְלֹא רָצִינוּ לְהַכְנִיס רְאִישָׁנוּ בֵּין הָרִים גְּדוֹלִים.

וּמִצָּוָה בְּחֻזְרָת, לְבָרֵךְ אֶת מַעֲלַת הַבֵּן יָקִיר לִי, הַחֲכָם הַשָּׁלֵם הַמְּחַכֵּים אֶת אֲבוֹתָיו, רַבִּי שְׁמוּאֵל נֶרֶו, שֶׁיִּגַע וּמִצָּא דְבָרֵי חֶפֶץ דְּבָר דְּבוּר עַל אֶפְנֵי בְטוֹב טַעַם וְדַעַת וַיִּרְאֵת אֱלֹהִים, שֶׁטָּרַח בְּעֵרִיכַת הַחוֹבְרוֹת וְסִפָּר זֶה. יִשְׁלַם לוֹ ה' שְׁכָרוֹ הַטּוֹב וַיְתֵהי מִשְׁפָּרְתוֹ שְׁלֵמָה וַיִּתְבָּרַךְ הוּא וְאִשְׁתּוֹ וּבְנָיו שֶׁיַּחֲיוּ בְּכָל מִיַּד דְּמִיטֵב בְּכָל מְכַל לְמַלְאָכֵי הַשָּׁמַיִם, אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן. וּבְכָלל הַבְּרָכָה הָרַב זָאב נוֹיִמָן נ"י שֶׁסִּיעַ וְעָזַר בְּעֵרִיכָה וּבַהֲגָהָה.

וְאֲחֵרוֹן אֲחֵרוֹן חֲבִיב הוּא יְדִידֵי הַנִּכְבָּד וְהַנְּעֻלָה, רֵאשׁ וְרֵאשׁוֹן לְכָל דְּבָר שֶׁבִּקְדָשָׁה, הוּא הַמוֹצִיא וְהַמְּבִיא הַעוֹשֶׂה וְהַמַּעֲשֶׂה לְמַעַן הַתּוֹרָה וְלוֹמְדֶיהָ, וְעוֹסֵק בַּתּוֹרָה שֶׁלֹא תִשְׁתַּכַּח מִיַּדֵּי יִשְׂרָאֵל הַקְּדוֹשִׁים, מִגִּזְעֵי אֲרָאֵלִים וְתַרְשִׁישִׁים, יְדִיד נְפִשֵׁי הָרַב מְנַחֵם בְּצָרֵי שְׁלִיט"א, מְנַהֵל "סִכַּת דָּוִד" יְרוּשָׁלַיִם. יְהִי רָצוֹן שֶׁיִּמְלֹא ה' מִשְׁאֲלוֹת לְבוֹ לְטוֹבָה וְלְבָרָכָה לְשִׁשׁוֹן וְלִשְׁמֻחָה, וְכֹל אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה יִשְׁפִּיל וְיִצְלִיחַ וַיְהִי ה' עִמּוֹ, אֲמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן.

וַיְהִי רָצוֹן שֶׁלֹא תִצָּא תִקְלָה מִתַּחַת יְדֵינוּ וְלֹא נִכְשַׁל בְּדְבַר הַלְכָה. וּבְזָכוֹת שְׁמִירַת טְהָרַת הַמִּשְׁפָּחָה נִזְכָּה לְהַשְׁרָאֵת הַשְּׂכִינָה, "כִּי אֲנִי ה' מְקַדֵּשׁ אֶת יִשְׂרָאֵל בְּהִיּוֹת מְקַדְּשֵׁי בְּתוֹכָם לְעוֹלָם" [10] יַחֲזַקְאֵל ל"ז, כ"ח..

מְרַדְכֵי אֱלֹהֵינוּ

הַרְאֵנוּ לְצִיּוֹן הָרַב הַרְאֵנוּ לְיִשְׂרָאֵל

בֶּן הַרְה"ג צ"ע חק"ו הַמְּקַבֵּל הָאֱלֹהֵי

ח"ר סְלֵמָאן אֱלֹהֵינוּ זְכוּק"ל

אֶת אַחֵי אֲנָכִי מִבְּקֵשׁ. אֲמַנֵם עֲמַלְנוּ עַל הַסִּפָּר הַזֶּה זְמַן רַב, אֲךָ לְאָדָם חֲסוֹנוֹת וַיִּתְּכֵן וְשִׁגְיָנוּ בְּהַלְכָה, אוֹ טַעוֹת דְּפּוֹס הַשְׁתַּבְּרָבָה. עַל-כֵּן נִבְקֵשׁ מִכָּל מִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ הַעֲרָה בְּהַלְכָה, נָא - לְשׁוֹן בְּקָשָׁה - לְכַתֵּב וְלַהֲעִיר לָנוּ.

הַקְּדָמָה לְמַהְדוּרַת תַּשְׁס"ז

זְכָנוּ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא וְסִפָּר זֶה נִתְקַבֵּל בְּאַהֲבָה וּבַהֲעֲרָכָה אֲצֵל גְּדוֹלֵי יִשְׂרָאֵל וּבַצְּבוּר הַרְחָב, וְזָכָה לְתַפִּיזָה רַבָּה בְּאַרְץ וּבְעוֹלָם.

מֵאַז יִצְאָה לְאוֹר הַמַּהְדוּרָה הַקּוֹדֶמֶת הַתְּבָרָרוּ וְהַתְּחַדְּשׁוּ כְּפָמָה דְּבָרִים בְּעֵנֵינוּ רְפוּאָה וּבְעֵנֵינוּ אַחֲרִים, וְעַל-כֵּן בְּמַהְדוּרָה זֹאת תִּקְנוּ וְנוֹסְפוּ כְּפָמָה הַלְכוֹת. כְּמוֹ כֵּן לְשׁוֹנוֹ שֶׁל הַסִּפָּר וְסִגְנוֹנוֹ תִּקְנוּ בְּכַמְּהָ מְקוֹמוֹת לְמַעַן רְיוּץ הַקּוּרָא בּוֹ.

יְבָרְכוּ מִפִּי עֲלִיּוֹן כָּל הַמְשִׁתְּדָלִים וְהַמְסִיעִים בְּהוֹצָאת הַסֶּפֶר מִחֶדְשׁ, וְכָל שׁוֹלְחֵי הַהֶעָרוֹת וְהַשְּׂאֵלוֹת, שֶׁבְּזִכְרוֹתָם הִתְלַבְּנוּ כַּמָּה עֲנִינִים. לְכֻלָּם הַתּוֹדָה וְהַבְּרָכָה.

נְבִקֵּשׁ שׁוֹב מִכָּל מִי שֵׁישׁ לוֹ הָעֶרְהָ בְּהִלְכָהּ, נָא יִכְתֹּב וְיִוְדִיעֵנוּ.

וְיִהִי רְצוֹן שְׂלֵא תֵצֵא תִקְלָה מִתַּחַת יְדֵינוּ וְלֹא נִכְשַׁל בְּדַבַּר הַלְכָהּ. וּבְזִכְרוֹת שְׂמִירַת טְהָרַת הַמְשִׁפְּחָה נִזְכָּה שְׂיִתְקַיֵּם בְּנוֹ הַפְּתוּב: "וְזָרְקֵתִי עֲלֵיכֶם מִיָּם טְהוֹרִים וְטְהַרְתֶּם" [11] יחזקאל ל"ז, כ"ה,, וְנִרְאָה בְּהוֹפְעֵת יְשׁוּעַת ה' עַל עַמּוֹ וְנַחֲלָתוֹ בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ, אָמֵן.

מְרֻדְכֵי אֱלֹהֵינוּ

הָרֵאשׁוֹן לְצִיּוֹן, הָרַב הָרֵאשִׁי לְיִשְׂרָאֵל לְשַׁעֲבֵר

בֶּן הַרְה"ג צי"ע חק"ו הַמְקַבֵּל הָאֱלֹהֵי

ח"ר סלמאן אֱלֹהֵינוּ זְכוּק"ל

מְדַרְשִׁים

א. רַבֵּי אֶלְעָזָר בֶּן חֲסִמָּא אוֹמֵר: קָנִין וּפְתִיחֵי נְדָה, הֵן הֵן גּוֹפֵי הַלְכוֹת [עֶקֶר תּוֹרָה שְׁבַע־עַל-פֶּה - (ר"ע מִבְּרִטְנוֹרָא)] [12] אֲבוֹת ג', כ"ב..

ב. "שְׁחֹרוֹת כְּעוֹרֵב" (ש"ה ש"ה, י"א) - אֵלּוּ הֵן פְּרָשִׁיּוֹתֶיהָ שֶׁל תּוֹרָה, שְׂאָף-עַל-פִּי שֶׁנִּירָאוֹת כְּאֵלוּ הֵן כְּעוֹרוֹת וְשְׁחֹרוֹת לְאֶמְרָן בְּרַבִּים, כְּגוֹן הַלְכוֹת נְדָה וְיֹלְדֵת, אָמַר הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: הֲרֵי הֵן עֲרֻבוֹת עָלֶי [13] וַיִּקְרָא רַבֵּה י"ט, ג'..

ג. תֵּנָא דְבֵי אֱלֹהֵינוּ: מַעֲשֵׂה בְּתַלְמִיד אֶחָד שֶׁשָּׁנָה הִרְבֵּה וְקָרָא הִרְבֵּה וְשִׁמְשׁ תַּלְמִידֵי-חֲכָמִים הִרְבֵּה, וּמַת בְּחֻצֵי יָמָיו. וְהִיָּתָה אֲשֶׁתּוֹ נוֹטֶלֶת תַּפְלִיּוֹ וּמַחְזֶרֶתָם בְּבִתֵּי-כְנִסְיֹת וּבְבִתֵּי-מִדְרָשׁוֹת, וְאָמְרָה לָהֶם: כְּתִיב בְּתוֹרָה (דְּבָרִים ל', כ'): "כִּי הוּא חַיִּיךָ וְאַרְךָ יָמֶיךָ". בְּעַלִּי, שֶׁשָּׁנָה הִרְבֵּה, וְקָרָא הִרְבֵּה, וְשִׁמְשׁ תַּלְמִידֵי-חֲכָמִים הִרְבֵּה, מִפְּנֵי מָה מַת בְּחֻצֵי יָמָיו? וְלֹא הִיא אָדָם מַחְזִירָה דְּבָר. פַּעַם אַחַת נִתְאַרְחֵתִי אֶצְלָהּ, וְהִיָּתָה מְסִיחָה כָּל אוֹתוֹ מֵאֶרֶץ. וְאָמְרַתִּי לָהּ: בְּתִי, בְּיָמֵי נְדוּתְךָ מֵהוּ אֶצְלָךְ? אָמְרָה לִי: חַס וְשָׁלוֹם! אֶפְלוּ בְּאֶצְבַּע קִטְנָה לֹא נִגַּע בִּי. בְּיָמֵי לְבוֹנָה [שְׁבַע־נְקִיִּים] מֵהוּ אֶצְלָךְ? אָכַל עֲמִי וְשָׁתָה עֲמִי וְיָשָׁן עֲמִי בְּקְרוֹב בְּשֹׁר, וְלֹא עָלְתָה דַּעַתּוֹ עַל דְּבַר אַחֵר. וְאָמְרַתִּי לָהּ: בְּרוּךְ הַמְּקוֹם שֶׁהִרְגוּ! שְׂלֵא נִשְׂא פָנָיִם לַתּוֹרָה, שֶׁהֲרִי אָמְרָה תּוֹרָה (וַיִּקְרָא י"ח, ט'): "וְאֵל אֲשֶׁה בְּנִדְתָּ טְמֵאָתָה לֹא תִקְרָב".

כִּי אֲתָא רַב דִּימֵי אָמַר: מִטָּה חֲדָא הוּאֵי. בְּמַעֲרַבָא אָמְרֵי: אָמַר רַב יִצְחָק בַּר יוֹסֵף: סִינַר מִפְּסִיק בֵּינוּ לְבִינָה [14] שְׁבַת י"ג ע"א..

ד. "אַל תִּירָא יֵין כִּי יִתְאַדָּם, כִּי יִתֵּן בַּכּוֹס עֵינָיו, יִתְהַלֵּךְ בְּמִישְׁרֵים" (מִשְׁלֵי כ"ג, ל"א) - אָמַר רַבֵּי עֲזַרְיָה: אַל תִּירָא יֵין כִּי יִתְאַדָּם - כִּי יִתְאַנֶּה לְדָם נְדָה וְלָדָם זִיבָה וְכו', סוֹף שְׂאֵשׁוֹתוֹ אוֹמְרַת לוֹ: 'כְּשׁוֹשָׁנָה אֲדַמָּה רְאִיתִי, וְהוּא אֵינוֹ פּוֹרֵשׁ מִמָּנָה [15] אֲסַתֵּר רַבֵּה ה', א'..

ה. "אל תתן את פיה לחטיא את בשרך" (קהלת ה', ה') - בלשון נקיה דברה תורה. אם אמרה לה אשתך שהיא נדה - אל תחטיא את גופך ותגע בה! ואל תאמר לפני המלאך הממנה על צורת הגלד: 'שוגג הייתי ולא הייתי יודע' [16] תנחומא מצורע, א'..

ו. למדנו רבנו! מהו שתישן נדה בבגדיה עם בעלה במטה אחת ואף בעלה בבגדיו, זה לצד זה וזו לצד אחר? אסור לשכב, אפלי זה בבגדיו וזו בבגדיה! שאין נותנים פרצה לפני הפשר ביותר, שמשלו חכמים את הדבר כאש בנעורת [17] תנחומא מצורע, ה'..

ז. "ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב" (ויקרא י"ח, י"ט). יכול יחבקנה וינשקנה וידבר עמה דברים בטלים? תלמוד לומר: "לא תקרב"! יכול תישן עמו בבגדיה על המטה? תלמוד לומר: "לא תקרב"! יכול תרחץ את פניה ותכחל את עיניה ויטל הימנה את הכוס? תלמוד לומר: "והדוה בנדתה" (שם ט"ו, ל"ג), כל ימים שהיא דוה תהא בנדי. מכאן אמרו: כל המנבלת עצמה בימי נדיתה - רוח חכמים נוחה הימנה; כל המקשטת עצמה בימי נדיתה - אין רוח חכמים נוחה הימנה [18] במדבר רבה י', ח'..

ח. "והדוה בנדתה" (שם), זקנים הראשונים היו אומרים: שלא תכחל ולא תפקס ולא תתקשט בבגדין צבעונים. עד שבא רבי עקיבא ולמד: אם פן אתה מגנה על בעלה, ונמצא בעלה מגרשה, אלא וכו' [19] שבת ס"ד ע"ב..

ט. מפני מה הביא הקדוש-ברוך-הוא על המצרים מפת דם? מדה פנגד מדה! לפי שלא היו מניחין לבנות ישראל לטבל מטמאתן, כדי שלא יהיו פרים ורבים, לפיכך לקו המים בדם [20] שמות רבה ט', י'..

י. נטיעה מקטע רגליהון דקצבא ודבועלי נדות. נטיעת ערלה, שאמרה תורה להמתין שלש שנים מלאכל פרות, מקטע רגלי הקצבים הממהרין לאכל קדם הפשט ונתנוח ופעמים שנמצאת טרפה; וכן דבועלי נדות, שמהרין ואינם יכולים להמתין עד שתטבל [21] ביצה כ"ה ע"ב ורש"י שם..

יא. פעם אחת היו יושבים זקנים בשער ועברו לפניהם שני תינוקות, אחד פסה את ראשו ואחד גלה את ראשו. זה שגלה את ראשו, רבי אלעזר אומר: ממזר. רבי יהושע אומר: בן הנדה. רבי עקיבא אומר: ממזר וכן הנדה.

אמרו לו לרבי עקיבא: היאך מלאך לבה לעבר על דברי חבירי? אמר להם: אני אקימנו! הלא אצל אמו של תינוק וראה שהיתה יושבת ומוכרת קטניות בשוק. אמר לה: אם את אומרת לי דבר שאני שואלך, אני מביאך לחיי העולם הבא. אמרה לו: השבע לי! היה רבי עקיבא נשבע בשפתיו ומבטל בלבו. אמר לה: בנה זה, מה טיבו? אמרה לו: פשנכנסתי לחפה נדה הייתי, ופרש ממני בעלי, ובא עלי שושביני והיה בן זה. נמצא ממזר וכן הנדה. אמרו: גדול היה רבי עקיבא שהכחיש את רבותיו! באותה שעה אמרו: "ברוך ה' אלהי ישראל אשר גלה סודו לרבי עקיבא בן יוסף" [22] מסכת כלה רבתי פ"ב..

יב. על שלש עברות נשים מתות בשעת לדתן: על שאינן זהירות בנדה, בחלה ובהדלקת הנר [23] שבת ל"א ע"ב..

יג. אמרה חנה לפני הקדוש-ברוך-הוא: שלטה בדקי מיתה בראת באשה, ואלו הן: נדה, וחלה, והדלקת הנר. פלוס עברתי על אחת מהן? [24] ברכות ל"א ע"ב..

יד. "והיה היא [אביגיל] לכתב על החמור, וירדת בסתר ההר" (ש"א כ"ה, כ') - נטלה דם והראתה לו [לדוד], אמר לה: וכי מראין דם בלילה? אמרה לו: וכי דנים דיני נפשות בלילה וכו'. אמר לה: "וברוך טעמו וברוכה

את אשר כִּלְתַנִּי הַיּוֹם הַזֶּה מִבּוֹא בְדָמַיִם” (שם פסוק ל”ג) - ‘דָּמַיִם’ תִּרְתִּי מִשְׁמַע: דָּם נָדָה וְדָם שְׁפִיכוֹת-
דָּמַיִם[25]מגילה י”ד ע”א..

טו. “וְאֵת מֵאֲמַר מְרֻדְכִי אֶסְתֵּר עֲשֵׂה” (אסתר ד’, כ’), שְׁהִיְתָה מְרֻאָה דָּם נָדָה לְחַכְמַיִם[26]מגילה י”ג ע”ב..

טז. אָמַר לִיָּהּ הֵהוּא מִיָּנָא לְרַב פְּהֵנָא: אֲמַרִיתוּ נָדָה שְׂרִי לִיחֻדִי בְּהַדִּי גְבָרָא! אֶפְשָׁר אִשׁ בְּנַעֲוֶרְת וְאִינָה
מְהַבְּהַבְתָּ? אָמַר לִיָּהּ: הַתּוֹרָה הַעֲיָדָה עָלֵינוּ: “סוּגָה בְּשׁוֹשְׁנַיִם” (שה”ש ד’, ג’) - שְׁאֶפְלוּ כְּסוּגָה שָׁל שׁוֹשְׁנַיִם
לֹא יִפְרְצוּ בְּהֵן פְּרָצוֹת; גְּדוּרָה בְּשׁוֹשְׁנַיִם, כְּלוּמַר, בְּאַזְהָרָה קָלָה וּבְהַבְּדָלָה מוּעֶטֶת הֵם נִפְרָשִׁים מִן הָעֵבְרָה
וְאִין צְרִינָה גְּדַר אַבְנִים לְהַפְסִיקָם[27]סנהדרין ל”ז ע”א, ורש”י שם..

יז. אָמַר רַבִּי לְוִי: בְּנֵהֲגָ שְׁבַע עוֹלָם אָדָם נוֹשֵׂא אִשָּׁה וְכוּ’, בָּא לְזַקֵּק לָהּ וְהִיא אוֹמֶרֶת לוֹ: ‘כְּשׁוֹשְׁנָה אֲדַמָּה
רְאִיתִי, וּפּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה מִיָּד! מִי גָרַם לוֹ שְׁלֹא יִקְרַב לָהּ? אִיזָה כְּתוּל בְּרָזֶל יֵשׁ בִּינֵיהֶם, וְאִיזָה עֲמוּד בְּרָזֶל
בִּינֵיהֶם, אִיזָה נֶחֱשׁ נֶשְׁכוֹ, אִיזָה עֲקָרָב עֲקָצוֹ שְׁלֹא יִקְרַב לָהּ? דְּבַרִי תוֹרָה שְׂרַפְיִן כְּשׁוֹשְׁנָה[28]שיר השירים
רבה ד’, ב’..

יח. “לְדוֹד, שְׁמֵרָה נִפְשִׁי כִּי חָסִיד אָנִי וְכוּ” (תהלים פ”ו, א’-ב’) - כֶּף אָמַר דָּוִד לְפָנַי הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: רַבּוֹנוּ
שָׁל עוֹלָם! לֹא חָסִיד אָנִי, שְׁכָל מַלְכֵי מְזַרְחָ וּמַעְרַב יוֹשְׁבֵי אֲגָדוֹת אֲגָדוֹת בְּכַבּוּדָם, וְאֲנִי, יָדִי מְלַכְלוֹכוֹת בְּדָם
שְׁפִיר וּבְדָם שְׁלֵיָא כְּדִי לְטַהַר אִשָּׁה לְבַעֲלָהּ[29]ברכות ד’ ע”א..

יט. גְּלָה יִכְנִיָּה וְגִלְתָּה סְנֵהֲדָרִי גְדוֹלָה עִמּוֹ וְכוּ’. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יִשְׁבָּה סְנֵהֲדָרִי גְדוֹלָה עַל דַּעֲתָהּ, וְאָמְרוּ: בִּימֵינוּ
מְלָכוֹת בֵּית דָּוִד פּוֹסְקוֹת וְכוּ’ [פִּינּוֹן שְׁיִכְנִיָּה מְלָךְ יְהוּדָה הָיָה מְשֻׁלָּךְ בְּבוֹר אֲסוּרִים כְּאֲסִיר עוֹלָם וְלֹא הָיוּ לוֹ בְּנִים]. מַה
נַעֲשֵׂה? גִּלְךָ וּנְפִיס לַגְּדֻלַּת [אוֹמֶנֶת] וְגִדְלַת לְמַלְכָּה וּמַלְכָּה לְמַלְכָּךְ [נְבוּכַדְנֶאצַּר]. הֲלָכוּ וּפִיסוּ לַגְּדֻלַּת, וְגִדְלַת
לְמַלְכָּה, וּמַלְכָּה לְמַלְכָּךְ וְכוּ’. פִּינּוֹן שְׁבָא נְבוּכַדְנֶאצַּר לְהַזְקֵק לָהּ [לְמַלְכָּה], אָמְרָה לוֹ: אֲתָה מְלָךְ וּיִכְנִיָּה אִינּוּ
מְלָךְ! אֲתָה מְבַקֵּשׁ תַּפְקִידָךְ, וּיִכְנִיָּה אִינּוּ מְבַקֵּשׁ תַּפְקִידוֹ! מִיָּד גָּזַר וְנִתְּנּוּ לוֹ אֲשֵׁתוֹ. וְכִיצַד שְׁלֵשׁוּהָ לוֹ
[הָרִי לֹא הוֹצִיאָוּהוּ מִהַבּוֹר]? רַבִּי שִׁבְתִּי אָמַר: דְּרָךְ קִנְקֻלִין [חִלּוֹנוֹת] שְׁלֵשׁוּהָ לוֹ, וְרַבְּנָן אָמְרִי: פְּתַחוּ הַמַּעֲזִיבָה
וְשְׁלֵשׁוּהָ לוֹ. פִּינּוֹן שְׁבָא לְהַזְקֵק לָהּ, אָמְרָה: כְּשׁוֹשְׁנָה אֲדַמָּה רְאִיתִי! פָּרַשׁ מִמֶּנָּה מִיָּד. הֲלָכָה וְסַפְרָה וְטַהֲרָה
וְטֻבְּלָה. אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא: בִּירוּשָׁלַיִם לֹא קִיַּמְתֶּם מִצְוֹת זִיבָה, וְעַתָּה אַתֶּם מְקִיַּמִּין, שְׁנֶאֱמַר (זכריה
ט’, י”א): “גַּם אֵת בְּדָם בְּרִיתְךָ, שְׁלַחְתִּי אֲסִירֶךָ מִבּוֹר”. נִזְכַּרְתֶּם אוֹתוֹ הַדָּם שְׁבַסִּינִי, בְּשִׁבִיל כֵּן שְׁלַחְתִּי
אֲסִירֶךָ. אָמַר רַבִּי שִׁבְתִּי: לֹא זָז מִשָּׁם עַד שְׁמַחַל לוֹ הַקְּדוֹשׁ-בְּרוּךְ-הוּא עַל כָּל עֲוֹנוֹתָיו. עַל אוֹתָהּ שָׁעָה אָמַר
(שה”ש ד’, ז’): “כָּלָךְ יִפָּה רַעֲיָתִי וּמוֹם אֵין בְּךָ”. יָצַתָּה בֵּת קוֹל וְאָמְרָה לָהֶם (ירמיה ג’, כ”ב): “שׁוּבוּ בָנִים שׁוֹבְבִים
אֲרָפָה מִשׁוּבְתֵיכֶם”[30]ויקרא רבה סוף מצורע..

כ. “וְנִגַּע לֹא יִקְרַב בְּאַהֲלָךְ” (תהלים צ”א, י’) - שְׁלֹא תִמְצָא אֲשֶׁתְךָ סִפְּךָ נָדָה בְּשָׁעָה שְׁאֲתָה בָּא מִן
הַדְּרָךְ[31]ברכות נ”ה ע”ב..

כא. “בְּרוּךְ אַתָּה בְּבֵאֵךְ וּבְרוּךְ אַתָּה בְּצֵאתְךָ” (דברים כ”ח, ו’) - שְׁלֹא תִמְצָא אֲשֶׁתְךָ סִפְּךָ נָדָה בְּשָׁעָה שְׁאֲתָה
בָּא מִן הַדְּרָךְ[32]בבא מציעא ק”ז ע”א, וְכָל שְׁפָן וְדַאי נָדָה (רש”י).

לֹאִילָא פָּה קְדוֹשׁ, נִרְאָה לְפָרֵשׁ דְּוָקָא סִפְּךָ נָדָה, וּמְשׁוּם שְׁיִצְרוּ תוֹקְפוֹ (חכמת שלמה).

כב. מִפְּנֵי מַה אָמְרָה תוֹרָה נָדָה לְשִׁבְעָה? מִפְּנֵי שְׂרָגִיל בָּהּ וְקֹץ בָּהּ. אָמְרָה תוֹרָה: תִּהְיֶה טְמֵאָה שְׁבַעַת יָמִים,
כְּדִי שְׁתֵּהָא חֲבִיבָה עַל בַּעֲלָהּ כְּשִׁעַת כְּנִיסְתָּהּ לְחַפָּה[33]נדה ל”א ע”ב..

כג. אומרים צדוקים: קובלים אנו עליכם פרושים, שאתם אומרים: כתבי הקדש מטמאין את הידים, וספרי הומרוס אינם מטמאים את הידים! אמר רבן יוחנן בן זפאי: וכי אין לנו על הפרושים אלא זו בלבד? הרי הם אומרים: עצמות חמור - טהורים, ועצמות יוחנן כהן גדול - טמאים! אמרו לו: לפי חבתן היא טמאתן וכו'. אמר להם: אף כתבי הקדש לפי חבתן היא טמאתן^[34] ידיים ד', ו'..

כד. והנה ההבדל שבו הורמו עם בני ישראל משאר הגוים הוא באמצעות קבלת התורה וכו'. כי על-ידי שקבלו התורה נעשו עם בני ישראל דבר שהיוחנים השפלים תאבים להדבק בהם וכו', כפאמרם ז"ל "ישראל מטמאים באהל ואין אמות העולם מטמאים באהל".

משל לשני כלים שהיו אצל בעל-הבית, אחת מלאה דבש ואחת מלאה זבל, והוציא אותם מחוץ לחדר. אותה שהיתה מלאה דבש, מתקבצים לה כל הזבובים והרמשים; ואותה שהיתה מלאה זבל, הגם שיכנסו בה קצת מהרמשים, לא ישוה לשל הדבש^[35] אור החיים במדבר י"ט, ב', על "וזאת חוקת התורה"..

כה. זפאין אינו ישראל דאף-על-גב דהווי בגלותא דמצרים, אסתמרוי [נשמרו] מפל הני תלתא: מנדה, ומבת אל נכר, ומקטול זרעא, ואשתדלו בפרהסיא בפריה ורביה. דאף-על-גב דגזרה אתגזרת "כל הבה הילוד היארה תשליכהו" (שמות א', כ"ב) לא אשתפח ביניהון מאן דקטיל עוברא במעהא דאתתא, כל שפון לבתר [לא נמצא ביניהם, מי שיהרג עבר במעי אמו, וכל שפון שלא הרגים אחרי לדה]. ובזכותא דא נפקי ישראל מגלותא. מנדה - דתני רבי חיא, מאי דכתיב (שם ל"ח, ח') "ויעש את הפיור נחשת, ואת כנז נחשת, במראת הצבאות", מפני מה זכו נשים להאי? בגין דאסתמרוי גרמיהו [שמרו עצמן] בגלותא דמצרים, דלבתר דאתדפן [אחר שנטהרו] הווי אתין מתקשטן ומסתפלן במראה בבבליהו, ומעוררן לון בפריה ורביה וכו'^[36] זוהר שמות דף ג"ע"ב, מובא בחק לישראל שמות יום ב'..

כו. "הרבה ארבה" (בראשית ג', ט"ז) - אלו שני טפי דמים: אחת דם נדה, ואחת דם בתולים^[37] עירובין ק' ע"ב..

כז. מפני מה נתנה לה מצות נדה? - על ידי ששפכה דמו של אדם הראשון^[38] בראשית רבה י"ז, ח'..

כח. צער גדול נתן הקדוש-ברוך-הוא לאשה הזאת וכו'. האשה הזאת, על-ידי שפרשה מביתה שנים או שלשה ימים קורא אותה "דוה", אנו שפרשנו מבית-חיינו ומבית-מקדשנו כמה ימים וכמה שנים, על אחת כמה וכמה שנקרא "דויון"^[39] איכה רבה ה', י"ז..

כט. מדמה הקדוש-ברוך-הוא טמאת ישראל לטמאת הנדה: מה נדה נטמאת ונטהרת, אף ישראל שנטמאו עתידין להטהר^[40] תנחומא מצורע, ח'..

פרק א מהי נדה

הקדמה

א. אשה שציצא דם מרחמה, בין בצורה טבעית ובין על-ידי גורם חיצוני ("באנס", פגון קפיצה או בדיקה^[41] באר הגולה סי' קפ"ג). - טמאה טמאת נדה^[42] על שו"ע סי' קפ"ג.. גם אם לא יצא הדם מחוץ לגופה, אלא רק יצא מהרחם לפרוזדור - האשה טמאה נדה^[43] שו"ע סי' קפ"ג סעי' א', רמב"ם הל' איסורי

ביאה פרק ה' הלכה ב'.. וטמאה האשה ביציאתו בין אם יצא בשעת וסתה ובין שלא בשעת וסתה. טמאה זו אינה פטמאה שהייתה בזמן שביתת-המקדש היה קיים, אלא הרי היא אסור קרבה של בעלה אליה[44] כוזרי מאמר ג' מ"ט., בין קרבה גופנית ובין קרבה של ביאה, כפי שיבאר לקמן בהלכות הרחקה.

נדה וזבה

ב. מדין תורה ישנם שני סוגי טמאות לאשה: נדה וזבה. ויש הרבה הבדלים ביניהם, כגון לענין קרבת בזהמן שביתת-המקדש קיים, לענין שבועה נקיים ש"זבה גדולה" חייבת לספר ועוד[45] רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"א ה"ג וה"ד.. אך בנות-ישראל החמירו על עצמן שעל כל טפת-דם קטנה פחדל יושבות הן שבועה נקיים כמו "זבה גדולה"[46] נדה ס"ו ע"א, רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"ג ה"ד.. וסבות רבות לחמרה זאת, והחשובה שבהן היא פדי שתהיה לכל הנשים ספירה אחידה, ולא תצטרך כל אחת ואחת לחשב לעצמה חשבונות מסבכים שלא כלן בקיאות בהם[47] ב"י סי' קפ"ג..

ג. דין זה, אף-על-פי שהוא חמרה, נקבע פהלכה שאין עליה עזרין. וכשהגמרא[48] ברכות ל"א ע"א. מדגימה "הלכה פסוקה" לגבי הנאמר בברייתא "אין עומדין להתפלל אלא מתוך הלכה פסוקה", מביאה הגמרא הלכה זאת.

! פתם ודם

ד. בראית האשה ישנם שני סוגי ראיות שדיניהם שונים: פתם ודם.

דם - ראית דם שהאשה טמאה בה מהתורה, והיא ראית דם שיציאתו הייתה מלוה בהרגשה.

פתם - ראית דם שהאשה טמאה בה רק מדברבבון, ורק במקרים מסוימים שיפירוטו להלן בדיני פתמים.

'פתם' נקרא גם פשברור לאשה שהדם הנמצא יצא ממקורה (מרחמה), אלא שלא הרגשה ביציאתו[49] שו"ע סי' קפ"ג סעי' א' וסי' ק"צ סעי' א'. ובסדרי טהרה סי' קפ"ג ס"ק ב' ובריש סי' ק"צ חולק על יסוד זה, אך אין הלכה כמותו. ועי' כו"פ וגליון מהרש"א..

מהי הרגשה

ה. יש להבחין בין שני סוגי הרגשות יסודיות:

האחת היא, הרגשה שיש לאשה ביום הוסת או לפניו, כגון פהוק, בחילה, כאב בטן וכל פיוצא בזה. הרגשות אלו קשורות לקביעת וסתות וידבר בהן בהלכות וסתות, ואין הן קשורות להלכות פתם ודם.

השנייה היא, הרגשה שהאשה מרגישה בעת יציאת הדם - הרגשה של יציאת דם. קשה להגדיר הרגשה זו, וכל אשה מפירה בעצמה מהי הרגשתה בשעת יציאת הדם. אשה שאינה יודעת מהי הרגשתה, תקפיד לבדק את עצמה עם כל הרגשה שיכולה להיות הרגשה האוסרת, עד שיודע לה מהי הרגשתה. וחשובה ידעה זו פדי שתדע האשה מהו פתם ומהו דם[50] ערוה"ש אות קפ"ג באורך..

ו. בהלכה מופיעות שלש הגדרות לגבי סוג ההרגשה השנייה:

(א) "פתיחת מקור" - הרגשה שנפתח צנאר הרחם.

(ב) "שמזדעזע גופה" - כמין צמרמרת.

ג) "זיבת דבר לח".

לגבי ההגדרה האחרונה יש הרבה הסוברים שאין היא בכלל ההרגשות המטמאות מהתורה, לכן בכל מקרה שיש הרגשה כזו בלבד, יש לשאל שאלת חכם[51] פ"ת סי' קפ"ג ס"ק א'..

! ראיה בלי הרגשה בבדיקה פנימית

ז. אמרו חכמים: "חזקה על דם שנמצא בתוך גופה של אשה שבא עם הרגשה". לכן, אשה שבדקה את עצמה בדירה פנימית ומצאה דם, יש להניח שהרגישה ביעת הבדיקה, אך הרגשת הבדיקה הקהתה את ההרגשה של יציאת הדם, והאשה טמאה מדאורייתא[52] רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ט ה"א, ועי' פ"ה ה"ה. ועי' כו"פ ס"ק א'.. וכל זה דוקא כשבדקה עצמה בבגד בדיק ('עד הבדיק' - בלשון חז"ל), אבל אם בדקה עצמה בבגד מלכלך או ספק מלכלך, אינה טמאה מדאורייתא, ויש מקרים שטהורה אף מדרבנן (דיני בגד מלכלך יפרטו להלן בהלכות פתמים).

ח. כל זה מדבר בבדיקה פנימית שאפשר שתקרה את הרגשת יציאת הדם, אבל בקונח חיצוני שטחי, אין לחשוש לכה.

ט. דין זה קיים בכל מקרה שיש חשש שהקהתה הרגשת יציאת הדם, כגון בכתם הנמצא מיד אחרי תשמיש וכדומה[53] נדה נ"ז ע"ב, פתחי תשובה סי' קפ"ג ס"ק א'. שדינו כדם ולא ככתם.

! הרגשה בלי ראיה

י. יש פוסקים האומרים שבמקרים מסוימים הרגשה בלא ראיה דם מטמאת, כי חזקה שההרגשה באה בגלל דבר - מה שצא מגופה, ולרב הוא דם. דין זה הוא אף אם האשה בדקה עצמה ולא מצאה כלום, כי יש להניח שיצאה רק טפת-דם קטנה ואבדה או נמוחה[54] תה"ד סי' רמ"ו, שו"ע סי' ק"צ סעי' א'..

יש פוסקים החולקים על קביעה זו, ואומרים שהרגשה בלבד בלא ראיה אינה אוסרת[55] ד"מ סי' קפ"ח, רדב"ז ח"א סי' קמ"ט..

יא. להלכה: אחרי שמרגישה האשה הרגשה של יציאת דם - תבדק את עצמה מיד, עד חמש דקות, בדירה פנימית[56] פ"ת סי' ק"צ ס"ק ה'..

אם מצאה מראה טמא - טמאה.

אם מצאה מראה טהור - טהורה, כי זה מה שיצא בהרגשתה[57] שו"ע סי' קפ"ח סעי' א'..

אם לא מצאה כלום (מלבד הרטיבות הטבעית) - טמאה. אמנם יש פוסקים האומרים שהיא טהורה, ונהוג לסמוך עליהם להקל אף ביום וסתה כשההרגשה היא "זעזוע הגוף" או "זיבת דבר לח", אף אם יש לה שעה קבועה לראיה והרגישה בה, אסורה. ואם ההרגשה היא "פתיחת מקור", נהוג לסמוך עליהם רק כאשר האשה זקנה, מעברת או מינקת, שאז היא מסלקת דמים. וכן כשיש ספק אם הרגישה או לא[58] עי' פ"ת סי' ק"צ ס"ק ז', וכשהיה לה טמפון שעוצר את הדם, או שלבשה בגדים תחתונים לבנים המהדקים לגופה, נוהגים גם-כן להקל. בשאר המקרים האשה טמאה.

יב. אם האשה בדקה עצמה לאחר זמן:

אם מצאה מראה טמא - טמאה.

אם מְצָאָה מְרָאָה בְּצַבֵּעַ טְהוֹר - יֵשׁ מִתִּירִים וְיֵשׁ אוֹסְרִים [59] עַל טְהוֹרַת יִשְׂרָאֵל סִי קפ"ח ס"ק ה' וביד אליהו ס"ק י"ז.. וְלֵהֲלָכָה: אִם נִרְאָה לְאִשָּׁה שֶׁהִמְרָאָה הִטְהוֹר הוּא מִהֶהֱרָגְשָׁה - טְהוֹרָה. וְאִם בְּרוּר שֶׁהִמְרָאָה הִטְהוֹר אֵינוּ מִהֶהֱרָגְשָׁה - טְמֵאָה. וְאִם הִיא מְסֻפָּקוֹת וְהִבְדִּיקָה הֵיטֵה תוֹךְ 24 שָׁעוֹת - יֵשׁ מְקָלִים [60] עַל עֲרוּה"ש סִי ק"צ אוֹת ח', וְעַי שו"ע סִי קפ"ח סעי' א' וְסִי ק"צ סעי' א', וְסוּמְכִים עַל סִבְרָתָם רַק בְּמִקְרִים מִיְחָדִים וְכִשְׁיֵשׁ סְבוּת נוֹסְפוֹת לְהִקְל. לְכֵן בְּמִקְרָה כְּזֶה טוֹב לְשָׂאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם.

אם לא מְצָאָה כְּלוּם - טְמֵאָה. וְאִם לֹא הֵיטֵה לְדָם אֶפְשָׁרוּת לְצֵאתָ, כְּגוֹן שֶׁהָיָה לָהּ טִמְפוֹן שֶׁעוֹצֵר אֶת הַדָּם, אוֹ שֶׁלִּבְשָׁה בְּגָדִים תַּחְתּוֹנִים לְבָנִים הַמְהַדְּקִים לְגוּפָה - יֵשׁ מְקוֹם לְהִקְל כִּי אִשָּׁר לֹא מְצָאָה כְּלוּם אוֹ שֶׁמְצָאָה מְרָאָה טְהוֹר. וְבְמִקְרָה כְּזֶה תִּשְׂאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם [61] אַחֲרוֹנִים. אַף אִם הִרְגִּישָׁה בְּיוֹם וְסִתָּה. אוֹלָם אִם הִרְגִּישָׁה הֵיטֵה בְּשִׁעַת וְסִתָּה - טְמֵאָה.

! חֲזָקוֹת הִרְגָּשׁוֹת

יג. אִשָּׁה שֶׁהִרְגִּישָׁה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים רְצוּפוֹת הִרְגָּשָׁה הָאוֹסְרֵת, וְבִדְקָה מִיָּד וְלֹא מְצָאָה כְּלוּם אוֹ שֶׁמְצָאָה מְרָאָה טְהוֹר, וְדִינָה שֶׁטְהוֹרָה (לְפִי הַמְפָּרֵט לְעֵיל) - אֵינָה צְרִיכָה לְבַדֵּק יוֹתֵר כִּשְׁתִּירָגִישׁ הִרְגָּשָׁה זו, כִּי הִרְגָּשָׁה זו מְחַזְקֵת שְׂאֵינָה מְטֵמָאָת. אַךְ כִּלְכָל זֶה בְּתַנָּאֵי שֶׁהִרְגָּשָׁה זו אֵינָה אוֹתָהּ הִרְגָּשָׁה שֶׁמִּרְגִּישָׁה בְּשִׁעַת וְסִתָּה, כִּי אִם הָאִשָּׁה לֹא תִבְחִין בֵּין שְׁתֵּי הִרְגָּשׁוֹת - כִּשְׁתִּירָגִיעַ שִׁעַת וְסִתָּה וְתִרְאָה דָם, מִיָּד תִּנְעָקֵר הַחֲזָקָה הַקּוֹדֶמֶת [62] ע"פ דִּינֵי חֲזָקוֹת בְּשׁו"ע סִי קפ"ט וּבְדִרְכֵי תְּשׁוּבָה סִי קפ"ח ס"ק י"ח..

בְּדִיקַת רוּפָא

יד. דָם נָדָה אוֹסֵר אֶפְלוּ אִם יֵצֵא עַל-יְדֵי גְרוּיִים חִיצוֹנִיִּים. לְכֵן, אִשָּׁה שֶׁרְאָתָה דָם נָדָה עֵקֶב מֵאֲמִץ, קְפִיצָה אוֹ הִתְרַגְּשׁוֹת - אֲסוּרָה, וְכֵן אִשָּׁה שֶׁרְאָתָה דָם נָדָה עֵקֶב טְפוּל רְפוּאִי אוֹ בְּדִיקָה רְפוּאִית - אֲסוּרָה [63] שׁו"ע סִי קפ"ג סעי' א'..

ינ. שְׁנֵם מְקָרִים שֶׁבָּהֶם הָאִשָּׁה נֹאסְרֵת עֵקֶב הַטְּפוּל אוֹ הַבְּדִיקָה גַם אִם לֹא רְאָתָה דָם, אַךְ נִפְתַּח הָרְחֹם, מְפָנִי שְׂאֵי-אֶפְשָׁר לְפִתִּיחַת הָרְחֹם לְלֹא יֵצִיאַת דָם [64] שׁו"ע סִי קצ"ד סעי' ב', וְעַי רע"ב נדה ג' א', וְעַי נוב"י תנינא יו"ד ק"כ, פ"ת סִי קצ"ד ס"ק ד', דרכ"ת קפ"ח ס"ק מ"ו וקצ"ד ס"ק י"ט. טהר"י סִי קצ"ד ט' וביד אליהו ס"ק מ"ב, דעת כהן סִי ע"ט, חזו"א יו"ד פ"ג א', ספר אסיא ח"א עמ' 169-167..

טו. לְכֵן, אִשָּׁה שֶׁטְפוּלָה טְפוּל רְפוּאִי אוֹ נְבִדְקָה בְּדִיקָה רְפוּאִית בְּיָמֵי טְהוֹרָתָה וְרְאָתָה יֵצִיאַת דָם מִהָרְחֹם, תִּשְׂאֵל אֶת הָרוּפָא לְמִקּוּרוֹ שֶׁל הַדָּם, וְעַם תְּשׁוּבָתוֹ תִּשְׂאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם. אִם הַדָּם לֹא בָּא מִהָרְחֹם אֲלֹא כְּתוֹצָאָה מִשְׁרִיטָה בְּפְרוּזְדוֹר (בְּנִירְתִיק) וְכַדוּמָה - מִתְּרַת [65] שׁו"ע סִי קפ"ז סעי' ה'-ו', וְעַי לְהַלְוֹן.

טז. אִשָּׁה שֶׁטְפוּלָה אוֹ נְבִדְקָה בְּיָמֵי טְהוֹרָתָה וְלֹא רְאָתָה דָם כְּלָל, אִם הַטְּפוּל אוֹ הַבְּדִיקָה הָיוּ בְּפְרוּזְדוֹר (בְּנִירְתִיק) בְּלִבָּד (כְּגוֹן בְּעִזְרַת סְפָקוּלִיּוֹם) לְלֹא הִכְנַסַת מְכֻשִׁיר לְצוּאֵר הָרְחֹם - הָאִשָּׁה מִתְּרַת, מְפָנִי שֶׁהָרְחֹם לֹא נִפְתַּח [66] לְפִי חוּוֹת דַּעַת רוּפָאִים, הִרְחַבַת הַפְּרוּזְדוֹר אֵינָה גוֹרֵמַת לְפִתִּיחַת הַפֶּה הַפְּנִימִי שֶׁל צוּאֵר הָרְחֹם, אַף-עַל-פִּי שֶׁהַפֶּה הַחִיצוֹנִי שֶׁל צוּאֵר הָרְחֹם עֲשׂוּי לְהִפְתַּח, כְּגוֹן בְּנָשִׁים וּלְדַנְיּוֹת..

יז. אִם הַטְּפוּל אוֹ הַבְּדִיקָה הָיוּ בְּתוֹךְ צוּאֵר הָרְחֹם, וְנִגְרְמָה פְּתִיחַת הַפֶּה הַפְּנִימִי שֶׁל צוּאֵר הָרְחֹם בְּקוּטֵר שְׂאֵינִי מְגִיעַ ל-3 מ"מ וְלֹא יֵצֵא דָם, הָאִשָּׁה מִתְּרַת [67] כִּשְׁעִיּוֹר קָנָה דֵק שְׁבִדְקִים, עַי שׁו"ע סִי קפ"ח סעי' ג', ו' ופ"ת שם.. אִם נִגְרְמָה פְּתִיחָה בְּקוּטֵר 3 מ"מ אוֹ יוֹתֵר, הָאִשָּׁה נֹאסְרֵת גַם אִם לֹא יֵצֵא דָם מִהָרְחֹם, אֲלֹא-אִם-כֵּן זֶה הַפְּתִיחָה הַטְּבִיעִית שֶׁל הָאִשָּׁה עַל-פִּי קְבִיעַת הָרוּפָא. לְפִיכָּךְ, אִם הִכְנַסַת הָרוּפָא מְכֻשִׁיר

לְרַחֵם אוּ לְצַוֵּאר הַרְחֵם, צְרִיכָה הָאִשָּׁה לְשַׁאל אֶת הַרוֹפֵא מֵהוּ גֹדֵל הַמְכַשִּׁיר וְעַד הַיֵּכָן הַכְּנִיסוֹ, וְאִם הִיא דְמוּם מֵהוּ מְקוּרוֹ, וְנִצְמָן הוּא עַל כֵּן [68] עַי' נְדָה כ"ב ע"ב, וְדַעַת כֵּהֵן סִי' ע"ט, וְעַם תְּשׁוּבוֹתָיו תְּשַׁאל שְׁאֵלַת חֶכֶם, מִפְּנֵי שְׂאִין לְסִמּוֹן עַל הַרוֹפֵא בְּעֵינָיו הַלְכָה אֵלָּא רַק בְּעֵינָיו רְפוּאָה.

יח. בְּבִדְיוֹת אוּ בְטְפוּלִים כְּגוֹן מִשְׁטַח פָּאפ, צְלוּם רַחֵם, בְּדִיקַת הָאֵגֶר, צִינְתוֹר חֲצוּצְרוֹת, הִיסְטֶרְסְקוֹפִיָּה, פִּיפֵל וְכַדוּמָה, יֵשׁ לְבַרֵר אֶת הַנְּתוּנִים עִם הַרוֹפֵא וְאַחֲרֵי-כֵן לְשַׁאל חֶכֶם, וְהוּא הַדִּין בְּבִדְיוֹת הַנְּעִשׂוֹת דְרָרָה דְכֹן הַבְּטוֹן וּמִשְׁלֵבֶת בְּהוֹן בְּדִיקָה שֶׁל חֲלָל הַרְחֵם (אוּ הַחֲדַרְת חֲמֵר נִגִיד) כְּגוֹן לְפֶרְסְקוֹפִיָּה.

יט. כִּדְאִי לְהַשְׁתַּדֵּל בְּמַדַּת הָאֶפְשָׁר לְבַצֵּעַ טְפוּלִים אוּ בְדִיקוֹת כְּאֵלֶּה בְּיָמִים בָּהֶם הָאִשָּׁה אֲסוּרָה - עִם סוּף הַדְּמוּם וְלִפְנֵי הַפְּסֵק הַטְּהָרָה - וְאִז אֶפְלוּ אִם יֵצֵא דָם מִהַרְחֵם אִין בְּכָךְ כְּלוּם מִפְּנֵי שְׁמִמִּילָא הָאִשָּׁה אֲסוּרָה.

פָּרָק ב - כְּתָמִים

הַקְדָּמָה

א. "מַעֲשֵׂה בְאִשָּׁה אַחַת שֶׁבָּאת לִפְנֵי רַבִּי עֲקִיבָא, אָמְרָה לוֹ: רְאִיתִי כְּתָם. אָמַר לָהּ: שְׂמָא מִכָּה הִיָּתָה בִּיךְ? אָמְרָה לוֹ: הֵן, וְחִיָּתָה (וְהִתְרַפְּאָה). אָמַר לָהּ: שְׂמָא יְכוּלָה לְהַגְלֵעַ וְלְהוֹצִיא דָם? (הֵאֵם הִיָּתָה אֶפְשָׁרוֹת שְׁהַמְכָּה נִפְתָּחָה, יֵצֵא דָם, חֲזָרָה וְנִסְגְּרָה, וְהַפְתָּם הוּא מֵהַדָּם הַזֶּה?) אָמְרָה לוֹ: הֵן. וְטַהֲרָה רַבִּי עֲקִיבָא. רָאָה תַלְמִידָיו מִסְתַּפְּלִין זֶה בְּזֶה (בְּתַמְהוּן). אָמַר לָהֶם: מָה הַדְּבָר קָשָׁה בְּעֵינֵיכֶם? שְׂלֵא אָמְרוּ חֲכָמִים הַדְּבָר לְהַחְמִיר, אֵלָּא לְהַקְלֵל, שְׂנַאֲמַר: 'וְאִשָּׁה כִּי תִהְיֶה זָבָה, דָּם יִהְיֶה זָבָה בְּבִשְׂרָה' [69] וַיִּקְרָא ט"ו י"ט. - דָּם וְלֹא כְּתָם [70] מִשְׁנָה בְּנֵדָה נ"ח ע"ב..

ב. וְלָמָּה אָמְרוּ חֲכָמִים לְהַקְלֵל בְּדִינֵי כְּתָמִים? כִּי כָּל עֶקֶר דִּין כְּתָמִים הוּא מְדַרְבְּנָן. כִּי מְדַבֵּר-תּוֹרָה אִין הָאִשָּׁה אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַד שֶׁתִּרְגְּשֵׁי שְׂיֵצֵא דָם מִבִּשְׂרָה, אֵלָּא שְׁחֲכָמִים גָּזְרוּ עַל כְּתָם שְׂנַמְצָא בְּגוּפָהּ אוּ בְּבִגְדֶיהָ שֶׁהִיא אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ אֶפְלוּ לֹא הִרְגִישָׁה וְאֶפְלוּ בְּדָקָה מִיָּד וּמִצְאָה עֲצָמָה טְהוֹרָה [71] שׁו"ע ס' ק"צ סע' א'..

ג. דִּינֵי כְּתָמִים שְׂכִיחִים הֵם. וְרַבִּים הַמְקַרִּים בָּהֶם הָאִשָּׁה טְהוֹרָה, וּבְטָעוֹת מַחְמִירָה הִיא עַל עֲצָמָה לְאֲסוּר. וְכֵן לְהַפְּךָ, שֶׁהָאִשָּׁה טְמֵאָה וּבְטָעוֹת מְקַלָּה עַל עֲצָמָה. לְכֵן אִין לְאִשָּׁה לְהַחְלִיט עַל כְּתָם אִם הוּא טְמֵא אוּ טְהוֹר אֵלָּא-אִם-כֵּן נִבְדָּקוּ בּוֹ הַתְּנָאִים הַבָּאִים:

(א) הֵאֵם הִיָּתָה לָהּ הַרְגָּשָׁה?

(ב) הֵאֵם הַפְתָּם נִמְצָא בְּבִדְיוֹת פְּנִימִית?

(ג) אִיזוֹ דְרָגַת נִקְיוֹן הִיָּתָה לְבִגְד?

(ד) מֵה גֹדְלוֹ הַמְדִיק שֶׁל הַכְּתָם?

ה) מהי צורת הפתם?

ו) מה צבעו של הפתם?

ז) על איזה חפץ נמצא הפתם (מקביל טמאה, לבן או צבוע)?

ח) מה היה המקום בו נמצא הפתם?

ט) האם יכול להיות מקור אחר לפתם (פצע, צבע, לכלוך וכדומה)?

ד. אשה המוצאת פתם אינה צריכה לבדוק את עצמה, ואם הפתם אינו אוסר, מתרת בלי בדיקה (ועין בדיני וסת הגויף פ"ק ד' סעיף ע"ג).

האם היתה לה הרגשה?

ה. ההבדל העקרי שבין פתם לדם הוא בהרגשה (כמפרט לעיל בפ"ק א'). דהינו, אשה שברור לה שיצא ממנה דם, אבל גם ברור לה שלא הרגשה ביציאתו - הרי היא טמאה רק מדין "פתם", דהינו מדרבנן, ובכנתם ישנן הרבה קלות. אבל אם היתה לאשה הרגשה של יציאת הדם - אין לאשה דין של רואה פתם, אפלו מצאתו על בגדיה [72] שו"ע סי' ק"צ סעי' א', ועי' סדרי טהרה שם ס"ק א'..

יש להרגיש! אין מדבר כאן בהרגשות שלפני יציאת הדם, כגון פהוקים, עטושים, צמרמורות וכדומה, אלא בהרגשות הבאות עם יציאת הדם, והן: א. הרגשת פתיחת הרקם; ב. זעזוע הבא מעקירת הדם מגופה; ג. הרגשה של זיבת דבר לח בגופה (יש חולקים על ההרגשה האחרונה, לכן בכל מקרה כזה תשאל שאלת הרקם) [73] פתחי תשובה סי' קפ"ג ס"ק א'.. לכן, אם היה לאשה פתם, ולפניו היתה לה הרגשה האוסרת - אין שום משמעות לגדל הפתם, לצורתו וכדומה, אלא רק לצבעו. אם צבעו טהור - טהורה, ואם צבעו טמא - טמאה [74] שו"ע סי' קפ"ח סעי' א'..

האם הפתם נמצא בבדיקה פנימית?

ו. פתם שנמצא בבדיקה פנימית אוסר גם אם לא היתה לאשה הרגשה של יציאת הדם, ובתנאי שהבגד בדוק, ושצבעו של הפתם טמא.

וכל זה למה? כי תזקה על הדם שנמצא בבדיקה פנימית שהוא בא בהרגשה, כי בדרך-כלל אשה אינה רואה דם בלי להרגיש, ואנו מניחים שעם כל דם היתה הרגשה, אלא-אם-כן המציאות תוכיח שהיה דם ולא היתה הרגשה (כמו בכל פתם רגיל). ובעת הבדיקה אפשר שהאשה הרגשה ולא שמעה לב, כי הרגשת הבדיקה הקהתה את הרגשת יציאת הדם [75] רמב"ם הל' א"ב פ"ט ה"א.. ומפיון שיצאת הסבה - אם קנחה האשה את עצמה מבחוץ ולא בדקה בבדיקה פנימית, וברור לה שהיא לא הרגשה - דין הדם שתראה כדן הפתם. אבל אם האשה ראתה פתם מיד אחר תשמיש, ותשמיש הוא דבר שעלול להקהות את הרגשתה - דין מראה זה כ' דם" ולא כ' פתם" [76] פ"ת סי' קפ"ג ס"ק א'..

איזו דרגת נקיון היתה לבגד?

ז. בכנתמים שנמצאו על בגדיה יש להבחין בין שלשה סוגי בגדים:

א) בגד בדוק.

ב) בגד לא בדוק.

ג) בגד מלכלך.

אם הבגד היה בדוק - טמאה, ובתנאי שהפתם גדול מגרים, וצבעו טמא, וצורתו טמאה, ונמצא על בגד לבן המקבל טמאה וכו'.

בבגד שאינו בדוק יש המטהרים בכתם אף ביותר מגרים[77] סי' ק"צ סעי' ל"ו, ב"ח, רע"א שם על הט"ז ס"ק כ"ט, מקור מים חיים בשם הראב"ד, ושו"ע סעי' ל"ט, וש"ך ס"ק מ"ו. ועי' טהרת ישראל באר יצחק ס"ק תמ"ו, ונוהגים להקל כמותם.

בבגד מלכלך היא תמיד טהורה[78] רמ"א סי' ק"צ סעי' ל"ו..

בגד בדוק

ח. כל בגד שפדקתו היא או חברתה, ולא זו מידה עד שפדקה בו, או שהנח בארון במקום שמוור ולא נודע שהתלכלך בכתם, או שעבר ליד מקום שהיה יכול להתלכלך בכתם[79] שו"ע סי' ק"צ סעי' ל"ח. עד שפדקתו - נחשב בגד בדוק. ואולם צריך שיבדקוהו במחשבה תחלה לבדקו, אבל אם הסתפקה בו האשה שלא לשים בדיקה, אלא בהעברה בעלמא - אין זו נקראת בדיקה, כי ודאי לא שמא לב היטב[80] ט"ז סי' ק"צ ס"ק ל'..

בגד שאינו בדוק

ט. כל בגד שפדקתו ממקום שיש בו בגדים נקיים, אף לא נבדק כבגד בדוק - נחשב כבגד שאינו בדוק. וזהו דינם של כל הבגדים הנקיים הנמצאים בארון, כשלא רגילים לבדק אותם לפני הכנסתם לארון[81] עי' ערוה"ש סי' ק"צ אות ק"ז, וטהרת ישראל ס"ק קע"ה..

בגד מלכלך

י. כל בגד שפדקתו ממקום שאינו נקי ולא נבדק[82] רמ"א סי' ק"צ ס"ק ל"ו, או שנמצא בבית ולא נבדק, וכן בגד שלבשתו בימי נדתה ולא בדיקתו בינתיים, ולבשתו אחר-כך בימי טהרתה - נחשב כבגד מלכלך.

בגד מכבס

יא. בגד שכבס ולא נבדק, ולבשתו ונמצא עליו פתם - תבדק במראהו: אם נפר על הפתם שעבר כבוס - טהורה. ואם נפר עליו שלא עבר כבוס - טמאה (כמוכן בצרופי שאר התנאים הנדרשים לטמא כתם). אם אינה בקיאה בכף - תנקה בגד אחר שגם עליו יש פתם ותכבסהו באותם תנאים שכבס הראשון, אם לא יעבר הפתם טהורה, ואם יעבר הפתם טמאה. ואם אינה בקיאה - עליה להחמיר מספק[83] ע"פ שו"ע סי' ק"צ סעי' מ"ו ול"א, ועי' ש"ך ס"ק ס"א..

פ"ים, שרוב הנשים מכבסות במכונה או בחמרים המסירים כתמים - בגד שכבס נחשב לבגד נקי, אף לא לבגד בדוק, בגלל צפרים שעוברות מעל הכביסה, ובגלל הדרוך שעושים הבגדים מחבל הכביסה לארון, ולכן, אם הבגדים מתיבשים במקום סגור או במיבש כביסה, ומנחים אחר-כך באופן שאינם עלולים

להתלכלך על-ידי ילדים וכדומה, נחשבים לבגדים בדיקים. וכן אם הבגדים נבדקים בקפידה קדם הכנסתם לארון, נחשבים כבגד בדיק[84] עי' ערוה"ש אות ק"ז וטהר"י ס"ק תנ"ט ובסעי' קע"ה, ודרכי תשובה ס"ק קע"ט..

כל הדינים הנזכרים לעיל, הם לענין פתם שנמצא על בגדיה, ואולם על פתם שנמצא בבדיקה פנימית עין להלן.

מהו גדלו המדיק של הפתם?

יב. פתם שנמצא שלא בעקבות הרגשה ולא בבדיקה פנימית - אם הוא יותר מגדל גרים, טמאה (בצרוף כל שאר התנאים האוסרים - צבע, צורה, מקום וכדומה); ואם הוא בגדל גרים או פחות, טהורה[85] שו"ע סעי' ה'..

ולמה קבעו חכמים דין זה? כי דבר מצוי היה בזמנם, ולעתים אף בזמננו, שמצויות מאכלות (פנים) בבית ובמטה, וחכמים שגזרו על דיני כתמים לא גזרו על פתם שיכול להיות לו מקור אחר שחויץ לגופה, ומאכלת שנמצעה עשויה ליצר פתם בגדל גרים, לכן קבעו חכמים שפתם בגדל של גרים או פחות ממנו טהור, אף אם אין מאכלות, שאם לא כן אסרת הרבה נשים על בעליהן[86] נדה נ"ח ע"ב..

יש פוסקים האומרים, שפתם בגדל גרים טהור רק במקום שנמצאות בו מאכלות, אבל במקומות נקיים פתם כזה יהיה טמא[87] פ"ת ס"ק ט' בשם היראים לר"א ממיץ..

להלכה נוהגים פשיטה המקלה, ובמיוחד במקום שישנה סברא נוספת להקל, כגון ספק בצבע, ספק בגדל, ספק במקום, ספק בנקיון הבגד וכו'. ואם האשה מספקת - לא תאסר פתם זה על עצמה לפני שתשאל שאלת חכם[88] עי' שו"ע סעי' ה', ד"ת שם, טהר"י שם..

יג. גדל הגרים הוא פשוט עגול בקטר של 19 מ"מ (ראו דגמא בסוף הספר).

שעור גרים נקבע על-פי הפתם הגדול ביותר שיכולה לעשות מאכלת, אבל בבית שיש בו פשפשים וכדומה שיכולים לעשות פתמים גדולים יותר - גדל הפתם הטהור יהיה פגדל הפתם שמסגל ליצר פשפש[89] שו"ע סעי' ז'..

יד. אין הפתם חייב להיות עגל כדי לטמא, אלא אפלו הפתם משוף (ארה) או מרבע וכדומה, ושטחו יותר משטח הגרים - טמא[90] שו"ע סעי' ה', ובלבד שפתם זה יהיה פתם אחד ולא קבץ פתמים קטנים[91] שו"ע סעי' ח'.. (ראו דגמאות בסוף הספר. נתן למדד שטחו של פתם על-ידי פסות ניר גזורות במדיק שהנחו על הפתם, והנחו אחר-כך על עגול בקטר 19 מ"מ).

טו. פתם הנמצא על שני בגדים המנחים זה על זה, אף אם בשניהם יחד יש פתם הגדול מגרים, אינם מצטרפים וטהורה.

וכן פתם שנמצא על בגד עם קפלים, ובשני הקפלים יחד יש פתם הגדול מגרים, אינם מצטרפים וטהורה, בתנאי: א. שהפתם אינו מחבר, ב. שהקפלים אינם תפורים זה לזה[92] פחד יצחק המובא בעיקרי הד"ט סי' כ"א אות י"ב, ועי' פ"ת ס"ק ט"ז וטהר"י ס"ק ל"ה..

ואולם יש מתירים אף אם הקפלים תפורים זה לזה, ובמקרה כזה צריך שקול-דעת אם להתיר או לאסור, לכן במקרה כזה תשאל שאלת חכם.

מהי צורת הפתם?

ז. פתם שנמצא בלי הרגשה, וגדול יותר מגרים - לא בכל מקרה הוא טמא. אם היו הרבה פתמים קטנים מרפזים במקום אחד, בין בגופה בין בבגדיה, ולא היו מחברים ביניהם, אם אין באף אחד מהם יותר מכגרים - טהורה, אף-על-פי שבכלם יחד יש יותר מכגרים [93] שו"ע סעי' ח'. ויש מחמירים לצרף לכגרים פתמים קטנים הנמצאים על בשורה [94] שו"ע סעי' ו' וסעי' ח' וש"ך ס"ק י"ג ושו"ע הרב שם..

אם נמצא פתם גדול מכגרים ארוך כסרגל, או שהיה ארוך הפתם לרחב בגדה, או שנראה כאלו נתז מלמטה, וכן בכל צורה שנכר ממנה שהפתם לא בא מגופה, אף-על-פי שאין היא יודעת מהיכן הוא - טהורה. ודוקא בכתם שנמצא על בגדה, אבל בכתם פזה שנמצא על בשורה - טמאה [95] שו"ע סעי' ט', ועי' ש"ך וערוה"ש אות ל"ט. (ובתנאי שיצרכו שאר התנאים האוסרים - צבע וכדומה).

מה צבעו של הפתם?

ז. כפי שיפרט בדיני צבעים, יש צבעים טהורים ויש טמאים. תנאי זה חשוב מאד בדיני כתמים, כי פתם שצבעו טהור - בכל מקרה הוא טהור, ואף אם בא בהרגשה, האשה טהורה. לכן תזהר האשה שלא לפסוק את דינה לפני שתהיה בקיאה בצבעי הדמים, ואם יש לה ספק, תשאל שאלת חכם עד שתהיה בקיאה.

על איזה חפץ נמצא הפתם?

ח. אשה שתמצא פתם בלי הרגשה ולא בבדיקה, והוא גדול מכגרים, וצורתו רגילה, וצבעו טמא - לא תמיד תהיה טמאה. בשני מקרים תהיה טהורה: אם נמצא על דבר שאינו מקבל טמאה ואם נמצא על בגד צבועני.

נמצא על דבר שאינו מקבל טמאה

ט. אשה שישבה על רצפה נקיה ולא הרגשה כלום, וכשקמה ראתה על הרצפה פתם דם הגדול מכגרים - טהורה, למרות שברור שהדם יצא ממנה, אף מכיון שלא הרגשה, דין הדם הוא פדין פתם, וכתם הוא גזרת חכמים, והם לא גזרו אם נמצא על דבר שאינו מקבל טמאה [96] שו"ע סעי' י'. פדי שלא לחלק בין טמאת נדה וכדומה לטמאת מקדש, תרומה וכדומה [97] נו"ב קמא חיו"ד סי' נ"ב, תשו' חת"ס סי' קפ"ב ועוד המובאים בפ"ת..

כ. הדברים שאינם מקבלים טמאה השכיחים בכתמים הם:

א) קרקע [98] נדה נ"ז ע"ב. וכל דבר המחבר אליה בחבור קבוע, כגון בית, דלת, אסלת בית-כסא וכדומה [99] פ"ת ס"ק י"ט, אבל שלחן או כסא וכדומה אינם נחשבים "מחבר", מפני שהם נידים.

ב) כל דבר מעץ שאינו כלי ואין לו שמוש מגדר, כגון חתיכת קרש שלא השתמשו בה לארון וכדומה, ואין היא משמשת כלי קבול [100] רמב"ם הל' כלים פ"ג ה"א וע"ש..

ג) ניר, פיסת צמר. אולם יש אומרים שאם ראתה על ניר או על צמר צריכה שאלת חכם, וכן נוהגים [101] עי' פ"ת ס"ק י"ח..

ד) בַּגָּד שֶׁגִּדְלוּ פָּחוֹת מִ 66 x ס"מ אֵינוֹ מְקַבֵּל טְמֵאָה בְּדֶרֶךְ-כְּלָל, אוֹלָם הַיּוֹת וַיֵּשׁ בְּגָדִים שֶׁאֵף בְּגִדְלָה זֶה אֵינָם מְקַבְּלִים טְמֵאָה[102] עַי' טהר"י ס"ק נ"א., וַיֵּשׁ שֶׁפָּחוֹתֵימָּה מִגִּדְלָה זֶה וְהֵם מְקַבְּלִים טְמֵאָה, עַל-כֵּן תִּשְׁאַל שְׂאֵלֶת חֻכָּם.

כא. בַּגָּד הָעָשׂוּי מִבַּד סִינְטֵטִי אוֹ מִנִּיר מְקַבֵּל טְמֵאָה, וְכֵן דָּם שֶׁנִּמְצָא עַל פֶּד (תְּחֻבֶּשֶׁת) דֵּינוֹ כְּכֶתֶם הַנִּמְצָא עַל דָּבָר הַמְקַבֵּל טְמֵאָה.

נִמְצָא עַל בְּגָדִים צְבֻעוֹנִיִּים

כב. חֻכָּמִים לֹא גָזְרוּ דֵּין כְּתָמִים בְּבְּגָדִים צְבֻעוֹנִיִּים, וְאֵין זֶה מִשְׁנָה אִם צָבַע הַבְּגָד בְּהִיר וְצָבַע הַכְּתָם כֶּהָה אוֹ לְהַפֵּךְ, אֲלָא בְּכָל אִפְּן לֹא גָזְרוּ טְמֵאֵת כְּתָמִים עַל בְּגָד צְבוּעַ[103] שׁו"ע סעי' י', ד"ת שם, טהר"י שם..

אָמְנָם יֵשׁ מִחֻמְרֵי הָאוֹמְרִים שֶׁאֵין בְּבְּגָדִים הַתְּחֻתוֹנִים הַצְּמוּדִים לַגּוֹף קָלָא זֹאת, אֵף אֵין מִחֻמְרֵי כְּמוֹתָם[104] חת"ס בפ"ת ס"ק כ"א, וד"ת ס"ק ס"ו, ועי' שו"ת מהרש"ם ח"א סי' פ"א וחזו"א.. עוד יֵשׁ מִחֻמְרֵי וְאוֹמְרִים שֶׁבְּבְּגָד בְּהִיר מָאֵד גַּם-כֵּן אֵין קָלָא זֹאת, וְאֵין מִחֻמְרֵי כְּמוֹתָם[105] עַי' ד"ת ס"ק ס"ב.. אוֹלָם פְּשִׁיט סִפְקוֹת לְהַחְמִיר אוֹ לְהַקֵּל בְּפִרְטִים אַחֲרֵי, מְצַרְפִּים חֲמֻרוֹת אֵלוֹ, אֵף רַק עַל-פִּי הוֹרָאת חֻכָּם.

כג. כְּתָם שֶׁנִּמְצָא עַל בְּגָד מְגוֹן בְּצֻבָּעִים וּבְלָבָן, וּבַחֲלָק הַלָּבָן אֵין יוֹתֵר מִכְּגָרִים מִהַכְּתָם - טְהוֹרָה, אֵף אִם בַּחֲלָק הַצְּבוּעַ יֵשׁ הַמְשָׁךְ הַכְּתָם וְהוּא מְגִדְלוֹ לְיוֹתֵר מִכְּגָרִים[106] עַי' פ"ת ס"ק כ'-כ"א.. וְאִם יֵשׁ יוֹתֵר מִכְּגָרִים בַּחֲלָק הַלָּבָן, אֵף אִם הַכְּתָם מְחַלֵּק עַל-יְדֵי חֲלָק צְבוּעַ שֶׁהַכְּתָם נִמְצָא גַם עָלָיו - טְמֵאָה[107] פ"ת שם וערוה"ש אות מ"ד..

כד. בֵּימֵי טְהוֹרָתָהּ כִּדְאֵי שֶׁתִּלְבַּשׁ הָאִשָּׁה בְּגָדִים צְבֻעוֹנִיִּים, כְּדֵי לְהַצִּילָה מִדֵּין כְּתָמִים[108] עַי' רמ"א סעי' י'. וּבְשִׁבְעָה נְקִיִּים, שֶׁצָּרִיכָה הָאִשָּׁה בְּדִיקָה, לֹא תִלְבַּשׁ בְּגָדִים תְּחֻתוֹנִים צְבֻעוֹנִיִּים, אֲלָא לְבָנִים[109] עַי' פ"ת ס"ק כ"ב ועי' שו"ע סי' קצ"ו סעי' ג'. וַיֵּשׁ מְקַלֵּים וְאוֹמְרִים שֶׁצָּרִיכָה לְלַבֵּשׁ לְבָנִים רַק בְּשִׁלְשֵׁת הַיָּמִים הָרִאשׁוֹנִים שֶׁל שִׁבְעָה נְקִיִּים, כְּדֵי שֶׁתִּתְחַזֵּק בְּטְהוֹרָה[110] פ"ת שם.. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינָה צָרִיכָה לְלַבֵּשׁ לְבָנִים כְּלָל[111] מִשְׁמַעוֹת הַרַמְבַּ"ם ה' א"ב פ"ט ה"ז.. (אוֹלָם הַבְּדִיקוֹת חֲזָבוֹת לְהִיּוֹת בְּבְּגָד לְבָן[112] רַמְבַּ"ם שם פ"ד ה' ט"ו).

לְהַלְכָה: נוֹהֲגִים לְלַבֵּשׁ לְבָנִים כָּל שִׁבְעָה נְקִיִּים. וְאִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ הַרְבֵּה כְּתָמִים בְּשִׁבְעָה נְקִיִּים, תִּשְׁאַל חֻכָּם אֵיךְ לְנַהֵג וּלְהַקֵּל בְּלְבִישׁוֹת בְּגָדִים צְבֻעוֹנִיִּים[113] עַי' טהרת ישראל שם ס"ק נ"ח ובסי' קצ"ו ס"ק ט"ו..

מָה הִיָּה הַמְּקוֹם בּוֹ נִמְצָא הַכְּתָם?

כה. לְמִקוֹם בּוֹ נִמְצָא הַכְּתָם נוֹדַעַת חֲשִׁיבוֹת, כִּי לֹא בְּכָל מְקוֹם שֶׁיִּמְצָא כְּתָם טְמֵאָה הָאִשָּׁה, אֲלָא רַק בְּמִקוֹם שֶׁיִּכּוֹל לְהִיּוֹת שֶׁהוּא מִהַמְּקוֹר. וּבְכָל מְקוֹרָה וּמְקוֹרָה צָרִיךְ לְדוֹן לְגוֹפוֹ, כְּמִבְּאֵר בְּסַעֲיִפִּים הַבָּאִים:

כְּתָם בְּגוֹפָה בְּלֶבֶד

כו. כְּתָם בְּרֵגֶל - מִהַעֲקֵב עַד הַבֶּהֶן וּלְמַעַלָּה לְכָל אֲרֶךְ הָרֵגֶל בְּצַדָּה הַפְּנִימִי, בְּמִקוֹמוֹת שֶׁהָרֵגֶל נוֹגַעַת בְּרֵגֶל וְשׁוֹךְ בְּשׁוֹךְ - טְמֵאָה, וּבְשִׁאֲרַת חֲלָקֵי הָרֵגֶל - טְהוֹרָה[114] שׁו"ע סי' ק"צ סעי' י"א.. יֵשׁ מְקַלֵּים בְּעַקְבָּה, וְאֵין הַלְכָה כְּמוֹתָם[115] טהר"י ס"ק ס'..

כְּתָם בְּיָד - בְּכַף הַיָּד, בְּמָקוֹם שֶׁיְכוּל לְהַגִּיעַ לְשֵׁם דָּם מִהַמְקוֹר, וְאֶפְלוּ גַב הַיָּד - טְמֵאָה, כִּי הַיָּדִים עֲסֻקוֹת הֵן וְאֶפְשָׁר שֶׁהַגִּיעַ דָּם מִהַמְקוֹר לַיָּדִים 46.

כְּתָם בְּבֶטֶן וּלְמַעְלָה - טְהוֹרָה, אֲבָל אִם הִרִימָה הָאִשָּׁה אֶת רַגְלֶיהָ לְמַעְלָה מִבֶּטֶן בְּהִתְעַמְלוֹת וְכַדוּמָה - טְמֵאָה, בֵּין אִם הִפְתָּם נִמְצָא מִלְפָּנֶיהָ בֵּין מֵאַחֲרֶיהָ. וְכַמוֹכֵן, דְּוָקָא בְּמָקוֹם שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּגִּיעַ לְשֵׁם דָּם מִהַמְקוֹר בְּלִי שֶׁתִּבְחִין בּוֹ בְּשַׁעַה שֶׁהִרִימָה רַגְלֶיהָ, אֲבָל נִמְצָא בְּצַדָּדִים - טְהוֹרָה 46.

כְּשֶׁנִּמְצָא דָם בְּגוּפָה בְּלֶבֶד, טְמֵאָה הָאִשָּׁה אִף אִם "הִתְעַסְקָה בְּדָם" 46 (וְעַיֵן לְקַמּוֹן בְּסַעֲרֵי ל' מֵהִי הַגְּדֵרֶת "הִתְעַסְקָה בְּדָם").

כְּתָמִים בְּגוּפָה וּבְבִגְדֶיהָ

כז. אִם "הִתְעַסְקָה בְּדָם" וְנִמְצָא כְּתָם עַל חִלּוּקָה וְעַל בְּשָׂרָה בְּיַחַד, בְּכָל מָקוֹם שֶׁהוּא - טְהוֹרָה, כִּי אֶפְשָׁר שֶׁהַדָּם בָּא מִבַּחוּץ וְלָכֵן אֶת בְּשָׂרָה וּבְבִגְדֶיהָ.

אִם לֹא "הִתְעַסְקָה בְּדָם" וְנִמְצָא לְמַעְלָה מֵאוֹתוֹ מָקוֹם - טְהוֹרָה, לְמַטָּה מִמֶּנּוּ - טְמֵאָה. אִם לֹא "הִתְעַסְקָה בְּדָם" וְהִרִימָה רַגְלֶיהָ לְמַעְלָה מִגּוּפָהּ, בְּאֶפְסוֹ שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁיִּגִּיעַ דָּם לְמַעְלָה מֵאוֹתוֹ מָקוֹם - וְנִמְצָא שָׁם כְּתָם - טְמֵאָה [116] שו"ע סעי' י"א, ועי' פ"ת ס"ק כ"ד..

כְּתָם בְּבִגְדֶיהָ בְּלֶבֶד

כח. אִם "הִתְעַסְקָה בְּדָם" וְנִמְצָא כְּתָם בְּבִגְדֶיהָ בְּלֶבֶד - טְהוֹרָה. אִם לֹא "הִתְעַסְקָה בְּדָם", אִם נִמְצָא לְמַעְלָה מֵאוֹתוֹ מָקוֹם - אִף אִם הִרִימָה רַגְלֶיהָ - טְהוֹרָה, וְאִם נִמְצָא לְמַטָּה מֵאוֹתוֹ מָקוֹם - טְמֵאָה [117] שו"ע סעי' י"ב, אִף אִם נִמְצָא הִפְתָּם בְּבִגְד חִיצוֹנִי [118] כִּי לְפַעֲמִים לּוֹבְשִׁים אוֹתוֹ לֹא בַגַּד פְּנִימִי, וְגַם מִפְּנֵי שֶׁלְפַעֲמִים הַבַּגַּד הַפְּנִימִי זֶה מִמְקוֹמוֹ, ס"ט ס"ק מ"ה. ועי' ד"ת ס"ק ע"ז.. אִם לֹא "הִתְעַסְקָה בְּדָם" וְנִמְצָא עַל שְׂרוּוֹל חִלּוּקָה כְּתָם - טְמֵאָה, בְּתַנְאֵי שֶׁיִּשְׁנָה אֶפְשָׁרוֹת, אֶפְלוּ רְחוּקָה, שֶׁהַשְׂרוּוֹל הַגִּיעַ לְאוֹתוֹ מָקוֹם, כְּגוֹן חִלּוּק שֶׁנָּה וְכַדוּמָה. בְּגַד שֶׁהָאִשָּׁה פּוֹשְׁטָת אוֹתוֹ דְּרָךְ רַגְלֶיהָ, וְנִמְצָא עָלֶיהָ כְּתָם שֶׁיְכוּל לְהִיֹּת מִמֶּנָּה - טְמֵאָה, אֶפְלוּ אִם נִמְצָא הִפְתָּם בְּחִלּוּקוֹ הָעֲלִיוֹן שֶׁל הַחִלּוּק [119] אַחֲרוֹנִים. ועי' שו"ע סעי' י"ג..

כְּתָם בְּמָקוֹמוֹת אַחֲרִים

כט. כְּתָם שֶׁנִּמְצָא עַל הַסְּדִין אוֹ עַל הַשְּׂמִיכָה שְׁלָהּ, יֵשׁ לְבַדֵּק: אִם יִשְׁנָה אֶפְשָׁרוֹת שֶׁהָדָם הַגִּיעַ מִמֶּנָּה לְאוֹתוֹ מָקוֹם בּוֹ נִמְצָא הִפְתָּם - טְמֵאָה, וְאִם לֹא - טְהוֹרָה. סְדִין אוֹ שְׂמִיכָה שֶׁאֵינָם מְחַבְּרִים לְמַטָּה וְנִעִים וְנִדְדִים בְּמִשְׁוֵה הַלֵּילָה - כָּל מָקוֹם שֶׁיִּמְצָא בּוֹ כְּתָם, טְמֵאָה [120] שו"ע סעי' י"ד.. וְיֵשׁ לוֹדָא בְּמָקָרָה כְּזֶה שֶׁאֵין אֶפְשָׁרוֹת שֶׁהָדָם הַגִּיעַ מִמָּקוֹם אַחֵר - מִבְּנָה, מִבְּעֵלָה, מִפְּצַע, מֵאִשָּׁה אַחֲרֵת וְכַדוּמָה [121] שו"ע סעי' י"ט..

בְּכָל מָקוֹם שֶׁטְמֵאָה בְּמָקָרִים אֵלֶּה, טְמֵאָה רַק אִם הִתְמַלְאוּ שְׂאָר הַתְּנָאִים - צָבַע, גָּדֵל, צוּרָה וְכַדוּמָה.

הֲאִם יְכוּל לְהִיֹּת מְקוֹר אַחַד לְכָתָם?

ל. כִּפִּי שֶׁהִזְכֵּר בְּפִסְקָה הַקּוֹדֶמֶת, אִם אִשָּׁה "הִתְעַסְקָה בְּדָם" וְנִמְצָא עָלֶיהָ כְּתָם, בְּרֵב הַמְקָרִים - טְהוֹרָה.

ומהו "התעסקה בדם"? אשה שנקתה עוף או דגים, או התעסקה בצבע אדם, או במיץ סלק, בשיזיפים וכדומה, ואפשר שנתז עליה מעט משקה בצבע אדם; ואפלו אם לא התעסקה בהם, אלא ישבה ליד המתעסקים בהם וכדומה - דינה כ"התעסקה בדם" [122] שו"ע סעי' י"ח.. ואינה צריכה להשוות את צבע הדבר שהתעסקה בו לצבע הפתם, אלא תולה בו עד שתראה שאחד אדם והשני שחר, אבל אם אחד אדם בהיר והאחד אדם כהה - תולה בו [123] שו"ע סעי' כ"ג וסעי' ל'..

לא. אם יש לאשה מכה, דהינו פצע, בגופה - כל פתם שימצא עליה, אפלו על בשרה, טהורה, אם הפצע הוא במקום שיכול להגיע ממנו דם אל הפתם. אבל אם הפצע הוא בכתפה והפתם בפנים שמלתה או בלבניה - אין תולים את הפתם בפצע.

אם האשה משתמשת בשמלתה בצורה שיכול להגיע דם מהפצע למקום הפתם, כגון שפושטת את שמלתה מלמעלה - טהורה.

אפלו פצע שהגלד דינו כף, כי אפשר שהתגלע הפצע והוציא דם על-ידי חכוך וכדומה, ואחר-כך עלה עליו קרום, אבל בפצע יבש אין האשה תולה [124] שו"ע סעי' י"ח..

אין בכתמים משום וסת

לב. אין בכתמים משום וסת [125] שו"ע סעי' נ"ד, בין באשה שיש לה וסת קבוע ובין באשה שאין לה וסת קבוע, כגון אשה שראתה פתם ביום ה-15 לראיתה האחרונה, אינה חוששת להפליגה שמראית הדם עד למציאת הפתם. ואפלו אם ראתה את הפתם שלש פעמים רצופות ביום ה-15, אינה קובעת בזה וסת. וכמוכן שגם לא תעקר קביעותה אם יש לה וסת קבוע בתאריך אחר [126] שו"ע הרב ק"צ ס"ק קכ"א, ס"ט ס"ק צ"ד.. חוץ מראיה בבדיקה שיידבר בה להלן.

אמנם מציאת פתם טהור יכולה להיות וסת הגוף סימן, עין בפרק ז' סעיף ע"ג.

דיני מראות בבדיקה פנימית

לג. כבר נתבאר שאשה שבדקה בדיקה פנימית בבגד בדיקה ("עד") ומצאה עליו מראה טמא, יש להשמש שטמא הוא בא בהרגשה, פנין שנמצא בתוך גופה, וחזקה על דם שבתוך גופה של אשה שבא בהרגשה. לכן, אשה שבדקה בדיקה פנימית ומצאה מראה - אין לה להתיחס אליו כאל "פתם" ודיניו שונים.

אשה הבודקת את עצמה צריכה להשתמש בעד בדוק בלבד ולהניחו במקום שמור ונקי עד שתעין בו (על התנאים הנצרכים לכשירות "עד", עין בפרק י"ג סעיף י"ט. הגדרת "עד בדוק" כהגדרת "בגד בדוק". עדי בדיקה הנמפרים פנים נחשבים בדוקים). בדיעבד אם לא עשתה כן ומוצאת מראה טמא על העד, פעמים מתרת ופעמים אסורה.

לד. אם בדקה בדיקה פנימית בעד בדוק, ואחרי שבדקה את עצמה ראתה בו טפת-דם, או שלאחר שבדקה את עצמה לא בדקה את העד והניחתי במקום שמור, ולאחר זמן ראתה בו טפת-דם - טמאה, בין אם הפתם עלול ובין אם הוא משוף, ואפלו נמצאה על הפתם מאכלת (פנה) או פשפש מעוף, כי אותו מקום באשה נקי ממאכלת וכיוצא בה, ואם נמצאה שם מאכלת, הרי זה מקרי, והדם בא מגופה [127] שו"ע ס' ק"צ סעי' ל"ג..

לה. אם אחרי שְׁבִדְקָה את עצמה בְּעַד הַבְּדוּק לֹא בְּדָקָה את הָעַד, וְהִנִּיחָה אוֹתוֹ תַּחַת הַכֶּר אוֹ הַפֶּסֶת, וְלֹאֲחֵר זְמַן נִמְצָא בוֹ פֶתֶם דָּם עֶגְל - אִם אֵינּוּ גְדוֹל מִפְּגָרִים (עגול בְּקֶטֶר 19 מ"מ) טְהוֹרָה; וְאִם הוּא גְדוֹל מִפְּגָרִים, טְמֵאָה; וְאִם הוּא מְשׁוּןָה, טְמֵאָה אֲפֵלּוֹ אִם הַפֶּתֶם קָטָן מִפְּגָרִים. וְהִטְעַם, פִּי יֵשׁ סְבִירוֹת לְכַף שֶׁהֵדֵם בָּא מִמֵּאֲכֹלוֹת שֶׁתַּחַת הַכֶּר, וּמֵאֲכֹלֶת עֲשׂוּיָה לִיצוֹר פֶּתֶם שֶׁעַד גְּדֹל גְּרִיס בְּלֶבֶד, וְכִתְּם עֶגְל בְּלֶבֶד, וְאִם הַפֶּתֶם הָיָה בָּא מִגּוֹפָה, הוּא הָיָה צָרִיף לְהִיּוֹת מְשׁוּןָה[128] שׁו"ע ס' ק"צ סעי' ל"ד.. אֲךָ אִם יֵשׁ יְסוּד סְבִיר לְהִנִּיחַ שֶׁהַפֶּתֶם בָּא מִמְּקוֹר אַחֵר, פְּגוֹן שְׂזִיף שֶׁהָיָה תַּחַת הַכֶּר אוֹ פָּצַע וְכְדוּמָה - טְהוֹרָה, אֲךָ אִם הוּא גְדוֹל מִפְּגָרִים[129] רמ"א ס' ק"צ סעי' ל"ד..

לו. אִשָּׁה שֶׁבְּדָקָה את עצמה בְּעַד בְּדוּק, וְאַחֲרֵי הַבְּדִיקָה מְעַכָּה את הָעַד עַל יְרֵכָה וְהִנִּיחָה אוֹתוֹ בְּמִקּוֹם שְׁמוֹר, וְלִמְחֶרֶת נִמְצָא עָלָיו פֶּתֶם גְּדוֹל מִפְּגָרִים - טְמֵאָה. וְאִם גְּדֹלוֹ פְּגָרִים אוֹ פְּחוֹת - טְהוֹרָה. וְדוֹקָא כְּשֶׁפֶתֶם זֶה עֶגְל, אֲבָל מְשׁוּןָה - טְמֵאָה בְּכָל שֶׁהוּא[130] דעה א' בשו"ע ס' ק"צ סעי' ל"ה.. וְיֵשׁ מִטְּמֵאִים גַּם בְּכִתְּם עֶגְל[131] דעה ב' בשו"ע ס' ק"צ סעי' ל"ה. ש"ך ס"ק מ"ג בשם ה"ב"ח, וְכֵן מִשְׁמַע דַּעַת הַט"ז ס"ק כ"ד., וְנוֹהֲגִים לְהַחֲמִיר כְּמוֹתֵם.

לז. אִם בְּדָקָה בְּדִיקָה פְּנִימִית בְּעַד שְׂאֵינּוּ בְּדוּק (הַגְּדֵרֶת "עַד שְׂאֵינּוּ בְּדוּק" כְּהַגְּדֵרֶת "בְּגֵד שְׂאֵינּוּ בְּדוּק", וְהַגְּדֵרָה זוֹ כּוֹלֶלֶת אֲף 'עֵדִים' הַמְּוִיכָנִים לָהּ לְבְדִיקָה אֲךָ לֹא נִבְדְּקוּ כְּדוּק בְּגֵד בְּדוּק, אוֹלָם עַדִּי הַבְּדִיקָה הַנִּמְפָּרִים פִּיּוֹם נִחְשָׁבִים בְּדוּקִים, כַּפ"ל), וְנִמְצָא עָלָיו פֶּתֶם פְּגָרִים - טְהוֹרָה, יוֹתֵר מִפְּגָרִים - טְמֵאָה. וְדוֹקָא אִם אַחֲרֵי שֶׁבְּדָקָה בוֹ את עצמה הִנִּיחָתוֹ בְּמִקּוֹם שְׁמוֹר[132] שׁו"ע ס' ק"צ סעי' ל"ו., אֲבָל אִם אַחֲרֵי שֶׁבְּדָקָה את עצמה נִקְתָּה בוֹ את יְרוּכֹתֶיהָ, אוֹ שֶׁהִנִּיחָתוֹ בְּמִקּוֹם שְׂאֵינּוּ שְׁמוֹר - טְהוֹרָה אֲךָ בְּיוֹתֵר מִפְּגָרִים[133] הַבְּנֵת הַט"ז בשו"ע ס' ק"צ סעי' ל"ז.. וְיֵשׁ אוֹסְרִים אֲף בְּמִקְרָה זֶה בְּיוֹתֵר מִפְּגָרִים[134] ש"ך ס"ק מ"ה.. וְלַהֲלָכָה: אִם נִמְצָא מְשׁוּןָה - מִחֲמִירִים, וְאִם עֶגְל - מְקַלִּים[135] אַחֲרוֹנִים..

לח. אִם בְּדָקָה בְּדִיקָה פְּנִימִית בְּעַד מְלַכְלָךְ (הַגְּדֵרֶת "עַד מְלַכְלָךְ" כְּהַגְּדֵרֶת "בְּגֵד מְלַכְלָךְ") וְנִמְצָא עָלָיו פֶּתֶם, אֲךָ אִם גְּדֹלוֹ יוֹתֵר מִפְּגָרִים - טְהוֹרָה[136] רמ"א ס' ק"צ סעי' ל"ו..

לט. עַד שְׂאֵינּוּ כַּפְסָה אוֹתוֹ (עַיֵן בְּהַגְּדֵרֶת "בְּגֵד מְכַבֵּס") וְנִמְצָא עָלָיו פֶּתֶם - אִם הָאִשָּׁה מְשַׁעֲרֶת שֶׁהֲצַבַּע שֶׁעַל הָעַד מְקוֹרוֹ בְּלִכְלוּף כְּלִישׁוֹהוּ מִחוּץ לְאוֹתוֹ מְקוֹם - תִּשְׂאֵל שְׂאֵלֶת חֲכָם. שְׂאֵר דִּינֵי עַד מְכַבֵּס כַּבְּגָד מְכַבֵּס.

מ. בְּדָקָה בְּדָבָר שְׂאֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה, אוֹ בְּדָקָה בְּבִגְד צְבוּעַ בְּצַבַּע בְּהִיר אוֹ כֶּהָה וּמִצְאָה דָּם, תִּשְׂאֵל חֲכָם, וְעֵינּוּ פָּרַק י"ג סְעִיף כ'.

אם מְצָאָה פֶתֶם אַחֵר תִּשְׁמִישׁ עַל דְּבָר שְׂאֵינּוּ מְקַבֵּל טְמֵאָה - תִּשְׂאֵל שְׂאֵלֶת חֲכָם[137] ע"י פ"ת ס"ק י"ח, ד"ת ס"ק נ"ד, נ"ו, וְטַהֲרַת יִשְׂרָאֵל ס"ק מ'..

מא. יֵשׁ לְהַדְּגִישׁ:

(א) לְעֵתִים יֵשׁ פֶּתֶם בְּצַבַּע טְהוֹר אֲךָ בְּתוֹכוֹ יֵשׁ נִקְדָּה אֲדָמָה הַקְּטָנָה מִפְּגָרִים, וּבְבְדִיקָה פְּנִימִית דְּבָר כָּזֶה יְכוֹל לְהִיּוֹת טְמֵא.

(ב) הַרְבֵּה פֶתֶם אוֹ מְרֹאוֹת בְּבְדִיקוֹת פְּנִימִיּוֹת נִרְאִים כְּטְמֵאִים בְּגִלְל חוּטִים אֲדָמִים קְטָנִים הַנִּמְצָאִים בְּבִגְד הַבְּדִיקָה, וְיֵשׁ לְהַזְהִיר שְׂלֵא לְאַסֹּר בְּדִיקָה כְּזֹאת. אֲפֹשֶׁר לְבַדֵּק דְּבָר זֶה עַל-יְדֵי הַרְטָבֶת הַבְּגָד[138] ע"י ס' קפ"ח סעי' ד'..

ג) רצוי לאשה להמנע משמוש בגיר טואלט אדם, במיוחד בשבעה נקיים, כדי שלא תמצא אחר-כך בבדיקותיה מראות אדמים מהגיר.

ד) רצוי להמנע מבדיקות בצמר-גפן פשוט - שאינו נקי בדרך-כלל - ובהרטבו מהגוף משתנה צבעו. וכן ראוי להמנע משמוש בצמר-גפן כזה העלול להתפורר בתוך הגוף ולגרם בעיות אחר-כך.

האם בדיקה ב"עד" קובעת וסת

מב. בדיקה בעד הבדוק לה שלש פעמים ביום מסים בחדש או בהפלגה קבועה, וראתה דם בעד - קבעה וסת לבדיקה ביום מסים.

דינה של אשה זו פדין אשה שיש לה וסת קבוע לקפיצות וזמן. ועדיף סוג וסת זה מוסת הקפיצות, שבוסות הקפיצות חוששת רק לזמן שעלולה לראות בו אחר הקפיצה ואחר זמן זה היא מתרת, וכאן שהבדיקה גורמת לראיה - אם בדיקה והיא נקייה - טהורה, ואם בבדיקה היה דם - ממילא היא אסורה^[139] ש"ע סי' קפ"ט סעי' י"ז וש"ך שם ס"ק מ"ח. ועי' באורך הענין הנ"ל בטהר"י סי' ק"צ ס"ק רמ"ה וד"ת ס"ק ע"ר..

מג. אם פעם אחת בדיקה ומצאה דם - אסורה ככל נדה, אולם אינה חוששת להפלגה.

לדגמא: אשה שראתה ביום א' בחדש, והמתנה חמשה ימים ועשתה הפסק טהרה, ובלילה הרביעי אחרי הפסק הטהרה בדיקה והיה ב"עד" דם - סותרת ומונה שוב שבעה נקיים, ומתיר לה לטבל בליל שבעה-עשר לחדש. ואף-על-פי שההפלגה מיום ראיתה ב"עד" ועד הטבילה פהפלגה שמא' לחדש עד ראיתה ב"עד" הבדוק לה - עם כל זה לא נחשבת ראיה זו פראיה שיש לחשש לה, כי לא ראתה אלא על-ידי בדיקה ורק פעם אחת, ועתה הרי היא בודקת ואינה רואה (ואין חוששים שמא תראה בפעם אחרת ללא בדיקה). אבל אם נקבע שלש פעמים שרואה על-ידי בדיקה ביום מסים, כאמור - דינו פדין וסת של קפיצות ליום ידוע שרק לאחר שלש פעמים חוששים לו, וכשמגיע הזמן לחשש תבדק, ואם לא תמצא דם תהיה מתרת, ואינה צריכה להמתין עונה כמו שממתניין בוסת הקפיצות^[140] פ"ת ס"ק י"ט..

מד. פללו של דבר: דין עד הבדוק פדין דם לכל דבר וצריכה להמתין חמשה ימים, ואחר-כך שבעה נקיים. אולם אינה חוששת לבדיקה זו בוסת לענין פרישה, אלא אם ראתה שלש פעמים ביום מסים על-ידי בדיקה, צריכה לבדק את עצמה כשיבוא שוב אותו היום, ואם תהיה נקייה תהא מתרת (ואינה צריכה להמתין עונה כמו בוסת הקפיצות).

השאלת בגד

מה. אשה הרוצה להשאיל בגד לילה או סדין שהשתמשה בו לחברתה - רצוי שתבדקנו ואחר-כך תשאילנו. לא בדיקה והשאילתו ולבשה אותו חברתה או השתמשה בו ונמצא עליו פתם - שתיהן טמאות. בדיקה הראשונה אחרי שפשטה, ולא בדיקה השנייה קדם שלבשה, ונמצא עליו פתם - השנייה טמאה והראשונה טהורה. אך פאשר אחת מהן זקנה, מעברת או מיניקה - תשאיל שאלת חכם^[141] ש"ע סי' ק"צ סעי' ט"ו, מ', מ"א, מ"ח, מ"ט, נ"א..

פרק ג – דיני צבעים

הצבעים הטמאים

א. נאמר במשנה [142] נדה י"ט ע"א: "חמשה דמים טמאים באשה: האדם, והשחור, וכקרוך פרס, וכמימי אדמה, וכ(נין) מזוג". כל הצבעים הללו הם גננים שונים של צבע אדם, חוץ מהשחור, שהוא דם אדם שלקה.

ב. כבר בזמן הגמרא היו הרבה מן החכמים שלא רצו לבדק מראות דמים בגלל דקויות ההבחנה שבין אדם לאדם ובין שחור לשחור. ואם הם לא בדקו, אנוחנו בודאי בקיאים הרבה פחות מהם, ואין לנו להכשיר שום מראה מהמראות הנוטים לאדם או לשחור, בין אם הם בהירים ובין אם הם כהים. ושאר צבעים שאינם נוטים לאדם ולשחור כלל, אנו מטהרים (בין אם הם סמיכים ובין אם הם צלולים) [143] ב"י סי' קפ"ח בשם כמה ראשונים..

ג. הצבעים הטורים – טורים בין בראיה והרגשה, בין בבדיקה פנימית, ובין בכתם. הצבעים הטמאים – מטמאים בראיה והרגשה וכן בבדיקה פנימית, אבל אשה המוצאת כתם בצבע טמא, נאסרת רק אם הצטרפו שאר התנאים המופיעים בהלכות כתמים.

ד. הצבעים השכיחים הם:

לבן – ואפלו אינו לבן לגמרי, אלא כמראה בגד לבן שנפל עליו אבק, ועל-ידי-זה הכהתה לבנוניתו – טהור, שאין צבע כזה בא מצבע אדם [144] שו"ע סי' קפ"ח סעי' א', ב"י, ד"מ, ש"ך ועוד..

צהב (ירק בלשון חז"ל) – כמראה זהב, או פשעוה, או כאתרוג, או כחלמון ביצה, אפלו פהה – טהור [145] ב"י, שו"ע וש"ך שם.. ויש חולקים ומטהרים רק בצרוף צדדים נוספים להקל [146] מהר"ם מינץ מובא בפ"ת ס"ק ב', ונוהגים להחמיר פחותם רק בבדיקת "הפסק טהרה", פי האשה היא בחזקת טמאה, וכדי להוציאה מחזקתה, צריכה מראה שהוא ודאי טהור. ואם יש סבה נוספת להקל, מתירים גם ב"הפסק טהרה".

כמו כן נוהגים להחמיר פאשר היתה לאשה הרגשה פנימית ובעקבותיה ראתה את המראה הזה, פי אז הספק הוא ספק דאורייתא [147] של"ה בפ"ת ס"ק ב', לחו"ש בלחם ס"ק ה' ועוד.. אולם אין לאשה להחמיר על דעת עצמה בצבעים אלו, פי גוניהם רבים ושונים, ותערובות הזהב או השעוה הנמצאות היום אינן כאלה המזכרות בפוסקים. לכן פשיש לאשה צבע כזה ב"הפסק טהרה" או כשהוא מלנה בהרגשה – תראה אותו לחכם, עד שתהיה בקיאה בהגדרת ירק-צהב המתרים וירק-צהב שייש להחמיר בהם.

דם ירק כבצל, כעשבים וכדומה – טהור [148] שו"ע שם.. וכן מראה צהב ממש פלימון – טהור, ואפלו ב"הפסק טהרה" [149] עי' בפ"ת ס"ק ב' וד"ת ס"ק י"א, י"ג וטהר"י ס"ק ד'..

חום – שאינו נוטה לאדם, פעין קפה או ערמונים – טהור. ומפיון שצבע הקפה שונה מסוג לסוג, ויש ספק מהו צבע הערמונים, האם הפונה לערמונים חיים או מבשלים – יש לשאל שאלת חכם בכל בדיקות הפסק טהרה או בבדיקות שבאו בעקבות הרגשה פנימית, אבל בבדיקות אחרות טהורה, וכל-שכן בכתם. וכל זה דוקא כשאין בצבע זה שום נטיה לאדם או לשחור [150] גליון מהרש"א שם וס"ט שם א' ועוד, וטהר"י ס"ק ב'..

אָפּוּר - טָהוּר. וְאִם הוּא "נוֹטָה" לְשַׁחַר - יֵשׁ אוֹסְרִים וְיֵשׁ מִתִּירִים, וְנִהְיָ לְהִקָּל. אַךְ אִם הוּא "דוֹמָה" לְשַׁחַר - מִחֻמְרִים^[151] עַל סְדְרֵי טְהוּרָה ס"ק א', וְעַי' בַּלְשׁוֹן הַשּׁוֹ"ע סעי' א' וּבַד"ת ס"ק ה' וּבַטְהוּרַת יִשְׂרָאֵל ס"ק א'.. אִלּוּם גַּם בְּמִקְרָה כְּזֶה רְצוּי שֶׁתִּשְׁאַל לְחֻכְם, עַד שֶׁתִּהְיֶה בְּקִיָּאָה בְּגוֹנֵי הַשַּׁחַר.

ה. בְּכָל הַמִּקְרִים שֶׁמִּחְמִירִים, יֵשׁ לְהַחְמִיר רַק כְּשֶׁהַמִּקְרָה הוּא חַד-פְּעָמִי, אָבֵל אִם צָבַע זֶה חוֹזֵר עַל עֲצָמוֹ הַרְבֵּה פְּעָמִים, יֵשׁ מִקְרִים שֶׁאֵפְשֵׁר לְהִקָּל כִּדֵּי שְׁלֵא לְמַנְעַ פְּרִיָּה וּרְבִיָּה. לָכֵן בְּמִקְרָה כְּזֶה תִּשְׁאַל הָאִשָּׁה שְׂאֵלַת חֻכְם^[152] עַל ד"ת ס"ק י"א..

ו. יֵשׁ מִחְמִירִים שְׁלֵא לְטַהֵר בְּכָל ז' נְקִיִּים כְּתָמִים וּבְדִיקוֹת בְּצָבָעִים שֶׁמִּחְמִירִים בָּהֶם בְּ"הַפְּסָק טְהוּרָה"^[153] עַי' עֲרוּה"ש ס' קצ"ו אוֹת ל"ד, וּטְהוּרַת יִשְׂרָאֵל שֵׁם ס"ק נ"ז, וְלֹא נִהְיָו כֵּן.

סִפֵּק בְּצָבַע

ז. בְּכָל הַמִּקְרִים שֶׁנִּרְאָה לְאִשָּׁה שֶׁהִדָּם טָמֵא, אַךְ אֵין הִיא בְּטוּחָה בְּכָף, רְאוּי שֶׁתִּשְׁאַל שְׂאֵלַת חֻכְם וְלֹא תַחֲלִיט לְעֲצָמָה שֶׁהִדָּם טָמֵא, כִּי בְּרָגַע שֶׁהָאִשָּׁה מַחֲלִיטָה עַל הַדָּם שֶׁהוּא טָמֵא מִחֻמַּת אֲדָמִימוּת, הִרִיחוּ טָמֵא אִף אִם אַחֵר-כֵּן יִכְשִׁירָהוּ הַחֻכְם, כִּי יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁצָּבַע הַדָּם הַשְּׂתַנָּה, וְהַצָּבַע הַקוֹבֵעַ לְהִלָּכָה הוּא הַצָּבַע הַנִּרְאָה רֵאשׁוֹנָה^[154] ע"פ נדה כ' ע"ב..

צָבַע שֶׁהִשְׂתַּנָּה

ח. צָבַע לָבֵן שֶׁהִשְׂתַּנָּה לְאָדָם - יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא טָמֵא^[155] ב"ח ש"ם, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהוּא טָהוּר^[156] שו"ת חכ"ם צבי ס' מ"ו.. אַךְ יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁתִּלּוּי מִתִּי בֶּא בְּגָד זֶה לְפָנֵי הַפּוֹסֵק (הָאִשָּׁה אוֹ הָרֵב): אִם כְּשֶׁהִגִּיעַ הַבְּגָד לְפּוֹסֵק הוּא הִיָּה טָהוּר, אִף שֶׁקָּדַם לָכֵן הִיָּה צָבָעוֹ שׁוֹנָה¹³, אוֹ שֶׁיִּשְׂתַּנָּה אַחֵר-כֵּן - טְהוּרָה^[157] ש"ך וט"ז ש"ם, שו"ע הרב ש"ם ס"ק ד', וְעֲרוּה"ש ש"ם אוֹת י"ג.. וְאִם כְּשֶׁהִגִּיעַ לְפּוֹסֵק הִיָּה טָמֵא, אִף שֶׁקָּדַם הִיָּה צָבָעוֹ שׁוֹנָה, אוֹ שֶׁאַחֵר-כֵּן יִשְׂתַּנָּה - טָמֵא. וְכֵן הִלָּכָה.

ט. צָבַע שֶׁבִּיצִיאָתוֹ הִיָּה לָבֵן, וְקִצּוֹתָיו הֶאֱדִימוּ - תִּשְׁאַל שְׂאֵלַת חֻכְם^[158] עַל ד"ת ס"ק א' וּטְהוּרָה"י ס"ק י"ב,, כִּי יִתְכַּן שֶׁהַשְּׂנוּי נוֹבֵעַ מִהֶאֱוִיר אוֹ מִהַבְּגָד וְכַדוּמָה וְלֹא מִמְּנָה.

י. בְּגִלְל הַבְּעִיּוֹת דֹּלְעִיל רְאוּי שְׁלֵא לְהִשְׁהוּת אֶת בְּגָד הַבְּדִיקָה זְמַן רֵב לְפָנֵי הַבְּאָתוֹ לְחֻכְם. וְרְצוּי לְשַׁמְרוֹ בְּנִילוֹן וְכַדוּמָה, וְאִף בְּמִקְרָר אִם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ לְעַפּוּשׁ. וְצָרִיף לְהוֹדִיעַ לְחֻכְם עַל הַכְּתָם שֶׁהוּא יִשָּׁן.

דְּרָף בְּדִיקַת ה"מְרָאוֹת"

יא. בְּדִיקַת "מְרָאָה" צְרִיכָה לְהַעֲשׂוֹת בְּאוֹר יוֹם בְּהִיר שְׁאִינוֹ מְסַנֵּר. וְאֵין בּוֹדֵקִין אֶת הַמְרָאָה אֶלָּא עַל-גַּבִּי מְטֻלִית לְבָנָה. וְהַטּוֹב בְּיוֹתֵר הוּא לְבִדֵּק בְּאוֹר הַשֶּׁמֶשׁ כְּאִשֵּׁר יֵשׁ צֶל עַל הַמְרָאָה, כִּדֵּי שֶׁיִּרְאָה צָבָעוֹ כְּמוֹת שֶׁהוּא^[159] ע"פ רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ה הי"ב..

יב. אִף שֶׁמְטָמְאִים כָּל מְרָאָה אָדָם וְכַתּוּצָאָה מִכָּף הַהַבְּחָנָה קִלְיָה מִהַהַבְּחָנָה שְׂבִימִי חַז"ל, יֵשׁ לְפַעְעָמִים מְרָאוֹת טְהוּרִים וּבְתוֹכָם נִקְדָּה אֲדָמָה קְטַנָּה שְׂאוּסְרָת, וְלָזֶה דְרוּשָׁה בְּדִיקָה מְדַקְדָּקָת.

יג. לְבִדִּיקָה זֹו צָרִיף הַרְבֵּה יָשׁוּב הַדְּעַת וְיִרְאֵת שְׂמִים, כִּי לְפַעְעָמִים יְבִדֵּק אָדָם פְּעָמִים וְשִׁלֵּשׁ וְלֹא יִרְגִישׁ בְּנִקְדָּה הַקְטַנָּה, וְאַחֵר-כֵּן יִמְצָאָנָה, כִּי הִכִּין לְבוֹ בְּאַחֲרוֹנָה. וּבְחִינַת חוּשׁ הָרְאִיָּה הִיא כְּפִי כְּפִי הַלֵּב^[160] ע"פ שו"ע יו"ד ס' י"ח סעי' י"ז..

יד. מתוך לבדק מראָה בַּלְיָלָה^[161] עי' רש"י מגילה י"ד ע"א, ועי' ד"ת ס"ק ד' וטהר"י ס"ק ט' ושו"ע סי' קצ"ו סעי' ד'. כְּשֶׁהַמְרָאָה בְּרוּר לְאֶסֶר אוֹ לְהַתִּיר, אֲבָל כְּשֶׁהַמְרָאָה מְסֻפָּק, יֵשׁ לְשַׁמְרוֹ בְּמָקוֹם מְצֻנָּע עַד אוֹר הַיּוֹם, וְאִפְלוּ אִם יֵשׁ בַּלְיָלָה אוֹר הַדּוֹמָה לְאוֹר הַיּוֹם אֵין לְבַדֵּק, וּבִינְתֵימָם הָאִשָּׁה אֲסוּרָה.

טו. אִם רָאָה מְרָאָה בַּלְיָלָה וְהָיָה לוֹ סֻפָּק, וּבַיּוֹם הַתְּבַרֵּר לוֹ שֶׁהוּא מְרָאָה טָהוֹר - מִתָּר, אֲבָל אִם בַּלְיָלָה הָיָה בְּרוּר שֶׁהַמְרָאָה נוֹטָה לְאָדָם, אִפְלוּ אִם בַּיּוֹם שֶׁלֹּאֲחֲרָיו הַמְרָאָה נְרָאָה טָהוֹר - אֲסוּר, כִּי חוֹשִׁשִׁים שִׁמָּא הַשְׂתַּנָּה הַצָּבֵעַ בְּגִלְלֵי הָאוֹיֵר. וְאִם יֵשׁ לְתַלּוֹת אֶת הַנְּטִיָּה לְאָדָם שֶׁהִיָּתָה בַּלְיָלָה בְּאוֹר נֶר אוֹ בְּאוֹר אַחֵר, וּבַיּוֹם נְרָאָה הַבְּגַד טָהוֹר - מִתָּר. וְיֵשׁ לְהַזְהִיר מִהֲטִיַּת הַצָּבֵעַ שֶׁעֲלוּלָה לְהִגָּרֵם עַל-יְדֵי אוֹר נֶר, אֲהִיל, וְיִלּוֹן וְכַדוּמָה, אוֹ מְשֻׁקָּפִים צְבָעוֹנִיִּים, וְכֵן מִתְּאוּרָה בְּהִירָה בְּמִיָּחַד (כַּפְּלוֹרוֹסֶנְט).

טז. אִם הִבֵּד הוּא לַח, אוֹ אִם הַמְרָאָה הוּא לַח - אֶפְשָׁר לְבַדֵּקוֹ וְאֵין צָרָה לְהִמָּתִין שִׁיתִּיבֵשׁ. אֲךָ אִם יֵשׁ לְחֻכָּם אוֹ לְאִשָּׁה סֻפָּק בַּמְרָאָה - צָרִיךְ לְהִנְיָחוֹ שִׁיתִּיבֵשׁ^[162] טהר"י ס"ק י"א..

פָּרָק ד - דְּמִים טְהוּרִים

רְאִיָּה שְׁלֵא כְּדֻרְכָּה

א. כָּל אִשָּׁה שְׂרוּאָה בְּדֻרְךָ שׁוֹנָה מִהֶרְגִיל, כְּגוֹן דְּרָךְ שְׂפּוֹפֶרֶת מְכַשִּׁיר רְפוּאָה, אוֹ שְׂגוּשֵׁי בְּשָׂר יוֹצְאִים וּבְתוֹכָם דָּם - אֵין הִיא טְמֵאָה^[163] שו"ע סי' קפ"ח סעי' ג'. אִלּוּם מִכֵּיּוֹן שֶׁהִלְכָּה זֹאת סְבוּכָה, וְיֵשׁ בְּדִין זֶה הִרְבֵּה פְּרָטִים וְחִלּוּקֵי דִינִים, תִּשְׁאָל הָאִשָּׁה שְׂאֵלַת חָכָם לְפָנֶי שֶׁהִיא מְחַלִּיטָה עַל עֲצָמָה אִם הִיא טְמֵאָה אוֹ טְהוּרָה; וְעַד שֶׁתִּשְׁאָל, הִרִי הִיא אֲסוּרָה.

דָּם יִבֵּשׁ

ב. דָּם נָדָה יִבֵּשׁ מִטְּמֵא, אֲבָל יִשְׁנָה אֶפְשָׁרוֹת שְׂגוּשׁ דָּם יִבֵּשׁ הַיּוֹצֵא מִהָאִשָּׁה אֵינוֹ דָּם נָדָה, אֲלֵא קְלִפָּה שֶׁל פֶּצַע, שׁוּמָא אוֹ קְלִפּוֹת עוֹר, וְאִפְלוּ שְׂעָרוֹת אֲדָמוֹת, לְכֵן בְּכָל פַּעַם שִׁיּוּצָא גּוֹשׁ דָּם יִבֵּשׁ מִהָאִשָּׁה כְּעֵין קְלִפּוֹת, שְׂעָרוֹת אוֹ פְּרוּרֵי דָּם - יֵשׁ לְבַדֵּקוֹ אִם הוּא דָּם נָדָה אוֹ דָּם טְהוּר^[164] שו"ע סעי' ד'-ו'..

וְדוֹקָא בְּגוֹשׁ שֶׁגִּדְלוֹ אֵינוֹ מְגִיעַ ל-3 מ"מ, אֲךָ אִם הַגּוֹשׁ בְּגִדְל 3 מ"מ אוֹ יוֹתֵר - הָאִשָּׁה נְאֻסָּרֶת^[165] כְּשִׁיעוֹר קָנָה דַּק שְׁבַדְקִים, שו"ע סעי' ו', טהרת ישראל סימן קפ"ח ס"ק כ"ה, מִפְּנֵי שֶׁהִרְחִם נִפְתָּח, וְאִי-אֶפְשָׁר לְפַתִּיחַת הִרְחִם לְלֵא יְצִיאַת דָּם.

בְּדִיקַת דָּם יִבֵּשׁ

ג. בְּדִיקַת גּוֹשׁ דָּם יִבֵּשׁ צְרִיכָה לְהַעֲשׂוֹת דוֹקָא עַל-יְדֵי מְמַחָה הַבְּקִי בְּדַבְּר. מִטְּרַת הַבְּדִיקָה הִיא לְרְאוֹת אִם חֲתִיכַת הַדָּם תִּמָּס בְּתוֹךְ 24 שָׁעוֹת. אִם כֵּן - כְּנִרְאָה שֶׁהִיא דָּם נָדָה, כִּי שְׂעָרוֹת אוֹ קְלִפּוֹת וְכַדוּמָה לֹא יִמָּסוּ מִשְׂרִיָּה בְּמִים.

ד. החתיכה צריכה להיות במים פושרים 24 שעות רצופות. שעור חם המים, כחם הרק שבפפה, או כחם מים שעמדו בבית בקיץ, שחם הבית מחממם. וכך צריך להיות חם גם בחורף. אם תמס החתיכה או אפילו חלקה בתוף הזמן הזה - האשה טמאה, ואם לאו - טהורה [166] שו"ע סעי' ד'..

ה. כל זה דווקא כשחתיכות אלו יבשות לגמרי מדם, אבל אם יש עליהן מעט לחלוחית דם - טמאה [167] שו"ע סעי' ה'..

ו. ישנה אפשרות נוספת לבדק אם החתיכה אינה מדם נדה, על-ידי שמניחים אותה על הצפרן, ומועכים אותה עם מעט רק שבפפה. אם לא נמוחה החתיכה - טהורה. ואם נמוחה - עדין לא ברור שהאשה טמאה, ויבדק חתיכה נוספת על-ידי השריתה במים 24 שעות, כדלעיל [168] רמ"א סעי' ד', ועי' ד"ת ס"ק ס"א..

ז. אשה ששלת פצעים רצופות נבדקו חתיכות שנפלו ממנה, ונתברר שאינן דם נדה - אינה צריכה לבדק פעם נוספת חתיכה דומה, והיא מחזקת כטהורה. אבל אם פעם אחת יתברר שהחתיכה טמאה - אין לה חזקת טהרה, וצריך לחזור ולבדק את החתיכות היוצאות ממנה, כפאמור לעיל [169] רמ"א סעי' ה' וטהר"י ס"ק מ"ג וד"ת ס"ק ס"ח..

דם פצע

ח. אשה שיש לה פצע בפרוזדור (בנרתיק) ויוצא ממנו דם - אין היא טמאה מאותו דם. ונאמנת אשה לומר: מכה יש לי באותו מקום שהדם יוצא ממנה [170] שו"ע סי' קפ"ז סעי' ו'. אפלו אם אין היא יודעת שברגע זה יוצא דם ממפתה, אלא שיודעת שיש לה מכה שרגילה להוציא דם - טהורה [171] רמ"א סעי' ה' והחונים עליו.. ודבר זה אפשר לבדק על-ידי שתראה שבכל בדיקותיה הפנימיות אין היא מוצאת דם אלא במקום אחד בצדדים. וכל-שכן אם מרגישה כאב כשנוגעת בשעת הבדיקה בצד המקום שיוצא ממנו דם [172] שו"ע סעי' ז'. אולם אשה כזאת, אם תראה דם בשעת וסתה (כשייש לה וסת קבוע) או בעונה הבינונית שלה - ל' יום לראיתה (כשאין לה וסת קבוע), תהיה טמאה, אלא-אם-כן ודאי לה שדם זה יוצא מהפצע בלבד [173] רמ"א סעי' ה' וש"ך ס"ק כ"ו..

ט. כאשר אשה שיש לה פצע בפרוזדור (בנרתיק) נטמאת בדם נדה, צריכה היא לעשות את בדיקות הפסק הטהרה ושבועת הנקיים שלה בצורה מיחדת. יש אומרים שאינה יכולה לעשות הפסק טהרה אלא-אם-כן תבדק בדיקה אחת נקיה לגמרי אפלו מדם הפצע. ויש חולקים ואומרים שאם ודאי לה שהיא נקיה לגמרי מדם נדה, והדם שעל בגד הבדיקה הוא של הפצע בלבד, פגון שהדם נמצא רק בצד אחד של בגד הבדיקה ושאר הבגד נקי - נחשבת בדיקה זו כהפסק טהרה. ונוהגים כדעה זו, ובלבד שתעשה בדיקות אלו שלש פעמים ערב בקר וערב, כדי להתחזק בטהרה [174] אחרונים, ועי' פ"ת ס"ק כ"ד, וס"ק ל"ב, ודרכי תשובה ס"ק נ"ו דרכים נוספות.. ויכולה להתחיל בדיקות אלו לפני היום החמישי לראיתה אם היא נקיה, ובלבד שהבדיקה האחרונה תהיה ביום החמישי לראיתה, ואחר-כך תעשה הפסק טהרה לפני השקיעה, ואינה צריכה מוף דחוק (ועי' בפרק י"ג סעיף י"א).

י. כמו-כן יכולה לעשות בדיקת הפסק טהרה על ידי בדיקת אחות המתמחה בבדיקת פצעים שתודא שהדם יוצא מהפצע בלבד ולא מהרחם. את בדיקות שבועת הנקיים תעשה בעצמה על ידי עד, ואם תמצא עליו דם פצע טהורה.

יא. אִשָּׁה זוֹ שֵׁישׁ לָהּ פָּצַע, תַּעֲשֶׂה אֶת בְּדִיקוֹת שְׁבַעַת הַנְּקִיִּים רַק בַּיּוֹם הָרִאשׁוֹן וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי מִהַשְּׁבַעַת הַנְּקִיִּים, כְּדִי שְׁלֹא תִרְחִיב אֶת פְּצָעָה [175] שׁו"ע סי' קצ"ו סעי' ד', ועי' ב"י שם..

יב. כְּאִשֶּׁר אִשָּׁה זוֹ, שֵׁישׁ לָהּ פָּצַע בְּפְרוֹזְדוֹר תִּשְׁמֵשׁ עִם בַּעֲלָהּ וְתִרְאֶה דָם הַדּוֹמָה לְדָם פְּצָעָה - אִין לָהּ לְחֹשֶׁשׁ, כִּי דָם זֶה הוּא דָם פְּצָעָה [176] שׁו"ע סעי' ה', ועי' פ"ת ס"ק כ"ט.. אָבֵל אִם הַדָּם שֶׁתִּרְאֶה שׁוֹנֶה בְּצַבְעוֹ מִדָּם פְּצָעָה - טְמֵאָה, וְדִינָה כְּרוֹאֶה מִחֻמַּת תִּשְׁמִישׁ. וְאִם בְּרוּר לָהּ שֶׁהַדָּם שֶׁרוֹאֶה בַּתִּשְׁמִישׁ הוּא מִפְּצָעָה - טְהוֹרָה [177] עי' שׁו"ע סי' קפ"ז סעי' ה'.. (וְרֵאָה עוֹד בְּסַעֲיָהּ הַבְּא).

יג. כָּל זֶה דְּוָקָא בְּפָצַע שֶׁבִּנְרֵתִיק, אָבֵל אִם יֵשׁ לָהּ פָּצַע בְּרָחִים עֲצָמוֹ - יֵשׁ מְקָרִים שֶׁטְמֵאָה וַיֵּשׁ שְׁטְהוֹרָה, לְכֹן בְּמִקְרָה כְּזֶה תִּבְרַר אֲצֵל הַרֹפֵא אֶת מְקוֹם הַפָּצַע הַמְדֻקָּ, סְבִתוֹ, וְזָמַן הַחֲלָמְתוֹ הַמְשֻׁעָר, וְעַם פְּרָטִים אֲלֵה תִשְׁאֵל לְחָכְם וְהוּא יִפְסֵק אֶת הַהֲלָכָה [178] עי' נדה כ"ב ע"ב..

דָּם בְּמִי-רִגְלִים

יד. אִשָּׁה שֶׁהִטִּילָה מִי-רִגְלִים וַיֵּצֵא דָם עִם מִי-רִגְלֶיהָ, בֵּין שֶׁהִיָּתָה עוֹמֶדֶת וּבֵין יוֹשֶׁבֶת - טְהוֹרָה. וְאִפְלוּ הַרְגִּישָׁה אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת, שֶׁהַרְגִּישָׁת מִי-רִגְלִים הִיא זֹ, וְדָם זֶה הוּא דָם מְכָה בְּאֲבָרֶיהָ הַפְּנִימִיִּים [179] שׁו"ע סי' קצ"א סעי' א'..

אִוְלָם יֵשׁ מִחֻמֵּי דָם בְּזֶה, וְלִפִּי דַעְתָּם יֵשׁ חֲלוּק בֵּין אִם הָאִשָּׁה הִיָּתָה עוֹמֶדֶת אוֹ יוֹשֶׁבֶת, וּבֵין אִם נִמְצָא הַדָּם עַל שְׁפֵת הָאֵסְלָה אוֹ בְּתוֹכָהּ, וּבֵין אִם מְרַגֵּישָׁה כְּאִבּ בַּעֲת הַטְּלַת הַמַּיִם אוֹ לֹא, וּבֵין בַּעֲלַת וְסֵת קְבוּעַ לְבַעֲלַת וְסֵת שֶׁאֵינָה קְבוּעַ, וְרַבּוּ דַעוֹת הָאֲחֵרוֹנִים לְהַחֲמִיר בְּזֶה [180] רמ"א שם ודרכי תשובה שם..

לְמַעֲשָׂה, הַיּוֹם שֶׁנִּתְּנָן לְדַעַת בְּצוּרָה בְּרוּרָה עַל-יְדֵי בְּדִיקוֹת רְפוּאִיּוֹת מֵהוּ מְקוֹר דָּם זֶה - כָּל אִשָּׁה שֶׁרֵאָתָה דָּם בְּמִי-רִגְלֶיהָ, אוֹ שֶׁאֲחֵרֵי שֶׁהִטִּילָה מַיִם קִנְחָה וּמְצָאָה דָּם, אוֹ שֶׁכְּשֶׁהִטִּילָה מַיִם הַרְגִּישָׁה כְּאִבִּים כְּשֶׁל וְסֵת וְאַחֵר-כֵּן מְצָאָה דָּם בְּבִגְדֶיהָ אוֹ בְּבִדְיָהּ, תִּפְנֶה לְרוֹפֵא שֶׁיַּגִּיד לָהּ מֵהוּ מְקוֹר דָּם זֶה, וְעַם תְּשׁוּבוֹת הַרֹפֵא תִשְׁאֵל שְׁאֵלַת חָכְם.

פְּרָק ה' - דְּבָרִים הָאֲסוּרִים בְּיַמֵּי נִדְתָּהּ

מַהוֹת הַרְחוּק

א. אִמְרָה תְּנִיחָה "וְאֵל אִשָּׁה בְּנִדְתָּהּ טְמֵאָתָה לֹא תִקְרַב" [181] וִיקְרָא י"ח, י"ט.. וְדָרְשׁוּ חֲכָמִים: יָכוֹל יַחֲבִקְנָה וַיִּנְשָׁקְנָה וַיִּדְבֵּר עִמָּהּ דְּבָרִים בְּטִלִּים? תִּלְמִיד לּוֹמֵר "לֹא תִקְרַב" (כָּל קְרִיבָה אֲסוּרָה). יָכוֹל יִישֵׁן עִמָּהּ בְּבִגְדֶיהָ עַל הַמַּטָּה? תִּלְמִיד לּוֹמֵר "לֹא תִקְרַב" [182] אַבּוֹת דְּרַבִּי נֵתַן ב' א'..

ב. אֲסוּר זֶה שֶׁל "לֹא תִקְרַב" אֵינּוּ מְדִינַי טְמֵאָה - שֶׁאֵינָם נוֹהֲגִים כַּיּוֹם - אֲלֵא כְּהַרְחָקָה מְקִרְבָּה גּוֹפְנִית. מְלַבֵּד הָאֲסוּר שֶׁאֲסָרָה תְּנִיחָה לְבוֹא עַל נִדְתָּהּ, אֲסָרָה תְּנִיחָה לְהַתְּקַרֵּב אֵלֶיהָ בְּגִיעָה וְכַדּוּמָה. אֲסוּר זֶה הוּא כְּכָל אֲסוּר דְּאוֹרִיָּתָא [183] רמב"ם סֵפֶר הַמִּצְוּוֹת מִצְוֹת לֹא תַעֲשֶׂה שֵׁנ"ג, הַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאַה פְּרָק כ"א הַלְכוֹת א'.. וְאִף שֵׁישׁ חוֹלְקִים וְאוֹמְרִים שֶׁאֲסוּר זֶה הוּא מְדִרְבָּנָן [184] רמב"ן עַל הַרמב"ם שם, נִפְסָקָה הַהֲלָכָה

פדעה הראשונה[185] שו"ע אה"ע סי' כ' והמפרשים שם, ועי' רמ"א סי' קנ"ז וש"ך שם סי' ק"י ופ"ת ס"ק י"א, ושו"ע סי' קצ"ה סעי' י"ז וש"ך שם.

ג. חמרתו של אסור זה היא גדולה, ומשנה הגמרא[186] שבת י"ג ע"א. אסור זה לאסור קרבה לאשת-איש, ואסורי הקרבה שאסורים באשת-איש אסורים גם בנדה, חוץ מיחוד האסור באשת-איש ומתן באשתו נדה, שהרי העדה התורה על ישראל שלא יפוצו גדר זו.

מספרת הגמרא[187] סנהדרין ל"ז ע"א: "אמר ליה ההוא צדוקי לרב פהנא: אמריתו נדה שרי ליחודי בהדי גברא (אמרתם שלנדה מתן להתיחד עם בעלה). אפטר אש בנערת ואינה מהבהבת? אמר ליה: התורה העידה עלינו סוגה בשושנים"[188] שיר השירים ז', ג', אפלו פסוגה בשושנים (גדר של שושנים, מחצה קלה) לא יפוצו בהן פרוצות". וגדר שושנים זאת מה היא? אלו דברי-תורה שהם רפים בשושנים, ואף-על-פי-כן סיגים המה. הרי שנשא אדם אשה ובא להזקק לה, והיא אומרת לו: כשושנה אדמה ראיתי - הוא פורש מיד. מי גרם לו שפירש? איזה פתל ברזל או עמוד ברזל או נחש נשכו או עקרב עקצו? - אלה דברי-תורה שרפים בשושנים, שנאמר בהם: "ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב"[189] ויקרא י"ח, י"ט, ומדרש רבה שיר השירים ז', ב'..

ד. על אף כל האמור לעיל, שאסור לאדם להרבות קרבה ולדבר דברים בטלים עם אשתו נדה - אין הפונה לרחקה ולהמנע מדברים הנצרכים, אלא רק מדברי חבה המרגילים לערוה[190] עי' לקמן עמ' מ"א "הקלת ראש".. ולהפך, מצוה לקרבה אם רואה אותה מרחקת ומצטערת. וגם בנדתה חייב הוא לאהב אותה פגופו ולכבדה יותר מגופו[191] יבמות ס"ב ע"ב.. ובדברים אלה אין להחמיר יותר ממה ששערו חז"ל, שחמרה יתרה בדברים אלה עלולה להביא לדברים חמורים.

ועל כגון זה אומרת הגמרא[192] שבת ס"ד ע"ב: "והדוה בנדתה"[193] ויקרא ט"ו, ל"ג, זקנים הראשונים היו אומרים שלא תכחל (עינים) ולא תפקס (לעשות תסרקת) ולא תתקשט בבגדים צבעונים בזמן נדתה, עד שבא רבי עקיבא ולמד: אם-כן אתה מגנה על בעלה ונמצא בעלה מגרשה וכו'. לכן אמר רבי עקיבא ש"יכולה לכחל ולפקס וללבש בגדים יפים גם בנדתה"[194] עי' שו"ע סי' קצ"ה סעי' ט' ובהגר"א שם, ועי' ערוה"ש אות כ"א כ"ב..

ה. על הפסוק: "נשי עמי תגרשון מבית תענגיה" אומרת הגמרא "זה הישן בקלעא (מטת אפריון) שאיש ואשה ישנים שם. ואמר רב יוסף: אפלו באשתו נדה"[195] עירובין ס"ג ע"ב, שאף-על-פי שאין ביניהם קרוב כל-שהוא במעשים או בדברים[196] עי' לקמן בסעיפי "הקלת ראש" ו"מיטות נפרדות", יש ביניהם קרוב לבבות ודבורים שבצנעה[197] עי' מהרש"א שם ועין יעקב שם..

על-כן חשוב מאד להבין את יסודות הגדרים שאגדרה תורה ושאגדרו חכמים, שלא להחמיר או להקל יותר על המדה.

ו. אסור זה של רחוק מנדה הוא מתחלת ראיתה של אשה ועד אחר טבילתה. ואף אם עבר זמן רב מאז שראתה דם ולא טבלה, עדין היא בנדתה כל זמן שלא טבלה, ואין שום צד פלשהו להתר בזמן זה לשום קרבה[198] שבת ס"ד ע"ב. שו"ע ורמ"א סי' קצ"ה סעי' י"ד והחונים עליו, סי' קצ"ז סעי' א'..

ז. נשים פנויות[199] שו"ע סי' קפ"ג, כל ימיהן הן נדות, ואסור לגעת בהן ולהתקרב אליהן, להתיחד עמהן, להתבונן בהן וכל פיוצא בזה[200] שו"ע אה"ע סי' כ"א, ועי' ביאור הלכה סי' של"ט.. במיחד חמור אסור זה בארוסתו (משדכתו), שאז גדולה מאד החבה[201] עי' שדי חמד מערכת חתן וכלה י"ב.. כל האסורים

הַמְזַכְרִים בַּפֶּרֶק זֶה נוֹהֲגִים גַּם בְּאֲרוֹס וְאֲרוֹסוֹתוֹ, מִלְבַּד הוֹשְׁטֵת חֶפֶץ מִיַּד לְיַד שְׂמִתָּרֶת, וְגַם בְּזֶה רְאוּי לְהַחֲמִיר.

ח. בְּדִבְרֵי הָאֲסוּרִים בְּיָמֵי נִדְתָּה יֵשׁ כַּמָּה סוּגֵי אֲסוּרִים:

הָרֵאשׁוֹן שֶׁבָּהֶם הוּא אֲסוּר תְּנוּרָה שֶׁל "לֹא תִקְרַב" [202] רמב"ם דלעיל (הערה 3) ..

הַשֵּׁנִי הוּא דְבָרִים הָאֲסוּרִים שֶׁמָּא יָבִיאוּ לְיַד בִּיאָה [203] רמב"ן דלעיל (הערה 4), רמב"ם הלכות איסורי ביאה פרק י"א הלכה י"ט ..

הַשְּׁלִישִׁי הוּא דְבָרִים הָאֲסוּרִים שֶׁמָּא יָבִיאוּ לְעֵבֶר עַל "לֹא תִקְרַב" [204] שבת י"ג ע"א, תנא דבי אליהו רבא פרק ט"ו ..

הָרְבִיעִי הוּא דְבָרִים הָאֲסוּרִים שֶׁמָּא יָבִיאוּ אֶת הַגָּבֵר לְהִרְהוּר וְלְהוֹצֵאת שֵׁז"ל [205] סי' קצ"ה סעי' ה' ועוד, ועי' נדה דף י"ג ע"א ..

אלו הם שְׁרֵשֵׁי הָאֲסוּרִים, וְהַמְקָרִים רַבִּים הֵם כְּפִי הַמְקָרִים אֲשֶׁר יֵאָרְעוּ לְאָדָם בְּחַיָּו. כָּל הַהֲלָכוֹת שֶׁיּוֹבֵאוּ בְּהַמְשָׁךְ הֵן רַק דְּגֻמָּאוֹת וְיִסוּדוֹת, וּמִהֵן יִקַּח הָאָדָם וְיִלְמַד לְהִזְהֵר וְלְהִשְׁמֵר, וְאִם רוּאָה הוּא שֶׁצָּרִיךְ חֲזוּק בְּאֶחָד מֵהַדְּבָרִים הַמְּנוּיִים לְעֵיל, יִמְנַע עֲצָמוֹ מֵהַתְּקַרְבוּיּוֹת שׁוֹנוֹת, וְיִרְבֶּה עַל עֲצָמוֹ אֲסוּרִים עַד אֲשֶׁר יִרְאָה שֶׁיִּכּוֹל הוּא לְעַמֵּד בְּגִדְרֵי חַז"ל. וְאֵל יֵאמֶר אָדָם: אֲנִי אֵינִי צָרִיךְ לְגִדְרִים שֶׁגִּדְרוּ חֲכָמֵינוּ, אֲנִי אֲדַע לְשִׁמּוֹר עַל עֲצָמִי וְלֹא לְהַפְשִׁיל בְּאֲסוּר, שֶׁכִּכָּר אֲמָרוּ כִּי גְדוּלִים מְמַנּוּ וְנִכְשְׁלוּ.

וּמִסָּפֵר בְּגֻמָּא: "לֹא יִקְרָא לְאוֹר הַנֵּר שֶׁמָּא יִטָּה - אָמַר רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֶלְיָשֶׁע: אֲנִי אֶקְרָא וְלֹא אִטָּה. פְּעַם אַחַת קָרָא וּבִקֵּשׁ לְהִטּוֹת, אָמַר: כַּמָּה גְדוּלִים דְּבָרֵי חֲכָמִים שֶׁהֵיוּ אוֹמְרִים 'לֹא יִקְרָא לְאוֹר הַנֵּר'. רַבִּי נִתָּן אוֹמֵר: קָרָא וְהִטָּה וְכָתַב עַל פִּנְקָסוֹ: אֲנִי יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֶלְיָשֶׁע קָרִיתִי וְהִטִּיתִי נֵר בְּשַׁבָּת, לְכִשְׁיִבְנָה בֵּית-הַמְּקֻדָּשׁ אָבִיא חֲטָאת שְׂמִנָּה" [206] שבת י"ב ע"ב ..

ט. הַדִּינִים הַמְזַכְרִים בְּהֲלָכָה הַזֶּה:

(א) הַקָּלֶת רֹאשׁ.

(ב) נְגִיעָה וְהוֹשְׁטָה מִיַּד לְיַד.

(ג) אֲכִילָה עַל שְׁלֶחַן אֶחָד.

(ד) אֲכִילַת שְׂרִירֵי מֵאֶכָּל שֶׁל אִשְׁתּוֹ.

(ה) יְשִׁיבָה וְשִׁכִּיבָה עַל מִטָּתָה.

(ו) יְשִׁיבָה עַל סִפְסָל אֶחָד (וְכֵן טִיּוּלִים וְנִסְיָעוֹת).

(ז) שִׁנָּה בְּמִטָּה אַחַת.

(ח) דִּינֵי עֶרְוָה בְּאִשְׁתּוֹ.

(ט) מְזִיגַת הַכּוֹס וְהַגָּשֶׁת אֶכָּל.

(י) הַצָּעַת הַמִּטָּה.

יא) יציקת מים.

יב) חולה.

הקלת ראש

י. אסור לאדם להקל ראש עם נדה, שפמא יבואו לקרבה או ביאה, או שפמא יבוא הגבר להרהור והוצאת שז"ל. אין אסור זה בא לאסור דבור עם האשה, אלא שחוק וקלות-ראש[207] רמב"ם הל' איסורי ביאה פרק כ"א הל' ד'. בלבד, המרגלים את האדם לערוה[208] אבות פ"ג מי"ג, אף כאלה המתרים בימי טהרתה[209] ש"ך סי' קצ"ה ס"ק ב'..

יא. בכלל דברים אלו גם ההנאה מריח הבשם שעליה ועל בגדיה, אפלו אם הסירה את בגדיה והניחה אותם על השלחן[210] פ"ת סי' קצ"ה ס"ק א' בשם ברכי יוסף. (סימן לדבר: "סוגה בשושנים", שצריך לעשות סג בשושנים - בריח), וכן הדלקת סיגריה מאחד לשני[211] ע"י פ"ת סי' קצ"ה ס"ק ג'. והשבת ריח קרירה במניפה[212] בא"ח ש"ש צו כ"ב., וכל פיוצא בזה.

נגיעה והושטה מיד ליד

יב. אסור לאדם לנגע באשתו נדה, ואף להושיט דבר מידו לידה אסור, שפמא יגע בה, ויש בזה משום "לא תקרב" וחשש לקרבה זו.

יג. אסור נגיעה זה אינו רק בגופה, אלא גם בבגדיה שעליה, ומשנה הגמרא[213] שבת י"ג ע"א, תנא דבי אליהו רבא פרק ט"ו. את אסור נדה לאסור אשת-איש על-פי הפסוק "ואת אשת רעהו לא טמא ואל אשה נדה לא יקרב"[214] יחזקאל י"ח., וכמו שבאשת-איש אסורה נגיעה אף בבגדיה שעליה, כך גם בנדה.

יד. ומספר במדרש ובגמרא 33: תנא דבי אליהו, מעשה בתלמיד אחד ששנה הרבה וקרא הרבה ושמש תלמידי-חקמים הרבה, ומת בחצי ימיו, והיתה אשתו נוטלת תפלין שלו ומחזרתן בבת-י-כנסיות ובתי-מדרשות, ואמרה להם: פתיב בתורה "פי הוא חיה וארץ ימיה"[215] דברים ל', כ', בעלי, ששנה הרבה וקרא הרבה ושמש תלמידי-חקמים הרבה, מפני מה מת בחצי ימיו? ולא היה אדם מחזירה דבר. פעם אחת נתארחתי אצלך, והיתה מסיחה כל אותו המאריך, ואמרתי לה: פתי, בימי נדויתך מהו אצלך? אמרה לי: חס ושלו! אפלו באצבע קטנה לא נגע בי. בימי לבוניתך (שבועה נקיים) מהו אצלך? שפמא הבאת לו הספין שבידך ונגע בך אפלו באצבע קטנה וכו'? אמרה לי: אכל עמי וישן עמי בקרוב בשך (כל אחד בבגדיו) ולא עלתה על דעתו דבר אחר (תשמיש). ואמרתי לה: ברוך המקום שהרגו! - שהרי אמרה התורה "ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב".

ממדרש זה ואחרים משמע שאסור נגיעה כולל גם הושטת חפץ - ספין וכדומה - מיד ליד, מחשש שפמא יגעו זה בזה[216] תוס' שבת י"ג ע"ב ד"ה בימי.. וכיון שאסרו להעביר חפץ רגיל מיד ליד, אסרו גם בחפץ ארץ וגדול[217] ש"ך סי' קצ"ח ס"ק ג', אף שאז חשש הנגיעה קטן יותר.

טו. כשצריך להושיט חפץ לאשתו פשהיא נדה - יניחנו על שלחן או על תיק וכדומה, והיא תקחנו משם. וכן יעשו כשרוצה היא להעביר חפץ לידו[218] ע"י יוסף אומץ סי' פ"ה..

טז. יש מתירים להעביר חפץ בַּזְרִיקָה [219] רשב"ץ ומהריק"ש בברכי יוסף סי' קצ"ה ב', חסד לאלפים סי' קצ"ה אות ב'. ויש אסורים [220] הגהת הרמ"א סי' קצ"ה סעי' ב', בא"ח ש"ש צו כ"ב, והפוסקים פְּרָמ"א נוהגים לְאַסֹר 40. וגם הנוהגים הַתֵּר, אין עוֹשִׂין פֶּן אֵלָא פְּשִׁזְרֵק חֲפֵץ פְּלַפִּי מֵעֵלָה וְהִיא קוֹלְטָתוֹ, וְרַק בְּשִׁעַת צָרָה, וְלֹא לְמִשְׁחָק וְכִדּוּמָה [221] בברכי יוסף לעיל..

יז. אם אי-אפשר לְמַסֵּר אֶת הַחֲפֵץ בַּזְרִיקָה מִחֲמַת בּוֹשָׁה, או בְּגִלְל צוּרְתוֹ, מְשַׁקְלוֹ וְכִדּוּמָה - לֹא יִמָּסְרוּ אֶת הַחֲפֵץ מִיַּד לְיָד, אֵלָא יִחַפוּ לְהַזְדַּמְנוּת אַחֲרַת וְכִדּוּמָה.

יח. אם ארע וְשָׁכַח הַבַּעַל וְהוֹשִׁיט חֲפֵץ לְאִשָּׁה בְּפָנֵי רַבִּים - אֵינָה חֲיִבַת לוֹמַר לוֹ "אֲנִי נֹדָה", כִּי גָדוֹל כְּבוֹד הַבְּרִיּוֹת שְׂדוּחָה אֶת לֹא-תַעֲשֶׂה שְׂבִתוֹרָה [222] ברכות י"ט ע"ב, אֵלָא תִּקְבְּלוּנוּ בְּמִרְת-רוּחַ וּבְזֶהִירוֹת מְרֻבָּה שְׁלֹא לְנֹגַע בּוֹ, וְיִנַּיֵּחַ אוֹ יִזְרַק אֶת הַחֲפֵץ לְתוֹךְ יָדָהּ, וְלֹא תִקַּח הִיא מִיָּדוֹ אֶת הַחֲפֵץ שְׂאֵז גָּדוֹל חֲשֵׁשׁ הַנְּגִיעָה. וְכֵן אִם אַרְע וְשָׁכַחָה הָאִשָּׁה וְהוֹשִׁיטָה לְבַעֲלָהּ חֲפֵץ, לֹא יֵאמַר לָהּ "אֶתְּ נֹדָה", אֵלָא יִקְבְּלוּנוּ פְּנִזְכָּר לְעֵיל בְּמִרְת-רוּחַ, וְלֹא יִקְחֶנּוּ מִתּוֹךְ יָדָהּ, אֵלָא תִנַּיֵּחַ הִיא אוֹ תִזְרַק אֶת הַחֲפֵץ לְתוֹךְ יָדוֹ.

יט. אין לְהַרִים יַחַד דָּבָר אַרְבֵּי אוֹ כָּבֵד, אֵלָא אִם אֵין אֲפֻשְׁרוֹת אַחֲרַת, פְּגוֹן לְהַרִים אוֹ לְהוֹרִיד עֲגָלָה שֶׁל תִּינוּק בְּמַדְרָגוֹת פְּשָׁאִין אָדָם אַחַר שְׁיָכוֹל לְעַזֵּר, וְכֵל פִּיוֹצָא בְּזָה [223] אַחֲרוֹנִים..

כ. אֲסוּר לְנֹגַע בְּפִגְדִים שְׁעָלֶיהָ בְּעוֹדָה לְבוֹשָׁה בָּהֶם, אֲבָל פְּשָׁאִינָם עָלֶיהָ מִתֵּר (פִּינּוֹן שְׁפִיּוֹם אֵין דִּינֵי טְמָאָה וְטָהָרָה). וְדוֹקָא פְּשָׁאִין חֲשֵׁשׁ שְׂדִבְרִים אֵלָהּ יְבִיאָהּ לְיָדֵי דְבַר עֲבָרָה [224] פ"ת סי' קצ"ה ס"ק ג'..

כא. יש מחלקת אם מְתֵר לְאַחַד לְהַסִּיר מִבְּגָדֵי הַשָּׁנִי נוֹצָה אוֹ יִתּוּשׁ וְכִדּוּמָה בְּנִפְיַחַת-רוּחַ, וְכֵל אֶחָד יִשְׁקַל בְּדַעְתּוֹ אִם דָּבָר זֶה יִכוֹל לְהִבְיֹא לְאַחַד מֵהָאֲסוּרִים הַמְּנוּיִים לְעֵיל, וְאִם פֶּן - יִמְנַע מִכָּף. וְהוּ' יִרְאֶה לְלִבָּב. וּבְכֵל מְקַרָּה רְאוּי לְהַחְמִיר בְּמִקְרִים פְּאֵלָה וְהַדּוּמִים לָהֶם [225] ע"י פ"ת סי' קצ"ה ס"ק ד' וד"ת ס"ק י' ומחצית השקל שם, וע"י בא"ח צו אות כ"ב..

כב. יש מחלקת אם מְתֵר לְאַחַד מִבְּנֵי הַזָּיג לְנִשֵּׁק תִּינוּק הַנִּמְצָא בְּיַדֵי הַשָּׁנִי, וְכֵל אֶחָד יִשְׁקַל בְּדַעְתּוֹ אִם דָּבָר זֶה מְבִיא לְיָדֵי חֲפָה אוֹ קְרֻבָה אוֹ הִרְהוּר עַל הַשָּׁנִי, וְאִם פֶּן - אֲסוּר [226] ד"ת סי' קצ"ה ס"ק י"א..

כג. מְתֵר לְהַעֲבִיר תִּינוּק מִיַּד לְיָד, פִּינּוֹן שְׁ"הַחִי נוֹשֵׂא אֶת עֲצָמוֹ" [227] שבת צד ע"א.. אֵין כֵּל זֶה דוֹקָא בְּתִינוּק הַיּוֹצֵא מִחֵיק אֲמוֹ וּבָא אֶל אֲבִיו, אֲבָל תִּינוּק קִטָּן אוֹ חוֹלָה שְׂאִין הוּא עוֹבֵר מֵעֲצָמוֹ אֵלָא מֵעֲבִירִים אוֹתוֹ פְּחֲפֵץ - אֲסוּר [228] פ"ת סי' קצ"ה ס"ק ג', ד"ת ס"ק ט'..

כד. רְאוּי הָיָה לְאַסֹר לְהַעֲבִיר תִּינוּק בְּבְרִית-מִילָה מֵאִשָּׁה נֹדָה לְבַעֲלָהּ, אֵין יֵשׁ קְלוֹת שׁוֹנוֹת בְּכָף, בְּגִלְל שְׁיֵישׁ רַבִּים בְּזָמַן הַמִּילָה, וְאֵין לְחַשֵּׁשׁ לְהַרְהוּר וְכִדּוּמָה.

בְּעִיר הַקִּדְּשׁ חֲבֵרוֹן נִהְגוּ לְהַעֲבִירוֹ מִיַּד לְיָד וּבְזֶהִירוֹת מְרֻבָּה בְּיִתְרָה שְׁלֹא יִגַע אֶחָד בְּשָׁנִי. וְמִי שְׁנִמְנַע מִכָּף - "קְדוּשׁ יֵאמָר לוֹ" [229] מנהגי ארץ ישראל הלכות נדה בשם "זכרונות אליהו"..

וְיֵישׁ שְׁנִיָּהּ לְהַנִּיחַ הַתִּינוּק עַל שְׁנֵי כְרִים, וְתֹאחַז הָאִשָּׁה בְּתַחְתּוֹן וְיֹאחַז הַבַּעַל בְּעֵלְיוֹן וְיִקְחֶנּוּ עִם הַיָּלֵד [230] יוסף אומץ סי' פ"ה, עיקרי הד"ט כ"א, וְעִדְיָהּ הוּא עַל הַעֲבָרָה מִיַּד לְיָד.

וְיֵישׁ שְׁנִיָּהּ שְׂבָכָל פַּעַם שְׂאִשָּׁה סְנַדְקִית (=קְנֵאֻטְרִית) מְבִיאָה תִּינוּק לְבֵית-הַכְּנֶסֶת, אֵין הִיא מוֹסְרַת אוֹתוֹ לְבַעֲלָהּ אוֹ לְאָדָם אַחַר, בֵּין אִם הִיא נֹדָה וּבֵין טְהוֹרָה, אֵלָא מִנִּיחָתוֹ עַל סִפְסָל אוֹ פִּסָּא, וְהַבַּעַל אוֹ אַחַר נוֹטְלוֹ מִשָּׁם. וּמְנַהֵג טוֹב הוּא [231] דרכי תשובה סי' קצ"ה ס"ק ט'..

אכילה על שלחן אחד

כה. לא יאכל הגב עם הגבה, מפני הרגל עברה [232] שבת י"א ע"א.. ולא דוקא זב וזבה, אלא כל איש ואישה שאסורים זה על זה מאיזו סבה שהיא, ואפלו זב וזבה שהתשמיש קשה להם. (קורבים המתרים להתניח פגון אח ואחות מתרים לאכל יחד). הגמרא משוה אסור זה לאכילת בשר וחלב על שלחן אחד על-ידי שני אנשים המפירים זה את זה שעלולים להחליף ביניהם את מנות האכל מתוך קרבתם, כן פאן, מתוך שאכילה זו מקרבת לבבות ביניהם, אמרו חז"ל שיעשו ביניהם שנוי והפך, כדי שלא יבואו לקרבה יתרה [233] שאילתות ויקרא צ"ו, ראב"ד בעלי הנפש ב', וב"י סי' קצ"ה שם..

כו. ההפך שעושים ביניהם יכול להיות באחד מהאופנים הבאים:

א) להניח חפץ שאינו מצוי בדרך-כלל על השלחן בין הצלחות שלהם. ואפלו קנקן ששותים ממנו יכול לשמש הפסק, אם לא רגילים להניחו על השלחן [234] תוה"ש סי' קצ"ה ס"ק ג', ד"ת ס"ק י"ז, וטהר"י ס"ק ל"א.. כן אפשר להניח לחם או קנקן וכדומה שרגילים להניחם על השלחן, אם לא משתמשים בהם כעת [235] שו"ע סי' קצ"ה סעיף ג' וט"ז שם ושו"ע ורמ"א סי' פ"ח סעיף ב'..

ב) כל אחד מבני הזוג יאכל על מגש או מפה נפרדים. ואם הם אוכלים כן גם בימי טהרתה ואין בכך שנוי - יאכלו אחד על השלחן ואחד על מגש או מפה [236] שו"ע סי' קצ"ה ושי"ך ס"ק ו'..

ג) אם יש להם מקומות ישיבה קבועים - תשנה האשה את מקום ישיבתה [237] ב"י בשם ר' ירוחם, וד"ת סי' קצ"ה ס"ק ט"ו..

ד) אם אוכלים מצלחת אחת בימי טהרתה, יאכלו כל אחד בצלחת אחרת. ויש מחמירים בזה, להצריכם הפך נוסף, אולם נוהגים במקלין, ובלבד שיהיה השנוי נפרד להם [238] רמ"א סי' קצ"ה שם. ועי' ב"ח ושי"ך ס"ק ז' וט"ז ס"ק ב'..

כז. לאו דוקא אופנים אלה, אלא כל שנוי פיוצא בזה, שהבעל והאשה מרגישים תמיד בהבדל ויזכרו שהיא נדה ולא יבואו לידי קרבה יתרה וחבה, הרי זה שנוי. אין צריך שנוי זה להיות נפרד לעין זרים, אלא להפך, ראוי להצניע דבר זה.

כח. כל השנויים האלה נצרכים דוקא כשנוי הזוג אוכלים לבדם, אבל אם אוכלים אתם זרים או בני הבית ובכלל זה ילדים, אין צריכים שנוי או הפך מפני שלא יבואו לידי קרבה יתרה בנוכחותם, ויכולים לאכל על שלחן אחד, אף לא בצלחת אחת [239] פ"ת סי' קצ"ה ס"ק ה', ועי' שי"ך ס"ק ז', ברכי יוסף שם כ"ב, ועי' ד"ת ס"ק י"ט, וטהר"י אות ל"ו, ועי' בדק הבית ומשמרת הבית שער ב'..

כט. גם אם בני הזוג אוכלים ביחד ללא שלחן (כגון פקניק וכדומה) צריכים הם לעשות הפך.

אכילת שירי מאכל של אשתו

ל. אסור לבעל לאכל או לשתות בפני אשתו את שירי המאכל או המשקה שאכלה או שתתה, מפני החבה שבדבר, אבל לאשה מתר לאכל משירי בעלה אפלו בפניו, כי אין לחשש שתרגילנו לערוה [240] שו"ע סי' קצ"ה סעי' ג' ד', וט"ז ס"ק ה'.. אסור זה הוא אף אם הוסיפו אכל אחר על אותם שירים [241] שי"ך ס"ק קצ"ה ס"ק ט'..

לא. במקרים דלהלן בהם אין חבה, מתר לבעל לאכל משירי אשתו:

א) כשאכל או שתה אדם אחר משירי אשתו לפניו^[242] רמ"א סי' קצ"ה סעי' ד'..

ב) כשהעבר המאכל או המשקה מפלי לכלי, אף שהחזר לכלי הראשון^[243] רמ"א שם..

ג) כשאין הבעל יודע שממאכל זה או ממשקה זה אכלה או שתתה אשתו^[244] רמ"א שם..

ד) כשהאשה אינה נמצאת במקום^[245] רמ"א שם..

ה) כשהתחיל לאכל בהתר, ואחר-כך נטמאה אשתו או שאחר-כך באה אשתו^[246] פ"ת סי' קצ"ה ס"ק ז', ובא"ח ש"ש צו כ"ב..

ו) אם האשה לא אכלה מהאכל, אלא רק טעמה את טעמו^[247] טהרת ישראל סי' קצ"ה סעי' י"ג..

ז) כשהאשה חלקה את האכל בצלחתה על-מנת לאכל חלק ממנו ולהשאיר את החלק השני. אולם עדיף שלא לסמוך על קלא זו, גם כשנמצאים בבית של זרים וכדומה, אלא קדם יאכל הבעל, ומשירי מאכלו תאכל אשתו.

ח) אם פרסה האשה מלחם ואכלה, אין נחשב שאר הלחם כשירי מאכל, ואין באכילתו חבה.

לב. יש מחמירים לשתף את הפלים שאכלה בהם האשה, לפני שיאכל בהם הבעל, וטוב להחמיר בכך אם יש חשש להרגל עברה בין בני הזוג^[248] ב"י סי' קצ"ה, חס"ל אות ב', טהר"י ס"ק נ"ז..

צלחת מרפזית

לג. מתר לאכל מצלחת מרפזית אחת שלא אוכלים ממנה ישירות אלא באמצעות צלחת אישית, כגון סלט או מרק וכדומה. אבל דברים שאוכלים ישירות מצלחת מרפזית, כגון לחם פרום, זיתים, חמאה, מרגרינה, גרעינים, בטנים וכדומה - אסור. לכן, אם מגשים דברים אלה בצלחת מרפזית - יעבירו אותם לצלחת אישית ומשם יאכלום. ואם אי-אפשר בכך - יש מתירים לאכל מצלחת זו כשאושר מישהו אחר אוכל אתם מאותה צלחת^[249] ע"י פ"ת סי' קצ"ה ס"ק ה'..

ישיבה ושכיבה על מטתה

לד. לא ישב הבעל על מטת המיחדת לאשה, אפלו שלא בפניה. וכל שכן שאסור לו לישב על מטתה^[250] שו"ע סי' קצ"ה סעי' ה'. ועי' ב"ח החולק..

לה. אסור זה הוא מחשש להרהור עברה ולכל מה שעלול לבוא בעקבותיו, לכן אסור ישיבה חל על הבעל בלבד, אולם אסור שכיבה חל גם על האשה, ועל-כן אין לה לישב על מטת בעלה בהיותו בבית, שמא יראנה ויהרהר^[251] ע"י ט"ז סי' קצ"ה ס"ק ו', בא"ח ש"ש צו כ"ג..

לו. מתר לבעל לישב על מטתו אפלו כשהמטות מחברות, אף אין לו לישב על מטתו כשאשתו שוכבת במטה השנייה, עד שיפריד בין המטות.

לז. מתר לבעל לישב על מטת אשתו כשהיא איננה בעיר, כי אז אין לחשש להרהור ולהרגל^[252] פ"ת סי' קצ"ה ס"ק ט'..

לח. כְּשֶׁמִתָּר לוֹ לְשֹׁכֵב עַל מִטָּתָהּ - מִתָּר לוֹ לְשֹׁכֵב גַּם עַל סְדִינְיָהּ אֶפְלוּ הַמְלַכְלָכִים בְּדָם [253] ט"ז ס' קצ"ה ס"ק ו'. כי אין אסור זה ושָׁאָר אֲסוּרֵי נְדָה מִשּׁוּם טְמֵאָה וְטִהָרָה, אֲלֵא הַרְחָקוֹת הַבְּאוֹת לְמִנְעַ קְרִיבָה יִתְרָה וּבִיאָה [254] כוזרי מאמר ג' מ"ט.. ומְכַל מְקוֹם, אִם חוֹשֵׁשׁ שֶׁדָּבָר זֶה יְבִיאֵנוּ לְהִרְהוּר עֲבָרָה - יִמְנַע מִכָּפֹּ.

לט. סִפָּה הַמְשֻׁמָּשֶׁת בַּיּוֹם לִישִׁיבָה לְכָל בְּנֵי הַבַּיִת, וּבִלְיָלָה מְשֻׁתְּנֵית צוּרְתָהּ וְהוֹפְכֶת לְמִטָּה לְאִשָּׁה - מִתָּר לְבַעַל לְשִׁבְתָּ עָלֶיהָ בַּיּוֹם, כִּינּוֹן שְׂמֻשְׁתָּנִים שָׂמָה וְצוּרְתָהּ וְאִין לְחֹשֵׁשׁ לְהִרְהוּר. אֲבָל אִם לֹא מְשֻׁתְּנֵית צוּרְתָהּ הַסִּפָּה וְהָאִשָּׁה יִשְׁנָה עָלֶיהָ בְּלֵילָה בְּאוֹתָהּ צוּרָה שֶׁהִיא פְתוּחָה בַּיּוֹם - לֹא יֵשֵׁב עָלֶיהָ הַבַּעַל בַּיּוֹם בְּזִמְנוֹ שֶׁאֲשֵׁתוֹ נְדָה. אוֹלָם בְּשַׁעַת הַדְּחָק נִתְּנוּ לְהַקְל, מֵאַחַר וּבְדֶרֶךְ-כֵּן לְכָל יוֹשְׁבֵים עָלֶיהָ גַּם אֲנָשִׁים אַחֲרֵים, וְאִינָה מִיְחַדֶּת בַּיּוֹם לְאִשָּׁה.

מ. מִטָּה שֶׁאִינָה מִיְחַדֶּת לְאִשָּׁה, אֲלֵא פְעָמִים הִיא שׁוֹכְבֶת עָלֶיהָ וּפְעָמִים עַל מִטּוֹת אַחֲרוֹת - אִינָה נִקְרָאת מִטָּה הַמִּיְחַדֶּת לָהּ, וּמִתָּר לְבַעַל לְשִׁבְתָּ אוֹ לְשֹׁכֵב עַל מִטָּה זוֹ, כִּי אִין לְחֹשֵׁשׁ לְהִרְהוּר עֲבָרָה [255] ע"י שו"ע ס' קצ"ה סעי' ה', שכתב: "מיוחדת לה" ..

מא. כָּל אָדָם יָכוֹל לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ בְּדַבְרֵים אֱלוֹ, אִם רוֹאֶה שֶׁדָּבָר זֶה יָכוֹל לְהַכְשִׁילוֹ בְּאִסוּר. וְהוֹ יִרְאֶה לְלָבֵב.

מב. אֲסוּר זֶה אִינוֹ דְּיוֹקָא בְּמִטָּה, אֲלֵא אֶפְלוּ בְּמִזְרוֹן, כִּר, שְׂמִיכָה, מְעִיל רַחֲצָה (מִסּוּג הַמְשֻׁמָּשׁ בְּדֶרֶךְ-כֵּן לְכָל גַּם גְּבָרִים וְגַם נָשִׁים, שֶׁאִין בּוֹ מִשּׁוּם "לֹא לְבִשׁ") וְכַדוּמָה הַמִּיְחַדִּים לוֹ אוֹ לָהּ, וְיֵישׁ מוֹסִיפִים אֶף מִגְּבֵת וְנִעְלֵי-בַיִת הַמִּיְחַדִּים לְאַחַד מֵהֶם [256] אַחֲרוֹנִים.. וְאִין לְדַבְרֵים אֱלוֹ גְּדָרִים בְּרוּרִים, אֲלֵא כָּל אֶחָד יִבְדֹּק בְּעֲצָמוֹ, וְאִם דַּבְרֵים אֱלוֹ מְבִיאִים אוֹתוֹ לְהִרְהוּר - יִמְנַע מֵהֶם.

מג. אִם יֵישׁ לְאָדָם אוֹרַח, וּבִבִיתוֹ רַק שְׁתֵּי מִטּוֹת וְאֲשֵׁתוֹ אִינָה בְּעִיר - יִשְׁכַּב הָאוֹרַח עַל מִטַּת הַבַּעַל, וְהַבַּעַל עַל מִטַּת אֲשֵׁתוֹ, כְּדִי שֶׁלֹּא יִשְׁכַּב הָאוֹרַח עַל מִטָּתָהּ שֶׁל אִשָּׁת-אִישׁ וְיָבוֹא לְיַדֵּי הִרְהוּר עֲבָרָה.

מד. אִם אֲשֵׁתוֹ בְּבַיִת - בֵּין נְדָה בֵּין טְהוֹרָה - אֲסוּר לְבַעַל לְתַת אֶת מִטָּתָהּ לְאוֹרַחוֹ, וְעַל כֵּן זֶה נֶאֱמַר: "נָשִׁי עִמִּי תִגְרָשׁוֹן מִבַּיִת תַּעֲנֶגְגֶּיהָ" [257] מִכַּה ב', ט', ע"י עִירוּבִין ס"ג ע"א..

מה. אִם אִין לְאוֹרַח מְקוֹם, וְהָאִשָּׁה מְסַכְּיָמָה בְּלֵב שְׁלָם לִישׁוֹן בְּבַיִת שְׂכָנִים וְכַדוּמָה - אִם הִיא נְדָה, וְהָאוֹרַח אִינוֹ יוֹדֵעַ שֶׁזוֹ מִטַּת הָאִשָּׁה - מִתָּר לְבַעַל לְתַת לְאוֹרַח אֶת מִטָּתָהּ. אֲבָל אִם הָאוֹרַח יוֹדֵעַ שֶׁזוֹ מִטַּת הָאִשָּׁה, אוֹ אִם הָאִשָּׁה טְהוֹרָה - יֵישׁן הַבַּעַל עַל מִטַּת אֲשֵׁתוֹ, וְהָאוֹרַח עַל מִטַּת הַבַּעַל [258] ע"י דְּרָכֵי תְשׁוּבָה ס' קצ"ה ס"ק כ"ה, וע"י ט"ז ס"ק ז'..

יְשִׁיבָה עַל סִפְסָל אֶחָד

מו. אִין לְבַעַל לְשִׁבְתָּ עִם אֲשֵׁתוֹ עַל סִפְסָל אֶחָד מִתְנַדְּנָד מִשְׁתֵּי סְבוֹת:

(א) דְּרָךְ הָאוֹהֲבִים לְהִתְקַרֵּב יַחַד וְלְהִתְנוּעַד בְּצוּרָה זוֹ, וְיֵישׁ לְחֹשֵׁשׁ לְהִרְהוּר וְכַדוּמָה אֲגַב תְּנוּזוֹת הַסִּפְסָל.

(ב) יֵישׁ לְחֹשֵׁשׁ שֶׁבְּסִפְסָל מִתְנַדְּנָד יָבוֹאוּ לְנִגְעַ בְּלִי מִשִּׁים זֶה בְּזָה.

מז. חֲלוּקִים הַפּוֹסְקִים אִם קָיָם אֲסוּר זֶה כְּשֶׁקָּיָם רַק הַטַּעַם הָרֵאשׁוֹן, כִּינּוֹן שֶׁיֵּישׁ בֵּינֵיהֶם חִפְזָּ אוֹ אָדָם הַמְּפַסְקִי. יֵישׁ אוֹמְרִים שֶׁאֶף-עַל-פִּי-כֵן אֲסוּרָה יְשִׁיבָה זוֹ [259] ע"י רמ"א ס' קצ"ה סעי' ה', וטהר"י אוֹת כ"ג, וְיֵישׁ מִתִּירִים [260] ע"י ד"מ ורמ"א וטהר"י שם, וערוה"ש אוֹת י"ט שְׁנוּטָה לְהַקְל.. וְנוֹהֲגִים בְּדֶרֶךְ-כֵּן לְכָל

כַּדְעַת הָאוֹסְרִים, אֶלֶּא-אֵם-כֵּן יֵשׁ סְבוֹת נֹסְפוֹת לְהֶקֶל, אוּ בְשַׁעַת הַדְּחַק, כְּשֵׁישׁ חֲשֵׁשׁ בּוֹשֵׁה וְכַדוּמָה, כַּדְלֻקְמוֹן.

מח. אֵם קָיָם רַק חֲשֵׁשׁ נִגְיָעָה וְאִין חֲשֵׁשׁ לְקְרוֹב דַּעַת - לְכֻלֵּי עֲלָמָא אֲסוּר לְשַׁבֵּת יַחַד, אֶלֶּא-אֵם-כֵּן יִנְיָחוּ בִּינֵיהֶם חֲפָץ וְכַדוּמָה, שְׂיִמְנַע חֲשֵׁשׁ נִגְיָעָה וְיִתְרַחֲקוּ זֶה מִזֶּה כַּדְלֻקְמוֹן[261] דְּרַכֵּי תְשׁוּבָה סִי קַצ"ה ס"ק כ"ט..

מט. לָאוּ דְוָקָא סְפָסֶל אֲסוּר, אֶלֶּא כֹּל כִּיּוֹצָא בְּזָה, כְּגוֹן סְפָה רְפָה אוּ מוֹשָׁב אַחוּרֵי בְּמִכּוֹנִית, שְׂפָאָשׁר מִתְיָשֵׁב הָאָחַד הוּא מִזִּיד אֶת הַשְּׂנִי. לְכֹן, כְּאֲשֶׁר צְרִיכִים לְשַׁבֵּת עַל מוֹשָׁב כְּזֶה, אֵם אִין חֲשֵׁשׁ נִגְיָעָה, כְּגוֹן שְׂיִישׁ חֲפָץ בִּינֵיהֶם וְאִין לְחֲשֵׁשׁ לְקְרוֹב דַּעַת, מְתָר לָהֶם לְשַׁבֵּת עַל מוֹשָׁב זֶה; רַק שְׂיִקְפִידוּ שְׂתִתְיָשֵׁב הָאִשָּׁה רֵאשׁוֹנָה, כַּדִּי שְׂהַנְדָּנוּד יָבוֹא מִהַבְּעַל לָאִשָּׁה וְלֹא לְהַפָּךְ, שְׂהֵרִי יֵשׁ לְחֲשֵׁשׁ מִהַרְהוּר הַבְּעַל יוֹתֵר מִהַרְהוּר אֲשֶׁתוֹ[262] אַחֲרוֹנִים..

נ. לְפִי זֶה, כְּשִׁנְסוּעִים לְצַרְךָ וְלֹא לְטִיּוֹל, מְתָר לְשַׁבֵּת בְּמוֹשָׁבִים נְפָרְדִּים בְּאוֹתוֹ הֶרְכָּב (אֶף אֵם אָחַד מֵהֶם נוֹהֵג). וּבְאוֹטוֹבוּס, שְׂנִמְצָאִים אֲנָשִׁים רַבִּים עִמָּהֶם, מְתָר לְשַׁבֵּת גַּם בְּאוֹתוֹ מוֹשָׁב, רַק שְׂיִנְיָחוּ חֲפָץ כְּלָשׁוּהוּ בִּינֵיהֶם, וְתִשָּׁב הָאִשָּׁה בְּמוֹשָׁב הַפְּנִימִי וְתִצְמַד אֶל הַדְּפֹן, וְהָאִישׁ בְּמוֹשָׁב הַחִיצוֹנִי, כַּדִּי שְׂיִתְרַחֲקוּ זֶה מִזֶּה וְלֹא יָבוֹאוּ לְכַלֵּל נִגְיָעָה אֶף בְּסוּבֵי הַדְּרֹךְ וְכַדוּמָה[263] עִי מַכְתָּבֵי הַחֲזו"א, מוּבָא בְּטַהֲרַת בֵּת יִשְׂרָאֵל..

נא. כְּשִׁנְסוּעִים לְטִיּוֹל, אֶף אֵם אִין חֲשֵׁשׁ לְנִגְיָעָה, בְּכָל זֹאת יֵשׁ חֲשֵׁשׁ לְקְרוֹב דַּעַת, לְכֹן רָאוּי שְׂלֹא לְנַסֵּעַ לְטִיּוֹל בְּמִכּוֹנִית פְּרָטִית לְבָדָם בְּיָמִים אֵלֶּה, אֶף כְּשִׁיּוֹשְׁבִים בְּמוֹשָׁבִים נְפָרְדִּים[264] עִי ד"מ ס' קַצ"ה ס"ק ה', תה"ד ח"א ס' רנ"א, עֲרוּה"ש אוֹת כ' וְטַהֲר"י ס"ק ע"ה.. וְאֵם נֹסְעִים בְּרֶכָּב עִם עוֹד אֲנָשִׁים, אוּ שְׂנִסְעִים בְּאוֹטוֹבוּס, יִשְׂתַּדְּלוּ לְשַׁבֵּת בְּמוֹשָׁבִים נְפָרְדִּים; וְאֵם אִי-אֶפְשָׁר בְּכָף, יִנְיָחוּ חֲפָץ בִּינֵיהֶם וְכַדוּמָה, כַּדְלַעִיל.

נב. חֲמֻרוֹת אֵלוּ, אֶף שְׂבַעְבָּר נִהְגוּ בְּהֵן הָאֲשִׁפְנָזִים בְּלִבָּד[265] ב"ו וּבְרַכ"י ש"ם, בְּיָמֵינוּ נִהְגוּ בְּהֵן גַּם הַסְּפָרְדִּים[266] עִי ר"פ ח"ג ס' י"ד וּבֵא"ח ש"ש צו כ"ג..

נג. טוֹב לְהַחְמִיר שְׂלֹא לְטִיֵּל וְלִהְתְּבוֹדֵד בְּגִנּוֹת וּבְפָרְדִּים בְּיָמִים אֵלֶּה, אֶף אֵם אִינֵם יוֹשְׁבִים עַל סְפָסֶל אָחַד, כִּי דָּבָר זֶה מְבִיא לְקְרוֹב וְחִפְּהָ, וְעַלּוֹל לְהִבִּיא לְהַרְהוּר וְלַעֲבִרָה[267] עֲרוּה"ש ס' קַצ"ה אוֹת כ', טַהֲרַת יִשְׂרָאֵל בְּאֵר יִצְחָק ס"ק ע"ה..

שְׁנָה בְּמִטָּה אַחַת

נד. לֹא יִישָׁן עִמָּה בְּמִטָּה אַחַת, אֶפְלוּ אֵם הַמִּטָּה רְחֵבָה וְהַמְזֻרְנִים נְפָרְדִּים, וְאֶפְלוּ לְבוּשִׁים בְּבִגְדֵיהֶם, וְאִין נוֹגְעִים זֶה בְּזֶה[268] עִי שְׁבַת י"ג ע"ב. וְרַש"י וְתוֹס' ש"ם, שו"ע ס' קַצ"ה ס' ע"ו וְרַמ"א ש"ם, וְעִי עֲרוּה"ש אוֹת י"ז..

נה. שְׂתֵי מִטּוֹת מְחַבְּרוֹת אוּ נוֹגְעוֹת זוּ בְּזוּ, דִּינָן כְּמִטָּה אַחַת. וְדוּקָא הַנוֹגְעוֹת בְּצַדֵּיהֶן, אֲבָל הַמְרַחֲקוֹת בְּצַדֵּיהֶן וּמְחַבְּרוֹת מֵאַחוּרֵיהֶן לְלוּחַ עֵץ, אוּ שְׂיִישׁ עֲלֵיהֶן פִּילָה, אִין בְּכָף כְּלוּם[269] עִי עֲרוּבִין ס"ג ע"א, וּבְרַכֵּי יוֹסֵף וּפ"ת ס"ק י"א.. וְכִשְׁהַמִּטּוֹת מְחַבְּרוֹת בְּצַדֵּיהֶן, מְתָר לְאָחַד מֵהֶם לְשַׁכַּב עַל הַמִּטָּה שְׂלוֹ אֶף שְׂהַשְּׂנִי נִמְצָא בְּבֵית, כִּיּוֹן שְׂאִין הַשְּׂנִי שׁוֹכֵב עַל הַמִּטָּה.

נו. יֵשׁ לְאָדָם לְהִיּוֹת צָנוּעַ בְּבֵיתוֹ וְלֹא לְפָרְסָם אֶת דְּבַר נְדָתָה אוּ טְהַרְתָּה שְׂל אֲשֶׁתוֹ. לְכֹן יֵשׁ נוֹהֲגִים שְׂכַשְׁהָאִשָּׁה אִינָה טְהוּרָה - בְּלִילָה מְרַחֲקִים אֶת הַמִּטּוֹת, וּבְיָוִם חוֹזְרִים וּמְחַבְּרִים אוֹתָן. וְיֵשׁ נוֹהֲגִים

להפריד את המטות גם בהיותה טהורה, ובלילה בעת הצרף הם מחברים את המטות. וישני המנהגים טובים הם.

נז. אם יש בביתם מטה זוגית מחברת, יקבעו ביניהם בזמן שהיא טהורה מי מהם יעבר להשתמש במטה אחרת שבחדר כשתהיה האשה נדה, ולא יישנו במטתם הזוגית אף שהיא רחבה. ורצוי שהבעל יעבר למטה האחרת בזמן נדתה, כדי שלא לצערה. ובמקרה כזה, יהיה אסור לו לשכב על מטתם הזוגית בזמן נדתה, מפני שהיא עתה מטה המיחדת לה.

נח. מעקר הדיון, צריך להרחיק את המטות שלא תגענה השמיכות והמטות זו בזו^[270] רמ"א סי' קצ"ה סעי' ו'. ועי' ד"ת ס"ק ל"ג.. וראוי להרחיקן כף, שלא יוכלו הבעל והאשה לנגע זה בזה על-ידי הושטת יד תוך כדי שנה^[271] טהרת ישראל סי' קצ"ה ס"ק כ"ז..

נט. יש מנהגים נוספים בענין הרחקת מטת הבעל ממטת אשתו בזמן שהיא נדה - חלקם טובים, וחלקם עלולים לגרום הרחקה יתרה, ואין להם מקור בהלכה. וכאמור, להלכה, די בכך שירחיקו בין המטות מרחק המונע מגע תוך כדי שנה. ואם אי-אפשר להרחיק מרחק כזה, ירחיקו מרחק כל שהיא ויניחו בין המטות לוח-עץ או פריט וכדומה, שתמנע נגיעה זה בזה תוך כדי שנה^[272] עי' רש"י שבת י"ג ע"ב, ובתוס' שם ד"ה מיטה, ועי' ד"ת סי' קצ"ה ס"ק ל"ג..

דיני ערוה באשתו

ס. לא יסתכל הבעל במקומות המכסים שבאשתו בזמן נדתה, שפא יבוא לידי מכשול והרהור, אבל מתר לו להתבונן בה בהיותה לבישה ולהנות בראייתה, כי מאחר והיא מתרת לו לאחר זמן, אינו בא לידי מכשול והרהור^[273] שו"ע סי' קצ"ה סעי' ז' ורמ"א שם..

סא. מקומות מכסים אלה, הם המקומות האסורים בראיה אצל כל אשה^[274] עי' ספר הלכה ב' פרק י"ד., דהינו זרוע, שוק וכו'. לכן צריכה האשה לכסות את ראשה כל ימי נדתה. וראוי שתנישן עם פסוי ראש. ואם נפל בשעת השנה אין בכך פלוג, כי אין חמרת ההסתכלות באשתו נדה כחמרת ההסתכלות באשה סתם, שהרי מתר לו לאדם להתבונן באשתו הנדה כשהיא לבישה, על מנת להנות, ואלו על המתבונן באשה שאינה שלו נאמר: "לא ינקה מדינה של גיהנם" ו"אין לו חלק לעולם הבא"^[275] ברכות ס"א ע"א, מסכת כלה רבתי פ"א..

סב. אף שהתירו לבעל להתבונן באשתו הנדה, והתירו לאשה להתלבש יפה ולהתקשט בזמן נדתה - ראוי שתניח לה בגדים לימי נדתה או תעשה איזה סימן, כדי שיהיו שניהם זוכרים תמיד שהיא נדה. וראוי שתניח את הבגדים הפחות יפים והפחות אהובים על בעלה, אבל לא מכערים, שלא תתגנה על בעלה^[276] שו"ע סי' קצ"ה סעי' ט', ועי' ביאור הגר"א שם, וצמח צדק סעי' ט'.. וראוי שתנדע האשה שבלישת בגדים אלה או בעשית הסימן, הרי היא פמי שאמרה לבעלה "טמאה אני", לכן לא תלבשם עד שתהיה בטוחה שהיא נדה^[277] שו"ע סי' קפ"ה.. (ועי' לקמן בפרק י"ב).

סג. אף שהתירו לבעל להתבונן בה ובבגדיה - אין לו להריח בבשמים שעליה או על בגדיה אף שאינם עליה, אבל מתר להשתמש בבקבוק הבשם שלה, אם אין בא בכך לידי הרהור^[278] עי' פ"ת סי' קצ"ה ס"ק א' וברכי יוסף שם..

סד. קול בְּאִשָּׁה עֲרוּהָ, כַּפְתּוּב: "כִּי קוֹלָךְ עָרַב וּמְרֵאִיךָ נָא וְהָיָה" [279] שִׁיר הַשִּׁירִים ב', י"ד, לְכֹן אֵין לְבַעַל לְשִׁמְעַע קוֹל זָמַר שֶׁל אִשְׁתּוֹ בְּזַמֵּן נִדְתָּה [280] עַי' פ"ת ס' קצ"ה ס"ק י'. וְכִשְׁהָאִשָּׁה שָׁרָה לְתִינוּקָה שִׁיר עֲרֵשׁ לְהַשְׁקִיטוֹ וּלְהַרְדִּימוֹ, וְאֵין דָּרָךְ אַחֲרֵת לְהַשְׁקִיטוֹ אֶלָּא בְּכָךְ - יְכוּל בְּעֵלָה לְשִׁמְעַע קוֹלָהּ, אִם אֵין לוֹ מְקוֹם אַחֵר לְלֶקֶת לְשִׁם [281] בַּא"ח ש"ש צו כ"ה, שְׁדִי חֲמַד מַעֲרַכַת ק' אוֹת מ"ב.. אַךְ אֵין לוֹ לְלַמּוֹד תּוֹרָה בְּשִׁמְעוֹ אֶת קוֹלָהּ, אֶלָּא לְהַרְהֵר בְּלִבָּד (וּבְדַבְרֵי זֶה יֵשׁ לְהַחֲמִיר גַּם כְּשֶׁהָאִשָּׁה טְהוֹרָה) [282] עַי' בַּאֲר הֵיטֵב אַה"ע ס' כ"א ס"ק ד' וְאוֹצַר הַפּוֹסְקִים שִׁם, וְעַי' כַּה"ח או"ח ס' ע"ה ס"ק כ"ו וְחֲזו"א או"ח ס' ט"ז סעי' י"א, וְעַי' סִפְר הַלְכָה ב' עֲמוּד כ"ח.. וּבְשִׁעַת הַדְּחַק, כְּגוֹן שֶׁהוּא מְתַפְּלֵל אוֹ קוֹרָא קְרִיאַת-שְׁמַע, וְתוֹף-כְּדִי-כָּךְ הַחֲלָה אִשְׁתּוֹ לְשִׁיר לְתִינוּקָה וְכִדּוּמָה - יְכוּל לְהַמְשִׁיךָ בְּכָךְ. לְכֹן רָאוּי שֶׁלֹּא תִשְׁמִיעַ הָאִשָּׁה אֶת קוֹלָהּ בְּשִׁיר וּבְזִמְרוֹת שְׁבֵת בְּהִיּוֹתָהּ נִדָּה, "רַק שְׁפִתֶיהָ נִעוֹת וְקוֹלָהּ לֹא יִשְׁמַע" [283] שְׁמוּאֵל א' א', י"ג.. וְכֵן תַּעֲשֶׂה בְּהִיּוֹתָהּ טְהוֹרָה, אִם נִמְצְאִים לְיַד הַשְּׁלֵחַן אוֹרְחִים נוֹסְפִים [284] שׁו"ע אַה"ע ס' כ"א סעי' א'..

מְזִיגַת הַכּוֹס וְהַגְּשַׁת אֶבֶל

סה. כָּל מְלָאכּוֹת רְגִילוֹת שֶׁאִשָּׁה עוֹשֶׂה לְבַעַלָּהּ, נִדָּה עוֹשֶׂה לוֹ, חוּץ מִדְּבָרִים הַמְבִיָּאִים לְיַד קַרְבָּהּ וְחֻבָּהּ יְתָרָה, כְּמִזְיַגַת הַכּוֹס, הַצָּעַת הַמָּטָה וְהַרְחַצַת פְּנֵי, יְדֵיו וְרַגְלָיו [285] כְּתוּבוֹת ס"א ע"א, שׁו"ע ס' קצ"ה סעי' י'..

סו. מְזִיגַת הַכּוֹס שֶׁעָלֶיהָ דְּבָרוּ חַז"ל, הֵיטָה מְהִילַת כּוֹס יֵין וְכִדּוּמָה בְּמֵים וְהַגְּשַׁתוֹ לְבַעַל. וְכִשְׁכַּל הַפְּעֻלָּה הַזֹּאת נַעֲשִׂית בְּפִנְיָו, יֵשׁ בְּכָךְ קְרוֹיב וְחֻבָּה גְּדוֹלִים [286] ש"ך ס' קצ"ה ס"ק י"ג..

סז. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵף אִם אֵין מוֹהֲלִים אֶת הַיֵּין בְּמֵים, אֶלָּא מוֹזְגִים אוֹתוֹ מִבְּקָבוֹק וְכִדּוּמָה לְתוֹף כּוֹס בְּפִנְיָו הַבַּעַל, יֵשׁ בְּכָךְ אִסּוּר [287] עֲרוּה"ש ס' קצ"ה אוֹת י"ג, וְכֵן נוֹהֲגִים. וְאֵין בְּדִין זֶה יֵין בְּלִבָּד, אֶלָּא גַם מִשְׁקָאוֹת חֲרִיפִים, כִּי יֵשׁ בְּהַגְּשַׁתָּם קְרוֹיב וְחֻבָּה [288] ש"ך ס' קצ"ה ס"ק י"ג, וְעַי' צִמַח צַדִּק סעי' י'..

סח. כָּל הָאִסּוּר הוּא דְּיוֹקָא אִם גַּם הַמְזִיגָה וְגַם הַהַגְּשָׁה הֵיוּ בְּפִנְיָו הַבַּעַל, אֲבָל אִם מְזַגָה הָאִשָּׁה בְּמִטְבָּח וְהַגְּשָׁה לְפִנְיָו, אוֹ מְזַגָה לְפִנְיָו וְהוּא לְקַח בְּעֵצְמוֹ וְכִדּוּמָה, אֵין בְּכָךְ אִסּוּר [289] ש"ך ס' קצ"ה ס"ק י"ג.. וְיֵשׁ אוֹסְרִים אֵף אִם הֵיטָה בְּפִנְיָו רַק אַחַת מִהַפְּעֻלוֹת הַנִּזְכָּר, דְּהֵינּוּ מְזִיגָה לְחוּד אוֹ הוֹשְׁטָה לְחוּד [290] עַי' ס' קצ"ה ש"ך ס"ק י"ג וי"ד, עֲרוּה"ש אוֹת י"ג, דְּרַכִּי תִשׁוּבָה ס"ק מ"ב, וּבַא"ח ש"ש צו כ"ד, וְכֵן נוֹהֲגִים.

סט. לְכָל הַדְּעוֹת, אִם הַפְּעֻלוֹת הַנִּזְכָּר נַעֲשׂוֹת בְּשִׁנּוּי, כְּגוֹן הוֹשְׁטָה בְּיַד שְׁמַאֲל, אוֹ הַנָּחָה בְּמְקוֹם שֶׁאֵינוֹ רְגִיל, אֵין אִסּוּר בְּדַבְרֵי [291] שׁו"ע ס' קצ"ה סעי' י'..

ע. כָּל הָאִסּוּר הוּא רַק אִם הַמְזִיגָה וְהַהַגְּשָׁה הֵיוּ בְּמִיחָד בְּשִׁבְלֵו, אֲבָל אִם מְזַגָה וְהַכִּינָה הָאִשָּׁה הַרְבֵּה כּוֹסוֹת וְהַגְּשָׁה לוֹ בְּתוֹף שְׁאָר הָאֲנָשִׁים בְּלִי הַבְּחִנָּה - אֵין בְּכָךְ חֻבָּה וּמִתָּר [292] ש"ך ס' קצ"ה ס"ק י"ג.. (וְעַי' לְקַמּוֹן בְּסַעֲיָף ע"ד אִם מְתָר לְאִשָּׁה לְהַגִּישׁ לְאֲנָשִׁים אַחֲרִים).

עא. יֵשׁ אוֹמְרִים, שֶׁכְּשֵׁם שֶׁאִסּוּר לְאִשָּׁה לְמַזֵּג וְלְהַגִּישׁ יֵין לְבַעַל, כְּךָ אִסּוּר לְעַרְףָּ וְלְהַגִּישׁ לְפִנְיָו אֶת הַמִּיחָד לּוֹ [293] ש"ך שִׁם.. וְאֵין נוֹהֲגִים כְּמוֹתָם [294] ט"ז ס' קצ"ה ס"ק ג', כִּי אֵין בְּכָךְ חֻבָּה מִיחָדָת. וּמִכָּל מְקוֹם טוֹב לְחַשֵּׁשׁ לְדַבְרֵיהֶם כְּשֶׁאֲפָשְׁר [295] בַּא"ח ש"ש צו כ"ד..

עב. כְּשֵׁם שֶׁאִסּוּר לָהּ לְמַזֵּג לוֹ, כְּךָ אִסּוּר לוֹ לְמַזֵּג וְלְהַגִּישׁ לָהּ כּוֹס יֵין. וְכֵן אִסּוּר לְהַגִּישׁ אוֹ לְשַׁלּוּחַ לָהּ אֶת כּוֹס הַיֵּין שֶׁשָּׂתָהּ מִמֶּנּוּ אֵף בְּלִי מְזִיגָה, כִּי יֵשׁ בְּמַעֲשֵׂהּ זֶה מְשׁוּם קַרְבָּהּ וְחֻבָּהּ, וְאֶפְלוּ כּוֹס יֵין שֶׁל בְּרַכָּה,

פקדוּשׁ וּבִרְכַּת-הַמְּזוֹן וְכַדוּמָה. וְדוֹקָא כְּשֶׁהוּא שׁוֹלַח לָהּ בְּמִיחָד אֶת כּוֹס הַיַּיִן, אֲבָל אִם הַכּוֹס עוֹבְרַת לְמִסְפָּר אֲנָשִׁים וְהִיא שׁוֹתָה בְּכֻלָּלָם - אֵין בְּכָךְ אִסוּר^[296] שׁו"ע ס' קצ"ה סעי' י"ג..

עג. בְּשִׁבְתָּ וּבִיּוֹם-טוֹב, כְּשֶׁרוֹצֶה הָאִשָּׁה לְשׁוֹתוֹת מִכּוֹס הַקְּדוּשׁ שֶׁל בַּעֲלָהּ - יִשְׁתֶּה הַבַּעַל מִן הַכּוֹס, וְאַחֵר-כֵּן יִנְיַחְנָה לְיָדוֹ וְלֹא לְיָדָהּ, כִּי שֶׁהוּא אֵינוֹ מְגִישׁ אוֹ שׁוֹלַח לָהּ, וּמִשָּׁם תִּקַּח הָאִשָּׁה אֶת הַכּוֹס וְתִשְׁתֶּה, שֶׁהֲרִי אֵין אִסוּר עַל הָאִשָּׁה לְשׁוֹתוֹת מִשִּׁירֵי כּוֹס בַּעֲלָהּ. וְאִם נוֹהֲגִים בְּבֵיתָם לְמַזְג מְגִבֵּעַ הַקְּדוּשׁ לְכוֹסוֹת נִפְרָדוֹת לְכָל אֶחָד - יְכוּלִים לַעֲשׂוֹת כֵּן גַּם בְּהִיוֹתָהּ נִדָּה, וּבְלִבָּד שֶׁלֹּא יוֹשִׁיט לָהּ אֶת הַכּוֹס בְּמִיחָד.

עד. אִסוּר זֶה שֶׁל מְזִיגָת יַיִן וְהַגָּשְׁתּוֹ קִיָּם לֹא רַק בֵּין בַּעַל וְאִשְׁתּוֹ, אֲלֹא בֵּין כָּל גָּבֵר וְאִשָּׁה הָאִסוּרִים זֶה עַל זֶה. לָכֵן, כְּשֶׁבָּאִים אוֹרְחִים וְצָרִיכָה הָאִשָּׁה לְהַגִּישׁ לַפְּנִיָּהּ יַיִן וְשִׁאָר מִשְׁקָאוֹת חֲרִיפִים - לֹא תִמְזַג אֶת הַכּוֹסוֹת וְתַגִּישׁ לָהֶם, כִּי יֵשׁ בְּכָךְ חֻבָּה, אֲלֹא תִמְזַג בְּמִטְבַּח וְכַדוּמָה שֶׁלֹּא בְּפְנִיָּהּ, וְלֹא תַגִּישׁ לָהֶם כָּלֵל, אֲלֹא תַנְיַח עַל הַשִּׁלְחָן וְכַדוּמָה^[297] ע"י שו"ע אה"ע ס' כ"א סעי' ה'.. וַיֵּשׁ מְקַלְמִים בְּכָךְ, אִם דָּבָר זֶה נַעֲשֶׂה בְּגִדְרֵי שְׂרוּת וְהַכְּנָסוֹת אוֹרְחִים^[298] רמ"א ש"ס. וע"י ערוה"ש ש"ס אות ט'.. אִךְ מִן הָרְאוּי שֶׁיִּמְזָגוּ גָּבֵרִים לְגָבֵרִים וְנָשִׁים לְנָשִׁים, וְתִבּוֹא עֲלֵיהֶם בְּרָכָה.

עה. כְּשֶׁמְתַאָּרַח אָדָם אֲצֵל אֲנָשִׁים אַחֵרִים וּמוֹזְגָת לוֹ אִשָּׁה כּוֹס יַיִן וְכַדוּמָה - יִשְׁתַּדֵּל שֶׁלֹּא לְהִתְבַּוֵּן בָּהּ וְכַדוּמָה, כִּי עֵקֶר אִסוּר מְזִיגָת הַיַּיִן הוּא בְּפְנִיּוֹ, וְכִשְׁאֵינוֹ מְסַתְּפֵל - מִתְמַעֵט הָאִסוּר^[299] עזר מקודש ש"ס. וע"י אוצר הפוסקים ס"ק מ'..

הַצַּעַת הַמְּטָה

עו. אִסוּר לְאִשָּׁה נִדָּה לְהַצִּיעַ מִטַּת בַּעֲלָהּ בְּפְנִיּוֹ, כִּיּוֹן שֶׁיֵּשׁ בְּמַעֲשֶׂה זֶה חֻבָּה וְכַדוּמָה. וְדוֹקָא פְּרִיסַת הַסְּדִינִים וְהַכּוֹסוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חֻבָּה וְעַלִּילָה לְהַבְיִיא לְיָדֵי קְרִיבָה יְתָרָה, אֲבָל סִדּוּר הַמְּזוֹנִים הַכּוֹבְדִים, שֶׁיֵּשׁ בּוֹ טָרַח וְאֵין בּוֹ חֻבָּה - מִתָּר^[300] שו"ע ס' קצ"ה סעי' י"א..

עז. בְּסִדּוּר מְזוֹנִים קָלִים אוֹ כָּרִים וְכַדוּמָה, אֵין כִּיּוֹם גְּדָרִים בְּרוּרִים מְתִי הוּא טָרַח וּמְתִי חֻבָּה, לָכֵן רְאוּי לְהַחְמִיר וְלֶאֱסֹר סִדּוּרֵם בְּפְנִיּוֹ^[301] ע"י בא"ח ש"ש צו כ"ה, וע"י לחו"ש ס' קצ"ה ס"ק כ"ה..

עח. סִדּוּר הַמְּטָה אַחֵר הַשָּׁנָה אֵין בּוֹ חֻבָּה וּמִתָּר^[302] אַחֲרוֹנִים..

עט. סִדּוּר הַמְּטָה שֶׁלֹּא בְּפְנִיּוֹ, אֲפֹלוֹ אִם הוּא נִמְצָא בְּאוֹתָהּ דִּירָה אִךְ בְּחֶדֶר אַחֵר^[303] שו"ע ס' קצ"ה סעי' י"א. מִתָּר, אִךְ שֶׁהוּא יוֹדֵעַ שֶׁהִיא מַצִּיעָה אוֹתָהּ^[304] כַּמְזִיגַת הַכּוֹס..

פ. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּאִישׁ מִתָּר לְהַצִּיעַ אֶת מִטַּת אִשְׁתּוֹ הַנִּדָּה בְּפְנִיָּהּ, וַיֵּשׁ אוֹסְרִים^[305] ערוה"ש ס' קצ"ה אות י"ד.. וְרְאוּי לְהַחְמִיר כְּשֶׁאֶפְשָׁר.

פא. כְּשֶׁם שֶׁאִסוּר לְאִשָּׁה נִדָּה לְהַצִּיעַ אֶת מִטַּת בַּעֲלָהּ בְּפְנִיּוֹ, כִּי אִסוּר לְאִשָּׁה לְהַצִּיעַ מִטַּת אוֹרְחִים בְּפְנִיָּהּ^[306] שו"ע אה"ע ס' כ"א סעי' ה'.. וַיֵּשׁ מְקַלְמִים אִם נַעֲשֶׂה הַדָּבָר בְּדֶרֶךְ שְׂרוּת וְכַדוּמָה^[307] רמ"א ש"ס.. וְרְאוּי לְהַחְמִיר כְּשֶׁאֶפְשָׁר^[308] נושאי הכלים ש"ס..

יְצִיקַת מַיִם

פב. אִסוּר לְאִשָּׁה נִדָּה לְשִׁפֹּךְ מַיִם עַל בַּעֲלָהּ לְרַחֵץ בָּהֶם פְּנִיּוֹ, יָדָיו וְרַגְלָיו, אֲפֹלוֹ שֶׁאֵינָה נוֹגַעַת בּוֹ, וְאֲפֹלוֹ הֵם מַיִם צוֹנְנִים^[309] שו"ע ס' קצ"ה סעי' י"ב., מִפְּנֵי שֶׁיֵּשׁ בְּדָבָר זֶה חֻבָּה.

פג. יש אוסרים להביא לו פלי של מים שיחץ בהם בעצמו^[310] ש"ך סי' קצ"ה ס"ק ט"ז, בא"ח ש"ש צו כ"ה, ויש מתירים^[311] ט"ז סי' קצ"ה ס"ק ח', ונוהגים כמונתם^[312] ד"ת סי' קצ"ה ס"ק מ"ו. ועי' בא"ח שם.. וטוב להחמיר.

פד. מתיר לאשה נדה להביא לבעלה מים לצרף נטילת ידים, ראשונים או אחרונים^[313] אחרונים. ועי' מג"א סי' קנ"ט ס"ק כ"ב ופרמ"ג שם..

פה. כשם שאסור לה לצק עליו, כן אסור לו לצק עליה, מפני שיש בזה חבה^[314] ערוה"ש סי' קצ"ה אות י"ד..

פו. כשם שאסור דבר זה לבעל ולאשתו נדה, כן אסור לכל גבר ואשה שאסורים אחד על השני לצק מים זה על זה, אפלו לצרף נטילת ידים וכדומה^[315] שו"ע אהע"ז סי' כ"א סעי' ה'. ועי' כה"ח סי' קנ"ט אות ע"ג בשם רש"ל.. ואם דבר זה נעשה בדבר שרות ולא בדבר חבה, יש מקלים בכך. וטוב להחמיר^[316] רמ"א שם ונושאי הכלים שם..

חולה

פז. יש שלש עבירות שעליהן נאמר ש"יהרג ואל יעבר". ולא עליהן בלבד, אלא אף על אביזריהן^[317] שו"ע יור"ד סי' קנ"ז סעי' א'. (עבירות השכיכות להן). אחת מעבירות אלו היא "גלוי עריות", ובכלל העריות גם הנדה. לפי זה היתה צריכה להיות אסורה קרבה כל שהיא בין בעל ואשתו נדה אף כשאחד מהם חולה שיש בו סכנה ויש חשש שימות^[318] שו"ע סי' קצ"ה סעי' ט"ז י"ב.. אף "דרכיה דרכי נעם וכל נתיבותיה שלום"^[319] משלי ג', י"ז, רדב"ז ח"ב סי' אלף ע"ו, ומדרכי התורה שאסור הקרבה לנדה הוא בקרוב שיש בו חבה^[320] רמ"א סי' קצ"ה, ש"ך ס"ק כ', ובהגר"א ס"ק כ"א, לכן במקרים מסוימים שבהם אין חבה, התירו קרבה הכרחית.

פח. אם הבעל חולה ואין הוא מסוגל להסתדר בכחות עצמו וצריך שיעזרוהו בקימה ובישיבה וכדומה - אסור לאשתו לטפל בו, אלא-אם-כן אין אדם אחר שיטפל בו זולתה^[321] שו"ע סי' קצ"ה סעי' ט"ו.. אף אם יש מי שיטפל בו, אלא שדורש שזכר על שמושו - ישלמו לו שזכר ולא תטפל בו היא. ואולם אם אין להם פסוק כדי לשכר אדם לשם כך - אין צריכים ללוות, אלא תטפל בו אשתו^[322] עי' ר"פ ח"ג סי' י"ב..

פט. אם הבעל חולה ואין מי שיטפל בו זולתה, מתיר לה לעזר לו - להקימו, להשכיבו ולסמכו - אם צריך הוא לכך. רק שתזהר שלא לגעת בבשרו אלא על-ידי הפסק בגד וכדומה. ואף שנגיעה זו אין בה חבה אלא צרף - כיון שהקרבה הגופנית עשויה לגרם חבה, יש להזהר מנגיעה ישירה בפשוט^[323] עי' ר"פ שם, ולחם שמלה סי' קצ"ה ס"ק כ"ח..

צ. אף שצריכה לעזר לו - תזהר ככל שתוכל מרחיצת פניו ידיו ורגליו ומהצעת המטה בפניו, פי בדברים אלה יש חבה, ולא התירו דברי חבה אלא לצרף הכרחי בלבד^[324] שו"ע סי' קצ"ה סעי' ט"ו..

צא. הדברים דלעיל מתירים אף בחולה שאין בו סכנה, כי אין חשש לחבה, וגם אין לחשש שיתפתה לדבר עברה כי כחו תשש, ואם לא יטפלו בחולה שאין בו סכנה, עלול הוא להגיע לכלל סכנה^[325] ב"י שם. ועי' ר"פ ח"ג סי' י"ב..

צב. אם האשה חולה - האסור הוא הרבה יותר חמור, כי כיון שהבעל בריא יש לחשש שאם יגע באשתו יתגבר עליו יצרו ויבוא לדבר עברה, מה שאין לחש באשה בריאה ובעל חולה, לכן אף אם אין מי שיעזר

לָהּ אָסוּר לְבַעַל לְגַע בָּהּ כַּיְדֵי לַעֲזֹר לָהּ - כַּגֹּן לְהַקְיָמָהּ, לְהַשְׁכִּיבָהּ וּלְסַמְכָהּ - אֶפְלוּ עַל-יְדֵי הַפֶּסֶק בְּגָד^[326] שׁו"ע ס' קצ"ה סעי' ט"ז..

אוּלָם מִצְוָה וְחֻבָּה לַעֲזֹר לָהּ בְּכָל מָה שֶׁצָּרִיכָה וְאִינוּ כְּרוּךְ בְּנִגְיָעָה, כְּהַבָּאת אֶכָּל וּמִשְׁקָה וְכָל פְּיֻצָּא בְּזָה. אָךְ יִמְנַע כָּכָל הָאֲפָשֶׁר מִכָּל דְּבַר הַכְּרוּךְ בְּחֻבָּה וְכַדּוּמָה שֶׁאִינוּ הַכְּרָחִי לְחֻלָּה, גַּם אִם אִינוּ כְּרוּךְ בְּנִגְיָעָה. וְעַיֵן בְּסֵעִיפִים הַבָּאִים.

צ.ג. אִם הָאִשָּׁה צָרִיכָה מְאֹד אֶת עֲזָרְתּוֹ הַכְּרוּכָה בְּנִגְיָעָה וְאִין מִי שֶׁיַּעֲזֹר לָהּ אֶפְלוּ בְּשֹׁכֵר - הַפּוֹסְקִים כְּרָמ"א מִתִּירִים; וְאִף הַפּוֹסְקִים כְּשֶׁלֶּחֶן-עָרוּךְ - בְּשִׁעַת דְּחַק גְּדוּלָה מְסַתְּמָכִים עַל דַּעַת הַרָמ"א וּמִתִּירִים^[327] רמ"א ס' קצ"ה סעי' ט"ז-י"ז..

וְאִף שֶׁעַל הַנִּגְיָעָה בְּנִדָּה "יִהְיֶה וְאֵל יַעֲבֹר" - זֶה דְּיוֹקָא בְּמִתְפַּנֵּן לְהַנּוּת בְּנִגְיָעָתוֹ, אֲבָל אִם אִינוּ מִתְפַּנֵּן לְהַנּוּת, מִמִּילָא הָאִסוּר הוּא רַק מְדַרְבְּנֵן, וּבְמִקּוֹם מַחְלָה הַקְּלוּ^[328] אַחֲרוֹנִים.. וְהַקְּלוּ בְּחֻלָּה שֶׁיֵּשׁ בָּהּ סַפְנָה, אוֹ בְּחֻלָּה שֶׁעָלוּלָה לְבֹא לְיַדֵּי סַפְנָה^[329] ש"ך ס' קצ"ה ס"ק כ', בַּהֲגַר"א ס"ק כ"א, וְעַיֵן פ"ת ס"ק ט"ו..

צ.ד. בְּכָל מִקְרָה אֵל יִרְחֵץ פְּנֵיהָ, יְדֵיהָ וְרַגְלֶיהָ, שֶׁהֵם דְּבָרִים שֶׁל חֻבָּה. וְאִם מַחְלָתָה שֶׁל הָאִשָּׁה מַחְיִבָת רְחִיצָתָם, וְאִם לֹא יִרְחֻצְנָה תִּסְתַּכֵּן - יִשְׁלַיְךָ עָלֶיהָ מִיָּמִים מִרְחוֹק. וְאִם גַּם בְּכָךְ אֵי-אֲפָשֶׁר - יִרְחֻצְנָה מִמֶּשׁ^[330] שו"ת הרדב"ז ס' אלף ע"ו..

צ.ה. אָסוּר לְבַעַל רוּפָא לְטַפֵּל בְּאִשְׁתּוֹ נִדָּה בְּדַבָּר הַכְּרוּךְ בְּנִגְיָעָה וְכַדּוּמָה. אָךְ אִם אִין רוּפָאִים אַחֲרִים וְיֵשׁ סַפְנָה בְּחֻלָּה - מִתֵּר לוֹ לְרַפְּאֵתָהּ^[331] ש"ך שם, אוּלָם יִמְנַע כָּכָל שְׂיִיכָל מְלַנְגֵעַ בָּהּ יִשְׁרִוּת, אֲלֹא יִגַע בָּהּ עַל-יְדֵי הַפֶּסֶק בְּגָד, אִם אִין חֲשִׁשׁ סַפְנָה בְּכָךְ. וְאִף שֶׁיֵּשׁ מְפַקְפְּקִים בְּהַתֵּר זֶה^[332] ב"י שם. - אִם אִין בְּנִגְיָעוֹת אֵילּוּ מִשּׁוֹם חֻבָּה וְתַאֲוָה, מִתֵּר. וְכֵן מִתֵּר לוֹ לְבַדֵּק אֶת הַדֶּפֶק שֶׁבַּיְדָה עַל-פִּי הַסִּיגִים דְּלַעֲיֵל, וְיִשְׁתַּדֵּל לְבַדֵּקָה כָּכָל שְׂיִיכָל עַל-יְדֵי הַפֶּסֶק בְּגָד וְכַדּוּמָה.

דְּבָרִים הָאִסוּרִים לְנִדָּה

צ.ו. רְאוּי שֶׁלֹּא תִלָּךְ הַנִּדָּה לְבֵית-הַקְּבָרוֹת, מִחֻמַּת רוּחַ רָעָה שֶׁבְּבֵית-הַקְּבָרוֹת^[333] פ"ת ס' קצ"ה ס"ק י"ט, מִשְׁנ"ב ס' פ"ח ס"ק ז'.. וּמְלַבֵּד זֹאת, רְאוּי עַל-פִּי הַסּוּד שֶׁנֶּשְׂמִים לֹא תִלְכְּנָה כָּלֵל לְבֵית-הַקְּבָרוֹת, וּבְפֶרֶט אַחַר הַמְטָה^[334] שׁו"ע יו"ד ס' שני"ט סעי' ב' וב"י שם. - מְקוֹם שֶׁמְלַאֵךְ הַמּוֹת וְגוֹנְדָא דִּילָהּ (וּפְמִלִּיתוּ) נִמְצָאִים שָׁם, וְעַלּוּלִים לְהִזִּיק לְנִשְׂמֵי הַבָּאוֹת שָׁם.

צ.ז. חֻבָּה וּמִצְוָה לְנִשְׂמֵי לְהַתְפַּלֵּל בִּימֵי נִדְתָן כְּמוֹ בִּימֵי טְהוּרָתוֹ^[335] ע"י כה"ח ס' פ"ח ס"ק י"א וּמִשְׁנ"ב שֶׁם ס"ק ו'.. וּמִתֵּר לָהֶן גַּם לְלַכֵּת לְבֵית-הַכְּנֶסֶת לְהַתְפַּלֵּל^[336] שׁו"ע או"ח ס' פ"ח.. וְיֵשׁ הַנוֹהֲגוֹת לְהַחְמִיר שֶׁלֹּא לְלַכֵּת לְבֵית-הַכְּנֶסֶת בְּזִמְן שֶׁדְּמִים מְצוּיִים בָּהֶן. אָךְ גַּם הַנוֹהֲגוֹת כֵּן אִינֶן מַחְמִירוֹת בְּמִקְרִים הַבָּאִים:

(א) בְּיָמִים הַנּוֹרָאִים^[337] רמ"א שם, וּד"מ יו"ד ס' קצ"ה..

(ב) כְּשֶׁמִּתְאַסְּפִים לְשִׁמְחָה וְכַדּוּמָה, וְחֻמְרָה זֹאת תִּגְרַם לָהּ עֲגָמַת-נֶפֶשׁ בְּהַשְׁאָרָה בַּחוּץ¹⁵⁷.

(ג) בְּיָמִים שֶׁאִינָה רוּאָה דָם, אֶף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא טְבֵּלָה¹⁵⁷.

(ד) אִם חוֹשֵׁשֶׁת שֶׁבְּבֵיתָה לֹא תִתְפַּלֵּל כְּרְאוּי אוֹ לֹא תִתְפַּלֵּל כָּלֵל^[338] ע"י כה"ח ס' פ"ח ס"ק ו' וּמִשְׁנ"ב שֶׁם ס"ק ו'..

צח. לְכַל הַדְּעוֹת מִן הָרְאוּי שְׁלֹא תִסְתַּכַּל בְּסִפְר־תּוֹרָה כְּשִׁמְגִבֵּיהֶם אוֹתוֹ, וְכֵן לֹא תִגַּע בְּכַתְּל הַמַּעֲרָבִי, בְּזִמְנֵן שְׁהַדְּמִים מְצוּיִים בָּהּ [339] עִי' מִשְׁנֵה בְּרוּרָה סִי' פ"ח ס"ק ו' וְכֵה"ח ס"ק י'-י"א, וְלֹא מִשׁוּם אֲסוּר [340] שׁו"ע יו"ד סִי' רפ"ב סעי' ט', אֲלֵא כִּדִּי לְנִהוּג כְּבוֹד בְּתוֹרָה וּבְמִקְדָּשׁ 159.

צט. הַמְּנִיחָה צָמֵר-גִּפְּנֵן וְכַדוּמָה כְּנִגְדֵן אוֹתוֹ מְקוּם וּמִתְמַלֵּא וְסוֹפֵג דָּם וְזִהְמָה וְיֵשׁ בּוֹ רֵיחַ לֹא טוֹב אוֹ שֶׁהוּא מְאוּס - אֵינֵן לָהּ לְלִמּוּד וְלִהְתַּפְּלֵל עַד שֶׁתִּסְיָרְנוּ 160. אֲבָל אִם הַדָּם בְּלוּעַ בְּגוֹפָה עַל-יְדֵי טִמְפוֹן שֶׁסְּפוּג דָּם וְכַדוּמָה - יְכוּלָה לְלִמּוּד וְלִהְתַּפְּלֵל כָּל עוֹד לֹא יֵצֵא הַדָּם לַחוּץ.

ק. צְרִיכָה הָאִשָּׁה לְהַזְהֵר, שֶׁכְּשִׁמְרָגִישָׁה שֶׁצָּב מִמֶּנָּה דָּם תִּפְסִיק מִלְלִמּוּד דְּבָר שֶׁבְּקָדְשָׁה, אֲלֵא-אִם-כֵּן יִגְרָם לָהּ דְּבָר זֶה עֲגָמַת-נֶפֶשׁ גְּדוּלָה, כְּגוֹן שֶׁהִיא מְלַמֶּדֶת אוֹ לומֶדֶת בְּצַבּוּר [341] עִי' שׁו"ע או"ח סִי' ע"ו סעי' ד'-ה' וְכֵה"ח ומשנ"ב שם..

פָּרָק ו - פְּרִיָּשָׁה סְמוּךְ לוֹסֶת

הַקְּדָמָה

א. "וְהִזְרַתֶּם אֶת בְּנֵי-יִשְׂרָאֵל מִטְּמֵאֹתָם" [342] וִיקְרָא ט"ו, ל"א, מִכָּאן אָמַר רַבִּי יְרֵמְיָה: אֲזַהְרָה לְבְנֵי-יִשְׂרָאֵל שֶׁיִּפְרְשׁוּ מִנִּשְׁוֹתֵיהֶן סְמוּךְ לוֹסֶתָן. וְכִמָּה? אָמַר רַבָּא: עוֹנָה" [343] נָדָה ס"ג ע"ב.. וְעוֹנָה הִיא יוֹם אוֹ לַיְלָה. לָכֵן, אִם אִשָּׁה צְרִיכָה לְהִתְחִיל לְרְאוֹת בְּיוֹם מְסִים בְּאַחַת מִשְׁעוֹתֶיהָ - בְּקֹר, צְהָרִים אוֹ לִפְנוֹת עָרֵב - אֲסוּרָה הִיא כָּל אוֹתוֹ הַיּוֹם, וּמִתְּרַת בְּלַיְלָה שֶׁלִּפְנֵיהָ. וְאִם לֹא תִרְאֶה בְּאוֹתוֹ הַיּוֹם וְתִבְדֹּק וְתִמְצָא עֲצָמָה נִקְיָה, תִּהְיֶיהָ מִתְּרַת גַּם בְּלַיְלָה שֶׁאַחֲרָיו.

כְּגוֹן: אִשָּׁה שֶׁצְּרִיכָה לְרְאוֹת בְּאַחַת מִשְׁעוֹתֶיהָ שֶׁל יוֹם רֵאשׁוֹן בְּשַׁבּוּעַ, מִתְּרַת הִיא בְּלַיְל מוֹצָאֵי-שַׁבַּת עַד הַזְּרִיחָה, וְאֲסוּרָה בְּמִשְׁךְ כָּל יוֹם רֵאשׁוֹן מִהַזְּרִיחָה עַד צֵאת הַכּוֹכָבִים, אֲף אִם יֵשׁ לָהּ שְׁעָה קְבוּעָה לְרְאוֹתָהּ. וְאִם לֹא רְאָתָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן, מִתְּרַת הִיא בְּסוּף יוֹם רֵאשׁוֹן מִצֵּאת הַכּוֹכָבִים עַד שֶׁתִּרְאֶה, אוֹ עַד שֶׁיִּגְיַע זִמְנֵן אַחַר שֶׁאַמוּרָה לְרְאוֹת בּוֹ עַל-פִּי חֲשׁוֹנוֹהָ.

הוּא הַדִּין בְּאִשָּׁה שֶׁצְּרִיכָה לְרְאוֹת בְּלַיְלָה מְסִים, שֶׁאַסוּרָה כָּל אוֹתוֹ הַלַּיְלָה מִשְׁקִיעַת הַחֲמָה וְעַד זְרִיחַתָּהּ, וּמִתְּרַת בְּיוֹם שֶׁלִּפְנֵיהָ. וְאִם לֹא תִרְאֶה בְּאוֹתוֹ לַיְלָה וְתִבְדֹּק וְתִמְצָא עֲצָמָה נִקְיָה, תִּהְיֶיהָ מִתְּרַת גַּם בְּיוֹם שֶׁאַחֲרָיו [344] שׁו"ע סִי' קפ"ד סעי' ב' ועי' סעי' ד'.. (תְּשִׁמִּישׁ בְּיוֹם מִתְּרַת רַק בְּתַנְאִים מִיְחָדִים! [345] עִי' לִקְמוֹן הַלְכוֹת צְנִיעוֹת). גַּם אִשָּׁה שֶׁרְאוּתָהּ שְׁלֵטָה אוֹ אֲרֻבְעָה יָמִים אֵינֵן הַבְּעַל צְרִיךְ לִפְרֹשׁ מִמֶּנָּה שְׁלֵטָה אוֹ אֲרֻבְעָה יָמִים בְּחֹדֶשׁ שֶׁאַחֲרָיו, אֲלֵא עוֹנָה רֵאשׁוֹנָה בְּלִבָּד.

ב. יֵשְׁנֵן דְּעוֹת הַמְּחִמְרוֹת לִפְרֹשׁ גַּם עוֹנָה קֶדָם הָעוֹנָה הָאֲסוּרָה, דִּהְיֵנוּ אִשָּׁה הָאֲסוּרָה בְּיוֹם רֵאשׁוֹן פּוֹרֵשׁ מִמֶּנָּה בְּעֵלָה גַּם בְּלַיְלָה שֶׁלִּפְנֵיהָ (לַיְל מוֹצָאֵי-שַׁבַּת-קֶדָם) [346] ב"ח שם וּש"ך ס"ק ז'.. אֲף כְּאֲמוּר, מִעַקֵּר הַדִּין מִסְפִּיק לִפְרֹשׁ רַק בְּאוֹתָהּ עוֹנָה. אוּלָם רְאוּי לְהַחְמִיר וּלְפְרֹשׁ מִתְּשִׁמִּישׁ עוֹנָה אַחַת קֶדָם הָעוֹנָה הָאֲסוּרָה, בְּגִלְל שֶׁבְּיָמֵינוּ נִחְלְשׁוּ הַגּוֹפּוֹת וְסִדְרֵיהֶן הִנְסוֹת נִתְּוִנָה לְשִׁנוּיִים עַל-יְדֵי גוֹרְמִים חִיצוֹנִיִּים, וְיֵשׁ חֲשָׁשׁ סְבִיר

שְׁהָאִשָּׁה תִּקְדָּיִם לְרֵאוֹת עֹנָה אַחַת [347] בַּאֲחַת שׁ שׁ צו א׳.. אוֹלָם בְּדִיקוֹת בְּיָוִם הַיְּסוֹת, כְּדִלְקָמֶן, צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת רַק בְּעֹנַת הַיְּסוֹת.

ג. בְּפְרִיִּשָׁה זֹה שֶׁל הָעֹנָה הָאֲסוּרָה יֵשׁ מִחֻלְקֵת הָאֵם הִיא מְדֹאֲרֵיתָא אוּ מְדִרְבָּנָן. יֵשׁ הַסּוֹבְרִים שֶׁהִיא מְדֹאֲרֵיתָא, שֶׁהִרִי הַלְכָה זֹה נִלְמַדֵּת מִפְּסוּק [348] תּוֹס' יבמות ס"ב ע"ב ועוד.. וְיֵשׁ הַסּוֹבְרִים שֶׁהִפְרִיִּשָׁה בְּכָל הָעֹנָה הִיא מְדִרְבָּנָן, וְרַק בְּשִׁעַת הַיְּסוֹת עֲצָמָה וְסָמוּךְ לָהּ הִיא מְדֹאֲרֵיתָא [349] רִיטב"א שְׁבוּעוֹת י"ח ע"א, וְעַי' נו"ב וַחַת"ס בַּפ"ת ס"ק ג'. וְיֵשׁ הַסּוֹבְרִים שֶׁכָּל הַפְרִיִּשָׁה הִיא מְדִרְבָּנָן, וְהַפְּסוּק שֶׁהוֹבָא הוּא אֲסֻמְכָתָא בְּלִבְד [350] ר"ן רִישׁ פ"ב דְּשְׁבוּעוֹת וְעוֹד.. וְכֵן נִפְסַק בְּשִׁלְחָן-עָרוּךְ [351] עַי' שו"ע סי' קפ"ד סעי' ב' ובש"ך שם..

זְמַנֵּי הַפְרִיִּשָׁה

ד. אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֵת קְבוּעַ - שֶׁיּוֹדַעַת הִיא בְּבִירוֹר מֵהִי הָעֹנָה הַבָּאָה שֶׁתִּרְאָה בָּהּ, וּבִירוֹר זֶה נִקְבָּע בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים - צְרִיכָה לְפָרֵשׁ בְּעֹנַת וָסֵתָה כְּדִלְעִיל, וְרֵאוּי לְפָרֵשׁ גַּם עֹנָה קִדָּם כְּדִלְעִיל.

וָסֵת הַגּוּף גַּם הוּא וָסֵת קְבוּעַ אִם נִקְבָּע בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים. וְעַי' לְקַמְן בְּדִינֵי וָסֵתוֹת.

ה. אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ וָסֵת קְבוּעַ - כִּיִּן שֶׁצְרִיכָה לְרֵאוֹת בְּזִמְנֵן כְּלִשְׁהוּ, בְּדִקּוֹ חֻכְמִים וּמְצָאוֹ אֶת הַיָּמִים הַסּוֹבְרִים בְּיוֹתֵר שֶׁתִּרְאָה בָּהֶם, וּבָהֶם צְרִיכָה לְחַשֵּׁשׁ וּלְפָרֵשׁ.

הַתְּאָרִיכִים שֶׁצְרִיכָה לְפָרֵשׁ בָּהֶם הֵם:

א) "עֹנָה בֵּינוֹנִית" - יוֹם הַשְּׁלִשִׁים לְתַחֲלַת רְאֵיתָה הָאֲחֵרוֹנָה.

ב) "יוֹם הַחֲדָשׁ" - הַיּוֹם בַּחֲדָשׁ שֶׁחָל בַּתְּאָרִיךְ (הַעֲבָרִי) שֶׁבוֹ הַתְּחִלָּה רְאֵיתָה הָאֲחֵרוֹנָה.

ג) "הַהִפְלָגָה" - יוֹם הַרְחוּק מִתְּחִלַּת רְאֵיתָה כְּפִרְחָק שֶׁבֵּינָה לְזוֹ שֶׁקִּדְמָה לָהּ.

מִכֵּיִן שֶׁלֹּא בְּרוּר שֶׁתִּרְאָה בְּאוֹתָם יָמִים - חֲמֻרָתָם לְרַב קִטְנָה מֵיוֹם הַפְרִיִּשָׁה שֶׁל בְּעֵלֶת וָסֵת קְבוּעַ, וְצְרִיכָה לְפָרֵשׁ רַק בְּעֹנָה שֶׁרְאָתָה בָּהּ וְאֵינָה צְרִיכָה לְהַחְמִיר וּלְפָרֵשׁ עֹנָה קִדָּם. חוּץ מֵעֹנָה בֵּינוֹנִית שֶׁרְאוּי לְחַשֵּׁשׁ גַּם לְעֹנָה הַקּוֹדֶמֶת, כִּי חוֹשְׁשִׁים לְעֹנָה בֵּינוֹנִית כְּלוֹסֶת קְבוּעַ [352] עַי' שו"ע סי' קפ"ט סעי' ד'. וְכֵן אִשָּׁה שֶׁרְאוּי לְפָעֵמִים בְּיָוִם וּלְפָעֵמִים בְּלֵילָה - אִף שֶׁאֵינָה צְרִיכָה לְחַשׁ אֶלָּא לְרְאֵיתָה הָאֲחֵרוֹנָה - רְאוּי לְהַחְמִיר וּלְחַשֵּׁשׁ גַּם לְעֹנָה הַקּוֹדֶמֶת בְּשִׁלְשֵׁת תְּאָרִיכֵי פְרִיִּשָׁתָה.

ו. אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וָסֵת חֲצִי קְבוּעַ - שֶׁאֵינָה יוֹדַעַת בְּבִירוֹר מֵתִי תִרְאָה, אֲךָ יוֹדַעַת שֶׁיֵּשׁ יָמִים שֶׁבָּהֶם וְדַאי לֹא תִרְאָה - צְרִיכָה לְחַשֵּׁשׁ לְשִׁלְשֵׁת הַתְּאָרִיכִים כְּמוֹ אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ וָסֵת קְבוּעַ, כְּאֲשֶׁר תְּאָרִיכִים אֶלָּה חָלִים בְּיָמִים בָּהֶם יְכוּלָה הִיא לְרֵאוֹת [353] ע"פ תה"ד סי' רמ"ז ושו"ע סי' קפ"ו סעי' ג', וע"ש בחו"ד.. וְעַי' פְּרוּט דִּינִים אֶלָּה לְקַמְן בְּדִינֵי וָסֵתוֹת.

בְּדִיקָה

ז. בְּיָמִים אֶלָּה שֶׁהָאִשָּׁה חוֹשְׁשֶׁת וּפּוֹרְשֶׁת בָּהֶם, צְרִיכָה לְבַדֵּק אִם הִיא רוֹאָה אוּ לֹא [354] שו"ע סי' קפ"ד סעי' ט'. כְּאֲשֶׁר יֵשׁ לְאִשָּׁה וָסֵת קְבוּעַ וְבוֹ יֵשׁ לָהּ שְׁעָה קְבוּעָה שֶׁבָּהּ הִיא רוֹאָה, צְרִיכָה בְּדִיקָה רַק בְּאוֹתָהּ שְׁעָה. וְכֵן כְּאֲשֶׁר יֵשׁ לְאִשָּׁה וָסֵת הַגּוּף שֶׁל פְּהוּק וְעֵטוּשׁ וְכִדּוּמָה (עַי' בְּפִרְטֵי לְקַמְן בְּדִינֵי וָסֵתוֹת) צְרִיכָה לְבַדֵּק רַק בְּשְׁעָה שֶׁהִיא מִתְּחִלָּה לְפָהֵק אוּ לְהַתְעַטֵּשׁ.

ח. אִשָּׁה שְׂאִין לָהּ וְסֵת הַגּוֹף אוֹ וְסֵת לְשׁוֹנָהּ צְרִיכָה בְּדִיקָה כָּל אוֹתָהּ עוֹנָה, כִּיצַד? בּוֹדְקַת בְּדִיקָה פְּנִימִית יְסוּדִית בְּתַחֲלַת הָעוֹנָה וּבְסוּפָהּ. אִם הַיּוֹסֵת בַּיּוֹם תִּבְדֹּק בְּדִיקָה רֵאשׁוֹנָה לְאַחֵר הַגֶּנֶץ הַחֲמָה וּבְדִיקָה אַחֲרוֹנָה לְפָנֶי שְׂקִיעֵת הַחֲמָה; וְאִם הַיּוֹסֵת בְּלֵילָהּ, תִּבְדֹּק בְּדִיקָה רֵאשׁוֹנָה בְּצֵאת הַכּוֹכָבִים וּבְדִיקָה אַחֲרוֹנָה לְפָנֶי הַגֶּנֶץ הַחֲמָה. אִם לֹא הִשְׁכִּימָה קֹדֶם הַגֶּנֶץ הַחֲמָה, תִּבְדֹּק מִיָּד כְּשֶׁתִּקְוֶה; וְאִם לֹא בְּדִיקָה, תִּבְדֹּק מִיָּד כְּשֶׁתִּזְכֹּר.

ט. טוֹב שְׂתַנַּיֵּחַ מוֹךְ דְּחוּק (צְמֵר-גֶּפֶן אוֹ בַּד סוּפֵג דְּחוּק) בְּאוֹתוֹ מְקוֹם לְאַחֵר הַבְּדִיקָה הָרֵאשׁוֹנָה שְׂיִמְצָא כָּל אוֹתָהּ עוֹנָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם וְיִסְפֹּג כָּל טַפֹּת-דָּם שְׂיִוְצֵאת וְיִמְנַע אֶת הַחֲשֵׁשׁ שֶׁהִטְפָּה תִּבְדֹּק [355] פִּתְּ שֵׁם ס"ק י"ז.. בְּמְקוֹם "מוֹךְ דְּחוּק" נִתֵּן לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּטַמְפוֹן הָעוֹצֵר כָּל טַפֹּת-דָּם, אוֹ בְּפֶד (תְּהַבִּשֵׁת), אוֹ בְּבִגְד תַּחְתּוֹן לָבֵן (מִבְּד שְׂאִינוֹ סִנְטִי) הַמְהַדְּקִים לְגוֹף, וְעוֹצְרִים כָּל טַפֹּת-דָּם, וְאִין חֲשֵׁשׁ שְׂתִּצָּא טַפֹּת-דָּם וְתִבְדֹּק. וְעַדִּי לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בָּהֶם כְּאִשֶּׁר יֵשׁ חֲשֵׁשׁ לְפָצַע פְּנִימִי שְׂיִכּוֹל לְגַרֵם אַחֵר-כֶּן סְבוּכִים [356] ע"פ ב"י ס' קצ"ו..

י. אִשָּׁה הַסּוֹבֶלֶת מִפָּצַע פְּנִימִי וְקִשָּׁה עָלֶיהָ הַבְּדִיקָה, תִּשְׁאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם.

יא. עֲבָרָה הָעוֹנָה וְלֹא בְּדִיקָה וְלֹא הִרְגִּישָׁה - יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁטְהוֹרָה וְיִכּוֹלָה לְשַׁמֵּשׁ עִם בַּעֲלָהּ בְּלֵי בְּדִיקָה [357] דְּעָה א' בְּשׁו"ע ס' קפ"ד סעי' ט', וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַד שֶׁתִּבְדֹּק [358] דְּעָה ב' שֵׁם, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁהִיא טְמֵאָה וּבְדִיקָה לֹא תִעָזֵר [359] ע'י ש"ך שם..

יב. לְהִלָּכָה נִפְסַק, שֶׁבַּיּוֹם הַיּוֹסֵת לְבַעֲלַת וְסֵת קְבוּעָה, וּבְעוֹנָה בִּינוּנִית לְבַעֲלַת וְסֵת שְׂאִינוֹ קְבוּעָה, אִסוּרָה עַד שֶׁתִּבְדֹּק, אֲבָל בַּיּוֹם הַחֹדֵשׁ וּבַיּוֹם הַהַפְּלָגָה בְּיוֹסֵת שְׂאִינוֹ קְבוּעָה, אִם עֲבַר הַזְּמַן וְלֹא בְּדִיקָה - אִינָה חַיִּבַּת לְבִדֹק [360] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' ד'.. וְאִף-עַל-פִּי-כֵן רְאוּי שֶׁתִּבְדֹּק לְפָנֶי שֶׁתִּשְׁמֵשׁ עִם בַּעֲלָהּ, אֲפִלּוּ אִם עֲבַר זְמַן רַב מִיָּמִים אֵלָּה, שְׂמָא הִרְגִּישָׁה וְלֹא שְׂמָה לָב.

יג. אִשָּׁה שֶׁהִרְגִּישָׁה בַּיּוֹם הַיּוֹסֵת הִרְגִּישָׁה שֶׁל יְצִיאַת דָּם, תִּבְדֹּק אֶת עֲצָמָהּ מִיָּד. אִם בְּדִיקָה מִיָּד וּמְצָאָה מְרָאָה בְּצַבֵּעַ טְהוֹר - טְהוֹרָה. אִם מְצָאָה מְרָאָה טְמֵאָה - טְמֵאָה. וְאִם לֹא מְצָאָה דְּבַר - דִּינָה מְבַאֵר בְּפֶרֶק א' סְעִיף י"א.

יד. אִם לֹא בְּדִיקָה מִיָּד אֲלָא לְאַחֵר חֲמֵשׁ דְּקוֹת וְלֹא מְצָאָה דְּבַר, אוֹ שֶׁמְצָאָה מְרָאָה טְהוֹר - תִּשְׁאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם [361] ע'י שׁו"ע ס' קפ"ד סעי' ט'. וְעִי פ"ת ס"ק י"ח, עֲרוּה"ש אוֹת ל"ט, טְהוֹרֵת יִשְׂרָאֵל סְעִי ע"ג וּבְאֵר יִצְחָק ס"ק קנ"ט, מַכִּיּוֹן שֶׁהַב"י פֶּסֶק כְּרֵשֵׁב"א שׁוֹסְתוֹת דְּרַבְנָן - אִם בְּדִיקָה מִיָּד, טְהוֹרָה, וְעִין בְּפֶרֶק א' סְעִיף י"ב.

יז. אִין לְאִשָּׁה לְרַחֵץ בְּיָמִים אֵלּוּ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם, שְׂמָא תִרְאָה טַפֹּת-דָּם וְתִבְדֹּק [362] ע'י בא"ח ש"ש צו ה'.. אִף יִכּוֹלָה הִיא לְהִתְרַחֵץ בְּבִרְכָה אוֹ בַּיָּם, וּבְלִבְד שֶׁתִּקְפִּיד לְהַנִּיחַ בְּאוֹתוֹ מְקוֹם טַמְפוֹן. וְרְצוּי שֶׁתִּבְדֹּק עֲצָמָה לְפָנֶי הִרְחִיצָה וְאַחֲרֶיהָ.

צוֹרֵת הַפְּרִישָׁה

יד. בְּיָמִים אֵלָּה שֶׁהָאִשָּׁה לֹא רְאָתָה עֵדִין, וְצְרִיכָה לְחֲשֵׁשׁ שְׂמָא תִרְאָה - אִסוּרִים הֵם רַק בְּתִשְׁמִישׁ הַמְטָה, אֲבָל בְּחַבּוּק וּנְשׁוּק מִתְּרִים [363] שׁו"ע סעי' ב'.. וְיֵשׁ אוֹסְרִים [364] ע'י ט"ז וּש"ך, וְעִי טְהוֹר"י סְעִי י"ב..

יז. לְהִלָּכָה נוֹהֲגִים לְהִתִּיר חַבּוּק וּנְשׁוּק [365] זְבַחֵי צִדֵּק ס' קפ"ד ס"ק ח', אִף אִם אָדָם מְכִיר אֶת עֲצָמוֹ וְיוֹדֵעַ שֶׁדְּבַר זֶה עָלּוּל לְהִבְיֹא לְתִשְׁמִישׁ הַמְטָה אוֹ לְאִסוּרִים אַחֲרִים - יִרְחַק מִזֶּה [366] בא"ח ש"ש צו ב'.. וְכֵן רְאוּי לְהִזְהַר שֶׁלֹּא לִישֹׁן בְּאוֹתוֹ הַלֵּילָהּ בְּמְטָה אַחַת, שְׂמָא תִרְאָה בְּתוֹךְ שְׁנֵתָהּ, וְנִמְצָאוּ שְׁנֵיהֶם יְשֻׁנִים בְּמְטָה

אחת כִּשְׁהיא נִדְהָה 25. (וְהַמְחִמִּירִים לְפָרֵשׁ גַּם עֹנָה קִדְּם עֹנֵת הַנֹּסֵת, טוֹב שִׁיחֲמִירוּ גַּם שְׁלֵא לִישׁן בְּמִטָּה אַחַת בְּעֹנָה ז.)

יוצא לדרך

טו. יוצא לדרך צריך לפקד את אשתו אפלו ביום וסִתָּה (אם לא ראָתָה), וְאֶפְלוּ סְמוּךְ לְנִסְתָּה [367] שו"ע סעי' י'. וְבִיּוֹם וְסִתָּה עֲדִיף לְרִצּוֹתָהּ בְּדַבְרֵי אֲהָבָה וְחֶבֶד, אִם הִיא מִתְרַצֵּית בְּכָךְ וּמוֹחֶלֶת לוֹ [368] רמ"א שם, שו"ע הרב ס"ק ל"ג.. וּבְעֹנָה שְׁקִדְּם וְסִתָּה צָרִיךְ לְפַקְדָּהּ מִמֶּשׁ. וְחָיֵב בֵּיּוֹם וְסִתָּה בְּחִבּוּק וְנִשּׁוּק אֶף לְאֵלָה הָאוֹסְרִים לְעֵיל חִבּוּק וְנִשּׁוּק בְּיָמִים אֵלּוּ [369] ש"ך ס"ק כ"ז, ותוה"ש ס"ק כ', וְאִם אֵינָה מִתְרַצֵּית בְּכָךְ - חָיֵב אֶף בְּתִשְׁמִישׁ הַמִּטָּה.

טז. "יוצא לדרך" נקרא היוצא לנסיעה או למלואים ליומים שלשה ויותר. והפל לפי האדם.

יז. "העוסק במצוה פטור מן המצוה" [370] סוכה כ"ה ע"א.. אֶף דְּנֹקָא פְּאֲשֵׁר אֵי-אֶפְשֵׁר לְקַיֵּם אֶת שְׁתֵּי הֵן יַחַד. לָכֵן, הַיּוֹצֵא לְדָבָר-מִצְוָה אֵינּוּ חָיֵב לְפַקֵּד אֶת אִשְׁתּוֹ בְּתִשְׁמִישׁ, אִם הִדְבָּר יַעֲכֹב אוֹתוֹ מִהַמְצוּה שֶׁהוּא הוֹלֵךְ לַעֲשׂוֹתָהּ [371] רמ"א שם. וע"ע בדינים אלו באו"ח סי' ר"מ..

יח. יש אומרים שֶׁהַרוֹצֵה לְצִאת לְדֶרֶךְ וְאִשְׁתּוֹ נִדְהָה וְצָרִיכָה לְטַבֵּל תְּנוּךְ עֹנָה אַחַת (יום או לילה), צָרִיךְ לְהַמְתִּין לָהּ [372] רמ"א שם..

ליל טבילה

יט. אִשָּׁה שֶׁחָל לַיִל טַבִּילָתָהּ סְמוּךְ לְנִסְתָּה, או כִּלְהֵן חֲפָתָהּ סְמוּךְ לְנִסְתָּה - יֵשׁ הַמְתִּירִים אוֹתָהּ לְבַעֲלָהּ וְיֵשׁ הָאוֹסְרִים, לָכֵן בְּמִקְרָה כְּזֶה תִּשְׁאַל הָאִשָּׁה שְׁאֵלַת חֲכָם [373] פ"ת סי' קפ"ד ס"ק כ"ב וס"ט שם, ובא"ח ש"ש צו' ו'..

פרק ז - דיני וסתות

הקדמה

א. בַּפֶּרֶק הַקּוֹדֵם הִזְכַּרְנוּ הַהֶבְדָּלִים שֶׁבֵּין בְּעֵלְת וְסֵת קְבוּעַ לְבַעֲלַת וְסֵת שְׂאִינוּ קְבוּעַ, וְהַחֲשִׁיבוֹת הַרְבֵּה שֵׁישׁ לְקַבִּיעַת וְסֵת. קַבִּיעַת וְסֵת זוֹ כּוֹלָה לְהוֹעִיל לְאִשָּׁה בְּהַרְבֵּה מִהַהֲלָכוֹת הַקְּיָמוֹת בְּהֲלָכוֹת נִדְהָה: בְּרוֹאָה דָּם מִחֲמַת תִּשְׁמִישׁ, בְּכִתְמִים, בְּפָרִישָׁה מְבַעֲלָה, וְעוֹד וְעוֹד. לָכֵן רָאוּי לְהוֹעִיץ בְּרַב לְצָרָה קַבִּיעַת וְסֵת.

ב. יִשְׁנֵנו מִצַּב בַּיָּנִים בּוֹ אֵין לְאִשָּׁה וְסֵת קְבוּעַ, שְׂאִינָה יוֹדַעַת בּוֹדְאוֹת אֶת יוֹם רֵאִיתָהּ, אֶף יוֹדַעַת הִיא מְתִי לֹא תִרְאֶה. אִשָּׁה זוֹ נִקְרָאת בְּעֵלְת וְסֵת חֲצִי קְבוּעַ, שֶׁחֲלַק מְדִינָתָהּ כְּבַעֲלַת וְסֵת קְבוּעַ.

ג. יִשְׁנָם מִקְרִים רַבִּים בָּהֶם יֵשׁ לְאִשָּׁה וְסֵת קְבוּעַ אֶף אֵין הִיא יוֹדַעַת זֹאת, מִכֵּיּוֹן שְׂאִין הִיא מְפִירָה אֶת כָּל צוּרוֹת קַבִּיעַת הַנֹּסֵת.

סוגי הוֹסְתוֹת

ד. בְּקַבִּיעֵת וְסִתוֹת יִשְׁנָם שְׁנֵי סוּגִים עֶקְרִיִּים: וְסִתוֹת זְמַן וְסִתוֹת גּוּף.

וְסִתוֹת זְמַן

(א) וְסִת הַהִפְלָגָה - הֵינּוּ וְסִת שָׁבוּ יֵשׁ מֵרַחֵק יָמִים קְבוּעַ בֵּין רְאִיָּה לְרְאִיָּה.

(ב) וְסִת הַחֲדָשׁ - רְאִיָּה הַחוּצָרֶת וְנִשְׁנִית בַּיּוֹם מְסִיָּם וְקְבוּעַ בַּחֲדָשׁ^[374] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' ב'..

(ג) וְסִת הַשְּׁבוּעַ - רְאִיָּה הַמְּגִיעָה בַּיּוֹם מְסִיָּם בַּשְּׁבוּעַ, כְּעֵבוֹר מְסִפֵּר שְׁבוּעוֹת קְבוּעַ^[375] שׁו"ע שם סעי' ו'..

(ד) וְסִת הַדְּלוּג-חֲדָשׁ - רְאִיָּה הַמְּגִיעָה בְּתֵאָרֶיךָ הַמְּשִׁתַּנֶּה כָּל חֲדָשׁ בְּצוּרָה קְבוּעָה, כְּגוֹן א' תְּשׁוּרִי, ד' חֲשׁוֹן, ז' כְּסִלּוֹ וְכַדוּמָה^[376] שׁו"ע שם סעי' ז'..

(ה) וְסִת הַדְּלוּג-הִפְלָגָה - רְאִיָּה הַמְּגִיעָה בְּהִפְלָגָה הוֹלְכֶת וְגִדְלָה (או קְטֵנָה) בְּצוּרָה קְבוּעָה, כְּגוֹן פְּעַם אַחֲרֵי 20 יוֹם, וְאַחֵר-כֶּף אַחֲרֵי 22 יוֹם, וְאַחֵר-כֶּף אַחֲרֵי 24 יוֹם וְכַדוּמָה^[377] שׁו"ע שם סעי' ה'..

(ו) וְסִת הַסְּרוּג - וְסִת הַמּוֹפִיעַ בְּתֵאָרֶיךָ קְבוּעַ בַּחֲדָשׁ, אֲךָ לֹא כָּל חֲדָשׁ, אֲלָא כָּל מְסִפֵּר חֲדָשִׁים קְבוּעַ^[378] שׁו"ע שם סעי' י"ב..

(ז) וְסִת הַכְּפוּל - אֲשֶׁה שְׁרוּזָה בְּשְׁנֵי וְסִתוֹת שׁוֹנִים, כְּגוֹן וְסִת הַהִפְלָגָה וְסִת הַחֲדָשׁ^[379] שׁו"ע שם סעי' ל"ב..

וְסִתוֹת גּוּף

ה. סוּג נוֹסֵף שֶׁל וְסִתוֹת הוּא וְסִתוֹת הַגּוּף, שְׁלִפְפְּעָמִים בָּאִים בְּיַחַד עִם הוֹסְתוֹת דִּלְעִיל וְלִפְעָמִים בְּנִפְרָד^[380] שׁו"ע שם סעי' י"ט.. גַּם בּוֹסְתוֹת אֵלוֹ יֵשׁ שְׁנֵי סוּגִים:

(א) וְסִת הַגּוּף-סִבָּה - אֲשֶׁה שְׁאִינָה רוּזָה אֲלָא-אֵם-כֵּן תַּעֲשֶׂה פְּעֻלָּה כָּל שֶׁהִיא, כְּגוֹן הַתְּעַמְלוֹת אוֹ כְּפִיעָה וְכַדוּמָה^[381] שׁו"ע שם סעי' י"ז., אוֹ וְסִת הַבָּא עַל-יְדֵי מְאָכֵל מְסִיָּם, חֲרִיף אוֹ חֲמוּץ וְכַדוּמָה^[382] שׁו"ע שם סעי' כ"ג., וְדַבֵּר זֶה הוּא סִבָּה לְבוֹא הוֹסְת.

(ב) וְסִת הַגּוּף-סִימָן - אֲשֶׁה שְׁלִפְנֵי רְאִיָּה שְׁלָה מְרַגֵּשָׁה הַרְגָּשָׁה מִיַּחַד - צְמִרְמִרְת, כְּאֵבִים בְּאֵגוֹן, פְּהוּקִים וְכַדוּמָה - וְהַרְגָּשָׁה זוֹ הִיא סִימָן לְבֹא הוֹסְת. וְסִת זֶה מְצוּי בְּרַב הַנְּשִׁים^[383] ע"י רמב"ם הַלְכוֹת אִיסוּרֵי בִיאָה פ"ח ה"ב..

ו. בְּגִלּוֹל רְבוּי סוּגֵי הוֹסְתוֹת, רְאוּי לְכָל אֲשֶׁה שְׁאִין לָהּ וְסִת קְבוּעַ שֶׁתִּרְשֵׁם אֶת כָּל רְאִיּוֹתֶיהָ עַל-פִּי הַסֵּדֵר הַבָּא בְּלוּחַ מִיַּחַד, כְּדִי שֶׁתּוּכַל לְמַצֵּא בְּהֵן סְדִירוֹת כָּל שֶׁהִיא, וְתִקְבַּע לָהּ וְסִת. וְאִף לְבַעֲלַת וְסִת קְבוּעַ רְאוּי לְעִשׂוֹת כֵּן, כְּדִי שֶׁלֹּא תִתְבַּלְבַּל בְּסִפְרוֹתֶיהָ.

כְּמוֹ כֵּן רְאוּי לְכָל בַּחוּרָה לְעַרְךָ לְעֲצָמָה רְשִׁימוֹת אֵלוֹ לְפָנֵי אַרוֹסֶיהָ וְנִשְׁוֹאֶיהָ, כִּי בְּזִמְנֵי מִתַּח וְהַתְּרַגְּשׁוֹת מְשִׁתַּנֵּים סְדִרֵי הוֹסְת, וְיִקְשֶׁה עָלֶיהָ לְקַבֵּעַ אֶת וְסִתָּהּ, אֲבָל אֵם יִהְיֶה לָהּ רְשׁוּם מְדַקֵּק יִקַּל עָלֶיהָ לְקַבֵּעַ תֵּאָרֶיךָ לְחַתוּנָה וְלִפְרִישָׁה מִבְּעֻלָּה^[384] עפ"י חֲכַמַת אָדָם כִּלְלֵי ק"ב סעי' מ'..

בְּלוּחַ זֶה יוֹפִיעוּ:

וסת שאינו קבוע

ז. אשה שלא קבעה אחד מהוסתות דלעיל, צריכה לחשש לשלשה תאריכים, שהם עונה בינונית, יום החדש והפלגה. ואף אם ראתה פעמים בתאריך מסים, כל עוד לא קבעה וסת בשלש פעמים, צריכה לחשש לשלשת התאריכים.

ח. כמו כן אשה שהיה לה וסת קבוע ונעקר וסתה בשלש פעמים, צריכה לחשש לשלשת התאריכים. ואם לא נעקר וסתה בשלש פעמים, רק שפעם אחת ראתה שלא בזמן הוסת הקבוע, צריכה לחשש גם לוסת הקבוע וגם לשלשת התאריכים [385] עי' שו"ע הרב קפ"ט ס"ק ד', ושאר פוסקים בטהר"י סי' קפ"ט יד אליהו ס"ק תמ"ח.. ויש אומרים שאינה צריכה לחשש לעונה בינונית, וכן הלכה [386] ס"ט המובא בפתחי תשובה סי' קפ"ט ס"ק ל"א..

ט. בתאריכים אלה אסורה היא על בעלה וצריכה בדיקה כמפרט בפרק ו' סעיפים ז' - י"ד, אף מפנין שלא ברור שתראתה בתאריכים אלה, חמרתם לרב קטנה יותר מתאריכי אשה שיש לה וסת קבוע.

י. עונה בינונית היא תאריך ממצע לרב הנשים, והוא יום השלשים לתחלת ראיתה. דהינו, אשה שהתחילה לראות ביום ראשון בשבוע, צריכה לחשש ולפרש מבעלה ביום שני שלאחר ארבעה שבועות [387] שו"ע סי' קפ"ט סעי' א', ד' ועוד.. ואם לא תראה באותו יום שני, תהיה מתרת לבעלה מליל שלישי ואילך לאחר שבדקה עצמה.

יש האומרים ש'עונה בינונית' היא היום ה-31 לתחלת ראיתה [388] עי' ש"ך סי' קפ"ט ס"ק ל' וחוו"ד ביאורים ס"ק ב', ועי' טהרת ישראל ס"ק י', ואין מחמירים כמותם.

יא. יום החדש הוא תאריך שנקבע על-פי חשש סביר שהאשה תתחיל לקבוע וסת ביום מסים מימי החדש (העברי בלבד) [389] שו"ע סי' קפ"ט סעי' ב' וש"ך ס"ק י"ג. ועי' תוס' נדה ס"ד ע"א ד"ה איתמר). דהינו, אשה שהתחילה לראות בא' חשון, צריכה לחשש ולפרש מבעלה בא' כסלו, כי יש חשש סביר שתתמיד לראות באותו תאריך בחדש (העברי בלבד, כ"ל). וכן אם ראתה בל' תשרי (שהוא ראש-חדש חשון), תחשש בחדש הבא בא' כסלו (שהוא ראש-חדש כסלו).

יב. הפלגה היא מספר שנה של ימים בין ראיה לראיה. גם וסת זה נקבע על-פי חשש שהאשה תתחיל לקבוע וסת להפלגה. דהינו, אשה שראתה בא' תשרי וראתה זו היתה 20 יום אחרי תחלת ראיתה הקודמת, צריכה לחשש ולפרש מבעלה בכ' תשרי, שפא תקבע וסת להפלגה [390] שו"ע שם סעי' ב'..

כמוכן שאי-אפשר לחשש להפלגה אחרי ראיה ראשונה, אלא רק אחרי הראיה השנייה.

יג. בחשוב ההפלגה יום הראיה עולה לכאן ולכאן, דהינו שיום זה נספר פיוס האחרון של ההפלגה הקודמת וכן יום הראשון של ההפלגה העתידה.

יד. לשלשת התאריכים האלה יכולים לחפף, ובמיוחד יום החדש ועונה בינונית. חדש ובו 29 יום - יחפפו יום החדש והעונה הבינונית. חדש ובו 30 יום - תחול העונה הבינונית יום אחד לפני יום החדש.

טו. לשלשית התאריכים הנ"ל יש לחש בתנאי שלא תראה קדם להם ראיה נוספת, אך אם תראה קדם להם ראיה נוספת, עליה לחשש לשלשית התאריכים החדשים מהראיה שראתה, וליום החדש מהראיה הקודמת, ואינה חוששת להפלגה ולעונה הבינונית מראיתה הקודמת.

טז. אשה שראתה בא' תשרי, צריכה לחשש: א. לל' תשרי, מדין "עונה בינונית"; ב. לא' חשון, מדין "יום החדש"; ג. ל"הפלגה" מראיתה הקודמת, דהינו, אם ראתה 40 יום קדם א' תשרי, צריכה לחשש ל-40 יום אחרי א' תשרי (י' חשון).

אשה זו אם תראה ב"ז תשרי, אינה צריכה לחשש לל' תשרי ולי' חשון, פיון שכבר ראתה קדם להם. וכעת עליה לחשש לשלשית התאריכים נוספים: א. לט"ז חשון מדין "עונה בינונית"; ב. ל"ז חשון מדין "יום החדש"; ג. להפלגתה החדשה שהיא 17 יום, ובמקרה זה יש לה לחשש לג' חשון מדין "הפלגה". חשש יום החדש הקודם (א' חשון) לא נעקר בראיתה החדשה, אלא צריכה לחשש גם לו, ואם לא תראה בו נעקר, ואינה צריכה לחשש לא' פסלו וכו' [391] עי' רמ"א שם סעי' י"ג וט"ז ס"ק י"ח וש"ך ס"ק ל"א ומ'..

וסת חצי קבוע

ז. אשה שאין לה וסת קבוע לדעת מתי תראה, אך יודעת היא בודאות מתי לא תראה, הרי היא בעלת וסת חצי קבוע. פגון אשה שאינה רואה לפני 28 יום שאחרי תחלת ראיתה הקודמת, ואחרי 28 יום רואה בזמנים לא קבועים, הרי היא כבעלת וסת קבוע עד 28 יום, ואחרי אותם ימים הרי היא כבעלת וסת שאינו קבוע. וכן אשה שרואה רק תוך 28 יום מתחלת ראיתה הקודמת בזמנים לא קבועים, היא כבעלת וסת קבוע אחרי היום ה-28, ולפני אותו יום הרי היא כבעלת וסת שאינו קבוע. ולאו דוקא 28 יום, אלא כל מספר ימים שנקבע לאשה בשלש פעמים שאינה רואה לפניו או לאחריו, הרי הם פוסת חצי קבוע.

יח. אשה זו שראתה פעם אחת בזמן שאמורה היתה להיות נקיה - נעקר וסתה זה ודינה כבעלת וסת שאינו קבוע.

יט. אשה שעלולה לראות רק אחרי 32 יום מתחלת ראיתה, או שלא תראה אחרי 28 יום - אינה צריכה לחשש כמו בעלת וסת שאינו קבוע לשלשית התאריכים דלעיל, אלא רק לתאריך ה"הפלגה", מפיון שאין היא עלולה לראות ב"עונה בינונית" וב"יום החדש". ודוקא עד 28 ומ-32, אבל הרואה עד 29 או מ-31, וכל שפן מ-30 - חוששת לשלשית התאריכים [392] עי' שו"ע סי' קפ"ו סעי' ג' עפ"י תה"ד סי' רמ"ז, ועי' חו"ד שם ס"ק ג', וטהר"י סי' קפ"ו ס"ק י"ב..

הבדלים בין וסת קבוע לשאינו קבוע

כ. ישנם מספר הבדלים בין בעלת וסת קבוע לבין בעלת וסת שאינו קבוע. והעקריים שבהם:

א) אשה בעלת וסת קבוע חוששת לתאריך אחד בלבד, ובעלת וסת שאינו קבוע חוששת לשלשית התאריכים.

ב) בעלת וסת קבוע - כשפגיע זמן וסתה, צריכה היא לבדק באותה עונה (וכל הבדיקות - בדיקות פנימיות), ואם עברה אותה עונה ולא בדקה ולא הרגיש - אסורה לבעלה עד שתבדק. בעלת וסת שאינו קבוע - כשפגיעים יום החדש ויום ההפלגה, צריכה היא לבדק באותן עונות, ואם עברו אותן עונות ולא בדקה ולא

הַרְגִישָׁה - מִתְּתַר לְבַעֲלָהּ בְּלִי בְּדִיקָה (וְעִדִּיף שֶׁתִּבְדֹּק). לְעֵמֶת זֹאת, כְּשִׁמְגִיעָה עֹנָה בִּינוּנִית שְׁלֵה חֵיבַת לְבָדֵק, וְאִם לֹא בְּדִיקָה וְלֹא הַרְגִישָׁה - אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ עַד שֶׁתִּבְדֹּק[393] עַי לַעֲלֵל פֶּרֶק ו' סַעִי י"א וּש"נ..

(ג) אִשָּׁה בַעֲלַת וְסֵת קְבוּעַ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן וְסֵתָהּ וְלֹא רָאָתָהּ בּוֹ וּבְדִיקָה עֲצָמָה - חוֹשֶׁשֶׁת לּוֹ עוֹד פְּעַמִּים, וְאַחֲרֵי שְׁלֹשׁ פְּעַמִּים אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת יוֹתֵר[394] שׁו"ע ס' קפ"ט סַעִי ט"ז ועוד.. אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ וְסֵת קְבוּעַ שֶׁהִגִּיעַ זְמַן שֶׁצְרִיכָה לְחַשֵּׁשׁ בּוֹ (עֹנָה בִּינוּנִית, יוֹם הַחֲדָשׁ, הַפְּלָגָה) וּבְדִיקָה וְלֹא רָאָתָהּ בּוֹ - אֵינָה חוֹשֶׁשֶׁת לּוֹ יוֹתֵר[395] שׁו"ע שֵׁם סַעִי ב' וְתוֹרַת הַשְּׁלָמִים ס"ק ד'. וְעַי טהר"י ס"ק י"ט.. וְהַמְחִמֶּה בְּעֹנָה בִּינוּנִית לְחַשֵּׁשׁ עוֹד פְּעַמִּים - תְּבוּאָה עָלֶיהָ בְּרָכָה.

לְדַגְמָא: אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וְסֵת קְבוּעַ לְרֵאוֹת כָּל רֵאשׁ-חֲדָשׁ, וְהִגִּיעַ רֵאשׁ-חֲדָשׁ וְלֹא רָאָתָהּ - צְרִיכָה לְחַזֵּר וּלְחַשֵּׁשׁ בְּרֵאשׁ-חֲדָשׁ הַבָּא וְגַם בְּבֹא אַחֲרָיו, וְאִם תִּבְדֹּק עֲצָמָה וְלֹא תִרְאֶה בְּשִׁלְשָׁה רֵאשֵׁי-חֲדָשִׁים אֵלֶּה, נִעְקָר וְסֵתָהּ[396] שׁו"ע שֵׁם סַעִי ט"ז.. אָבֵל אִשָּׁה בַעֲלַת וְסֵת שֶׁאֵינָה קְבוּעַ שֶׁרָאָתָהּ בְּא' תִּשְׁרִי - צְרִיכָה לְחַשֵּׁשׁ לְהַפְּלִגְתָּהּ הָאֲחֵרוֹנָה, ל' תִּשְׁרִי מִדִּין "עֹנָה בִּינוּנִית", וְלֹא חֲשׂוֹן מִדִּין "יוֹם הַחֲדָשׁ".

אִם יָבוֹא א' חֲשׂוֹן וְלֹא תִרְאֶה בּוֹ - אֵינָה צְרִיכָה לְחַשֵּׁשׁ יוֹתֵר לְיוֹם זֶה בְּחֲדָשׁ הַבָּא (א' כְּסֵלוֹ), כִּי כָּל וְסֵת שֶׁלֹּא נִקְבַּע שְׁלֹשׁ פְּעַמִּים נִעְקָר בְּפַעַם אַחַת[397] רמ"א שֵׁם סַעִי י"ג וּש"ך שֵׁם ס"ק ל"א וּט"ז ס"ק י"ז..

כא. אִשָּׁה שֶׁאֵינָה זֹכֵרֶת מְתֵי רָאָתָהּ - תִּסְפֹּר שְׁלֹשִׁים יוֹם מִיּוֹם שֶׁזֹּכֵרֶת וְתִפְרֹשׁ.

קְבִיעַת וְסֵת

כב. קְבִיעַת וְסֵת וְעַקִּירַת וְסֵת נַעֲשׂוֹת בְּשִׁלְשׁ פְּעַמִּים. דְּבַר זֶה נִלְמַד מִדִּינֵי חֲזָקוֹת שֶׁנִּקְבְּעוֹת רַק כְּשֶׁדָּבַר נִשְׁנָה וְנִשְׁלַשׁ. וְכֵן אוֹמְרֵת הַסֵּבֶרָה, שֶׁכָּל דְּבַר שֶׁאֵרַע פַּעַם אוֹ פְּעַמִּים אֶפְשָׁר שֶׁהוּא חַד-פְּעַמִּי, אָבֵל דְּבַר שֶׁחָזַר עַל עֲצָמוֹ שְׁלֹשׁ פְּעַמִּים, נִפְרָ שֶׁהוּא סְדִיר.

כג. קְבִיעַת וְסֵת אֵינָה צְרִיכָה לְהִיּוֹת לְשַׁעָה מְסֻיָּמַת מִשְׁעוֹת הַיּוֹם אוֹ הַלַּיְלָה (הַגֵּם שֶׁיֵּשׁ נָשִׁים שֶׁיֵּשׁ לָהֶן שַׁעָה קְבוּעָה לְיוֹם), אָבֵל הָרֵאשִׁי צְרִיכָה לְהִיּוֹת קְבוּעָה לְיוֹם אוֹ לְלַיְלָה (הַיּוֹם מִתְחִיל בְּזְרִיחַת הַשָּׁמֶשׁ וְהַלַּיְלָה בְּשִׁקִּיעֻתָּהּ), וְאִשָּׁה שֶׁתִּרְאֶה בְּתֵאָרֶיךָ קְבוּעַ פַּעַם בְּיוֹם וּפַעַם בְּלַיְלָה בְּלִי סְדִירוֹת - אֵין לָהּ וְסֵת קְבוּעַ[398] שׁו"ע שֵׁם סַעִי י"ג. (וְעַי בְּדִינֵי וְסֵת הַדְּלוּג וְסֵת חֲצִי קְבוּעַ). וְאִשָּׁה שֶׁלֹּא קְבָעָה וְסֵת - צְרִיכָה לְחַשֵּׁשׁ לְרֵאוֹתֶיהָ כְּמוֹ בַעֲלַת וְסֵת שֶׁאֵינָה קְבוּעַ.

כד. קְבִיעַת וְסֵת צְרִיכָה לְהִיּוֹת רַק עַל סְמוּךְ רֵאוֹת בְּרוּרוֹת עִם הַרְגָּשָׁה (פְּתִיחַת מְקוֹר אוֹ זְעִזוּעַ הַגּוּף אוֹ זִיבַת דְּבַר לַח), אָבֵל אִם הָאִשָּׁה רוֹאָה דָם עַל בְּגָדֶיהָ אוֹ עַל גּוּפָהּ בְּלִי הַרְגָּשָׁה - אֵין הִיא יְכוּלָה לְקַבֵּעַ וְסֵת עַל-פִּי זֶה, כִּי דִין רֵאוֹת זֶה כְּדִין כְּתָמִים, שְׂאֵם אִשָּׁה תִרְאֶה שְׁלֹשׁ פְּעַמִּים כְּתָם בְּהַפְּרָשִׁי זְמַן קְבוּעִים - לֹא קְבָעָה לָהּ וְסֵת[399] שׁו"ע ס' ק"צ סַעִי נ"ד. וְעַי שׁו"ע הַרַב ס"ק קכ"ב.. אִשָּׁה שֶׁאֵינָה מְרַגִּישָׁה כָּלֵל בִּיצִיאַת הַדָּם - קוֹבַעַת וְסֵת לְפִי הַזְמַן שֶׁרוֹאָה בּוֹ רֵאוֹת דָם כְּדָרְכָה.

כה. אָף-עַל-פִּי שֶׁאֵי אֶפְשָׁר לְקַבֵּעַ וְסֵת עַל-פִּי כְּתָמִים - נִתֵּן לְקַבֵּעַ וְסֵת עַל-פִּי בְּדִיקוֹת פְּנִימִיּוֹת. דְּהֵינּוּ, אִשָּׁה שֶׁבְּדִיקָה שְׁלֹשׁ פְּעַמִּים בְּהַפְּרָשִׁי זְמַן קְבוּעִים וּמִצָּאָה דָם - נִקְבַּע לָהּ וְסֵת לְבְּדִיקוֹת וְיָמִים, שֶׁבְּדִיקוֹת פְּנִימִיּוֹת הֵרִי הֵן כְּרֵאוֹת בְּרוּרָה לְכָל דְּבַר[400] שֵׁם. וְעַי טהרת ישראל שֵׁם ס"ק רמ"ה וּד"ת ס"ק ע"ר.. וְעַי לְקַמּוֹן מְסַעִיף ס"ד וְהַלָּאָה מָה הֵם דִּינֵי וְסֵת זֶה. וְעַי בְּפָרֶק ב' סַעִיפִים מ"ב-מ"ד.

עקירת וסת

כו. כִּשְׁם שְׁנִקְבַּע וּסְת בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים, כִּךְ גַּם נֶעְקַר וּסְת קְבוּעַ בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים שֶׁהִיא צְרִיךְ לְהוֹפִיעַ וְלֹא הוֹפִיעַ. וְאִין זֶה מְשֻׁנָּה אִם הָאִשָּׁה אֵינָה רוֹאָה בְּשִׁעַת וּסְתָהּ וְרוֹאָה בְּזַמְנֵים אַחֲרֵים, אוֹ שְׂאִינָה רוֹאָה כָּלֵל, אֲלֵא כָּל שְׁלֹא בָּא שְׁלִישׁ פְּעָמִים בְּזַמְנוֹ - נֶעְקַר הַוּסְתָּהּ [401] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' ט"ו.. וְדוֹקָא כְּשֶׁבִדְקָה הָאִשָּׁה אֶת עֲצָמָהּ - בְּדִיקָה פְּנִימִית וְיִסוּדִית - בְּאוֹתוֹ זְמַן שֶׁרְגִילָה לְרֹאוֹת (אוֹ אֶפְלוּ בְּאוֹתָהּ עוֹנָה, אִךְ שְׁלֹא בְּאוֹתָהּ שְׁעָה) וְלֹא מְצָאָה כְּלוּם; אֲבָל אִם לֹא בְּדִיקָה, אִךְ-עַל-פִּי שְׁלֹא רְאָתָהּ - לֹא נֶעְקַר וּסְתָהּ [402] חו"ד ס' קפ"ד ס"ק י'. וְעַי שֵׁם פ"ת ס"ק י"ח..

כז. אִשָּׁה שֶׁהִרְגִישָׁה בְּיוֹם וּסְתָהּ הִרְגָּשׁוֹת הָאוֹסְרוֹת (עַי לְעֵיל פֶּרֶק א') וּבְדִיקָה אַחֲרֵי שְׁעוֹר וּסְת, דְּהֵינּוּ אַחֲרֵי חֲמֵשׁ יָדְקוֹת וְלֹא לְבִשָּׁה בְּגַד תַּחְתּוֹן הַדּוּק אוֹ טִמְפוֹן וְכַדּוּמָה הַעוֹצֵר אֶת הַדָּם, אִךְ אִם לֹא מְצָאָה כְּלוּם אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ, וְלֹא יַעֲקֹר וּסְתָהּ בְּכִךְ אֶפְלוּ אִם דָּבָר זֶה יַחֲזֹר עַל עֲצָמוֹ שְׁלִישׁ פְּעָמִים [403] עַי שׁו"ע ס' קפ"ד סעי' ט' וְנו"כ, וְטַהֲרַת יִשְׂרָאֵל שֵׁם.. וְאִם לְבִשָּׁה בְּגַד הַדּוּק אוֹ טִמְפוֹן וְכַדּוּמָה, תִּשְׁאַל שְׂאֵלַת חֲכָם, עַי בְּפֶרֶק א' סְעִיף י"ב.

כח. עֲקִירַת וּסְת בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים הִיא דוֹקָא בְּוּסְת קְבוּעַ, אֲבָל וּסְת שְׂאִינּוּ קְבוּעַ נֶעְקַר בְּפַעַם אַחַת. דְּהֵינּוּ, אִשָּׁה שֶׁחֹשֶׁשֶׁת לְרֹאֶיהָ כְּלִשְׁהִי שְׁעֵדִין לֹא נִקְבָּעָה בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים, וּפַעַם אַחַת לֹא הוֹפִיעָה רְאִיָּה זוֹ - אֵינָה צְרִיכָה לְחֻשֵׁשׁ לָהּ יוֹתֵר. וְאִךְ אִם הָרֹאֶיהָ שְׁלֹא נִקְבָּעָה הוֹפִיעָה פְּעָמִים - נֶעְקַרְתָּ הִיא בְּפַעַם אַחַת [404] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' ב'..

כט. וּסְת זֶה שְׂאִינּוּ קְבוּעַ נֶעְקַר גַּם בְּלִי בְּדִיקָה, וּבִתְנַאי שְׁלֹא הִרְגִישָׁה בְּאוֹתוֹ יוֹם [405] הַלְכוֹת נָדָה לְהַרְמֵב"ן פֶּרֶק ה' סעי' י"ט, וְעַי פ"ת ס' קפ"ד ס"ק י"ח.. אוֹלָם אִךְ שְׁוּסְתָּהּ זֶה נֶעְקַר בְּלִי בְּדִיקָה, אִם לֹא בְּדִיקָה עֲצָמָהּ בְּיוֹם שֶׁחֹשֶׁשֶׁת בּוֹ (כְּדִלְעִיל בְּדִינֵי פְּרִישָׁה) - אֲסוּרָה לְשִׁמֵּשׁ אַחֲרֵי עוֹנָה בִּינוּנִית עַד שֶׁתִּבְדֹּק. וְעַדִּיף שְׁגַם אַחֲרֵי יוֹם הַחֹדֶשׁ יוֹם הַפְּלָגָה לֹא תִשְׁמֵשׁ עַד שֶׁתִּבְדֹּק.

ל. חֻשֵׁשׁ לְוּסְת שְׂאִינּוּ קְבוּעַ לְהַפְּלָגָה אוֹ לְעוֹנָה בִּינוּנִית יַעֲקֹר גַּם אִם תִּרְאָה הָאִשָּׁה רְאִיָּה אַחֲרַת קִדְּם זְמַן הַחֻשֵׁשׁ (עַי לְעֵיל סְעִיף ט"ו).

וסת ההפלגה

לא. וּסְת הַהַפְּלָגָה הוּא הַשְּׂכִיחַ בְּיוֹתֵר, וּמִיֻּסָּד עַל הַהִפְּרָשׁ שֵׁישׁ בֵּין תַּחֲלַת רְאִיָּה אַחַת לְתַחֲלַת הָרֹאֶיהָ הַבָּאָה. הוּא נִקְבָּע בְּשִׁלְשׁ הַפְּלָגוֹת שְׁוֹת שְׂבָאוֹת בְּרִצְיָפוֹת, וְשִׁלְשׁ הַפְּלָגוֹת יְכוּלוֹת לְהִיּוֹת רַק עַל-יְדֵי אֲרִבַּע רְאִיּוֹת [406] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' ב'. וְעַי שׁו"ע הַרְבַּ ס' קפ"ד ס"ק כ"ב, וְעַי ד"ת שֵׁם ס"ק כ"ח וּפ"ת ס"ק י"ב.. וּסְת זֶה יְכוּל לְהַקְבַּע לְכָל מְסַפֵּר יָמִים וּבְלִבְד שִׁיְהִיהָ קְבוּעַ.

לדגמא (בְּדִגְמָאוֹת הַמוּבָאוֹת יֵשׁ בְּחֻשׁוֹן וְכִסְלוֹ שְׁלִשִּׁים יוֹם): הָרוֹאָה בָּא' תִּשְׁרִי, וְלֹא אַחֲרֵי 20 יוֹם בְּכ' תִּשְׁרִי, וְלֹא אַחֲרֵי 20 יוֹם בְּט' חֻשׁוֹן, וְלֹא אַחֲרֵי 20 יוֹם בְּכ"ח חֻשׁוֹן - קְבָעָה וּסְת לְהַפְּלָגוֹת שֶׁל 20 יוֹם.

לב. אִשָּׁה זוֹ שֶׁקְבָּעָה וּסְת לְהַפְּלָגַת 20, צְרִיכָה לְחֻשֵׁשׁ מִיּוֹם שֶׁקְבָּעָה וְהִלָּאָה כָּל 20 יוֹם לְרֹאֶיהָ עַד שֶׁיַּעֲקֹר וּסְתָהּ שְׁלִישׁ פְּעָמִים. דְּהֵינּוּ, צְרִיכָה לְחֻשֵׁשׁ לִי"ז כְּסָלוֹ, וְאִם תִּרְאָה בּוֹ תַּחֲשֵׁשׁ לוֹ טַבַּת וְכו' [407] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' ב'.. אִם לֹא תִרְאָה בִי"ז כְּסָלוֹ וְתִרְאָה בְּיוֹם אַחֲרֵי כְּלִשְׁהוֹ - צְרִיכָה לְמְנוֹת מְמוֹנּוֹ 20 יוֹם. דְּהֵינּוּ, אִם אִשָּׁה זוֹ תִרְאָה בְּכ"ב כְּסָלוֹ - צְרִיכָה לְחֻשֵׁשׁ וְלִפְרָשׁ בִּי"א טַבַּת וְלֹא בּוֹ טַבַּת, כִּי הַהַפְּלָגָה הִיא מִיּוֹם שֶׁרְאָתָהּ בּוֹ, וְלֹא מִיּוֹם שֶׁצְרִיכָה לְרֹאוֹת בּוֹ [408] שׁו"ע שֵׁם סעי' י"ד.. וְצְרִיכָה גַּם לְחֻשֵׁשׁ לְהַפְּלָגַת 25 יוֹם מְכ"ב כְּסָלוֹ,

פחשש וְסַת שְׂאִינוּ קְבוּעַ, שְׁהָרִי הַפְּלִיגָה הַפְּלִגָה חֲדָשָׁה שֶׁל 25 יוֹם מִכ"ח חֲשׁוֹן עַד כ"ב פְּסָלוּ [409] שו"ע שם, וְגַם לְיוֹם הַחֲדָשׁ מִכ"ב פְּסָלוּ (וְכַדְלָעִיל סְעִיף ח').

לג. אֲשֶׁה זֶה, כָּל עוֹד לֹא קָבְעָה וְסַת לְהַפְּלָגָה - בְּיָמִים שְׁבִין א' תַּשְׁרִי לִכ"ח חֲשׁוֹן נִחְשָׁבֶת כְּבַעֲלַת וְסַת שְׂאִינוּ קְבוּעַ. לְכֵן צְרִיכָה בִּינְתִים לְחֲשִׁשׁ לְשִׁלְשָׁה תַּאֲרִיכִים כְּדָרָךְ כָּל בַּעֲלַת וְסַת שְׂאִינוּ קְבוּעַ:

(א) הַפְּלִגָה - אַחֲרֵי כ' תַּשְׁרִי צְרִיכָה לְחֲשִׁשׁ לִט' חֲשׁוֹן, וְאַחֲרֵי ט' חֲשׁוֹן לִכ"ח חֲשׁוֹן, כְּסַת שְׂאִינוּ קְבוּעַ.

(ב) חֲדָשׁ - אַחֲרֵי א' תַּשְׁרִי צְרִיכָה לְחֲשִׁשׁ לֵא' חֲשׁוֹן, וְאַחֲרֵי כ' תַּשְׁרִי לִכ"ח חֲשׁוֹן, שֶׁהֵם יָמֵי הַחֲדָשׁ שֶׁרָאֲתָה בָּהֶם.

(ג) עוֹנָה בִּינּוֹנִית - בְּדָגְמָא דְלָעִיל אֵין הָאֲשָׁה יְכוּלָה לְחֲשִׁשׁ לְעוֹנָה בִּינּוֹנִית (30 יוֹם), כִּי הִיא רָאֲתָה דְמִים לְפָנֶי שְׁהָגִיעַ זְמַן הָעוֹנָה הַבִּינּוֹנִית שֶׁהִיָּתָה צְרִיכָה לְחֲשִׁשׁ לָהּ (ל' תַּשְׁרִי, י"ט חֲשׁוֹן, ח' פְּסָלוּ).

לד. בְּחֲשׁוֹב הַהַפְּלָגָה יוֹם הָרֵאָאָה עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן, דְּהֵינּוּ שְׁיֹם זֶה נִסְפָּר פִּיּוֹם הָאֲחֵרוֹן שֶׁל הַהַפְּלָגָה הַקּוֹדֶמֶת וְכִיּוֹם הָרֵאָאָה שֶׁל הַהַפְּלָגָה הַעֲתִידָה.

עֲקִידַת וְסַת הַהַפְּלָגָה

לה. וְסַת הַהַפְּלָגָה נֶעְקָר בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים כְּמוֹ כָּל וְסַת, כְּפִי שְׁמִפְרָט בְּסְעִיף כ"ו (בְּדִיקָה וְכו'). דְּהֵינּוּ, אֲשֶׁה שְׁקָבְעָה וְסַת ל'–20 יוֹם כְּדָלְעִיל, וְתַאֲרִיף רֵאָאָתָה הָאֲחֵרוֹן הִיָּה בְּכ"ח חֲשׁוֹן - אִם לֹא תִרְאֶה בְּמִשְׁךָ 58 יָמִים (שִׁלְשׁ הַפְּלָגוֹת שֶׁל 20, שְׁהָרִי יוֹם הָרֵאָאָה עוֹלָה לְכָאן וּלְכָאן) שׁוּם רֵאָאָה, יַעֲקָר וְסַתָּה וְתַחֲשָׁב כְּבַעֲלַת וְסַת שְׂאִינוּ קְבוּעַ. וְכֵן אִם לֹא תִרְאֶה כְּעֵבוֹר 20 יוֹם מִרֵּאָאָה זֶה (י"ז פְּסָלוּ) וְתִרְאֶה בְּיוֹם אַחֵר, וְלֹא תִרְאֶה כְּעֵבוֹר 20 יוֹם מִרֵּאָאָה זֶה הָאֲחֵרוֹנָה וְתִרְאֶה בְּיוֹם אַחֵר, וְשׁוֹב לֹא תִרְאֶה כְּעֵבוֹר 20 יוֹם מִהָרֵאָאָה הָאֲחֵרוֹנָה אֲלֵא בְּיוֹם אַחֵר - יַעֲקָר וְסַתָּה וְתַחֲשָׁב כְּבַעֲלַת וְסַת שְׂאִינוּ קְבוּעַ.

לדגמא: אִם אֲשֶׁה זֶה לֹא תִרְאֶה בִּי"ז פְּסָלוּ אֲלֵא בְּא' טַבַּת - עֲקָרָה פְּעַם אַחַת, וְצְרִיכָה לְחֲשִׁשׁ לִכ' טַבַּת כְּמוֹ לְוְסַתָּה הַקְּבוּעַ שְׁמָגִיעַ אַחֵר 20 יוֹם. אִם לֹא תִרְאֶה בְּכ' טַבַּת (20 יוֹם מֵא' טַבַּת) אֲלֵא בְּיוֹם אַחֵר (לְדָגְמָא: א' שְׁבִט) - עֲקָרָה פְּעַם שְׁנַיִם, וְצְרִיכָה לְחֲשִׁשׁ לִכ' שְׁבִט כְּדָלְעִיל. וְאִם לֹא תִרְאֶה בְּכ' שְׁבִט (20 יוֹם מֵא' שְׁבִט) - עֲקָרָה פְּעַם שְׁלִישִׁית, וְנֶעְקָר וְסַת זֶה לְגַמְרִי, וְאֵין לְאֲשָׁה זֶה וְסַת קְבוּעַ [410] שו"ע שם, וְאִם תִּרְאֶה בְּיוֹם מִן הַיָּמִים - אֵין הִיא צְרִיכָה לְחֲשִׁשׁ ל'–20 יוֹם מִרֵּאָאָתָה (בְּדָגְמָא זֶה תַּצְטַרֵּף הָאֲשָׁה לְחֲשִׁשׁ גַּם לְהַפְּלָגָתָה הַחֲדָשָׁה שְׁבִין כ"ח חֲשׁוֹן לֵא' טַבַּת, וְגַם לְיוֹם הַחֲדָשׁ מֵא' טַבַּת וּמֵא' שְׁבִט). דִּין זֶה נִכּוֹן בִּין אִם הִרְחִיקָה אֶת הַפְּלָגָתָה מִ-20 לְ-25 אוֹ לְ-50 יוֹם, אוֹ לְכָל מְסָפֵר יָמִים אַחֵר.

לו. מִכֵּיּוֹן שֶׁסְפִירַת יָמֵי הַהַפְּלָגָה הֵם מִרֵּאָאָה שֶׁרָאֲתָה, וְלֹא מִתַּאֲרִיף שֶׁהִיָּתָה צְרִיכָה לְרְאוֹת בּוֹ - אֲשֶׁה שְׁהָיָה לָהּ וְסַת הַהַפְּלָגָה וְהַפְּסִיקָה לְרְאוֹת, אֵינָה צְרִיכָה לְחֲשִׁשׁ יוֹתֵר - אַחֲרֵי הַפְּעַם הָרֵאָאָה שֶׁלֹּא רָאֲתָה - לְשׁוּם תַּאֲרִיף [411] ש"ך סי' קפ"ט ס"ק מ"ה. ועי' ט"ז שם וערוה"ש אות מ"ב, עַד שֶׁתִּרְאֶה שׁוֹב. (בְּוְסַת הַחֲדָשׁ הַדִּין שׁוֹנָה, עֵינ בְּהַמְשָׁךְ).

לז. אֲשֶׁה שְׁנַעֲקָר וְסַתָּה בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים - צְרִיכָה לְחֲשִׁשׁ לְרֵאָאָתָה כְּמוֹ כָּל אֲשֶׁה שְׂאִין לָהּ וְסַת קְבוּעַ (אִם לֹא נִקְבַּע לָהּ וְסַת אַחֵר). וְאִם אֲשֶׁה זֶה, שְׁלֹא נִקְבַּע לָהּ וְסַת אַחֵר, תִּרְאֶה פְּעַם אַחַת בְּחִיָּה בְּאוֹתָהּ הַפְּלָגָה שְׁכָפֵר רָאֲתָה בָּהּ - תַּחֲזֹר לְהִיּוֹת בַּעֲלַת וְסַת קְבוּעַ לְכָל דִּינְיָהּ, וְלֹא יַעֲקָר וְסַתָּה אֲלֵא לְאַחֵר שִׁלְשׁ פְּעָמִים [412] שו"ע סי' קפ"ט סעי' ט"ו..

וסת החדש

לח. וסת החדש נקבע על-פי שלש ראיות הבאות בימים שונים בחדש. כגון הרואה בה' תשרי, ה' חשון וה' כסלו - צריכה לחשש מפאן ולהבא לכל ה' בחדש שיבוא, עד שיעקר בשלש פעמים [413] שו"ע שם סעי' ב'.. (חשובי חדש אלה הם אב ורק על-פי הלוח העברי, אף-על-פי שיש חדשים מלאים (30 יום) וחדשים חסרים (29 יום) [414] ש"ך שם ס"ק י"ג.). אשה זו נחשבת עד ה' כסלו כבעלת וסת שאינו קבוע, לכן צריכה היא בינתים לחשש לשלשת התאריכים של בעלת וסת שאינו קבוע [415] שו"ע שם סעי' ב' וסעי' י"ג.:

(א) חדש - אחרי ה' תשרי צריכה לחשש לה' בחשון, ואחרי ה' בחשון חוששת לה' בכסלו.

(ב) הפלגה - צריכה לחשש ליום ה-31 מה' בחשון, בימים שבין ה' בתשרי לה' בחשון, ובמקרה זה כבר חוששת ממילא לה' בכסלו (שהוא גם יום החדש).

(ג) עונה בינונית - צריכה לחשש לד' בחשון ולד' בכסלו שהם 30 יום מהראיות שקדמו להן.

לט. אשה שראתה בא' בחדש שלשה חדשים רצופים - קבעה וסת לא' בחדש. אשה שראתה בראש-חדש שלשה חדשים רצופים - קבעה וסת לראש-חדש - אף-על-פי שבחדש אחד ראש-חדש בא' בחדש, ובחדש אחר הוא גם בל' בחדש [416] ערוה"ש קפ"ט אות כ"ח..

עקידת וסת החדש

מ. וסת החדש נעקר בשלש פעמים שהיה צריך להגיע ולא בא, כפי שמפרט לעיל (בדיקה וכו'). דהיינו, אשה שהיה קבוע לה וסת לה' בחדש, והיתה צריכה לראות בה' טבת ולא ראתה - צריכה לחשש עדן לה' שבט ולה' אדר, כדן כל וסת קבוע. ואם לא תראה גם בהם - נעקר וסתה הקבוע, אף אם תראה בתאריכים אחרים [417] שו"ע שם סעי' ט"ז..

מא. אשה זו שנעקר וסתה הקבוע - חוששת מפאן ולהבא לכל ראיותיה הבאות (אם תראה) כבעלת וסת שאינו קבוע, עד שתקבע וסת אחר או שתחזר לוסתה הראשון.

אם אשה זו - שלא קבעה בינתים וסת קבוע אחר - תראה פעם אחת בתאריך וסתה הראשון, למשל בה' אלול - דינה מפאן ולהבא כבעלת וסת קבוע לכל דיניה [418] שו"ע שם סעי' ט"ז. ותחשש לה' תשרי, ולא יעקר וסתה אלא לאחר שלש פעמים.

וסת השבוע

מב. דיני וסת השבוע שונים לוסת החדש, ונקבע בשלש ראיות רצופות; אלא שהוא נקבע על-פי מספר שבועות בהפלגות שוות.

לדגמא: אשה שרואה ביום א' בשבוע, ולאחר שלשה שבועות ראתה פעם נוספת ביום א', ולאחר שלשה שבועות נוספים ראתה שוב ביום א' - קבעה לה וסת ליום א' כל שלשה שבועות [419] שו"ע שם סעי' ו'..

מג. וסת השבוע יכול להקבע במספר שבועות לא מגבל, בתנאי שהיה מספר שבועות שווה בכל פעם. כמו כן יכול הוא להקבע בכל יום מימות השבוע, ובלבד שהיה כל פעם אותו יום [420] ש"ך שם ס"ק י"ד..

מד. אף שְׁוֹסֶת הַשְּׁבוּעַ הוֹפֵךְ אַחֲרֵי אַרְבַּע פְּעָמִים גַּם לְוֹסֶת הַהִפְלָגָה (שְׁלֹשׁ הַפְּלָגוֹת שֶׁל 22 יוֹם) - יֵשׁ כְּמָה הַבְּדִלִים בֵּין וֹסֶת הַשְּׁבוּעַ לְוֹסֶת הַהִפְלָגָה, בְּמִיָּחַד כְּאֲשֶׁר הָאִשָּׁה מִתְחִילָה לַעֲקֹר וֹסֶת כְּזֶה אוֹ לְשִׁנּוֹתוֹ. וּמֵאַחַר שְׁדִינֵי עֲקִירָה וְשִׁנּוּי וֹסֶת הַשְּׁבוּעַ כְּשִׁנּוּצֵימָדִים לְוֹסֶת הַהִפְלָגָה הֵם מְסַבְּכִים, וְחִלּוּקִים בָּהֶם הַפּוֹסְקִים - תְּשַׁאל הָאִשָּׁה שְׁאֵלַת חֶכֶם כְּשִׁישׁ שִׁנּוּי בְּרֵאיוֹתֶיהָ^[421] עַל חוּד וּפ"ת ולחו"ש שם ס"ק י"ב, וטהרת ישראל ס"ק ע"א. ועי' ערוה"ש אות ט"ו.

וֹסֶת הַדְּלוּג-חֲדָשׁ

מה. "וֹסֶת הַדְּלוּג" הוּא וֹסֶת הַמְשַׁתְּנָה כָּל פַּעַם לְפִי סֵדֵר קְבוּעַ. וּמִכֵּיּוֹן שְׁוֹסֶת זֶה אֵינּוּ שְׁכִיחַ כָּל-כָּף - אֵין חוֹשְׁשִׁים לְדְלוּג לְפָנֶי שֶׁהוּא נִקְבָּע^[422] שו"ע שם סעי' ז' וסעי' י"א, אֶלָּא רַק לְהַפְלָגָה, חֲדָשׁ וְעוֹנָה בִּינוֹנִית, כְּדִלְקָמוֹ.

מו. שְׁעוֹר הַדְּלוּג אֵינּוּ מְגַבֵּל, וּבִלְבָד שְׁיִהְיֶה שְׁוֹה בְּכָל פַּעַם. לְדַגְמָא:

אִשָּׁה יִכּוֹלָה לְדַלֵּג חֲמִשָּׁה יָמִים בְּכָל פַּעַם, וּבִלְבָד שְׁכָל פַּעַם תִּדְלַג חֲמִשָּׁה יָמִים בְּדִיּוֹק, וְכִשְׁהַדְּלוּג אֵינּוּ מְדִיק - אֵין לְאִשָּׁה זֶה וֹסֶת קְבוּעַ^[423] שו"ע שם סעי' י"ו.

מז. בְּוֹסֶת הַדְּלוּג-חֲדָשׁ יִשְׁנֹן שְׁתֵּי שִׁטוֹת שׁוֹנוֹת לְחִשׁוֹב הַוֹסֶת, וּמִחֲמִירִים כְּשִׁתִּיהוּ:

שִׁיטָה א' - אִשָּׁה שְׁרָאָתָה בָּא' תִּשְׁרִי, ב' חֲשׁוֹן, ג' כְּסֵלוֹ - יֵשׁ לָהּ וֹסֶת הַדְּלוּג לִימֵי הַחֲדָשׁ וְצָרִיכָה לְחֲשֹׁשׁ לְד' טִבֵּת, ה' שְׁבֵט וְכו' כְּמוֹ לְוֹסֶת קְבוּעַ.

שִׁיטָה ב' - שִׁיטָה זֹאת אֵינָה מְחַשְׁבָה אֶת הָרֵאָה הָרֵאָה שׁוֹנָה - א' תִּשְׁרִי - כְּאַחַת מְשַׁלֵּשׁ רֵאיוֹת הַוֹסֶת, לְכֹן אִשָּׁה זֹאת תִּקְבָּע וֹסֶת רַק כְּאֲשֶׁר תִּרְאֶה גַם בְּד' טִבֵּת, וְעַד ד' טִבֵּת אֵין לָהּ וֹסֶת קְבוּעַ.

מח. אִשָּׁה זֹאת צָרִיכָה עַד ד' טִבֵּת לְחֲשֹׁשׁ לְשִׁלְטָה תְּאַרִיכִים שֶׁל בַּעֲלַת וֹסֶת שֶׁאֵינּוּ קְבוּעַ (כְּפִי שִׁיטָה ב'):

א) חֲדָשׁ - אַחֲרֵי א' תִּשְׁרִי צָרִיכָה לְחֲשֹׁשׁ לָא' חֲשׁוֹן; אַחֲרֵי ב' חֲשׁוֹן לָב' כְּסֵלוֹ; וְאַחֲרֵי ג' כְּסֵלוֹ לָג' טִבֵּת.

ב) הַפְּלָגָה - אַחֲרֵי ב' חֲשׁוֹן לָג' כְּסֵלוֹ; וְאַחֲרֵי ג' כְּסֵלוֹ לְד' טִבֵּת.

ג) עוֹנָה בִּינוֹנִית - אַחֲרֵי א' תִּשְׁרִי לָל' תִּשְׁרִי; אַחֲרֵי ב' חֲשׁוֹן לָא' כְּסֵלוֹ; וְאַחֲרֵי ג' כְּסֵלוֹ לָב' טִבֵּת.

וּמִכֵּיּוֹן שֶׁמִּחֲמִירִים מְסַפֵּק גַּם כְּשִׁיטָה הָרֵאָה שׁוֹנָה - צָרִיכָה לְחֲשֹׁשׁ לְד' טִבֵּת כְּמוֹ לְוֹסֶת קְבוּעַ^[424] שו"ע שם סעי' ז' וּמִפְרָשִׁים שֵׁם..

מט. יִשְׁנֹן וֹסֶת הַדְּלוּג שְׁיִוָּרֵד, דְּהֵינּוּ: ה' תִּשְׁרִי, ד' חֲשׁוֹן, ג' כְּסֵלוֹ וְכו'. וְגַם בְּכָף קְבָעָה לָהּ וֹסֶת, כְּמוֹ בְּוֹסֶת הַדְּלוּג שְׁעוֹלָה^[425] ש"ך שם ס"ק ט'.

וֹסֶת הַדְּלוּג הַחוּזֵר-חֲדָשׁ

נ. יִשְׁנֹן מְצַב בּוֹ וֹסֶת הַדְּלוּג חוּזֵר חֲלִילָה. מְצַב זֶה גַּם שְׁכִיחַ. בְּמִקְרָה כְּזֶה נִקְבָּע הַוֹסֶת עַל-פִּי שְׁלֹשָׁה מִחֲזוֹרִים. לְדַגְמָא:

א' תִּשְׁרִי - ב' חֲשׁוֹן - ג' כְּסֵלוֹ - ד' טִבֵּת

א' שְׁבֵט - ב' אֲדָר - ג' נִיסָן - ד' אֲיָר

א' סיון - ב' תמוז - ג' אב - ד' אלול

אֲשֶׁה שְׂרָאֲתָהּ בְּצוּרָה זו - קִבְּעָה וְסֵת הַדְּלוּג הַחוּזָר לַיְמֵי הַחֲדָשׁ, וְצָרִיכָה לְחַשֵׁשׁ בַּשָּׁנָה הַבָּאָה לָא' תְּשֻׁרֵי, ב' חֲשׁוֹן וְכוּ' [426] שו"ע שם סעי' ח'..

נא. נִתְּן לְקַבֵּעַ וְסֵת זֶה לְמַחְזְזוֹרִים יוֹתֵר קִטְנִים, אוֹ לְהַפְרִשִׁים יוֹתֵר גְּדוֹלִים [427] ט"ז ס' קפ"ט ס"ק י'..
לְדַגְמָא:

א' תְּשֻׁרֵי - ג' חֲשׁוֹן

א' פְּסִלוֹ - ג' טִבֵּת

א' שְׁבֻט - ג' אָדָר

אֲשֶׁה זוֹ קִבְּעָה לָהּ וְסֵת, וְצָרִיכָה לְחַשֵׁשׁ לָא' נִסָּן, ג' אֵיָר, א' סִיוֹן וְכוּ' [428] שם..

עֲקִירַת וְסֵת הַדְּלוּג-חֲדָשׁ

נב. וְסֵת הַדְּלוּג-חֲדָשׁ נֶעְקָר בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים שְׁהֵיָה צָרִיךְ לְהוֹפִיעַ וְלֹא הוֹפִיעַ (בְּבִדְיָקָה וְכוּ' כְּדִלְעִיל). וְאֵלּוּ וְסֵת הַדְּלוּג הַחוּזָר-חֲדָשׁ נֶעְקָר בְּמִסְפַּר הַפְּעָמִים שָׁבוּ הוּא נִקְבָּע. אִם נִקְבָּע בְּשִׁשׁ פְּעָמִים - צָרִיכָה לְחַשֵׁשׁ שִׁשׁ פְּעָמִים לְתַאֲרִיךְ בּוֹ הוּא צָרִיךְ לְהוֹפִיעַ (בְּנֹסֶת קְבוּעָה); וְאַחֲרֵי שֶׁלֹּא יוֹפִיעַ שִׁשׁ פְּעָמִים - דִּינָהּ כְּבַעֲלַת וְסֵת שְׂאִינּוֹ קְבוּעָה [429] ע"י ש"ך שם ס"ק כ'..

וְסֵת הַדְּלוּג-הַפְּלָגָה

נג. עֲקִירוֹנוֹת וְסֵת הַדְּלוּג-הַפְּלָגָה שְׁוִים לְוְסֵת הַדְּלוּג-חֲדָשׁ, אֲךָ פְּרָטֵי דִּינָיו שׁוֹנִים. כְּמוֹ בְּנֹסֶת הַדְּלוּג-חֲדָשׁ, גַּם בְּנֹסֶת זֶה יְכוּלָה הַהַפְּלָגָה לְהִיּוֹת לְכָל מִסְפַּר יָמִים שֶׁהוּא, וּבְלִבְד שְׁהֵיָה שְׁוֵה. דְּהֵינּוּ, יְכוּלָה לְדַלֵּג כָּל פְּעַם יוֹמִים אוֹ חֲמִשָּׁה יָמִים וְכַדּוּמָה, וּבְלִבְד שְׁתַּמִּיד תְּדַלֵּג יוֹמִים, אוֹ תַמִּיד חֲמִשָּׁה יָמִים [430] ש"ך שם ס"ק י"ב..
גַּם כָּאן - פִּינּוֹן שְׁנֹסֶת זֶה אֵינּוֹ שְׁכִיחַ כָּל-כָּף - אֵין חוֹשְׁשִׁים לְדְלוּג עַד שְׁיִקְבָּע [431] שו"ע שם סעי' י"א, אֲלֹא רַק לְיוֹם הַהַפְּלָגָה לְיוֹם הַחֲדָשׁ וּלְעוֹנָה בִּינוֹנִית, כְּדִלְקַמּוֹן.

נד. גַּם בְּנֹסֶת הַדְּלוּג-הַפְּלָגָה יִשְׁנֶן שְׁתֵּי שְׁיטוֹת לְקַבֵּיעַתּוֹ:

שְׁיטָה א' - אֲשֶׁה שְׂרָאֲתָהּ בְּיוֹם מְסָסִים, וְרָאֲתָהּ פַּעַם שְׁנֵיָה אַחֲרֵי 35 יוֹם, וְשׁוּב רָאֲתָהּ אַחֲרֵי 36 יוֹם, וְשׁוּב אַחֲרֵי 37 יוֹם - קִבְּעָה וְסֵת בְּאַרְבַּע פְּעָמִים, וְצָרִיכָה לְחַשֵׁשׁ לְיוֹם ה'-38 [432] שו"ע שם סעי' ה' ונו"כ שם..

שְׁיטָה ב' - שְׁיטָה זוֹ אֵינָה מְחַשְׁבָּה אֶת הַהַפְּלָגָה הָרֵאשׁוֹנָה (35 יוֹם) כְּדְלוּג, לְכֵן אֲשֶׁה זוֹ לֹא קִבְּעָה וְסֵת עַד שְׁתַּרְאָה פַּעַם חֲמִישִׁית אַחֲרֵי 38 יוֹם (וְזֶה יְהֵי דְלוּגָה הַשְּׁלִישִׁי).

נה. אֲשֶׁה זוֹ צָרִיכָה לְחַשֵׁשׁ לְרָאִיוֹתֶיהָ עַד אַחֲרֵי הַפַּעַם הַחֲמִישִׁית כְּמוֹ לְוְסֵת שְׂאִינּוֹ קְבוּעָה, דְּהֵינּוּ לְשִׁלְשָׁה תַאֲרִיכִים [433] שו"ע שם סעי' ה', ז'..

(א) יְמֵי הַחֲדָשׁ - פְּיָמִים שְׂרָאֲתָהּ בָּהֶם.

(ב) יְמֵי הַהַפְּלָגָה - צָרִיכָה לְחַשֵׁשׁ לְיוֹם ה'-35 מִהָרְאִיָה הַשְּׁנֵיָה, וְלְיוֹם ה'-36 מִהָרְאִיָה הַשְּׁלִישִׁית, וְלְיוֹם ה'-37 מִהָרְאִיָה הַרְבִּיעִית.

ג) עֹנָה בַּיּוֹנִית - יוֹם הַשְּׁלֹשִׁים מִהֶרְאֵה הָרֵאשׁוֹנָה, הַשְּׁנִיָּה וְהַשְּׁלִישִׁית, אֲבָל מִהֶרְאֵה הָרְבִיעִית אֵינָה צְרִיכָה לַחֲשֹׁשׁ לְעֹנָה בַּיּוֹנִית, כִּי אֲשֶׁה זֶה כְּבָר הִחְזָקָה שְׂאֵינָה רוֹאָה בַּיּוֹם הַ-30^[434] עַל בְּדִינִי וְסֵת חֲצִי קְבוּעַ לְעֵיל סְעִי י"ט..

וּמִכֵּיּוֹן שְׂמִחְמִירִים גַּם כְּמוֹ הַשִּׁטָּה הָרֵאשׁוֹנָה - צְרִיכָה לַחֲשֹׁשׁ לַיּוֹם הַ-38 כְּמוֹ לְוֹסֵת קְבוּעַ^[435] שׁו"ע שִׁם..

נו. כְּמוֹ בְּוֹסֵת הַדְּלוּג-חֲדָשׁ, גַּם כָּאֵן יִשְׁנֹו וְסֵת הַדְּלוּג שְׂיִוֵּרְד, דְּהֵינֹו שְׂרוּאָה בְּהַפְּלָגַת 35 יוֹם וְאַחַר-כֵּן 34 וְאַחַר-כֵּן 33. וְדִין וְסֵת הַיּוֹרֵד כְּדִין וְסֵת הָעוֹלָה (35, 36, 37 וְכו')^[436] ש"ך ס' קפ"ט ס"ק ט'..

וְסֵת הַדְּלוּג הַחוּזֵר-הַפְּלָגָה

נז. יִשְׁנֹו מִצָּב בּוֹ וְסֵת הַדְּלוּג חוּזֵר חֲלִילָה, וְזֶהוּ מִצָּב הַשְּׂכִיחַ יוֹתֵר מִדְּלוּג רָגִיל. בְּמִקְרָה כְּזֶה נִקְבָּע הַוֹסֵת עַל-פִּי שְׁלֹשָׁה מַחְזוּרִים.

לְדַגְמָא: הַרוּאָה בַּיּוֹם מְסִיָּם וְלֹא חֲרִיו רָאָתָה בְּהַפְּרָשִׁים כְּדִלְקַמּוֹן: 34 32 30, וְשׁוּב 34 32 30, וְשׁוּב 34 32 30 - קְבָעָה וְסֵת לְדְלוּג חוּזֵר בְּהַפְּלָגָה, וְצְרִיכָה לַחֲשֹׁשׁ מִכָּאֵן וְלִהְבֵּא לַיּוֹם הַ-30 32 34 כְּוֹסֵת קְבוּעַ^[437] שׁו"ע שִׁם סְעִי ה', תוה"ש ס"ק ח'..

עִקִּידַת וְסֵת הַדְּלוּג-הַפְּלָגָה

נח. וְסֵת הַדְּלוּג-הַפְּלָגָה נִעְקָר בְּשֹׁלֶשׁ פְּעָמִים שְׁהִיָּה צְרִיף לְהוֹפִיעַ וְלֹא הוֹפִיעַ^[438] עַל טוהר"י ס' קפ"ט ס"ק כ"ט. וְאֵלוֹ וְסֵת הַדְּלוּג הַחוּזֵר-הַפְּלָגָה נִעְקָר בְּמִסְפַּר הַפְּעָמִים שְׂבֹו הוּא נִקְבָּע^[439] אַחֲרוֹנִים.. אֵף יֵשׁ סְפִקוֹת אֵיךְ לַחֲשֹׁב אֵת הַזְּמַנִּים שְׁהִיו צְרִיכִים וְסֵתוֹת אֵלוֹ לְבֹוֹ, לְכֹן בְּכָל מִקְרָה כְּזֶה תִשְׁאַל הָאֲשֶׁה שְׂאֵלַת חֲכָם^[440] עַל טוהר"י שִׁם ס"ק ל"א..

וְסֵת הַסְּרוּג

נט. וְסֵת הַסְּרוּג הוּא וְסֵת הַדּוּמָה בְּדִינֵיו לְוֹסֵת הַחֲדָשׁ, אֵף שׁוֹנָה הוּא מְמוֹנֵו בְּכֵן שְׁהוּא מוֹפִיעַ לְסְרוּגִין, דְּהֵינֹו: א' תִּשְׂרִי, א' כְּסִלוֹ, א' שְׁבָט - חֲדָשׁ כֵּן וְחֲדָשׁ לֹא^[441] שׁו"ע שִׁם סְעִי ט'.. כְּמוֹכֵן, יְכוֹל וְסֵת הַסְּרוּג לְהוֹפִיעַ גַּם אַחַת לְשֹׁלֶשׁ חֲדָשִׁים, דְּהֵינֹו: א' תִּשְׂרִי, א' טַבֵּת, א' נִיסָן, וְכֹל כִּיּוֹצֵא בְּזֶה^[442] עֲרוּה"ש קפ"ט אוֹת כ"א, אֵף צְרִיף הוּא לְהוֹפִיעַ כָּל מִסְפַּר חֲדָשִׁים קְבוּעַ וּבִתְאָרִיף קְבוּעַ בְּכָל פַּעַם. אֵף וְסֵת הַמוֹפִיעַ בְּא' תִּשְׂרִי, א' כְּסִלוֹ, א' אֲדָר, אֵף שְׂתַמִּיד הוּא מוֹפִיעַ בְּא' בְּחֲדָשׁ^[443] שׁו"ע שִׁם סְעִי ט' (וְעַי' "וְסֵת הַדְּלוּג הַחוּזֵר"). וְכֹן וְסֵת הַמוֹפִיעַ בְּא' תִּשְׂרִי, ג' כְּסִלוֹ, ג' שְׁבָט, אֵף שְׂמוֹפִיעַ בְּהַפְּרָשׁ חֲדָשִׁים קְבוּעַ - אֵינָם נִחְשָׁבִים לְוֹסֵת קְבוּעַ^[444] עַל שׁו"ע שִׁם סְעִי י'..

ס. אֲשֶׁה שְׂרָאָתָה בְּא' תִּשְׂרִי וּבְא' כְּסִלוֹ, צְרִיכָה לַחֲשֹׁשׁ לְרֵאיוֹתֶיהָ עַד לֹא שְׁבָט כְּמוֹ לְוֹסֵת שְׂאֵינֹו קְבוּעַ, וְאַסוּרָה בְּשֹׁלֶשׁה תִּאָרִיכִים אֵלָה^[445] שׁו"ע שִׁם סְעִי י"ב:.

א) חֲדָשׁ - אֲחֵרִי א' תִּשְׂרִי תַחֲשִׁשׁ לֹא חֲשָׁן, וְאַחֲרֵי א' כְּסִלוֹ לֹא טַבֵּת, וְאֵינָה צְרִיכָה לַחֲשֹׁשׁ לֹא שְׁבָט, כִּי אֵין חוֹשְׁשִׁים לְוֹסֵת הַסְּרוּג עַד שְׁהוּא נִקְבָּע.

ב) הַפְּלָגָה - 61 יוֹם מֵא' כְּסִלוֹ, כִּימִים שְׂבִין א' תִּשְׂרִי עַד א' כְּסִלוֹ.

ג) עונָה בִּינוּנִית - 30 יום מְכַל רְאִיָּה שְׁתַּרְאָה, דְּהִינוּ בַּל' תַּשְׁרִי (וַיֵּשׂ אֹמְרִים גַּם בַּל' חֲשַׁנּוֹן[446] טהר"י שם ס"ק י"ט, וְטוֹב לְהַחֲמִיר כְּמוֹתָם), וְלֹאֲחֵר שְׁרָאָתָה בְּא' כְּסָלוֹ תַחֲשֵׁשׁ לַל' כְּסָלוֹ.

וּבְא' שְׁבֻט נִקְבַּע לָהּ וְסֵת וְצָרִיכָה לְחֲשֵׁשׁ לֹא נִסּוֹן, א' סִינּוֹן וְכוּ'.

סא. וְסֵת זֶה נֶעְקָר בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים שְׁהָיָה צָרִיךְ לְהוֹפִיעַ וְלֹא הוֹפִיעַ, כְּמוֹ וְסֵת הַחֹדֶשׁ הַרְגִיל (על-יְדֵי בְּדִיקָה וְכוּ' פְּדֻלְעִיל).

וְסֵת הַכְּפֹל

סב. לְפַעְמִים אֲשֶׁה קוֹבַעַת שְׁנֵי וְסֵתוֹת בְּעֵת וּבְעוֹנָה אַחַת, וְהִיא רוֹאָה בְּשְׁנֵי מַחְזוּרִים שׁוֹנִים בְּעֵת וּבְעוֹנָה אַחַת. כְּגוֹן אֲשֶׁה שְׁרוּאָה כָּל ה' בְּחֹדֶשׁ, וְרוֹאָה גַּם כָּל כ' בְּחֹדֶשׁ. אוּלָם מִפִּינּוֹן שְׁדָבָר זֶה אֵינוֹ שְׁכִיחַ - אֵין חוֹשְׁשִׁים לוֹ לְפָנֵי שְׁהוּא נִקְבַּע[447] שׁו"ע שם סעי' ל"ב והחונים עליו..

וְסֵתוֹת הַגּוּף

סג. יֵשׁ סוּג נוֹסֵף שֶׁל וְסֵתוֹת שְׁאֵינָם תְּלוּיִים בְּהַכְרַח בְּזִמְנֵן מְסִיָּם, וְהֵם נִקְרָאִים "וְסֵתוֹת הַגּוּף". וְסֵתוֹת אֵלוֹ מִתְחַלְקִים לְשְׁנֵי סוּגִים:

(א) וְסֵת הַגּוּף סְבָה כְּגוֹן קְפִיצָה וְכְדוּמָה - וְסֵת הַנִּקְבָּע עַל-יְדֵי פְעֻלָּה רְצוּנִית שֶׁל הָאִשָּׁה, כְּגוֹן קְפִיצָה, רִיצָה וְכְדוּמָה. פְּעֻלוֹת אֵלוֹ הֵן סְבָה לְהוֹפְעַת הַדָּם[448] רַש"ב"א תורת הבית שער הוסתות. ועי' תוס' נדה ס"ג ע"ב..

(ב) וְסֵת הַגּוּף סִימָן כְּגוֹן פְּהוּק וְכְדוּמָה - וְסֵת הַנִּקְבָּע עִם פְּעֻלוֹת שְׁמִקּוּרָן בְּשְׁנוּיִים גּוּפְנִיִים, כְּגוֹן פְּהוּק, שְׁהוּק, כְּאֲבִי-גַב וְכְדוּמָה. פְּעֻלוֹת אֵלוֹ הֵן סִימָנִים לְהוֹפְעַת הַדָּם75.

וְסֵת הַגּוּף-סְבָה

סד. אֲשֶׁה שְׁקַפְצָה וְרָאָתָה, אֶפְלוֹי כְּמָה פְּעָמִים - אֵינָה קוֹבַעַת בְּכָף וְסֵת, אֶלְא-אֵם-כֵּן תִּהְיֶה קְפִיצָה זֹאת צְמוּדָה לְוֵסֵת אַחֵר. כְּגוֹן אֲשֶׁה שְׁקַפְצָה וְרָאָתָה שְׁלֵשׁ פְּעָמִים בְּרֹאשׁ-חֹדֶשׁ, אוֹ בְּיוֹם אַחֵר קְבוּעַ בְּחֹדֶשׁ - קְבָעָה וְסֵת לְחֹדֶשׁ וְקְפִיצָה. וְכֵן אֲשֶׁה שְׁקַפְצָה כָּל 20 יוֹם וְרָאָתָה - קְבָעָה וְסֵת לְהַפְלָגָה וְקְפִיצָה[449] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' י"ז..

וְאֵם תִּקְפִּץ שְׁלֹא בְּתַאֲרִיךְ וְסֵתָהּ, אוֹ שְׁיַגִּיעַ תַּאֲרִיךְ וְסֵתָהּ וְלֹא תִקְפִּץ בּוֹ - אֵינָה צְרִיכָה לְחֲשֵׁשׁ כְּלָל[450] שׁו"ע שם סעי' י"ח..

וְאֵינָה אֲסוּרָה בְּיוֹם וְסֵתָהּ אֶלְא מְשַׁעַת קְפִיצָתָה עַד סוֹף אוֹתָהּ עוֹנָה שְׁאֲמוּרָה לְרֹאוֹת בָּהּ, וְלֹא מִתְחַלֵּת אוֹתָהּ הָעוֹנָה[451] ט"ז שם ס"ק ל"ט..

סה. כָּל אֲשֶׁה שְׁיֵישׁ לָהּ וְסֵת זֶה, צְרִיכָה לְחֲשֵׁשׁ לְעוֹנָה בִּינוּנִית מִרְאֵיתָה הָאֲחֵרוֹנָה אֶפְלוֹי אַחֲרֵי שְׁקַבְעָה וְסֵת. וְאֶפְלוֹי לֹא קְפָצָה בְּעוֹנָה בִּינוּנִית זֹאת, צְרִיכָה לְחֲשֵׁשׁ אֵם לֹא רָאָתָה בִּינְתִים, כִּי יֵישׁ חֲשֵׁשׁ סְבִיר שְׁתַּרְאָה בְּעוֹנָה זֹאת[452] שׁו"ע ס' קפ"ד סעי' י"ב וש"ך שם. ועי' בשאר הנו"כ..

סו. אִשָּׁה שֶׁקִפְּצָה וְרָאֵתָה בְּאֵי תִשְׁרִי, וְחִזְרָה וְקִפְּצָה וְרָאֵתָה בְּאֵי חֲשׂוֹן, וְגַל' חֲשׂוֹן קִפְּצָה וְלֹא רָאֵתָה, וּבְאֵי כְּסִלּוֹ רָאֵתָה בְּלִי קִפְּצָה - קִבְּעָה וְסֵת לְרֹאשׁ-חֵדֶשׁ בְּלִבָּד, וְאֵין אֹמְרִים שְׁמָא הִקְפִּיצָה שֶׁל ל' חֲשׂוֹן גְּרָמָה לְרָאִיָּה בְּאֵי כְּסִלּוֹ[453] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' י"ז..

סז. בְּוֶסֶת זֶה שֶׁל גֹּרֶם חִיצוֹנִי יְכוּלִים לְהַחֲשִׁב לְגֹרְמִים: הַתְּעַמְלוֹת, רִיצָה, הַתְּרַגְּשׁוֹת, בְּדִיקָה פְּנִימִית, תִּשְׁמִישׁ הַמָּטָה וְכַדּוּמָה[454] שׁו"ע ס' קפ"ז סעי' י'-י"א.. וְיֵשׁ אֹמְרִים אֲף אֲכִילַת דְּבָרִים חֲרִיפִים[455] ע"י רמ"א ס' קפ"ט סעי' כ"ג..

סח. כָּל הַוֶּסֶתוֹת הַלְלוּ הַנִּקְבָּעִים עַל-יְדֵי גֹרֶם חִיצוֹנִי, אֵין גֹּרֶם אֶחָד מִצְטָרֵף עִם חֲבֵרוֹ. דְּהֵינּוּ, אִשָּׁה שֶׁקִפְּצָה וְרָאֵתָה בְּאֵי תִשְׁרִי, וְשִׁמְשָׁה וְרָאֵתָה בְּאֵי חֲשׂוֹן, וְהַתְּעַמְלָה וְרָאֵתָה בְּאֵי כְּסִלּוֹ - קִבְּעָה וְסֵת לְרֹאשׁ-חֵדֶשׁ בְּלִבָּד, וְלֹא לְרֹאשׁ-חֵדֶשׁ וּפְעֻלָּה גּוֹפְנִית[456] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' כ"ג..

סט. וְסֵת זֶה, כָּל עוֹד לֹא נִקְבָּע, אֵין חוֹשְׁשִׁים לוֹ. לָכֵן, אִשָּׁה שֶׁקִפְּצָה בְּרֹאשׁ-חֵדֶשׁ וְרָאֵתָה - אֵינָה צְרִיכָה לְחֲשֹׁשׁ בְּפַעַם הַבָּאָה כְּשֶׁתִּקְפֹּץ, וְאֵינָה צְרִיכָה לְחֲשֹׁשׁ בְּרֹאשׁ-חֵדֶשׁ, אֶלֶּא-אִם-כֵּן תִּקְפֹּץ. וְהוּא הַדִּין בְּהַפְּלָגָתָה[457] ש"ך שם ס"ק מ"ח. וע"י חכמת אדם כלל קי"ב, סעי' ל"ה..

ע. אִשָּׁה שֶׁקִפְּצָה שְׁלֹשׁ פְּעָמִים בְּיוֹם לֹא מְסִיָּם וְרָאֵתָה - לֹא קִבְּעָה לָהּ וְסֵת[458] שׁו"ע שם סעי' י"ז.. וְאֵף-עַל-פִּי-כֵן צְרִיכָה מִיּוֹם זֶה וְאֵילָף לְחֲשֹׁשׁ לְכָל קִפְּצוֹתֶיהָ כְּמוֹ לְוֶסֶת שֶׁאֵינּוּ קְבוּעִים, וְתַהֲיֶה אֲסוּרָה אַחֲרֵי קִפְּצָתָה כְּזֶמַן שֶׁרְגִילָה לְרֹאוֹת בּוֹ בְּדַרְךְ-כָּל אַחֲרֵי הַקִּפְּצָה. לְכַתְּחִלָּה בְּזֶמַן אֲסוּרָה צְרִיכָה לְבַדֵּק, וְאִם לֹא בְּדָקָה - מִתְּרַת[459] רמ"א שם פ"ת ושו"ע הרב ס' קפ"ט ס"ק ע"ב.. וְאִם פְּעַם אַחַת תִּקְפֹּץ וְלֹא תִרְאֶה - נִעְקָר חֲשֹׁשׁ זֶה וְאֵינָה צְרִיכָה לְחֲשֹׁשׁ יוֹתֵר לְקִפְּצוֹת[84].

עֲקִירַת וְסֵת הַגּוּף-סִבָּה

עא. וְסֵת זֶה נִעְקָר בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים כְּשֶׁאָר וְסֵתוֹת, כְּפִי שֶׁמִּפְּרֹט בְּדִינֵי עֲקִירַת וְסֵת (בְּדִיקָה וְכוּ'). וְשִׁלְשׁ פְּעָמִים אֵלּוּ הֵן בְּיָמִים שֶׁהָאִשָּׁה צְרִיכָה לְרֹאוֹת בָּהֶם וְתִקְפֹּץ וְלֹא תִרְאֶה. אֲבָל אִם קִפְּצָה שֶׁלֹּא בְּזֶמַן וְסֵתָה אוֹ שֶׁהִגִּיעַ זֶמַן וְסֵתָה וְלֹא קִפְּצָה, וְלֹא רָאֵתָה - לֹא נִעְקָר וְסֵתָה בְּכָף[460] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' כ"ו..

וְסֵת הַגּוּף-סִימָן

עב. וְסֵת זֶה שְׂכִיחַ יוֹתֵר מִהַוֶּסֶת הַקּוּדָם, וְכִמְעַט לְכָל אִשָּׁה יֵשׁ וְסֵת הַגּוּף כְּזֶה[461] ע"י רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ח הל' ב', אֶלֶּא שֶׁלֹּא תִמִּיד הָאִשָּׁה שְׁמָה יָב לְהַרְגִּישׁוֹתֶיהָ, וְאִם תִּקְפִּיד הָאִשָּׁה לְשִׁים יָב לְהַרְגִּישׁוֹתֶיהָ שְׁבִיּוֹם וְסֵתָה, אוֹ אֲף בְּיוֹם הַקּוּדָם לוֹ - תּוּכַל לְקַבֵּעַ וְסֵת גּוּף זֶה.

עג. וְסֵת זֶה נִקְבָּע בְּשִׁלְשׁ פְּעָמִים, בֵּין אִם הוּא בֹא בְּזֶמַן קְבוּעֵי וּבֵין אִם לֹא. דְּהֵינּוּ, אִשָּׁה שֶׁמְרַגִּישָׁה הַרְגִּישָׁה מְסִימָת בְּגוּפָהּ לְפָנֶי וְסֵתָה - פְּהוּק, גְּהוּק, הַתְּעַטְשׁוּיּוֹת מִיְחֻדוֹת, צְמֻרְמוֹרָת, פְּאָב-גָּב, פְּאָבִי-רְגָלִים, לְחֵץ בְּבִטְנָה, הַרְגִּישׁת כְּבֵד בְּאַבְרִיָּה, פְּתָם אוֹ מְרָאָה טְהוֹר וְכַדּוּמָה, כָּל מִינֵי תּוֹפְעוֹת הַמִּיְחֻדוֹת לְוֶסֶתָה שֶׁאֵינָן בְּאוֹת בְּיָמִים רְגִלִים, וְדָבָר זֶה חֹזֵר עַל עֲצָמוֹ שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, שְׁבִיּוֹם וְסֵתָה (אוֹ אֲף בְּיוֹם שֶׁקָּדָם לוֹ[462] שׁו"ע ס' קפ"ט סעי' כ'). הַרְגִּישָׁה אֶת אוֹתָהּ הַהַרְגִּישָׁה הַמִּיְחֻדָּת - קִבְּעָה וְסֵת הַגּוּף[463] שׁו"ע שם סעי' י"ט.. וְדוֹקָא שְׁתַּהֲיֶה הַרְגִּישָׁה זֹאת מִיְחֻדָּת לְוֶסֶתָה, וְלֹא פְּהוּק אוֹ עֲטוּשׁ אֶחָד. כֵּן חֲשׁוּב שְׁתַּהֲיֶה זֹאת אוֹתָהּ הַרְגִּישָׁה תִּמִּיד, אֲבָל אִם פְּעַם אַחַת תִּפְהַק, וּפְעַם אַחֲרָת תִּגְהַק - לֹא קִבְּעָה לָהּ וְסֵת[464] שׁו"ע שם סעי' כ"ג. (אֶלֶּא רַק בְּמִקְרָים מִיְחֻדִים, עַל-פִּי הוֹרָאֵת חֲכָם[465] כְּעֵין וְסֵת הַדִּילּוֹג הַחוּזֵר).

עד. מיום שֶקִבְעָה לָהּ וְסֵת זָה, תִּהְיֶה אֲסוּרָה לְבַעַלָּהּ כָּל אֵימַת שֶתִּרְגִּישׁ אֶת אוֹתָהּ הַהֲרֹגְשָׁה, עַד סוֹף אוֹתָהּ עוֹנָה. וְאִם רוּאָה הָאִשָּׁה רַק תוֹךְ כַּדִּי אוֹתָהּ הַהֲרֹגְשָׁה, וְכִשְׁנִפְסְקַת הַהֲרֹגְשָׁה נִפְסְקַת הָרְאִיָּה - אֲסוּרָה רַק תוֹךְ כַּדִּי הַהֲרֹגְשָׁה^[466] שו"ע סי' קפ"ט סעי' כ"ד, וְלֹא חוֹר הַהֲרֹגְשָׁה - אִם לֹא רָאָתָהּ - מְתַרְת. אִם רְגִילָה לְרֵאוֹת יוֹם אַחֲרֵי הַרְגָשָׁתָהּ - תִּהְיֶה אֲסוּרָה רַק בְּיוֹם הַמַּחֲרַת, עַד סוֹף אוֹתָהּ עוֹנָה שֶׁרְגִילָה לְרֵאוֹת בָּהּ^[467] ע"פ שו"ע שם סעי' כ'..

עה. וְסֵת זָה יָכוֹל גַּם לְהִקְבַּע צְמוּד לְוֵסֵת אַחֲרֵי שֶׁקְשׁוּר לְזַמֵּן מְסִיָּם 89.

לְדַגְמָא: אִשָּׁה שֶׁשָּׁלַשׁ פְּעָמִים רְצוּפוֹת פְּהָקָה בְּרֵאשׁ-חֵדֶשׁ וְרָאָתָהּ - קִבְעָה וְסֵת לְרֵאשׁ-חֵדֶשׁ וּפְהוּק, וְאִם יָגִיעַ אַחֲרֵי-כֵן רֵאשׁ-חֵדֶשׁ וּתְפַהֵק בּוֹ - תִּהְיֶה אֲסוּרָה מִשְׁעֵת הַפְּהוּק עַד סוֹף אוֹתוֹ רֵאשׁ-חֵדֶשׁ^[468] שו"ע שם סעי' כ"ה, וט"ז ס"ק ל"ט.. וְכֵן אִם תְּפַהֵק יוֹם קֶדֶם רֵאשׁ-חֵדֶשׁ - תִּהְיֶה אֲסוּרָה כָּל רֵאשׁ-חֵדֶשׁ^[469] שו"ע שם סעי' כ', אֲבָל אִם יָגִיעַ רֵאשׁ-חֵדֶשׁ וְלֹא תְפַהֵק בּוֹ, אוֹ אִם תְּפַהֵק שְׁלֹא בְּרֵאשׁ-חֵדֶשׁ - אֵין לָהּ לְחֻשׁשׁ כָּלֵל^[470] שו"ע שם סעי' י"ט.. וְכֵן הִדִּין בְּאִשָּׁה שֶׁמְפַהֵקַת כָּל 25 יוֹם וְרוּאָה - כִּשְׁתַּעֲשֶׂה כֵּן בְּאַרְבַּע רְאִיוֹת, תִּקְבַּע וְסֵת לְפַהוּק וְהַפְּלָגָה, וְאִם יָגִיעַ יוֹם ה-25 וּתְפַהֵק בּוֹ - תִּהְיֶה אֲסוּרָה מִשְׁעֵת הַפְּהוּק עַד סוֹף אוֹתָהּ עוֹנָה. וְכֵן אִם תְּפַהֵק בְּיוֹם ה-24 - תִּהְיֶה אֲסוּרָה בְּיוֹם ה-25 עַד סוֹפוֹ, שְׁמָא תִּרְאָהּ. אֲבָל אִם תְּפַהֵק בְּיָמִים אַחֲרֵים, אוֹ אִם יָגִיעוּ יָמִים אֵלוֹ וְלֹא תְפַהֵק בָּהֶם - אֵין לָהּ לְחֻשׁשׁ שְׁמָא תִּרְאָהּ.

עו. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁוֹסֵת גּוּף זָה, כִּשְׁנִקְבַּע עִם וְסֵת לְזַמֵּן - דִּינוֹ כְּמוֹ וְסֵת זָמַן רְגִיל, וְאֲסוּרָה בְּיוֹם וְסֵתָהּ מִתְחַלֵּת אוֹתָהּ עוֹנָה, אֲף אִם לֹא תְפַהֵק. וְנוֹהֲגִים לְכַתְּחֵלָה לְהַחְמִיר כְּמוֹתָם^[471] ש"ך בְּנִקּוּדוֹת הַכֶּסֶף אוֹת י' (ל"ט ז"ס"ק ל"ט) שם ושו"ע הרב ס"ק צ"ז..

עז. כַּדִּי לְקַבְּעַ וְסֵת לְפַהוּק וְלְזַמֵּן מְסִיָּם אֵין הָאִשָּׁה צְרִיכָה לְפַהֵק דְּוָקָא בְּאוֹתוֹ יוֹם שֶׁתִּרְאָהּ בּוֹ, אֲלָא אֲף אִם תְּפַהֵק אוֹ תִּרְגִּישׁ אֶת הַרְגָשָׁתָהּ הַמִּיחֲדַת יוֹם קֶדֶם לְרֵאִיָּהּ - קִבְעָה לָהּ וְסֵת 96.

עח. עַד שֶׁתִּקְבַּע אִשָּׁה זוֹ וְסֵת לְפַהוּק, צְרִיכָה הִיא לְחֻשׁשׁ לְכָל רְאִיוֹתֶיהָ כְּמוֹ כָּל אִשָּׁה רְגִילָה שֶׁאֵין לָהּ וְסֵת קְבוּעַ; בְּנוֹסֵף לָכֵן, עָלֶיהָ לְחֻשׁשׁ פְּעַם אַחַת כִּשְׁתְּפַהֵק - בְּאִיזָה יוֹם שֶׁיְהִיָּהּ - שְׁמָא תִקְבַּע וְסֵת לְפַהוּק לְבַד; וְאֲסוּרָה לְשִׁמּוֹשׁ עַד שֶׁתִּבְדִּק. אִם הִתְבַּרְרַר שְׁלֹא הַפְּהוּק גּוֹרֵם אֶת הָרְאִיָּה - אֵינָה צְרִיכָה לְחֻשׁשׁ פְּעַם נוֹסֶפֶת כִּשְׁתְּפַהֵק, אֲבָל צְרִיכָה לְחֻשׁשׁ לְתַנְאָרֶיהָ רְאִיָּתָהּ, לְהַפְּלָגָה וְלַעוֹנָה בִּינוֹנִית, כְּאִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ וְסֵת קְבוּעַ, עַד שֶׁיִּקְבַּע וְסֵתָהּ בְּשָׁלֹשׁ רְאִיוֹת (בְּפַהוּק וְחֵדֶשׁ) אוֹ בְּאַרְבַּע רְאִיוֹת (בְּפַהוּק וְהַפְּלָגָה)^[472] שו"ע סי' קפ"ט סעי' כ"א-כ"ב..

עֲקִידַת וְסֵת הַגּוּף-סִימָן

עט. וְסֵת זָה נֶעְקָר בְּשָׁלֹשׁ פְּעָמִים כְּשֶׁאָר וְסֵתוֹת, וְעַל-פִּי כָּל הַדִּינִים הַמְזַכְּרִים לְעֵיל (בְּדִיקָה וְכו').

פ. שְׁלֹשׁ פְּעָמִים אֵלוֹ הֵן בְּיָמִים שֶׁהָאִשָּׁה צְרִיכָה לְרֵאוֹת בָּהֶם וְלֹא רָאָתָהּ, דְּהֵינּוּ: אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וְסֵת לְפַהוּק לְבַד, אִם תְּפַהֵק שְׁלֹשׁ פְּעָמִים וְלֹא תִרְאָהּ - נֶעְקָר וְסֵתָהּ, וְדִינָהּ כְּבַעֲלַת וְסֵת שֶׁאֵינָה קְבוּעַ.

וְכֵן אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ וְסֵת לְפַהוּק וְרֵאשׁ-חֵדֶשׁ, וְהִגִּיעַ רֵאשׁ-חֵדֶשׁ וּפְהָקָה וְלֹא רָאָתָהּ, וְדָבַר זָה אֵרַע שְׁלֹשׁ פְּעָמִים - נֶעְקָר וְסֵתָהּ, וְדִינָהּ כְּבַעֲלַת וְסֵת שֶׁאֵינָה קְבוּעַ, אֲבָל אִם הִגִּיעַ רֵאשׁ-חֵדֶשׁ וְלֹא פְהָקָה וְלֹא רָאָתָהּ, וְכֵן אִם תְּפַהֵק שְׁלֹא בְּרֵאשׁ-חֵדֶשׁ וְלֹא תִרְאָהּ - לֹא יֶעְקָר וְסֵתָהּ בְּכָף^[473] שו"ע שם סעי' כ"ו, וְצְרִיכָה לְחֻשׁשׁ שְׁלֹשָׁה רְאִיִּים-חֵדֶשִׁים, וְאַחֲרֵי-כֵן אֵין לָהּ לְחֻשׁשׁ אֲלָא-אִם-כֵּן תְּפַהֵק בְּרֵאשׁ-חֵדֶשׁ 96.

פא. אשה ש'מפקה'ת בהפ'לגה קבועה - יעקר ו'סתה' רק בש'לוב ש'ניהם, ד'הינו, רק אחרי ש'ש'לש פ'עמים תגיע הפ'לג'תה ות'פ'הק ולא ת'רא'ה. וא'ף ש'לא נ'ע'ק'ר ו'סתה' א'לא רק אחרי ש'ש'לש פ'עמים, א'ין לה ל'חש'ש ב'ימי הפ'לג'תה אחרי ש'ש'לש פ'עמים ש'לא ת'פ'הק ולא ת'רא'ה 96.

מ'ע'ב'רת ו'מ'י'נ'יק'ה

פב. מ'ע'ב'רת ו'מ'י'נ'יק'ה נ'ח'ש'בו'ת כ'נ'ש'ים "מ'ס'ל'ק'ו'ת ד'מ'ים". מ'ע'ב'רת נ'כ'ל'ל'ת ב'ד'ין ז'ה "מ'ש'ה'פ'ר ע'ב'ר'ה", ד'ה'י'נו, א'חר ש'ש'ל'ש ח'ד'ש'ים מ'ל'א'ים מ'ת'נ'ח'ל'ת ה'ע'ב'ו'ר (ו'יש ח'ול'ק'ים, ו'לא נו'ה'ג'ים ל'ה'ק'ל כ'מו'ת'ם[474] א'ח'רו'נ'ים. וע'י נ'ד'ה ח' ע"ב.). ד'ין מ'י'נ'יק'ה ע'י'ן ל'ה'ל'ן.

מ'ע'ב'רת ב'ע'ל'ת ו'ס'ת ק'ב'ו'ע

פג. מ'ע'ב'רת ת'ו'ך ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים (מ'ת'נ'ח'ל'ת ע'ב'ו'ר'ה) - ח'ו'ש'ש'ת ל'ו'ס'ת ש'ק'ב'ע'ה ל'פ'נ'י ה'ע'ב'ו'ר ע'ד ס'ו'ף ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים מ'ת'נ'ח'ל'ת ה'ע'ב'ו'ר, ד'ה'י'נו, א'ש'ה ש'י'ש' ל'ה ו'ס'ת ק'ב'ו'ע ל'א' ב'ח'ד'ש ו'ה'ת'ע'ב'ר'ה (ב'ח'ד'ש ת'ש'ר'י) - צ'ר'י'כ'ה ל'ח'ש'ש' ל'א' ח'ש'ו'ן, ל'א' כ'ס'לו ו'לא' ט'ב'ת ב'ל'ב'ד. א'ו'ל'ם א'ם ה'ו'ס'ת ה'ק'ב'ו'ע ש'ל א'ש'ה ה'ו'א ו'ס'ת ה'ה'פ'ל'ג'ה - ד'י'נ'ה ש'ו'נ'ה, ש'א'ח'ר ה'ה'פ'ל'ג'ה ה'ר'א'ש'ו'נ'ה ש'ל'א ר'א'ת'ה, א'י'נ'ה ח'ו'ש'ש'ת ע'ו'ד.

מ'ע'ב'רת א'ח'ר'י ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים (מ'ת'נ'ח'ל'ת ע'ב'ו'ר'ה) - א'י'נ'ה ח'ו'ש'ש'ת ל'ו'ס'ת'ה ה'ק'ב'ו'ע, ו'א'ם ת'ר'א'ה ח'ו'ש'ש'ת ל'ר'א'י'ת'ה כ'ד'ין ו'ס'ת ש'א'י'נו ק'ב'ו'ע[475] ש'ו"ע ס'י קפ"ט ס'ע'י ל"ג-ל"ד ו'ד"ת ש"ם, ו'צ'ר'י'כ'ה ל'ח'ש'ש' ל'ח'ד'ש ו'ל'ה'פ'ל'ג'ה ב'ל'ב'ד. יש א'ו'מ'ר'ים ש'צ'ר'י'כ'ה ל'ח'ש'ש' ג'ם ל'ע'ו'נ'ה ב'י'נ'ו'נ'ית[476] ש'ו"ע הר'ב ס'י קפ"ט ס"ק קי"ד. וע'י ט'ה'ר"י י'ד א'ל'י'הו ס"ק ת'מ"ח., ו'יש א'ו'מ'ר'ים ש'א'י'נ'ה צ'ר'י'כ'ה ל'ח'ש'ש[477] ע'י" פ"ת ס'י קפ"ט ס"ק ל"א ב'ש"ם ס'ד'ר'י ט'ה'ר'ה., ו'נ'ו'ה'ג'ים ל'ה'ק'ל[478] א'ח'רו'נ'ים.. ו'ב'כ'ל מ'ק'ר'ה א'י'נ'ה ק'ו'ב'ע'ת ו'ס'ת ח'ד'ש' ב'ז'מ'ן ה'י'ו'ת'ה מ'ע'ב'ר'ת 102.

מ'ע'ב'רת ב'ע'ל'ת ו'ס'ת ש'א'י'נו ק'ב'ו'ע

פד. מ'ע'ב'רת ת'ו'ך ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים (מ'ת'נ'ח'ל'ת ע'ב'ו'ר'ה) - ח'ו'ש'ש'ת ש'מ'א ת'ר'א'ה ע'ד ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים מ'ת'נ'ח'ל'ת ע'ב'ו'ר'ה כ'ד'ין ח'ו'ש'ש'ת ל'ו'ס'ת ש'א'י'נו ק'ב'ו'ע, ד'ה'י'נו: א'ם ר'א'ת'ה ב'א' ת'ש'ר'י ו'נ'ת'ע'ב'ר'ה - ח'ו'ש'ש'ת ל'ל' ת'ש'ר'י מ'ד'ין ע'ו'נ'ה ב'י'נ'ו'נ'ית, ל'א' ח'ש'ו'ן מ'ד'ין י'ו'ם ה'ח'ד'ש', ו'ל'ה'פ'ל'ג'ת'ה ה'א'ח'רו'נ'ה; ו'א'ם ל'א ר'א'ת'ה ב'ה'ם, א'י'נ'ה ח'ו'ש'ש'ת י'ו'ת'ר, ו'ט'ו'ב ל'ה'מ'ש'י'ך ו'ל'ח'ש'ש' ל'ע'ו'נ'ה ב'י'נ'ו'נ'ית ב'ל'ב'ד ע'ו'ד פ'ע'מ'ים[479] ט'ה'ר'ת י'ש'ר'א'ל ס'י קפ"ט ס"ק י"ט., ד'ה'י'נו ב'י'ו'ם ה'ש'ש'ים ו'ב'י'ו'ם ה'ת'ש'ע'ים (כ'ל ז'א'ת ע'ד 90 י'ו'ם מ'ל'יל ט'ב'יל'ת'ה-ע'ב'ו'ר'ה). ו'כ'ן ה'ד'ין ב'א'ש'ה ש'פ'ס'ק'ה ל'ר'או'ת, ל'מ'ש'ל מ'ח'מ'ת מ'ח'ל'ה.

פו. מ'ע'ב'רת ש'ר'א'ת'ה ת'ו'ך ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים - ח'ו'ש'ש'ת מ'או'ת'ו י'ו'ם ל'ע'ו'נ'ה ב'י'נ'ו'נ'ית ו'ל'י'ו'ם ה'ח'ד'ש' ו'ל'ה'פ'ל'ג'ה ה'א'ח'רו'נ'ה כ'ד'ין ו'ס'ת ש'א'י'נו ק'ב'ו'ע, ו'ז'ה ע'ד ל'ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים ל'ע'ב'ו'ר'ה.

פז. מ'ע'ב'רת א'ח'ר'י ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים (מ'ת'נ'ח'ל'ת ע'ב'ו'ר'ה) - א'ם ת'ר'א'ה צ'ר'י'כ'ה ל'ח'ש'ש' כ'ו'ס'ת ש'א'י'נו ק'ב'ו'ע, ד'ה'י'נו: א'ם ת'ר'א'ה ל'מ'ש'ל ב'ט"ו ש'ב'ט - ת'ח'ש'ש' ל'ט"ו א'ד'ר מ'ד'ין ו'ס'ת ה'ח'ד'ש'; ו'א'ם ת'ר'א'ה ש'ו'ב ב'ג' א'ד'ר - ת'ח'ש'ש' ל'ג' נ'י'ס'ן מ'ד'ין ו'ס'ת ה'ח'ד'ש', ו'ל'כ"א א'ד'ר מ'ד'ין ה'פ'ל'ג'ה; ו'ל'ע'ו'נ'ה ב'י'נ'ו'נ'ית א'י'נ'ה ח'ו'ש'ש'ת, כ'ד'ל'ע'י'ל 105.

פח. מ'ע'ב'רת א'ח'ר ש'ל'ש'ה ח'ד'ש'ים א'י'נ'ה ק'ו'ב'ע'ת ו'ס'ת 102.

פט. מ'י'נ'יק'ה נ'ח'ש'ב'ת ל'ע'נ'ן ז'ה 24 ח'ד'ש'ים א'ח'ר'י ה'ל'ד'ה, א'ף א'ם א'ש'ה ז'ו א'י'נ'ה מ'י'נ'יק'ה 24 ח'ד'ש'. כ'י א'ין ח'ז'ר'ת ה'ד'ם ת'לו'י'ה ב'ה'נ'ק'ה ב'ל'ב'ד, א'לא ב'ג'ל'ל ש'ג'ו'פ'ה ל'א ח'ז'ר ע'ד'ין ל'ק'ד'מו'ת'ו, ו'ר'א'י'ו'ת'י'ה ב'ז'מ'ן ז'ה א'י'נ'ן י'כו'לו'ת ל'ה'י'ו'ת ס'ד'ירו'ת[480] ש'ו"ע ס'י קפ"ט ס'ע'י ל"ג-ל"ד..

צ. מיניקה שרואה פעם אחת בימי הנקטה - חוששת ליום החדש. ואם תראה פעם נוספת - תחוש
לחדש ולהפלגה. וחושש זה כחו פוסת שאינו קבוע, ואינה צריכה לחוש לעונה בינונית, כדלעיל בדין
מעברת. ויש מחמירים במיניקה יותר מבמעברת ומצריכים לחוש גם לעונה בינונית, וטוב לחש
לדבריהם.

צא. מיניקה שקבעה וסת בימי הנקטה, צריכה לחוש בתוך 24 חדש אלה רק לוסת שקבעה. ואין דין
וסת זה פוסת לכל דבר, וכשיעברו ימי הנקטה, תצטרך לחזר ולחוש לוסת שקדם עבורה, אם היה לה,
כדלקמן^[481] סודרי טהרה סי' קפ"ט ס"ק ל"ו.

צב. אחרי ימי העבור וההנקה, חוזרות הנשים לחוש לוסתן הראשון. כיצד? אם היה לה לפני עבודה וסת
לתאריך מסים בחדש - כשיגיע תאריך זה בפעם הראשונה אחרי ימי ההנקה, צריכה לחוש שפא תראה
בו. אם תראה בו - תחשב כבעלת וסת קבוע, ואם לא תראה - דינה כבעלת וסת שאינו קבוע.

צג. אשה שהיה לה לפני עבודה וסת להפלגה - אין היא יכולה לחוש אלא רק לאחר שתראה ראיה אחת,
ואחרי שראתה פעם אחת צריכה לספור מראיה זו את מספר הימים שהיתה רגילה להפליג לפני עבודה.
אם יגיע וסתה ביומו - תחשב כבעלת וסת קבוע, ואם לא יגיע - דינה כבעלת וסת שאינו קבוע.

צד. אשה שהיה לה לפני עבודה וסת הגוף (סימן וכדומה) - אין היא צריכה לחוש אלא עד שיגיע וסת גוף
זה. ברגע שחזר הוסת אפלו פעם אחת, דינו פוסת קבוע, ואינו נעקר בפחות משלש פעמים,
כדלעיל^[482] שו"ע שם סעי' ל"ד והחונים עליו. לפיכך, אשה בעלת וסת קבוע תרשם את ראיותיה
(בתחלת עבודה) כדי שתזכרן בסוף ימי הנקטה (עין סעיף ו').

צה. אשה שהיה לה לפני עבודה וסת שאינו קבוע, אינה צריכה אחר 24 חדש לחוש לתאריכים הישנים,
וכשתראה, תתחיל לחוש כאשה שמתחילה לראות, שאין לה וסת קבוע^[483] נוב"ב בפ"ת סי' קפ"ט ס"ק
ל"ב.

זקנה

צו. זקנה היא אשה שהגיעה לגיל פזה שראוי לקרוא לה "סבתא" בפניה ולא תעלב מזה^[484] שו"ע סי'
קפ"ט סעי' כ"ט.

צז. כשתגיע לגיל פזה - אם תפסיק לראות 90 יום, נעקר וסתה והיא נחשבת כ"מסלקת דמים", ואף אם
תראה פעם או פעמים אינה צריכה לחוש לכלום, וראיה זאת מקרה היא. אולם אם תחזר לראות שלש
פעמים - אינה מסלקת דמים. וכן אם חזרה לראות אפלו פעם אחת בתאריכים או בהפלגות שהיתה רגילה
לראות בהם - חזרה לוסתה הראשון, ואינה מסלקת דמים^[485] שו"ע שם סעי' ל'-ל"א. זקנה זו יכולה
לראות בהפלגות של 90 יום, ואין הפסקת 90 הימים מראה על הפסקת ראיותיה. דבר זה נקבע בשלש
פעמים, דהינו בארבע ראיות, כמו כל וסת ההפלגה^[486] עי' שו"ע שם סעי' כ"ז.

צח. בזמננו טבע הנשים כשמגיעות לבלות, סמוך לימי זקנתן, אינן פוסקות לראות בפעם אחת, אלא
מתחילות לאחר וסתן לראות כל חדשים וכדומה, ואחר כמה פעמים שמתמידות בחדשים, מאחרות
ורואות כל שלשה חדשים. וכן על זה הדרך. ויכולה אשה לשהות כמה שנים במנהג זה; במיחד הנשים
שעדין לא הגיעו לכלל זקנה אלא רק מתקרבות לכך. כמו כן מצוי אצל נשים אלו שראות פעם בהפלגה

מאחרת ופעם בהפלגה קרוֹבָה, ללא כל סדר. לכן, אִשָּׁה שְׁמַגִּיעָה לְגִיל זֶה - תִּקְפִּיד לְבַדֵּק עֲצֻמָּה אִף אִם נִתְאַחַר וְסִתְּמָה לְרֵאוֹת אַחַר כַּמָּה חֳדָשִׁים, שְׂמָא תִרְאֶה אַחַר-כֵּן, וְלֹא תִסְמָךְ עַל עֲצֻמָּה שְׁהִגִּיעָה לְכָלֵל זְקִנָּה. צ.ט. אִשָּׁה שְׂאִינָה רוֹאָה חֲצֵי שָׁנָה וְיוֹתֵר - אֵין לָהּ לַחֲשִׁשׁ שְׂמָא תַחֲזֹר וְתִרְאֶה שׁוּב^[487] טהרת ישראל סי' קפ"ד ס"ק מ"ג..

ק. אִשָּׁה שְׂפִסְקָה מְלֵרֵאוֹת וּבוֹשָׁה בְּכָךְ, וְאוֹמְרַת לְבַעֲלָהּ שֶׁהִיא טְמֵאָה - צְרִיכָה לְטַבֵּל, אִךְ לֹא תִבְרַךְ עַל טְבִילָתָה^[488] ר"פ ח"א סי' ל"ב.. אוֹלָם אִם הִחֲזִיקָה נָדָה בְּשִׁכְנוּתֶיהָ - צְרִיכָה לְבְרַךְ עַל טְבִילָה ז'^[489] ר"פ ח"א סי' ל"ז.. לכן, אִם אִינָה רוֹצָה לְטַבֵּל - צְרִיכָה לְשָׂאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם 115.

כְּדוּרִים הַמְּשֻׁנָּים וְסֵת

קא. אִשָּׁה הַמְּשֻׁתְּמָשֶׁת בְּכְדוּרִים הַמְּסֻדָּרִים אֶת הוֹפְעֵת הַנְּסֵת אוֹ מוֹנְעִים אוֹתָהּ - אִינָה צְרִיכָה לַחֲשִׁשׁ לְתַאֲרִיכִים שְׁהִיָּתָה אַמּוּרָה לְרֵאוֹת בָּהֶם לְלֹא הַכְּדוּרִים, כֹּל עוֹד הִיא לוֹקַחַת אֶת הַכְּדוּרִים, אֲפִלּוּ אִם הִיָּה לָהּ וְסֵת קְבוּעַ^[490] שׁו"ת רדב"ז החדשות סי' קל"ו, דעת כהן סי' פ"ג, חוברת המאסף (החדש) 2 עמ' 207., אִךְ צְרִיכָה לַחֲשִׁשׁ לְתַאֲרִיכִים שְׂצַפּוּיָה לְרֵאוֹת בָּהֶם בְּעֻקְבוֹת הַשְּׂמוּשׁ בְּכְדוּרִים, וְחֲשִׁשׁ זֶה כְּחוֹ פְּוֶסֶת קְבוּעַ.

קב. כְּשֶׁמְסִיָּמַת הָאִשָּׁה אֶת מְנַת הַכְּדוּרִים הַחֲדָשִׁית - עָלֶיהָ לְפָרֵשׁ וְלְבַדֵּק הַחַל מ-36 שָׁעוֹת לְאַחַר נְטִילַת הַכְּדוּר הָאֲחֵרוֹן וְעַד שֶׁתִּרְאֶה, אוֹ עַד שֶׁיִּחַלְפוּ שְׁבַע יָמִים, שְׁזָה הַזְּמַן שֶׁעֲשׂוּי הַנְּסֵת לְהִתְעַבֵּב מִחַמַּת הַשְּׂפָעֵת הַכְּדוּרִים^[491] עַל פִּי חוֹוֹת דַּעַת רוֹפְאִים, לְגַבֵּי הַכְּדוּרִים הַמְּצוּיִים כִּיּוֹם (תשס"ו)..

קג. אִם שָׁלַשׁ פְּעָמִים תִּרְאֶה הָאִשָּׁה בְּמִסְפַּר יָמִים קְבוּעַ אַחַר נְטִילַת הַכְּדוּר הָאֲחֵרוֹן, וּבְיָמִים שְׁלֹפְנֵי כֹן בְּדָקָה וְלֹא רֵאֲתָהּ - קְבָעָה בְּכָךְ וְסֵת, וְצְרִיכָה לַחֲשִׁשׁ לְיוֹם זֶה בְּלִבָּד.

קד. כְּאִשֶּׁר מְפִסְקָה הָאִשָּׁה לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכְדוּרִים, חוֹשֵׁשֶׁת בְּיָמִים שְׁלֹא אַחַר הַפְּסֻקַת הַכְּדוּרִים כְּפִי שְׁנִתְבָּאָר בְּסַעֲיָי ק"ב, וְלְאַחַר מִכֹּן חוֹזְרַת לְדִינָה הָרֵאוּשׁוֹן, דְּהִינּוּ: אִם הִיָּה לָהּ וְסֵת קְבוּעַ לְיוֹם הַחֲדָשׁ, חוֹשֵׁשֶׁת לְיוֹם הַחֲדָשׁ, וְאִם הִיָּה לָהּ וְסֵת קְבוּעַ לְהַפְּלָגָה, חוֹשֵׁשֶׁת לְהַפְּלָגָתָה מִרְאֵיתָה הָאֲחֵרוֹנָה; וְאִם לֹא הִיָּה לָהּ וְסֵת קְבוּעַ, חוֹשֵׁשֶׁת לְעוֹנָה בִּינוֹנִית וְלְיוֹם הַחֲדָשׁ מִרְאֵיתָה הָאֲחֵרוֹנָה, עַד שֶׁתִּרְאֶה רֵאֲיָה נּוֹסֶפֶת, וְתַחֲשִׁשׁ מִמֶּנָּה לְעוֹנָה בִּינוֹנִית, לְיוֹם הַחֲדָשׁ וְלְהַפְּלָגָה.

קה. אִשָּׁה הַמְּשֻׁתְּמָשֶׁת בְּכְדוּרִים הַמְּקֻדְּמִים וּמְבִיאִים אֶת הַנְּסֵת - אֲסוּרָה לְבַעֲלָהּ מְשַׁעֵת לְקִיחָתָם, וּבְלִבָּד שֶׁהֶם עֲשׂוּיִים לְהִבְיֵא אֶת הַנְּסֵת תּוֹךְ 24 שָׁעוֹת. כְּאִשֶּׁר מְפִסְקָה לְקַחַת כְּדוּרִים אֵלּוּ - חוֹזְרַת לְדִינָה הָרֵאוּשׁוֹן, כְּפִי שְׁנִתְבָּאָר בְּסַעֲיָי הַקּוֹדֵם.

קו. לְעֵתִים הַכְּדוּרִים עוֹקְרִים אֶת הַנְּסֵת, אִךְ גּוֹרְמִים לְאִשָּׁה לְרֵאוֹת כְּתָמִים. כְּתָמִים אֵלּוּ עֲשׂוּיִים לְאַסוּר, אִם הִתְמַלְאוּ בָּהֶם תִּנְאֵי כְּתָמִים הַמְּבִאֲרִים בְּפָרֶק ב' (גְּדֹל, בְּגַד לְבָן, הַמְּקַבֵּל טְמֵאָה וְכו') אִךְ אֵין לָהֶם דִּין וְסֵת לַחֲשִׁשׁ לוֹ, גַּם אִם נִמְצְאוּ בְּבִדְיָה פְּנִימִית.

קז. יֵשׁ לְדַעַת שְׂאָסוּר לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכְדוּרִים (וּשְׂאָר אֲמָצְעִים) לְמַנִּיעַת הַרְיוֹן אֲלֹא בְּמִקְרִים מִיְחָדִים וְעַל פִּי הוֹרָאֹת חֲכָם, כְּמִבְּאָר בְּפָרֶק י"ט סַעֲיָי י"ז.

הַנוֹסֵעַת מִמְּקוֹם לְמְקוֹם

קח. אִשָּׁה הַנוֹסֵעַת לְחוּץ לְאֶרֶץ אוֹ הַבָּאָה לְאֶרֶץ וְיוֹמָה מִתְקַצֵּר אוֹ מִתְאָרֵךְ - אֵינָה צְרִיכָה לְשַׁנּוֹת אֶת סְפִירָתָהּ מִשׁוּם כָּף, לֹא לְעַנְּנָן וְסִתּוֹת וְלֹא לְעַנְּנָן שְׂבָעָה נְקִיִּים, אֲלֹא תִחַשְׁבַּת כָּל יוֹם לְפִי שְׂקִיעָה וְזִרְיָהָ, בֵּין אִם הוּא אָרֶךְ וּבֵין אִם הוּא קָצֵר, וְאִם יוֹם זֶה הוּא הַשְּׁבִיעִי לְסְפִירָתָהּ - תִּשְׁאַל שְׂאֵלַת חֻכָּם.

קט. אִשָּׁה הַעוֹבֶרֶת אֶת "קוֹ הַתְּאָרִיךְ" - תִּחַשְׁבַּת אֶת וְסִתּוֹת הַחֹדֶשׁ לְפִי הַתְּאָרִיךְ הַעֲבָרִי בְּמִקּוֹם בּוֹ הִיא נִמְצָאָת, וְאֶת וְסִתּוֹת הַהַפְּלָגָה וְשְׂבָעָה הַנְּקִיִּים לְפִי הַיָּמִים הַעוֹבְרִים עָלֶיהָ (שְׂקִיעָה וְזִרְיָהָ)[492] אַחֲרוֹנִים.. וְאִם יוֹם זֶה הוּא הַשְּׁבִיעִי לְסְפִירָתָהּ - תִּשְׁאַל שְׂאֵלַת חֻכָּם.

פָּרֶק ח - בְּדִיקָה לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ וְאַחֲרָיו

הַקְדָּמָה

א. יִשְׁנֶם מְקָרִים שֶׁהָאִשָּׁה חִיְבַת לְבַדֵּק אֶת עֲצָמָהּ לְפָנֵי הַתְּשֻׁמִּישׁ וְאַחֲרָיו מִחֲשֵׁשׁ שְׂרָאָתָהּ; יִשְׁנֶם מְקָרִים שֶׁאֲסוּר לְאִשָּׁה לְבַדֵּק לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ וְאַחֲרָיו; וְיִשְׁנֶם מְקָרִים שֶׁבִּהֶם אֵין חַיִּיב לְבַדֵּק, אֲךָ מִתָּר לְהַחְמִיר וְלְבַדֵּק[493] נִדָּה י"ב ע"א, ט"ז ע"ב.. הַדִּינִים מְשֻׁתָּנִים בֵּין בְּעֵלְת וְסִת קְבוּעָה, דְּהֵינּוּ מִי שִׂידְעַת בְּבִירוֹר אֶת הַיּוֹם הַבָּא שֶׁתִּרְאֶה בּוֹ, לְבֵין מִי שֶׁאֵין לָהּ וְסִת קְבוּעָה, כְּדִלְקָמוֹן.

ב. בְּעֵלְת וְסִת חֲצִי קְבוּעָה (עַיֵן לְקָמוֹן) - בְּזִמְנֵן שֶׁנִּדְאִי לָהּ שְׂלֵא תִרְאֶה, דִּינָהּ כְּבְעֵלְת וְסִת קְבוּעָה; וּבְזִמְנֵן שֶׁעֲלוּלָהּ לְרֵאוֹת, דִּינָהּ כְּבְעֵלְת וְסִת שְׂאִינוֹ קְבוּעָה.

ג. וְסִת הַגּוּף נֶחֱשָׁב כְּמוֹ וְסִת קְבוּעָה.

בְּעֵלְת וְסִת קְבוּעָה

ד. בְּעֵלְת וְסִת קְבוּעָה אֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה כָּלֵל, לֹא לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ וְלֹא לְאַחֲרָיו. וְאַדְרָבָּא, אֵין לָהּ לְבַדֵּק בְּפָנֵי בְּעֵלָה (דְּהֵינּוּ בִּידְיעַת בְּעֵלָה) בְּעַת הַתְּשֻׁמִּישׁ, לֹא לְפָנָיו וְלֹא לְאַחֲרָיו, כְּדִי שְׂלֵא יַחֲשֵׁשׁ שְׂרָאָתָהּ דָּם אוֹ הַרְגִּישָׁה וְיִנְקֻפְנוּ לְבוֹ וְיִפְרֹשׁ מִמֶּנָּה[494] ע"פ הַשׁו"ע וְהַרְמ"א ס' קפ"ו סעי' א'. וְע' ד"ת ש"ם.. אֲבָל שְׂלֵא בְּפָנֵי בְּעֵלָה וְשְׂלֵא בְּעַת הַתְּשֻׁמִּישׁ, הֵרִי כָּל הַמְרֻבָּה לְבַדֵּק תְּבוּאָה עָלֶיהָ בְּרִכָּה[495] ד"ת ס' קפ"ו ס"ק ג'.. וְהַרְמ"ב"ם זְכָרוֹנוֹ לְבִרְכָה מְצִרִיךְ לְבַדֵּק אַחַר תְּשֻׁמִּישׁ - הִיא בְּעַד (בְּגֵד נְקִי) אֶחָד וְהוּא בְּעַד אֶחָד - וְלִרְאוֹת בָּהֶם שְׂמָא רֵאָתָהּ בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ. וְלִדְעָתוֹ - שֶׁל הַרְמ"ב"ם - נְשִׁים צְנוּעוֹת וְחִסְדוֹת בּוֹדְקוֹת אֶת עֲצָמוֹן אֶף לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ. אֲבָל לְהִלְכָה נִתְקַבְּלָה הַדְּעָה הַרְאוֹשׁוֹנָה שֶׁאֵינָה צְרִיכָה בְּדִיקָה כָּלֵל, וְכָךְ נִהְיָה[496] שׁו"ע ס' קפ"ו סעי' א'..

ה. אִשָּׁה שְׂרוּצָה לְהַחְמִיר עַל עֲצָמָהּ וְלִנְהַג כְּמוֹ הַרְמ"ב"ם, יְכוּלָה לְבַדֵּק לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ רַק בְּצוּרָה שֶׁבְּעֵלָה לֹא יֵדַע מְפָךְ, וְשֶׁהִיא לֹא תִפְנֵס לְמִתַּח. וְאַחַר הַתְּשֻׁמִּישׁ תִּבְדֵּק רַק אַחֲרֵי שֶׁיַּעֲבִרוּ כְּעֶשֶׂר דְּקוֹת[497] ע"י טַהֲרַת יִשְׂרָאֵל ס' קפ"ז סעי' ד' וְד"ת ס' ק"ח., וְלֹא תִבְדֵּק בְּפָנֵי בְּעֵלָה, וְכָל זֶה כְּדִי שֶׁאֲפִלוּ אִם תִּמְצָא דָּם, תִּנְהִיָּה טְמֵאָה בְּפַעַם זֶה בְּלִבָּד, אֲךָ לֹא תִחַשְׁבַּת כְּרוּאָה מִחֲמַת תְּשֻׁמִּישׁ[498] ע"י ב"י ס' קפ"ו ד"ה וְהַרְמ"ב"ם.. וְכָל הַמְרֻבָּה לְבַדֵּק בְּצוּרָה זֶה הֵרִי זֶה מְשֻׁבַּחַת[499] נִדָּה י"ג ע"א.. אֲבָל אִם לָבָה אוֹ לְבוֹ נִוְקָפִים אוֹתָם, וְהֵם רוּאִים שֶׁדָּבָר זֶה מְבִיאָם לְמִתַּח, וּבִיאָם אַחַר-כֵּן לְחֲשֻׁשׁוֹת, וְיִכּוֹל לְהִבְיָאָם לְפִרְיָשָׁה - הֵרִי זֶה חִסְדוֹת שֶׁל שְׁטוּת, וְאֲסוּר לָהֶם לְנַהֵג בְּחֻמְרָה זֶה. וְכֵן אִם רוּאָה הָאִשָּׁה שֶׁהַבְּדִיקוֹת הַרְבּוֹת יְכוּלוֹת לְגַרֵם לָהּ לְפָצִיעָה - אֵין לָהּ לְבַדֵּק עֲצָמָהּ, כְּדִי שְׂלֵא יִגְרְמוּ סְבוּבָיִם[500] ע"פ ב"י ס' קצ"ו ד"ה וּמ"ש שֶׁתִּכְנִיסָהּ..

ו. גם בעלת וסת קבוע שעל-פי הדין אינה חייבת לבדק לפני תשמיש או אחריו - אם היא מרגישה איזו הרגשה חשודה, חייבת היא לבדק לפני תשמיש ואחריו^[501] ע"י חכמת אדם כלל ק"ט סעי' א'.. ועדיף שתבדק שלא בפני בעלה, ואם אין דרך אחרת תבדק אף בפניו (לא ממש בפניו, אלא בידיעתו).

ז. יש אומרים שאשה שמצאה פעם אחת דם אחרי תשמיש, צריכה לבדק בפעם הבאה לפני התשמיש ואחריו. ויש חולקים וסוברים שאינה צריכה. על-כן כל אשה במצב כזה תשאל לחכם כיצד לנהוג^[502] ע"י פ"ת סי' קפ"ו ס"ק ב' בשם החו"ד, ועי' ד"ת שם ס"ק י' בשם שו"ע הרב..

ח. במקרה שאין האשה חייבת לבדק, והבעל מבקש ממנה שתעשה זאת לפני התשמיש - יש אומרים שחייבת לבדק, כי אם לא תבדק - יחשש בעלה ויפרש, ואולם אם תבדק - לא יחשש, שהרי בדקה רק על-פי בקשתו^[503] שו"ע הרב סי' קפ"ד סעי' ג', כרתי ופילתי סי' קפ"ו ס"ק א'.. ויש אומרים שאמנם מתר לה לבדק, אף אינה חייבת בכך, פי חכמים פטרוה^[504] אחרונים.. וכל זה לפני תשמיש, אבל לאחר תשמיש אין לבעל לבקש מאשתו שתבדק, שמא ימצאו דם ויחששו בפעם אחרת^[505] שו"ע הרב סי' קפ"ד שם.. ויש אומרים שאסור לה לבדק, שמא יחשש שלא בדקה יפה, ואולם אם לא תבדק, ידע ויבין הבעל שלא בדקה מפני שאסרו עליה חכמים ולא יקפיד^[506] ע"י ד"מ סי' קפ"ד סעי' א'..

להלכה תבדק האשה, אם בעלה בקש ממנה, בין לפני תשמיש ובין לאחריו.

ו. ראוי שהבעל לא יבקש מאשתו לבדק, שאף אם לבו לא ינקפנו, יש חשש שלפני ינקפנה ויתפרש^[507] אחרונים..

ט. אם אדם מחמיר על עצמו, עליו להדגיש ולומר לעצמו ולאשתו שכל מעשיהם הם בגדר חמרה ובלו נדר, שאם לא כן, הם יענישו על כל שנוי וחרירה, כמו הנודר נדרים.

בעלת וסת שאינו קבוע

י. בדינה של בעלת וסת שאינו קבוע יש שלש שיטות:

(א) יש אומרים שאינה צריכה בדיקה כלל לבעלה, לא לפני תשמיש ולא לאחריו^[508] רש"י ועוד..

(ב) יש אומרים שבשלוש הפעמים הראשונות צריכה בדיקה לפני תשמיש ואחריו, וגם בעלה צריכה לבדק אחר תשמיש אם הפגד שהוא נגב בו נקי מדם, ואחר שלש פעמים אלו טהורה האשה לבעלה ואינה צריכה יותר בדיקה לפני תשמיש ואחריו^[509] דעה א' בשו"ע סי' קפ"ו סעי' ב', רי"ף..

בדיקות אלו נועדו לברר שאינה רואה מחמת תשמיש, שהרי לא ברור מה קובע את ראיתה, וישנה אפשרות שתנאי הסביבה החיצונית קובעים אותה, כגון אכילה או קפיצה, ויכול להיות שגם תשמיש גורם לה ראיה^[510] ר"ן פ"ב דשבעות, מובא בב"י סי' קפ"ו.. על-כן יש צורך בשלוש בדיקות יסודיות, פאשר הבדיקות שקדם התשמיש תהיינה סמוכות לתשמיש או מעת שמכינה עצמה לקראתו, ושלאחר התשמיש תהיינה מיד, דהיינו תוך חמש דקות^[511] ע"י שו"ע הרב סי' קפ"ו ס"ק ג' וס"ק ד'. ועי' לקמן מקור 29..

(ג) ויש אומרים שתמיד צריכה בדיקה לפני תשמיש ואחריו^[512] דעה ב' בשו"ע סי' קפ"ו סעי' ב', רא"ש..

ולדעת הרמב"ם גם בעלה צריכה תמיד בדיקה אחרי תשמיש^[513] דעה ג' בשו"ע סי' קפ"ו סעי' ב', רמב"ם..

יא. יש הפוסקים כדעה הראשונה, שאינה צריכה בדיקה כלל^[514] ש"ך סי' קפ"ו שם, ובמקום שנהגו כמותם אין להחמיר^[515] תורת השלמים סי' קפ"ו ס"ק ב'.. אך רב הפוסקים נקטו כפסב"ר הראשונה המופיעה בשלחן-ערוך, שהיא דעת הרי"ף - על-פי הכלל: "סתם" ו"יש" הלכה כ"סתם"^[516] ע"י יד מלאכי כללים, שדי חמד, ולחם ושמלה בסי' קפ"ט שמלה ט'. ועי' שו"ע הרב סי' קפ"ו ס"ק ז'.. ולפי זה צריכה בדיקה בשלש הפעמים הראשונות לפני תשמיש ואחריו, וגם בעלה צריך לבדק את עצמו אחר תשמיש²⁴. ויש הפוסקים כדעת הרמב"ם והרא"ש שצריכה בדיקה בכל תשמיש^[517] ע"י גליון מהרש"א בשם הט"ז סי' קפ"ד ס"ק י"ג וסי' קפ"ט ס"ק ה'..

להלכה, כל אשה תנהג כמנהג משפחתה (פלומר משפחת בעלה), אם הוא מנהג מהמובאים לעיל. ואם אין לה או למשפחתה מנהג ברור - תנהג פשיטה שפסקיה רב הפוסקים שהיא דעת הרי"ף. והרובה לשנות מנהגה או מנהג משפחתה ולהקל כדעת הרי"ף - צריכה "התרת נדרים" (ותשאל חכם איך לעשותה). ואם היא רוצה להחמיר כדעת הרא"ש או הרמב"ם - תאמר לפני שנוהגת כן שאין היא מקבלת חמרה זו כנדר אלא כמנהג טוב בלי נדר, כדי שאם תרצה תוכל לבטלו ללא התרת נדרים^[518] ע"י שו"ע יו"ד סי' רי"ד סעי' א'..

יב. אשה שהיה לה וסת קבוע ונעקר או השתנה לשאינו קבוע - צריכה לבדק כמו בעלת וסת שאינה קבוע. ואף שלשית הרי"ף צריך בדיקה רק שלש פעמים ראשונות כדי לוודא שאינה רואה מחמת תשמיש, ואשה זו הרי כבר שמשה הרבה פעמים ולא ראתה מחמת תשמיש, אף-על-פי-כן תבדק שלש פעמים אחר שהשתנה וסתה, כי אפשר שגם טבעה השתנה והתשמיש גורם לראיה^[519] אחרונים..

יג. אשה שאין לה וסת קבוע ונתאלמנה או נתגרשה, כשתנשא שנית צריכה לבדק שלש פעמים לפני תשמיש ואחריו אף-על-פי שבדיקה כבר בנשואין הראשונים.

יד. מיניקה או מעברת שהשתנה וסתה, אינן צריכות בדיקה לפני תשמיש ואחריו^[520] סי' קפ"ט סעי' ל"ג, פ"ת סי' קפ"ו ס"ק ד'. ועי' ד"ת ס"ק י"ג, כי הן בדרך-כלל מסלקות דמים.

טו. אשה שאין לה וסת קבוע ובדיקה שלש פעמים והחזקה שאינה רואה מחמת תשמיש - ואחר-כך שמשה ללא בדיקות ומצאה דם תוך חצי שעה מהתשמיש^[521] זמן "אחר התשמיש מיד" הוא במחלוקת מחמש דקות עד חצי שעה, עי' ד"ת סי' קפ"ז ס"ק ח' וטהר"י שם אות ד', ומחמירים לכתחילה כשתי הדעות. ועי' בד"ת שם ס"ק כ"ז. - צריכה לחזר ולבדק שלש פעמים לפני תשמיש ואחריו, כי הורעה חזקתה^[522] פ"ת סי' קפ"ו ס"ק ב' בשם החו"ד. ועי' רמ"א סי' קפ"ז סעי' א', וגם בעלה צריך לבדק אחר התשמיש בעד שלו. וצריכים לבדק שלש פעמים אף אם ראתה פעם אחת בלבד.

טז. שלש הבדיקות שעושות הנוהגות כהרי"ף, צריכות להיות רצופות, דהיינו שלא יהיה ביניהן תשמיש ללא בדיקה. ובדיקות אלו צריכות להעשות דוקא בזמן שהאשה עלולה לראות, אבל בזמן שהיא יודעת שלא תראה (אף שאינה יודעת בברור מתי תראה) אינה צריכה לבדק, וגם אין בדיקה פזו מועילה. ואין תשמיש ללא בדיקה בזמן זה מפריע לרציפות שלש הבדיקות. ועי' לקמן בסעיף י"ח מתי יש לאשה חזקה שאינה רואה^[523] שו"ע סי' קפ"ו סעי' ג'..

יז. שלש בדיקות אלו יש לעשות אחרי שפסק לאשה דם הבתולים. ועי' לקמן הלכות פלה מתי פוסק דם זה.

וסת חצי קבוע

יח. אִשָּׁה שְׂאִין לָהּ יוֹם קְבוּעַ לְרֵאִיָּה, אֲבָל הִיא יוֹדַעַת שְׂאִין הִיא רוֹאָה בְּתוֹךְ מִסְפַּר יָמִים מְסִיָּם אַחֲרֵי רֵאִיָּתָהּ הָאֲחֵרוֹנָה - לְמִשְׁלַל, אִשָּׁה שְׂרֵאֲתָהּ פְּעַם אַחַת, וְאַחֲרֵי 35 יוֹם רֵאֲתָהּ פְּעַם נּוֹסֶפֶת, וְאַחֲרֵי עוֹד 25 יוֹם רֵאֲתָהּ פְּעַם שְׁלִישִׁית, וְאַחֲרֵי עוֹד 30 יוֹם רֵאֲתָהּ פְּעַם רְבִיעִית - אֵין לָהּ וְסֵת קְבוּעַ. מֵאִדָּה, בְּרוּר הוּא שְׂאִין הִיא רוֹאָה בְּפָחוֹת מִ-25 יוֹם מְרֵאֲתָהּ. וְלִמְרוֹת שְׁקִיבֵעוֹת זוֹ אֵינָה נְחֻשְׁבֶת פְּוֶסֶת לְרַב דִּינֵי וְסֵתוֹת, הָרִי שְׁלֵגְבֵי הַבְּדִיקוֹת שְׁלִפְנֵי וְאַחֲרֵי תְּשֻׁמִּישׁ נְחֻשְׁבֶת הִיא פְּוֶסֶת וְאֵין הָאִשָּׁה צְרִיכָה לְבַדֵּק בְּאוֹתָם יָמִים שְׁוֹדָאֵי לֹא תֵרְאָה בָּהֶם. וְכֵן נְחֻשְׁבֶת קְבִיעוֹת זֹאת, שְׂאֵם בְּדָקָה בְּעֵלֶת וְסֵת שְׂאֵינוֹ קְבוּעַ בְּיָמִים אֵלוֹ לְפָנֵי וְאַחֲרֵי תְּשֻׁמִּישׁ, וְלֹא מְצָאָה דָם בְּשִׁלְשׁ הַפְּעָמִים הָרֵאשׁוֹנוֹת - לְבַעֲלַת וְסֵת שְׂאֵינוֹ קְבוּעַ, אֵין הִיא מְחֻזְקֶת שְׁלֹא תֵרְאָה דָם בְּשִׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ, וְצְרִיכָה לַעֲשׂוֹת אֶת שְׁלֵשׁ הַבְּדִיקוֹת בְּיָמִים שְׁבָהֶם יֵשׁ חֲשֵׁשׁ שֶׁתֵּרְאָה. קְבִיעוֹת וְסֵת זוֹ נַעֲשִׂית עַל-יְדֵי שְׁלֵשׁ פְּעָמִים, דְּהֵינּוּ, אֵין הִיא צְרִיכָה לְחֲשֵׁשׁ וְלְבַדֵּק לְפָנֵי הַתְּאַרִיף הַמְּקַדֵּם בְּיוֹתֵר מִבֵּין שְׁלִשֶׁת הַתְּאַרִיכִים הָאֲחֵרוֹנִים שְׂרֵאֲתָהּ בָּהֶם אוֹ אַחֲרֵי הַמְּאַחֵר בְּיוֹתֵר[524] עֵי שׁו"ע ס' קפ"ו סעי' ג' וּבְחוּ"ד ש"ם..

דְּרֹךְ הַבְּדִיקוֹת

יט. כָּל הַבְּדִיקוֹת צְרִיכוֹת לְהִיּוֹת בְּדִיקוֹת פְּנִימִיּוֹת וּמְדַקְדְּקוֹת, בֵּין אֵלֶּה שְׁלִפְנֵי הַתְּשֻׁמִּישׁ וּבֵין אֵלֶּה שְׂאַחֲרָיו[525] רשב"א, ר"ן, שו"ע הרב ס"ק ו'..

כ. בְּגַד הַבְּדִיקָה - הָעֵד - צְרִיף לְהִיּוֹת מִבְּד לָבֵן וְרוֹף, אוֹ מְצָמֵר-גָּפֹן נְקִי[526] רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ד הל' ט"ו..

כא. אֶת הָעֵד שְׁלִפְנֵי הַתְּשֻׁמִּישׁ צְרִיכִים לְבַדֵּק מִיָּד, וְאַפְלוֹ לְאוֹר הַחֲשֻׁמֶל[527] עֵי רמ"א סעי' ב', ועי' בפ"ת ס' קפ"ו ס"ק ג' וטהר"י ס"ק ה' וד"ת ס"ק י"ב.. אַךְ אֶת הַבְּגָד שֶׁל אַחֲרֵי הַתְּשֻׁמִּישׁ אֵין צְרִיף לְרֵאוֹת מִיָּד אַחֲרֵי הַבְּדִיקָה, וְאַפְשָׁר לְרֵאוֹתוֹ בְּבִקָּר, וְעַד אוֹר הַיּוֹם מִתֵּר לָהֶם לְהִיּוֹת בְּיַחַד וְאַף לְשִׁמֻּשׁ[528] רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ד הל' י"ז. רמ"א ס' קפ"ו סעי' ב'..

כב. אִשָּׁה שְׁבַדְקָה לְפָנֵי תְּשֻׁמִּישׁ, וְלְפָנֵי שְׁהִסְפִּיקָה לְרֵאוֹת אֶת בְּגַד הַבְּדִיקָה אֲבָד אוֹ הִתְלַכְלָךְ בְּמִשְׁהוֹ אַחֵר - צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְבַדֵּק[34]. וְכֵן אִשָּׁה שְׁבַדְקָה עֲצָמָה בְּבִגְד מְלַכְלָךְ וְכִדוּמָה, שְׂאֵי-אֲפָשָׁר לְקַבֵּעַ עַל-פִּיּוֹ אֵם הִיא טְהוֹרָה אוֹ לֹא - צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְבַדֵּק. וְעַיִן בְּפִרְק ב' סְעִיפִים ח' ט' י' מָה הֵם בְּגָדִים בְּדוּקִים וְשְׂאֵינָם בְּדוּקִים.

כג. רְשָׁאִים הָאִשָּׁה וְהַבַּעַל לְבַדֵּק בְּאוֹתוֹ בְּגַד[529] שׁו"ע ס' קפ"ו סעי' ד'. ועי' ערוה"ש ש"ם אות י"ז-י"ח..

פְּרָק ט - אִשָּׁה שְׁנִטְמָאָה בְּאַמְצַע תְּשֻׁמִּישׁ

א. אִשָּׁה שְׁמִרְגִּישָׁה בְּאַמְצַע הַתְּשֻׁמִּישׁ שֶׁהִיא נְטִמָּאת - צְרִיכָה מִיָּד לְהוֹדִיעַ לְבַעֲלָהּ, וּבַעֲלָהּ צְרִיף לְפָרֵשׁ מִמֶּנָּה בְּהַקְדָּם הָאֲפָשָׁרִי. וְעַם זֶה עָלָיו לְפָרֵשׁ כְּשֶׁהֵאָבֵר מֵת (לֹא קֶשֶׁה), כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה בִּיצִיאָתוֹ מִמֶּנָּה. וְכִשְׁהוּא מְחַכָּה שְׁהֵאָבֵר יָמוֹת, לֹא יִשְׁעַן עָלֶיהָ וְלֹא יִגַּע בָּהּ, אֲלֹא יִסְמָךְ עַל יָדָיו וְרִגְלָיו כְּדֵי שְׁלֹא יִהְיֶה מִמֶּנָּה כְּלָל, וְיִמְלֹא רֵתֶת וּפְחַד עַל הָעֵבֶרָה שְׁבָאָה לְיָדוֹ[530] רמ"א ס' קפ"ה סעי' ד'..

ב. גם האשה צריכה להזהר שלא להשמיט מתחת לבעלה ולא לדחוק בו לפרש כשאברו עדין קשה^[531] פ"ת שם ס"ק י"ד..

ג. כל זה דוקא בדם-נדה, אבל כשהאשה מרגישה שדם-בתולים שותת ויורד בבעילת-מצוה - אין הבעל צריך לפרש באבר מת, אלא יכול לגמור ביאתו פרגיל, ויכול לפרש באבר חי^[532] שו"ע סי' קצ"ג והחוננים עליו..

ד. אם הבעל פרש מאשתו שפרסה נדה בשעת תשמיש במזיד באבר קשה - חייב פרת. ואם היה שוגג ולא ידע שאסור לפרש באבר קשה - צריך להתענות ארבעים יום לכפר על מעשהו. וארבעים יום אלו אינם צריכים להיות רצופים, אלא יומים בכל שבוע, כגון שני וחמישי. ויתענה רק מעלות השחר עד צאת הכוכבים, ובלי להתענות לא יאכל בשר ולא ישתה יין. ויש להחמיר בתשובה. וכל המרבה לשוב זכות היא לו^[533] רמ"א סי' קפ"ה סעי' ד'.. ואין התענית עקר אלא התשובה, רק כדי שייכל להתודות ולומר "חטאתי עויתי פשעתי" בשברון לב, צריך האדם לצום. וירבה בקריאת תהלים ובנתינת צדקה כדי שיזכר חטאו^[534] עי' פ"ת ס"ק י"ב, ועי' דעת כהן סי' ע"ב.. וכשיפרש צדקה יאמר "הרי זה במקום קרבן חטאת", ולא "הרי זה חטאת"^[535] דעת כהן שם.. וראוי שיקרא את פסוקי התורה המדברים בקרבן חטאת כדי שיעלו לו בקרבן, כמו שנאמר: "ויגשלהמה פרים שפתינו"^[536] הושע י"ד, ג', ועי' טהרת ישראל ס"ק ל"ד..

ה. יכול האדם לצום יומים רצופים במקום הארבעים יום שאינם רצופים^[537] שו"ע או"ח סי' תקס"ח וכה"ח שם, וכה"ח סי' של"ד ס"ק קמ"ז, ואדם בריא צריך שלשה ימים רצופים^[538] רמ"א שם. ועי' זב"צ שם ס"ק כ"ט.. וכל אדם יפזר את צומו פפי שיראה שיועיל לו יותר לתשובה^[539] עי' פ"ת ס"ק י"ב..

ו. אדם שנסה לצום ולא הצליח, יכול לפדות את צומו בצדקה. העשיר ירבה והדל ימעיט, וסכים הצדקה יהיה כזה שצער הפרדה ממנו יהיה שוה לצער התענית^[540] רמ"א שם. ועי' מ"ב סי' של"ד ס"ק פ"א.. ויש אומרים שישונה לשעור כסף שאפשר לקנות בו קרבן חטאת^[541] עי' שו"ע סי' של"ד סעי' כ"ו וכה"ח שם..

ז. כל סדר התשובה הזה הוא רק לאיש ולא לאשה, כי אף שגם האשה נהנתה ביציאתו ממנה באבר קשה - היא לא עשתה מעשה והרי היא כאנוסה ואין להחמיר עליה^[542] רמ"א סי' קפ"ה סעי' ד', זב"צ ס"ק ל"ז, אבל אם האשה נשמטה מבעלה בשוגג, כגון שלא ידעה שאסור לה להשמיט, או שסיעה לו לפרש, או שאמרה לו לפרש בקשוי - חייבת היא בכל סדר התשובה דלעיל^[543] עי' פ"ת שם ס"ק י"ד וזב"צ שם ס"ק ל"ג..

ח. אף-על-פי שדרגה התשובה פתובה לעיל, ראוי שישאלו לחכם על סדר התשובה המתאים להם, פי שונה היא דרגה התשובה מאדם לאדם.

ט. כל הדין הנ"ל הוא אם שמשו שלא בזמן וסתה בשעה שמתר להם לשמש, והאשה ראתה והבעל פרש בשוגג באבר קשה. אבל אם פרש הבעל באבר קשה וידע שאסור לפרש, או שמשו במזיד בשעת וסתה, או שמשו בעונה שאסור להם לשמש בה (ואפלו אם אין לאשה וסת קבוע), וראתה האשה בשעת התשמיש - ענש שניהם, האיש והאשה, קשה מנשוא, ויש אומרים שיעליהם להתענות פ"ב יום, ויש אומרים ע"ב יום ועוד תקונים. ולמעשה צריכים הם לשאל שאלת חכם על תקנותם^[544] עי' שער רוה"ק סדר התיקונים וכה"ח או"ח סי' של"ד ס"ק קמ"ה וחת"ס סי' קנ"ה..

י. אם שְׁמֵשׁוּ בְּהֵתֵר, דְּהֵינּוּ שְׁלֵא בְּשַׁעַת וְסִתְּהָ, וּמִצְאוּ אַחַר הַתְּשִׁמִּישׁ כְּתָם אוֹ דָם, אֶפְלוּ בְּאִפְּוּ שְׁוֹדְאִי הֵיִתָּה טְמֵאָה בְּשַׁעַת תְּשִׁמִּישׁ - הֲרִי הֵם כְּאֲנוּסִים וְלֹא כְּשׁוֹגְגִים, וְלִכְּוֹן אֵינָם צְרִיכִים כְּפָרָה לֹא הִבְעֵל וְלֹא הָאֲשָׁה, וְלִהְפֹּךְ, אֲסוּר לְהַחְמִיר עֲלֵיהֶם וְלְהַצְרִיכֵם לַעֲשׂוֹת תְּשׁוּבָה עַל כֵּן, כְּדִי שְׁלֵא יִנְקָפּם לְבָם וְיִמְנְעוּ פְעַם אַחֲרֵת מִתְּשִׁמִּישׁ מִחֻשׁשׁ דּוּמָה[545] רמ"א סי' קפ"ה סעי' ד', ועי' שו"ע הרב סי' קפ"ד ס"ק י"ד ודעת כהן סי' ע"ג..

רואה מחמת תשמיש

יא. אֲשָׁה שְׁרָאָתָה דָם מִחֻמַּת תְּשִׁמִּישׁ שְׁלֵשׁ פְּעָמִים רְצוּפוֹת - אֲסוּרָה עַל בְּעֻלָּה וְצְרִיכָה לְהִתְגַּרֵּשׁ מִמֶּנּוּ, אוֹ שְׁצְרִיכָה בְּדִיקָה מִיְחֻדָּת. וְכִדִּי לְמַנְעַ מִצָּב כְּזֶה - בְּכָל פְּעַם שֵׁישׁ חֻשׁשׁ שְׁאֲשָׁה רואה מחמת תשמיש, יִגְשׁ הַזּוּג מִיָּד לְחֻכְם לְפָנָי שֵׁישׁ מִשּׁוּ פְעַם נּוֹסֶפֶת (וְאֶפְלוּ בְּמַעֲבַרְתּוֹ וּמִיְנִיקָה[546] פ"ת סי' קפ"ז ס"ק ה'), כִּי מִיָּד עִם רְאִיתָ דָם מִחֻמַּת הַתְּשִׁמִּישׁ בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹנָה עֲלֵיהֶם לְדַעַת כִּי צָד לְהִתְנַהֵג בְּבִיאָה הַשְּׁנִיָּה. כְּמוֹ כֵּן יֵשׁ מְקָרִים בְּהֵם צְרִיךְ לְהִבְדֹּק בְּדִיקָה רְפוּאִית. וְלַעֲתִים יֵשׁ חֻשׁשׁ שְׁבְּדִיקָה רְפוּאִית לֹא תִנְעָזֵר וּבְפֻרְט אִם יִחְזֹר מְקָרָה זֶה מְסַפֵּר פְּעָמִים (וְעַיֵן פְּרָק ח' סעיף ט"ו).

יב. דִּין בְּתוּלָה שְׁרָאָתָה דָם מְסַפֵּר פְּעָמִים, נִכְתָּב לְקַמּוֹן בְּ"דִינֵי כֹלָה".

פרק י - דיני כלה

טהרת הכלה

א. אֲשָׁה שְׁמַצִּיעִים לָהּ הַצָּעַת נִשׁוּאִין וְקוֹבְעִים אֶתָּה זְמַן לְנִשׁוּאִין, עֲלוּלָה לְרֵאוֹת דָם מִחֻמַּת הַתְּרַגְּשׁוֹת וְחַמוּד. דָם זֶה נִקְרָא "דָם-חַמוּד", וְדִינוֹ כְּכֹל דָם-נְדָה אַחֲרָ[547] דִּינִים אֵלוֹ רֵאוֹי בְּמִיּוּחַד לְלַמּוּד עִם הַבִּקִּי בְּהֵם לְמַעֲשֵׂה.. מֵאַחַר שְׁדָבֵר זֶה הוּא שְׁכִיחַ, וְקוֹשֶׁה לְבַדֵּק אִם אָכַן הָאֲשָׁה רְאָתָה "דָם-חַמוּד", כִּי אֶפְשָׁר שְׁרָאָתָה דָם וְאֵבֶד, אוֹ שֶׁהִתְעַרַב עִם לִיחָה אַחֲרֵת - קָבְעוּ חַז"ל שְׁבְּכָל מְקָרָה שֶׁל הַצָּעַת נִשׁוּאִין וְקָבִיעַתָם, נְטִמַּאת הָאֲשָׁה. וְהִיא טְמֵאָה אִף אִם הֵיִתָּה צְעִירָה אוֹ זְקֵנָה מְלֵרֵאוֹת דָם-נְדָה רְגִיל, וְאִף אִם בְּדָקָה עֲצָמָה בְּשַׁעַת קְבִיעַת תְּאָרֶיהָ הַנִּשׁוּאִין וְנִמְצְאָה נִקְיָה[548] שו"ע סי' קצ"ב סעי' א'. ועי' ט"ז ס"ק א'..

ב. מֵאַחַר וְדָם-חַמוּד הוּא רַק חֻשׁשׁ, כִּי אֶפְשָׁר שְׁלֵא תִרְאֶה דָם כְּלָל - קָבְעוּ חֲכָמִים בְּזִמְנָם קְלוֹת מְסִימוֹת בְּהִלְכוֹתֵינוּ. אִךְ בְּיָמֵינוּ קְלוֹת אֵלֶּה אֵינָן שְׁיָכוֹת, כִּי כָּל כְּלָה הַנִּכְנָסֶת לְחַפָּה טְמֵאָה טְמֵאָת-נְדָה בְּגִלְל רְאִיתָה הַחֻדְשִׁית הַרְגִילָה, שְׁהֲרִי אֵין הִיא טוֹבֵלֶת בְּיָמֵי וְנוֹקוּתָה אַחֲרֵי כָּל רְאִיתָ דָם, לְכֹן, לְפָנָי חֲפָתָה צְרִיכָה כָּל כְּלָה לְהִטְהַר מְ"דָם-נְדָה" מְלַבֵּד "דָם חַמוּד", וְאֵין שְׁיָכוֹת בָּהּ הַקְּלוֹת שֶׁל דָם-חַמוּד[549] תוה"ש סי' קצ"ב ס"ק ג'..

ג. כְּדִי לְהִטְהַר צְרִיכָה כָּל כְּלָה לַעֲשׂוֹת "הַפְּסֵק טְהָרָה" וְלִסְפֹּר וּלְבַדֵּק אַחֲרָיו שְׁבַעַת יָמִים נְקִיִּים וְאַחֲרֵי-כֵּן לְטַבֵּל, כְּמִבְּאֵר לְקַמּוֹן בְּדִינֵי טְהָרַת נְדָה. וְדִינָה שׁוֹנָה בְּמִקְצֵת בְּ"הַפְּסֵק טְהָרָה", בְּבְּדִיקוֹת וּבְשַׁבְּעַת הַנְּקִיִּים, וְכִדְלַקְמוֹן:

ד. הַפְּסֵק טְהָרָה - יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁכֹלָה יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת "הַפְּסֵק טְהָרָה" מִיָּד בְּסִיּוּם רְאִיתָה הַחֻדְשִׁית הַרְגִילָה, שְׁלֵא כְּאֲשָׁה רְגִילָה הַצְּרִיכָה לְהִמְתִּין חֲמִשָּׁה יָמִים מִתְּחִלַּת רְאִיתָה קִדָּם "הַפְּסֵק טְהָרָה"[550] ט"ז סי' קצ"ו

ס"ק ז'.. ויש אומרים שגם פלה צריכה להמתין חמשה ימים מתחלת ראיתה לפני שהיא עושה "הפסק טהרה".

אף-על-פי שההלכה פדעה הראשונה^[551] על חופת חתנים להר"ם דיני לבישת הלבון סי' י"א סעי' א' בסופו, נהגו להחמיר פדעה השנייה, ובלבד שלא יאלצו לדחות בגלל זה את הנשואין או את "בעילת המצוה" או יאלצו לעשות "חפת-נדה" וכדומה^[552] על ש"ך סי' קצ"ו ס"ק כ'..

ה. בדיקות - בדיקותיה של פלה בתולה שונות מבדיקות אשה רגילה, שאשה רגילה צריכה לבדק בחורים ובסדקים, ובתולה - שקשה לה לבדק בעמק - בודקות בדיקה יסודית עד מקום שידה מגעת. אך כמובן אינה יכולה להסתפק בקנוח בלבד^[553] ב"ח סי' קצ"ב, בא"ח ש"ש צו ט"ו, חופת חתנים סי' ב' סעי' ד'..

ו. שבועה נקיים - גם פלה צריכה בדיקה כל יום ויום משבעת הנקיים פאשה רגילה, בקר וערב (עין פרק י"ד סעיף ג'). ואם מתוך אנס או שכחה בדיקה יומיים או שלשה מתוך השבעה, וביניהם היום הראשון והשביעי - עלתה לה הבדיקה. ואם שכחה גם ימים אלה - תשאל שאלת חכם^[554] על שו"ע סי' קצ"ו סעי' ד' ובב"י ובפ"ת ס"ק ו'-ז'.. וחמורות בדיקות אלו, בכל יום, מבדיקות אשה רגילה, כי יש החוששים שמא חמדה וראתה אחרי "הפסק טהרה"^[555] על ב"י סי' קצ"ב, ועי' ש"ך ס"ק ב' ותוה"ש ס"ק ג'.. אם גמרה לספור שבועה נקיים לפני יום הטבילה - צריכה להמשיך ללבש לבגים ולבדק עד יום הטבילה.

ז. טבילה - יש להסמיק את הטבילה ל"בעילת-מצוה" ככל האפשר, כדי לבטל את החשש שמא ראתה הפלה מחמת חמוד ביניהן. ואם הרחיקו את "בעילת המצוה" מהטבילה - צריכה הפלה להמשיך ללבש לבגים ולבדק עצמה בכל יום, בקר וערב, עד "בעילת המצוה", ואפלו אם התאחרה יום או יומיים בלבד^[556] על ב"י סי' קצ"ב.. ואף שיש אומרים שעד ארבעה ימים אחרי הטבילה אין הפלה צריכה לבדק כל יום ויום עד הבעילה, נוהגים פדעה הראשונה^[557] על רמ"א סי' קצ"ב סעי' ב', ב"י שם, ט"ז שם ס"ק ה' וש"ך ס"ק ו'. ועי' חכמת אדם כלל קט"ו אות ג', וסדרי טהרה סי' קצ"ב סעי' ח', ולחור"ש ס"ק י"א.. ובדיעבד, אם לא בדקה הפלה את עצמה בין הטבילה לבעילה - מתרת לבעילה¹¹.

ח. אם לאחר שהתחילה לספור שבועה נקיים בטלו את הנשואין מחמת איזו סבה, ולאחר זמן נקבעו נשואין מחדש - צריכה לספור שבועה נקיים נוספים כדין פלה, ואין מועיל לה מה שספרה שבועה נקיים לפני כן, אף-על-פי שלא ראתה טפת דם בין הבטול לקביעה^[558] שו"ע סי' קצ"ב סעי' ג', ט"ז ס"ק ו'.. וכל כן למה? כי בקביעת הנשואין ישנה התרגשות חדשה וחשש חדש לדם-חמוד.

ט. אם נדחו הנשואין ובעת הדחיה נקבע תאריך חדש - אין הפלה צריכה לספור שבועה נקיים מחדש, כי אין פאן חמוד חדש^[559] ט"ז ס"ק ו', אך צריכה בדיקה בין הטבילה לבעילה פדלעיל (כל זה בתנאי שלא ראתה בינתים דם).

י. אם דחו את הנשואין ולא קבעו תאריך אחר - תשאל שאלת חכם^[560] על ש"ך סי' קצ"ב ס"ק ו'-ז' ופ"ת ס"ק ו'..

מנהגים שלפני החפה

יא. את תאריך הנשואין רצוי לקבע למספר ימים לפני זמן הראיה המשער, פי לפעמים מחמת התרגשות מקדימה ראיתה. כמו כן רצוי לא לקבע את התאריך באפן שתראה את ראיתה לפני שתטהר מדם

הבתולים. לפיכך עליה להתיעץ עם רבנית מנסה לקביעת תאריך הראיה הבאה, תאריך החפה ושאר דברים הנחוצים לה.

יב. בימינו שתאריך הנשואין נקבע בדרך-כלל זמן רב לפני הנשואין, אין לתלות את ההרגשות שלפני החפה בקביעה זו בלבד, אלא במעשה אחר הסמוך לחפה שמסמל או מתחיל את ההכנות המעשיות לחפה^[561] שו"ע סי' קצ"ב סעי' ב'..

מנהגים שונים יש בדבר: יש נוהגים לעשות סעודת שמחה בשבת שלפני ה"הפסק טהרה", כדי שמתחילת ההכנות לשבת זו ועד לחפה יעברו די ימים שתוכל לספור ולטבל בהם^[562] הרשב"א במשמרת הבית, בית ז' שער ב'. תוה"ש סי' קצ"ב ס"ק ד'.. ויש נוהגים שאמו של החתן באה ובגדיה מיני מאפה לפלה ביום בו צריכה הפלה לעשות "הפסק טהרה" לפני השקיעה, וזאת תהיה פעין "תביעה לנשואין". אחרי בקור זה תעשה הפלה "הפסק טהרה"^[563] ע"פ הרשב"א הנ"ל. ועי' ד"ת סי' קצ"ב ס"ק י"ג.. וראוי לנהג באחד ממנהגים אלה.

יג. יש נוהגים שלא לתארו החתן והפלה זה עם זה שבועה ימים קדם החפה^[564] ספר המנהגים לחב"ד, מנהגי נשואין, כדי שלא תראה הפלה בימים אלה דם-חמוד. ויש נוהגים שלא להתראות בשבוע החתונה בלבד. ולשני המנהגים מתר לשוחח בטלפון. ויש שאינם נוהגים בחמרות אלו כלל. וכל זוג וזוג ינהג בזה כמנהג אבותיו. ובשעת הצורך נתן להקל בדבר, פי מהדין אין זה מעבב.

תענית

יד. חתן וכלה הנכנסים לחפה מתענים ביום חפתם. ושני טעמים לכך:

א) כי ביום הזה מתכפרים עוונותיהם וצריכים הם להזדכך ולחזר בתשובה לשם כך, והתענית הרי היא פפרה במעוט חלבם ודמם ומעוררתם לתשובה.

ב) כדי שיפנסו לחפה בכבד-ראש ולא מתנוף אכילה ושתיה ושכרות. ולטעם זה אינם צריכים להתענות אלא עד אחר החפה וברכות הנשואין, אף אם נעשתה החפה בעוד יום.

טו. יש מהספרדים שנהגו להתענות ביום שקדם החפה, ויש שנהגו שרק החתן מתענה, ויש שלא נהגו להתענות כלל. וכל אחד ינהג כמנהג אבותיו בזה, ובלבד שיקפידו להפנס לחפה בכבד-ראש ומתנוף חזרה בתשובה^[565] רמ"א אה"ע סי' ס"א. ועי' באורך בשדי חמד מערכת חתן וכלה אות ד'. ועי' שם עוד טעמים לכך..

חפת-נדה

טז. במקרה שהפלה נטמאה לפני כניסתה לחפה, ואין אפשרות לדחות את החפה - עושים "חפת-נדה". ואף שיש דעה שאין לערוך "חפת-נדה" - אין פוסקים פדעה זו. רק יש להודיע לחתן ולרב לפני החפה שהפלה נדה, ויש ללמד את החתן והפלה דינים מיחדים השייכים למקרה זה^[566] שו"ע אה"ע"ז סי' ס"א סעי' ב', ר"פ יו"ד ח"ב ס"כ, שער המפקד הלכות קידושין סי' י"א..

יז. מן הדין אסור לאדם לגעת באשתו נדה, ולא עוד אלא שאסור לו גם להושיט דבר מידו לידה^[567] שו"ע סי' קצ"ה סעי' ב'.. וחתן שפלתו פרסה נדה, כיצד יעשו את מעשה הקדושין? למסר את הטבעת במישרין - הרי היא נדה. למסר על-ידי אדם אחר - תעלב הפלה ביום שמחת לבה, בכך שיפירו פלם שהיא נדה.

לפתרון בעיה זו הצעו מספר אפשרויות:

יש אומרים שיזרק את הטבעת לתוך ידה וישתדל שלא יכירו בכך הנאספים. ואף שדבר זה אסור בנדה רגילה, כאן התירו, כי "גדול כבוד הבריות שדוחה לא-תעשה שבתורה" [568] ברכות י"ט ע"ב..

ויש אומרים שתלבש האשה כפפות ויניח החתן את הטבעת על אצבעה העטופה בכפפה [569] שדי חמד מערכת חתן וכלה אות כ"ו..

ויש אומרים שיכול להניח את הטבעת על קצה אצבעה, ואין לחשוש להרהור, כי במעמד החפה רבים נאספים בו, ואין דעת החתן נתונה להרהור, ואין בכך אסור גמור של מסירה מיד ליד, כי עדין אינה אשתו ממש, וזוהי מסירה בשנוי, ובגלל כבודה של הפלה הקלו בכך, אף שלא היו מקלים במקום אחר. ונוהגים פדעה ז' [570] עיקרי הד"ט סי' כ"א סעי' ד', חנא וחיסדא, ועי' שד"ח שם, ועי' באר היטב אה"ע סי' ס"א ס"ק ח', רק שיזהר החתן מאד להניח הטבעת על קצה אצבעה ושללא יגע בה כלל.

יח. כשהפלה טהורה נוהגים שאת כוס היין הראשונה של הקדושין משקה את הפלה אמה, ואת כוס היין השנייה של השבע ברכות שבחפה משקה החתן את פלתו. וכשהפלה נדה, תשתדל אם הפלה להשקותה גם את הכוס השנייה.

חדר יחוד' בחפת-נדה

יט. מתיר לבעל להתיחד עם אשתו כשהיא נדה רק כאשר בא עליה פעם אחת, כי אז יצרו לא תקיף כל כך, אבל חתן שנשא את אשתו כשהיא נדה, או שפרסה נדה אחרי החפה לפני שהספיק לבוא עליה - אסור לו להתיחד עמה [571] שו"ע סי' קצ"ב סעי' ד'.. לכן אין לחתן להתיחד עם פלתו הנדה ב"חדר יחוד", לנוהגים לעשותו אחר החפה. אולם אין לבטלו לגמרי, כדי שלא ירגישו האנשים שהפלה נדה, לכן יהיה אדם נוסף ב"חדר היחוד" עוד לפני כניסתם אליו, או שיודיעו לעדים שהדלת של "חדר היחוד" אינה נעולה ולא יהיה בכך משום יחוד, ולא ירגישו האורחים שהפלה נדה.

חדר יחוד' לטובלת ביום

כ. כל טובילה של אשה רגילה היא בסוף שבועת הנקיים בלילה, ואין היא יכולה לטבל ביום, לא ביום השמיני ובנדאי שלא ביום השביעי. ואף שמדין תורה יכולה אשה לטבל ביום השביעי לספירתה בבקר, וגזרו חכמים שלא לטבל עד הלילה, שמא תשמש אחר הטבילה ותראה אחר-כך במשך היום דם, וראית דם (עד הלילה) מטמאת אותה מפאן ולהבא וגם מבטלת את טבילתה למפרע ונמצא ששמשו עם בעלה בהיותה נדה, לכן אסרו עליה לטבל ביום השביעי כדי שלא תשמש באותו יום. וגזרו גם שלא לטבל ביום השמיני, אף שלא שיך החשש דלעיל - שמא יראה בנותיה וכדומה ויטעו לחשב שטבילה ביום מתרת, ותבאנה לטבל ביום השביעי [572] שו"ע סי' קצ"ד סעי' ג' ה'..

כל דין זה שיך באשה נשואה שבעלה יכול לבוא עליה מבעוד יום, אבל פלה הנכנסת לחפה בלילה, יכולה בשעת דחק גדולה מאד לטבל ביום השביעי, כאשר נקבעו כבר הנשואין. והסבה להתיר זה היא, שממילא לא יוכל החתן לבוא עליה עד הלילה, ואין מקום לגזרת חכמים במקרה זה [573] שם סעי' ה' ורמ"א שם סעי' ג' ונושאי הכלים שם. ועי' ר"פ ח"ד סי' י"ט..

כא. כְּשֵׁטוּבֹלֶת הַפֶּלֶה בַּיּוֹם הַשְּׂבִיעִי, יֵשׁ לְהַקְפִּיד שְׁלֹא תִתְיַחַד עִם הַחֶתֶן בַּ"חֹדֶר הַיְחִיד" לִפְנֵי "צֵאת הַכּוֹכָבִים", שְׁאֵם לֹא כֵן חֲזָרָה גְזֵרַת חֲכָמִים לְמִקּוּמָה[574] עַי' ר"פ ש.ם. וְאֵם קָבְעוּ חֲפָה לִפְנֵי הַשְּׂקִיעָה, יְדָחוּ אֶת "חֹדֶר הַיְחִיד" לְלִילָה, אוֹ שִׁיכְנִיסוּ לְתוֹכוֹ מִקֹּדֶם אָדָם נוֹסֵף, כְּדִלְעִיל.

יְחִיד אַחַר הַנְּשׂוּאִין

כב. כְּפִי הַפְּתוּב לְעִיל, אָסוּר לְחַתֵּן לְהִתְיַחַד עִם פִּלְתוֹ-אֲשֶׁתוֹ הַנִּדָּה כְּשֵׁלֹא בָּא עָלֶיהָ עֲדִין. בְּמִקְרָה כְּזֶה יִישָׁן הַחֶתֶן בֵּין הָאֲנָשִׁים וְהַפֶּלֶה בֵּין הַנְּשִׁים, כְּפִי שִׁיתְבָּאָר לְקַמּוֹן.

כג. יֵשׁ מִקְרָה בּוֹ מִתָּר לְחַתֵּן לְהִתְיַחַד עִם פִּלְתוֹ הַנִּדָּה. וְהוּא כְּאֲשֶׁר הִיְתָה פִּלְתוֹ טְהוּרָה בְּשַׁעַת הַנְּשׂוּאִין, וְדָחוּ הַחֶתֶן אוֹ הַפֶּלֶה אֶת זְוִיגָם לְעֵת יוֹתֵר מְאֻחָרָת, וּבִינְתִים רָאָתָה הַפֶּלֶה דָּם. הַסִּבָּה לְהִתֵּר זֶה, כִּי נִרְאָה בְּעִלְלֵי שְׁחַתָּן זֶה אִין יִצְרוּ תוֹקֵפוֹ, וְאִין חֲשִׁשׁ שִׁיבּוֹא עָלֶיהָ בְּנִדְתָּהּ[575] רמ"א ס' קצ"ב סעי' ד'..

וְכָל זֶה כְּאֲשֶׁר לֹא בָּעַל הַחֶתֶן בְּגִלְלֵי שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ, אֲבָל אִם לֹא בָּעַל בְּגִלְלֵי גוֹרְמִים חִיצוֹנִיִּים, כְּמִנְהַג שְׁטוּת הַמְּאֻחָרִים אֶת הַבְּעִילָה, אוֹ חֹסֵר יָדַע, אוֹ שְׁלֹא הָיוּ בְּבִיתָם, אוֹ שֶׁהַפֶּלֶה לֹא הִיְתָה מוֹכֵנָה מִסְפִּיק מִבְּחִינָה נְפִשִׁית וְכדוּמָה, אוֹ מִחֻמַּת עֵיפּוּת הַחֶתֶן, וְאַחַר-כֵּן פִּרְסָה נִדָּה - אִין לוֹ לְהִתְיַחַד עִם פִּלְתוֹ הַנִּדָּה, שְׁמָא יִתְגַּבֵּר עָלָיו יִצְרוֹ וְיַבְעִלְנָה בְּנִדְתָּהּ[576] ש"ך ס' קצ"ב ס"ק י"א..

יֵשׁ חוֹלְקִים וְאוֹמְרִים, שֶׁבְּכָל מִקְרָה בּוֹ לֹא בָּעַל הַחֶתֶן אֶת פִּלְתוֹ אֶף שֶׁהָיָה יָכוֹל, אָסוּר לוֹ לְהִתְיַחַד עִמָּהּ בְּנִדְתָּהּ. כִּי אֶף שֶׁהִתְגַּבֵּר עַל יִצְרוֹ מִסְפֵּר יָמִים, אִין זֹ הוֹכַחָה שִׁיִּצְרוֹ לֹא יִגְבֵּר עָלָיו כְּשֶׁתְּהִיָּה אֲשֶׁתוֹ נִדָּה, לְכֵן אָסוּר לָהֶם לְהִתְיַחַד[577] ט"ז ס' קצ"ב ס"ק ז'.. לְהִלְכָה נִפְסַק בַּדְּעָה הָרֵאשׁוֹנָה, וְהַמְחִמִּיר תְּבֹאָה עָלָיו בְּרַכָּה[578] רמ"א ס' קצ"ב ס"ק ד'.. וּמֵאַחַר וְהַחְלוּקִים הֵם דְּקִים, יִשְׁאַלּוּ שְׁאֵלֶת חֲכָם[579] אַחֲרוֹנִים. וְעַי' חוֹפֵת חַתָּנִים ל'ר רְפָאֵל מִלּוּדִילָה דִּינִי נִדָּה סִימָן א' סעי' א'..

כד. אָסוּר יְחִיד שֶׁל חֶתֶן עִם פִּלְתוֹ הַנִּדָּה הוּא בֵּין בַּיּוֹם וּבֵין בְּלִילָה[580] עַי' שו"ע אה"ע ס' כ"ב.. וְחִמּוּר הוּא מֵאַסוּר יְחִיד עִם אִשָּׁה שֶׁאַסוּרָה עָלָיו, שֶׁכָּאֵן צְרִיכִים הֵם שְׁתֵּי שְׁמִירוֹת - "הוּא יִישָׁן בֵּין הָאֲנָשִׁים, וְהִיא יִשְׁנָה בֵּין הַנְּשִׁים"[581] שו"ע ס' קצ"ב סעי' ד'..

וּבְשְׁתֵּי שְׁמִירוֹת אֵלוֹ חִלּוּקוֹת הַדְּעוֹת:

יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִין צְרִיכִים לְהִיּוֹת עִם הַחֶתֶן אוֹ הַפֶּלֶה מִסְפֵּר אֲנָשִׁים, אֲלֵא מִסְפִּיק אֶחָד לְחַתֵּן וְאֶחָד לְפֶלֶה, קָטָן אוֹ קָטָנָה בְּגִי דְעָה[582] רמ"א ש.ם. וְעַי' ב"ח וּש"ך ש.ם בַּעֲנִין גִּיל קָטָן.. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁצְּרִיכִים שְׁנֵי שוֹמְרִים לְכָל אֶחָד[583] לְשׁוֹן הַרַב"ד בְּשַׁעַר הַפְּרִישָׁה, וְעַי' ב"י, וְכֵן מִשְׁמַע מִלְּשׁוֹן הַשׁו"ע.. וְנִהְיֶה לְהַקְלֵי כְּדִעָה הָרֵאשׁוֹנָה, כְּשֶׁכָּל אֶחָד יִישָׁן בְּחֹדֶר אַחֵר נְעוּל[584] עַי' פ"ת ס' קצ"ב ס"ק ז', וְעַי' חזו"א אה"ע ס' ל"ד סעי' ג'.. וְאִם הֵם יִשְׁנִים בְּאוֹתָהּ דִּירָה בְּחֹדְרִים נִפְרָדִים לֹא נְעוּלִים - צְרִיךְ הַחֶתֶן שְׁנֵי שוֹמְרִים וְהַפֶּלֶה שְׁתֵּי שוֹמְרוֹת; וְלִנְוֹהֲגִים כְּרַמ"א, מִסְפִּיק לְחַתֵּן שׁוֹמֵר אֶחָד וְלַפֶּלֶה שׁוֹמְרַת אַחַת, אֲבָל אִם יִשְׁנִים בְּשְׁתֵּי דִירוֹת נִפְרָדוֹת - אִינָם צְרִיכִים שְׁמִירָה כְּלָל[585] עַי' בַּחוֹפֵת חַתָּנִים ס' י' סעי' ב'..

כה. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁחֶתֶן וְכִלְתוֹ הַנִּדָּה הָאֲסוּרִים לְהִתְיַחַד אִינָם צְרִיכִים שְׁמִירָה בַּיּוֹם כְּלָל, וַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁבַּיּוֹם צְרִיכִים שְׁמִירָה כְּמוֹ בְּלִילָה.

לְהִלְכָה: אִם אִין הֵם מְתַיַּחֲדִים, אִינָם צְרִיכִים שְׁמִירָה כְּלָל; וְכִשְׁיָהֶם מְתַיַּחֲדִים, נִהְיֶה לְקַחַת קָטָן כְּשׁוֹמֵר לְחַתֵּן וְקָטָנָה לְפֶלֶה[586] עַי' בַּרמ"א ש.ם.. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן רְצוּי שִׁישְׁאָלוּ שְׁאֵלֶת חֲכָם.

בעילת-מצוה

כו. הבוועל את הבתולה - בוועל "בעילת-מצוה" וגומר ביאתו ופורש מיד, ואחר-כך טמאה האשה מדם הבתולים כאלו היה זה דם-נדה. ומכיון שאין זה דם-נדה ממשי, דיניו שונים מעט:

כז. בבעילת מצוה יכול הבעל לגמר ביאתו פרוצונו באבר חי או מת, אף-על-פי שפלתו רואה דם-בתולים^[587] שו"ע סי' קצ"ב סעי' א' וש"ך שם. ואין הוא צריך להפסיק באמצע המעשה ולפרש באבר מת כדין בוועל אשה שראתה דם-נדה תוך כדי תשמיש^[588] עי' פרק ט' דיני רואה מחמת תשמיש..

כח. אחר בעילת מצוה, האשה טמאה כנדה מדם הבתולים. ואף אם בדקה את עצמה ולא מצאה דם-בתולים - טמאה, שטמא יצאה טפת דם ואבדה, או כסתה בשכבת-זרע^[589] עי' רשב"א בתורת הבית, ב"ז ש"ב.. ונוהג עמה כנדה גמורה בכל דיני ההרחקות שפירוטו בפרק ה', כולל הרחקת המטות, אלא ששנדה גמורה אסור לו לשכב על מטתה אף כשאינה על המטה, וכלה זו, מתר לו לשכב על מטתה כשאינה במטה^[590] שו"ע סי' קצ"ג סעי' א'. ועי' תוה"ש ס"ק א'..

כט. כדי להטהר אחר בעילת מצוה, צריכה היא ככל אשה לעשות "הפסק טהרה" ולספור שבועה נקיים ולטבל. אך קלא אחת יש לה - שיכולה לעשות "הפסק טהרה" ביום הרביעי לשמושה, ולהתחיל בספירת שבועה נקיים ביום החמישי והוא יחשב היום הראשון לשבעת הנקיים^[591] ט"ז סי' קצ"ג ס"ק ד'. ועי' הטעם בט"ז סי' קצ"ו ס"ק ה'. ועי' בא"ח ש"ש צו ח' וחס"ל סי' קצ"ג.. אולם אם תראה אחרי הבעילה דם-נדה - תצטרך לספור חמשה ימים לפני שבעת הנקיים ככל אשה רגילה. חמשה ימים אלו יתחילו מהבעילה, כיון שפבר היתה טמאה משעת בעילת המצוה.

ל. אם תמצא האשה בבדיקותיה, ב"הפסק טהרה" ובשבעת הנקיים, כתמים מפצעי הבתולים שאינם ממקור דמיה - דינם כפצעים רגילים^[592] עי' לעיל בדיני פצעים. בפרק ד' סעיף ח' והלאה.. אך לא תפסק במקרים אלה לבדה, אלא תשאל שאלת חכם.

לא. אם לא גמר הבעל ביאתו בבעילת המצוה ולא ראתה הפלה דם, כגון שבדקו עצמם מיד אחר התשמיש ולא מצאו - יש אסורים^[593] שו"ע סי' קצ"ג סעי' א', ויש נוהגים להקל ולהחשיבה כטהורה, וכן נוהגים^[594] עי' בא"ח ש"ש צו י"ט ודרכי תשובה ס"ק ח' וסדרי טהרה ס"ק ג'.. אבל אם גמר ביאתו - צריך לפרש ממנה אף-על-פי שלא ראתה דם^[595] רמ"א סי' קצ"ג סעי' א'.. אלא שבהגדרת "גמר ביאה" נחלקו הפוסקים 48, לכן אין לחתן להקל במקרה כזה, רק אחרי שאלת חכם^[596] עי' ציץ אליעזר חלק ט"ז סימן ע' עמ' ק"פ הערה ג'..

לב. כל זה הוא דוקא לאחר מעשה, אבל לכתחלה יזהר כל חתן שלא לשחוק בכלתו 47, אלא יגמר את הביאה בפעם הראשונה, כי אחרת עלול הוא להסתבך בבעיות:

(א) אפטר שפלתו תראה דם בפעם הזאת ותאסר עליו, ותראה דם גם בפעם השנייה, כי ישארו בתולים, ותאסר עליו גם אחרי הבעילה השנייה.

(ב) אם לא תראה הפלה דם בביאה ראשונה פזאת - תהיה אסורה עליו אחר ביאה שנייה אף אם לא תראה דם, כי בפעם השנייה יהיה עקר הבעילה^[597] ד"ת סי' קצ"ג ס"ק ט'. ועי' טהר"י ס"ק ב'..

(ג) יש אומרים שאם לא גמר הבעל ביאתו אלא הערה בלבד ואחר-כך ראתה דם-וסת - אין לו להתיחד עם אשתו, כדין "חפת-נדה", אלא הוא יישן בין האנשים ואשתו בין הנשים, כדלעיל^[598] רש"ל ביש"ש

כתובות סי' ו'. ואף שאין הלכה כמותם [599] ע"י תרומת הדשן המובא ברמ"א סי' קצ"ב סעי' ד', יש לחוש לדעתם לכתחלה.

לכן יזהר כל חתן לגמור ביאתו בפעם אחת ובנחת, ולא לשחוק בכלתו.

ד- בתולים בביאות נוספות

לג. כלה בתולה שראתה דם בביאה ראשונה - נטמאת, אבל אין היא נאסרת על בעלה כאשה הרוואה דם- נדה מחמת תשמיש, שהרי דם זה שהיא רואה - דם- בתולים הוא. ולא ידוקא בביאה ראשונה, אלא כל פעם שתבעל כלה זו ותמצא דם בתולים, תהיה טמאה כמו נדה, אף לא תחשב פרוואה דם- נדה מחמת תשמיש שאסורה לבעלה.

כדי להטהיר תעשה בדיקת "הפסק טהרה" ביום הרביעי לשמושה, תספור שבועה נקיים ותטבל.

לד. כיצד תדע הפלה אם דם שראתה בשעת תשמיש דם- בתולים הוא או דם- נדה? אמרו חכמים: אם בכל פעם שתבעל אחר ביאה ראשונה תמצא דם - הרי הוא דם- בתולים. ואם פעם אחת תבעל ולא תמצא דם - פסק דם- הבתולים, ומעתה ואילך אם תמצא דם אחרי הבעילה מיד, יש לחוש שהוא דם- נדה ומחמת תשמיש [600] שו"ע סי' קפ"ז סעי' י"ג..

(ישנה אפשרות נוספת, שדם זה הוא דם- פצע, ונתן לבדק דבר זה כמפורט לעיל בפרק ד' בדיני דם- פצע, אולם אין להתיר במקרים פאלה מבלי לשאל שאלת חכם).

לכן ראוי לכל פלה ולכל חתן לבדק את עצמו אחרי "בעילת-מצוה" ולראות אם יש דם- בתולים. ואף- על-פי שמימלא הם טמאים כדלעיל, כדאי הדבר, שאם ימצא דם ב"בעילת-המצוה", וכן בבעילה שאחריה - דם הביאה השניה יחשב גם הוא כדם- בתולים [601] פ"ת סי' קפ"ז ס"ק נ"ד..

יש אומרים, שאף שלא נמצא דם בביאה ראשונה ונמצא בשניה - אין דם השניה דם- נדה אלא דם- בתולים [602] דרכי תשובה ס"ק קל"ה, אבל אם בשניה לא נמצא, אף שנמצא בראשונה - הדם שימצא בשלישית הריהו כדם- נדה, עד שיברר שדם זה הוא דם- בתולים או פצע.

זו שטת השלחן- ערוך [603] שו"ע סי' קפ"ז סעי' י"ג וב"ח שם. שראית דם בביאה השניה היא סימן לדם- בתולים.

לה. לדעת הרמ"א הפאב בבעילה הוא סימן לכך שזהו דם- בתולים. לשיטה זו, אם תראה האשה בביאה השניה דם - יחשב הוא כדם- בתולים רק אם היה לאשה פאב בשעת הבעילה, המוכיח שעדין נשארו הבתולים [604] רמ"א סי' קפ"ז סעי' י"ג ונושאי הכלים שם; אבל אם לא היה לה פאב או צער - יש לחוש שטמא הדם שראתה הוא דם- נדה שפא מחמת התשמיש, לכן תשאל שאלת חכם לפני שתשמש פעם נוספת, כדין רואה דם מחמת תשמיש. ואם היה לה פאב בלבד ללא דם - אין לחוש לכלום.

לו. גם לפי שיטת הרמ"א, אשה שלא ראתה דם בביאה שניה או שלישית, אף-על-פי שהיה לה פאב וצער, ואחר-כך ראתה דם - אין מקום להחשיב דם זה כדם- בתולים, ובכל מקרה כזה תפנה האשה לחכם לפני שתשמש פעם נוספת [605] ע"י תורת השלמים סי' קפ"ז ס"ק מ' וד"ת ס"ק קל"ז..

לז. אִשָּׁה שֶׁנִּתְקוּ כָּל בְּתוּלֶיהָ אוּ מִקְצָתָם עַל-יְדֵי רוּפֵא וְיֵצֵא דָם, וְכֵן כָּלָה פְּנוּיָה שֶׁאֵין לָהּ בְּתוּלִים מִכָּל סִבָּה שֶׁהִיא - תִּשְׁאַלְנָה שְׂאֵלַת חֲכָם.

בְּדִיקוֹת לְבַעֲלַת וְסֵת שְׂאִינוּ קְבוּעַ

לח. אַחֲרֵי שֶׁתִּפְסִיק הָאִשָּׁה לְרֵאוֹת דָם-בְּתוּלִים - אִם אֵין לָהּ וְסֵת קְבוּעַ, צְרִיכִים הִיא וּבַעֲלָהּ לְבַדֵּק עֲצָמָם שְׁלֹשׁ פְּעָמִים, כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּפֶרֶק ח'.

פְּדוּרִים לְמִנְיַעַת דָּם

לט. אִשָּׁה הַמְשִׁתְּמֶשֶׁת בְּכַדוּרִים כְּדֵי לְאַחֵר אֶת יוֹם וְסִתָּהּ, עַל-מְנַת שְׂלֵא תִהְיֶה נֹדֶה בְּחֻפְתָּהּ - נְחֻשְׁבֶת בְּשִׁעַת לְקִיחַת הַפְּדוּרִים כְּבַעֲלַת וְסֵת קְבוּעַ לְפִי הַפְּדוּרִים וּמִתְנַת לְבַעֲלָהּ אֶף בְּשִׁעַת וְסִתָּהּ הַקּוּדָם.

וְכֵן אִם לְקַחָהּ פְּדוּרִים לְפָנֶי חֻפְתָּהּ לְהַקְדִּמַת הַיְסוּת, וְהִגִּיעַ זְמַן חֻפְתָּהּ בְּעַת שְׂאִמּוּרָה הִיָּתֶה לְהִיּוֹת נֹדֶה אֲלוּלָה הַפְּדוּרִים - מִתְנַת, כִּי כִּיּוֹם מְחֻזְקִים פְּדוּרִים אֵלָה לְעַקֹּר אֶת הַיְסוּת[606] שׁו"ת רדב"ז סי' קל"ו, דעת כהן סי' פ"ג, ועי' חוברת המאסף (החדש) 2 עמ' 207 .. וְעַיֵן בְּהַרְחֵבָה בְּפֶרֶק ז' סְעִיפִים ק"א-ק"ז.

מ. לְאַחֵר שְׂגוּמַת לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַדוּרִים, חוֹזֵר דִּינָה לְהִיּוֹת כְּפִי שֶׁהִיא קוֹדֵם לְקִיחַת הַפְּדוּרִים. עַיֵן בְּפֶרֶק ז' סְעִיף ק"ד.

בְּעִילָה בְּשִׁבְתָּ

מא. מִתֵּר לְבַעֵל בְּתוּלָה לְכַתְּחֵלָה בְּשִׁבְתָּ. וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁאֶפְשָׁר שֶׁתַּעֲשֶׂה חֲבוּרָה וְיֵצֵא דָם - אֵין בְּזָה מְשׁוּם חוֹבֵל, וְלֹא מְשׁוּם צָעַר לְאִשָּׁה[607] שׁו"ע או"ח סי' ר"פ סעי' ב'.. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁצְרִיךְ לְהַתְיַחַד עִמָּה בְּעָרֵב שִׁבְתָּ, כְּדֵי שֶׁיִּחַיֵּד זֶה יְהִיֶה הַקְּנָן. וְרֵאוּי לְהַחְמִיר כְּמוֹתָם אֶף לְאוֹתָם שֶׁאֵינָם נוֹהֲגִים יַחִיד בְּפָנֶי עֲדִים אַחֵר הַחֻפָּה[608] שׁו"ע או"ח סי' של"ט סעי' ה'..

מב. אֵין לְבַעֵל כָּלָה אֶלְמָנָה, גְּרוּשָׁה אוּ בַעוּלָה לְכַתְּחֵלָה בְּשִׁבְתָּ[609] שׁו"ע אה"ע סי' ס"ד סעי' ה'.. וְאִם הַתְיַחַד עִמָּה בְּעֲדִים בְּעָרֵב-שִׁבְתָּ - קָנָה אוֹתָהּ לְאִשָּׁה, וּמִתֵּר לְבַעֵל בְּעִילָה רֵאשׁוֹנָה לְכַתְּחֵלָה בְּשִׁבְתָּ[610] מִשְׁנֵה בְּרוּרָה ס' של"ט ס"ק ל"ב וכה"ח שם ס"ק ס"ו. ועי' בפרי האדמה ח"ג דף י"ג שיש מנהג אחר בזה.. וְכָל זֶה אִם כְּשֶׁנִּשְׂאָה הִיָּתֶה טְהוּרָה וְהִיָּתֶה רֵאוּיָה לְבִיאָה, אֲבָל אִם כְּשֶׁנִּשְׂאָה הִיָּתֶה נֹדֶה, וְנִתְיַחַדוּ עַל יְדֵי שׁוּמְרִים, וְטְבֵלָה בְּלִיל-שִׁבְתָּ - סִפֵּק הוּא אִם מִתֵּר לְבֹא עָלֶיהָ בְּלִיל-שִׁבְתָּ תַחֲלָה, וּבְמִקְרָה כְּזָה יִשְׁאַלוּ שְׂאֵלַת חֲכָם[611] מג"א או"ח סי' של"ט ס"ק י"א וכה"ח שם ס"ק ס"ד, ועי' ארה"ח (סתהון) שם, וּח"מ אה"ע סי' נ"ה ס"ק ח' וסי' פ"א ס"ק ב'..

הַתְקַדְּשׁוֹת לְפָנֵי הַבִּיאָה

מג. כָּל אָדָם לְפָנֵי שִׁיגֵשׁ לְכַלְתּוֹ-אִשְׁתּוֹ, בְּכָל פַּעַם וּפַעַם, וּבְמִיָּחַד בְּ"בַעֲלִית-מִצְוָה" - יִתְקַדֵּשׁ וְיִטְהַר וְיִתְפַּלֵּל אֶל ה' שֶׁיִּזְכְּהוּ לְחִיּוֹת בְּקִדְשָׁהּ וּבְטַהֲרָהּ, וְלִהְיוֹת דוֹר יְשָׁרִים מְבָרָךְ[612] ע' בית תפילה להרב "פלא יועץ", וחופת חתנים ר"מ סי' ו'..

וְיַעֲסֵק לְפָנֵי כֵן עִם אִשְׁתּוֹ בְּדַבְּרֵי אֲהָבָה, חֶבֶד וְרִצּוֹי, וּמִצְוָה גְּדוּלָה הִיא. וְרַב - מְסַפֵּרֵת הַגְּמָרָא[613] בְּרוּכּוֹת ס"ב ע"א וְחִגְיָה ה' ע"ב. - הִיא שֶׁחַ וְשׁוֹחֵק עִם אִשְׁתּוֹ לְפָנֵי אוֹתוֹ מִעֲשֶׂה[614] עי' או"ח סי' ר"מ סעי' ט'-

י'.. וַיִּזְכֹּר אֶת דְּבָרֵי חַז"ל "אִישׁ וְאִשָּׁה, זָכוּ - שְׂכִינָה בֵּינֵיהֶן, לֹא זָכוּ - אִשׁ אוֹכְלֵתָן"[615] סוטה י"ז ע"א.. וְעַיֵן בְּאֵרֶךְ וּבְטוֹב טַעַם בְּ"אֲגָרֵת הַקֶּדֶשׁ" לְרַמְבַּ"ן וּבְ"בַעֲלֵי הַנֶּפֶשׁ" שֶׁעַר הַקֶּדֶשׁ לְרַאב"ד. וּמִצְוָה רַבָּה לְלַמְּדֵם לְפָנֵי הַנְּשׂוּאִין, וּלְפָחוֹת פַּעַם אַחַת בַּשָּׁנָה. וְעַיֵן עוֹד לְקַמֵּן בְּהַלְכוֹת צְנִיעוּת.

וְזֶה לְשׁוֹן סֵפֶר הַחֲנוּכָּה (מִצְוָה תַּקפ"ב): "שֶׁנֶּצְטוּיֵנוּ שִׁישְׁמַח הַחֲתָן עִם אִשְׁתּוֹ שָׁנָה אַחַת, כְּלוּמַר: שֶׁלֹּא יִסַּע חוּץ לְעִיר לְצֵאת לְמַלְחָמָה (הַפְּנִינָה לְמַלְחָמַת רְשׁוּת, אֲךָ לְמַלְחָמַת מִצְוָה - יוֹצֵא) וְלֹא לְעַנְיָנִים אַחֲרֵים לְשִׁבְתַּת זְוִלְתָּהּ (בְּלַעֲדֶיהָ) יָמִים רַבִּים, אֲלֵא יֵשֵׁב עִמָּה שָׁנָה שְׁלֹמָה מִיּוֹם הַנְּשׂוּאִין. וְעַל זֶה נֶאֱמַר: 'נָקִי יִהְיֶה לְבִיתוֹ שָׁנָה אַחַת וְשִׁמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח'[616] דְּבָרִים כ"ד, ה'..

מִשְׁרָשֵׁי הַמִּצְוָה: כִּי הָאֵל בְּרוּךְ-הוּא עָלָה בְּמַחְשָׁבָה לְפָנָיו לְבְרָאֵת הָעוֹלָם, וְחִפְצוֹ שִׁיתְיָשֵׁב בְּבְרִיּוֹת טוֹבוֹת הַנּוֹלָדוֹת מִזְכָּר וּנְקִבָּה שֶׁיִּזְדוּגוּ בְּהַכְשֵׁר, כִּי הַזְנוּת תִּנוּעָבָה הִיא לְפָנָיו, עַל-כֵּן גָּזַר עָלֵינוּ - הָעַם אֲשֶׁר בָּחַר לְהִיּוֹת נִקְרָא עַל שְׁמוֹ - שֶׁנִּשְׁבַּע עִם הָאִשָּׁה הַמִּיְחַדֶּת לָנוּ לְהִקָּים זָרַע שָׁנָה שְׁלֹמָה מֵעַתַּת שְׁנִשְׂאָה אוֹתָהּ, כְּדִי לְהַרְגִיל הַטָּבַע עִמָּה וּלְהַדְבִּיק הַרְצוֹן אֶצְלָהּ וּלְהַכְנִים צִיּוּרָה וְכָל פְּעֻלָּה בְּלֵב, עַד שֶׁיִּבְאוּ אֶצְלָהּ הַטָּבַע כָּל מַעֲשֵׂה אִשָּׁה אַחֲרֵת וְכָל עַנְיָנֶיהָ דְרָךְ זְרוּת, כִּי כָּל טָבַע בְּרַב (עַל-פִּי-רַב) יִבְקָשׁ וַיֵּאָהֵב מֶה שְׂרָגִיל בּוֹ, וּמִתּוֹךְ כֵּן יִרְחִיק הָאָדָם דְּרָכּוֹ מֵאִשָּׁה זָרָה, וַיִּפְנֶה אֶל הָאִשָּׁה הָרְאוּיָה לוֹ מִחֲשַׁבְתּוֹ, וַיְכַשְׁרוּ הַגּוֹלָדִים שֶׁתִּלְד לוֹ.

מִדִּינֵי הַמִּצְוָה: מֶה שֶׁאֱמָרוּ זְכוּרֵנוֹם לְבִרְכָה[617] סוטה ירושלמי פרק ח' ה"ד ובבלי מ"ד ע"א. שֶׁכָּל הַשָּׁנָה כְּלָה אֵינוֹ יוֹצֵא לְמַלְחָמָה, וְאִף לֹא מְסַפֵּק מִיָּמָּה וּמִזֶּמַּן לְאֶחָיו שֶׁהֵם בְּמַלְחָמָה, וְלֹא נוֹתֵן לְפָסִי (לְמַסִּי) הָעִיר, וְלֹא יַעֲבֹר עָלָיו שׁוֹם דָּבָר... לֹא לְצָרְכֵי הַמַּלְחָמָה וְלֹא לְצָרְכֵי הָעִיר... וְלַעֲנִין שְׂרָאוּי לְכָל אָדָם לְשִׁמְחָה וְלִישׁוּב עִמָּה שָׁנָה אַחַת - נוֹהֲגֵת בְּכָל מְקוֹם וּבְכָל זְמַן. וְהָעוֹבֵר עַל זֶה וּפָרַשׁ מִמָּנָה תוֹךְ שָׁנָה לַעֲמֹד זְוִלְתָּהּ יָמִים רַבִּים וְאִפְלוּ בְּמַחֲלָתָהּ - בְּטַל עֲשֵׂה זֶה."

וְזֶה לְשׁוֹן הַפּוֹדֵר[618] מֵאִמֵּר ג' י"א: "וְהִנֵּה אֵין סִפֵּק בְּדָבָר שֶׁהָאֵהָבָה לְאֵלוֹהֵי וְהִירָאָה מִפָּנָיו נְכֻסוֹת בְּנִפְשׁוֹ הָאָדָם עַל-יְדֵי קִיּוּם הַמִּצְוּוֹת... וּבִתְנַאי שִׁיקִימָן לְפִי הַשְּׁעוּר שֶׁנִּתְנָה בְּהֵן הַתּוֹרָה, לְבַל תְּבִיאֵהוּ הַשְּׁמִחָה בְּשִׁבְתוֹת וְיָמִים-טוֹבִים לְמַדְרָגָה שְׂאֵלֶיהָ מְבִיאִים הַשְּׁחֹק וְהַתְּאוּוֹת וְהַבְּטָלָה וְלְבִטּוּל תַּפְלָה בְּזִמְנָה כְּמִצְוָה עָלֵינוּ, וְלְבַל תְּבִיאֵהוּ הִירָאָה לְהַתִּיאֲשׁוּת מִן הַמַּחֲלָה וְהַסְּלִיחָה, שֶׁעַל-יְדֵי-כֵן יִשְׁאַר הָאָדָם בְּפִחַד לְכָל יָמֵי חַיָּו וְיַעֲבֹר עַל מִצְוֹת הַשְּׁמִחָה בְּחֻלְקוֹ, שֶׁנֶּצְטוּיֵנוּ עָלֶיהָ בְּמֵאֵמֶר 'וְשִׁמַּחְתָּ בְּכָל הַטוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ ה' אֱלֹהֶיךָ'[619] דְּבָרִים כ"ו, י"א., וְעַל-יְדֵי-זֶה יִמְעַט הַשִּׁבְחָה שֶׁעָלָיו לְשִׁבְחָה עַל טוֹבַת הָאֵלוֹהֵי, כִּי הַשִּׁבְחָה הוֹלֵךְ אַחֲרֵי הַשְּׁמִחָה, וְאִזּוֹ יִתְקַיֵּם בּוֹ מֶה שֶׁנֶּאֱמַר: 'תַּחַת אֲשֶׁר לֹא עֲבַדְתָּ אֶת ה' אֱלֹהֶיךָ בְּשִׁמְחָה וּבְטוֹב לִבָּב... וְעֲבַדְתָּ אֶת אֱיִבֶיךָ וְגוֹ'[620] שֵׁם כ"ח, מ"ז-מ"ח."

פָּרֵק יָא - דִּינֵי יוֹלָדָת וּמִפְלָת

תְּשִׁמִּישׁ בְּהַרְיוֹן

א. אֱמָרוּ חֲכָמִים: "שֶׁלְשָׁה חֻדָּשִׁים רְאוּשׁוֹנִים לְעַבּוּר, תְּשִׁמִּישׁ קָשָׁה לְאִשָּׁה וְקָשָׁה לְגוֹלָד. שֶׁלְשָׁה אֲמָצְעִיִּים, קָשָׁה לְאִשָּׁה וְיָפָה לְגוֹלָד. שֶׁלְשָׁה אַחֲרוֹנִים, יָפָה לְאִשָּׁה וְיָפָה לְגוֹלָד, שֶׁמִּתּוֹךְ כֵּן נִמְצָא הַגּוֹלָד מְלַבֵּן

ומזרז" [621] נדה ל"א ע"א.. ואף-על-פי-כן אין אסור לשמש כל ימי הריון האשה, אף-על-פי שאין האשה מתעברת בכך ואין בזה תועלת לילד; ולהפך, חייב אדם לקיים מצוות עונה בזמן העבור (וההנקה), ואפלו הוא חכם וחסיד, אלא-אם-כן אשתו מוחלת לו [622] בא"ח ש"ש וירא כ"ד. בלב שלם ובנפש חפצה. וכשמוקמים מצוות עונה בזמן זה, אין לו לחשש להוצאת זרע לבטלה, כי כל בעילה שאדם בועל את אשתו כדרך, אף שאינה ראויה להתעבר מכה בגלל היותה מעברת, זקנה או עקרה - אין בה משום הוצאת זרע לבטלה [623] נ"י יבמות דף י"ט ע"ב (בדפי הרי"ף).. להפך, מוקים הוא בכך מצוה מדאורייתא - מצוות עונה [624] ר"פ ח"א אה"ע סי' ח' לפי הפשט, וכן לפי סברת האר"י בשער ט"ה פ' בראשית, בא"ח ש"ש וירא כ"ד..

פרישה סמוך ללדה

ב. לקראת הלדה יש להבחין בחמשה מצבים שונים המראים על התקרבות הלדה:

א) האשה יושבת על המשיבר (כפי היולדת) [625] טהרת ישראל סי' קצ"ד ס"ק ח', ערוה"ש אות נ"ג, דרכי תשובה ס"ק ל"ט, פתחי תשובה ס"ק ח'..

ב) אינה יכולה ללכת [626] שבת קכ"ט ע"א. בית לחם יהודה שם, ערוה"ש אות נ"ג..

ג) צירים תכופים וקבועים כל חמש דקות או פחות.

ד) ירידת מים.

ה) פתיחה של שתי אצבעות (ארבעה ס"מ) ויותר [627] אחרונים..

בארבעת המצבים הראשונים אין האשה נחשבת כנדה אלא-אם-כן תראה דם עמהם, אף אסורה לשמש כמו בשעת וסתה. אם לא ילדה, מתרת לבעלה אחרי בדיקה. ואף שיש חולקים ואוסרים, נוהגים להקל [628] ע"י בנחלת שבעה ס"ט, וסדרי טהרה וכו"פ סי' קצ"ד, וחת"ס סי' קע"ט, וחזו"א סי' פ"ג אות א'.. במצב החמישי, דהינו פתיחה של שתי אצבעות ויותר, נחשבת האשה כנדה, וחלים עליה כל אסורי קרבה וכדומה אף אם לא ראתה דם, ואף אם לא ילדה אחרי פתיחה כזו, צריכה לספור חמשה ימים ושבעה נקיים ולטבל.

ג. כאשר ראתה האשה דם או שהיתה לה פתיחה של שתי אצבעות ויותר, נאסרת, וחלים עליה כל דיני ההרחקות המזכרים בפרק ה', כגון אסורי נגיעה והסתכלות במקומות המכוסים, ועל-כן אסור לבעל לסייע לעלות לאמבולנס וכדומה בנגיעה ויתמיכה. אולם אם אין מי שיסיע לה במקומו, מתר לסייע אפלו בנגיעה, אף ישתדל לגעת בה דרך בגד. ונגיעה זו מתרת פיון שאינה נגיעה של חבה, אלא לסייע בלבד. בשעת הלדה ולפניה אין לבעל לגעת באשתו או להסתכל בה במקומות המכוסים, אלא יעודדנה בדברים מפתח חדר הלדה. יש לדעת כי התבוננות אסורה זו יש בה כדי להרחיק את האהבה מביניהם ולגנותה בעיניו.

בדיקת רופא - מילדת

ד. בבדיקת רופא או מילדת עלולה האשה להטמא. עין בהרחבה בפרק א' סעיפים י"ד-י"ט.

טמאת לדה

ה. "אִשָּׁה כִּי תִזְרִיעַ וַיֵּלְדָה זָכָר, וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים, כִּימֵי נְדֻת דְּוֹתָהּ תִּטְמָא... וְשָׁלֹשִׁים יוֹם וְשָׁלֹשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב בְּדָמֵי טְהָרָה... וְאִם נִקְבְּהָ תֵלֵד, וְטָמְאָה שְׁבַע יָמִים כַּנְּדָתָהּ, וְשָׁלֹשִׁים יוֹם וְשָׁשֶׁת יָמִים תֵּשֵׁב עַל דְּמֵי טְהָרָה"[629] ויקרא י"ב, ב' -ה'..

מדין תורה - היולדת בן, טמאה טמאת לדה שבעה ימים אף אם לא תראה דם, ואחר שבעת הימים יכולה לטבל, ובטבילה זו תהיה טהורה שלשים ושלשה ימים שאחר שבעת הימים אף אם תראה דם באותם ימים. ויולדת בת, טמאה שבעים אחרי לדתה, וטהורה שלשים ושלשה יום אחרי טמאת הלדה. וכל דיניה כיוולדת בן, חוץ ממספר הימים.

אשה היולדת תוך כדי זיבה - צריכה שבעה ימים נקיים מדין טמאת זיבה מלבד ימי טמאת הלדה. וימים אלה יכולים לחפף.

ו. בימינו שבנות - ישראל החמירו על עצמן שכל טפת-דם שרואות יושבות עליו שבעה נקיים - כן הדין גם ביולדת, ותשב שבעה נקיים כדין יולדת בזוב. ימים אלה יכולים להיות חופפים. דהינו: אם ילדה בן בא' בחדש, והפסיקה לראות דמים - יכולה לעשות הפסק טהרה ביום ה' לפני השקיעה (יום ו' בחדש יהיה היום הראשון לשבעת הנקיים), ובגליל י"ג בחדש תטבל ותטהר לבעלה, ובטבילה זו מועילה לטמאת הלדה שמסתימת בח' בחדש, ולטמאתה הרגילה שמסתימת בי"ב בחדש.

אם הייתה טמאה קדם הלדה - יכולה לספור את חמשת הימים שקדם שבעת הנקיים מיום טמאתה, ובלבד שלא תטבל לפני ח' בחדש.

אם ילדה בת בא' בחדש והפסיקה לראות - יכולה לעשות "הפסק טהרה" בה' בחדש לפני השקיעה ולספור שבעה נקיים, אבל לא תטבל בגליל י"ג, כי עדין לא הסתימו ימי טמאת הלדה, אלא תמתין עד סוף יום י"ד ותטבל לטמאת הלדה ולטמאתה הרגילה[630] שו"ע סי' קצ"ד סעי' א'.. ואם טבילה בתוך ארבעה עשר הימים, לא עלתה לה טבילה, ותחזור ותטבל בסוף ארבעה עשר הימים.

ז. אם לא פסקו הדמים ולא עשתה "הפסק טהרה" - לא תטבל בסוף ימי טמאת הלדה, אלא אחרי שיפסיקו הדמים תעשה "הפסק טהרה" ותספור שבעה נקיים.

פ. ימים בדרך-כלל נמשך הדמום מספר שבועות אחר הלדה ורק אחר-כך יכולה האשה להטהר, וכל אשה ואשה נטהרת לפי כחותיה, ועין בסעיף י"ד.

ח. היולדת תאומים - טמאה טמאת לדה מלדת הראשון עד המאחר שבשניהם. כיצד[631] שו"ע סי' קצ"ד סעי' ג'?

אם שניהם בנים ונולדו באותו יום - טמאה שבעה מלדת הראשון.

אם שתייהן בנות ונולדו באותו יום - טמאה שבעה מלדת הראשונה.

אם ילדה בן ובת באותו יום - טמאה שבעה מלדת הראשון.

אם ילדה בן ובנים שלאחריו בת - טמאה שבעה ויום מלדת הבן.

אם ילדה בת ובנים שלאחריו בן - טמאה שבעה מלדת הבת.

אם ילדה שני בנים יום אחר יום - טמאה שמונה ימים מלדת הראשון.

אם ילדה שתי בנות יום אחר יום - טמאה שבועים ויום מלדת הבת הראשונה.

אם נולד הולד לפני השקיעה - הריהו בן אותו יום. ואם נולד אחר צאת הכוכבים - הריהו בן היום שאחריו. ואם נולד בין השמשות, בין השקיעה לצאת הכוכבים - יש להחשיבו כנולד בשני הימים לחמרא ולא לקלא לכל דיניו, וגם לגבי טמאת אמו וטהרתה.

ימי טהרה

ט. בימי טהרה של האשה (שלישים ושלשה יום לילדת זכר, ושלישים ושלשה יום לילדת נקבה), כל דם שתראה האשה - מדין תורה טהור, והחמירו חכמי ישראל לאסור דמים אלה ולהתייחס אליהם כאלו הם דם-נדה לכל דבר. והתפשט מנהג זה בכל ישראל, שכל דם שתראה צריכה להמתין עליו חמשה ימים ואחר-כך תספור שבועה נקיים^[632] רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"א הל' ה'-ז' ורמ"א סי' קצ"ד סעי' א'.. וכן אם תראה פתם בימים אלו, דינו כמו כל פתם רגיל, כמבאר בהלכות פתמים^[633] עי' מ"מ שם ו ערוה"ש אות קצ"ד, סעי' כ"א כ"ב..

י. יש מקומות שנהגים שלא לטבל כל ימי הטהרה, וכבר קרא הרמב"ם תגר על מנהג זה וכתב: "אין זה מנהג אלא טעות ודרך מינות, ומן הצדוקים למדו דבר זה, ומצוה לכפן פדי להוציא מלבן ולהחזירן לדברי חכמים שתספור שבועת ימי נקיים בלבד"^[634] רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"א הל' ט"ו.. וכמוכח, כל דברי הרמב"ם אינם אלא רק על מי שחושב שהמנהג שלא לטבל בימים אלה הוא מדין תורה, אבל הנהגת כן מסבות אחרות - אין בזה דרך מינות וכדומה. וכבר דנו הפוסקים מה טעם נהגו הנהגות מנהג זה, ומצאו טעם שעל-פיו אין למחות ביד הנהגות להחמיר^[635] ש"ך סי' קצ"ד ס"ק א'.. ורחמנא לבא בעי, וכל הרוצה להחמיר בזה וכוונתו לשם שמים יש לו לסמוך על קצת האחרונים שכתבו לקיים אותו מנהג, אבל המקל בדבר - חלילה לתת עליו שום עונש, ואין בזה בדורותינו משום "פורץ גדר", דאנו רואים שאין מנהג זה קבוע לגמרי ומסכם על הכל^[636] ט"ז סי' קצ"ד ס"ק ג'..

יא. להלכה: במקומות שיש הנהגות לטבל בימי הטהרה ויש הנהגות שלא לטבל - מי שנהגה שלא לטבל, תמשך במנהגה. ואם יקשה עליה דבר זה בגלל סבות שונות - יכולה לעשות התרת-נדרים על חמרה זו בפני שלשה. ויש אומרים שמצוה להתיר חמרה זו^[637] נוב"קמא סי' נ"ד, כרתי ופלת'..

יב. פלות חדשות שלא נהגו עדין בחמרה זו - אינן צריכות התרת-נדרים. ואף-על-פי שאמותיהן נהגו באותה חמרה - יכולות לנהג פנשי המקום הטובלות בימי הטהרה^[638] בא"ח ש"ש צו כ', רב פעלים ח"ב יו"ד סי' כ"ג..

יג. במקומות שכלן נהגות שלא לטבל בימי הטהרה - אין להתיר בלי שאלת חכם^[639] רמ"א סי' קצ"ד סעי' א'.. וכתבו חלק מחכמי האחרונים שמצוה להשתדל לטבל מנהג זה אף במקומות שנהגו כן במנהג זה^[640] נוב"ק, ר"פ ובא"ח שם..

יד. אף-על-פי שכתבנו שאין להמנע מלטבל בימי הטהרה - ראוי וטוב לאחר את הטבילה כדי שתתפרא היולדת מפצעייה ותתחזק מלדתה; ובפרט אם יש לה תפרים, שאז עלולים פצעייה להפתח; וכשתרגיש בעצמה שהיא חזקה דיה - תטבל^[641] טהר"י סי' קצ"ד ס"ק ד'..

המפלה

טו. המפלה - דינה כיוולדת לגבי ימי טמאה וטהרה. ודוקא כשנכר שהוא ולד; אבל אם הפילה ואינה יודעת מה הפילה, אפלו לא היה ידוע לה שהיתה מעוברת - הרי היא טמאה טמאת לדה מספק כדין יולדת נקבה, ואין לה ימי טהר כלל[642] שו"ע סי' קצ"ד סעי' א', ג', ט'..

טז. כל זה דוקא כשמלאו לולד ארבעים יום, או כשספק אם מלאו לו ארבעים יום; אבל אם ברור שהולד נפל לפני שהיה בן ארבעים יום - אינה טמאה טמאת לדה כלל, אלא רק חמשה ושבעה נקיים פרוצה דם - נדה (אף אם לא ראתה דם, כי ודאי שעם הנפל יצא מעט דם בפתיחת הרחם)[643] שו"ע סי' קצ"ד סעי' ב'..

יז. ספירת ארבעים הימים נעשית מהתשמיש הראשון אחרי הטבילה של וסתה[644] רמב"ם הל' איסורי ביאה פ"ה ה"ב, ובלבד שלא תהיה רגילה לראות דם בזמן עברה[645] ע"י ערוה"ש אות כ"ד, טהר"י ס"ק ו', ופ"ת שם..

סבוכים בלדה ובהפלה

יח. במקרה שיצא עם הולד עוד נפל וספק מה הוא, בן או בת - צריכה האשה לשבת ימי טמאה כיוולדת נקבה[646] שו"ע סעי' ט', י"ג ועוד. אם יצא הולד חתיכות חתיכות - יש מקרים שאין לה ימי טמאה וטהרה, ויש מקרים שיש[647] שם סעי' י'..

יט. אם יצא הולד דרך הדפן (נתניח קסרי) - אין אמו טמאה טמאת לדה, ויש מקרים שאינה טמאה אף טמאת - נדה[648] שם סעי' י"ד.. לכן, בכל המקרים האלה ובשאר מקרים בהם יש סבוכים בלדה או בהפלה, תשאל שאלת חכם.

ברכת הגומל

כ. בזמן שביית-המקדש היה קיים, היתה מביאה יולדת קרבן. ובמינו שאין בית-המקדש קיים, צריכה יולדת או מפלת לברך "ברכת הגומל". ויתברכנה רק אחרי שיחלפו כל הספנות שבלדה.

כא. מפנין שיש להודות בצבור, כפתוב "אוזה ה' בכל לבב, בסוד ישירים ועדה"[649] תהלים קי"א, א', ו' ואין יעדה" פחות מעשרה - צריכה היולדת לברך ברפת הגומל בפני עשרה אנשים.

כב. אף שברפת הגומל צריכה להאמר בפני רבים - יש לשמור על גדר היצניעות, לכן תברך לפני עשרה אנשים המכירים אותה, או שתברך ממקום מצנע או מסתר, והשומעים יענו "אמן" ו"מי שגמלה כל טוב, הוא יגמלה כל טוב סלה"[650] שו"ע או"ח סי' רי"ט וכה"ח שם אות ג' ובא"ח ש"ר עקב ה'. ועי' משנ"ב ס"ק ג'..

פרק יב – נאמנות האשה

הקדמה

א. התורה האמינה לאשה בנוגע לימי נדתה וטהרתה פנאמנות שמאמינה לשני עדים, שנאמר: "וספרה לה... ואחר תטהר" [651] ויקרא ט"ו, כ"ח, ועי' כתובות ע"ב ע"א, תוס' גיטין ב' ע"ב.. ואין האשה צריכה להביא הוכחות לדבריה, אלא פשתאמר "טמאה אני" - הרי היא טמאה, וכשתאמר "טהורה אני" - הרי היא טהורה, חוץ ממקרים שהמציאות סותרת את דבריה. ויתבארו לקמן.

אשה שהגיע זמנה

ב. אשה שהיתה בחזקת טהורה, והגיע זמן וסתה - אם יש לה וסת קבוע, או שהגיע זמן העונה הבינונית שלה אם אין לה וסת קבוע, הרי היא בחזקת טמאה לבעלה ואין לו להתקרב אליה עד שישאלנה אם היא טהורה [652] שו"ע סי' קפ"ד סעי' י"א..

ג. וכן אשה שיש לה וסת הגוף-סבה (פקפיעה וכדומה) ביום מסים, הרי היא בחזקת טמאה לגבי בעלה בעונה הבינונית, עד שישאלנה. ואף-על-פי שיש לה יום קבוע לראיה על-ידי קפיצה, אסורה היא בעונה הבינונית, מפני שיש חשש שתראה גם בעונה זו [653] שו"ע שם סעי' י"ב וב"ש שם. ועי' ש"ך..

יציאת אשה מחזקת טמאה

ד. כשהאשה בחזקת טמאה, אסור לבעלה להתקרב אליה עד שתגיד לו שהיא טהורה, או עד שיעברו מספיק ימים שיכולה לספור ולטבל בהם. וכשיעברו ימים אלו, תצא מחזקת טמאה אף אם לא תאמר לו שנטהרה, פנין שכל חזקת טמאתה מתבססת על חשבון ימים בלבד [654] עי' ב"ח שם. (ונהוג לשאל את פיה גם במקרה כזה). אבל אם חזקת טמאתה נובעת מידיעה ברורה, כגון שאמרה לו "נטמאתי", או שראתה אותה לובשת בגדים המסמכים ביניהם כבגדי נדות - הרי היא טמאה לגביו, ואפלו יעברו ימים שיכולה לספור ולטבל בהם לא תצא מחזקת טמאתה, עד שתאמר לו "טהורה אני" [655] שו"ע סי' קפ"ה סעי' א'.. (ועי' בסעיף י"ב באיזו צורה תאמר לו).

ה. אם אמרה אשה לבעלה "טהורה אני" ולא עברו מספיק ימים שהיתה יכולה לספור ולטבל בהם - תלוי ממה נובעת ידיעת בעלה: אם ידיעתו נובעת מחשבון ימים שהוא עשה - אין חשבוננו יותר חזק מנאמנות אשתו, והיא טהורה לגביו. ואם ידיעתו נובעת מאמירתה, שאמרה או רמזה לו שהיא נדה, ועכשו חוזרת בה - אינה נאמנת אלא-אם-כן תתן "אמתלא" לדבריה. ואף שהתורה האמינה לאשה - במקרה זה ברור שהאשה משקרת, או בדבריה הראשונים או באחרונים, ואם-כן אין הבעל יכול להאמין לה.

אמתלא – תרוץ

ו. אם האשה תתן סבה הגיונית וסבירה מדוע אמרה "נטמאתי" - נאמנת לומר "טהורה אני". כגון: ראיתי פתם והיה נדמה לי פטמא, והתברר שהוא טהור [656] ע"פ הש"ך סעי' ג', ראיתי דם, והתברר שהדם בא מפצע, הייתי עיפה ולא היה לי כח לתשמיש [657] שו"ע סי' קפ"ה סעי' ג', היו בביתנו אנשים והתבישתני, כעסתי עליה, וכדומה [658] רמ"א שם..

אָבֵל אִם הָאִשָּׁה תֹאמֶר: "סִתְּם צַחֲקוֹתַי עָלַיךָ" וְ"שִׁטִּיתִי בְּךָ" וְכָל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה - אֵינָה נֶאֱמָרֶת.

וְתִזְהַר הָאִשָּׁה שֶׁלֹּא לֹמַר לְבַעֲלָהּ שֶׁהִיא אֲסוּרָה בְּשַׁעֲהָ שֶׁהִיא מִתְּרַת, וְדַבֵּר זֶה חֲמוּד הֵן עַל-פִּי הַפֶּשֶׁט וְהֵן עַל-פִּי הַסּוּד. וּבְמִסְכַּת פְּלָה מוּבָא: "בְּנִים בַּעֲלֵי-מוּם מִפְּנֵי מָה הוּנָן? אָמַר רַבִּי עֲקִיבָא: מִפְּנֵי שֶׁאִוְמַרְת לּוּ בְשַׁעַת טְהִרְתָּה 'טְמֵאָה אֲנִי'".

אַמְתְּלָא לְאַחַר מַעֲשֵׂה

ז. כָּל הָאָמּוּר לְעִיל שֶׁהָאִשָּׁה נֶאֱמָרֶת עַל-יְדֵי אַמְתְּלָא, הוּא כְּשִׁיִּדְיַעַת הַבַּעַל עַל טְמֵאָת אִשְׁתּוֹ נוֹבַעַת מֵאַמְיֶרְתָּה, אָבֵל אִם אָמְרָה זֹה הִיָּתָה מְלוּוָה בְּמַעֲשֵׂה הַמְּחַזֵּק אֶת דְּבָרֶיהָ, אוֹ בְּמַעֲשֵׂה בְלֶבֶד - אִף אִם תִּתֵּן אַמְתְּלָא לְדַבְרֶיהָ, אָסוּר לְבַעַל לְהֶאֱמִין לָהּ, כִּי מַעֲשֵׂיהָ מוֹכִיחִים לְהַפְּךָ. כְּגוֹן אִשָּׁה שֶׁלְּבַשָּׁה בְּגָדִים שֶׁהִיא רְגִילָה לְלַבֵּשׁ רַק כִּשְׁהִיא נְדָה^[659] שׁו"ע שֵׁם סַעֲל' ב' - ג'. (כְּדֵי שִׁיְהִי שְׁנִיָּהֶם זֹכְרִים תַּמִּיד שֶׁהִיא נְדָה), אוֹ שֶׁמָּסַר לָהּ חִפְץ וְהִיא לֹא קִבְּלָה מִיָּדוּ, אוֹ שֶׁהִרְחִיקָה אֶת הַמְּטוֹת, אוֹ שֶׁסָּמְנָה לוֹ בְּאִזָּה סִימָן אַחַר הַמְּסָפֵם בִּינֵיהֶם שֶׁהִיא נְדָה^[660] ר"פ ח"א ס' ל"ד - ל"ה., אִף שֶׁאַחַר-כֵּן תִּבּוֹא וְתֹאמַר "כָּל מָה שֶׁעָשִׂיתִי הִיָּה כִּיּוֹן שֶׁכָּעֲסִיתִי עָלֶיךָ וְלֹא רָצִיתִי לְבּוֹא אֵתְךָ בְּמַגָּע, אֲךָ בְּאַמְתַּת טְהוֹרָה אֲנִי" - אֵינָה נֶאֱמָרֶת, כִּי כְּדֵי לְמַנַּע מִבַּעֲלָהּ לְבּוֹא עִמָּה בְּמַגָּע אֵינָה צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת מַעֲשֵׂה לְחַזֵּק טַעֲנוּתֶיהָ, וְאַחַר שֶׁעָשְׂתָה מַעֲשֵׂה וְלֹא הִסְבִּירָה אֶת הַצָּרֶךְ שֶׁהִיָּה לָהּ בַּעֲשִׂית הַמַּעֲשֵׂה - כְּנִרְאָה שֶׁהִיא טְמֵאָה בְּאַמְתַּת.

ח. אוּלָם אִם הָאִשָּׁה טוֹעֵנַת וְאוֹמְרַת שֶׁהִסְבָּה שֶׁעָשְׂתָה מַעֲשֵׂה הָאוֹמֵר שֶׁנְּטֵמְאָה הִיא בְּגִלְל שֶׁרָאָתָה כְּתָם וְחֻשְׁבָּה אוֹתוֹ לְטֵמְאָה, אֲךָ עֲכָשׁוּ הַתְּבַרֵּר לָהּ שֶׁהוּא טְהוֹר - יְכוּל בַּעֲלָהּ לְהֶאֱמִין לָהּ, כִּי אֵין מַעֲשֵׂיהָ מוֹכִיחִים שֶׁהִיא מְשַׁקְרַת^[661] ב"ח ש"ם, ר"פ ש"ם. וְעִי' זב"צ ח"ב ס' י"ז..

ט. כְּמוֹ כֵּן פְּאֻשֵׁר נִתְּנָה הָאִשָּׁה אַמְתְּלָא מִדּוּעַ עָשְׂתָה אֶת הַמַּעֲשֵׂה, בְּהִסְבִּירָה שֶׁעָשְׂתָה מַעֲשֵׂה הַמוֹכִיחַ שֶׁהִיא טְמֵאָה, כְּגוֹן שֶׁהוֹשִׁיט לָהּ חִפְץ וְלֹא קִבְּלָה, שֶׁאִם לֹא כֵּן לֹא הִיָּה בַּעֲלָהּ מֵאֱמִין לָהּ - נֶאֱמָרֶת^[662] ש"ך ש"ם ס"ק ה'. וְעִי' שְׂאִילתוֹת פְּרִשְׁת אַחֲרֵי שְׂאִילתָא צ"ו וְבַהֲעַמֵּק שְׂאִילָה ש"ם..

י. אִשָּׁה שֶׁרָצְתָה שִׁיחֲשִׁבוּ שֶׁהִיא נְדָה, וְעָשְׂתָה מַעֲשֵׂה הַמוֹכִיחַ זֹאת, וְשָׁמְעוּ אוֹ רָאוּ אוֹתוֹ שֶׁכִּנּוּתֶיהָ, כְּגוֹן שֶׁסְּפָרָה לָהּ שֶׁהִיא נְדָה אוֹ שֶׁלְּבַשָּׁה בְּגָדֵי נְדוּת, אָבֵל מַעֲשֵׂה זֶה הִיָּה מְסָפֵם מִרְאֵשׁ עִם בַּעֲלָהּ - מִתְּרַת לְבַעֲלָהּ^[663] ט"ז ש"ם ס"ק ב'..

אַמִּירָה

יא. אִשָּׁה שֶׁנִּחַשְׁשָׁת כְּנִדְאֵי טְמֵאָה בְּגִלְל שֶׁאַמְרָה "טְמֵאָה אֲנִי" אוֹ בְּגִלְל שֶׁעָשְׂתָה מַעֲשֵׂה הַמוֹכִיחַ דְּבַר זֶה, וּבְאַמְתַּת אֵין הִיא טְמֵאָה וְיֵשׁ לָהּ אַמְתְּלָא וְתִרְוִין טוֹב לָמָּה אַמְרָה שֶׁהִיא טְמֵאָה (וְלֹא עָבְרוּ מִסְפִּיק יָמִים שֶׁהִיָּתָה יְכוּלָה לְסַפֵּר וְלְטַבֵּל בָּהֶם) - צְרִיכָה הִיא לְאָמְרוּ בְּפִיָּה אִף אִם בַּעֲלָהּ יוֹדֵעַ אֶת הַתְּרִוּין^[664] ב"ח ש"ש צו סעיף כ"א..

יב. עַל-פִּי-כֵן, אִם לֹא אַמְרָה אֶת הַתְּרִוּין בְּפִיָּה אֲלָא הִיא בְּפִיָּה וְשׁוֹכְכָת לְצִדוֹ וְהוּא מִבֵּין מִתּוֹךְ כֵּן שֶׁמָּה שֶׁאַמְרָה מִקֶּדֶם "טְמֵאָה אֲנִי" הִיָּה בְּגִלְל סְבָה כְּלִשְׁהִי - אֵין הַבַּעַל צְרִיךְ לְקוּם וְלִלְכֹת, אֲלָא יְכוּל לְהַשְׁאֵר בְּמִטָּה וְלִשְׂאֵל אוֹתָהּ מִדּוּעַ אַמְרָה שֶׁהִיא טְמֵאָה וְכו', כְּדֵי לְהִבְיָאָה לְכָךְ שֶׁתֹּאמַר אֶת הַתְּרִוּין בְּפִיָּה (דְּבַר שֶׁאֲסוּר בְּמִקְרָה רְגִיל^[665] חו"ד ש"ם ס"ק ד' ולחור"ש ס"ק כ"ה.), אָבֵל אָסוּר לָהֶם לְשַׁמֵּשׁ לְפָנֵי שֶׁתֹּאמְרוּנוּ בְּפִיָּה^[666] ר"מ א' ש"ם ג' וּבִש"ך ס"ק ד' וְבַעֲצֵי לְבוּנָה ש"ם. ב"ח ש"ם כ"א..

יב. אִשָּׁה הַמְחַזְקֶת טְמֵאָה מִיְדֵיעָה בְּרוּרָה כְּדֹלְעִיל - אֵף אִם עָבְרוּ מִסְפִּיק יָמִים שֶׁיְכוּלָה הִיא לְסַפֵּר וּלְטַבֵּל בָּהֶם, צְרִיכָה לֹמֵר בְּפִיהָ לְבַעֲלָהּ "טְבִילְתִּי" או "טְהוֹרָה אָנִי"^[667] שׁו"ע שם סעי' א'.. וְאִם הָאִשָּׁה צָנוּעָה וּמְתַבְיֶשֶׁת לֹמֵר לוֹ "טְבִילְתִּי" וְכַדוּמָה - יְכוּלָה לְרַמֵּז לוֹ בְּרִמְזוֹ מְסַכֵּם בֵּינֵיהֶם^[668] עִי' חו"ד ס"ק א' וּבֵא"ח שם. וּזְבַח"צ הַחֲדָשׁ א', כְּגוֹן בְּמִסִּירַת דְּבַר מִיָּדָה לִידוֹ אוֹ בְּלִבְיֶשֶׁת בְּגַד יָפָה וּמִיָּחָד לְאוֹתוֹ לַיַּל טְבִילָה וְכַל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה. וְרֵאזִי לְנִהְגֵי כֵן כְּדִי לְהַתְרַגֵּל לְצָנִיעוּת. וְדַבָּר זֶה קָיָם בְּכָל פְּעַם שֶׁהָאִשָּׁה חוֹזְרַת מִהַמְקוּוָה, וְרֵאזִי לְשִׁים לֵב לְכָךְ שֶׁתֹּאמַר לוֹ אוֹ תִרְמֵז לוֹ אוֹ שֶׁתִּדְבַר עַל עֲנָן הַמְקוּוָה וְכַדוּמָה, כְּדִי שֶׁתִּצָּא מִחֻזְקַת טְמֵאָה לְחֻזְקַת טְהוּרָה^[669] לְחו"ש שם א'. עֲרוּה"ש שם אוֹת ד'..

בְּעִיּוֹת בְּנֵאֻמָּנוֹת

יג. כָּל נְאֻמָּנוֹת הָאִשָּׁה הִיא דוֹקָא כְּשֶׁלֵּא שֶׁקְרָה אֵף פְּעַם בְּנוֹשָׂא זֶה, אֲבָל אִם שֶׁקְרָה - פְּקָעָה מִמְּנָה נְאֻמָּנוּתָהּ, וְדַרְךָ חֻזְרָתָהּ בְּתִשׁוּבָה קִשָּׁה וְאֶרְכָּה וְתַלְוִיָּה בְּהַרְבֵּה פְּרָטִים. לְכֵן בְּכָל מְקוּרָה כְּזֶה יִשְׁאַלוּ בְּנֵי הַזֶּהוּ שְׂאֵלַת חֲכָם^[670] פ"ת שם ס"ק ב'. וְעִי' עֲרוּה"ש אוֹת ג' וְטַהֲרִי ה', ו'..

יד. אִשָּׁה שֶׁרְגִילָה לֹמֵר "טְמֵאָה אָנִי" וְלִתֵּת אַחֵר-כֵּן אֲמַתְלָאוֹת לְדַבְרֶיהָ - יֵשׁ לְקַנְסָהּ וְלֹא לְהֶאֱמִין לְתַרוּצָיָהּ וְלַחֲבִיבָה סְפִירָה וְטְבִילָה כְּדִי שֶׁתִּמְנַע מִכָּן^[671] אַחֲרוֹנִים.. וְאֶפְלוּ בְּמִקְרָה שֶׁאִין הָאִשָּׁה רְגִילָה בְּכָן - יְכוּל הַבַּעַל לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ וְלֹא לְהֶאֱמִין לָהּ, וּמִדַּת-חֲסִידוּת הִיא^[672] כְּתוּבוֹת כ"ב ע"ב, וְרַמ"א שם סעי' ג'.. וְאֵף שֶׁבְּדַרְךָ-כָּלל אֲסוּר לְבַעַל לְהַחְמִיר בְּנוֹשָׂא זֶה - כָּאֵן יְכוּל הוּא לְהַחְמִיר מִשְׁתֵּי סְבוּת:

(א) יְכוּל הוּא לֹמֵר שֶׁאִין הוּא מֶאֱמִין לְדַבְרֶיהָ הָאֲחֲרוֹנִים, אֲלֵא לְדַבְרֶיהָ הָרֵאשׁוֹנִים שֶׁאֲמָרָה "טְמֵאָה אָנִי".

(ב) כְּדִי לְהַרְתִּיעַ אוֹתָהּ מִלְשַׁקֵּר פְּעַם נֹסֶפֶת.

טו. כְּשֶׁנִּפְרָם דְּבָרֶיהָ שֶׁל הָאִשָּׁה שֶׁאִינָם אֲמַת^[673] רַא"ה כְּתוּבוֹת כ"ב ע"ב, כְּגוֹן שֶׁאֲמָרָה תִּרְוִץ אַחֵר כְּשֶׁהִתְרוּץ הָרֵאשׁוֹן נִפְל^[674] ר"פ ח"א ס' ל"ד, וְכַל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, אִינָה נְאֻמָּנוֹת^[675] עִי' טַהֲרַת יִשְׂרָאֵל ס' קפ"ה ס"ק ט"ז, וְעִי' שְׂדֵי חֲמַד מַעֲרַכַת אֲמַתְלָא.. אֵף כָּל זֶה דוֹקָא כְּשֶׁהָאִשָּׁה אֲמָרָה "טְמֵאָה אָנִי" וְחֻזְרָה בָּהּ, אֲבָל אִם אֵף פְּעַם לֹא אֲמָרָה "טְמֵאָה אָנִי" - אֶפְלוּ אִם הַבַּעַל רוּאָה בְּגִדֶיהָ מְלַכְלָכִים בְּדָם, נְאֻמָּנוֹת הָאִשָּׁה לֹמֵר "טְהוֹרָה אָנִי וְדָם זֶה הוּא מִמְקוּר אַחֵר"^[676] רַמ"א שם סעי' א', וּבְלִבְד שֶׁלֵּא יִהְיוּ הַבְּגָדִים מִיָּחָדִים לִימֵי נִדְתָּהּ.

טז. יִשְׁנָם מְקוּרִים נֹסֶפִים בָּהֶם הַבַּעַל מְחִיב לְהֶאֱמִין לְאִשְׁתּוֹ. כְּגוֹן שֶׁאֲמָרָה לְבַעֲלָהּ שֶׁנִּדְמָה לָהּ שֶׁהִיא טְמֵאָה, אֵף עֲדִין לֹא בָּרוּר לָהּ, וְלֹא אַחֵר זָמַן אֲמָרָה לוֹ שֶׁהִיא טְהוֹרָה - אִינָה צְרִיכָה אֲמַתְלָא וְאִין הוּא יְכוּל לְהַחְמִיר עַל עֲצָמוֹ.

דַּבָּר זֶה נִלְמַד מִכְהוֹן, שֶׁאֲמָר "כְּנִגְעַ נְרָאָה לִי בְּבִית"^[677] וִיקְרָא י"ד, ל"ה. בְּלִשׁוֹן מְסַפֶּקֶת, כְּדִי שֶׁלֵּא לְהַחְלִיט עַל הָאֲסוּר.

וְרֵצוּי תַּמִּיד שֶׁתִּתְרַגֵּל הָאִשָּׁה לֹמֵר בְּכָל מְקוּרָה מְסַפֵּק: "נִדְמָה לִי שֶׁרֵאִיתִי דָם", כְּדִי שֶׁאִם יִתִּיר לָהּ הַחֲכָם לֹא תִהְיֶה מְחַזְקֶת שֶׁהִיא טְמֵאָה^[678] אַחֲרוֹנִים. וְתִצְטָרֵף לְתֵת אֲמַתְלָא.

יז. אִשָּׁה שֶׁאֲמָרָה "טְמֵאָה אָנִי" וְתוֹךְ כְּדִי דְבוּר תִּקְנָה אֶת דְּבָרֶיהָ וְאֲמָרָה "טְהוֹרָה אָנִי" - הִרְיָה טְהוֹרָה אֵף אִם לֹא נִתְּנָה אֲמַתְלָא לְדַבְרֶיהָ, כִּי הַדְּבוּר הַשֵּׁנִי שֶׁהוּא תוֹךְ כְּדִי הַדְּבוּר הָרֵאשׁוֹן, מְבַטֵּל אֶת הַדְּבוּר הָרֵאשׁוֹן^[679] רַמ"א שם סעי' ג', אֲבָל אִם עֲשִׂתָּהּ מִעֲשֵׂה הַמוֹכִיחַ שֶׁהִיא נִדָּה, כְּגוֹן שֶׁהוֹשִׁיט לָהּ בַּעֲלָהּ דַּבָּר

ולא רצתה לקבל ממנו, ומיד חזרה ואמרה "לא, אינני טמאה" - אין היא טהורה, אלא-אם-כן תתן תרוץ משכנע למעשיה[680] אחרונים..

נאמנותה כשאלה חכם

יח. אשה שאמרת "חכם פלוני טהר לי פתם זה" - נאמנת. ואפלו אם פתם זה נראה כדם, אבל אם אותו חכם אומר "פתם זה טמא", או שאומר שהאשה כלל לא הייתה אצלו - אינה נאמנת. ואף שהתורה חייבה להאמין לאשה - במקרה זה אינה נאמנת, פי היא מסרה את נאמנותה לאותו חכם[681] רמ"א שם סעי' ג' והחונים עליו. - וחיבת לטבל.

אבל אם האשה אמרת שהחכם טהר פתם זה, ובא עד אחד ומעיד שהחכם טמא - האשה נאמנת, פי נאמנותה נחשבת כמו שני עדים, ו"אין דבריו של עד אחד במקום שנים"[682] ט"ז שם ס"ק ג'..

יט. אשה שאמרה "מראה כזה ראיתי ואבדתי", והצבע שהיא מראה עליו הוא מהטהורים - טהורה, אבל אם הביאה פתם הנראה כטמא או כספק טמא, ואמרת שבפעם אחרת טהר לה חכם פתם דומה לזה - אינה נאמנת, פי אפשר שהיא טועה בדמוי צבעים[683] שו"ע סי' קפ"ח סעי' ב'.. וגם על עצמה או על חברתה לא תסמוך בדמוי פתמים, אלא צריכה להראות לחכם, עד שתלמד[684] פ"ת קפ"ח ס"ק ו', ד"ת ס"ק כ"ה..

שאלת חכם

כ. השואל חכם ואסור - לא ילך לשאל חכם אחר בתקנה שהשני יתיר. וכן השואל לחכם וטמא - לא ילך לחכם אחר שיטהר[685] ע"ז ז' ע"א.. ובפרט בדיני נדה, שבגלל משך הזמן שהולכים מחכם לחכם יכול הצבע להשתנות. ויש אומרים שמותר לשואל לשאל כל מי שיצאה, שמתוך כך ידקדקו החכמים בדבר, ולפעמים הראשון טועה, ועל-ידי שישאל השני, יצא הדבר לאורה[686] תוס' נדה כ' ע"ב. (וראה בפעף הבא).

כא. נפסקה ההלכה, שחכם שאסור אין חירו רשאי להתיר אם השני מסתמך על שקול-דעת בלבד, אבל אם ידוע לו שההלכה אחרת, או שהחכם הראשון טעה ולא ראה משנה מפרשת - יכול החכם השני להתיר. לכן אין אסור לשואל לחכם אחר, כשמודיע לו בתחלה שהוא שאל חכם אחר וכך וכך הורה לו[687] רמ"א יו"ד סי' רמ"ב סעי' ל"א והחונים עליו..

כב. שני חכמים שאחד מטמא ואחד מטהר, אחד אוסר ואחד מתיר - אם היה אחד גדול מחברו בחכמה ובמנין (מספר תלמידים) ילך אחריו, ואם לאו הלך אחר המחמיר.

רב' יהושע בן קרחה אומר: בשל תורה (בשאלה השייכת לאסורי תורה) הלך אחר המחמיר, ובשל סופרים (בשאלה השייכת לאסורים דרבנן) הלך אחר המקל. והלכה כמותו[688] רמב"ם הלכות ממרים פ"א ה"ה. ועי' כ"מ ול"מ שם..

חלק ב – דיני טהרת נדה

פרק יג – הפסק טהרה

הקדמה

א. נדה הרוצה להטהר מדם או מכתם - צריכה לעשות ארבע פעולות:

(א) בדיקת הפסק טהרה.

(ב) ספירת שבועה ימים נקיים.

(ג) חפיפה.

(ד) טבילה.

ב. בדיקת הפסק טהרה, היא הבדיקה החשובה ביותר לטהרתה של האשה, פי מבדיקה זו היא יודעת שהפסקה לראות דם ומתחיל סדר טהרתה. לפני בדיקה זו גריהי בחזקת רואה דם, ואחרי בדיקה זו מחזקת היא פנקיה[689] בחזקת שאינה רואה, עי' פ"ת סי' קצ"ו ס"ק ה'.. לכן יש לעשות בדיקה זו בצורה יסודית ביותר, כמבאר לקמן. ומחמירים בצבועיה, כמו שמבאר לעיל בדיני צבועים.

ג. בדיקת הפסק טהרה נעשית בדרך-כלל לא לפני היום החמישי לראית הדם, כפי שיבאר בפרק י"ד בסעיף כ"א.

ד. בדיקת הפסק טהרה נעשית בדרך-כלל בסוף היום סמוך לשקיעת החמה, כפי שיבאר בפרקנו בסעיף כ"ב.

רחיצה והכנה

ה. מנהג טוב שתרחץ האשה את כל גופה לפני הפסק טהרה. ואם אינה יכולה לרחץ את כל גופה, פגון שהיתה בדרך או בביתם של אנשים אחרים - יכולה לרחץ רק את אותו מקום. ואם גם זה אינה יכולה - די לה שתקנח את עצמה[690] רמ"א סי' קצ"ו סעי' ג'. ד"ת שם ס"ק ל"ד ועי' לקמן בסעיף ל"ה.. וכל זה כדי שלא תמצא אחרי הפסק הטהרה דם מימי ראיתה, ותחשב שראתה אותו אחרי הפסק הטהרה[691] תוה"ש סי' קצ"ו ס"ק ו'..

ו. אחר הרחיצה והבדיקה תחליף את בגדיה הפנימיים לבגדים לבנים נקיים ובדוקים[692] רמ"א סי' קצ"ו סעי' ג', ולכתחלה גם תשים על מטתה סדינים לבנים, נקיים ובדוקים[693] עי' רמ"א או"ח סי' תקנ"א סעי' ג', ורמ"א יו"ד סי' שפ"א סעי' ה'.. ויש אומרים שגם הצפה (פסוי השמיקה) שעל מטתה תהיה בדוקה מכתמים[694] חכמת אדם כלל קי"ז סעי' ח'.. ומעקר הדין אם החליפה את בגדיה הפנימיים די בכך. וכן כשחוששת שעל ידי הלבנים שתציע על מטתה יכר שהיא סופרת שבועה נקיים, אינה צריכה להחליף את סדיניה. אם אין לה בגדים לבנים - תחליף לצבועונים נקיים ובדוקים. ואם אין לה להחליף כלל, פגון שנמצאת בדרךים וכדומה - לכל הפחות תבדוקם מכתמים[695] רמ"א סי' קצ"ו סעי' ג'. ועי' לקמן "הפסק טהרה בזמנים מיוחדים"..

ויש לכה שתי סבות:

א) שפא תמצא פתם מלפני הפסק טהרה ותחשב שהיה אחריו[696] תוה"ש סי' קצ"ו ס"ק ו'..

ב) כדי שאם תצא ממנה טפת דם תהיה נכרת על בגדיה[697] ד"ת שם ס"ק כ"ו..

ז. אשה שלא רחצה ולא החליפה לבגדים כולל מחמת שכחה או אנס, עלתה לה בדיקתה, אבל אם עשתה בן מחמת זלזול או פשיעה, יש אומרים שלא עלתה לה בדיקתה[698] עי' ד"ת שם ס"ק ל"א, ל"ג, וחכ"א כלל קי"ז סעי' ח', וס"ט ס"ק צ"א אות ע"ג, לכן במקרה פזה תשאל שאלת חכם.

דרך הבדיקה

ח. בדיקת הפסק טהרה כוללת שני שלבים:

א) בדיקת חורים וסדקים.

ב) הנחת מוך דחוק כל זמן בין-השמשות[699] שו"ע סי' קצ"ו סעי' א'.. ("מוך דחוק" - צמר-גפן או בד דחוק באותו מקום).

ט. הבדיקה צריכה להיות יסודית ביותר. לכן, תכניס את בגד הבדיקה באותו מקום בעמק ובצדדים, בחורים ובסדקים, עד המקום שהבעל מגיע בביתו, ולא שתכניסנו מעט לקנח את עצמה. ואף אם יקשה עליה מאד להכניסו כל כך בעמק - נתן יהיה להקל עליה בחלק מבדיקות שבעת נקיים, אך לא בבדיקת הפסק טהרה[700] שו"ע סי' קצ"ו סעי' ו'.

ראוי שתניח האשה רגל אחת על הרצפה ורגל אחת על הכסא ובכה יקל עליה לבדק פראוי.

י. אם בדיקה עצמה יפה בחורים ובסדקים בעמק כפי פחה, ולא הגיעה למקום שהבעל מגיע בביתו - הבדיקה מועילה[701] רמ"א שם וחכ"א כלל קי"ז סעי' ט'.. ואם אינה יכולה לבדק בחורים ובסדקים מחמת תפירות או פצעים שיש שם אחר לדה וכדומה - עליה לשאל שאלת חכם.

יא. אשה שיש לה פצע באותו מקום ובכל בדיקותיה רואה דם, אם לא תמצא עצמה פעם אחת נקיה, צריכה לבדק עצמה שלש פעמים כדי לעשות הפסק טהרה. בדיקה ראשונה תהיה בלילה החמישי לראיתה, שניה למחרת בבקר, ושלישית ביום החמישי לפני השקיעה. ובבדיקות אלו אם תמצא רק דם פצע ולא דם נדה תעשה בדיקת הפסק טהרה לפני השקיעה ואינה צריכה מוך דחוק, ותתחיל לספור שבעה נקיים והיום השלישי יהיה היום הראשון לשבעת הנקיים[702] אחרונים, עי' פ"ת ס"ק כ"ד וס"ק ל"ב ודרכי תשובה ס"ק נ"ו דרכים נוספות..

כמו כן יכולה לעשות בדיקת הפסק טהרה על ידי בדיקת אחות המתמחה בבדיקת פצעים שתודא שהדם יוצא מהפצע בלבד ולא מהרחם. את בדיקות שבעת הנקיים תעשה בעצמה על ידי עד, ואם תמצא עליו דם-פצע טהורה.

אשה שברור לה כי בעת הבדיקה פצעה את עצמה וברור לה שדם זה הוא מהפצע, תשאל לחכם, כי לפעמים הפציעה היא חיצונית בלבד ואינה צריכה שלש בדיקות, ולפעמים גם כשהפציעה פנימית אינה אוסרת. עין בפרק ד' סעיפים ט'-י"א.

יב. בתולה תבדק עד מקום שיידה מגעת. ואף-על-פי שאינה מגיעה לכל החורים והסדקים - בדיקתה טובה, ובלבד שלא תסתפק בקניוח בלבד [703] ב"ח סי' קצ"ב וטהר"י ס"ק ב' ובא"ח ש"ש צו ט"ו..

יג. את בגד הבדיקה תבדק באור בהיר ולא מסנור (ועי' בפרק ג' סעיף ט"ו). ואם אין לה בערב אור כזה, או שהיא מספקת בו - עליה להניח את בגד הבדיקה ואת המוך הדחוק בתוך מקום שמור שלא יתלכלכו, ולמחרת תבדקם באור היום [704] שו"ת זבחי צדק ח"ב סי' י"ז ובא"ח ש"ש צו י"ב..

יד. אשה שבדקה בהפסק טהרה ומצאה עצמה טמאה - כדאי שתרחץ עצמה ותבדק פעם נוספת לפני השקיעה, כי אפשר שהדם נשאר בגופה מראיה קודמת, ועכשו אין דמה יוצא, ולשווא היא דוחה את הפסק הטהרה.

טו. אחר הבדיקה צריכה האשה להניח בתוך אותו מקום מוך דחוק שימלא את כל חלל הפרוזדור ויגיע עד לרחם או קרוב לו. ובדיעבד די אם יגיע לרחם ולא ימלא את כל החלל, או שימלא את החלל ולא יגיע לרחם. במקרה כזה ראוי שתניח גם צמר-גפן מבחוץ על פתח אותו מקום [705] עי' חו"ד סי' קצ"א אות ח', תשובות רעק"א מהדו"ק סי' ס' בסופו, וחת"ס סי' קמ"ח, ועי' נדה ג' ע"ב, או לכל הפחות תלבש לבגים הדוקים. עד בדיקה רגיל אינו מספיק בדרך-כלל למלא את החלל, ועל-כן במקום שיש חיוב מעקר הדין במוך דחוק תשתמש בעד גדול שימלא את החלל או בצמר גפן עטוף בעד. בשעת הדחק נתן להשתמש בטמפון במקום המוך הדחוק (ולא במקום בגד הבדיקה), אף רק בטמפון שמתרחב במגע עם טפת-דם, אינו מתפורר, אינו מתכווץ, ואינו דוחה את הטפה [706] שם, ועי' נדה ג' ע"א.. אשה הסובלת מרגישות ובדיקה זו קשה לה - תשאול שאלת חכם.

טז. כלה תניח מוך דחוק עד מקום שיידה מגעת [707] טהרת ישראל סי' קצ"ב סעי' א' ובא"ח ש"ש צו ט"ו..

יז. את המוך הדחוק יש להניח אחרי הבדיקה לפני השקיעה ויהיה שם כל בין השמשות (בין השמשות - משוף הזמן שבין שקיעת השמש עד צאת הכוכבים, והוא כ-18 דקות בארץ-ישראל), ואחר בין השמשות, דהינו אחר צאת הכוכבים, תוציאנו ותבדקנו כבדיקת בגד הבדיקה באור בהיר. ואם אין לה אור בהיר - תשמרנו במקום נקי ושמור עד למחרת ביום [708] שו"ע סי' קצ"ו סעי' א' ברמ"א, ועי' זבחי צ"ח סי' י"ז, בא"ח ש"ש צו י"ב..

יח. אשה שבדקה בדיקת הפסק טהרה ולא סמוך לשקיעה או שלא בדקה במוך דחוק, ישנם מקרים שלא עלתה לה הבדיקה וצריכה לחזור ולעשות הפסק טהרה למחרת, וישנם מקרים שאינה צריכה:

(א) ראתה דם יום אחד בלבד ובאותו יום עושה הפסק טהרה (דבר זה אפשרי רק במקרים מינודים, כגון הרואה בתוך שבועה נקיים או כלה לפני חתונתה ויולדת פדלקמן, אבל במקרים רגילים יש להמתין חמשה ימים) - צריכה היא לעשות את הפסק הטהרה סמוך לשקיעה; כי אם תעשה זאת לפני כן, אין היא מנודת בקב שהפסיקה לראות דמים, כי מעינה עדין פתוח, ויש לחשוש שתראה דמים אחרי הבדיקה (אבל כשבדקה סמוך לשקיעה ולא ראתה - מחזקת היא שאינה רואה); ומיד אחרי שתבדק סמוך לשקיעה, עליה להניח באותו מקום מוך דחוק.

אם לא הניחה מוך דחוק ולא בדקה סמוך לשקיעה - לא עלתה לה בדיקה [709] שו"ע סי' קצ"ו סעי' ב'..

אם בְּדָקָה סָמוּךְ לְשִׁקְיָעָה אַךְ לֹא הַנִּיחָה מוֹךְ דְּחוּק - לְפִוּסְקִים פְּרָמִ"א מוֹעִיל לָהּ הַפְּסֵק זֶה [710] שׁו"ע
ורמ"א סי' קצ"ו סעי' ב', וְלִפְּוּסְקִים כְּשֶׁלְחָן-עֲרוּךְ אֵינוֹ מוֹעִיל, וְתַחֲזֹר וְתַעֲשֶׂה הַפְּסֵק טְהָרָה לְמַחֲרַת 21. יֵשׁ
מְקָרִים בָּהֶם מִשְׁתַּנֵּה פְּסֵק הַהֲלָכָה לְפִי הַנְּסֻבוֹת וְהַמְקָרָה, לְכֵן רָאוּי בְּמְקָרִים כְּאֵלֶּה לְשֶׁאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם.

(ב) אֲשֶׁה שְׂרָאָתָה דָם חֲמִשָּׁה יָמִים, וּבְבִקֵּר הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי עֲדִין רָאִתָּה דָם, וְאַחֲרֵי-כֵן הַפְּסִיקָה - צְרִיכָה
לְבַדֵּק סָמוּךְ לְשִׁקְיָעָה וְלִהְנִיחַ מוֹךְ דְּחוּק, פִּינּוֹן שֶׁעֲדִין מַעֲיָנָה פְּתוּחַ [711] תּוֹס' נִדָּה ס"ח ע"ב ד"ה "אמר",
וּסְדְרֵי טְהָרָה ס' ט'. וְעַי' לְשׁוֹן הַשׁו"ע ס' קצ"ו סעי' א' וְדַרְכֵי תְּשׁוּבָה שֵׁם ס"ק י', וְעַי' חו"ד ס"ק ב'.. יֵשׁ
אוֹמְרִים שֶׁרַק בַּיּוֹם הַרְּאִשׁוֹן קָיָם דִּין "מַעֲיָן פְּתוּחַ", לְכֵן אִף אִם בְּדָקָה זָמַן רַב לְפָנַי הַשִּׁקְיָעָה וְלֹא הַנִּיחָה
מוֹךְ דְּחוּק מוֹעִילָה לָהּ הַבְּדִיקָה, פִּינּוֹן שֶׁבְּדָקָה וְנוֹכַחָה לְדַעַת שֶׁהַפְּסִיקָה לְרֵאוּת, וְאִין לְחַשׁ שְׂמָא אַחֲרֵי
בְּדִיקָתָה תַּחֲזֹר וְתִרְאֶה דָּמִים.

לְהֲלָכָה נוֹהֲגִים שְׂאֵם בְּדָקָה סָמוּךְ לְשִׁקְיָעָה וְלֹא הַנִּיחָה מוֹךְ דְּחוּק, עֲלֵתָה לָהּ בְּדִיקָה בְּדִיעֵבֵד. בְּדָקָה זָמַן
רַב לְפָנַי הַשִּׁקְיָעָה וְלֹא הַנִּיחָה מוֹךְ דְּחוּק, עֲלֵיָה לְשֶׁאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם.

אֲשֶׁה שֶׁפְּסִיקָה מְלֵרְאוּת דָם תּוֹךְ חֲמִשָּׁה יָמִים שֶׁלְּפָנַי שְׁבַעַת הַנְּקִיִּים, אוֹ אִם רָאִתָּה כְּתָם הָאוֹסֵר, אוֹ
שֶׁבְּדָקָה כְּשֶׁהִיא טְהוֹרָה וּמִצְאָה טַפַּת-דָם הָאוֹסֵרָת, יְכוּלָה בְּמְקָרִים מִיְחָדִים לְרַחֵץ וּלְבַדֵּק וְלַעֲשׂוֹת הַפְּסֵק
טְהָרָה וּמוֹךְ וְכו' לְפָנַי הַיּוֹם הַחֲמִישִׁי, וּבְלִבְדֵּד שֶׁבַּיּוֹם הַחֲמִישִׁי לְפָנַי הַלְּיָלָה תְּבַדֵּק פְּדִין [712] טְהוֹרָת יִשְׂרָאֵל ס'
קצ"ו ס"ק קס"ז..

(ג) אִם רָאִתָּה הָאֲשֶׁה דָם מְסַפֵּר יָמִים, וּבַיּוֹם שֶׁעוֹשֶׂה הַפְּסֵק טְהָרָה לֹא רָאִתָּה דָם - צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת הַפְּסֵק
טְהָרָה סָמוּךְ לְשִׁקְיָעָה וְלִהְנִיחַ מוֹךְ דְּחוּק כָּל בַּיּוֹם הַשְּׁמִשְׁמוֹשׁוֹת. בְּדִיעֵבֵד אִם בְּדָקָה בְּבִקֵּר אוֹתוֹ יוֹם [713] רמ"א
ס' קצ"ו סעי' א', אוֹ אִף בְּלִילָה שֶׁלְּפָנַי כֵּן [714] מַעֲשֶׂה נִיִּסִּים דָּף קכ"ד, וּמִצְאָה עֲצָמָה נְקִיָּה - מוֹעִילָה לָהּ
בְּדִיקָה זֹאת כְּהַפְּסֵק טְהָרָה, אִף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא הַנִּיחָה מוֹךְ דְּחוּק 25. וּבְשִׁעַת הַדְּחֻק, כְּגוֹן שֶׁנִּמְצְאוּ בְּדִקְוֹ
וְכַדוּמָה, יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת כֵּן לְכַתְּחֻלָּה [715] אַחֲרוֹנִים..

(ד) אֲשֶׁה שְׂרָאָתָה כְּתָם וְרוֹצָה לַעֲשׂוֹת הַפְּסֵק טְהָרָה בּוֹ בַּיּוֹם (כְּגוֹן שֶׁרָאִתָּה אוֹתוֹ בְּשַׁבַּעַת הַנְּקִיִּים אוֹ כְּלָה
וְכַדוּמָה), צְרִיכָה לַעֲשׂוֹת הַפְּסֵק טְהָרָה סָמוּךְ לְשִׁקְיָעָה, וְצְרִיכָה לְשִׁים מוֹךְ דְּחוּק. בְּדִיעֵבֵד, אִם בְּדָקָה לְפָנַי
כֵּן וְלֹא הַנִּיחָה מוֹךְ דְּחוּק, עֲלֵתָה לָהּ הַבְּדִיקָה, פִּינּוֹן שֶׁאִין מַעֲיָנָה פְּתוּחַ, וְלֹא הִחֲזַקָה כְּבַעַלְת דָּמִים. בְּדִיקָה
בְּבִקֵּר אוֹ בְּצִיָּהּ מוֹצִיָּה אוֹתָה מִחֲזֻקַת רוֹאָה, וְהָרִי זֶה כְּהַפְּסֵק טְהָרָה [716] ש"ך ס' קצ"ו ס"ק ו'..

בְּגַד הַבְּדִיקָה

יט. בְּדִיקַת הַפְּסֵק טְהָרָה וּבְדִיקוֹת שְׁבַעַת נְקִיִּים נַעֲשׂוֹת בְּבִגְד לְבָן, רַךְ, סוֹפֵג וְנָקִי.

(א) בְּגַד לְבָן - כִּי שִׁיָּהּ אֶפְשָׁר לְהַבְחִין בּוֹ אִם הָאֲשֶׁה נְקִיָּה אִם לֹא, וְתוֹכַל לְרֵאוּת בּוֹ אֶפְלוּ טַפָּה
קְטָנָה [718] רש"י נדה י"ז ע"א, ד"ה "ולא בפשתן".. וְרָצוּי מְאֹד מְאֹד לְבַדֵּק אֶת הַבְּגָד לְפָנַי הַבְּדִיקָה אִם אִין
בּוֹ חוּטִים צְבָעוֹנִיִּים דְּקִים וְקְטָנִים, שֶׁאִינָם נְרֵאִים לַעֲיֵן בְּסִקְיָה שְׁחִיתָה. מְפָנִי שֶׁחוּטִים אֵלֶּה נְרֵאִים
כְּשֶׁהַבְּגָד נִרְטַב מִהֲרִטְבוּת שְׁבִתוֹךְ גּוֹפָה שֶׁל הָאֲשֶׁה, וְכִשֶׁהַבְּגָד מוֹצֵא נְרָאָה עֲלָיו כְּמִין כְּתָם קָטָן אָדוּם,
וְעֵלוּלָה הָאֲשֶׁה לְחֻשָׁב שֶׁהִיא טְמֵאָה. דְּבַר זֶה שְׁכִיחַ מְאֹד בְּכָל סוּגֵי הַבְּגָדִים, וּבְמִיָּחַד בְּצִמְרֵ-גִפֵּן מְסוּג
פְּשׁוּט.

(ב) בְּגַד רַךְ - מְשַׁלֵּשׁ סְבוּת:

כְּדֵי שֶׁהַבְּגָד יִוָּכַל לְהִגִּיעַ לְכָל הַחוּרִים וְהַסְּדָקִים.

כְּדֵי שֶׁלֹּא תִשָּׁרֵט וְתִחָשֵׁב שֶׁדָּם הַשְּׂרִיטָה הוּא דָם-נֶדֶה.

וְכֵדִי שֶׁלֹּא תִחַשְׂשׁ מִשְׂרִיטָה וְתִבְדֹּק בְּגִלְלָה זֶה שֶׁלֹּא כְּרֵאוּי[719] עַי' טהרת ישראל בבאר יצחק ס"ק ט'..

לֹא תִבְדֹּק בְּנִיר אוֹ בְּטִמְפוֹן, שֶׁגַם אֵינָם מַגִּיעִים לְכָל מְקוֹם, וְחֻלְקָם אֵף אֵינָם סוֹפְגִים הַיָּטֵב, וְכֵן לֹא תִבְדֹּק בְּבֵד נִמְתַּח הָעֵלּוּל לְשִׁנּוֹת אֶת צְבֵעַ הַבְּדִיקָה, וּבְדִיעֵבֵד תִּשְׂאֵל שְׂאֵלַת חֲכָם.

ג) בְּגָד סוֹפֵג - כְּדֵי שֶׁאֵם תִּהְיֶה טַפַּת דָּם בְּגוֹפָהּ, תִּשְׂאֵר עַל הַבְּגָד וְלֹא תִדְחַק עַל יָדוֹ. תִּכּוּנָהּ זֶה שֶׁל דְּחִית הַרְטִיבוּת שֶׁכִּיחָה בְּבִגְדִים חֲדָשִׁים, מְעַמְלָנִים וְסִנְטֵטִים. לְכֵן תִּבְדֹּק הָאִשָּׁה אֶת טִיבוֹ וְתִכּוּנוֹתָיו שֶׁל בְּגָד הַבְּדִיקָה לְפָנֵי הַבְּדִיקָה.

מִסְבָּה זֶה לֹא תִבְדֹּק הָאִשָּׁה בְּבִגְד רָטֵב מִמֵּיִם אוֹ מִמִּשְׁקָה, כִּי אֶפְשָׁר שֶׁלֹּא יִסְפֹּג טַפַּת דָּם שֶׁבְּתוֹךְ גּוֹפָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה. וּבְמִיחָד אִם הַטְּפָה קָטָנָה מְאֹד, אֶפְשָׁר שֶׁהִיא תִמָּחֶה[720] אַחֲרוֹנִים. וְעַי' ד"ת ס"ק נ"ז..

ד) בְּגָד נָקִי - פִּינּוֹן שֶׁבְּדִיקָה בְּבִגְד מְלַכְלָךְ אֵינָהּ בְּדִיקָה, וְאִם תִּרְאֶה עָלָיו טַפַּת-דָּם אֵין הִיא טְמֵאָה, שֶׁכֵּן אֶפְשָׁר שֶׁטַפַּת-הַדָּם הִיטָה עָלָיו מִקֶּדֶם, כֵּן אֶפְשָׁר שֶׁהִיא עָלָיו לְכֻלָּהּ, וּבְבוֹאוֹ בְּמַגֵּעַ עִם הַרְטִיבוּת שֶׁבְּגוֹפָהּ הִפְךָ מִרְאֵהוּ אֲדוּם[721] עַי' רמ"א ס' ק"צ סעי' ל"ו.. עֵדֵי הַבְּדִיקָה הַנִּמְכָּרִים פְּיוֹם נְחֹשְׁבִים בְּדוּקִים, אֲמָנִים לְפַעֲמִים מְצוּיִים בְּהֵם סִבִּים אֲדָמִים אוֹ שְׁחֹרִים קְטָנִים.

ה) בְּדִיעֵבֵד אִם בְּדִיקָה בְּבִגְד שֶׁחֲסַר בּוֹ אֶחָד מֵאַרְבַּעַת הַתְּנָאִים דְּלַעֲלֵל, וַיֵּשׁ לָהּ עֵדִין זְמַן לְבִדֹק לְפָנֵי הַשְּׂקִיעָה - תִּחְזֹר וְתִבְדֹּק. וְאִם עֲבָרָה הַשְּׂקִיעָה - תִּלּוּי מָה הִיָּה הַחֲסָרוֹן בְּבִגְד:

א) אִם לֹא הִיָּה הַבְּגָד לְבָן לְגַמְרֵי - בְּדִיקְתָּהּ בְּדִיקָה. אִם בְּדִיקָה בְּבִגְד שֶׁחֲזָר אוֹ אֲדוּם וְכִדּוּמָה - אֵין בְּדִיקְתָּהּ בְּדִיקָה, וְתִחְזֹר וְתִבְדֹּק לְמַחְרַת[722] עַי' ב"י ס' קצ"ו (סעי' ו') ואַחֲרוֹנִים..

ב) אִם בְּדִיקָה בְּבִגְד שֶׁאֵינוֹ רָךְ, אֵף-עַל-פִּי שֶׁלֹּא רָאוּי וְלֹא כְּדַאי לַעֲשׂוֹת כֵּן - בְּדִיקְתָּהּ בְּדִיקָה[723] ד"ת ס' קצ"ו ס"ק נ"ה, נ"ח..

ג) אִם בְּדִיקָה בְּבִגְד שֶׁאֵינוֹ סוֹפֵג כָּלָל, אוֹ בְּאַצְבָּעָה - אֵין בְּדִיקְתָּהּ בְּדִיקָה, וְתִחְזֹר וְתִבְדֹּק לְמַחְרַת[724] סְדְרֵי טהרה ס' קצ"ו ס"ק כ"ב..

ד) אִם בְּדִיקָה בְּבִגְד מְלַכְלָךְ - אֵין בְּדִיקְתָּהּ בְּדִיקָה, וְתִחְזֹר וְתִבְדֹּק לְמַחְרַת.

כא. רָאוּי מְאֹד שֶׁתִּכְיֶן הָאִשָּׁה בְּמְקוֹם שֶׁמּוֹר בְּדִים לְבְדִיקָה, מִבְּגָד כְּתָנָה לְבָן וַיִּשָּׂן, אוֹ מִצְמָר-גָּפֹן נָקִי וְרָךְ, אוֹ מִצְמָר לְבָן נָקִי וְרָךְ, וְתִבְדֹּק וְתִנָּקֶם לְפָנֵי שְׂמִירְתָּם, כְּדֵי שֶׁיְהִיוּ מְצוּיִים תַּחַת יָדָהּ, וְלֹא תִצְטָרֵךְ לְהַסְתִּיפֵק - מִחוּסָר זְמַן וְכִדּוּמָה - בְּתַחֲלִיפִים פְּחוֹת טוֹבִים.

הַבּוֹדְקֵת בְּצִמְר-גָּפֹן, תִּקְפִּיד שֶׁלֹּא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּצִמְר-גָּפֹן פְּשׁוּט שֶׁאֵינוֹ נָקִי בְּדִיקָה-כָּלָל אוֹ שֶׁעֵלּוּל לְהַתְּפוֹרֵר בְּתוֹךְ גּוֹפָהּ, כִּי יֵשׁ מִיָּנִי צִמְר-גָּפֹן שֶׁבִּעַת שְׁבוּדָקִים בּוֹ נִשְׂאָר בְּגוּף חֻלְק מְמֹנֵן, וַיִּתְכַּן שְׂאוֹתוֹ חֻלְק סֹפֵג דָּם, וְלִפְיָכָּךְ עָלֶיהָ לְהִזָּהֵר בְּזֶה.

זמן הבדיקה

כב. את בדיקת הפסק הטְהָרָה יש לעשות סמוך מאוד לשקיעת החמה [725] שו"ע סי' קצ"ו סעי' א', כמבאר לעיל, ובשום אופן לא אחריה, כיון שבדיקה אחרי השקיעה אינה מועילה, שהרי צריכה לספור שבועה ימים נקיים שלמים, ואם תאחר, לא יהיו אלה שבועה ימים נקיים שלמים. אך גם אין להקדימה מפני החשש שתראה לאחר הבדיקה קדם סוף היום.

כג. בדיקה סמוך לשקיעה הכרחית, כשהאשה עושה הפסק טְהָרָה ביום הראשון לראיתה. וכן דרושה היא לכתחלה, כְּאִשֶׁר הָאִשָּׁה רָאָתָה דָם בְּאוֹתוֹ יוֹם שָׁבוּ הִיא עוֹשֶׂה הַפֶּסֶק טְהָרָה. ולכתחלה בכל מקרה רצויה בדיקה סמוך לשקיעה, כמבאר בסעיף י"ח.

כד. עדיף ביותר לבדק כְּעֶשֶׂר דְּקוֹת לִפְנֵי הַשְּׁקִיעָה, ולא סמוך ממש, כדי שתבדק בשוב הדעת בחורים ובסדקים, ולא בחפזון ובבהילות. וכן כדי שתספיק לבדק בדיקה נוספת לפני השקיעה, אם הבדיקה הראשונה לא היתה טובה.

כה. לכתחלה, לא תבדק למעלה מחצי שעה לפני השקיעה [726] על פסחים צ"ט ע"ב, ורשב"ם שם ד"ה "מתשע שעות". אולם בדיעבד, אשה שבדקה בזמן מנחה קטנה, שהיא כשעתים לפני השקיעה (ואף שהזמן האמתי הוא שעתים וחצי זמניות, כיון שזמן זה משתנה מקיץ לחורף - בחורף פחות משעתים ובקיץ יותר משעתים וחצי - כתבנו "כשעתים") - נחשבת בדיקתה כבדיקה סמוך לשקיעה [727] על ב"ש, ובלבד שתניח מיד מוך דחוק.

הפסק טְהָרָה בְּעֶרְב־שַׁבָּת

כו. אשה שצריכה לעשות הפסק טְהָרָה בְּעֶרְב־שַׁבָּת - תעשנו לפני הדלקת הנרות, ותניח מוך דחוק מיד אחרי הפסק הטְהָרָה עד אחרי צאת הכוכבים.

כז. אשה שבדקה לאחר שהדליקה נרות וקבלה שבת אך לפני השקיעה - בדיקתה מועילה בדיעבד. ואף-על-פי שיש במעשיה סתירה, שהרי הפסק טְהָרָה צריך להיות לפני תחלתו של היום הראשון לשבועת הנקיים, שבמקרה זה הוא שבת, ואשה זו כבר קבלה עליה את השבת - אף-על-פי-כן בדיקתה מועילה, לפי שבקבלת-שבת אין מתחדש לאשה יום חדש, אלא נאסרים עליה כל אסורי השבת.

וכן אשה שהתפללה ערבית של שבת (בערב-שבת) לפני השקיעה ועשתה הפסק טְהָרָה אחרי התפלה ולפני השקיעה - בדיקתה מועילה. ואפלו אם כל הצבור התפלל ערבית וקבל עליו את השבת, מועילה הבדיקה מהסבה דלעיל [728] רמ"א סי' קצ"ו סעי' א' וש"ך ס"ק ד'-ה', וחכ"א כלל קי"ז סעי' ה'.. (וכן הדין ביום חל, כשהתפללה ערבית של חל לפני השקיעה).

אולם מכיון שיש חולקים על דין זה [729] בא"ח ש"ש צו י"א. ועי' בנושאי הכלים על השו"ע סי' קצ"ו סעי' א'. ואומרים שאחרי שקבלה עליה שבת או אחרי שהתפללה ערבית אינה יכולה לעשות הפסק טְהָרָה - לא תעשה כן אלא מחסר ברירה, כגון שבדקה לפני ערבית או לפני קבלת-שבת ולא נמצאה נקיה ועכשו מבקשת לבדק עצמה שנית, וכל פיוצא בזה.

כח. במקרה שזמנה של האשה דחוק לפני הדלקת הנרות, ויש חשש שאם תבדק לפני הדלקת הנרות לא תהיה בדיקתה יסודית, אלא בחפזון ובקצף-רוח - עדיף שתדליק נרות-שבת קדם הבדיקה, ולפני ההדלקה תתנה שאינה מקבלת שבת בהדלקה זו [730] או"ח סי' רס"ג סעי' י'. ועי' רמ"א ונו"כ שם, ואחר-

כָּךְ תַעֲשֶׂה הַפֶּסֶק טְהָרָה בְּנַחַת וּבְמַתְיָנוּת, וּתְסַיֵּם לְפָנַי הַשְּׂקִיעָה, וּכְשֶׁתִּגְמֹר אֶת הַבְּדִיקָה תִקְבַּל עָלֶיךָ אֶת הַשְּׁבִת בְּאַמִּירַת "מִזְמֹר שִׁיר לְיוֹם הַשְּׁבִת" אוֹ בְּאַמִּירַת "הַרְיָנִי מִקְבַּלְתָּ עָלַי אֶת קִדְשֵׁי הַשְּׁבִת".

כּוּט. אִשָּׁה שֶׁעוֹשֶׂה הַפֶּסֶק טְהָרָה בְּעָרֵב-שְׁבִת אוֹ בְּשְׁבִת וּמְנִיחָה בְּאוֹתוֹ מְקוֹם מוֹךְ דְּחוּק - יְכוּלָה לְצַאֵת אֶתוֹ לְרִשּׁוֹת-הָרַבִּים אֲף בְּמְקוֹם שְׂאִין עָרוּב, וּבְלִבְד שְׂיֵהֶיָה מְנַח בְּתוֹךְ גּוֹפָה, אֲבָל אִם מְנַח מִחוּץ לְגוֹפָה - אֲסוּר לְצַאֵת אֶתוֹ בְּמְקוֹם שְׂאִין עָרוּב[731] עַל 'או"ח סי' ש"ג סעי' ט"ו, וְסִי' ש"א סעי' ג'..

אִשָּׁה שֶׁקְבָּלָה עָלֶיהָ שְׁבִת בְּהַדְלָקָה אוֹ בְּאַמִּירָה - אִם בּוֹדְקֵת אַחֵר-כָּךְ, תִּבְדֹּק כְּמוֹ שְׁבוּדָקִים בְּשְׁבִת, וְכַמְבֹאֵר לְקַמּוֹן.

הַפֶּסֶק טְהָרָה בְּשְׁבִת אוֹ בְּיוֹם-טוֹב

ל. יֵשׁ הַנוֹהֲגִים שֶׁלֹּא לַעֲשׂוֹת הַפֶּסֶק טְהָרָה בְּשְׁבִת, בְּגִלְל הַצָּרוּךְ לְהַתְרִיחַ וּלְהַחֲלִיף בְּגָדִים וְכָל הַכְּרוּךְ בְּזֵה. וְאִין הַלְכָה כְּמוֹתֵם, כִּיֵּן שֶׁמִּתָּר לְאַדָּם לְרַחֵץ חֶלֶק מִגּוּפּוֹ בְּמִים חַמִּים שֶׁהוּחֲמוּ מֵעָרֵב-שְׁבִת, אוֹ בְּמִים קָרִים, וְכָךְ תִּרְחֵץ הָאִשָּׁה אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם[732] עַל 'ש"ך סי' קצ"ט ס"ק י"ב..

י. לְהַזְהִיר לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּרַחֲצָה זוֹ בְּסִבּוֹן נוֹזְלִי וְלֹא מוֹצֵק, כִּדִּי שֶׁלֹּא תַעֲבֹר עַל אֲסוּר "נוֹלָד"[733] שׁו"ע או"ח סי' שכ"ו סעי' י' ברמ"א, וּבִא"ח ש"ש יתרו ט"ו.. כֵּן עָלֶיהָ לְהַזְהִיר שֶׁלֹּא לְסַחֵט בְּגָדֶיהָ אוֹ שֶׁעֲרוֹתֶיהָ, וְלֹא לְהַרְטִיב בְּגָד וּלְקַנַּח בּוֹ, וְלֹא לְהַשְׁתַּמֵּשׁ בְּסַפּוּג, אֲלֹא תִשְׁטֹף אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם בְּמִים, וְאַפְלוּ מִים חַמִּים אִם הוּחֲמוּ מֵעָרֵב-שְׁבִת, וְאַחֵר-כָּךְ תִּנְגַּב בְּזֵהִירוּת, וְתַעֲשֶׂה הַפֶּסֶק טְהָרָה. וּמְנַהֵג טוֹב לְרַחֵץ כָּל גּוֹפָה הַיֵּטֵב בְּעָרֵב-שְׁבִת, וּבְשְׁבִת תִּרְחֵץ כְּדִלְעִיל בְּלִי סְחִיטָה וְכִדּוּמָה.

לא. לְצָרוּךְ הַפֶּסֶק טְהָרָה בְּשְׁבִת יֵשׁ לְהַכִּין אֶת בְּגַד הַבְּדִיקָה מֵעָרֵב-שְׁבִת. וְאִם לֹא חֲתָכָה וְהַכִּינָה מֵעָרֵב-שְׁבִת - יְכוּלָה לְתַלֵּשׁ בְּשֹׁנֵי חֲתִיכוֹת צֶמֶר-גֶּפֶן[734] עַל 'שׁו"ע או"ח סי' ש"מ סעי' י"ג, וְכַתּוּבּוֹת ס' ע"א,, לְבַדֵּק אוֹתוֹ, וְאַחֵר-כָּךְ לְבַדֵּק בְּאַמְצָעוּתוֹ. אִם אִין לָהּ צֶמֶר-גֶּפֶן - לֹא תַחַתֵּךְ חֲתִיכוֹת בֵּד, אֲלֹא תִשְׁתַּמֵּשׁ בְּכַנָּה מִבְּגַד גָּדוֹל, כְּשֶׁאוֹתָהּ פָּנָה תִהְיֶה בְּדוּקָה. וּבְאַמִּתָּה זֶה עֲדִיף מִבְּדִיקָה בְּצֶמֶר-גֶּפֶן, אִם הַדְּבָר נָח לָהּ לְבַדֵּק בְּכָךְ פְּדִין.

לב. בְּיוֹם-טוֹב יֵשׁ לַעֲשׂוֹת הַפֶּסֶק טְהָרָה כְּמוֹ בְּשְׁבִת[735] וְלַעֲנִין רַחֲצָה בְּיו"ט עַל 'שׁו"ע או"ח סי' תקי"א סעי' ב' וְנו"כ ש"ם..

לג. אִשָּׁה שֶׁבְּדִיקָה בְּשְׁבִת, מִתָּר לָהּ לְקַחַת אֶת עַד הַבְּדִיקָה וּלְהַנִּיחוֹ בְּכָל מְקוֹם שֶׁחֲפָצָה וְאִין הוּא מְקַצָּה. אוּלָם אַחֵר שֶׁהִנִּיחָה אוֹתוֹ בְּמְקוֹם מְסִיָּם, אִין לָהּ לְטַלְטֵלוֹ לְמְקוֹם אַחֵר, אֲלֹא-אִם-כֵּן הִיא צְרִיכָה לְאוֹתוֹ מְקוֹם. אוּלָם מִתָּר לָהּ לְקַחַת אֶת עַד הַבְּדִיקָה לְרַב אִם צְרִיכָה לְשֶׂאל שְׂאֵלַת חֶכֶם, וְאַחֵר שֶׁהָרַב פָּסַק נֶהְפֵּךְ הַעֵד לְמְקַצָּה. וְכָל עוֹד שֶׁהוּא בְּיָדָהּ אוֹ בְּיַד הָרַב יְכוּלִים לְהַלֵּךְ עִמּוֹ וּלְהַנִּיחוֹ הֵיכָן שְׂרָצוּ.

הַפֶּסֶק טְהָרָה בְּזִמְנִים מִיְחָדִים

לד. אִשָּׁה שֶׁצְרִיכָה לַעֲשׂוֹת הַפֶּסֶק טְהָרָה בְּשָׁבוּעַ שֶׁחַל בּוֹ תִשְׁעָה בְּאַב, וְאַפְלוּ בְּעָרֵב תִּשְׁעָה בְּאַב - לֹא תִדְחָה אֶת הַפֶּסֶק הַטְּהָרָה, אֲלֹא תִרְחֵץ עֲצָמָה, וְאַפְלוּ בְּמִים חַמִּים, כְּמוֹ שֶׁרְגִילָה לַעֲשׂוֹת בְּשֶׂאֵר יְמוֹת הַשָּׁנָה (אֲף לֹא תִרְבֶּה בְּמִים), כִּיֵּן שֶׁאִינָה עוֹשֶׂה זֹאת לְתַעֲנוּג אֲלֹא לְצָרוּךְ מְצוּהָ[736] שׁו"ע או"ח סי' תקנ"א סעי' ט"ז ומשנ"ב ש"ם וְכֹה"ח ש"ם..

אחר הַרְחִיצָה תִּבְדֹּק כְּרָגִיל, תִּלְבַּשׁ לְבָנִים, וְתַצִּיעַ לְבָנִים עַל מִטְתָּה כְּרָגִיל, כְּבִשְׂאָר יְמוֹת הַשָּׁנָה, מֵהַטַּעַם דְּלַעֲלִיל[737] שֶׁם סַעִי ג' וּבְמִשְׁנ"ב שֶׁם וְכֹה ח"ס"ק ס"ג..

לה. אִשָּׁה שֶׁצָּרִיכָה לַעֲשׂוֹת הַפֶּסֶק טְהַרָה בְּתִשְׁעָה בְּאָב עֲצֻמוֹ לֹא תִרְחֹץ כָּל גּוֹפָה, רַק אֶת אוֹתוֹ מִקּוֹם[738] שֶׁעַר הַצִּיּוֹן שֶׁם ס"ק ל"ה וְכֹה ח"ס"ק ס"ג, וְתִלְבַּשׁ חֲלוּק בְּדוּק וְנָקִי, אַךְ לֹא מְכַבֵּס, וְאִם אֵין לָהּ, יְכוּלָה לְלַבֵּשׁ בְּגָד מְכַבֵּס[739] מִשְׁנ"ב שֶׁם ס"ק ל"א וְכֹה ח"ס"ק ס"ב.. יֵישׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּתִשְׁעָה בְּאָב אֵינָה יְכוּלָה לְלַבֵּשׁ בְּגָד לְבָן אֲלָא בְּגָד נָקִי, וְיֵישׁ אוֹמְרִים שֶׁיְכוּלָה לְלַבֵּשׁ בְּגָד לְבָן. וְלִכְל הַדְּעוֹת, אִם יֵישׁ לָהּ רַק בְּגָד לְבָן, תִּלְבַּשְׁנָהּ וְלֹא תִדְחָה אֶת הַפֶּסֶק הַטְּהַרָה לְיוֹם אַחֵר[740] עַי' ט"ז יו"ד ס' שפ"א ס"ק ב', וְעַי' ב"י או"ח ס' תַּקֵּנ"ד, וְעַי' ס' תַּקֵּנ"א מִשְׁנ"ב ס"ק ל"א וְכֹה ח"ס"ק ס"ב-ס"ג..

לו. בְּתוֹךְ שְׁבַעַת יְמֵי אֲבִלוּת, תַּעֲשֶׂה אִשָּׁה הַפֶּסֶק טְהַרָה כְּמוֹ בְּתִשְׁעָה בְּאָב.

לז. בְּתוֹךְ שְׁלֹשִׁים יְמֵי אֲבִלוּת - לְנוֹהֲגִים כְּרַמ"א תַּעֲשֶׂה הַפֶּסֶק טְהַרָה כְּמוֹ בְּשַׁבּוּעַ שְׁחַל בּוֹ תִשְׁעָה בְּאָב[741] שו"ע יו"ד ס' שפ"א סַעִי א' וְה' וּבְרַמ"א וְהַחֹנוּם עַלְיוֹ, וְלְנוֹהֲגִים כְּשִׁלְחָן-עָרוֹף, אֵין אֶסוּר רְחִיצָה אַחֵר שְׁבַעַת יְמֵי אֲבִלוּת, וְעַל-כֵּן תִּתְרַחֵץ כְּרָגִיל 53.

לח. הַעוֹשֶׂה הַפֶּסֶק טְהַרָה בְּיוֹם-כַּפּוֹר - תִּרְחֹץ כְּמוֹ בְּתִשְׁעָה בְּאָב, וְתִזְהַר מִסְחִיטָה וְרְחִיצָה כְּבִשְׁבַת וְיוֹם-טוֹב, וְתִלְבַּשׁ לְבָנִים נְקִיִּים מְכַבֵּסִים, כְּרָגִיל[742] שו"ע או"ח ס' תרי"ג סַעִי י"ב וּבְמִשְׁנ"ב שֶׁם..

פָּרָק י"ד - שְׁבַעַת נְקִיִּים

הַקְדָּמָה

א. "וְסִפְרָה לָהּ שְׁבַעַת יְמִים וְאַחֵר תִּטְהַר"[743] וְיִקְרָא ט"ו, כ"ח.. אַחֲרֵי הַפֶּסֶק טְהַרָה סוֹפְרַת הָאִשָּׁה שְׁבַעַת יְמִים נְקִיִּים, שְׁבָהֶם בּוֹדְקוֹת אֶת עֲצָמָהּ וְיִוֹדְעַת שֶׁאֵינָה טְמֵאָה. אַחֲרֵי שְׁבַעַת יְמִים אֵלָה יְכוּלָה הָאִשָּׁה לְטַבֵּל. וְכָל הַנְּשִׁים הָרוֹאוֹת אֶפְלוֹ טַפַּת דָּם, דִּינָן הַיּוֹם כְּזָבָה שֶׁצָּרִיכָה לְסַפֵּר שְׁבַעַת נְקִיִּים.

ב. סְפִירָה זוֹ, יֵישׁ אוֹמְרִים שֶׁצָּרִיכָה לְהִיּוֹת בְּפַעַל, שֶׁתֹּאמַר כָּל יוֹם: "הַיּוֹם יוֹם רֵאשׁוֹן לְשְׁבַעַת נְקִיִּים", וְכֵן עַל זֶה הַדְּרָךְ, וְיֵישׁ חוֹלְקִים וְהֹלְכָה כְּמוֹתָם. אַךְ לְכָל הַפְּחוֹת תִּסְפֹּר בְּמַחְשַׁבְתָּהּ כָּל יוֹם, וְתִזְכֹּר בְּאִיזָה יוֹם מִיְמֵי הַסְּפִירָה הִיא נִמְצָאָת.

ג. בְּכָל יוֹם מְשַׁבַּעַת יְמֵי הַסְּפִירָה צָרִיכָה לְבַדֵּק לְכַתְחֹלָה פְּעַמִּים בְּכָל יוֹם: בְּדִיקָה אַחַת בְּבִקּוֹר כְּשֶׁקָּמָה מִהַמִּטָּה[744] עַי' ב"י ס' קצ"ו בִּשְׁם סַמ"ג וְעוֹד, וְאַחַת לְפָנֵי הַשְּׂקִיעָה. וְתִבְדֹּק אֶת עֲצָמָהּ הַיֵּטִב כְּדִלְקָמָן. וְטוֹב שֶׁתִּבְדֹּק גַּם אֶת הַסְּדִין שֶׁשׁוֹכְבָת עָלָיו, וְגַם אֶת בְּגָדֶיהָ שֶׁלּוֹבְשָׁת בְּאוֹתָם יְמִים[745] רַא"ש פ"י ס"ה, ס"ט ס' קצ"ו ס"ק ט"ו, לַחוּ"ש ס"ק י"ט וְצַמַּח צַדִּק אוֹת ה'..

ד. אִשָּׁה שֶׁקִּשְׂתָּה לָהּ לַעֲשׂוֹת אֶת הַבְּדִיקָה לְפָנֵי הַשְּׂקִיעָה, תִּבְדֹּק בְּלִילָה[746] רַמ"א ס' קצ"ו סַעִי ד', אֲשֶׁכּוֹל ס' מ"ד, חַזו"א יו"ד ס' צ"ב ס"ק י"ב.. וְאִם גַּם זֶה קִשְׂתָּה, כְּגוֹן אַחֵר לְיָדָה - אֶפְשָׁר לְהַסְתַּמֵּךְ עַל בְּדִיקָה אַחַת בְּיוֹם אוֹ בְּלִילָה[747] עַי' ב"י ס' קצ"ו.. וְבִדְעֵבֵד אִם לֹא בְּדִיקָה בְּכָל שְׁבַעַת הַיְמִים, אֲלָא רַק

ביום הראשון פעם אחת וביום האחרון פעם אחת במשך היום לפני השקיעה, טהורה [748] שו"ע סי' קצ"ו סעי' ד'. ועי' ד"ת ס"ק מ"ה..

ה. אין בדיקת הפסק טהרה נחשבת כאחת מבדיקות שבועת הנקיים [749] עי' פ"ת שם ס"ק ט' ובא"ח ש"ש צו י"ג וד"ת ס"ק מ"ה ובאה"ט ס"ק ו'. גם אם הניחה מוך דחויק עד צאת הפוכבים פדין.

ו. אם לא בדיקה האשה אלא פעם אחת בלבד בתוך שבועת הנקיים - צריכה לשאל שאלת חכם, כי ברב המקרים אין הבדיקה מועילה וצריכה לספור שבועה נקיים מחדש [750] עי' ר"פ ח"ב סי' ט"ז..

ז. הבדיקות דלעיל חייבות להיות בתוך שבועת הנקיים, ואי-אפשר להחשיב בדיקה שביום השמיני כאחת מבדיקות אלו, כי התורה חייבה אותה לספור שבועה נקיים, והספירה תלויה בשתי בדיקות שבתוך שבועת הנקיים הספורים.

ח. אם לא בדיקה עצמה כלל, אין לה ללכת לשאל שאלת חכם, פי ודאי שאין זה נקרא ספירת שבועה נקיים. ואף אם תבדק ביום השמיני ותמצא עצמה טהורה, אין זה מועיל כלל לספירה זו, וצריכה למנות עוד ששה ימים טהורים נוספים, שבהם תבדק לפחות עוד פעם אחת, ואז יהיו לה שבועה ימים ספורים ובדיקים [751] שו"ע סי' קצ"ו סעי' ד'. ועי' טהרת ישראל ס"ק מ"א..

ט. שבועת הימים הנקיים צריכים להיות רצופים, שבכל פעם שתראה בהם דם, צריכה להפסיק בטהרה ולחזר ולמנות שבועה נקיים מחדש, מבלי לצרף את הימים הקודמים. ואם הסיחה האשה דעתה מספירה זו, כגון שיצא בעלה למלואים והחליטה בדעתה שלא לספור שבועה נקיים, ואחרי זמן-מה חזר בעלה והחליטה להמשיך ולספור שבועה נקיים - צריכה לספור מחדש, כי אין כאן ספירת שבועה נקיים, שהרי הימים הראשונים בטלו. וכן כל כיוצא בזה [752] עי' פ"ת סי' קצ"ו ס"ק ג' וד"ת ס"ק כ"ז ובא"ח ש"ש צו י"ז..

י. כל זה דוקא אם עברו מספר ימים עד שחזרה וספירה, אבל אם המשיכה לספור באותו יום שבטלה - עדין נמשכת ספירתה הקודמת, ואינה צריכה ספירה מחדש [753] אחרונים..

יא. אשה שמצאה באחת מבדיקותיה פתם או דם בשבועה נקיים, יכולה לעשות הפסק טהרה בו ביום סמוך לשקיעה ולהתחיל למנות שבועה נקיים, ואינה צריכה להמתין חמשה ימים.

יב. יכולה אשה לרחץ פדרפה בשבועה נקיים ואפלו את אותו מקום, וכן יכולה לרחץ בים או בבריכה.

צורת הבדיקות

יג. בדיקות שבועת הנקיים תהיינה לכתחלה כמו בדיקת הפסק טהרה. אף אם קשה לה לבדק בכל בדיקות שבועת הנקיים בעמק רב, תוכל לבדק בדיקה אחת בעמק כהפסק טהרה, ואת שאר הבדיקות תעשה בעמק כפי כחה. וראוי שתתחד לה את היום הראשון משבועת הנקיים לבדיקה זו, כדי שלא תשפח לבדק בדיקה זו. ואם שכחה לבדק באותו יום, יכולה לבדק ביום אחר [754] שו"ע סי' קצ"ו סעי' ו'..

יד. אשה שיש לה פצע באותו מקום - תעשה את בדיקות שבועת הנקיים לפי האמור בפרק הקודם בסעיף י"א, ותבדק רק ביום הראשון וביום השביעי כדי שלא להרחיב את פצעה [755] שו"ע סי' קצ"ו, סעיף ד', ועי' ב"י שם..

כתמים בשבעה נקיים

טו. אשה שמצאה פתם על בגדיה בשלשית הימים הראשונים של שבועת הנקיים (לא בבדיקה פנימית, שאז אינו כפתם אלא פראיה [756] ע' לעיל דיני כתמים פרק ב' סעיף ו'). אין תולים אותו במכה שלא ידוע שמוציאה דם, ובשאר דברים פיוצא בזה, אבל אם יש לה מכה שוודאי מוציאה דם, הרי היא טהורה. וכן אשה שמצאה פתם כגריס או פחות - טהורה, פיון שכתמים מסוג זה שכוחים מאד, ועליהם לא גזרו חכמים [757] רמ"א סי' קצ"ו סעי' י'. וכן כל פתם על בגד צבוע או על דבר שאינו מקבל טמאה, אינו טמא אף בשלשית הימים הראשונים, כי חכמים לא גזרו על פתמים במקרים אלו [758] פ"ת ס"ק י"ב..

טז. פתם שנמצא על בגד שידוע שהיה מלכלך או על בגד שלבשה בימי ראיתה ולא בדקתו אחר-כך לראות אם יש בו פתם - אינו מטמאה אף בשלשית הימים הראשונים [759] פ"ת ס"ק י"ד..

יז. חמרה זו של שלשית הימים הראשונים נהגו בה האשכנזים בלבד, אף הספרדים לא נהגו בה. וגם האשכנזים מקלים בה במקרה הצורך. לכן בכל פעם שיש לאשה ספק בנושא זה, עליה לשאל שאלת חכם [760] חיים שאל ח"א סי' ט"ו, ו ערוה"ש סי' קצ"ו אות ל"ד..

יח. אשה שמרבה לבדק, בין בימי ספירתה בין בימים שאינם משבועת הנקיים, אף-על-פי שיש לה נסת קבוע, הרי זו משבחת [761] שו"ע סעי' ט'.. (ועין עוד בפרק ח' סעיף ה').

פולטת שכבת-זרע

יט. מעקר הדין, אשה שראתה דם ופסקה מלראות - יכולה לעשות באותו יום לעת-ערב הפסק טהרה, ולהתחיל למנות שבועה נקיים.

ואמרו חכמינו שאשה ששמשה עם בעלה לפני שראתה - לא תתחיל לספור שבועה נקיים עד שתגמור לפלט את שכבת-הזרע, הראויה להזריע, של בעלה, פי שכבת-זרע זאת משבשת את ספירת שבועת הנקיים [762] שו"ע סעי' י"א. ועי' ב"ב באורך, ותוס' נדה ל"ג ע"א ד"ה רואה..

פליטת שכבת-זרע הראויה להזריע נמשכת באשה עד שלשה ימים (שש עונות, 72 שעות), כדכתיב: "היו נכנים לשלש ימים, אל תגשו אל אשה" [763] שמות י"ט, ט"ו, ועי' שם ברש"י ושב"ת פ"ו בכל הסוגיא.. שלשה ימים אלה הם "מיעת לעת", לכן אשה ששמשה במוצאי-שבת בחצות, יכולה לפלט שכבת-זרע הראויה להזריע עד ליל רביעי (הלילה שבין שלישי לרביעי) בחצות, ועד שעה זו אין היא יכולה למנות שבועה נקיים.

אשה זו, אם תראה דם אחר שמושה - יכולה להתחיל למנות שבועה נקיים רק מיום חמישי והלאה, ולא מיום רביעי, שפולטה בו שכבת-זרע [764] 20. (אולם למעשה עליה להמתין יום נוסף, עיין בסעיף כ"א).

כ. וכן אשה ששמשה בטעות בזמן היותה נדה, אינה יכולה לספור שבועה נקיים עד אחר שלשה ימים שלמים מיעת ששמשה [764] רש"י נדה ל"ג ע"א ד"ה פולטת.. כגון שטבלה בטעות בסוף היום השלישי ושמשה ונזכרה שהיא עדין נדה - אינה יכולה לספור את היום האחרון שחסר לה עד שיעברו שלשה ימים שלמים מיעת ששמשה. כגון אם שמשה בחצות במוצאי-שבת - תמתין שלשה ימים שלמים, דהיינו עד ליל רביעי בחצות, ותספור את היום החמישי כיום שפלו נקי להשלמת שבועה נקיים, ותטבל בליל השלישי [765] שו"ע סעי' י"ב. ועי' ש"ך ס"ק כ"ג, ועי' בא"ח ש"ש צו ט"ז, ועי' חסד לאלפים סי' ז'..

(אבל אם שמשה אחר שבעת הנקיים לפני הטבילה, או שלא טבלה פראוי, או שנמצאה עליה חציצה - אינה צריכה להמתין, אלא תטבל מיד [766] שו"ע שם, בא"ח ש"ש צו ט"ז).

כא. על-מנת לקבוע בדין זה הלכה קבועה לכל הנשים, וכדי למנוע טעויות בספירת הימים - נהגו שכל אשה שראתה דם או פתם, וכן יולדת, תעשה הפסק טהרה לא לפני היום החמישי לראיתה, בין אם שמשה ובין אם לאו (חויז ממקרים מיוחדים שיפירוטו לקמן).

דהינו, אשה שראתה דם במוצאי-שבת, בין אם שמשה לפני כן ובין אם לאו - תעשה הפסק טהרה ביום החמישי, ורק בליל ששי תתחיל לספור שבועה נקיים, והיום הששי יהיה היום הראשון לספירת שבעת הנקיים, ובליל ששי בשבוע שלאחריו יכולה לטבל. ואין לשנות ממנהג זה [767] רמ"א סעי' י"א וי"ג. ועי' זבחי צדק ח"ב סי' ט"ו ובא"ח ש"ש צו ז'. ועי' ארץ חיים (סתהון) סי' קצ"ו סעי' י"א שכתב שבזמננו נהגין להחמיר כמנהג שכתב מור"ם, עי"ש, וכן עי' ברית כהונה מנהגי ג'רבה יו"ד אות נ' סעי' ב' שנהגו להחמיר, ועי' בר"פ ח"ב סי' י"ז..

כב. אשה שראתה דם בתוך שבעת הנקיים, או שראתה דם והפסיקה לראות, ולפני שהתחילה לספור שבועה נקיים ראתה שוב דם, וכן אשה שנטמאה מפתם או פלה מדם-בתולים ולפני שהספיקה להטהר ראתה דם-נדות - אינה צריכה להמתין פעם נוספת חמשה ימים לפני שסופרת שבועה נקיים, כי אשה זו אינה יכולה לפלט שכבת-זרע, שהרי לא יכלה לשמש עם בעלה בימים שלפני ראית הדם, ולא גזרו עליה כאלו שמשה [768] ט"ז ס"ק ח', ש"ך ס"ק כ"ב..

כג. וכן אשה שטבלה והלכה לביתה ועדין לא שמשה עם בעלה, וראתה דם - אינה צריכה להמתין חמשה ימים לפני ספירת שבעת הנקיים, אלא יכולה להפסיק בטהרה באותו יום לפני השקיעה, ולספור מיום המחרת שבועה נקיים [769] שו"ת זבחי צדק ח"ב סי' י"ד ובא"ח ש"ש צו ט"ז. ועי' פ"ת ס"ק ט"ז..

כד. אשה שהבייץ שלה מקדם, ואינה יכולה להטהר בשעת הבייץ, בגלל שהיא דוחה את ספירת הנקיים כדלעיל - יכולה להשתמש בכדורים לשנוי סדרי גופה, כמו כן יכולה שלא לטבל אחרי ראיתה החדשית הרגילה, ואחרי סיום הראיה שלאחריה תתחיל לספור מיד שבועה נקיים, ואז אין מה שיעכב את ספירת הנקיים, שהרי לא היתה טהורה לפני שראתה דם, ואין לחש שתפלט שכבת-זרע [770] עי' ט"ז ס"ק ז'..

ויש פתרונות נוספים לבעיה זו, ובכל מקרה, ראוי שתשאיל שאלת חכם על דרכים נוספות להקדים את הטבילה או לאחר את הבייץ [771] עי' ספר אסיא א' עמ' 131, 147..

כה. יש אומרים שאשה שראתה פתם, ולפני שראתה אותו לא שמשה עם בעלה שלשה ימים שלמים - אינה צריכה להמתין חמשה ימים מיום ראיתה, אלא תעשה הפסק טהרה, ותתחיל לספור מיד שבועה נקיים. ויש חולקים וסוברים שאין הבדל אם זה פתם או דם, בכל מקרה - בין אם שמשה האשה ובין אם לא - תמתין חמשה ימים. וכן נוהגים.

אולם נשים שנהגו להחמיר ואינן סופרות שבועה נקיים עד אחרי היום הששי לראיתן - אם ראו רק פתם, יכולות להפסיק ביום החמישי [773] בא"ח שם ח'..

כו. פלה לפני בעילות-מצוה, צריכה לכהנחלה להמתין חמשה ימים מתחלת ראיתה, לפני שסופרת שבועה נקיים, אבל אם בגלל דחיה זו יצטרכו לעכב את החפה ואת בעילות-המצוה, או לעשות חפת-נדה - אין

לה לעבב את הספירה, ומיד בסיום ראיתה תעשה הפסק טהרה ותספור שבועה נקיים [774] עי' ט"ז סי' קצ"ו ס"ק ז', ועי' ד"ת ס"ק פ"ט, ועי' ברית כהונה עמ' פ"א אות י"א..

כז. פלה שנטמאה מדם-בתולים בבעילת-מצנה - אינה צריכה להמתין חמשה ימים לפני ספירת שבועה נקיים, אלא ארבעה בלבד, וביום הרביעי מבעילת-המצנה תעשה הפסק טהרה, והיום החמישי לבעילה יהיה היום הראשון לספירת שבועה נקיים [775] ט"ז סי' קצ"ג ס"ק ד'. ועי' ד"ת ס"ק י"ד ובא"ח ש"ש צו ח' ושערי ישועה..

אבל אם ראתה אחר-כך דם-וסתה הרגיל - סופרת את הימים כמנהגה, חמשה ימים או ששה, ואחר-כך שבועה נקיים [776] שם. ועי' ר"פ ח"ב סי' י"ז, ועי' ציץ אליעזר ח"ו סי' כ"ו.. חמשה ימים אלו יתחילו מבעילת-המצנה.

כח. יולדת זכר או נקבה שראתה דם או פתם לפני שהספיקה להטהר ולטבל - אינה צריכה להמתין חמשה ימים, אלא ביום שפסקה לראות מפסיקה בטהרה וסופרת שבועה נקיים. וכן הדין במפלת [777] עי' פ"ת סי' קצ"ו ס"ק ט"ז וד"ת סי' קצ"ד ס"ק ט"ז, אבל יולדת שטבלה ושמה עם בעלה ואחר-כך ראתה דם או פתם, אפלו תוף ארבעים יום לזכר או שמונים יום לנקבה - הרי היא פנדה גמורה וצריכה להמתין חמשה ימים ואחר-כך שבועה נקיים [778] עי' טהר"י סי' קצ"ד סעי' ב' ס"ק ט'.. (ועי' עוד דיני יולדת לעיל בפסק י"א).

כט. יש נשים שנהגות למנות שבועה נקיים אחרי ששה ימים, ויש שאחרי שבועה [779] עי' שו"ת זבחי צדק ח"ב סי' ט"ו.. והמחמיר יחמיר לעצמו, והמקל נשכר להקדים עצמו למצנה [780] רמ"א סעי' י"א.. וכתבו האחרונים, שכיום ראוי שלא לנהג חמרות אלו.

ל. פלה שענתה נשואה, שנהגו במשפחתה למנות שבועה נקיים אחרי ששה או שבועה ימים - יכולה לנהג כמנהג הרגיל ולמנות שבועה נקיים אחרי חמשה ימים, כיון שלא נהגה עדן כמחמירים. אבל פלה שנהגה אפלו פעם אחת כמחמירים, ורוצה עכשו לנהג כמנהג הרגיל מחמת אי אלו סבות - תעשה התרת-נדרים בפני שלישה אנשים על המנהג שנהגה להחמיר [781] עי' בא"ח ש"ש צו ז'..

לא. אשה שנהגה לספור שבועה נקיים אחרי ששה ימים או שבועה ולא עשתה התרה, ופעם אחת רוצה להקדים ולספור אחרי חמשה ימים בגלל צרף פלשה, כגון שאם תספור ששה או שבועה תחול הטבילה במוצאי-שבת או במוצאי-יום-טוב והחפיפה תרחק מהטבילה, או שבעלה חוזר מנסיעה או ממלואים או שמקבל חפשה וכדומה, ואם תספור כמנהגה לא תהא טהורה בבואו, או שתחול טבילתה בליל-שבת ויש לחשש לחלול-שבת על-ידי קליעת שער, או שקשה לה פי תתארח אצל אנשים אחרים - בכל הנ"ל וכיוצא בהם יכולה להקל ולהתחיל למנות שבועה נקיים אחרי חמשה ימים באופן חד-פעמי ללא התרה [782] עי' ר"פ ח"ב סי' כ"ג, וח"ד סי' כ' וסי' י"ח..

לב. אשה שספרה שבועה נקיים פדיו, ולא הלכה לטבילה מפני שחלתה או שבעלה לא היה בעיר - יכולה לטבל אחר-כך בכל עת וזמן בליה ואינה צריכה שום בדיקה, אלא-אם-כן הגיע זמן פרישה סמוך לזוהר.

פָּרָק טו – חֲפִיפָה

הַקְדָּמָה

א. אִשָּׁה הַרוֹצָה לְהַטְהֵר אַחֲרֵי שִׁבְעָה נְקִיִּים, צָרִיכָה לְטַבֵּל אֶת כָּל גּוּפָהּ בְּמֵי־מַיִם - מִי מִקְוֵה. וְקֹדֶם לָכֵן צָרִיכָה הִיא לְבַדֵּק אֶת עֲצָמָהּ שֶׁלֹּא יִהְיֶה דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין גּוּפָהּ וְשִׁעְרוֹתֶיהָ לַמַּיִם. וְדָבָר זֶה הוּא מִדֵּינ-תּוֹרָה, שֶׁנֶּאֱמַר "וְרַחֵץ בְּמַיִם אֶת כָּל בְּשָׂרוֹ"^[783] וַיִּקְרָא ט"ו ט"ז, בַּבֵּא קַמָּא פ"ב ע"א, וְעַי' שו"ע ס' קצ"ט סעי' ח'..

ב. עֲצָרָא וּבֵית-דִּינֵנו תִּקְנֵנו שֶׁתִּהְיֶה חוֹפֶפֶת בְּכָל מְקוֹם שֶׁעָר שָׁבָה, וְסוֹרְקֵת אוֹתוֹ אוּ מְפַסְפֶּסֶת אוֹתוֹ בְּיַדֶּיהָ יָפָה יָפָה^[784] עַי' ש"ך ס"ק א'.. וְנִהְיֶה לְרַחֵץ גַּם אֶת כָּל הַגּוּף בְּשִׁעֵת הַחֲפִיפָה^[785] עַי' ב"י.. וְצָרִיכָה הַחֲפִיפָה לְהִיּוֹת סְמוּכָה כְּכָל הָאֲפֹשֶׁר לְטַבֵּילָה, כְּדִי שֶׁלֹּא תִתְלַכֵּל בְּאִיזָה דָּבָר בֵּין הַחֲפִיפָה לְטַבֵּילָה^[786] שו"ע ס' קצ"ט סעי' ג'..

ג. חֲפִיפָה זֹאת כּוֹלֶלֶת רְחִיצַת הַגּוּף, חֲפִיפַת הַשְּׁעָר וּבְדִיקָתָם. בְּדִיקָה זֹאת צָרִיכָה לְהִיּוֹת בְּרֵאָיָה - בְּמְקוֹם שֶׁיִּכּוֹלָה לְרֵאוֹת, וּבְמִשׁוּשׁ - בְּמְקוֹם שֶׁאֵינָה יְכוֹלָה לְרֵאוֹת.

בְּכָל מְקוֹם שֶׁתִּזְכָּר חֲפִיפָה בְּהַמְשָׁךְ - הַכּוֹנֵה לְשִׁלֵּשׁ הַפְּעֻלוֹת הַנ"ל, אֶל־אֶם-כֵּן יִצְטַן אַחֲרָת.

ד. חֲפִיפָה זֹאת הַכְּרַחֲתֵת מְאֹד לְטַהֲרָתָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה, כִּינֵן שֶׁאֵם יֵשׁ דָּבָר חוֹצֵץ בֵּין גּוּפָהּ אוּ שִׁעְרוֹתֶיהָ לַמַּיִם, אֵין טַבֵּילָתָהּ טַבֵּילָה וְצָרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטַבֵּל^[787] עַי' ש"ם סעי' ח', כְּפִי שֶׁיִּבְאָר לְקַמּוֹן.

ה. דִּינֵי חֲפִיפָה וְחֲצִיצָה אֵלוּ נְכוֹנִים בְּעֶקְרָם גַּם לְגַבֵּי גְבָרִים לְטַהֲרָת מְקַדָּשׁ וְקַדָּשׁוֹ לְכַשֵּׁיבָנָה בֵּית-הַמִּקְדָּשׁ בְּמַהֲרָה בְּיָמֵינוּ, וְלְטוֹבָלִים לְגֵרוֹתָם. בְּחֻלְק מַהֲהֲלָכוֹת יֵשׁ אֲמָנָם הַבְּדִלִים הַנוֹבְעִים מֵהַשִּׁנִּי שֶׁבְּהַקְפָּדַת הַנָּשִׁים לְהַקְפָּדַת הַגְּבָרִים, אַף יִסוּדוֹתֵיהֶם שְׁוִים.

דָּרָךְ הַחֲפִיפָה - כְּלָלִי

ו. בְּחֲפִיפָה זֹאת שֶׁלִּפְנֵי הַטַּבֵּילָה, צָרִיכָה הָאִשָּׁה לְרַחֵץ הַיָּטִב אֶת כָּל גּוּפָהּ בְּמֵי־חַמִּים וּלְשַׁכְּשֵׁף וּלְקַרְצֵף כָּל לְכוּלָּהּ אוּ כְּתָם הַנִּדְבָּק בָּהּ. וְצָרִיכָה לְחַפֵּף אֶת כָּל שִׁעְרוֹתֶיהָ שֶׁבְּרֵאָשָׁה וְשֶׁבְּגוּפָהּ בְּמֵי־חַמִּים, וּלְסַרֵּק אֶת שִׁעְרוֹת רֵאָשָׁה מִסַּפֵּר פְּעָמִים, כְּדִי שֶׁלֹּא תִהְיֶינָה דְבוּקוֹת זֹאת לְזוֹ, וּלְפַסֵּס בְּיַדֶּיהָ אֶת שְׂאָר שִׁעְרוֹת גּוּפָהּ. וְצָרִיכָה לְנַקוֹת אֶת שְׁנֵיהֶן, כְּדִי שֶׁלֹּא תִהְיֶינָה בִּינֵיהֶן חֲתִיכוֹת מְאֹכֵל בַּחוּרִים וּבְסֻדָּקִים, וְכֵן לְנַקוֹת אֶת זְוִיוֹת עֵינֶיהָ מִלְּפָלוּף וּרְלָקָת, וְאֶת אֶפֶס וְאֶזְנֶיהָ כְּכָל הָאֲפֹשֶׁר, וְלִגְזֹר צְפָרְנֶיהָ וּלְנַקוֹת תַּחְתֵּיהֶן, וּלְנַקוֹת כָּל דִּיּוֹ אוּ תַכְשִׁיר-אֶפֶס שֶׁעָלֶיהָ, וְכָל פְּצָע אוּ לְכוּלָּהּ, כְּפִי שֶׁיִּבְאָר לְקַמּוֹן בְּדִינֵי דְבָרִים חוֹצְצִים. וְרָצוּי שֶׁתִּבְדֵּק אֶת עֲצָמָהּ אִם צָרִיכָה הִיא לְהַתְפַּנּוֹת בְּבֵית-הַפֶּסֶא, כְּדִי שֶׁלֹּא תִהְיֶה צָרִיכָה לְעַצֵּר אֶת עֲצָמָהּ^[788] חֲכַמַת אָדָם כָּלל קכ"א סעי' ב' וּרמ"א ס' קצ"ח סעי' מ"ג.. וְאַחַר כָּל זֹאת תִּבְדֵּק הַיָּטִב הַיָּטִב בְּרֵאָיָה וּבְמִשׁוּשׁ כָּל גּוּפָהּ וְשִׁעְרוֹתֶיהָ אִם אֵין בָּהֶם דָּבָר חוֹצֵץ^[789] שו"ע ס' קצ"ט סעי' א', וּבְנו"כ ש"ם.. (מֵהֶם דְּבָרִים חוֹצְצִים יִתְבָּאֵר לְקַמּוֹן).

חֲפִיפַת הַשְּׁעָר

ז. חֲפִיפַת הַשְּׁעָר צָרִיכָה לְהַעֲשׂוֹת בְּמֵי־חַמִּים וּבְסַבּוֹן שֶׁאֵינֵנו מְסַבֵּף וּמְקַשֵּׁה אֶת הַשְּׁעָר, אֶל־אֶם מְרַכְכוֹ וּמְעַדְנֵנו וּמְאֲפִשֵׁר לְנַקוֹת מִמֶּנּוּ זְעָה וְלְכוּלָּהּ^[790] רש"י נדה ס"ו ע"ב, שו"ע ס' קצ"ט סעי' ב'.. וְאַחַר הַחֲפִיפָה

תשטף את שערוֹתֶיהָ בְּמִים חֲמִים (חֲמִים - לא רוֹתְחִים) [791] ד"ת ס"ק י"ג.. וְכָל אִשָּׁה מִפְּרָה בְּטִיב שֶׁעֲרוֹתֶיהָ וְיֹדְעַת אֵיזָה סִבּוֹן אוֹ שֶׁמֶפּוֹ מֵתַאִים לָהֶן כְּדִי לְרַכֵּן וּלְנַקּוֹתוֹן.

ח. אִשָּׁה שֶׁאֵין לָהּ מִים חֲמִים כָּלֵל, וְהַחֲפִיפָה בְּמִים קָרִים אֵינָה מְסַבֶּכֶת וּמְקַשָּׁה אֶת שֶׁעֲרוֹתֶיהָ - יְכוּלָה לְחַפֵּף בְּאֶפֶן חֵד-פְּעָמֵי בְּמִים קָרִים. וְכֵן אִשָּׁה שֶׁחֲפִיפָהּ בְּטָעוֹת בְּמִים קָרִים וְטָבְלָה וְהַחֲפִיפָה לֹא הִקְשָׁתָה אֶת שֶׁעֲרוֹתֶיהָ - אִם כָּבֵד הִלְכָה לְבִיתָהּ, אֵינָה צְרִיכָה לְחַפֵּף וְלְטַבֵּל שְׁנִית; אֲבָל אִם עֲדִין לֹא הִלְכָה לְבִיתָהּ, וַיֵּשׁ בְּמָקוֹם מִים חֲמִים - תְּחַפֵּף בְּחֲמִים וְתִטְבֵּל שְׁנִית. וְאִם הַחֲפִיפָה בְּקָרִים הַשְּׂאִירָה אֶת שֶׁעֲרוֹתֶיהָ לֹא נִקְיֹת - צְרִיכָה בְּכָל אֶפֶן לְחַזֵּר וְלְחַפֵּף בְּמִים חֲמִים וְלְטַבֵּל פְּעַם נֹסֶפֶת [792] עֵי רמ"א סעי' ב' ובנו"כ שם ובמהרי"ק סי' קנ"ט..

רְחִיצַת הַגּוּף

ט. רְחִיצַת הַגּוּף תִּהְיֶה גַם-כֵּן בְּמִים חֲמִים, וְלֹא בִשְׂאֵר מִשְׂקִין הַמְּשֻׁאָרִים כְּתַמִּים אַחֲרֵי שְׁמֹתֵיבָשִׁים. וְאַחַר הַרְחִיצָה תִּשְׁטֹף אֶת גּוּפָהּ הַיָּטִב מֵהַסִּבּוֹן. וְתִרְחֹץ אֶת כָּל קַמְטֵיהָ, תַּחַת אֲצִילֵי יָדֶיהָ וְתַחַת שׁוֹקֶיהָ וְבִתּוֹךְ הַחֹטֵם וְהָאֲזָנִים וְכוּ', וְכוּ', כְּדִי שֶׁתִּפְנֹס לְטַבֵּילָה נִקְיָה מִכָּל לְכוּף וּמִכָּל זֶהְמָה, וְלֹא יִהְיֶה דְבַר חוֹצֵץ בֵּין גּוּפָהּ לְמִים [793] סעי' א'.. וְנִהְיֶה לְרַחֵץ בְּמִים חֲמִים, וּבְדִיעָבֵד וּבְשִׁעַת הַדְּחֻק, יְכוּלָה לְרַחֵץ בְּמִים קָרִים [794] עֵי טהרת ישראל ס"ק ג'..

הַבְּדִיקָה

י. הַבְּדִיקָה שֶׁהִיא הַחֲשׂוּבָה בְּיוֹתֵר תִּהְיֶה סְמוּכָה לְטַבֵּילָה, וְתִבְדֹּק הַיָּטִב הַיָּטִב אֶת גּוּפָהּ בְּכָל מָקוֹם שֶׁרוֹאָה בְּעֵינֶיהָ, וּבְמָקוֹמוֹת שֶׁאֵינָה רוֹאָה תִּמְשֹׁשׁ בְּיָדֶיהָ, לְוֹדָא שֶׁגּוּפָהּ נִקְיָה.

זְמַן הַחֲפִיפָה

יא. בְּגִלְל חֲשִׁיבוּתָהּ שֶׁל הַחֲפִיפָה, יֵשׁ לַעֲשׂוֹתָהּ בְּמִתְיָנוּת וּבְנַחַת כְּדִי שֶׁלֹּא תִזְלַזַּל בָּהּ הָאִשָּׁה בְּגִלְל לַחֵץ הַזְּמַן. וּמֵאַחַר שֶׁאֵין לְהִרְחִיק אֶת הַחֲפִיפָה מֵהַטְּבִילָה, שֶׁמֵּא תִתְלַכְּלוּ בֵּינֵיהֶם, לָכֵן לְכַתְּחֵלָה אֵין לַעֲשׂוֹתָהּ בְּלִילָה, לֵיל הַטְּבִילָה, שֶׁאֵז מִמְהֵרֶת הָאִשָּׁה לְטַבֵּל; וְלֹא בְּיוֹם הַטְּבִילָה, שֶׁאֵז עֲלוּלָה הָאִשָּׁה לְהִתְלַכְּלוּ עַד הַטְּבִילָה; אֲלֹא תִחַפֵּף סְמוּךְ לְשִׁקִּיעָה, סְמוּךְ לְטַבֵּילָתָהּ. וּמִנְהַג טוֹב הוּא לְהִתְחִיל לְחַפֵּף לְפָנוֹת עָרֵב וְלִסִּים בְּלִיל הַטְּבִילָה. וְאַחַר הַחֲפִיפָה תִבְדֹּק עֲצָמָה וְתִטְבֵּל. וְנִהְיֶה הַנָּשִׁים לְחַפֵּף וְלְרַחֵץ וְלְבְדֹק בְּמָקוֹה לְפָנֵי הַטְּבִילָה, וּמִנְהַג טוֹב הוּא [795] ש"ך ס"ק ז'.. וְאִשָּׁה שֶׁיֹּדְעַת שֶׁבִּיתָהּ תִּחַפֵּף יוֹתֵר טוֹב, עֲדִיף שֶׁתִּחַפֵּף בְּבִיתָהּ בְּנַחַת וּבְמִתְיָנוּת, וְתִשְׁמֹר מִדְּבָרִים הַחוּצָצִים, וְתִטְבֵּל בְּמָקוֹה [796] עֵי ד"ת ס"ק י"ח.. וְכִמוֹ כָּל אִשָּׁה, צְרִיכָה גַם אִשָּׁה זֹ לְהִקְפִיד לְבְדֹק אֶת גּוּפָהּ פְּעַם נֹסֶפֶת וּלְסַרֵּק אֶת רֹאשָׁהּ שְׁנִית לְפָנֵי הַטְּבִילָה, שֶׁמֵּא עָלָה עָלֶיהָ דְבַר הַחוּצָץ [797] שו"ע סעי' ג', וד"ת ס"ק ח'.. וְכָל זֶה לְכַתְּחֵלָה, אֲבָל בְּזְמַן הַזֶּה - אִשָּׁה שֶׁיֹּדְעַת שֶׁבִּיּוֹם הַיּוֹם הִיא תִּחַפֵּף יוֹתֵר טוֹב, תִּחַפֵּף בְּיוֹם, רַק שֶׁתִּזְהָר וְתִשְׁמֹר עֲצָמָה מִדְּבָרִים הַחוּצָצִים עַד הַטְּבִילָה. וְכֵן יְכוּלָה לְחַפֵּף בְּלִילָה, אִם בְּיוֹם הַיּוֹם הִיא מִמְהֵרֶת וּטְרוּדָה, וּבְלִילָה זְמַנָּה פְּנוּי, רַק שֶׁתִּחַפֵּף רֹאשָׁהּ וְתִרְחֹץ עֲצָמָה בִּיסוּדִיּוֹת, כְּדִלְעִיל, וְתִבְדֹּק עֲצָמָה מִכָּל הַדְּבָרִים הַחוּצָצִים, כְּשֶׁכָּל הַפְּעֵלָה הַזֹּאת תִּתְאַרֵךְ כְּשִׁעָה. וְכָל זֶה כְּדִי שֶׁלֹּא תִמְהַר בְּחֲפִיפָתָהּ וְלֹא יִשְׂאָרוּ עָלֶיהָ דְּבָרִים הַחוּצָצִים [798] ש"ך ס"ק ו'. ועי' ד"ת ס"ק כ"ג שאומר כחצי שעה..

טְבִילָה בְּלִיל-שִׁבְת

יב. אִשָּׁה שְׁצָרִיכָה לְטַבֵּל בְּלֵיל-שַׁבָּת - תַּחֲפֹף בְּעָרֵב-שַׁבָּת[799] שׁו"ע סעי' ה', רק שִׁתְּזַהֵר לְתַכְנֵן אֶת זְמַן חִפְיָתָהּ, כְּדֵי שֶׁתּוּכַל לְחַפֵּף הַיָּטֵב וּבְנַחְתּוֹ. וְאַחַר הִרְחִיצָהּ-הַחֲפִיפָה תִּזְהַר שֶׁלֹּא תִתְלַכְּלַךְ. וְלִפְנֵי הַטְּבִילָה תִּבְדֹּק אֶת גּוּפָהּ הַיָּטֵב[800] ט"ז ס"ק ח'.. וְאִם הִתְלַכְּלַכָּה בֵּין הַחֲפִיפָה לְטְבִילָה - יְכוּלָה לְרַחֵץ וּלְנַקּוֹת אֶת מְקוֹם הַלְּכָלוֹךְ בְּמֵיִם חַמִּים שֶׁהוּחַמוּ בְּעָרֵב-שַׁבָּת בְּסִבּוֹן נוֹזְלֵי לִפְנֵי הַטְּבִילָה.

טְבִילָה בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת

יג. אִשָּׁה שְׁצָרִיכָה לְטַבֵּל בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת - תַּחֲפֹף בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת בְּנַחְתּוֹ, וְאַחַר-כֵּן תִּטְבֵּל[801] שׁו"ע סעי' ד'.. וּמִנְהֵג יָפָה הוּא לְחַפֵּף הַיָּטֵב בְּעָרֵב-שַׁבָּת, וְלִהְיֶה כָּל הַשַּׁבָּת, וְלִחְזֹר לְחַפֵּף וְלִסְרוֹק מְעֻט וְלִבְדֹּק אֶת כָּל גּוּפָהּ הַיָּטֵב בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת-קַדְשׁ[802] רמ"א סעי' ד'.. יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמִּנְהֵג זֶה הוּא חַיִּיב, אֲךָ כְּאִמּוֹר, כָּל אִשָּׁה תַּחֲפֹף בְּזִמְנוֹ שֶׁתּוּכַל לְחַפֵּף בּוֹ בְּאִפְסוֹ הַטּוֹב בְּיוֹתֵר, בְּמִתְיֻנּוֹת וּבְנַחְתּוֹ.

טְבִילָה בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת-קֹדֶשׁ שֶׁהוּא לַיִל-יוֹם-טוֹב

יד. אִשָּׁה שְׁצָרִיכָה לְטַבֵּל בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת, וּבְמוֹצָאֵי-שַׁבָּת מִתְחִיל יוֹם-טוֹב - תַּחֲפֹף בְּעָרֵב-שַׁבָּת, וְתִשְׁמֹר עֲצֻמָּה עַד מוֹצָאֵי-שַׁבָּת, כְּדִלְקֶמֶן, וּבְמוֹצָאֵי-שַׁבָּת תִּבְדֹּק עֲצֻמָּה הַיָּטֵב, וְתִנְקָה שְׁנֵיָהּ (בְּאִפְסוֹ שֶׁלֹּא יֵצֵא דָם), וְתִרְחֹץ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם בְּמֵיִם שֶׁהוּחַמוּ מֵעָרֵב-שַׁבָּת אוֹ בְּיוֹם-טוֹב, אֲךָ לֹא תִרְחֹץ אֶת כָּל גּוּפָהּ, אֲלֵא רַק חֲלָקִים מְמֻנָּו[803] שׁו"ע או"ח סי' תקי"א סעי' ב'-ג'..

טְבִילָה בְּלֵיל-שַׁבָּת שֶׁאַחַר רֵאשׁ-הַשָּׁנָה

טו. אִשָּׁה שְׁצָרִיכָה לְטַבֵּל בְּלֵיל-שַׁבָּת שֶׁאַחַר שְׁנֵי יָמִים-טוֹבִים, כְּגוֹן שֶׁחָל רֵאשׁ-הַשָּׁנָה בְּיָמִים חַמִּישִׁי וְשִׁשִּׁי - תַּחֲפֹף בְּיוֹם רְבִיעִי וְתִשְׁמֹר עֲצֻמָּה הַיָּטֵב עַד לַיִל-שַׁבָּת, כְּדִלְקֶמֶן, וּבְלֵיל-שַׁבָּת תִּבְדֹּק עֲצֻמָּה הַיָּטֵב בְּרֵאשִׁיָהּ וּבְמִשׁוּשׁ, וְתִנְקָה אֶת שְׁנֵיָהּ, וְתִרְחֹץ אֶת אוֹתוֹ מְקוֹם בְּמֵיִם חַמִּים שֶׁהוּחַמוּ מֵעָרֵב-שַׁבָּת שֶׁהוּא יוֹם-טוֹב (אֲךָ לֹא תִרְחֹץ בְּחַמִּים אֶת כָּל גּוּפָהּ) וְתִטְבֵּל[804] שׁו"ע סי' קצ"ט סעי' ו'..

הִדְחַקַת הַטְּבִילָה מִהַחֲפִיפָה

טז. אִשָּׁה שְׁחַפְּפָה וְלֹא טְבָלָה מִחַמַּת אֲנָס, שִׁכְחָה, טְרִדָה אוֹ קִטְטָה, וְרוֹצָה לְטַבֵּל לְמַחְרַת - יְכוּלָה לְטַבֵּל, בְּתַנְאֵי שִׁתְּשְׁמֹר וְתִזְהַר בְּיִנְתֵּימִים, כְּדִלְקֶמֶן, וְתִבְדֹּק גּוּפָהּ לִפְנֵי הַטְּבִילָה. אֲבָל אִם בְּכֹנְנָה הִרְחִיקָה אֶת הַחֲפִיפָה מִהַטְּבִילָה - צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְחַפֵּף[805] אַחֲרוֹנִים. וְעַי' טהרת ישראל סי' קצ"ט ס"ק י"ח..

יז. אִשָּׁה שֶׁהִתֵּר לָהּ לְטַבֵּל בְּשִׁעוֹת הַיּוֹם שֶׁל הַיּוֹם הַשְּׂמִינִי (עַי' לְקַמּוֹ "זְמַן הַטְּבִילָה") - אֵינָה יְכוּלָה לְהִרְחִיק אֶת הַחֲפִיפָה מִהַטְּבִילָה יוֹם אוֹ יוֹתֵר, כִּי אֵין מְקַלֵּים שְׁתֵּי קָלוֹת בְּבֵת-אֶחָת, לְכֵן תִּנְדָּחָה אֶת טְבִילָתָה לַיּוֹם הַלַּל, וְתַחֲפֹף בְּאוֹתוֹ יוֹם לִפְנֵי הַטְּבִילָה[806] שׁו"ע סי' קצ"ט סעי' ז'..

בֵּין הַחֲפִיפָה לְטְבִילָה

יח. הַשְּׂמִירָה שְׁעוֹשָׂה אִשָּׁה הַמְּרַחֵקָה אֶת הַחֲפִיפָה מִהַטְּבִילָה כְּדִלְעִיל, צְרִיכָה לְהִיּוֹת עַל כָּל גּוּפָהּ וְשִׁעְרוֹתֶיהָ. לְכֵן תִּנְאַסֵּף אֶת שִׁעְרוֹתֶיהָ אַחֲרֵי הַחֲפִיפָה וְתַכְסֵּם הַיָּטֵב שֶׁלֹּא יִסְתַּבְּכוּ וְיִקְשְׁרוּ, וְלֹא תִתְעַסֵּק בְּדַבָּרִים הַצּוֹבְעִים וּמְלַכְלָכִים וְלֹא בְּדַבָּרִים דְּבִיקִים, כְּגוֹן צָבֵעַ, דְּבִיק, קִמְחָה, בָּצֵק, וְכוּמוֹהָ.

יט. אִשָּׁה שְׁצָרִיכָה לְנַגֵּעַ בְּדַבְרֵי דְבִיקִים וּמְלַכְלָכִים, כְּדִי לְהַאֲכִיל אֶת בְּנֵיהָ הַקְטָנִים וְכַדּוּמָה, וְאִין מִי שְׂמֵאֲכִילִם זֹלָתָהּ - יְכוּלָה לְהַאֲכִילֵם, רַק שְׂתַזְהֵר לְרוֹחֵץ יְדֵיהָ אַחֲרֵי כָּל פְּעַם שְׂמֵאֲכִילָה אוֹתָם[807] שׁו"ע שם סעי' ו'.

כ. אִשָּׁה שְׁחוֹפֶפֶת וְטוֹבֵלֶת בְּאוֹתוֹ יוֹם - תִּזְהֵר שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בֵּין הַחֲפִיפָה לְטְבִילָה שׁוּם דָּבָר, שְׂמֵא יִפְגֹּם מִשְׁהוּוּ בֵּין שְׁנֵיהָ וַיִּחְצֹץ בְּטְבִילָה. וְאָף-עַל-פִּי שֶׁלְפָנֶי הַטְּבִילָה בּוֹדְקֶת וּמְנַקֶּה אֶת שְׁנֵיהָ וְאֵת גּוּפָהּ מִדְּבָרִים הַחוּצָצִים, יֵשׁ לְחַשֵּׁשׁ שְׂמֵא יִשְׁאָרוּ דְבָרִים הַחוּצָצִים וְלֹא תְנָשִׂים לֵב אֲלֵיהֶם לְפָנֶי הַטְּבִילָה[808] שׁו"ע ס' קצ"ח סעי' כ"ד.

כא. אִשָּׁה הַחוֹפֶפֶת בְּיוֹם אֶחָד וְטוֹבֵלֶת בְּיוֹם אַחֵר, כְּדִלְעִיל - יְכוּלָה לֶאֱכֹל בְּזִמְן שְׂבִינֵיהֶם בְּשׁוּר וְכַדּוּמָה. וְאָף-עַל-פִּי שֶׁהוּא נִכְנָס בֵּין שְׁנֵיהָ וְקָשָׁה לְהוֹצִיאָוּ, הִקְלוּ בְּכָף מִשׁוּם כְּבוֹד שְׁבֵת וְיוֹם-טוֹב. רַק שְׂתַזְהֵר לְנַקוּת אֶת שְׁנֵיהָ אַחֲרֵי הַאֲכִילָה וְלְפָנֶי הַטְּבִילָה (וּבְלִבְד שְׂתַזְהֵר שֶׁלֹּא יֵצֵא דָם בְּנִקּוּי שְׁנֵיהָ בְּשַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב).

כב. יֵשׁ נָשִׁים שְׁנוֹהֲגוֹת שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל בְּשׁוּר וְכַדּוּמָה בְּיוֹם לְכַתֵּן לְטְבִילָה, אֲפֹלוּ לְפָנֶי הַחֲפִיפָה, מִפְּנֵי שֶׁהוּא נִכְנָס בֵּין הַשְּׂנִיִּים יוֹתֵר מִמֵּאֲכֹל אַחֵר[809] שׁו"ע שם. וְיֵשׁ הַנוֹהֲגוֹת שֶׁלֹּא לַעֲסֹק בְּיוֹם הַטְּבִילָה בְּבִצְקָה, דְּבָק וְכַדּוּמָה[810] רמ"א שם, אָף-עַל-פִּי שֶׁאַחֵר-כֵּן חוֹפְפוֹת וּבוֹדְקוֹת, שְׂמֵא יִשְׁאָר עֲלֵיהֶן מִבְּלֵי מִשִּׁים דְּבָר הַחוּצָץ בְּטְבִילָה. וּמְנַהֵג יָפָה הוּא 27. וּבְדִיעֵבֵד, אִם אֲכָלָה בְּשׁוּר וְנִקְתָה הֵיטֵב אֶת שְׁנֵיהָ, אוֹ הִתְעַסְקָה בְּדַבְרֵי הַחוּצָצִים וְחֲפִפָה אַחֵר-כֵּן פְּרָאֵי - אִין לָהּ לְעַכֵּב אֶת הַטְּבִילָה[811] ט"ז ס' קצ"ח ס"ק כ"ה.

טְבִילָה לְלֹא חֲפִיפָה

כג. אִשָּׁה שֶׁלֹּא חֲפִפָה שְׁעֲרוֹתֶיהָ וְטְבִלָה - אָף-עַל-פִּי שֶׁבְּדָקָה עֲצָמָה בְּמִשׁוּשׁ וּרְאִיָּה לְפָנֶי הַטְּבִילָה וְהִיָּתָה נִקְיָה, וְאָף-עַל-פִּי שֶׁחֲפִפָה וְסִרְקָה אַחֲרֵי הַטְּבִילָה וְלֹא נִמְצָא בְּשְׁעֲרוֹתֶיהָ שׁוּם דְּבָר הַחוּצָץ וְשׁוּם שְׁעָר קָשׁוּר - לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה, שְׂמֵא הָיָה דְּבָר חוּצָץ אוֹ קָשׁוּר בְּשְׁעֲרוֹתֶיהָ וְנִפְלוּ בְּטְבִילָה אוֹ בְּסִרוּק הַשְּׁעָר[812] שׁו"ע ס' קצ"ט סעי' ח' וש"ך שם.

טְבִילָה לְלֹא בְּדִיקָה

כד. אִשָּׁה שֶׁחֲפִפָה שְׁעֲרוֹת רֵאשָׁה אֶף לֹא בְּדָקָה גּוּפָהּ לְפָנֶי הַטְּבִילָה - לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה, כִּי בְּדִיקַת הַגּוּף דְּבַר-תּוֹרָה הִיא. וְאָף-עַל-פִּי שֶׁבְּדָקָה גּוּפָהּ אַחֵר הַטְּבִילָה וְנִמְצָאָה נִקְיָה - שְׂמֵא נִפְלַל הַלְּכָלוּף בְּטְבִילָה 30.

כה. אִשָּׁה שֶׁחֲפִפָה כָּל שְׁעֲרוֹתֶיהָ וּבְדָקָה אֶת גּוּפָהּ פְּרָאֵי בְּרֵאִיָּה וּבְמִשׁוּשׁ, אֶף לֹא בְּדָקָה בְּבֵית-הַסֵּתָרִים (מְקוֹם מְסֻתֵר, כְּגוֹן הַשְּׂנִיִּים בְּתוֹךְ הַפֶּה, בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, בְּתוֹךְ הָאָף, בְּתוֹךְ הָאֲזָן, בְּבֵית-הַשִּׁחִי וְכַדּוּמָה)[813] שׁו"ע ס' קצ"ט סעי' ט' וְס' קצ"ח סעי' כ"ה. וְעַי' ש"ך ס' קצ"ח ס"ק ל"ב וְחכ"א כָּלֵל ק"כ סעי' י"ג. וְטְבִילָה, וְאַחֲרֵי הַטְּבִילָה בְּדָקָה בְּבֵית-הַסֵּתָרִים וְלֹא מִצָּאָה שׁוּם דְּבָר הַחוּצָץ - עָלְתָה לָהּ טְבִילָה, כִּינֵן שֶׁמְקוֹמוֹת אֵלֶּה אֵינָם צָרִיכִים לְבֹא בְּשַׁעַת הַטְּבִילָה בְּמַגַּע יָשִׁיר עִם מִי הַמְּקוֹה, אֲלֹא צָרִיכִים לְהִיּוֹת נִקְיִים וְרֵאֵוִיִּים לְטְבִילָה בְּלֵי שׁוּם דְּבָר הַחוּצָץ, לְכֵן בְּדִיעֵבֵד אִם נִמְצָא אַחֵר הַטְּבִילָה שֶׁלֹּא הָיָה בָּהֶם שׁוּם דְּבָר הַחוּצָץ - עָלְתָה לָהּ טְבִילָה[814] נְדָה ס"ז ע"ב, שׁו"ע שם ושם, ש"ך שם וְחכ"א שם. אִם נִמְצָא אַחֵר הַטְּבִילָה בְּבֵית-הַסֵּתָרִים דְּבָר הַחוּצָץ - לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה[815] עַי' ד"ת ס"ק ל"ט. וְאִם לֹא בְּדָקָה עֲצָמָה אַחֵר הַטְּבִילָה עַד שֶׁאֲכָלָה אוֹ הִתְעַסְקָה בְּדַבְרֵי הַחוּצָצִים, וְאַחֵר-כֵּן בְּדָקָה בְּבֵית-הַסֵּתָרִים, בְּפִיָּה אוֹ בְּמְקוֹם אַחֵר, וּמִצָּאָה דְּבָר הַחוּצָץ

מאותם דברים שהתעסקה בהם, וברור לה שלא היו עליה בשעת הטבילה או לפנייה^[816] שו"ע סי' קצ"ח סעי' כ"ו. - עלתה לה טבילה³³. ויש חולקים ואומרים שלא עלתה לה טבילה^[817] ש"ך שם ס"ק ל"ג..

ולהלכה, אם אשה זו עדין לא חזרה לביתה, או אפלו חזרה לביתה אבל לא שמשה עם בעלה - תחזר ותטבל, אבל אם שמשה כבר עם בעלה - לא תחזר לטבל, כדי שלא ינקפם לבם.

טבילה ללא רחצה

כו. אשה שחפפה כל שערותיה - שבראש ושבעוף - ולא רחצה את גופה, אבל בדקה את כל גופה בראיה ובמשוש ומצאה שאין בו דבר החוצץ, וטבלה - עלתה לה טבילה^[818] חכמת אדם כלל ק"כ סעי' ג'..

ספק בחפיפה או בבדיקה

כז. אשה שמשפיקת אם חפפה או אם בדקה - צריכה לחזר לחפף ולבדק ולטבל.

ואם חפפה שערותיה, ובדקה גופה כראוי, אך מספקת אם חפפה כראוי - אם עדין לא שמשה עם בעלה, צריכה לחזר ולחפף ולטבל; אך אם כבר שמשה עם בעלה - אינה צריכה לחזר ולטבל^[819] עי' פ"ת ס"ק ב' וד"ת ס"ק ב'..

ואם חפפה כראוי ובדקה גופה אך מספקת אם בדקה כראוי - תשאל שאלת חכם.

מציאת דבר החוצץ לאחר הטבילה

כח. אשה שחפפה את כל שערותיה ובדקה את כל גופה, ומיד אחר-כך באותה עונה ("עונה" היא יום או לילה) טבלה, ואחר הטבילה מצאה עליה דבר החוצץ פדבק או בץ, והיא לא התעסקה באותו דבר החוצץ בין הטבילה למציאתו - יש אומרים שצריכה לחזר ולטבל^[820] דעת הרמב"ם בשו"ע סעי' י'. ויש אומרים שאינה צריכה; ולפי כלם אינה צריכה לחפף שנית^[821] שו"ע סי' קצ"ט סעי' י' וש"ך ס"ק י"ד.. ונוהגים להחמיר ולטבל שנית, אלא-אם-כן כבר שמשה האשה עם בעלה.

אבל אם התעסקה בדברים החוצצים בין הטבילה למציאת החפיפה - אינה צריכה לחזר ולטבל^[822] שו"ע סעי' י"א, אם ברור לה שלא היתה עליה חפיפה.

אחר הטבילה פרושו לאחר משך זמן, אבל אם מיד בעלייתה מהמקוה מצאה עליה דבר חוצץ לא עלתה לה טבילה בשום מקרה^[823] ערוה"ש אות כ"ג..

כט. אשה שחפפה כל שערותיה ובדקה כל גופה בערב-שבת וטבלה במוצאי-שבת, ולפני הטבילה לא בדקה עצמה, ואחר הטבילה לא מצאה דבר החוצץ - עלתה לה טבילה. ואם מצאה דבר החוצץ - צריכה לחזר ולטבל, אף אם התעסקה בדברים החוצצים בין הטבילה למציאת החפיפה^[824] ט"ז ס"ק י"ב..

ל. אשה שחפפה כל שערותיה ובדקה כל גופה ביום וטבלה בלילה, ולפני הטבילה לא בדקה את עצמה, ואחר הטבילה לא מצאה דבר החוצץ - עלתה לה טבילה. ואם מצאה דבר החוצץ - צריכה לחזר ולטבל. ואם התעסקה בדברים החוצצים בין הטבילה למציאת החפיפה - אינה צריכה לחזר ולטבל⁴².

התעסקה בדברים החוצצים לפני הטבילה

לא. אִשָּׁה שֶׁחִפְּפָה כָּל שְׁעֵרוֹתֶיהָ וּבְדָקָה אֶת גּוּפָהּ וְאַחַר-כֵּן הִתְעַסְקָה בְּדַבְרִים הַחוֹצְצִים וְלֹא בְּדָקָה עֲצֻמָּה וְטֹבְלָה - לֹא עָלְתָה לָּהּ טְבִילָה. וְאֵף-עַל-פִּי שֶׁאַחַר הִטְבִּילָה לֹא הָיָה עָלֶיהָ דָּבָר הַחוֹצֵץ - יִתְכַּן וְהָיָה עָלֶיהָ דָּבָר הַחוֹצֵץ וְנִפְלַל בְּמִקּוֹה, אֲבָל אִם אַחֲרֵי שֶׁהִתְעַסְקָה בְּדַבְרִים הַחוֹצְצִים בְּדָקָה עֲצֻמָּה וְאַחַר-כֵּן טֹבְלָה - עָלְתָה לָּהּ טְבִילָה[825] שׁו"ע וּרְמ"א סעי' י"ג..

לב. "הִתְעַסְקוֹת בְּדַבְרִים הַחוֹצְצִים" פְּרוּשׁוֹ: לְהִתְעַסֵּק בְּבִצָּק אוֹ בְּאֶכָּל, אוֹ לְצַבֵּעַ בְּצַבֵּעַ, אוֹ לְהַדְבִּיק בְּדַבֵּק, אוֹ לְהִתְאַפֵּר, אוֹ לְהֵאָכִיל דִּיּוֹסָה וְכַדוּמָה, אוֹ לְהָרִים יָלֵד מִלְּכָלָךְ בְּבֶן אוֹ שֶׁבִּידוֹ אֶכָּל דְּבִיק שֶׁעֲלוּל לְלַכְלֹךְ אוֹתָהּ, וְכָל כַּיּוֹצֵא בְּזֶה. וְעַיִן עוֹד בַּפֶּרֶק הַבָּא מָה הֵם דְּבָרִים הַחוֹצְצִים.

לג. מִתֵּר לְאִשָּׁה לְלַבֵּשׁ אֶת בְּגָדֶיהָ בֵּין הַחִפְּפָה לְטְבִילָה, וְאִין לְחַשֵּׁשׁ שֶׁיְהִיָּה בָּהֶם דָּבָר דְּבִיק שֶׁיִּלְכָּלֵךְ אוֹתָהּ[826] רְמ"א שם..

פֶּרֶק טז - דְּבָרִים הַחוֹצְצִים

כָּלְלִי

א. כָּל דָּבָר שֶׁנֶּשְׂטִים מְקַפִּידוֹת שֶׁלֹּא יְהִיָּה עָלֶיהֶן אֶפְלוּ לְפַעֲמִים - חוֹצֵץ בְּטְבִילָה, וְאַפְלוּ אִם אוֹתָהּ אִשָּׁה אֵינָה מְקַפִּידָה כְּשֶׁהוּא נִמְצָא עָלֶיהָ[827] שׁו"ע ס' קצ"ח סעי' א'.. וְכֵן כָּל דָּבָר שֶׁהִיא לְפַעֲמִים מְקַפִּידָה שֶׁלֹּא יְהִיָּה עָלֶיהָ, אֵף-עַל-פִּי שֶׁאֵינָה מְקַפִּידָה שֶׁהוּא עָלֶיהָ עֲכָשׁוּ, וְאֵף-עַל-פִּי שֶׁרַב הַנְּשִׁים אֵינָן מְקַפִּידוֹת עָלָיו כָּלָל - חוֹצֵץ[828] ש"ך ס"ק ב' וּט"ז ס"ק ג'..

"לְפַעֲמִים" פְּרוּשׁוֹ: לְעֵתִים קְרוֹבוֹת, וְלֹא לְעֵתִים רְחוֹקוֹת[829] פ"ת ס"ק א'..

ב. אִם הַחֲצִיצָה מְכֻסָּה אֶת רֹב גּוּפָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה אוֹ כְּלוּ, אֵף-עַל-פִּי שֶׁאֵין מְקַפִּידִים עַל כָּךְ כָּלָל - חוֹצֵץ.

ג. דָּבָר הַחוֹצֵץ, חוֹצֵץ דְּנוֹקָא אִם הוּא דְּבוּק לְגוּף אוֹ לְשַׁעַר; אֲבָל אִם הוּא רְפוּי, אֵף אִם מְקַפִּידִים עָלָיו, אֵינֹ חוֹצֵץ[830] עי' פ"ת ס"ק ד'.. וְיֵשׁ חוֹלְקִים הָאוֹמְרִים, שֶׁדָּבָר שֶׁמְקַפִּידִים עָלָיו חוֹצֵץ אֵף אִם אֵינֹ דְּבוּק לְגוּף[831] רְמ"א סעי' ד'.. וְלִכְתַּחֲלָה נוֹהֲגִים לְהַחֲמִיר כְּמוֹתָם, אֲךָ אִשָּׁה שֶׁכָּבֵר טְבִילָה וְהִלְכָה לְבִיתָה - אֵינָה צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטַבֵּל.

ד. לְכַתַּחֲלָה אֵין לְאִשָּׁה לְטַבֵּל בְּדַבְרִים שֶׁעָלֶיהָ, אֵף שֶׁאֵינָם חוֹצְצִים וְאֵין מְקַפִּידִים עָלֶיהֶם[832] רְמ"א סעי' א'.. וְאִם טְבִילָה עֲמָהֶם וְהִיא עֲדִין בְּמִקּוֹה, תַּחֲזֹר וְתִטְבַּל (בְּלִי בְּרָכָה). אֲךָ בְּדִיעֵבַד, אֵינָה צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטַבֵּל.

ה. אִשָּׁה שֶׁטְבִילָה עִם דְּבָרִים הַחוֹצְצִים הַפְּתוּבִים לְקַמֵּן - צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטַבֵּל פַּעַם נּוֹסֶפֶת, אֵף אִם הִלְכָה לְבִיתָה וְשִׁמְשָׁה עִם בַּעֲלָהּ (אֶלָּא-אִם-כֵּן יֵצֵן בְּמִפְרָשׁ אַחֲרָת).

ו. כָּל דָּבָר הַפְּתוּב לְקַמֵּן בְּפִרְקָנוּ שֶׁאֵינֹ חוֹצֵץ, הֵינִי דְּנוֹקָא בְּדִיעֵבַד, אֲבָל לְכַתַּחֲלָה תְּהִיָּה נִקְיָה מִכָּל חֲצִיצָה, כְּדִלְעִיל.

כָּל מְקוֹם שֶׁפְּתוּב בְּפִרְקָנוּ "מִתֵּר בְּדִיעֵבַד" - טְבִילָה בְּלִיל שֶׁבֶת יוֹם-טוֹב נְחֻשְׁבֶת דִּיעֵבַד וּמִתֵּר לְכַתַּחֲלָה לְטַבֵּל. וְאִם פְּתוּב "בְּשִׁיעַת הַדְּחַק" - צְרִיכִים לְשָׂאֵל חֲכָם.

שְׁעָרוֹת הָרֵאשׁ

ז. סְכוּת רֵאשׁ, סְכוּת נוֹי, גְּמִיּוֹת שְׁבִישׁוֹר, פָּאָה נְכָרִית, לְכֹלֹךְ וְכֹדוּמָה - חוֹצְצִים^[833] עִי שׁו"ע שֵׁם סְעִי ב'..

ח. אִשָּׁה שְׁיִישׁ לָהּ פָּאָה שְׁתַּפְּוּרָה לְעוֹר אוֹ לְשִׁעָר - תְּשַׁאֵל שְׁאֵלַת חֲכָם^[834] אַחְרוֹנִים..

ט. קָשֶׁר בְּשִׁעָרוֹת - אִם הוּא מְהַדֵּק - חוֹצֵץ, פִּיּוֹן שָׂרֵב הַנְּשִׁים מִקְפִּידוֹת שְׁלֵא יְהִי קָשֶׁרִים בְּשִׁעָרוֹתֵיהֶן. לְכֹן צְרִיכָה כָּל אִשָּׁה לְחַפֵּף שִׁעָרוֹתֶיהָ וְלְהַסְתַּרְק לְפָנֶיהָ הַטְּבִילָה, כְּמִפְּרָט בְּהִלְכוֹת חֲפִיפָה.

"קָשֶׁר מְהַדֵּק" הוּא קָשֶׁר שֶׁל שִׁעָרָה אַחַת בְּעֶצְמָהּ אוֹ בְּאַחֲרוֹת וְאִפְלוּ קָשֶׁר אֶחָד, אוֹ שְׁתֵּי שִׁעָרוֹת הַקְּשׁוּרוֹת שְׁנֵי קָשֶׁרִים, אֲבָל קָשֶׁר אֶחָד שֶׁל שְׁתֵּי שִׁעָרוֹת (אוֹ יוֹתֵר) בְּעֶצְמָן אוֹ בְּאַחֲרוֹת, אִינוֹ חוֹצֵץ בְּדִיעְבַּד, כִּי אִינוֹ יָכוֹל לְהִיּוֹת מְהַדֵּק, וְיִכּוּלִין מִי הַמְּקוּוֹה לְהַפְּנִים בִּינֵיהֶן^[835] עִי שׁו"ע שֵׁם סְעִי ה' וּבֵאֵר הִיטֵב ס"ק ז'..

י. שִׁעָר הָרֵאשׁ הַנְּדָבֵק מִחֲמַת זְעָה - חוֹצֵץ, כִּי הַנְּשִׁים מִקְפִּידוֹת שִׁשְׁעָרוֹתֵיהֶן תְּהִינָה נְקִיּוֹת וְלֹא דְבִיקוֹת וְכֹדוּמָה. לְכֹן, אִשָּׁה שֶׁחֲפָפָה וְשִׁהֲתָה בֵּין הַחֲפִיפָה לְטְבִילָה, וְנִדְבָקוּ שִׁעָרוֹתֶיהָ מִחֲמַת זְעָה וְכֹדוּמָה, צְרִיכָה לְשִׁטֵּף שִׁעָרוֹתֶיהָ שְׁנִית לְפָנֶיהָ הַטְּבִילָה^[836] עִי שׁו"ע שֵׁם סְעִי ו' וּד"ת ס"ק כ"ג..

יא. אִשָּׁה שֶׁנִּדְבָקוּ שִׁעָרוֹתֶיהָ עַל-יְדֵי תְרוּפָה אוֹ פְּצַע וְכֹדוּמָה וְקָשָׁה לָהּ לְהַתִּירָן, אֲדַרְבָּא, נָח לָהּ שְׁהוֹן דְּבִיקוֹת, כִּי בְּהַפְּרָדָן יִכָּאֵב לָהּ מְאֹד - צְרִיכָה לְשַׁאֵל שְׁאֵלַת חֲכָם^[837] עִי רמ"א שֵׁם סְעִי ו', וְעִי ד"ת ס"ק כ"ז, וְעִי פ"ת ס"ק ה', וְעִי ר"פ ח"ב ס"י כ"ב..

יב. שִׁעָרוֹת צְבוּעוֹת אֵינָן חוֹצְצוֹת וְאִין צָרָךְ לְהוֹרִיד אֶת הַצְּבַע. וְאִם עֶבֶר זְמַן רַב מִהַצְּבִיעָה וְנִרְאִים שְׁרָשִׁי שִׁעָרוֹתֶיהָ, דְּבָר שָׂרֵב הַנְּשִׁים מִקְפִּידוֹת עָלֵיו - תְּשַׁתַּדֵּל לְצַבֵּעַ אוֹ לְהוֹרִיד אֶת הַצְּבַע, כְּדִי שְׁלֵא תִהְיֶה לָהּ הַקְּפָדָה עָלֵיהֶן. וְאִם לֹא צְבָעָה וְלֹא הוֹרִידָה - בְּדִיעְבַּד עֲלֶתָהּ לָהּ טְבִילָה^[838] עִי שׁו"ע שֵׁם סְעִי י"ז. וְעִי ש"ך שֵׁם שִׁמְבִיא שְׁנֵי טַעְמִים..

יג. פְּנִים וְבִיצי-כְּנִים שֶׁנִּדְבָקוֹת לְשִׁעָר בְּכַח - צְרִיכָה לְהַסִּירָן עַל-יְדֵי מַיִם חֲמִים וְסַבּוֹן וְלִסְרֵק אֶת שִׁעָרוֹתֶיהָ בְּמִסְרָק דֶּק מְסַפֵּר פְּעָמִים עַד שֶׁיִּצְאוּ מִשִׁעָרוֹתֶיהָ. וְאִם הֵן דְּבִיקוֹת לְעוֹר - צְרִיכָה לְגַרְרֵן בְּצַפְרָנִיָּה. וְאִם אֵינָה יְכוּלָה לְהַסִּירָן בְּשׁוּם פְּנִים וְאִפְּוֹן וְאֵינָה מִקְפִּידָה בְּמַעַט שְׁנִשְׁאָרוֹ - בְּדִיעְבַּד אֵינָן חוֹצְצוֹת. וְתִשְׁתַּדֵּל לְחַפֵּף אֶת שִׁעָרוֹתֶיהָ בְּיָמִים שְׁקֵדִים הַטְּבִילָה בְּחֻמְרִים מִיְחָדִים הַמְּסִירִים אֶת הַפְּנִים וְאֶת בִּיצֵיהֶן מִהַשִּׁעָרוֹת, כְּדִי שְׁבִיּוֹם הַטְּבִילָה תִּהְיֶה נְקִיָּה מְכֹל חֲצִיצָה^[839] עִי שׁו"ע שֵׁם סְעִי מ"ז וְאַחְרוֹנִים..

עֵינַיִם

יד. יִרְקַת וְלִפְלוּף הַמְּצֻטְבָּרִים בְּזוּיַת הָעֵין וְעַל הָרִיסִים - חוֹצְצִים, וְאִפְלוּ הֵם לְחִים, שְׁלֵא תִתִּיבְשׁוּ.

טו. לִפְלוּף שְׁבִתוֹךְ הָעֵין - אִם הוּא יָבֵשׁ וְהִתְחִיל לְהוֹרִיק חוֹצֵץ, וְאִם הוּא לַח אֵינֹ חוֹצֵץ^[840] עִי שׁו"ע שֵׁם סְעִי ז'. וְעִי ש"ך ס"ק י"ג..

טז. אִפּוֹר רִיסִים, גְּבוּת וְשִׁסְבִיב הָעֵין שְׁיִישׁ בּוֹ מְמָשׁוּת, וּמִקְפִּידוֹת הַנְּשִׁים לְהַסִּירוֹ לְעֵתִים קְרוּבוֹת - חוֹצֵץ. וְאִם אֵינָן מִקְפִּידוֹת לְהַסִּירוֹ אִף בְּשַׁעַת רְחִיצָה, רַק שְׁאֵינָן מְחַדְּשׁוֹת אוֹתוֹ תָּמִיד - לְכַתְּחָלָה תּוֹרִידְנָן, וּבְדִיעְבַּד אֵינֹ חוֹצֵץ^[841] עִי שׁו"ע שֵׁם סְעִי י"ז.. אִפּוֹר שְׁכָזָה, שְׁחֻלְקוֹ נִמְצָא וְחֻלְקוֹ יָרַד - חוֹצֵץ, לְכֹן תִּסִּיר אֶת מַה שְׁנִשְׁאָר, וְאִם אֵינָה יְכוּלָה לְהַסִּירוֹ, עָלֶיהָ לְהַשְׁלִים אֶת הָאִפּוֹר.

יז. אפור שֵׁאִין בוּ מִמְשׁוֹת - אִינוּ חוֹצֵץ וְיִכְוֶלָה לְטַבֵּל עִמּוֹ. אֶלָּא שְׁלִכְתְּחִלָּה אִין לָהּ לְהִתְאַפֵּר קִדָּם הַטְּבִילָה[842] ש"ך ס"ק י"ד.. וְאִם אִינוּ מְשַׁלֵּם, תִּנְקְנוּ הֵיטֵב קִדָּם הַטְּבִילָה, וְאִם אִי-אֶפְשָׁר בְּכֹה, תִּשְׁלִים אֶת הָאִפּוּר. וּבְדִיעֵבַד אִינוּ חוֹצֵץ[843] עַל תְּשׁוּבוֹת הַרִמְב"ם הַחֲדָשׁוֹת ס' ש"ל"ט..

יח. מְשַׁחוֹת שְׁסָבִיב הָעֵין, שְׁמִיעֵדוֹת לְרַפָּךְ אֶת הָעוֹר וְכִדּוּמָה - אִם הֵן עוֹמְדוֹת כְּמִקְשָׁה אַחַת עַל הָעוֹר חוֹצְצוֹת, וְאִם הֵן נִסְפְּגוֹת בְּעוֹר וְאִין בְּהֵן מִמְשׁוֹת אִין חוֹצְצוֹת[844] שו"ע שם סעי' ח'. וְנִהְיֶה בְּנוֹת-יִשְׂרָאֵל שְׁלֵא לְסוּף מְשַׁחוֹת וְלֹא לְהִתְאַפֵּר קִדָּם טְבִילָה 16.

יט. עֵין תּוֹתֶבֶת - לְכַתְּחִלָּה, יֵשׁ לְהוֹצִיאָהּ לְפָנֵי הַטְּבִילָה. וְאִם דָּבָר זֶה גוֹרֵם בּוֹשָׁה אוֹ צַעַר גָּדוֹל - אֶפְשָׁר לְטַבֵּל יַחַד עִמָּה, כִּי תוֹךְ הָעֵין הוּא מְקוֹם פְּנִימִי, וְאִשָּׁה מְקַפְּדָה שְׁלֵא תִרְאֶה בְּלִי הָעֵין הַתּוֹתֶבֶת[845] רב פעלים ח"ד סי' י"ג, הר צבי יו"ד סי' קס"א..

כ. אִשָּׁה שְׁעֲצָמָה אוֹ פְּתִיחָה אֶת עֵינֶיהָ בְּיוֹתֵר בְּשַׁעַת טְבִילָה, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁזוֹ חֲצִיצָה וְצָרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטַבֵּל, וְיֵשׁ חוֹלְקִים וְאוֹמְרִים שֶׁאִינָה חֲצִיצָה[846] עַל שו"ע שם סעי' ל"ט.. וְלִהְלַכָּה תִּחְזֹר וְתִטְבַּל[847] עַל ש"ך ס"ק מ"ט וס"ק נ"א, ועי' ביאור הגר"א ס"ק מ"ד, ועי' ד"ת ס"ק ק"ל, וְאִם כָּבֵד חֲזָרָה לְבִיתָהּ, עֵין בְּפָרֵק י"ח סעיף י'.

כא. עֲדָשׁוֹת-מִגָּע הַקְּבוּעוֹת בְּעֵינַיִם תְּקוּפָה אֶרְכָּה וְאִין מוֹצִיאִים אוֹתָן בְּשָׁנָה אוֹ בְּרַחֲצָה - אִין חוֹצְצוֹת, אִף שְׁלַעֲתִים מוֹצִיאִים אוֹתָן לְנִקּוּי וְכִדּוּמָה. עֲדָשׁוֹת שֶׁהִרְגִילוּתָהּ הִיא לְהוֹצִיאָן יוֹם יוֹם - חוֹצְצוֹת. וּבְדִיעֵבַד אִם טְבִילָה עִמָּהֵן - אִם מְקַפְּדָה לְהִסְתֵּן לְפָנֵי הַשָּׁנָה אוֹ לְפָנֵי הַרַחֲצָה חוֹצְצוֹת וְלֹא עֲלֵתָהּ לָהּ טְבִילָה, וְאִם אִינָה מְקַפְּדָה לְהִסְתֵּן אִין חוֹצְצוֹת וְעֲלֵתָהּ לָהּ טְבִילָה.

אֲזַנִּים

כב. לְכַלּוֹף שְׁבִאָזֵן שְׁנִרְאָה מִבְּחוּץ - חוֹצֵץ, כִּי נָשִׂים מְקַפְּדוֹת עֲלָיו. וְאִם הוּא פְּנִימִי, שְׁאִינוּ נִרְאָה, וְאִין מְקַפְּדִים עֲלָיו בְּדָרְךָ-כָּל - לְכַתְּחִלָּה תִּסְרְנוּ, וּבְדִיעֵבַד אִינוּ חוֹצֵץ. וְאִינָה צָרִיכָה לְחַטֵּט בְּעִמְקָה גָּדוֹל, כִּי עֲלוּלָה לָבוֹא לְיַדִּי סְכָנָה שֶׁל נְקוּב עוֹר הַתּוֹף.

כג. אִשָּׁה שֵׁיִשׁ לָהּ כְּאֲבִים בְּאֵזֵן וְאִמֵּר לָהּ הַרוּפֵא שֵׁיִשׁ סְכָנָה אִם יִכְנָסוּ מִיָּם לְאֵזֵן - תִּבְקַשׁ מִחֲבֵרְתָהּ שְׁתִּרְטִיב אֶת אֶצְבָּעָהּ בְּמִי הַמְּקוּהָ, וְתִנְיֵחַ אֶת אֶצְבָּעָהּ בְּתוֹךְ הָאֵזֵן הַחוּלָה בְּרַפְיוֹן וְלֹא בְּחֻזְקָה. וְאִין הָאִשָּׁה יְכוּלָה לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּאֶצְבָּע שְׁלָהּ, כִּינֵן שֶׁהַטְּבִילָה צָרִיכָה לְהִיּוֹת כְּדָרְךָ הַלִּיכְתָּהּ, כְּדִלְקָמּוֹן[848] שו"ע שם סעי' ל"ה.. וְלֹא כְּשִׁידִיָּה מְגַבְהוֹת[849] ר"פ ח"ב סי' כ"ז, ב"א ח"ש"ש שמיני י'. וְאִם לֹא נִתֵּן לַעֲשׂוֹת זֹאת - יְכוּלָה הָאִשָּׁה לְהִנְיֵחַ בְּאֵזְנָהּ צֶמֶר-גֶּפֶן טְבוּל בְּשֶׁמֶן, וְהַשֶּׁמֶן הַזֶּה יְדַחֵה אֶת הַמַּיִם שְׁלֵא יִכְנָסוּ בְּאֵזְנָהּ[850] חזון איש סי' צ"ד ח'. רַק שְׁתַּקְפִּיד לְלַקֵּת אֶתוֹ כְּמָה יָמִים לְפָנֵי הַטְּבִילָה וְאִחְרֶיהָ כִּדִּי שְׁלֵא יִהְיֶה צֶמֶר-גֶּפֶן זֶה דָּבָר שְׁמִקְפִּידָה עֲלָיו[851] אַחֲרוֹנִים. וְעַל הַר צְבִי ס' ק"ע.. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁתִּנְיֵחְנוּ בְּלִי שֶׁמֶן בְּמְקוֹם עִמְקָה, כִּדִּי שְׁלֵא יִרְאָה מִבְּחוּץ[852] טהרת ישראל ס"ק י"ד. וְעַל פ"ת ס"ק ג', אִךְ תִּנְזָהֵר שְׁלֵא תָבוֹא לְיַדִּי סְכָנָה 24.

כד. צָרִיכָה אִשָּׁה לְנִקּוֹת אֶת חוּרֵי הָעֵגְלִים בְּאֵזְנֵים, שְׁלֵא יִהְיֶה בְּתוֹכָם לְכַלּוֹף וְכִדּוּמָה.

כה. לְכַתְּחִלָּה צָרִיכָה אִשָּׁה לְהִסִּיר כָּל עֲגִיל מִעֲלֶיהָ[853] רמ"א סי' קצ"ח סעי' א', אוּלָם בְּדִיעֵבַד תִּלּוּי: אִם הוּא עֲגִיל קְבוּעַ שְׁאִין הָאִשָּׁה מוֹצִיאָתוֹ אֶלָּא לְעֵתִים רְחוּקוֹת, וְאִף בְּשַׁעַת רְחִיצָה בְּבִיתָהּ אִינָה מוֹצִיאָתוֹ - בְּדִיעֵבַד, אִינוּ חוֹצֵץ[854] עַל פ"ת ס"ק א', י"ד.. וְאִם הוּא עֲגִיל הַצָּמוּד לְאֵזֵן שֶׁרְגִילִים לְהִסִּירוֹ בְּשַׁעַת רְחֻצָה אוֹ בְּזִמְנִים אַחֲרֵים - חוֹצֵץ אִף בְּדִיעֵבַד[855] שו"ע סעי' כ"ג.. וְאִם הוּא מְתַנַּדְנַד וְתִלּוּי עַל הָאֵזֵן - לְכַתְּחִלָּה

חוצץ, ובדיעבד, אם כבר טבילה והלכה לבייתה - אינה צריכה לחזור ולטבל^[856] שו"ע סעי' כ"ג, ועי' רמ"א סעי' ד' ופ"ת ס"ק ד'..

אף

כו. לכלוף גבש באף - הנראה מבחון חוצץ, והפנימי, שאינה מקפידה, אינו חוצץ. ואף-על-פי-כן תשתדל האשה לנקות גם מבפנים, עד מקום שיגדה מגעת^[857] רמ"א בסעי' מ"ג.. ותנקה בשעת החפיפה, ולפני הטבילה ממשי, פי לפעמים מצטבר לכלוף בין החפיפה לטבילה.

כז. אין האשה צריכה לחטט באפה, בחלקו העליון, פי אין נשים מקפידות על כף^[858] חכמת אדם כלל קכ"א סעי' א' ובינת אדם כלל קי"ט אות י"א, שו"ת הרמ"ע מפאנו סי' ק"י..

כח. אשה שיש לה נזלת - תקנח את אפה לפני כניסתה למקוה. ואם זב דם מאפה - תמתין עד שתפסק הנזילה ותנקה את אפה היטב, מבפנים ומבחוץ, ותטבל. ואם בשעת הטבילה נזלה טפת דם - אינה חוצצת^[859] שו"ע סעי' ט"ו, פי הדם לח.

פה ושנים

כט. עור הנקלף על השפתיים - לכתחלה חוצץ. ובדיעבד, אם נתגלה לה רק אחרי שחזרה לבייתה שהיה לה עור קלוי על השפתיים בשעת טבילתה - אינה צריכה לחזור ולטבל^[860] עי' ט"ז ס"ק כ"ב..

ל. תוף הפה נקרא "בית-הסתרים", ומקום זה אינו צריך לבא במגע ישיר עם מי המקוה, אלא צריך שיהיה ראוי לקף. לכן אם הייתה לאשה חציצה בתוף פיה - צריכה לחזור ולטבל.

מהי חציצה? כל מאכל התקוע בין שניה, חוצץ^[861] שו"ע סעי' כ"ד.. לכן צריכה אשה לנקות את שניה היטב בשעת החפיפה, כמפרט לעיל בהלכות חפיפה. ותנקה במברשת ובמשחה או בחוט המיוחד לקף. רק שתקפיד שלא ישאר חוט קרוע בין שניה. וכן תעשה אם אכלה בין החפיפה לטבילה (פדלקמן).

לא. סתימה קבועה, שון תותבת קבועה בצבע זהב או לבן, פתך קבוע - אינם חוצצים. סתימה, פתך ושון זמניים, בצבע השנים - אינם חוצצים. כמו כן סתימה זמנית שאינה בצבע השון ולא נראית מבחוץ, כיום - אינה חוצצת. סתימה זמנית שאינה בצבע השנים והיא בחזית הפה - אם מתביישת בכך חוצצת, וראוי במקרה אחרון זה שתשאל שאלת חכם.

שנים תותבות שאינן קבועות, יש להוציאן לפני הטבילה. ובדיעבד, אם לא הוציאן וכתר חזרה לבייתה - אינה צריכה לחזור ולטבל.

ג. גשר קבוע אינו חוצץ, ובלבד שתנקה את חוט הפסך או הנירוסטה יפה יפה^[862] עי' רב פעלים ח"ד סי' י"ג. ועי' הר צבי בסוף הטור ובשו"ת סי' קס"ט בשם מהרש"ם, ועי' חכמת אדם כלל קי"ט סעי' י"ח ובינת אדם שם י"ב, בא"ח ש"ש שמיני ח' ועי' ד"ת ס"ק ע"ה..

לב. אין לאשה לאכל כלל בין החפיפה לטבילה, אם חופפת ביום הטבילה^[863] רמ"א סי' קצ"ח סעי' כ"ד..

לג. נהגו נשים שלא לאכל ביום הטבילה, אף לפני החפיפה, בשור, סכריות טובי וכדומה, מפני שהם נכנסים בין השנים יותר ממאכל אחר. ואף-על-פי שלפני הטבילה בודקת האשה את שניה, יש לחשש שמא ישאר לכלוף בין השנים בלי שתשים לב לקף^[864] שו"ע סי' קצ"ח סעי' כ"ד.. ומנהג זה הוא דוקא

ביום חל, אָבֵל אֵשֶׁה שְׁצָרִיכָה לְטַבֵּל בְּמוֹצָאֵי-שַׁבָּת אוּ בְּמוֹצָאֵי-יוֹם-טוֹב, וְחִפְפָּה בְּעַרְב־שַׁבָּת אוּ בְּעַרְב־יוֹם-טוֹב - יְכוּלָה לְאַכֵּל בְּשֹׂר מִפְּנֵי כְבוֹד הַיּוֹם, רַק שֶׁתִּקְפִּיד לְנַקּוֹת שְׁנֵיהֶם יָפָה יָפָה (בְּזֶה־יִרְוֶה שְׂלֵא לְהוֹצִיא דָם) אַחַר הָאֲכִילָה וּלְפָנֶי הַטְּבִילָה^[865] ט"ז ס' קצ"ח ס"ק כ"ה..

לד. אֵשֶׁה שְׁחִפְפָּה בְּעַרְב־שַׁבָּת וְצָרִיכָה לְטַבֵּל בְּלַיִל-שַׁבָּת - תִּשְׁתַּדֵּל לְטַבֵּל לְפָנֶי שְׂבַעֲלָה יַחְזֹר מִהִתְפַּלֵּה, כְּדֵי שֶׁתִּטְבֵּל לְפָנֶי הַסְּעוּדָה. וְאִם אֵין בְּאִפְשָׁרוּתָהּ בְּשׂוּם פְּנִים וְאִפְּן לְטַבֵּל לְפָנֶי הַסְּעוּדָה - יְכוּלָה לְטַבֵּל אַחֲרֶיהָ, רַק שֶׁתִּקְפִּיד שְׂלֵא לְאַכֵּל בְּסְעוּדַת-לַיִל-שַׁבָּת בְּשֹׂר וּשְׂאֵר דְּבָרִים שְׂנֵנְסִים בֵּין הַשְּׂנֵים, וְאַחֲרֵי הָאֲכִיל תִּנְקָה הֵיטֵב אֶת שְׁנֵיהֶם בְּחֹרִים וּבְסֻדָּקִים בְּקִיסָם אוּ בְּמִבְרָשֵׁת וּבְמִשְׁחָה נוֹזְלִית (בְּאִפְּן שְׂלֵא תוֹצִיא דָם), וְכֵן בֵּין הַחֲנִיכִים וּמַעַל הַשְּׂנֵים. וְאֶף-עַל-פִּי שֶׁמִּנְקָה אֶת שְׁנֵיהֶם אַחַר הַסְּעוּדָה, כְּאִמּוֹר - אֵין לָהּ לְאַכֵּל בְּשֹׂר, כִּיִּן שְׂנֵנְסִים בֵּין הַשְּׂנֵים וְקִשָּׁה לְנַקּוֹתוֹ, וַיֵּשׁ חֲשָׁשׁ שֶׁתִּשְׁאַרְנָה חֲתִיכוֹת בֵּין שְׁנֵיהֶם אֶף אַחֲרֵי הַנְּקוּי.

לה. בְּסְעוּדַת-לַיִל-שַׁבָּת זֶה, שְׁצָרִיכָה לְטַבֵּל אַחֲרֶיהָ, אֶף שֶׁאֶסּוּר לָהּ לְאַכֵּל בְּשֹׂר, מִתַּר לָהּ לְאַכֵּל בְּשֹׂר טָחוּן, קְצִיצוֹת בְּשֹׂר, תִּבְשִׁיל שְׂמֵבֶשֶׁל עִם בְּשֹׂר, דְּגָיִם וְכַדוּמָה, כִּיִּן שְׂאִינָם נִכְנָסִים בֵּין הַשְּׂנֵים^[866] ע"ג גמ' חולין ק"ד ע"ב, ורש"י שם ד"ה "בלא קינוח וכו'", דרכי תשובה ס' קצ"ח ס"ק פ"ב, שיורי טהרה ס"ק מ"ט, ועי' בא"ח ש"ש שמיני ו'..

לו. אֵשֶׁה שֶׁאֲכָלָה בְּשֹׂר, בֵּין בְּיוֹם-חַל וּבֵין בְּשַׁבָּת וְיוֹם-טוֹב, אֵין לָהּ לְדַחוֹת אֶת הַטְּבִילָה מִשׁוּם כָּף, אֲלֹא תִקְפִּיד לְנַקּוֹת אֶת שְׁנֵיהֶם הֵיטֵב לְפָנֶי הַטְּבִילָה, בְּחֹרִים וּבְסֻדָּקִים, וְאַחַר שֶׁתִּהְיֶה בְּטוּחָה בְּנִקְיוֹן שְׁנֵיהֶם, תִּטְבֵּל^[867] ט"ז ס' קצ"ח ס"ק כ"ה..

לז. פְּצָעִים לְבָנִים שְׂנֵמְצָאִים לְעַתִּים בְּתוֹךְ הַפֶּה, אֵינָם צְרִיכִים קְלוּף וְכַדוּמָה וְאֵין בָּהֶם חֲצִיצָה^[868] ע"ג לקמן דיני פצעים..

פְּנִים

לח. נִהְיֶה בְּנוֹת-יִשְׂרָאֵל שְׂלֵא לְמַרְחַ מִשְׁחוֹת, אֲבָקוֹת וּשְׂמָנִים בְּיוֹם הַטְּבִילָה^[869] ש"ך ס"ק י"ד.. וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן, אִם מְרַחָה הָאֵשֶׁה - אֵין לָהּ לְאַחַר אֶת הַטְּבִילָה מִשׁוּם כָּף, רַק שֶׁתִּרְחֹץ פְּנֵיהָ הֵיטֵב מִן הַמִּשְׁחָה. וְאִם תִּשְׂאֵר עַל פְּנֵיהָ מִמִּשׁוֹת שֶׁל קָרָם אוּ מִשְׁחָה, הֵרִי זֶה חוֹצֵץ^[870] ע"ג שו"ע סעי' ח'.. אָבֵל דְּבָר הַנְּסַפֵּג בְּעוֹר, אֵין בּוֹ חֲצִיצָה.

לט. אֵשֶׁה שֶׁנִּזְהַגְתִּי לְמַרְט שְׂעָרָה כְּהָה מִפְּנֵיהָ מִטְעָמִי יִפִּי וְכַדוּמָה, וּמִקְפִּידָה שְׂלֵא תִהְיֶה עַל פְּנֵיהָ שְׂעָרָה - תִּמְרָט אֶת הַשְּׂעָרָה לְפָנֶי הַטְּבִילָה. וְאִם לֹא מְרָטָה אֶת הַשְּׂעָרָה וְטְבָלָה וְחִזְרָה לְבֵיתָה - אֵינָה צְרִיכָה לְחַזֵּר וּלְטַבֵּל^[871] ע"ג פ"ת ס"ק י"ב.. וְאִם לֹא יָכָלָה לְמַרְט לְפָנֶי הַטְּבִילָה, כְּגוֹן בְּלַיִל-שַׁבָּת, אוּ מִסְבָּה אַחֲרַת - יְכוּלָה לְטַבֵּל לְכַתְּחָלָה⁴⁵. וַיֵּשׁ אוּמְרִים שֶׁאֵינָה יְכוּלָה לְטַבֵּל^[872] ע"ג פ"ת שם, סברת רב אחד המובאת בחת"ס מדין "כל העומד לגזוז כגזוז", אֶף פּוֹסְקִים כִּדְעָה הָרֵאשׁוֹנָה^[873] אַחֲרוֹנִים..

סוּגֵי לְכַלּוֹךְ בְּעוֹר

מ. מִלְמוּלֵי-לְכַלּוֹךְ וְכַדוּמָה, חוֹצְצִים. כְּגוֹן הַמְּחַכֵּה יָדָיו זֶה בְּזוֹ וְנוֹצְרִים בֵּינֵיהֶן כְּעֵין חוּטִים שְׁחֹרִים דְּבִיקִים - חוּטִים אֲלֵה, בֵּין בְּמִקּוֹם הַנּוֹצָרִים וּבֵין בְּמִקּוֹם שֶׁיִּפְלוּ שָׁם, חוֹצְצִים, כִּיִּן שֶׁהֵם נִדְבָּקִים לְבָשָׂר, וּמִקְפִּידִים שְׂלֵא יִשְׂאָרוּ עַל הַבְּשָׂר^[874] שו"ע סעי' י"ג וט"ז ס"ק ט"ז..

מא. לְכַלּוֹף דְּבִיק לַח שְׁנַמֵּס בְּמַיִם, כְּגוֹן שְׁמֹנֶת, דְּבִשׁ, דָּם, בִּץ וְכַדוּמָה - חֲתִיבַת הָאִשָּׁה לְנִקּוּתוֹ וְלַהֲסִירוֹ. וּבְדִיעֵבֶד, אִם אֵינָהּ מִקְפִּידָה עָלָיו, כִּי הוּא נִמְחָה בְּמַיִם, אֵינּוּ חוֹצֵץ. אוּלַם כְּשֶׁמִּתְחִיל לְכַלּוֹף כְּזֶה לְהִתְיַבֵּשׁ, חוֹצֵץ אֶפְלוּ בְּדִיעֵבֶד. לָכֵן דָּם שְׁנַסְרָךְ בְּבִשָּׁר אוֹ כָּל דְּבָר מֵהַנִּזְכָּר לְעֵיל שֶׁהִתְחִיל לְהִתְיַבֵּשׁ וְכַדוּמָה, חוֹצֵץ, כִּי מִקְפִּידִים עָלָיו מֵאַחַר שְׁאֵינּוּ נִמֵּס בְּמַיִם [875] שׁו"ע סעי' י"ד ט"ו ט"ז..

כְּמוֹ כֵּן שְׂאֵר לְכַלּוּכִים שְׁאֵינֵם נִמְסִים בְּמַיִם, כְּגוֹן דְּבִק, בָּצֵק, מִשְׁחָה וְכַדוּמָה, אָף-עַל-פִּי שֶׁהֵם לַחִים, חוֹצֵצִים, כִּי מִקְפִּידִים עֲלֵיהֶם, וְאִין הַמַּיִם יְכוּלִים לָבוֹא בִּינֵיהֶם לְבִין גּוּפָה [876] ע"י שׁו"ע סעי' ט"ו..

מב. צָבַע שְׂאִין בּוֹ מִמְּשׁוֹת אֶלָּא מְרָאָה בְּלֶבֶד, כְּגוֹן יוֹד, דִּיּוֹ, חֲנָה - אֵינּוּ חוֹצֵץ. וְאָף-עַל-פִּי כֵּן תִּשְׁתַּדֵּל לְהֲסִירוֹ וְלִנְקוּתוֹ כְּפִי יְכַלְתָּהּ. וְצָבַע שְׂאֵין בּוֹ מִמְּשׁוֹת - חוֹצֵץ. וְנִשִּׁים שְׁאֵינֵן מִקְפִּידוֹת עַל כָּךְ וְאִמְנוּתָן בְּכָךְ, תִּשְׁאַלְנָה שְׁאֵלַת חֲכָם [877] שׁו"ע סעי' י"ז וּש"ך ס"ק כ"א, תְּשׁוּבוֹת הַרַמְבַּ"ם הַחֲדָשׁוֹת ס' ש"ל ט, וְעַי' ד"ת ס"ק נ"ו..

מג. נִהְיֶה נְשִׁים שֶׁלֹּא לְהִתְעַסֵּק בְּיוֹם הַטְּבִילָה בְּכָל הַדְּבָרִים הַמְּנוּיִים לְעֵיל כְּחוֹצֵצִים [878] רמ"א סעי' כ"ד, וְעַי' ר"ש ב"ב..

פְּצָעִים

מד. לְכַתְּחִלָּה צְרִיכָה הָאִשָּׁה לְרַחֵץ וְלִנְקוּת אֶת כָּל פְּצָעֶיהָ וְלִרְפָכָם כְּכֹל הָאֲפֻשֶׁר. אָךְ אֵינָהּ צְרִיכָה בְּשֵׁל כָּךְ לְגַרֵם לְעֲצָמָה צָעַר גָּדוֹל [879] ע"י שׁו"ע סעי' ט, רמ"א סעי' א', ב"י (לסעי' ט).. אוּלַם בְּמִקְרִים שְׂיִפְרְטוּ לְקַמּוֹן כְּחוֹצֵצִים, צְרִיכָה לְנִקּוּתָם אָף אִם יִגְרַם לָהּ צָעַר. וְאִם אֵינָהּ יְכוּלָה לְנִקּוּתָם, אֵין לָהּ לְדַחוֹת אֶת הַטְּבִילָה בְּגִלְמָם, אֶלָּא תִרְפָּכֵם וְתִנְקֵם כְּכֹל שֶׁתּוּכַל וְאַחַר-כֵּן תִּטְבַּל. וְאִם לֹא נִקְתָּה אוֹתָם כָּלֵל - צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלִטְבַּל, אֶלָּא-אִם-כֵּן חֲזָרָה לְבֵיתָהּ [880] ע"י ש"ך ס"ק י"ג..

מה. שְׁלִשָּׁה מְקוּמוֹת יֵשׁ בְּפָצַע, שֶׁבֵּהֶם יְכוּל לְהִיּוֹת דָּם, מְגָלָה, אוֹ גֶלֶד:

(א) בְּתוֹךְ הַפָּצַע - בְּמִקּוֹם שְׁאֵינּוּ גְבֵה מֵעַל פְּנֵי הָעוֹר. בְּמִקּוֹם זֶה שׁוֹם דְּבָר אֵינּוּ חוֹצֵץ, אֲבָל לְכַתְּחִלָּה צְרִיכָה לְשֹׁטֵף אֶת הַמִּקּוֹם בְּמַיִם חַמִּים כְּדִי לְרַפְּכוֹ [881] שׁו"ע סעי' ט'..

(ב) עַל הַפָּצַע - בְּמִקּוֹם הַגְּבֵה מֵעַל פְּנֵי הָעוֹר, אָךְ הוּא כְּנֶגֶד הַפָּצַע בְּלֶבֶד וְאֵינּוּ יוֹצֵא לְצַדִּדִּים. אִם בְּמִקּוֹם זֶה יֵשׁ דָּם יָבֵשׁ, חוֹצֵץ. דָּם לַח, אֵינּוּ חוֹצֵץ, וְאָף-עַל-פִּי-כֵּן טוֹב לְשֹׁטֵפוֹ.

אִם יֵשׁ בְּמִקּוֹם זֶה גֶלֶד אוֹ מְגָלָה יְבֵשִׁים, חוֹצֵצִים. דְּבָרִים אֵלֶּה מִתְיַבְּשִׁים בְּדֶרֶךְ-כָּלֵל אַחַר שְׁלִשָּׁה יָמִים, לָכֵן בְּמִקְרָה כְּזֶה תִנְקֵם וְתִרְפָּכֵם בְּמַיִם חַמִּים, וְאַחַר-כֵּן תִּטְבַּל. לְפִיכָךְ אִשָּׁה בְּעֵלְת חֲטָטִים בְּגוּפָה אוֹ בְּרֵאשָׁה, וְכֵן אִשָּׁה שְׂאֵין לָהּ אֲבַעְבָּעוֹת שְׁחִין - תַּחֲפֹף רֵאשָׁה וְתִרְחֵץ בְּמַיִם חַמִּים עַד שֶׁיִּתְרַפְּכוּ וְיִתְנַקּוּ, וְאַחַר-כֵּן תִּטְבַּל.

(ג) מִחוּץ לַפָּצַע - דָּם אוֹ מְגָלָה אוֹ גֶלֶד שְׁנַמְצָאִים עַל-גַּבֵּי הָעוֹר מְסַבֵּב לַפָּצַע, בֵּין יְבֵשִׁים בֵּין לַחִים, חוֹצֵצִים. וְדוֹקָא כְּשֶׁנִּסְרָכִים בְּבִשָּׁר, אֲבָל מְגָלָה אוֹ דָּם שְׁנַמְצָאִים בְּמַיִם, אֵינֵם חוֹצֵצִים. וְאָף-עַל-פִּי-כֵּן לְכַתְּחִלָּה צְרִיכָה לְשֹׁטֵפֵם כְּדִי שֶׁלֹּא יִהְיוּ עָלֶיהָ בְּשִׁעַת הַטְּבִילָה [882] שׁו"ע סעי' ט, ט"ו, ט"ז..

תחבושות

מו. לכתחלה יש להסיר את התחבושות. ואם אי-אפשר, והתחבושות אינן מונעות מהמים להגיע לבשר - יש להניח את המקום החבוש במי המקוה מעט זמן לפני הטבילה, כדי שהמים יספגו ויכנסו לכל מקום בתחבושות, ולא תהיה חציצה בין המים לבשרה על-ידי התחבושות[883] שו"ע סעי' מ"ו וסעי' כ"ג, ועי' פ"ת ס"ק ו', ועי' חזו"א סי' צ"ד ח'.. אך לא תעשה כן בלי שאלת חכם.

שריטה

מז. לכתחלה יש להוריד מעל השריטה פל דם יבש. ואם אי-אפשר, יש לרפכו במים חמים ואחר-כך לטבל[884] עי' ב"י בדיני פצעים..

אגד מדבק, פלסטור

מח. אגד מדבק, פלסטור, חוצץ אפלו בדיעבד, ואם טבלה - צריכה לחזר ולטבל, אף אם חזרה לבינה ושמשה עם בעלה, כי אין אפשרות למים להגיע לבשר כשייש על האשה אגד מדבק או פלסטור[885] שו"ע סעי' י' וסעי' כ"ג.. במקרים מסוימים יש אפשרות להתיר, ותשאל שאלת חכם כשיאנה יכולה להסירו[886] עי' רמ"א סעי' ו' ובמפרשים שם, ועי' חכמת אדם כלל קי"ט סעי' ז', הר צבי סי' קס"ט וד"ת ס"ק מ"א, מ"ג..

קוץ או רסיס

מט. קוץ או רסיס התקועים בבשר וקרום עליהם עור, אינם חוצצים. ואם לא קרום עליהם עור, והם שקועים בבשר, ואינם גבוהים מפני העור, אינם חוצצים, אף אם הם נראים מתחת לעור. ואם הם גבוהים מפני העור, חוצצים[887] שו"ע סעי' י"א ובנו"כ שם. ועי' ר"פ ח"ג סי' ט"ז.. אך אם אינה יכולה להסירם כלל - תשאל שאלת חכם[888] ר"פ ח"ב סי' כ"ח ושיו"ט ס"ק כ"ו..

יוד

נ. יוד יש לנסות לנקותו בקמרי-נקוי שאינם מכאיבים, ואם לא ירד אינו חוצץ, כי יש בו מראה בלבד ואין בו ממשות[889] שו"ע סעי' י"ז, ועי' הר צבי סי' קס"ג..

משחות רפואה

נא. משחות רפואה אם נספגו בעור אינן חוצצות, אך אם עומדות כגלד על הבשר חוצצות[890] עי' שו"ע סעי' ח'..

גבס

נב. אשה שיש לה גבס - אם יכולה להסירו לפני הטבילה עדיף שתעשה כן כדי שלא יכנסו מים בין הגבס ליד ויתעפשו שם, ויש חשש שלא תטבל כראוי. ואם אינה יכולה להסירו, ויש אפשרות למים להגיע לכל מקום מתחת לגבס - יכולה לטבל עמו[891] שו"ע סעי' מ"ו וסעי' כ"ג.. ואולם לא תעשה זאת אלא על-פי

הוראת חכם. ואם אין אפשרות שיגיעו מים מתחת לגבס - תשאַל שאַלת חכם [892] עי' שו"ע סעי' י"ז וד"ת ס"ק מ"ג, ועי' הר צבי ס' קס"ה..

נפחות בבשר

נג. אשה שקבלה מכה, והתנפח לה מקום בגופה או שהשתנה צבעו, ולא יצא דם במכה זו - אין זו חציצה ויכולה לטבול [893] שו"ע סעי' י"ט.. ואם יש במקום הנפוח מים או מגלה - תשאַל שאַלת חכם.

שערות שבמכה

נד. שערות שמחוץ למכה שדבוקות במכה, חוצצות. ואם אינן חוץ למכה אלא בתוכה, אינן חוצצות. לכן תשטף כל אשה את פצעייה במים חמים [894] שו"ע סעי' מ"ד..

יבלת

נה. יבלת המחברת לבשר - יש לרחצה מהלכלוך ולרפכה במים, ואם לא רפכה אינה חוצצת [895] רמ"א סעי' כ"ב ונו"כ שם.. יבלת שנפרדה ברבה או במעוטה מהגוף - יש להסירה לגמרי, ואם לא הסירתה צריכה לחזור ולטבול.

עור קשה

נו. עור קשה שבכף הרגל, דינו ככללון ויש לנקותו ולרפכו ככל האפשר, אך אינה צריכה לנקותו באבן ולפצע את עצמה, אלא-אם-כן היא רגילה בכך ומקפידה לנקותו תמיד, ועין בסעיף פ"ג.

דברים מדלדלים

נז. אבר ובשר מדלדלים, חוצצים, אם הם מנחים על הגוף. צפון המדלדלת שפרשה מעוטה, חוצצת, וצריכה לחזור ולטבול אף אם חזרה לביתה ושמשה עם בעלה. ואם פרשה רבה, אינה חוצצת. כל זה מעקר הדין, אוילם כבר נהגו בנות-ישראל להסיר כל צפון, ועין בסעיף ע"ה.

כויות שמש

נח. אשה שהשתתפה בשמש ונכוה עורה ויש בו כמין בועות מלאות נוזלים, יש אומרים שצריכה להסיר את המים ולקלף את העור. אך אם הכויות "טריות" וקלוף העור יכאיב, אינה צריכה לקלפן.

נט. עור שהתקלף והתיבש על גופה, צריכה לשפשוף ולהסירו. ואם לא ירד, אינו חוצץ [896] עי' ט"ז ס"ק כ"ב וחכמת אדם כלל קי"ט סעי' ט"ז, ועי' ד"ת ס"ק מ'..

תפרים

ס. חוטי תפרים שאינם עומדים להוצאה, אלא נמסים מאליהם - אינם חוצצים. חוטים העומדים להוצאה - אם הוצאתם קרובה, תמתין להוצאתם וטבול. אך אם תצטרך להמתין זמן רב או שאינה יכולה לעבב

את טבילתה, כגון שבעלה יוצא לנסיעה ארוכה או למלואים וכדומה - יכולה לטבל עמהם, ובלבד שלא יהיה סביבם דם קרוש וכדומה [897] ע"ש שו"ע סעי' י"א ור"פ ח"ג סי' ט"ז..

בית-השחי

סא. שער שבבית-השחי הנדבק מחמת זעה וכדומה - חוצץ, פי דרוך הנשים פיום להקפיד עליו [898] ע"ש שו"ע סעי' ו' ושיורי טהרה ס"ק י"ח.. לכלוף או פנים שחוצצים במקום אחר, חוצצים גם בבית-השחי [899] שו"ע סעי' א'.. ואם אשה מקפידה לגלח שער בית השחי - תגלחהו קודם טבילה, ואם לא גלחה - בדיעבד אינו חוצץ [900] ע"ש פ"ת ס"ק י"ב..

סב. בית-השחי דינו כבית-הסתר (עין בפרק ט"ו סעיף כ"ה). לכן אשה שלא בדקה את בית-השחי שלה לפני הטבילה, ואחר הטבילה בדקתו ונמצא נקי - אינה צריכה לחזור ולטבל. וכן אם לא בדקתו קודם הטבילה, ואחר הטבילה התעסקה בכלוף, ומאותו לכלוף נמצא אחר-כך בבית-השחי - אינה צריכה לחזור ולטבל. קלות אלו ישנן בבית-הסתרם בלבד [901] שו"ע סעי' כ"ה. וע"ש נדה ס"ו ע"ב, וברש"י שם..

ידים וצפרנים

סג. צריכה אשה להסיר הפל מידיה לפני הטבילה, כגון שעון או צמיד או גומי של מפתח וכדומה, אפלו שהם רפויים. ובדיעבד, אם טבלה עם דבר כזה - אם היא נמצאת עדין במקוה, תסירנו ותחזור ותטבל. אבל אם כבר חזרה לביתה - אם החפץ שהיה על ידה היה מהדק לבשר ולא נכנסו מי המקוה ביניהם - חוצץ, ותחזור ותטבל; ואם היה רפוי, אינו חוצץ [902] שו"ע סעי' כ"ג ונו"כ שם. וע"ש או"ח סי' קס"א סעי' ג'.. ובכל מקרה של ספק תשאל שאלת חכם.

סד. טבעות מהדקות שרגילים להסירן בעת רחיצת הידים וכדומה - צריכה להסירן בשעת הטבילה. ואם לא הסירתן, צריכה לחזור ולטבל.

סה. טבעות שקבועות בידי ואין מוציאים אותן כלל, לא בשעת רחיצה ולא בשעת לישה וכדומה - לכתחלה יש להוציאן, ובדיעבד - אם הן רפויים וטבלה וכבר חזרה לביתה, אינה צריכה לחזור ולטבל, ואם הן מהדקות לאצבע - אם עדין לא שמשה עם בעלה, צריכה לחזור ולטבל [903] ע"ש פ"ת ס"ק י"ד וטהרת ישראל ס"ק ע"ח..

סו. אשה שאינה יכולה להסיר את הטבעות מאצבעה בשום אופן, לא במים חמים ולא בשמן וכדומה - אין לה לדחות את טבילתה משום כך, אלא תכניס את ידה למי המקוה לפני טבילתה, ותסובב את הטבעות על האצבע בתוך המים, באופן שיכנסו מי המקוה מתחת לטבעות, ואחר-כך תטבל [904] ע"ש פ"ת ס"ק ט"ו, וע"ש טהרת ישראל ס"ק ע"ט..

סז. לכתחלה צריכה האשה, בשעת החפיפה, לקצץ את כל צפרני ידיה ורגליה, ולנקות תחתיהן מכל לכלוף או בצק וכדומה, ואחר-כך תטבל [905] שו"ע סעי' י"ח, ובדיעבד עין בסעיף ע'. אשה שטובלת במוצאי-שבת וחופפת וגוזרת צפרניה בערב-שבת, צריכה להזהר כל השבת שלא יכנס לכלוף תחת צפרניה, ובמוצאי-שבת צריכה לנקותן אם התלכלכו, ולבדקן היטב כשבודקות את כל גופה, כיון שרגיל להצטבר שם לכלוף, ולכלוף במקום כזה חוצץ.

סח. אִשָּׁה שְׁצָרִיכָה לְטָבֵל בְּלַיִל-שֶׁבֶת אוּ בְּלַיִל-יוֹם-טוֹב וְשָׁכְחָה לְקַצֵּץ אֶת צְפָרְנֶיהָ, תִּבְקָשׁ מִנְּכָרִית שְׂתַקְצָצוּ, וְתִזְהָר שֶׁלֹּא לְסַיֵּעַ לָהּ כָּלֵל[906] עַל נְקוּדוֹת הַכֶּסֶף עַל הַט"ז ס"ק כ"א וּבֵא"ח ש"ש שְׁמִינִי ה'.. וְאִם אֵין נְכָרִית, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁלֹּא תִטְבַּל, וְתִדְחָה אֶת הַטְּבִילָה לְמוֹצָאֵי-שֶׁבֶת אוּ לְמוֹצָאֵי-יוֹם-טוֹב. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאִם זֶה רַק צְפָרֶן אַחַת אוּ שְׁתֵּים תִּנְגָּן וְתִטְבַּל. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁבְּדִיעֵבֶד יְכוּלָה לְנַקוּת יָפָה יָפָה וְתִטְבַּל, וְכֵן נוֹהָגִים[907] עַל טהרת ישראל ס"ק ט"ו וְד"ת ס"ק ס"ג.. וְתִנְגָּן הֵיטֵב בְּנִיר (הַחֲתוּן מֵעֵרֵב-שֶׁבֶת) אוּ בְּקִיסָם רַךְ, כְּדִי שֶׁלֹּא תִגָּרַר וְתִקְלַף מֵהַצְּפָרֶן. וְתִנְגָּן עַד שֶׁלֹּא יִשָּׂאֵר תַּחֲתֵיהֶן לְכֻלּוֹ אוּ בְּצֶק וְתִטְבַּל עִמּוֹ. רַק שְׂתִשְׁתַּדֵּל לְהִפָּא לְקַצֵּץ מִבְּעוֹד יוֹם[908] שׁו"ע או"ח סי' קס"א, בְּבֹאֵר הֵיטֵב ס"ק ה' וּבִכְה"ח ס"ק ט"ו..

סט. אִשָּׁה שְׁצָרִיכָה לְטָבֵל בְּחַל-הַמּוֹעֵד, יְכוּלָה לְקַצֵּץ צְפָרְנֶיהָ בְּעֶצְמָה בְּלֹא שׁוּם צָרָךְ בְּשָׁנוּי אוּ בְּנְכָרִית[909] רמ"א או"ח סי' תקל"ב סעי' א'..

ע. אִשָּׁה שֶׁלֹּא קִצְצָה צְפָרֶן אַחַת אוּ יוֹתֵר וְלֹא הָיָה תַּחֲתֵיהֶן לְכֻלּוֹ כָּל שְׁהוּא, יֵשׁ אוֹמְרִים שְׁצָרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטָבֵל[910] רמ"א סעי' כ', ש"ך סעי' כ"ה, וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵינָה צְרִיכָה, כִּיּוֹן שֶׁהֵיוּ נְקִיּוֹת[911] עַל ט"ז ס"ק כ"א.. וְנִהְיֶה לְחַזֵּר וְלְטָבֵל אִם לֹא שִׁמְשָׁה עַד יוֹם עִם בְּעֵלָהּ[912] שֵׁם וּבֵא"ח ש"ש שְׁמִינִי ד'..

עא. נָשִׁים שֶׁמְגַדְלוֹת אֶת צְפָרְנֵיהֶן לְנוֹי אוּ לְצָרָךְ מְלֹאכְתָן, לְכַתְּחֵלָה צְרִיכוֹת לְקַצֵּץ, וּבְדִיעֵבֶד אֵינָן חוֹצְצוֹת[913] עַל שׁו"ע סעי' י"ז, כ'.. וְרֹאוּי שֶׁלֹּא לְגַדֵּל צְפָרְנִים כִּיּוֹן שֶׁנִּהְיֶה בְּנוֹת-יִשְׂרָאֵל לְקַצֵּץ אֶת הַצְּפָרְנִים.

עב. אִשָּׁה שֶׁצוֹבְעַת אֶת צְפָרְנֶיהָ, צְרִיכָה לְנַקוּתָן הֵיטֵב מֵהַצְּבֵעַ קִדָּם הַטְּבִילָה. וְאִם אֵינָה יְכוּלָה בְּשׁוּם אִפְּן לְנַקוּתָן מֵהַצְּבֵעַ, לֹא תִדְחָה אֶת טְבִילָתָהּ, אֶלָּא תִצְבֵּעַ אֶת כָּל הַצְּפָרְנִים בְּצוּרָה טוֹבָה, וְלֹא תִשָּׂאֵר צְבֵעַ סְדוּק אוּ מְקַלָּף, כִּיּוֹן שֶׁנָּשִׁים מְקַפִּידוֹת שֶׁלֹּא יִהְיֶה עַל צְפָרְנֵיהֶן צְבֵעַ שֶׁאֵינֶנּוּ מְשֻׁלָּם. וְאִם טְבָלָה בְּצְבֵעַ מְקַלָּף אוּ סְדוּק לֹא עָלְתָה לָהּ טְבִילָה, וְצְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטָבֵל.

עג. אִשָּׁה שֶׁטְּבָלָה עִם צְפָרְנִים, וְנִשָּׂאֵר לְכֻלּוֹ תַּחֲתֵיהֶן - אִם הָאִשָּׁה מְקַפִּידָה עָלֶיהָ, אוּ שְׁנָשִׁים אַחֲרוֹת מְקַפִּידוֹת עָלֶיהָ, חוֹצֵץ. כִּיּוֹם, נָשִׁים מְקַפִּידוֹת עַל הַלְּכֻלּוֹ שֶׁתַּחַת הַצְּפָרֶן, בֵּין אִם הוּא כְּנֶגֶד הַבֶּשֶׂר וּבֵין אִם הוּא מֵעָלָיו, לָכֵן בְּכָל מְקָרָה שֶׁל לְכֻלּוֹ תִחַזֵּר וְתִטְבַּל. וּבְמִיחָד חוֹצֵץ בְּצֶק שֶׁנִּמְצָא תַּחַת הַצְּפָרֶן, אִף אִם הוּא כְּנֶגֶד הַבֶּשֶׂר, כִּי אִשָּׁה מְקַפִּידָה בְּבִצֶק יוֹתֵר מִבְּלְכֻלּוֹ שֶׁלֹּא יִשָּׂאֵר תַּחַת צְפָרְנֶיהָ, כְּדִי שֶׁלֹּא יֵאמְרוּ עָלֶיהָ שֶׁהִיא מְאֻכֵּלָה אֶת בְּעֵלָהּ מֵהַבֶּצֶק שֶׁבְּצְפָרְנֶיהָ[914] ב"י וּשׁו"ע י"ח כ' וּבֵא"ח ש"ש שְׁמִינִי ד'.. אִךְ כְּאֲמֹרָה, כִּיּוֹם מְקַפִּידוֹת נָשִׁים בֵּין בְּבִצֶק וּבֵין בְּלְכֻלּוֹ, בֵּין כְּנֶגֶד הַבֶּשֶׂר וּבֵין מֵעָלָיו, וְלָכֵן בְּכָל מְקָרָה צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטָבֵל.

עד. אִשָּׁה שֶׁיֵּשׁ לָהּ נְפִיחוֹת בְּמְקוֹם הַצְּפָרֶן וְאֵינָה יְכוּלָה לְקַצֵּץ אוּ לְנַקוּת תַּחֲתֵיהָ - אִם תַּחַת הַצְּפָרֶן אֵין לְכֻלּוֹ, אוּ שֶׁאֵין הוּא נִרְאָה, אֵינֶנּוּ חוֹצֵץ[915] שׁו"ע סעי' י"ט..

עה. צְפָרֶן הַמְּדַלְדֶּלֶת שֶׁנִּפְרָדָה רַק בְּמַעוֹטָה, חוֹצֵצַת. אֲבָל אִם פְּרִשָׁה רַבָּה, אֵינָה חוֹצֵצַת[916] שׁו"ע סעי' כ"א.. וְכִיּוֹם, שְׁמַחְמִירִים וּמוֹרִידִים כָּל צְפָרֶן - אִם טְבָלָה עִם צְפָרֶן שֶׁפְּרִשָׁה בְּרַבָּה, צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטָבֵל, אֶלָּא-אִם-כֵּן כְּפֶר שִׁמְשָׁה עִם בְּעֵלָהּ[917] ש"ך ס"ק כ"ז..

טבור

עו. יֵשׁ לְנַקוּת אֶת הַטְּבוּר הֵיטֵב מִלְּכֻלּוֹ וְכֵן מִשִּׁירֵי הַבְּגָדִים שֶׁנִּצְאָסְפִים שָׁם, אִךְ יֵשׁ לְהִזְהָר שֶׁלֹּא לְנַקוּת בְּעֵמֶק וְלֹא לְהִסְתַּכּוֹן, אֶלָּא תִנְגָּחוּ כְּפָרָךְ שְׂרָגִילוֹת נָשִׁים לְנַקוּת אֶת עֲצָמוֹ בְּשַׁעַת הַרְחֻצָה.

רגלים

עז. שְׁעַר-הָעֲרוּהַ מְלַכְלָךְ או שְׁנַדְבַק מַחֲמַת זְעָה וְכַדוּמָה, חוֹצֵץ. יֵשׁ נָשִׁים שְׁנוֹהֲגוֹת לְהַסִּירוֹ וְיֵשׁ שְׂאִינָן נוֹהֲגוֹת, וְנִהְיָו בְּנוֹת-סִפְרָד לְהַסִּירוֹ. בְּדִיעֵבֵד, אִם שְׂכַחָה לְהַסִּירוֹ וְהָיָה נָקִי מְלַכְלוּךְ וְלַחָה, וְלֹא נִדְבָקוּ הַשְּׁעָרוֹת מַחֲמַת זְעָה או שְׂאָר דְּבָרִים חוֹצְצִים, אֵינֹו חוֹצֵץ[918] עַל שׁו"ע סעי' ו' וברכי יוסף שם, בא"ח ש"ש שמיני ז'. כָּלָה שְׁבַעֲלָה אֵינֹו מְקַפֵּיד אֵינָה צְרִיכָה לְהַסִּירוֹ, אֲךָ תְּקַפִּיד לְנִקּוֹתוֹ כְּרֵאוּי. אֲשֶׁה שְׁנִהְיָה לְהַסִּירוֹ וְקָשָׁה לָהּ הַדָּבָר וּבַעֲלָה אֵינֹו מְקַפֵּיד, תַּעֲשֶׂה הַתְּרַת-נְדָרִים עַל מְנַהֲגָה, וְאֶף-עַל-פִּי-כֵן רֵאוּי שְׁתַּקְצֵץ אוֹתוֹ מֵעַט[919] אַחֲרוֹנִים..

עח. נִהְיָו נָשִׁים לְהַתְּפַנּוֹת לְצַרְכֵיהֶן לְפָנֵי הַטְּבִילָה אֲךָ שְׂאִין בְּכָף חֲצִיצָה, פִּינּוֹן שְׂכַשְׂאֲשָׁה עוֹצְרַת אֶת עֲצָמָה, הִיא עֲלוּלָה לְטַבֵּל שְׂלֵא כְּרֵאוּי. וּבְדִיעֵבֵד אֵינָה צְרִיכָה לְחַזֵּר וְלְטַבֵּל[920] רמ"א סי' קצ"ח סעי' מ"ג..

עט. צוֹאָה בְּפִי-הַטְּבַעַת חוֹצְצַת בְּטְבִילָה[921] עַל שׁו"ע סעי' י"ב.. וְגַם אָסוּר לְאֲשֶׁה לְבָרֵךְ עַל הַטְּבִילָה אוֹ כָּל בְּרַכָּה אַחֲרַת בְּמַצָּב כְּזֶה. לְכֹן, עַל הָאֲשֶׁה לְהַקְפִיד עַל נְקִינּוּתָהּ.

פ. טְבַעַת תּוֹךְ-רַחֲמִית אֵינָה חוֹצְצַת[922] מִקוֹם בְּלוּעַ. וְעַל ש"ך ס"ק נ"ה ופ"ת ס"ק ט"ז, וְעַל עֵיקָרֵי הַד"ת ס' כ"ב אוֹת ז'.. וְאִם יוֹצְאִים מִמֶּנָּה חוֹטִים הַמְּשַׁתְּלֵשְׁלִים לְפָרוּזְדוֹר, יֵשׁ לְהַקְפִיד שְׂלֵא יִדְבָקוּ עַל-יָדֵי לְכָלוּךְ לְדַפְנוֹת. וְטְבַעַת חוּץ-רַחֲמִית, הַנִּמְצָאֵת בְּסוֹף הַפְּרוּזְדוֹר וּמְכַסֶּה אֶת הַרְחָם, יֵשׁ לְהוֹצִיאָה לְפָנֵי הַטְּבִילָה. וְאִם אֵינָה יְכוּלָה לְהוֹצִיאָה כָּלָל, וְהוֹצְאָתָה כְּרוּכָה בְּפָנֶיהָ לְרוּפֵא אוֹ בְּכַאֲבִים וְכַדוּמָה - יְכוּלָה לְטַבֵּל עִם הַטְּבַעַת. וְרֵאוּי בְּמִקְרָה כְּזֶה לְשֵׂאֵל שְׂאֵלַת חָכָם[923] עַל נוֹב" תַּנִּינָא ס' קל"ה, וְעַל ר"פ ח"ד ס' י"ג..

פא. דִּינָם שֶׁל תְּפָרִים בְּאוֹתוֹ מְקוֹם מְבֹאָר בְּסַעֲיָף ס'.

פב. אֲשֶׁה שְׁנוֹהֲגַת לְהַסִּיר אֶת שְׁעָרוֹת-רַגְלֶיהָ - רֵאוּי שְׁתַּעֲשֶׂה כֵּן קִדְּם הַטְּבִילָה. וּבְדִיעֵבֵד, אִם לֹא הִסִּירָתָן קִדְּם הַטְּבִילָה, אֵינֹו חוֹצְצוֹת[924] עַל פ"ת ס"ק י"ב..

פג. עוֹר קָשָׁה שְׁבַכְף-הַרְגֵל, בְּדָרְךָ-כָּלָל אֵינֹו חוֹצֵץ, אֶלֶּא-אִם-כֵּן נִהְיָו אוֹ הָאֲשֶׁה נוֹהֲגַת לְהוֹצִיאֹו, שְׂאֵז הוּא חוֹצֵץ. וְכִשְׂמוֹצִיאָה עוֹר כְּזֶה, צְרִיכָה לְהוֹצִיאֹו עַד מְקוֹם שְׂמוֹצִיאָה בְּדָרְךָ-כָּלָל, וְאֵינָה צְרִיכָה לְהַסִּירָהּ וְלְחַתּוֹךְ עֲצָמָה יוֹתֵר מִהַרְגֵלָה בְּכָל פְּעַם.

עוֹר קָשָׁה שְׂאִינֹו יוֹצֵא, יֵשׁ לְרַכְכוֹ בְּמִים חֲמִים לְפָנֵי הַטְּבִילָה[925] שׁו"ע סעי' כ"ב..

פד. יֵשׁ לְנִקּוֹת אֶת צְפָרְנֵי הַרְגְלִים הַיֵּטֵב לְפָנֵי הַטְּבִילָה וְלְקַצֵּץ עַד מְקוֹם חִבּוּן בְּבִשְׂרָה. וּבְדִיעֵבֵד, אִם נִמְצָאֵת צְפָרְן שְׂאִינָה קְצוּצָה אֲךָ הִיא נִקְיָה הַיֵּטֵב, אֵינָה חוֹצְצַת. וְאִם יֵשׁ תַּחֲתֶיהָ לְכָלוּךְ - יֵשׁ מְקָרִים שְׂאִינֹו חוֹצֵץ, לְכֵן תִּשְׂאֵל שְׂאֵלַת חָכָם[926] בֵּא"ח ש"ש שמיני ד' ופ"ת ס"ק י'..

פה. צָבַע שֶׁעַל הַצְּפָרְן, רֵאוּי לְהוֹרִידוֹ. וְאִם אֵינֹו יוֹרֵד, יֵשׁ לְתַקְנֹו וְלְהַשְׁלִימוֹ שְׂיִהְיָה עַל כָּל הַצְּפָרְנִים, כְּדִי שְׂלֵא תְּקַפִּיד עָלָיו וְלֹא יִחַצֵץ (עַיֵן לְעֵיל סַעֲיָף ע"ב).

פו. אֲבָקוֹת טֹלַק שְׂמִינִיחִים בֵּין אֲצַבְעוֹת-הַרְגְלִים חוֹצְצוֹת, פִּינּוֹן שְׂיִהְיָ נִדְבָקוֹת עִם הַזְעָה, לְכֵן יֵשׁ לְהַסִּירָהּ בְּמִים חֲמִים קִדְּם הַטְּבִילָה[927] עַל שׁו"ע סעי' מ"ה ופ"ת ס"ק כ"ג..

פז. טֵיט, זָפַת אוֹ בֶץ, הַנִּמְצָאִים בְּקַרְקַעִית הַמְּקוּוָה וְנִדְבָקוּ בְּרַגְלִים, חוֹצְצִים. חוֹל וְכָל דְּבָר שְׂאִינֹו נִדְבָק, אֵינֹו חוֹצֵץ. לְכֵן כְּשֶׁהוֹלְכַת אֲשֶׁה לְמְקוֹם טְבִילָתָהּ - תְּקַפִּיד שְׂלֵא יִדְבַק בֶּץ לְרַגְלֶיהָ, וְאִם נִדְבַק תִּנְקָהוּ הַיֵּטֵב

קדם טבילתה [928] שו"ע סעי' מ"ב וש"ך ס"ק מ"ז.. ולא תטבל במקום שבו קרקעיתו ביץ דביק [929] שו"ע סעי' ל', ל"ג..

פרק יז – זמן הטבילה

כללי

א. מצוה על האשה לטבל בזמנה, אם בעלה בעיר, כדי שלא לטבל מפרה ורביה אפלו לילה אחד [930] שו"ע סי' קצ"ז סעי' ב'.. ודבר זה חשוב מאד, ויהושע נענש שלא היו לו בנים, בגלל שבטל את ישראל מפרה ורביה לילה אחד, שלא לצורך גדול [931] עירובין ס"ג ע"ב.. וכיון שמצוה על האשה לטבל בזמנה, אין לה לאחר את טבילתה. ואם יש לה ריב עם בעלה - ראוי שיתפייסו ביניהם, ומתוך כך תרבה ביניהם אהבה וקרבה, ואחר-כך תטבל. אך לא תדחה את הטבילה, כי דבר זה עלול ללבות ביניהם את אש המחלוקת [932] ע"י ב"י בשם הזוהר וע"י ד"ת ס"ק ד', ובהנהגות ישרות בשם האר"י..

ב. ומצוה גם-כן שתטבל בזמנה, אף-על-פי שאינה לצורך פרה ורביה, כגון שהיא מעברת או זקנה או שאינה יכולה להרות מסבות אחרות, כדי שתתקיים מצות עונה [933] פסחים ע"ב ע"ב, תה"ד סי' רנ"ה, בא"ח ש"ש וירא כ"ד, כה"ח סי' ר"מ ס"ק א'. (שעור מצות עונה מפרט לקמן בהלכות צניעות).

ג. אם קימו מצות פרה ורביה, דהינו שיש להם בן ובת, יכולים לדחות באפן זמני את קיום מצות עונה, אך דוקא אם הבעל והאשה רוצים לדחותה בהסכמה מלאה ושלמה [934] ע"י רב פעלים ח"ב סי' ל"ד.. ואם לא קימו עדן מצות פרה ורביה, יכולים לדחות את העונה באפן זמני, כשהאיש או האשה חולים, או כשהאשה אחר לדה וכדומה. ועין ב"יתר פרוט בהלכות צניעות.

ד. מצוה על האשה לטבל בזמנה גם כשבעלה אינו בעיר, שמא יבוא בעלה והיא תהיה טמאה. ונשים החוששות לטבל מפני רוח רעה וכדומה, יכולות להניח תחת הפר ספר תהלים או ספין, או לישון עם תינוק, ויועיל [935] ע"י ד"ת ס"ק ג' ובא"ח ש"ש שמיני כ', וע"י טהרת ישראל ס"ק ב' וכה"ח סי' ר"מ ס"ק י"ג-י"ד ואחרונים.. וכשמניחה ספר תהלים מתחת לפר, לא תניחנה כנגד הראש [936] שו"ע או"ח סי' מ'.. ואולם בשבת לא תטבל כשאין בעלה בעיר, כדלקמן [937] שו"ע סי' קצ"ז סעי' ב'..

זמני טבילה

ה. זמן הטבילה הטוב ביותר הוא בסוף היום השביעי לשבעת הנקיים. ואחרי שחופפת כמפרט לעיל בדיני חפיפה, ובדקת עצמה בראיה ובמשוש, ומנקה עצמה מפל הדברים החוצצים המנויים לעיל, טובלת בלילה אחרי צאת הכוכבים, שהיא בדרך-כלל כ-20 דקות אחרי השקיעה [938] ע"י ש"ך ס"ק ו'.. ואינה יכולה לטבל ביום השביעי, כי עדן לא נגמרו שבעת הנקיים, ויש חשש שאחרי שתטבל תחזור ותראה דם ותתבטל טבילתה למפרע [939] שו"ע סי' קצ"ז סעי' ג', וט"ז ס"ק ח'. לכן אין לה לטבל אלא אחר צאת הכוכבים.

ו. בשעת הדחק יכולה אשה לטבל אחר השקיעה, אך תבוא לגייתה אחר צאת הכוכבים. אך לא תסמוך על התר זה בלי שאלת חכם [940] ר"פ ח"ד סי' כ"א..

ז. כיון שאין לאשה לטבל ביום השביעי, אמרו חז"ל שאין לאשה לטבל כלל בשעות היום, אף אם היא טובלת ביום השמיני. וכל כף למה? כדי שלא תראה אותה בתה או אשה אחרת טובלת ביום, ולא תדע שהיא טובלת ביום השמיני, ותחשב שמותר לטבל ביום השביעי, לכן תקנו שכל הנשים תטבלנה בערב, בין אם טובלות בשביעי ובין בשמיני או אחריו101.

ח. אשה שאינה יכולה לטבל בלילה, כגון שהמקוה נמצא בישוב רחוק שאי-אפשר לנסע אליו בלילה, או שיש חשש שמא אם תטבל בערב תתקורר ותחלה, או שיכולה לטבל בלילה אך יש חשש שתתגלה טבילתה לשכניה או לבניה [941] ר"פ ח"ב סי' ל"ג, וכל פיוצא בזה - יכולה לטבל בשעות היום אך ורק ביום השמיני או בימים שאחריו, אבל ביום השביעי לא תטבל כלל וכלל, כי טבילה ביום השביעי חמורה יותר מטבילה ביום השמיני [942] שו"ע סי' קצ"ז סעי' ד'..

ט. כשטובלת ביום השמיני, אין לה להתראות עם בעלה לפני החשיכה. ואם אין שום אפשרות, כגון ששערי-העיר סגורים בלילה וכדומה, מותר להם להיות ביחד בדירתם, ובלבד שלא יתיחדו. ורצוי שהבעל יעזב את הבית עד צאת הכוכבים. וכן אם טבילתה בלילה - שבת וטובלת סמוך לחשכה, לא תחזור לגייתה עד שתחשה, או שהבעל לא יהא בבית [943] רמ"א סי' קצ"ז סעי' ה'. ועי' תוס' נדה ס"ז ע"ב, בד"ה "משום", ועי' ר"פ ח"ב סי' ל"ג וח"ד סי' י"ט וטהרת ישראל ס"ק י"ט-כ'.. עברה וטבלה בשמיני או בשביעי ביום - עלתה לה טבילתה, אף ביום השביעי יש מחמירים שתחזור וטבול, והיא דאפשר, ראוי להחמיר כמותם, ותחזור וטבול בלילה [944] ש"ך סי' ק"א. ועי' פ"ת סי' ק"א י"ג וברכי יוסף סי' ק"ד'..

י. פלה שאמרה לספור את שבעת הנקיים ביום חפטה וצריכה לטבל בלילה, ואז אין היא יכולה לטבל שהרי אז נערכת חפטה - יש המתירים לה לטבל ביום השביעי [945] רמ"א סי' קצ"ז סעי' ג' וברכי יוסף סי' ק"ג, בתנאי שלא יתיחדו בחדר - יחוד עד הלילה; ויש מחמירים שאף לא תכנס לחפה כלל עד הלילה. ובמקרה של חסר בדרה, אפשר להתיר חדר - יחוד, אם יש באותו חדר אדם נוסף וכדומה שאז אין זה יחוד [946] עי' פ"ת סי' ק"י, רב פעלים ח"ד סי' י"ט, בא"ח ש"ש שמיני י"ז..

טבילה בשבת

יא. מכיון שמצוה על האשה לטבל בזמנה כשבעלה בעיר - אם נדדמנה טבילתה בלילה - שבת, יכולה לטבל בו [947] רמ"א. ועי' ב"י, וד"ת סי' ק"א..

יב. אם רשם אדם על ידו רשם כל שהוא לסימן, אסור למחקו ולרחצו ביום השבת, לפיכך צריכה האשה להסיר כל רשם שסמנה בידה לפני השבת. ואולם כדי להעביר לכלוך אחר או יוד שבאצבעה ששכחה להעבירו מערב - שבת, מתרת לטבל אצבעה בחמור נוזלי המעביר את האצבע ואחר - כף לשטפה היטב.

יג. כשמותר לה לטבל בלילה - שבת - יכולה לטבל בין-השמשות במים חמים, דהינו בסוף היום השביעי אחרי השקיעה, ואף שעדין לא יצאו הכוכבים, ובלבד שתבוא לגייתה אחר צאת הכוכבים [948] עי' פ"ת סי' ב'..

יד. כמו כן מתר לה לטבל אחר צאת הכוכבים במים פושרים (אף שאסור לה לרחץ כל גופה במים חמים בשבת) [949] עי' פ"ת ס"ק ב', ועי' משנ"ב סי' שכ"ו ס"ק כ"ד ובביאור הלכה שם.. ויש מתירים במים חמים אפלו אחר צאת הכוכבים [950] עי' ד"ת ס"ק ז', ברכי יוסף ס"ק ב', כה"ח סי' שכ"ו ס"ק ל"א, ל"ג..

טו. אחרי החפיפה וסרוק השער לפני השבת תשמור ותזהר שלא תקשר שערוותיה באפן ששוב יסתבכו לפני הטבילה, פי אסור להסתרק בשבת [951] שו"ע או"ח סי' ש"ג סעי' כ"ז. (ועי' עוד בהלכות אלו בפרק ט"ו סעיפים י"ח-כ"ב).

טז. צריכה להזהר שלא תתיר קליעתה בשבת, וכן שלא תקלע שערוותיה אחר הטבילה [952] שו"ע או"ח סי' ש"ג סעי' כ"ו..

יז. כשטובלת בליל-שבת, יש לה להקפיד שלא תסחט את שערוותיה בידיה, וכן שלא תתנגב במגבת דקה שיש בה חיש סחיטה אחר שתתנגב בה. לכן תנגב גופה ושערוותיה במגבת גדולה ועבה שאינה מקפידה שתרטב ואין בה חיש סחיטה, ואם יסחטו שערוותיה אגב הנגוב במגבת אין בכך פלוס, רק שתזהר שלא תקנח את ראשה במגבת בכת, אלא בנחת לאט לאט עד שהמים שבשער יספגו במגבת [953] כה"ח סי' שכ"ו ס"ק ל"א, ובא"ח ש"ש פקודי ח'..

יח. כשטובלת בליל-שבת תשתדל לטבל לפני הסעודה, כדי שלא יפנסו דברים בין שניה ויחצצו בטבילה, ושלא ידבקו בידיה אכל ומשקה שחוצצים. ואם אינה יכולה לטבל לפני הסעודה, תטבל אחריה, אך לא תאכל בשך בסעודה זו (כמפרט בפרק ט"ז סעיפים ל"ד-ל"ה).

יט. אם אין בעלה בעיר, לא תטבל בליל-שבת. וכן אם בעלה בעיר ויכלה לטבל קדם לכן והזידה ולא טבלה, לא תטבל בליל-שבת (אחר צאת הכוכבים). לכן אין לאשה לכונן את טבילתה לליל-שבת מחמת נוחות וכדומה, אלא תטבל בזמנה. אשה שלא טבלה בגלל שבעלה לא היה בעיר, ובא בעלה במפתיע בערב-שבת - תטבל בליל-שבת. ועי' בסעיף הבא.

כ. פיוס נהגו, שאשה שדחתה את טבילתה לליל-שבת מחמת סבה כלה שיהיא, תטבל בליל-שבת [954] רמ"א סי' קצ"ז. ועי' ב"י, ועי' ד"ת ס"ק י"א.. ומהי "סבה כלה שיהיא"? פגון שיש יותר צניעות אם תטבל בליל-שבת, שלא יפירו בטבילתה ילדיה או שכניה; וכן אם אינה יכולה לטבל באמצע השבוע מחמת עבודתה או טרדותיה עם הילדים, וכל פיוצא בזה.

כא. נשים שטובלות שלא בזמן בערב שבת - עדיף שתטבלנה בין-השמשות ולא אחר צאת-הכוכבים. ואם ארע וכבר יצאו הכוכבים - יכולות לטבל אז [955] אחרונים. ועי' ש"ך ס"ק ו', ור"פ ח"ד סי' כ"א..

כב. אשה הגרה קרוב למקוה, יכולה לחפף במקוה וללכת לביתה להדליק נרות, ואחר-כך לחזור ולטבל. אבל אם חופפת בבייתה - יכולה להדליק נרות בזמן ואחר-כך לטבל במקוה, ובלבד שלא תעשה במקוה שום פעולה האסורה בשבת, כהסתרקות וכדומה.

כג. אם יכולה האשה להדליק מפלג-המנחה - תדליק ותעשה תנאי שאינה מקבלת שבת בהדלקה, ואז יכולה לעשות במקוה הכל עד זמן קניסת השבת, ולא אחרי כן. ועדיף שתאמר לבעלה שידליק נרות שבת בשליחותה, והיא תחפף או תלך למקוה בצורה שלמה ולא בבחילות.

טבילה בזמנים מיוחדים

כד. אין לאשה לטבול בליל-תשעה-באב ובליל-יום-הכפורים, שהרי אינה יכולה לשימש בהם^[956] עי' ב"י סי' קצ"ז באורך.. אבל בשאר צומות ובמים-טובים מתר^[957] שו"ע או"ח סי' תקנ"ט סעי' ב'..

כה. תשעה-באב שחל בשבת ונדחה ליום ראשון, יש מתירים לטבול ולשימש בליל שבת, ויש אוסרים, ונוהגים להקל בזוגות חשוכי-ילדים^[958] עי' ד"ת ס"ק ו'.. ועין בפרק כ"ב סעיף י"ט^[959] עי' סי' תקנ"ד סעי' י"ט וכה"ח שם ס"ק פ"ח..

כו. אם האשה או בעלה אבלים בתוך שבועה ימים לפטירה - אסורים בתשימש ובשאר קרבות חוץ מחבויק ונשוי^[960] שו"ע יו"ד סי' שפ"ג סעי' א'.. לכן, אשה אבלה לא תטבול בתוך שבועת ימי אבלה, פי אסורה היא ברחיצה, ואסור לה לשימש^[961] שו"ע יו"ד סי' שפ"א סעי' ה'.. אבל אם בעלה אביל והיא אינה אבלה - יכולה לטבול בתוך שבועת ימי אבלה ולברך על טבילתה זו, פנין שאינם אסורים בשאר קרבות, אם אינה נדה, אף לא תטבול אז בליל-שבת. (אבלות דחוייה בדין דינה פאבלות רגילה לענין תשימש).

פרק יח - הטבילה דרך הטבילה

א. לפני שהאשה נכנסת למקוה, תבדק עצמה בראיה ובמשיש אם אין עליה דבר החוצץ^[962] שו"ע סי' קצ"ט סעי' א', ובא"ח ש"ש שמיני י"ב.. ותפנס למקוה ותטבול בכפיפה מעט, כפי שיבאר לקמן, כדי שיגיעו המים לכל המקומות בגופה. ותוציא את ראשה מהמים, ואם הם צלולים תערבב אותם בידיה שלא תראה ערותה, ותכסה ראשה ותברך: "ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם, אשר קדשנו במצותיו וצונו על הטבילה"^[963] שו"ע סי' ר' ונו"כ שם. ועי' ארץ החיים סי' ר', ותטבול פעם נוספת בכפיפה, כדלקמן.

יש הנוהגות לברך מחוץ למקוה, ועוטפות עצמן בחלוק קדם הברכה. ונשים אלו צריכות להקפיד שלא לדבר, כדי שלא להפסיק הפסקה מרבה בין הברכה לטבילה.

ב. שתי טבילות על שום מה? כדי שבפעם הראשונה שתפנס למקוה, יפנסו המים לכל המקומות שבגופה, המקפלים והנסתרים, ובפעם השנייה כשתטבול, יהיה כל גופה מכסה במים^[964] שיורי ברכה סי' ר' סעי' ב', טהרת ישראל סי' קצ"ח ס"ק כ"ג, חקרי לב יו"ד ח"ב ס"ל א'.. דרך זו בטבילה טובה גם לנוהגות כשולחן-ערוך וגם לנוהגות פרמ"א.

ג. יש נשים שנוהגות לומר: "לשם יחוד" קדם פניסתן למקוה, המופיע ב"לשון חכמים" ח"ב סי' כ"ג.

ד. יש הנוהגות לטבול שלש פעמים^[965] בא"ח ש"ש שמיני י"ט, טהרת ישראל סי' ר' ס"ק ה', ומקורו מספר חסידים סי' שצ"ד, ויש שבע פעמים^[966] מעשה אליהו עמוד ק"ג אות כ"ט, ואין זה מעבב. וכל אחת תנהג כמנהג ביתה. ואם אין לה מנהג קבוע, תטבול שתי פעמים, כדלעיל.

ה. פלה כשמתחילה לטבול, תחשב שאין היא מקבלת פנדר או פמנהג לטבול שתיים, שלש או שבע טבילות, כדי שאם פעם יקשה עליה לטבול מספר פעמים, או אם תרצה לטבול מנהג זה, לא יהא המנהג פנדר, ותוכל לטבול ללא התרת-נדרים^[967] עי' שו"ע יו"ד סי' ר"ד סעי' א'..

ו. אשה שטובלת פעם אחת, מחמת מחלה, או סבה אחרת, תברך קדם הטבילה^[968] שו"ע סי' ר'..

ז. יש פלות שְׁנוּהָגוֹת לְבָרֵךְ 'שְׁהֵינֵנוּ' כְּשֵׁטוּבָלוֹת בְּפַעַם הָרֵאשׁוֹנָה, וַיֵּשׁ שְׁמוּחִים כְּנֶגֶד זֶה, מִחֲשֵׁשׁ בְּרָכָה לְבִטְלָה, לְכֵן לֹא תִבְרַכְנָה [969] עַי' שו"ע יו"ד סי' כ"ח סעי' ב' ונו"כ שם, וברכי יוסף סי' ר' ודרכי תשובה סי' ר' ס"ק ב', ועי' אורח משפט סי' מ"ז..

צורת הטבילה

ח. לא תטבל בקומה זקופה, מפני שיש מקומות שמסתתרים בה בעת היותה זקופה. כמו כן לא תטבל בשחיה מרבה, עד שיִדְבְּקוּ סְתָרֶיהָ זֶה בְּזֶה. אֲלֵא שוּחָה מְעַט, כְּאִשָּׁה הַעוֹמֶדֶת לַיָּד שְׁלֶחַן וּמִתְכַּפֶּפֶת קִמְעָא כְּדִי לַעֲרוֹךְ עָלָיו בְּצַק וְכְדוּמָה, וְתִרְחִיק מְעַט אֶת רַגְלֶיהָ זֶה מִזֶּה שֶׁלֹּא תִהְיֶינָה צְמוּדוֹת, וְכֵן אֶת יָדֶיהָ מְגוּפָה. אֲךְ אֵין לָהּ לְהִרְחִיק אֶת יָדֶיהָ יוֹתֵר מִדִּי, וְכֵן לֹא לְהִרְחִיק אֶת רַגְלֶיהָ יוֹתֵר מִדִּי, כְּדִי שֶׁלֹּא יוֹצְרוּ קַפְלִים מְסִתְרִים בְּמִקוּמוֹת אֲחֵרִים, אֲלֵא תִרְחִיקוּן כְּדָרֵךְ שֶׁהִיא מִרְחִיקָתָן בְּשַׁעַת הַלִּיכָתָה [970] שו"ע סי' קצ"ח סעי' ל"ה, בא"ח ש"ש שמיני ט"ו..

ט. אין האשה צריכה לפתח את פיה כדי שיכנסו בתוכו המים, כיון שהיא נקרא "בית-הסתרים", ובית-הסתרים אינו צריך שיבואו לתוכו המים, אלא מספיק שיהיה ראוי לביאת מים. והוא-הדין בבית-השחי או בקפלי-בשר טבעיים שבה או בבית-הערוה או בתוך העינים וכדומה. לכן גם אינה צריכה לפתח את עיניה בשעת הטבילה.

י. כשסוגרת או פותחת את פיה ואת עיניה, לא תסגורם ולא תפתחם יותר מדי, כדי שלא יוצרו קמטים בלתי טבעיים או מקומות שלא יבואו בהם המים [971] שו"ע סי' ל"ח-ל"ט.. ואם סגרה עיניה ביותר או פתחה עיניה ביותר, וכן אם סגרה פיה בחזקה, יש אומרים שלא עלתה לה טבילה. וכן אם לא טבלה בכפיפה כדלעיל, יש אומרים שלא עלתה לה טבילה [972] עי' שו"ע סי' ל"ה, ל"ח, ל"ט וביאור הגר"א ס"ק מ"ד, ועי' ב"י שם.. לכן במקרים אלו - אם היא נמצאת עדין במקוה, תחזור ותטבל. ואם כבר הלכה לבייתה - אם טבלה פעמים כפי שפתבנו לעיל, אינה צריכה לחזור ולטבל [973] עי' ט"ז ס"ק ל"ח; ואם טבלה פעם אחת בלבד, תחזור ותטבל. ואם שמשה כבר עם בעלה, תשאל שאלת חכם.

יא. אין האשה צריכה להגביה רגליה מהקרקע בעת הטבילה, ואף אין ראוי לעשות כן שלא לצורך, כדי שלא יוצרו קמטים בברכיה. אבל אם קרקע המקוה מלאה בץ או קיסמים וכדומה - תגביה מעט את רגליה מהקרקע, כדי שלא יכנסו וידבקו לכלוכים בין אצבעותיה ויחצצו [974] שו"ע סי' ל', טהרת ישראל שם ס"ק ק"ב, אף תזהר שלא תגביהן יותר מדי, כדי שלא יוצרו קמטים בברכיה וכדומה.

יב. מקוה שיש בקרקעיתו בץ דביק או זפת וטיט הנדבקים לרגליה, לא תטבל בו [975] שו"ע סי' ל', ל"ג..

יג. צריכה האשה להקפיד שלא תשאיר שיערה אחת מחוץ למים בעת הטבילה. וכיון שקשה לה להקפיד על כך בעת הטבילה - צריך שאשה אחרת תעמד מעל המקוה ותקפיד שכל שיערותיה תכנסנה לתוך המים. וצריכה אשה זו להיות יהודיה וגדולה מבת שנים - עשרה שנים ויום אחד. ואם אין אשה שתעמד על גבה ותשגיח עליה - תקשור על ראשה בגד או חוטים ברפיון, שלא ימנעו מהמים להגיע לשיער, ותטבל [976] שו"ע סי' מ'..

יד. אחר הטבילה יש אוסרים לאשה לשטף עצמה במקלחת כל עוד היא נמצאת במקוה. אבל בביתה מתיר [977] עי' שבת י"ד ע"א, גיטין ט"ז ע"א, ורש"י שם, רמ"א סי' ר"א סי' ע"ה. ועי' בהגר"א שם ס"ק קכ"ז. בא"ח ש"ש שמיני י"ח ותצוה י'..

דברים המעכבים בטבילה

טו. נתנה שערה בפיה, או סגרה את ידה בחזקה, באפן שלא נכנסו בתוכה מים - לא עלתה לה טבילה [978] שו"ע סעי' כ"ז..

טז. לא תאחז בחברתה בידה בשעת טבילה. ואם יש צרף בקף, בגלל שהיא חלשה או שהיא פוחדת לטבול - תאחז בה חברתה ברפיון, כדי שיבאו המים במקום אחיזת ידה, לאחר שתדיח את ידיה תחלה במי המקוה [979] שו"ע סעי' כ"ח..

יז. במקוה הגבוה מקומתה של האשה אין לה לעמוד על פסא וכדומה, ואף בדיעבד, אם טבלה, צריכה לחזור ולטבול. לכן תעמוד על המדרגה הרחבה הבנויה לפני קרקעית המקוה, ושם תטבול. ואם מדרגה זו נמוכה מדי בטבילה - תעמוד על המדרגות הגבוהות ממנה, ובלבד שרחבן 32 ס"מ או יותר, כדי שלא תפחד שתפול בשעת הטבילה ותטבול שלא כראוי [980] שו"ע סעי' ל"א, טהרת ישראל ס"ק קי"ב.. ובדיעבד, אם טבלה על מדרגה שרחבה פחות מ-32 ס"מ, וברור לה שטבלה כדין - עלתה לה הטבילה [981] שו"ע סעי' ל"ד..

צניעות בטבילה

יח. צריכה אשה להיות צנועה בליל-טבילתה, ולא לפרסם את דבר טבילתה אם לא לצרף גדול. לכן נהגו הנשים ללכת בהצנע, כדי שלא ירגישו בהן הבריות. ואשה שאינה נוהגת כן, עליה נאמר: "ארוור שוכב עם בהמה" [982] רמ"א סעי' מ"ח..

יט. אשה שמתארכת אצל אחרים וחוששת שירגישו בטבילתה - לא תטבול באותו ערב, אלא תמתין ליום אחר.

כ. אשה שיודעת בחברתה שטבלה, שפגשתה במקוה וכדומה - לא תפרסם דבר זה, אף לא לבעלה. והוא הדין באיש היודע בטבילת אשתו או אשה אחרת, לא יפרסם דבר זה, אף לא לאשתו.

כא. אף-על-פי שאסור לפרסם את דבר הטבילה - במקום שאין אשה במקוה, יש לאשה הטובלת לקחת עמה אשה אחרת שתבדק שלא יצאו שערוותיה לחוץ, ואין בקף חסר צניעות [983] ע"י רש"י עירובין נ"ה ע"ב..

כב. יש לאשה היוצאת מהטבילה להזהר ולפגש תחלה בחברתה או בבעלה, ולא בגוי או בדבר טמא 21.

כג. תיחד האשה את מחשבותיה בזמן הטבילה ולהזהר ולהתרחק גם בגופה וגם בנפש, כדי שתהיה טהורה לבעלה, וכדי שיקימו דור ישרים מברך. ותתקשט ותתנפה לבעלה, כדי שירבו ביניהם האהבה והאחבה, השלום והרעות [984] כאשתו של אבא חלקיה, תענית כ"ג ע"ב.. ותזהר שלא לבוא בלילה זה לידי כעס או רגז, אלא תעביר על מדותיה.

כד. ראוי ללמוד ביחד ביום טבילתה אגרת-הקדש לרמב"ן, או שער-הקדשה לראב"ד, או שאר דברים המרבים קדשה. ומתוך קדשה וטהרה ואהבה שתהינה ביניהם, תשרה גם השכינה ביניהם, וכמו שאמרו חז"ל [985] סוטה י"ז ע"א: "איש ואשה זכו - שכינה ביניהן, לא זכו - איש אוכלתן". ולא, שרצתה את יעקב אבינו - זכתה להשלים את שנים-עשר השבטים שמהם הוקם עם ישראל, וזכתה להקים בנים שאפלו בדורו של משה לא היו כמותם [986] עירובין ק' ע"ב..

דיני המקוה

כה. אין האשה עולה מטמאתה ברחיצה במרחץ או בברכה או באמבטיה, ואפלו עלו עליה כל מימות שבעולם עדן היא טמאה והבא עליה חזב כרת, עד שתטבל כל גופה במי מקוה או במעין מים חיים שיש בהם ארבעים סאה[987] רמב"ם הל' איסורי ביאה פי"א ה' ט"ז, שו"ע ס' ר"א סע' א'..

כו. מי המקוה צריכים להיות מים עומדים. ואם יש במקוה סדק וכדומה, שדרכו מחלחלים המים החוצה - המקוה פסול. לכן אשה שטובלת במקוה וחוששת שהמים נוזלים ומחלחלים - צריכה להעיר לכה את תשומת-לבם של הפלגית או של רב המקום[988] שו"ע סי' ר"א סע' ב'..

כז. מקוה שקרקעיתו בוצית - יש בו חשש חציצה. לכן עדיף לטבל במקוה מרצף[989] שו"ע סי' קצ"ח סעי' ל"ג..

כח. מי המקוה צריכים להגיע לפחות עד כ-30 ס"מ מעל טבורה של האשה, כדי שלא תצטרך להתכופף יותר על המדה בעת טבילתה. ובדיעבד, אין זה מעכב[990] שו"ע סי' קצ"ח סעי' ל"ו-ל"ז..

כט. אפשר לטבל במעין או בים בשעת הצרף, אף ראוי שתתיעץ קדם לכן עם רב.

ל. כשטובלת במעין או בים, צריכה להקפיד על הדברים הבאים:

(א) שלא ידבק בץ בגליה בשעת טבילה[991] שו"ע סי' קצ"ח סעי' ל"ג..

(ב) שלא יהיה עליה בגד-ים, שצדדו-פלל הוא מהדק וחוצץ, אלא בגד רחב בלבד[992] שו"ע סי' קצ"ח סעי' מ"ו וש"ך שם..

(ג) שלא יהיו בסביבה אנשים, שתפחד שיראוה ותטבל שלא כראוי[993] שו"ע סי' קצ"ח סעי' ל"ד..

(ד) שתעמוד מעליה אשה שתראה שכל שערוותיה נכנסו לתוך המים[994] שו"ע סי' קצ"ח סעי' מ'..

(ה) שגבה המים יהיה כ-30 ס"מ מעל טבורה, או שתטבל בשכיבה, ולא בכפיפה מרבה[995] שו"ע סי' קצ"ח סעי' ל"ו-ל"ז..

חלק ג - הלכות צניעות

פרק יט - הקדמה להלכות צניעות

בללי

א. "דיבר אל-כל-עדת בני-ישראל ואמרת אליהם קדושים תהיו, כי קדוש אני ה' אלהיכם"[996] ויקרא י"ט, ב'.. וקדושים תהיו הינו שפרושים תהיו[997] רש"י שם..

ולא רק מן העריות האסורות תהיו פרושים, אלא גם במתרות לא נתנה התורה לבעל-התאווה מקום להיות שטוף בזמה ולהיות נבל ברשות התורה. ולא זו בלבד שלא יהיה אדם נבל צונתה התורה "קדושים תהיו",

אלא שְׁעַם הַתְּקַדְּשׁוֹתוֹ בְּמַעֲשֵׂים אֵלּוּ יִזְכֶּה לְדַבֵּק בָּהּ, "כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם" [998] ע"פ רמב"ן ריש פרשת קדושים..

ואף-על-פי שְׁנֵאֵית מִצְוָה-הַבְּטָחָה זוֹ כְּדַחֲוִיקָה לְהַשְׁגָּה - מִבְּטִיחָה הַתּוֹרָה לְכָל הָעָם שֶׁיִּקְדְּשׁוּ עִצְמָם מִלְּמָטָה, וְהַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא יִשְׁפִיעַ עֲלֵיהֶם שְׁפַע שֶׁל קְדוּשָׁה, "כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם".

ואם יִשְׁאַל אָדָם: אַחַר שֶׁאָמַר הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא לְהַדְבִּיק בְּאִשָּׁה, כַּפְתוּב "וְדַבַּק בְּאִשְׁתּוֹ וְהָיוּ לְבָשָׂר אֶחָד" [999] בראשית ב', כ"ה, וְצִוּנוּ לְפָרוֹת וְלְרֵבוֹת, אִם-כֵּן אֵיךְ יִגְבֹּר עַל הַתְּאֵוָה הַקְּבוּעָה בְּנִפְשׁוֹ, תְּאֵוָה הַשׁוֹלֵטָת עַל הַרְצוֹן? אֵיךְ יִקְדֹּשׁ עִצְמוֹ מִתְּאֵוָה זוֹ? לָכֵן בָּאָה הַתּוֹרָה וְאָמְרָה "קְדוּשִׁים תִּהְיוּ", שֶׁלֹּא יַעֲשֶׂה הָאָדָם אֶת מַעֲשָׂהוּ לְהַשְׁלִים תְּאֵוֹת עִצְמוֹ, אֶלָּא יַעֲשֶׂה הַדְּבָר בְּקְדוּשָׁה וּבְטַהֲרָה כְּמִי שֶׁמִּתְעַטֵּף בְּצִיצִית וּמִינִיחַ תְּפִלִּין בְּרִאשׁוֹ וּבְזֵרוֹעוֹ.

ואם יֹאמֵר אָדָם: אֵיךְ נִכְחֵשׁ אֶת הַהֲרַגְשָׁה הַטְּבָעִית הַמִּתְעוֹרְרָת בְּכָל אֶחָד בְּהַתְּקַרְבוֹ לְאִשְׁתּוֹ, הַרְגְּשָׁה הַמְּעוֹרְרָת אֶת כָּל הַחוּשִׁים וְכוּבֶשֶׂת אֶת הַמַּחְשְׁבָה? לָכֵן אָמַר "כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם", וּפְרוּשׁוֹ: כִּי כָּל הָעוֹשֶׂה מִצְוָה אַחַת - שֵׁם הוִי"ה בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹרָה עָלָיו. לָכֵן בְּתַבַּת "מִצְוָה" רְמוּז שֵׁם הוִי"ה (מ"צ הוּא י"ה בְּא"ת ב"ש, וְעַם ו"ה הוּא הוִי"ה), שֶׁתַּחֲלֵת גְּלוּי שֵׁם ה' מִהֲנִסְתֵּר נַעֲשֶׂה עַל-יְדֵי הָאָדָם, וּבִסּוּפוֹ הַקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא מְסִיעוֹ וּמְמַשִּׁיךְ גְּלוּי בְּאָדָם; כֵּן הַדְּבָר גַּם בְּמִצְוָה זוֹ, שֶׁהָעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה זֶה לְשֵׁם מִצְוָה - אֵין דְּבָר רַע מְשִׁתְּלֵשֵׁל מִהַמַּעֲשֶׂה, וְאֵין בְּהַתְעוֹרְרוֹתָיו זֶה שֶׁלְשֵׁם מִצְוָה דְּבָר רַע, אֲדַרְבָּא, מְקִיָּם הוּא בְּכָף מִצְוָה, כִּיִּן שֶׁאֵין הוּא עוֹשֶׂה אֶת הַמַּעֲשֶׂה לְהַשְׁלִים תְּאֵוֹת עִצְמוֹ, אֶלָּא לְקִיָּם צוּי הַבוֹרָא שֶׁצִּוּנוּ לְפָרוֹת אוֹ לְקִיָּם מִצְוֹת עוֹנָה [1000] ע"פ אור החיים הקדוש ריש פרשת קדושים, וְהַתְעוֹרְרוֹת זוֹ קְדוּשָׁה יֵשׁ בָּהּ [1001] ע"י בראשית רבה פרק ח' ט'.. וּבְזִמְנָן שֶׁאָדָם מִתְחַבֵּר לְאִשְׁתּוֹ בְּקְדוּשָׁה, שְׂכִינָה שְׁרוּיָה בֵּינֵיהֶם [1002] סוטה י"ז ע"א, מִסַּכַּת כֹּלָה רַבָּה פ"א.. וְעַל דְּרָגָה זוֹ שֶׁל קְדוּשָׁה מִבְּטִיחָה הַתּוֹרָה לְכָל עַם-יִשְׂרָאֵל "קְדוּשִׁים תִּהְיוּ".

ב. אַךְ כְּדִי לְהַגִּיעַ לְדִרְגָּה הַזֹּאת, צָרִיךְ הָאָדָם לַעֲלוֹת אֶט-אֶט בְּמַעֲלוֹת הַקְדוּשָׁה, וְלִהְיוֹת שְׁלֵא "יִתְקַדְּשׁ" בְּמַעֲשֶׂה חֲסִידוּת וּפְרִישׁוּת שֶׁהוּא רְשׁוּת, וּבִטּוֹל מִצְוֹת שֶׁהוּא מְחַיֵּב בְּהֵן מִהַתּוֹרָה, אוֹ שֶׁיִּגְיַע לְהוֹצֵאת זָרַע לְבִטּוֹלָה שֶׁהִיא עֵבֶרָה חֲמוּרָה בִּיּוֹתֵר [1003] שו"ע אה"ע סי' כ"ג.. וְעַל כֵּן זֶה אָמְרוּ: "וְלֹא עִם הָאָרֶץ חֲסִיד" [1004] אבות פ"ב ה', וּמִצְוָה לְהַתְּרַחֵק מֵאָדָם כְּזֶה, שֶׁלֹּא יִלְמְדוּ מִמַּעֲשֵׂיו [1005] שבת ס"ג ע"א ורש"י שם..

הַמִּצְוָה הַרְאִשׁוֹנָה שֶׁחַיֵּב בָּהּ הִיא "וְאָהַבְתָּ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ" [1006] ויקרא י"ט, י"ח, הַפְּתוּבָה בְּפָרְשַׁת קְדוּשִׁים, וְהַשִּׁיבְתָּ בְּמִיחָד בְּאִשְׁתּוֹ [1007] ויקרא י"ט, י"ח, וּקְדוּשִׁין מ"א ע"א.. וְאָמַר הָאָר"י הַקְדוֹשׁ ז"ל, שֶׁאִם יֹאֵהֵב אוֹתָהּ כְּגוּפוֹ, יְקִיָּם מִצְוֹת "וְאָהַבְתָּ לְרַעֲךָ כְּמוֹךָ" שֶׁבָּהּ נִכְלָלָת כָּל הַתּוֹרָה [1008] האר"י ז"ל בליקוטים פרשת עקב, עַל הַפְּסוּק "וַיַּעֲנֵךְ" וּמְחַיֵּב הוּא לְשַׁמֵּחַ אֶת אִשְׁתּוֹ בְּדְבַר-מִצְוָה (תְּשִׁמִּישׁ) בְּעוֹנָתָהּ, וְאֶפְלוּ שֶׁלֹּא בְּשִׁיעַת עוֹנָתָהּ, אִם הִיא מִתְּאֵוָה לוֹ [1009] פסחים ע"ב ע"ב, ורש"י שם.. וְחַיִּיב זֶה הוּא מְדֹאֲרֵיטָא, שֶׁנֶּאֱמַר "שִׂאָרָה כְּסוּתָהּ וְעוֹנָתָהּ לֹא יִגְרַע" [1010] שמות כ"א, י'. (וְעַיֵן לְקַמְן מָה הֵם גְּדָרֵי חַיִּיב עוֹנָה). וְהַמוֹנֵעַ תְּשִׁמִּישׁ מֵאִשְׁתּוֹ כְּדִי לַצְעֲרָהּ [1011] שו"ע אה"ע סי' ע"ו סעי' י"א, עוֹבֵר אֶסוּר מְדֹאֲרֵיטָא. וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵף אִם אֵינוּ מִתְּכַוֵּן לַצְעֲרָהּ עוֹבֵר אֶסוּר מִהַתּוֹרָה [1012] באר היטב שם.. וְלְכוּלֵי עֲלָמָא עוֹבֵר אֶסוּר מְדֹרְבָנָן, "שֶׁאֵין הִיא כְּשִׁבוּיָה אֲצִלוּ לְמִנְעַ תַּעֲנוּגוֹתֶיהָ", שֶׁהִרִי אֵינָה יְכוּלָה לְסַפֵּק רְצוֹנָהּ זֶה מִמְּקוֹם אַחֵר [1013] ברכת נצי"ב עַל הַמְכִילָתָא, שְׁמוֹת כ"א, י'..

וּבְשִׁנָּה הַרְאִשׁוֹנָה לְנִשְׁוֹאֵיו חָלָה עָלָיו חוֹבָה מִיְחַדָּת לְשִׁמְחָה, דְּכַתְּיב: "נָקִי יִהְיֶה לְבֵיתוֹ שִׁנָּה אַחַת, וְשִׁמַּח אֶת אִשְׁתּוֹ אֲשֶׁר לָקַח" [1014] דברים כ"ד, ה'..

ומכיון שנתנה פְּרִשְׁת קְדָשִׁים בְּהִקְהָל^[1015] רש"י תחילת פרשת קדושים. והצטוו בה "כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", ואין דעותיהם ומדרגותיהם של בְּנֵי-הָאָדָם שוות - נִתְּנוּ חֻכְמִים מְדֻרְגוֹת שִׁיעוּלָה בְּהוֹן אֶל הַקֹּדֶשׁ, ומהדברים הפסיכיים שִׁמְחִיב בָּהֶם יַעֲלֶה בְּבִטְחָה וַיַּעֲשֶׂה אֶת הַדְּבָרִים שֶׁרְאוּי לַעֲשׂוֹתָם עַד מְדֻרְגוֹת הַקֹּדֶשׁ הַעֲלִיּוֹנוֹת, כְּאִשֶּׁר אֵין מְדֻרְגוֹת הַקֹּדֶשׁ שֶׁעָלָה אֲלֵיהֶן פּוֹגְעוֹת בְּחַיִּיבִים הַפְּשׁוּטִים שֶׁחִיב לְאַשְׁתּוֹ, ואין הוּן מְפָרְיעוֹת אוֹתוֹ מְצַדְדִים אַחֲרֵים. וְאִשְׁרֵי מִי שֶׁפָּרַשׁ מִן הָעוֹלָם וְלֹא הֵיטֵה פְּרִישְׁתוֹ קֶשֶׁה עַל אוֹהֲבָיו^[1016] חובות הלבבות שער הפרישות פרק ה'. וְעַד כִּמָּה קֶשֶׁה דְּבַר זֶה מְסַפֶּרֶת הַגְּמָרָא עַל רַב רְחוּמִי, שֶׁהֵיָה לּוֹמֵד תּוֹרָה לְפָנָי רַבָּא, וְהֵיָה בָּא לְבֵיתוֹ כָּל עֶרֶב-יוֹם-כְּפוּר. פֶּעַם אַחַת הִתְאַרְךָ זְמַן לְמוֹדוֹ בְּעֶרֶב-יוֹם-כְּפוּר, וְאִשְׁתּוֹ שֶׁצָּפְתָה לְבוֹאוֹ חֲפָתָה וְקוֹתָה וְדַמְתָה בְּנִפְשָׁה כָּל רִגְעַ "הִנֵּה הוּא בָּא", וְכִשְׁאַחַר מְלַהֲגֵעַ, הִצְטַעֲרָה וְיָרְדָה דְמָעָה מֵעֵינֶיהָ. יָשַׁב רַב רְחוּמִי עַל גַּג בֵּית-הַמְּדֻרָּשׁ, וְיִמְהַצֵּעַר שֶׁהִצְטַעֲרָה נִשְׁבַּר גַּג בֵּית-הַמְּדֻרָּשׁ, וְנִפְּל וּמָת^[1017] כְּתוּבוֹת ס"ב ע"ב, ועי' שם עוד בענין זה..

לכן יקפיד אדם לעלות במדרגות הקדשה והיראה ביחד עם אשתו, כדי ששניהם ישמחו, יתקדשו ויעלו מעלה מעלה, ולא יתקדש ויפרש מן העולם על חשבון אשתו.

ג. קדשה זו שמתקדש האדם, מלבד שמעלה היא את האדם, משפיעה היא על מדותיהם ותכונותיהם של בניו^[1018] עי' באריכות באגרת הקודש לרמב"ן.. ועל כך מספרת הגמרא: שאלו את אמא שלום, אשתו של רבי אליעזר אחותו של רבן גמליאל, מפני מה בניך יפיפין ביותר? אמרה להם: אינו מספר (משמש) עמי לא בתחלת הלילה ולא בסוף הלילה, אלא בחצות הלילה (כדי שלא ישמע קול אשה אחרת ויחשב עליה, אלא יתן כל דעתו באשתו), וכשהוא מספר (משמש) מגלה טפח ומכסה טפח ומשמש באימה ויראה מחמת גדלת השעה של יצירת האדם^[1019] נדרים כ' ע"א, ושם איתא "כמי שכפאו שד", אך משמעונו בימינו כחוסר רצון, ואילו כוונת הגמרא לפי הראשונים היא "בדחילו ורחימו" וכד'. (על מעלתה של אמא שלום, עי' בבא מציעא נ"ט ע"ב).

ד. פתב הראב"ד^[1020] ע"פ בעלי הנפש לראב"ד שער הקדושה: צריך לברר איזו מחשבה נכונה תהיה לאדם בשעת התשמיש, ודרשתי וחקרתי ומצאתי שיש במעשה זה ארבע מדרגות:

א) המקיים מצות עונה ומכנין גם לשם פריה ורבייה - זאת הפננה הנכונה ביותר, ובמעשה זה מקיים שתי מצוות עשה.

ב) המקיים מצות עונה בקדשי ההריון האחרונים, שבחדשים האלו התשמיש יפה לולד, שהרי אמרו חז"ל: שלשה חדשים ראשונים של הריון תשמיש קשה לאשה ולולד, שלשה אמצעיים קשה לאשה ויפה לולד, שלשה אחרונים יפה לאשה ולולד, שמתוך כך יוצא הולד מלבן ומזרז^[1021] נדה ל"א ע"א. - במעשה זה מקיים מצות עונה אף-על-פי שאשתו מעברת.

ג) המקיים מצות עונה כשאשתו משתוקקת אליו, והוא מפיר שהיא משדלתו ומרצה אותו ומקשטת עצמה לפניו כדי שיתן דעתו עליה, וכן בצאתו לדרך היא משתוקקת אליו - היא מצות עונה האמורה בתורה.

ד) הבא אל אשתו, פי רואה יצרו מתאנה אל הדבר שהוא, והוא מתכונן בביאתו לגדר את עצמו מן העברה, שלא יתאנה לנשים אחרות וכדומה (או שלא יוציא זרע לבטלה) - גם בזה יש שכתב, אך לא כשלשת הראשונים, כי הנה יכול לדחות את יצרו ולכבש אותו, כמו שאמרו: "אבר קטן יש לו לאדם, מרעיבו שבע משביעו רעב"^[1022] סוכה נ"ב ע"ב, ועי' מהרש"א שם.. ומכל-מקום, מי שכונתו בכך שיהיה שבע מן

ההתר ולא יהיה רעב ויתאנה אל האסור - פגנתו לטובה, כענין שניאמר "גמל נפשו איש חסד ועזר שארו אכזרי" [1023] משלי י"א, י"ז, ו"צדיק אכל לשבע נפשו" [1024] שם י"ג, כ"ה..

אבל מי שאינו צריך לדבר ואין יצרו מתגבר עליו, והוא מעורר תאותו ומביא עצמו לידי תאנה וקשוי פדי להשביע יצרו ולמלא תאותו מתאוות העולם הזה - אין במעשה זה מצוה, להפך, הרי זה מעצת יצרו הרע, ומן ההתר יסיתנו אל האסור, ועל זה אמרו חז"ל: "המקשה עצמו לדעת יהא בנדי", וזה דומה לאדם שהוא שביע, ואוכל ושותה יותר מדי עד שמשתפר ומקיא. ועל כגון זה אמרו חז"ל: "המשבר פליו בחמתו, יהא בעיניו פעובד עבודה-זרה" [1026] שבת ק"ה ע"ב, שהוא מסור בידי יצרו, היום אומר לו עשה כן ולמחר אומר לו עשה כן, עד שאומר לו עבד עבודה-זרה. לכן צריך האדם להתחזק ולהתגבר ולעמד על נפשו ולהלחם בתאוותיו, כדי שתהיה לו מעלה בנפשו על נפש הבהמה, שאין לה מעצור מכל אשר תשיג לתאותה.

מצות "עונה"

ה. פתוב בתורה: "שארה פסותה וענתה לא יגרע" [1027] שמות כ"א, י'. "וענתה", זו ביאה [1028] על רש"י ואב"ע שם. כתובות מ"ז ע"ב.. חוב זה שחיבה התורה, שערוהו חכמים לפי פחו ועסקו של האדם:

הטילים שפרנסתם מצויה להם ואין להם טרדות פרנסה ומסים - חייבים בכל יום. הפועלים שעובדים בעירם ולנים בביתם - חייבים פעמים בשבוע. הפועלים שעובדים בעיר אחרת ולנים בביתם - חייבים פעם בשבוע. החמרים - פעם בשבוע. הגמלים - פעם בשלשים יום. הספנים - פעם בששה חודשים. ועונת תלמידי-חכמים - פעם בשבוע. ודרך תלמיד-חכם לשמש בליל-שבת, משום קדשותה המרובה [1029] שו"ע אה"ע סי' ע"ו סעי' א'-ב', ואו"ח סי' ר"מ, ומשום שבכך מקיים הוא גם ענג-שבת לו ולאשתו [1030] שו"ע או"ח סי' ר"פ סעי' א'.. וסמכו זאת חז"ל על הפסוק: "אשר פרו יתן בעתו" [1031] תהלים א', ג'. כתובות ס"ב ע"ב, ועי' כף החיים או"ח סי' ר"פ ס"ק ד'..

בימינו השתנו אמנם סוגי המלאכות, אך לא השתנו העקרונות, וכל אדם יקיים עונתו לפי פחו ועסקו.

ו. הסתפקו האחרונים אם לומדי-תורה בזמננו נחשבים לתלמידי-חכמים לענין זה, וכתבו, שאף שחייבים פעם בשבוע [1032] משנ"ב סי' ר"מ ס"ק ו', ראוי שינהגו בעצמם כמו פועלים שעושים מלאכתם בעיר, שיקימו מצות עונה פעמים בשבוע, כשאחת מהן תהיה בליל-שבת. ועקר המודד לחיובים אלו הוא פחו של האדם, וכך יעשה האדם ויהיו כל מעשיו לשם שמים [1033] או"ח סי' ר"מ סעי' א', ועי' ביאור הלכה ד"ה ת"ח..

ז. מלבד זמנים אלה, חייב אדם לפקד את אשתו גם במקרים הבאים, ובכלל מצות עונה הם:

(א) בליל טבילתה [1034] על רש"י ברכות כ"ד ע"א, שו"ע או"ח סי' ר"מ סעי' א', בא"ח ש"ש וירא כ"ג..

(ב) לפני שהוא יוצא לדרך [1035] שו"ע יו"ד סי' קפ"ד סעי' י', או"ח סי' ר"מ סעי' א'.. ויש אומרים גם הבא מן הדרך [1036] טהרת ישראל סי' ר"מ ס"ק י"ג בשם הזוהר..

(ג) המפיר באשתו שהיא רוצה שיתן דעתו עליה [1037] עירובין ק' ע"ב, שו"ע סי' ר"מ סעי' א'..

ח. חייב עונה זה אינו תלוי במצות פריה ורביה, לכן גם מי שאשתו מעברת או מיניקה או שאינה יכולה ללדת חייב בקיום מצוה זו [1038] שו"ע אה"ע סי' ע"ו סעי' ו'. ואפלו שהוא חכם וחסיד [1039] בא"ח ש"ש ויקרא כ"ג, משנ"ב סי' ר"מ ס"ק ב'..

וכן גם להפך, דהינו מי שאשתו מוחלת לו על קיום מצות עונה, אינו יכול לבטל ממצות פריה ורביה.

ט. מי שאינו יכול לקיים מצות עונה מחמת חלישות, מחלה וכדומה - פטור מתשמיש, וצריך לפייס את אשתו בדברי חבה ורצוי [1040] ע"י מגן אברהם סי' ר"מ ס"ק ב', וקשיחזר לחו אליו צריך לפקדה [1041] טהרת ישראל סי' ר"מ ס"ק ט'.. והוא הדין כשאשתו חלשה.

י. יכול כל אדם להחמיר על עצמו לנהג פתלמיד-חכם ואין בכך משום יגרא, ובלבד שיהיה בהסכמת אשתו [1042] הוד יוסף לרי"ח סי' ע"ה. וע"י מ"ב סי' ר"מ ס"ק ו'..

יא. גם מי שקיים מצות "פרו ורבו" אינו רשאי לצאת מביתו לדרך רחוקה ולבטל עונתו אלא ברשות אשתו. ואפלו אם תתן לו רשות, אין ראוי להתאחר יותר מחדש בחוץ. ובמקרה זה יהיה חדש בחוץ וחדש בבית. ואם יש לו סבה מיחדת - יכול להתעכב יותר מחדש, ובלבד שיהיה בהסכמת אשתו [1043] כתובות ס"ב ע"ב..

יב. היוצא לדרך או הבא מן הדרך [1044] על פי זוהר הקדוש בראשית נ'. ואשתו נדה - צריך לפייס בדברים. וכשאשתו טהורה אף סמוכה לנסתה - צריך לרצותה בדברי אהבה וחבה. ואם אינה מתרצית בכך - חייב בתשמיש [1045] ע"י ביתר פירוט לעיל בדיני פרישה סמוך לוסת, בפרק ו' סעיפים ט"ו-י"ח..

מצות פריה ורביה

יג. "פרו ורבו ומלאו את הארץ וכבשה" [1046] בראשית א', כ"ח. וע"י יבמות ס"ה ע"ב, ובתוס' שם ד"ה "ולא", זוהי מצוה ראשונה שהצטנה בה האדם, וחשובה היא עד מאד. במצוה זו נעשה האדם שתף להקדוש-ברוך-הוא ביצירת האדם, ומשלים את פונת הבריאה, שנאמר: "לא-תהו בראה לשבת יצרה" [1047] ישעיה מ"ה, י"ח.. וחייב כל אדם לשא אשה פדי לפרות ולרבות, שכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה פאלו שופך דמים, וכאלו ממעט הדמות, וגורם לשכינה שתסתלק מישראל [1048] יבמות ס"ג ע"ב - ס"ד ע"א.. ומצוה גדולה היא עד מאד, שאין מוכרים ספר-תורה אלא פדי ללמד תורה ולשא אשה [1049] ע"י טור אה"ע סי' א'..

יד. שעור נתינו חכמים למצוה זו, והוא: בן אהד ובת אהת. ואף אם יהיו לו לאדם מספר בנים בלבד או בנות בלבד, לא קיים מצוה זו, וחייב לפקד אשתו בכל עונה (לפי פחו ועסוקו) עד שיקיים [1050] שו"ע אה"ע סי' ע"ו סעי' ו' (וע"י סי' א' סעי' ה')..

טו. גם מי שקיים שעור זה שנתנו חכמים לפריה ורביה, מצוה עליו ללדת ילדים נוספים. והוא שאמרו חז"ל: היו לו בנים בילדותו, יהיו לו בנים בזקנותו, שנאמר: "בבקר זרע את-זרעה, ולערב אל-תנח ידה, פי אינה יודע אי זה יכשר הזה או-זה, ואם-שניהם פאחד טובים" [1051] קהלת י"א, ו'. וע"י יבמות ס"ה ע"ב..

טז. מצוה זו שמדרבנן אינה מחייבת את האדם לפקד את אשתו בכל עונה (אם אשתו מוחלת), אלא רק לעתים רחוקות. והוא שלא יניח מלהוליד לגמרי [1052] פ"ת אה"ע סי' א' ס"ק א'. וע"י ב"ש וט"ז שם..

יז. מי שקיים מצות "פריה ורביה", ורוצה לקיים מצות עונה, אף אינו רוצה לעת עתה לקיים מצות "לערב אל תנח ידך", וכן מי שעדין לא קיים מצות פריה ורביה, ורוצה להפסיק בין לדה ללדה כדי לתת שהות לאשתו להתחזק - לא ישתמש ב"אמצעי-מניעה" על דעתו, אלא יתיעץ עם רופא על הצורך הרפואי, אם קיים, לדחית הריון אשתו, ועל האמצעים השונים האפשריים לה, ולאחר מכן ישאל שאלת חכם האם מתר לה להמנע מהריון, ואם-כן בפה ואיך להשתמש וכמה זמן להשתמש.

ולא יפסק אדם דין לעצמו בענינים אלו, ולא תסתמך אשה על מה שפסק החכם לחברתה, מפני שהפרטים בהם רבים, ושונים מאשה לאשה, ואמצעי-מניעה שטובים לאשה אחת עלולים להיות מסכנים לאחרת, ולא כל המתר לאשה אחת מתר גם לחברתה^[1053] ע"ש"ע אה"ע סי' כ"ג סעי' ה', ועי' יבמות ס"ה ע"ב.. ויכול הבעל גם להסתכן בהוצאת זרע לבטלה שהוא עוון חמור עד מאד, עד כדי כך שהגמרא מצאה בו צד הדומה לשופך דמים^[1054] נדה י"ג ע"א, שו"ע אה"ע סי' כ"ג.. ומי שעושה ופוסק על דעת עצמו, עוון פלילי הוא.

פרק כ - הכנות לתשמיש

א. כשם שחיב אדם בעונה האמורה בתורה, כך חיב לשמח את אשתו באותו מעשה^[1055] פסחים ע"ב ע"ב.. ואמרו חז"ל: "מה יעשה אדם ויהיו בנניו עשירים (ויש אמרים זכרים) ויתקיימו? יעשה חפצי-שמחים וחפצי-אשתו. ואלו הן חפצי-שמחים: יפזר מעותיו לעניים וכו'. אלו הן חפצי-אשתו: רבי אליעזר אומר: יפתה אותה בשערת תשמיש. רבי יהודה אומר: ישמחנה בדבר-מצוה (תשמיש), שגאמרא^[1056] קהלת ח', ה'.. 'שומר מצוה לא ידע דבר רע'^[1057] מסכת כלה רבה פ"ב. ועי' זוהר פרשת קדושים, מובא בסידור בית יעקב חדר המיטות.. והסביר הבית-יוסף, שלדעת רבי אליעזר עקר "חפצי-אשתו" זו ההכנה שסביב התשמיש, שמראה כלפיה חבה ורצוי, ולדעת רבי יהודה "חפצי-אשתו" הוא התשמיש עצמו, וישמחנה בו כשמשותקת אלו אפלו שלא בעונתה^[1058] ב"י סי' ר"מ..

ב. ההכנה שסביב המעשה לפעמים חשובה לאשה יותר מהמעשה עצמו. לכן קדם שיגיע הלילה צריך להראות חבה ותרנה ואהבה לאשתו, ליחד אהבתה בלב, לרצותה, לפיסה בדברים, בחבוק ונשוק וכדומה^[1059] עי' ב"ח או"ח סי' ר"פ, ועי' סידור בית יעקב חדר המיטות פר' ו' חוליא ב' אות ו'.. ומספרת הגמרא על רב כהנא, שרצה ללמד איך צריך אדם להתנהג בתשמיש המטה, והלך והתחבא מתחת מטתו של רב (שלא שח שיחה בטלה מימיו!), וכאשר בא רב לאשתו, שמע רב כהנא שרב שח עם אשתו ושחק ואחר-כך הגיע לאותו מעשה. נדהם מכך רב כהנא ואמר בעודו תחת המטה: "דומה פיו של רב כפה של אדם רעב שלא טעם טעם תבשיל", וכל כך למה? מפני שרב, שהיה ידוע בקדשותו, התנהג כאלו בקלות, למלא תאוותו^[1060] ברכות ס"ב ע"א, ועי' יבמות ס"ג ע"א על אשתו של רב.. "אמר לו רב: צא! אין דרך-ארץ לעשות כמעשיך, להתחבא תחת המטה". אמר רב כהנא: "תורה היא וללמד אני צריך"^[1061] ברכות ס"ב ע"א, ורש"י שם..

ועל זה אמר רבי יוחנן: אלמלי נתנה תורה, היינו לומדים צניעות מחתול, גזל מנמלה, עריות מיונה, ודרך-ארץ מתנגול. ומה דרך-ארץ שלמדנו מתנגול? שמפיס ואחר-כך בועל. ובמה הוא מפיס? אמר רב יהודה אמר רב, שאומר לה: "זביננא לך זיגא דמטו לך עד פריעה" (אקנה לך מלבוש ארוך שאגיע עד רגליך),

ורומז לה זאת בהפשטת כנפיו עד לארץ. אחר מעשה מה הוא אומר (שכופף ראשו לה עד לארץ)?
"לישמטתה לכרבלתה דההוא תרנגולא אי אית לה ולא זביננא ליה" (תשמט כרבלתי אם יש לי כסף לקנות ולא
אקנה לה) [1062] עירובין ק' ע"ב..

וכתבו האחרונים, שאין פגנת רבי יוחנן ללמדנו שישקר אדם לאשתו (שהרי התרנגול ידע בשעת הבטחתו
שאין לו כסף ולא יוכל לקיים הבטחתו), אלא שאת חובת הפיזס היינו לומדים קדם מתן-תורה מהתרנגול,
ועכשו שנתנה תורה - למדנו מהתורה חובת פיזס, אבל גם למדנו שאין לאדם לשקר לאשתו, אלא ישבח
אותה בדברים שיש בה או שמסגלת לעשות [1063] אחרונים. ועל כתובות י"ז ע"א.. ופיסנה בדברים שיש
באפשרותו לקיים ויקיים, או יבטיח לה שלכשתהיה לו אפשרות יקיים הבטחתו. כשם שעשה רבי עקיבא
לאשתו (בת פלפא שבוע) כשהיו גרים במתבן והיה מלקט את התבן מתוך שיערותיה, אמר לה: אלו היה לי
הייתי קונה לך תכשיט ושמו "ירושלים של זהב" [1064] נדרים נ' ע"א.. לימים, כשהתעשר, קיים הבטחתו
וקנה לה אותו תכשיט [1065] שבת נ"ט ע"א..

ובהכנה זו מקיים האדם מצוות "ואהבת לרעהך כמוך", שהרי בבעלה חטופה הוא מפיס את יצרו, אף אשתו
נשארת בלתי מפיסת ובלתי מרצה, ואין זאת דרכם של תלמידי-חכמים, אלא של עמי-הארצות, ואמרו
על כך חז"ל [1066] פסחים מ"ט ע"ב: "תנאי היה רבי מאיר אומר: כל המשאי בתו לעם-הארץ - כאלו
כופתה ומניחה לפני ארי, מה ארי דורס ואוכל ואין לו בשת-פנים, אף עם-הארץ מכה ובוועל ואין לו בשת-
פנים".

ג. גם האשה צריכה לשתף עצמה בהכנות אלו כפי דרפה ברמז ובצניעות, וכפי שאמרו חז"ל: "שהאשה
תובעת בלב, והאיש תובע בפה - זו היא מדה טובה שבנשים" [1067] עירובין ק' ע"ב.. ורב חסדא שהיה
מחסידי בבבלי [1068] תענית כ"ג ע"ב. צנה לבנותיו (שהיו נשואות לגדולי האמוראים, רבא ועוד [1069] ברכות נ"ו
ע"א, כתובות ס"ה ע"א). דרך-ארץ, ובין שאר הדרכותיו אמר להן: תהיו צנועות בפני בעליכן וכו', לא תאכלו
ירק (בצל) בלילה מפני ריח הפה, לא תאכלו בלילה דברים המביאים לידי הפחה וכדומה, לא תשתו שר
בלילה וכו', נקייט מרגניתא בחדא ידה, וכורא בחדא ידה - מרגניתא אחוי להו, וכורא לא אחוי להו, עד
דמטערו, והדר אחוי להו". פרוש: כשירצה בעלה לאחז מרגלית (ידיים) בידו אחת, ודג קטן (אותו מקום)
בידו האחרת - את המרגלית תמציאי לו, ואת הדג אל תמציאי לו מהר, כדי שתרבה תאוותו וחבתו, ואחר-
כך המציאי לו [1070] שבת ק"מ ע"ב, וע"פ רש"י שם..

ד. משעה שנוזקו לאותו מעשה אין להם לדבר בדברים אחרים, כדי שלא תתערב דעה אחרת באותו
מעשה. ואמרו חז"ל: "מגיד לאדם מה שחוו" [1071] עמוס ד, י"ג. - אפלו שיחה קלה שבין איש לאשתו
מגידים לאדם בשעת הדין" [1072] חגיגה ה' ע"ב.. וכל זה דוקא בדברים אחרים, אבל בדברי חבה ותשמיש
יכול לדבר עמה כל מה שירצה, ואם יש צורך, חייב לרצותה בכל דברי רצוי ופיזס כדי שתתישב
דעתה [1073] בעלי הנפש לראב"ד שער הקדושה.. וצריך אדם להזהר מאד בדבר זה, שלא לדבר בעת
התשמיש וקדם לו בדברים אחרים, פי עלול הוא לגרם נזק לבניו אם לא יקפיד בכך [1074] נדרים כ' ע"א..

ה. צריך אדם להכין עצמו לקדשה, שאין הקדשה שורה אלא במי שמתהר נפשו ומכין עצמו אליה.
ומדרגות רבות בכך, וכל אחד ילמד את דברי הקדשה המתאימים לו ולאשתו. כגון "אגרת הקדש" לרמב"ן,
או שער הקדשה ב"בעלי הנפש" לראב"ד, או בהלכות דעות לרמב"ם, דברי פרושים על התורה בפרשת
קדשים, ויש המכנים עצמם בלמוד אחר [1075] ע"כ או"ח ס' ר"מ ס"ק ד', וכל אחד יעלה במעלותיו
הוא.

ו. חשיבות רבה יש להתקדשות זו, כי זרע האב והאם מקורו במחשבת האדם, פידוע וכמרגש. וידע האדם, שכפי מה שמתקדש האדם קדם התשמיש, כך יהיו בנניו מסגלים לאמונה ועבודת ה'.

"והנה פשאדם מתחבר לאשתו, אם דמיונו ומחשבותיו עסוקים בדברי חכמה ובינה ומדות טובות והגונות, הנה אותו הדמיון אשר במחשבתו יש לו פח לציר הצורה בטפת הגרע, כדי שיהיה מדמה בשעת החבור בלי ספק, וזה סוד 'ויקח לו יעקב מקל לבנה'" וכו' [1076] אגרת הקודש לרמב"ן פרק ה'.. ומספרת הגמרא על רבי יוחנן שישב בשערי-טבילה (מקוה), אמר שכשיעלו בנות-ישראל ויצאו מהמקוה יסתכלו בו, כדי שיהיו להם בנים טובים ויפיים כמוהו [1077] ברכות כ' ע"א, מובא שם, וע"ע בזוהר פרשת קדושים, מובא בכה"ח ס"ק כ"א..

"צריך כל אדם לנקות מחשבותיו והרהוריו ולזכותם בשעת התשמיש, ולא יהיה חושב בדברי עברה וזמה, ולא יחשב רק בדברים קדושים וטהורים" [1078] אגרת הקודש לרמב"ן פרק ה'..

"וכן ראוי לו שיהיה מישב דעת אשתו ומשמחה ומכינה וממשיכה בדברים המשמחים את הלב, כדי שתהיה מספקת למחשבות טהורות וזכות, ויהיו שניהם אחדים בדבר המצוה, פי אז תתקשר מחשבתם כאחד, ותהיה שכניה שרויה ביניהם, וילידו בן כפי הצורה הטהורה שיצירו" 22.

"ולפיקה. יש לה להכניסה תחלה בדברים מושכים את לבה, ומישבין את דעתה, ומשמחין אותה, כדי לקשר דעתה בדעתה וכוננתה בכוננתה, ולומר דברים קצתם מכניסין אותה בחשק וחבור ואהבה ורצון, וקצתם מושכים אותה ליראת שמים ולחסידות ודרך צניעות וכו'" [1079] אגרת הקודש לרמב"ן פרק ו'..

"סוף דבר, כשתראה בעצמך שאתה ראוי לשמש מטתך, עשה שתהא דעת אשתך מספקת עם דעתך, ואל תמהר לעזור תאונתך, כדי שתתלישב דעת אשתך ותכנס דרך אהבה ורצון בענין שתזריע היא תחלה וכו'" 23.

ז. יש הנוהגים מנהג-חסידות לטל ידיהם קדם התשמיש כדי לעשותו בקדושה וטהרה [1080] כה"ח סי' ר"מ ס"ק נ"ז.. ויש הנוהגים שגם הבעל יטבל מטמאת קרי ביום שאשתו טובלת טבילת-מצוה או שרוצה לשמש [1081] טהרת ישראל סי' ר"מ ס"ק כ' בשם השל"ה, חופת חתנים לר' רפאל מילדולה סי' ו'..

ח. טוב שבעוד ידיו נקיות יאמר פסוק "ויהי נעם וכו'", ובשעת מעשה יכון רק תבות אלו: "לשם יחוד קודשא-בריך-הוא ושכינתה" [1082] הוד יוסף לרי"ח סי' ע"ח..

ט. יש הנוהגים לומר "לשם יחוד קודשא-בריך-הוא ושכינתה, הריני מקיים מצות עונה 'ועונתה לא יגרע' ולכן להמשיך נשמה קדושה".

ויש הנוהגים לומר "מזמור לדוד ה' רעי לא אחסר" וכו' [1083] כה"ח סי' ר"מ ס"ק ס"ד-ס"ה..

ויש הנוהגים לומר "לשם יחוד" האריך, וזה נסח:

"לשם יחוד קודשא-בריך-הוא ושכינתה וכו', הריני מוכן ומזמן לקיים מצות הזיווג להזדווג עם אשתי לדבקא גופא בגופא, כפתוב: "ודבק באשתו והיו לבשר אחד" [1084] בראשית ב', כ"ד., לתקן שרש מצוה זו במקום עליון. ויהי רצון מלפניך ה' אלהינו ואלהי אבותינו, שתתן לי ולאשתי פח ויכלת ועזר וסיוע והכנה בזיווג זה, להמשיך שפע רב וברכה ממקור העליון לכל העולמות הקדושים ולנפשנו רוחנו ונשמתנו, וכשם שזכנו רחל ולאה, אשר בנו שתיהן את בית-ישראל, להוליד בנים צדיקים וחקמים ונבונים ותמימים

וישירים וטובים, כן תוליד לי אשתי בנים צדיקים וחכמים ונבונים וחזקים, ויזכו לזקנה ושיבה, ונשמח אני ואשתי בהם ובבניהם ובבני-בניהם, ויזכו לנשמה קדושה עליונה חצובה ממקור עליון. וכשם שעשית עזר וסייע בזווג יעקב ולאה, כפתוב: "וישכב עמה בלילה הוא... ותהר ותלד ליעקב בן חמישי... ותקרא שמו יששכר"^[1085] בראשית ל', ט"ז-י"ח, וזכה להיות הוא וזרעו חכמים ונבונים בתורה, כפתוב: "וימבני יששכר יודעי בינה לעתים"^[1086] דברי הימים-א' י"ב, ל"ג, כן יהיה עתה עת רצון ותעזרני ותסייעני בזווג זה שאני מזדוג ושוכב עם אשתי ויעלה לפניה פאלו פנתי בכל הפגנות הראויות לכוון, "ויהי נעם ה' אליהנו עלינו ומעשה ידינו כוננה עלינו ומעשה ידינו כוננהו" (תהלים צ, ז)^[1087] "לשון חכמים" ח"ב סי' כ"ד..

ישנם עוד נסחים בספרי-תפלות שונים^[1088] סידור בית יעקב חדר המיטות, מיטות הכסף, עבודת הקודש ועוד..

יש גם לאשה נסחי-תפלה שונים:

"יהי רצון מלפניך, שתישרה שכנתך ביני ובין בעלי ותניח עלינו שמה הקדוש, ותכניס בלבנו רוח טהרה וקדושה, ותרחיק ממנו כל מחשבות והרהורים רעים, ותתן לנו נפש זכה וברה ביני ובין בעלי, ולא נתן עינינו אנחנו שגינו בשום אדם בעולם, כי אם עיני בבעלי, ועיני בעלי בי, ויהיה בעיני פאלו אין אדם טוב ויפה ובעל-חן בעולם כמו בעלי, כדבר שנאמר "שמעי בת וראי, והטי אזנך ושכחי עמך ובית אביך"^[1089] תהלים מ"ה, י"א, וכן יהיה בעיני בעלי פאלו אין אשה יפה ובעלת-חן והגונה בעולם כמוני, ויהי כל מחשבותיו בי ולא בשום בריה אחרת בעולם, כדבר שנאמר: "יפסיפת מבני אדם, הוצק חן בשפתותיה"^[1090] שם, ג', ונאמר: "ויתאו המלך פיך"^[1091] שם י"ב, ונאמר: "על כן יעזב איש את אביו ואת אמו ודבק באשתו והיו לבשר אחד"^[1092] בראשית ב', כ"ד..

ויהי רצון מלפניך האלהים, שיהיה זוגנו עולה יפה, זוג הגון של יראת שמים ויראת חטא, זוג של בנים הגונים, צדיקים, תמימים וישרים. זוג של זרע של קימא, זוג של ברכה, כדבר שנאמר "ה' זכרנו יברך, יברך את בית ישראל" וכי^[1093] תהלים קט"ו, י"ב, ועי' חופת חתנים לר' רפאל מילדולה סי' ו'..

בוון המטה

יא. "תניא אבא בנימין אומר: על שני דברים הייתי מצטער כל ימי וכו', על מטתי שתהא נתינה בין צפון לדרום" וכי. "ואמר רבי יצחק: כל הנותן מטתו בין צפון לדרום, הוין לה בנים זכרים"^[1094] ברכות ה' ע"ב, שו"ע או"ח סי' ר"מ סעי' י"ז וסי' ג' סעי' ו'. והמקבלים כתבו, שיש להם להיות כבשעת בריתו של אדם, וכשעור קומה של מעלה, ראשו למזרח ורגליו למערב^[1095] כה"ח סי' ר"מ ס"ק צ"ה.. ומסבירים "בין צפון לדרום" - שבבעת תשמיש יהא ראשו למזרח, יד ימינו לדרום ושמאלו לצפון, ואשתו תהא ראשה למזרח, יד ימינה לצפון ושמאלה לדרום.

גם בין הפוסקים יש מחלוקת, לכן כל מה שיעשה אדם יש בו מעלה. לנוהגים כמקבלים, העדיף ביותר ראשו למזרח ורגליו למערב. ואם אי-אפשר, ישמש כשראשו לצפון ורגליו לדרום. ואם אי-אפשר, ישמש כשראשו לדרום ורגליו לצפון. ולא ישמש כשרגליו למזרח. ומי שאינו יכול לסדר את מטתו באחת מהצורות דלעיל, יש לו להזהר ולשנות את כוון שכבתו בזמן התשמיש שלא תהיינה רגליו למזרח. לנוהגים כפשוטו, העדיף ביותר ראשו לצפון. ואם אי-אפשר, יהא ראשו לדרום. ואם אי-אפשר, ישמש כשראשו למערב. ואם אי-אפשר, ישמש כשראשו למזרח^[1096] עי' שו"ע או"ח סי' ג' סעי' ו' וכה"ח שם

ס"ק ט"ז, וט"ז ומשנ"ב שם. (את כוונ המטה יש לכוון לפי רוחות העולם, דהיינו ראשו למזרח או לצפון וכדומה, ולא לפי כוון ירושלים) [1097] על במעשה אליהו סי' ש"א ובקונטרס בין זרועות עולם שם).

פרק כא – בני תשע מדות

א. "יברותי מקם המודים והפושעים ביי" [1098] יחזקאל כ', ל"ח. - אלו בני תשע מדות: א. בני אנוסה. ב. בני שנואה. ג. בני נדוי. ד. בני תמורה. ה. בני מורדת. ו. בני שכרות. ז. בני גרושת-הלב. ח. בני ערבוניה. ט. בני חצופה. י. ויש אומרים אף בני ישנה. מפאן אמרו: עשרה הם כממזרים ואינם ממזרים [1099] נדרים כ' ע"ב, מסכת כלה רבה פ"א, וע"ש תחילת פ"ב, שו"ע או"ח סי' ר"מ סעי' ג'. ואף שלא נקבע גורלם של בנים אלו למרידה ופשיעה, מפל-מקום נוטים הם לכה, ותקשה עליהם עבודת ה' [1100] על תניא פרק ב'..

ב. (א) בני אנוסה - הבא על אשתו באנס. ולא דוקא באנס, אלא גם אם אינה מרצה כל כף. לכן יפייס ואחר-כך יבעל [1101] כה"ח סי' ר"מ ס"ק ל', כשם שלמדנו "דרג-אריך" מתרגול שפייס ואחר-כך בועל (עין פרק כ' סעיף ב').

(ב) בני שנואה - הבא על אשתו בשנואה, אף-על-פי שבדרג-כלל הוא אוהבה. אבל אם היא רצויה בשעת תשמיש, אף-על-פי שהיא בדרג-כלל שנואה - מתר [1102] כה"ח סי' ר"מ ס"ק ל"א, ובלבד שלא יהא בדעתו לגרשה. ואם אינו אוהבה כל כף, רק שאינו שנואה - מתרת, וכמו שהיתה לאה לגבי רחל, שפיתוב "ויאהב גם את רחל מלאה" [1103] בראשית כ"ט, ל'..

(ג) בני נדוי (בני נדה) - הבא על אשתו כשהוא או היא בנדוי, שאסרו עליהם תשמיש המטה [1104] כה"ח סי' ר"מ ס"ק ל"ב.. יש מפרשים "בני נדוי" - "בני נדה", שאף-על-פי שכן הנדה אינו ממזר, מפל מקום-פגום הוי, ובכלל המודים והפושעים הוא [1105] באור הלכה סי' ר"מ ד"ה בני נדוי..

אסור לבוא על אשתו כשהוא או היא אבלים תוך שבעה ימים לאבלותם [1106] שו"ע יו"ד סי' שפ"ג סעי' א'. (דהוי כבני נדוי).

(ד) בני תמורה - אדם שיש לו שתי נשים ובא על אחת מהן וחשב שזו השנייה, וכן אם בא על אשתו וחשב על אשה אחרת שאינה אשתו [1107] נדרים כ' ע"ב, ושו"ע או"ח שם.. במיחד חמור הדבר, אם בשעת הזוג חושב הוא על אחרת שאינה מזרע ישראל [1108] כה"ח סי' ר"מ ס"ק ל"ג-ל"ד..

(ה) בני מורדת (בני מריבה) - הבא על אשתו שאינה רוצה בו כבעל, ואף-על-פי שבשעת הביאה היא מתרצית לו לביאה, מפני שאין ביאה זו לקרוב ולשלום, אלא לזנות. אבל אם התרצתה לו לגמרי אגב הביאה, ורוצה בו כבעל - אין בניו בני מורדת [1109] כה"ח שם ס"ק ל"ה, טהרת ישראל ס"ק כ"ו..

ויש מפרשים "בני מורדת" - "בני מריבה", שהמתקוטט עם אשתו יומם ולילה, אסור לו לבוא עליה, שהביאה ההיא אינה אלא זנות, שאינה באה מתוך אהבה, ובניו שילדו מאותה ביאה הם בכלל המודים והפושעים [1110] בעלי הנפש לראב"ד שער הקדושה..

(ו) בְּנֵי שְׂכָרוֹת - הֵבֵא עַל אֲשֶׁתּוֹ כְּשֶׁהוּא אוֹ הִיא שְׂכֹרִים וְאִין בָּהֶם כְּנִגְת אֶהְבָּה. וְדוֹקָא שְׂכֹרִים שְׁנִתְבַּלְבְּלָה דְעֵתָם, אָבֵל אִם שְׁתוּ מֵעַט וְהִתְבַּסְמוּ - אִין בְּכָךְ אָסוּר [1111] בְּעַלֵי הַנֶּפֶשׁ לְרַאב"ד שֶׁעַר הַקְּדוּשָׁה, כַּה"ח שֵׁם ס"ק ל"ו.. לְכֹן יִזְהָרוּ הַחֲתָן וְהַכֹּלֶה בְּיוֹם חֲפָתָם שֶׁלֹּא לְשִׁתּוֹת מִשְׁקָאוֹת חֲרִיפִים וּמִשְׁכָּרִים, כְּדִי שִׁישְׁמְרוּ עַל דְּעָה צְלוּלָה לְבִיאַת-מִצְוָה.

(ז) בְּנֵי גְרוּשָׁת-הַלֵּב - הֵבֵא עַל אֲשֶׁתּוֹ וּבְדַעְתּוֹ לְגַרְשָׁה, וְאָף-עַל-פִּי שֶׁהוּא אוֹהֶבָה כְּעַת וְהִיא מִתְרַצֵּית לוֹ [1112] כַּה"ח ס' ר"מ ס"ק ל"ז.. וְדוֹקָא שֶׁאֵינָה יוֹדַעַת מְכַוְּנֹתָיו, מִשּׁוּם שֶׁנֶּאֱמַר "אֶל-תַּחְרַשׁ עַל-רַעְךָ רָעָה וְהוּא-יֹשֵׁב לְבִטָּח אֶתְךָ" [1113] מִשְׁלֵי ג', כ"ט., אָבֵל אִם יוֹדַעַת וּמִתְרַצֵּית לוֹ, מִתְרַ [1114] גִּיטִין צ' ע"א, בֵּית שְׁמוּאֵל אַה"ע ס' כ"ה ס"ק ט'. (וּבְלִבְד שֶׁאֵינָם שׁוֹנְאִים זֶה לְזֶה).

(ח) בְּנֵי עֲרֻבֵיבָיָה - הֵבֵא עַל אֲשֶׁתּוֹ וְחוֹשֵׁב עַל אִשָּׁה אַחֶרֶת, אוֹ אִשָּׁה הַחוֹשֶׁבֶת בְּשַׁעַת בִּיאָה עַל אִישׁ אַחֵר [1115] כַּה"ח ס' ר"מ ס"ק ל"ח.. לְכֹן לֹא יִשְׁמְשׁוּ בְּתַחֲלַת הַלֵּילָה אוֹ בְּסוֹפוֹ וּבְשַׁעַת שִׁשׁוּמְעִים קוֹלוֹת בְּנֵי-אָדָם, כְּדִי שֶׁלֹּא יָבוֹאוּ לְחַשֵּׁב עַל אַחֵרִים [1116] שׁו"ע ס' ר"מ סעי' ז'. מִי שֶׁאֵינּוּ בְּטוּחַ בִּיכְלֻתוֹ לְיַחַד מִחֻשְׁבָּתוֹ בְּאֲשֶׁתּוֹ, אִין לוֹ לְהֶאָרֵךְ בְּתִשְׁמִישׁ (אָף-עַל-פִּי שֶׁבְּדָרְךָ-כָּלֵל רָאוּי לְהֶאָרֵךְ, כְּדִי שֶׁאֲשֶׁתּוֹ תִּזְרִיעַ תַּחֲלָה, כְּדִלְקַמּוֹ) [1117] כַּה"ח ס' ר"מ ס"ק נ"ט.. לְכֹן גַּם לֹא יִשְׁוַחְחוּ בְּשִׂאָר דְּבָרִים, לֹא בְּשַׁעַת הַתִּשְׁמִישׁ וְלֹא קִדָּם לְכֹן, כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְנַו דְּעֵתָם בְּאַחֵרִים. אָבֵל דְּבָרֵי אֶהְבָּה וְחֻבָּה וְרִצּוֹי רְצוּיִים הֵם, כְּדִלְעִיל. וְאִם הָיָה לוֹ כְּעַס עִמָּהּ, אָסוּר לוֹ לְשִׁמְשׁ עַד שִׁיפְסִיגָהּ בְּדְבָרִים אֱלֹהֵי [1118] שׁו"ע ס' ר"מ סעי' ט', י'.

(ט) בְּנֵי חֲצוּפָה - אָסוּר לְאָדָם לְבוֹא עַל אֲשֶׁתּוֹ כְּשֶׁתְּבַעָה אוֹתוֹ לְתִשְׁמִישׁ בַּפֹּה. אָבֵל מִי שֶׁאֲשֶׁתּוֹ מְרַצָּה אוֹתוֹ בְּלִשׁוֹן נִקְיָה כְּלֶאֱמַנּוּ, אוֹ שֶׁמְקַשְׁטֶת עֲצָמָה כְּדִי שִׁיתֵּן דְּעֵתוֹ עָלֶיהָ - חַיֵּב לְשִׁמְחָה בְּדָבָר-מִצְוָה (תִּשְׁמִישׁ) [1119] שׁו"ע ס' ר"מ סעי' א', ג', וְכַה"ח שֵׁם ס"ק ט"ל., וְהוּי לֵה בְּנִים מְהֻלְלִים וּמְעֻלִּים [1120] עִירוּבִין ק' ע"ב, כַּה"ח שֵׁם ס"ק ט"ל, מִשְׁנֵה בְּרוּרָה שֵׁם ס"ק כ"א..

(י) בְּנֵי יִשְׁנָה - אִין לְאָדָם לְבוֹא עַל אֲשֶׁתּוֹ כְּשֶׁהִיא יֹשְׁנָה [1121] רַמב"ם הַלְכוֹת דְּעוֹת פ"ה ה"ד.. וַיִּישׁ אוֹמְרִים שֶׁדְּבָר זֶה חֲמוּר כְּמוֹ בְּנֵי תִשְׁעַ מִדוֹת [1122] מִסַּכַּת כֹּלָה רַבָּה פ"א.. וְדָבָר זֶה אָסוּר דוֹקָא כְּשֶׁהִיא יֹשְׁנָה לְגִמְרֵי, אָבֵל כְּשֶׁהִיא מְנַמְנֶמֶת, מִתְרַ [1123] תוֹס' נְדָה י"ב ע"א, ע"ש.. וְכִשְׁאֲשֶׁתּוֹ שָׁל אָדָם יֹשְׁנָה, אִין לוֹ לְהַעֲרִיף לִשְׁם תִּשְׁמִישׁ וּלְצַעֲרָה בְּכָךְ, אֱלֹא-אִם-כֵּן בְּרוּר לוֹ שֶׁשִׁמְחָה הִיא לָהּ [1124] מִהֲרַח"ו..

ג. כָּל אֵלוֹ הַדְּבָרִים אָסוּרִים אָף בְּמַעֲבָרֵת, מִיִּנְקָת, זְקִנָּה אוֹ שֶׁאֵינָה רְאוּיָה לְיֵלֵד. וְכָל הָעוֹשֶׂה דְּבָרִים אֵלּוּ, מְלַבֵּד שִׁבְנֵי מְסֻלָּיִם לְמִרְיָהּ וּפְשִׁיעָה, גַּם הוּא נִקְרָא מוֹרֵד וּפּוֹשֵׁעַ. לְכֹן יִזְהָר הָאָדָם בְּכָךְ מְאֹד מְאֹד, וְאִפְלוֹ אִם הוּא צָרִיךְ מְאֹד לְאוֹתוֹ מְעֻשָׁה, וְאָף אִם אִין לוֹ בְּנִים, אִין לוֹ לְבוֹא עַל אֲשֶׁתּוֹ בְּעִשְׂרֵת הַמְּקָרִים דְּלְעִיל [1125] בְּעַלֵי הַנֶּפֶשׁ שֶׁעַר הַקְּדוּשָׁה, טַהֲרַת יִשְׂרָאֵל ס"ק ל'..

ד. כָּל הַדִּינִים שֶׁבְּכָרְךָ זֶה אֵינָם מִדַּת-חֲסִידוּת, אֱלֹא דִין גְּמוּר וְחִיּוּב עַל כָּל אֶחָד וְאַחַת.

פָּרָק כֵּב – דִּינֵי הַתְּשֻׁמִּישׁ

דֶּרֶךְ הַתְּשֻׁמִּישׁ

א. שְׁאֵלוֹ תַלְמִידֵי אֶת רַבֵּי דוֹסֶתַי בְּרַבֵּי יַנְאִי: מִפְּנֵי מָה אִישׁ פָּנָיו כְּלָפִי מְטָה (בְּשִׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ) וְאִשָּׁה פָּנֶיהָ לְמַעַלָּה כְּלָפִי הָאִישׁ? – זֶה מִמְּקוֹם שְׁנִבְרָא, וְזוֹ מִמְּקוֹם שְׁנִבְרָאת (הוּא מְסַתְּפֵל בְּאֲדָמָה שְׁנוֹצֵר הַיִּמְנָה, וְהִיא מְסַתְּפֵלַת בּוֹ שְׁנוֹצֵרָה מִמְּנוֹ בְּזִמְן בְּרִיאַת הָעוֹלָם).

וְשׂוֹאֲלֹת הַגְּמָרָא: לָמָּה חֲבָלִי-לָדָה שֶׁל נִקְבָּה מְרַבִּין מִשָּׁל זָכָר? וְעוֹנָה הַגְּמָרָא: זֶה בָּא (נולד) כְּדֶרֶךְ תְּשֻׁמִּישׁוֹ, וְזֶה בָּא כְּדֶרֶךְ תְּשֻׁמִּישׁוֹ. זֶה הוֹפְכֵת פָּנֶיהָ (לפְּנֵי לָדָה מִתְּהַפְּכֵת וּפָנֶיהָ כְּלָפִי מַעַלָּה כְּבִשְׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ), וְזֶה אֵין הוֹפֵךְ פָּנָיו (אֵלָּא נולד וּפָנָיו כְּלָפִי מְטָה, כְּבִשְׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ)[1126] נִדָּה ל"א ע"א ורש"י שם..

ב. הוּא לְמַעַלָּה וְהִיא לְמַטָּה – זֶה דְרָכּוֹ שֶׁל עוֹלָם. הִיא לְמַעַלָּה וְהוּא לְמַטָּה – זֹהוּ דְרָךְ עֲזוּת. שְׁנֵיהֶם פְּאָחַת – זֹהוּ דְרָךְ עֲקָשׁ[1127] שו"ע או"ח סי' ר"מ סעי' ה'..

ג. אָף-עַל-פִּי שְׁמַתָּר לְאָדָם לַעֲשׂוֹת עִם אִשְׁתּוֹ, בְּרִצּוֹנָהּ, כֹּל מָה שְׁיִרְצָה, "בּוֹעֵל בְּכָל עֵת שְׁיִרְצָה וּמְנַשֵּׁק בְּכָל אֲבֵר שְׁיִרְצָה (חוּץ מֵאוֹתוֹ מְקוֹם) וּבָא עָלֶיהָ בֵּין כְּדִרְכָּהּ וּבֵין שְׁלֵא כְּדִרְכָּהּ אוֹ דְרָךְ אֲבָרִים" – מְכַל-מְקוֹם עַל כַּגֹּוֹן זֶה נֶאֱמָר: "קִדְּשׁ עֲצָמָהּ בְּמַתָּר לָךְ"[1128] רמ"א אה"ע סי' כ"ה סעי' ב'. וְעַי' הַסֵּבֵר הַקָּטָע בַּעֲמוּד הַבֵּא..

וְכַתְּבָה הַתּוֹרָה פְּרִשְׁת "בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה" בְּסִמְכוּת לְפָרִשְׁת "יִפֹּת תִּנְאָר", לְלַמְּדָךְ שֶׁכָּל הַנוֹשֵׂא יִפֹּת תִּנְאָר, אָף שֶׁהִיא מְתָרַת לוֹ, סוֹפּוֹ לְהוֹלִיד מִמְּנָה בֵּן סוֹרֵר וּמוֹרֵה, שְׁלֵא הַתִּירָה תּוֹרָה "יִפֹּת תִּנְאָר" אֵלָּא כְּנֶגֶד יֵצֵר הָרַע[1129] ע"פ סנהדרין ק"ז ע"א..

וּמִכָּאן יִלְמַד אָדָם, שְׁאֵף-עַל-פִּי שְׁיִישׁ דְּבָרִים הַמְתָּרִין לוֹ – אֵין דְּבָר טוֹב יוֹצֵא מִהוֹ. וְהַגְּמָרָא מוֹנָה פְּגָמִים שְׁיִכּוֹלִים לָבוֹא בְּגוֹלָה, כְּאֲשֶׁר דְּרָךְ הַתְּשֻׁמִּישׁ אֵינָה בְּדֶרֶךְ יִשְׂרָאֵל, אָף-עַל-פִּי שֶׁהִיא מְתָרַת[1130] נִדְרִים כ' ע"א..

לְכֹן, אָף-עַל-פִּי שְׁבוֹעֵל בְּכָל עֵת שְׁיִרְצָה – יִשְׂרָאֵל קְדוֹשִׁים וְאֵין מִשְׁמֵשִׁין מִטּוֹתֵיהֶם בַּיּוֹם[1131] נִדָּה י"ז ע"א. (וְעַיִן מַהוּ דִּין וְמַהִי מִדַּת-חֲסִידוּת לְקַמֵּן בְּזִמְן הַתְּשֻׁמִּישׁ" מְסַעִיף י"ב וְהִלָּאָה).

ד. אָף-עַל-פִּי שְׁמַתָּר בְּכָל אֲבֵר שְׁיִרְצָה – אֲסוּר לוֹ לְהַסְתְּפֵל וּלְנַשֵּׁק בְּאוֹתוֹ מְקוֹם, שֶׁכָּל הַמְסַתְּפֵל שָׁם אֵין לוֹ בְּשִׁת פָּנִים, וְעוֹבֵר עַל "וְהִצַּנֵּעַ לְכַת עִם-אֵלֶיהָ"[1132] מִיכָה ו', ח', וּמַעֲבִיר הַבּוֹשָׁה מֵעַל פָּנָיו, שֶׁכָּל הַמְתַּבְּיֵישׁ אֵינּוּ חוֹטֵא, וְלֹא עוֹד אֵלָּא שְׁמַגְרָה יֵצֵר-הָרַע בְּעֲצָמוֹ, וְכָל-שֶׁפֶן מִי שְׁנוֹשֵׁק שָׁם עוֹבֵר עַל כָּל אֵלוֹ וְעַל "אֵל-תִּשְׁקָצוּ אֶת-נַפְשׁוֹתֵיכֶם"[1133] וִיקְרָא י"א, מ"ג. שו"ע או"ח סי' ר"מ סעי' ד'..

ה. אָף-עַל-פִּי שְׁמַתָּר לוֹ לָבוֹא עָלֶיהָ שְׁלֵא כְּדִרְכָּהּ – דְּהִינּוּ מֵאֲחוּרֵיהָ (בְּאוֹתוֹ מְקוֹם) – אֲסוּר לוֹ לַעֲשׂוֹת כֵּן שְׁלֵא בְּרִצּוֹנָהּ, שְׁאֵם כֵּן הָיָה פְּאֲנוֹסָה[1134] טהרות ישראל סי' ר"מ ס"ק ל"ד.. וְכִשְׁעוֹשָׁה כֵּן בְּרִצּוֹנָהּ, צָרִיךְ לְהִזְהֵר שְׁלֵא לְהוֹצִיא זָרַע לְבִטְלָה[1135] רמ"א אה"ע סי' כ"ה סעי' ב', וְעַיִן ב"י שם וּא"ר שם, שֶׁכָּל הַמוֹצִיא זָרַע לְבִטְלָה כְּאֵלוֹ שׁוֹפֵךְ דָּמִים[1136] נִדָּה י"ג ע"א.. וְאָף-עַל-פִּי-כֵן אֲסוּר לַעֲשׂוֹת כֵּן בְּקַבְּיעוּת, אֵלָּא בְּאֲקָרָא[1137] רמ"א שם וּב"ש ס"ק ג'..

ו. זוג שְׁבֻקְבִיעוֹת אֵינָם יְכוּלִים לְשִׁמֵשׁ פְּנִים כְּגַד פְּנִים, מְחַמַת מַחְלָה וְכְדוּמָה[1138] עַל בְּעַלִי הַנֶּפֶשׁ שֶׁעַר הַקְדוּשָׁה סִי' ט' בְּסוּפוֹ, לְבוּשׁ אַה"ע סִי' כ"ג ס"ק ה', וְעַל לְהַחִיד"א בְּסִפְרוֹ כִּסֵּא רַחֲמִים עַל מַסַּכַת כֹּלָה פֶּרֶק ג' הַלְכָה ג', יִשְׁאַלְוּ שְׂאֵלַת חֲכָם פִּיצָד עֲלֵיהֶם לְהַתְנַהֵג.

ז. עַל בְּנֵי הַזָּאֵג לְהִיּוֹת צְנוּעִים בְּשִׁעֵת תְּשֻׁמִישׁ, שְׁלֹא לְפָרְסֵם מַעֲשֵׂיהֶם, אֲלֵא לְהִיּוֹת בְּיַחְוֹד גָּמוּר. וְהַקְדוּשָׁה-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא אֶת מִי שֶׁשִׁמְשַׁמֵּשׁ מִטְתּוֹ בְּפָנָיו כָּל חַי[1139] נִדְהָ ט"ז ע"ב. (וְעַיֵן פֶּרֶק כ"ג סְעִיפִים א'-ד').

ח. בְּשִׁעֵת תְּשֻׁמִישׁ לֹא יִקַּל רֹאשׁוֹ עִם אֲשֵׁתוֹ, וְלֹא יִנְבֵּל פִּיּו בְּדַבְרֵי הַבְּאִי. אֲבָל בְּעִנְיָנֵי תְשֻׁמִישׁ יְכוּל לְשׁוֹחַח עִמָּה, כְּדֵי לְהַרְבּוֹת תְּאַוּתוֹ אוֹ לְרַצּוֹתָהּ וּלְשִׁמְחָהּ[1140] שׁו"ע אַה"ע סִי' כ"ה סְעִי' ב'.. וְיִדַע הָאָדָם שֶׁחַיִּיב הָעוֹנָה הוּא בְּחַבְבָה וְלֹא בְּעֵיפּוֹת[1141] עַל רש"י נִדְהָ י"ז ע"א. וּבְכַבְדוֹת.

ט. יֵשׁ לְאָדָם לְנֻשֵׁק אֶת אֲשֵׁתוֹ בְּשִׁעֵת הַבִּיאָה. וְכִתְבוּ הַמְקַבְּלִים שֶׁיִּנְשָׁקְנָה בְּפִיָּהּ כְּדֵי... וְכוּ[1142] סִידוֹר בֵּית יַעֲקֹב הַנְהַגַת לֵיל שַׁבַּת..

י. וְיִאָרֶיךָ בְּחַבּוּר אִם יְכוּל הוּא לְשָׁמֹר אֶת מַחְשַׁבְתּוֹ בְּאֲשֵׁתוֹ בְּלִבָּד, כְּדֵי שֶׁאֲשֵׁתוֹ תִּזְרִיעַ תְּחַלָּה, וְאַחֵר שֶׁתִּזְרִיעַ אֲשֵׁתוֹ יִזְרִיעַ הוּא[1143] בְּעַלִי הַנֶּפֶשׁ לְרֹאב"ד שֶׁעַר הַקְדוּשָׁה, מִגֵּן אַבְרָהָם סִי' ר"מ ס"ק כ"א..

וּבְגִמְרָא דְרָשׁוּ עַל הַפְּסוּק: "וַיְהִי בְנֵי-אוֹלָם אֲנָשִׁים גְּבוּרֵי-חַיִל דְּרִכִּי קִשְׁת וּמְרַבִּים בְּנִים וּבְנֵי בָנִים"[1144] דְּבַרֵי הַיָּמִים-א' ח', מ', "וְכִי בְּיָדוֹ שֶׁל אָדָם לְהַרְבּוֹת בְּנִים וּבְנֵי בָנִים? אֲלֵא מִתּוֹךְ שֶׁמְשִׁיחֵן עֲצָמוֹן בְּבִטּוֹן כְּדֵי שֶׁיִּזְרִיעוּ נְשׁוֹתֵיהֶן תְּחַלָּה שֶׁיְהִי בְּנֵיהֶם זְכָרִים, מַעֲלָה עֲלֵיהֶן הַפְּתוּבָה כְּאֵלוֹ הֵם מְרַבִּים בְּנִים וּבְנֵי בָנִים"[1145] נִדְהָ ל"א ע"א..

וְ"אָמַר רַבָּא: הַרּוּצָה לַעֲשׂוֹת כָּל בְּנָיו זְכָרִים, יִבְעַל וְיִשְׁנָה" (כְּדֵי שֶׁתִּזְרִיעַ אַחֵר בִּיאָה רֹאשׁוֹנָה, וּבְבִיאָה הַשְּׁנִיָּה שֶׁבָּה הַבְּעַל מְזַרִיעַ, תִּקְדִּים הַזְרָעָתָה לְהַזְרָעָתוֹ)[1146] רש"י שֵׁם ע"ב..

יא. אַחֵר שֶׁמְזַרִיעַ הַבְּעַל, אֵין לוֹ לְצִאֵת מִמְּנָה מִיד, אֲלֵא יִמְתִּין עַד שֶׁיִּצְאוּ מִמְּנָה כָּל טְפוֹת שְׁכַבַת-הַזְרָע בְּפָנִים, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפְלוּ חֶסֶם וְשָׁלוֹם מִחוּץ לְגוּפָהּ שֶׁל הָאִשָּׁה[1147] כַּה"ח סִי' ר"מ ס"ק נ"ט, וְעַל בְּאוּרֶךְ בְּס"ק ו' ע"פ הָאֵר"י וְעוֹד.. וְיִשְׁאַר בְּמִטָּתָה עוֹד מְעַט אַחֵר הַבִּיאָה[1148] כַּה"ח סִי' ר"מ ס"ק ס"ג.. כְּדֵי שֶׁלֹּא תִּרְגִּישׁ הָאִשָּׁה שֶׁנִּגְמְרָה חֲבַתוֹ אֲלֵיהָ בְּעֵצָם הַבִּיאָה.

זְמַן הַתְשֻׁמִישׁ

יב. הַזְּמַן הַטּוֹב בְּיוֹתֵר לְתְשֻׁמִישׁ הוּא בְּלֵילִי-שַׁבַּת, בֵּין לְתַלְמִידֵי-חֲכָמִים וּבֵין לְשִׁאָר אָדָם. וּמִלְבָּד שֶׁיֵּשׁ בְּמַעֲשֵׂה זֶה "עֲנֵג-שַׁבַּת"[1149] שׁו"ע או"ח סִי' ר"פ סְעִי' א', מְסַגֶּלֶת הִיא הַשַּׁבַּת לְהַמְשִׁיךְ קְדוּשָׁה בְּמַעֲשֵׂה הָאָדָם[1150] כַּה"ח סִי' ר"מ סְעִי' ב', וְעַל שֶׁעַר הַצִּיּוֹן שֵׁם.. וְאִם יִשְׁמֵשׁ אַחֵר חֲצוֹת יַעֲשֶׂה בְּזָה תִּקּוֹן גָּדוֹל, וְיִזְכֶּה לְהַמְשִׁיךְ נְשָׁמָה קְדוּשָׁה לְלֵלָה, כְּפִי שֶׁכְּתוּבוֹ הַמְקַבְּלִים[1151] כַּה"ח סִי' ר"מ סְעִי' ג'..

לֵיל טְבִילַת אֲשֵׁתוֹ, מַעֲלָתוֹ וְחֲשִׁיבוֹתוֹ כְּלֵיל-שַׁבַּת, אָף-עַל-פִּי שֶׁהוּא בְּלֵילִי הַחֹל. וְגַם בְּלֵילָה זֶה עָדִיף לְשִׁמֵשׁ אַחֵר חֲצוֹת, אִם אֵין יִצְרוּ תוֹקְפוֹ וְאֵינּוּ בָּא לִידֵי הַרְהוּר (וְעַיֵן פֶּרֶק י"ט סְעִיפִים ה'-ז').

לֵילִי יוֹם-טוֹב וְרֹאשׁ-חֹדֶשׁ דִּינָם כְּמוֹ לֵיל-שַׁבַּת, אָף-עַל-פִּי שֶׁאֵין בָּהֶם קְדוּשָׁה[1152] שֶׁעַר הַצִּיּוֹן סִי' ר"מ ס"ק ג'. וְלֹא חַיִּיב עוֹנָה כְּבִלְלִי-שַׁבַּת[1153] בְּא"ח ש"ש וִירָא כ"ג. וְאִם יִקְשֶׁה הַדְּבַר מִחַמַת חוֹלְשָׁה וְכַד' - עַל פֶּרֶק י"ט ט', "וְחֲסִידִים וְאֲנָשִׁי-מַעֲשֵׂה מְקִימִים בָּהֶם מְצוֹת עוֹנָה"[1154] טְהַרֵּת יִשְׂרָאֵל סִי' ר"מ ס"ק י"א וּבְא"ח שֵׁם כ"ג..

יש ימים-טובים שראוי שלא לשמש בהם, ויבארו לקמן.

מצוה לשמש בליל-שביעי-של-פסח, ובלילה הראשון של סכות, ומתברר בחל-המועד, אף לתלמיד-חכם המקפיד שלא לשמש בימות-החלל.27.

שאור לילות החל אין בהם קדושה, אבל מי שחייב לקיים עונתו בלילות החל, כפי שפירט בפירק י"ט סעיפים ה'-ז', יכון עצמו בקדושה כדלעיל ויעשה מעשהו לשם שמים, ו"שומר מצוה לא ידע דבר רע" [1155] קהלת ח', ה'..

יג. "אמר רב חסדא: אסור לו לאדם שישמש מטתו ביום, שנאמר 'ואהבת לרעך כמוך' [1156] ויקרא י"ט, י"ח.. מאי משמע (איך לומדים דבר זה מהפסוק)? אמר אביי: שמא יראה בה דבר מגנה, ונתנגה עליו" [1157] נדה י"ז ע"א.. ואין הפונה דוקא מום או פער בגופה, אלא יש לחשש שעצם הגלוי יביאנו לזלזל בה [1158] ע"י שבת ק"מ ע"ב..

"אמר רב הונא: ישראל קדושים הם ואין משמשין מטותיהן ביום. אמר רבא: ואם היה בית אפל מתר", וכן אם הוא תלמיד-חכם ומתפסה בשמירה - מתר [1159] נדה י"ז ע"א.. והתר זה אינו אלא לשעת דחק, כגון שרואה שיערו מתגבר עליו [1160] כה"ח סי' ר"מ סעי' פ', או שרואה שאשתו מתקשטת לפניו ורוצה שיתן דעתו עליה. וכפי שמספרת הגמרא [1161] כתובות ס"ה ע"א: חומה, אלמנתו של אביי, באה לפני בית-דינו של רבא שיפסק לה מזונות. אגב דין ודברים שהיו באותו מעמד נגלתה זרועה של חומה, נפל אור בבית-הדין מרב יפיה. קם רבא ובא לביתו, ותבע את אשתו (בת רב חסדא) לתשמיש, כדי שלא יהרהר באשה שאינה שלו וכו'.

יד. כשמשמש ביום, לא ישמש אלא בבית אפל או בכסוי שיכסם עד מעל לראשם משום צניעות. ועין לקמן בדיני תשמיש באור, מסעיף כ"ח והלאה.

טו. כשמשמש בלילה, לא ישמש לא בתחלת הלילה ולא בסופו, אלא באמצעיתו, כדי שלא ישמע קול אנשים אחרים ויבוא להרהר באשה אחרת [1162] שו"ע סי' ר"מ סעי' ז'. ואין אסור זה אלא למי שחושש שמא יהרהר בנשים אחרות, אבל מי שבטוח בעצמו, יכול לשמש מעת שמחשיף אף שלא יצאו הכוכבים ועד שמתחיל להאיר (זמן הנחת תפלין) אף-על-פי שהוא אחרי עלות השחר [1163] בא"ח ש"ש וירא כ"ו.. וכתבו המקבילים סודות נוראים לשמש דוקא אחר חצות (חצות לפי שעות זמניות - מופיע בלוחות). וראוי לבעל-נפש לנהוג כן, אלא אם הוא חושש שיבוא על-ידי-כף לקרי או לאסורים אחרים [1164] כה"ח שם סעי' נ"ה..

טז. מי שקשה לאשתו להמתין עד אחר חצות הלילה, וכשמעירה אין היא מתרצית לו כל כך בגלל עיפות וכדומה - אין לו להתעבב עד אחרי חצות או לבטל מצות עונה משום כך, אלא יבוא עליה לפני חצות, ולא יתחסד ויעירנה ויגרם לה צער ועגמת-נפש [1165] מהרח"ו בשערי קדושה..

יז. אסור לאדם מדין-תורה לשמש מטתו ביום-כפפור. ומפיון שאסור לשמש מטתו, אסור הוא בכל האסורים באשתו כאלו היא נדה: אין לו לגע בה, לישון עמה באותה מטה וכדומה, כמפירט בפירק ה' בהלכות הרקקות [1166] שו"ע או"ח סי' תרט"ו סעי' א' ובנו"כ שם.. יש מקלין לגע באשתו בשעות היום [1167] ט"ז שם, ומקלין כמותם בשעת דחק גדולה [1168] אחרונים..

יח. אָסוּר לְאַדָּם לְשִׁמֵשׁ מִטָּתוֹ בְּתִשְׁעָה בְּאַב[1169] שו"ע או"ח סי' תקנ"ד סעי' א'.. וְאֵין לוֹ לִישׁוֹן עִמָּה בְּמִטָּה אַחַת בְּלַיְלָה, וְאֵף לֹא לִגְע בָּהּ[1170] שו"ע או"ח שם סעי' י"ח.. אָבֵל שְׁלֹא כְּבִיּוֹם-כְּפֹר, יֵשׁ לְהִקְלֵ בִּיּוֹם בְּנִגְיָעָה לְצַרְףּ, מְכִיּוֹן שְׁבִיּוֹם-כְּפֹר הַנְּשִׂימִים מְקַשְׁטוֹת וּלְבוּשׁוֹת יָפָה לְכַבּוֹד הַיּוֹם, וְאֵלּוּ בְּתִשְׁעָה בְּאַב לְוִנְשִׂימִים כָּלָם בְּגָדִים פְּשׁוּטִים וְאֵין לְחַשׁ לְגֵרוּי יִצְרָהּ[1171] מִשְׁנ"ב שֶׁ שֶׁ"ק ל"ז וְשַׁעַר הַצִּיּוֹן שֶׁ שֶׁ"ק מ"ד..

יט. תִּשְׁעָה-בְּאַב שֶׁחָל בְּשַׁבָּת וְנִדְחָה לְיוֹם רִאשׁוֹן, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁיְדִינוּ כְּמוֹ כָּל שַׁבָּת אַחֲרַת וּמִתָּר בְּתִשְׁמִישׁ-הַמִּטָּה, וְיֵשׁ אוֹסְרִים תִּשְׁמִישׁ בְּשַׁבָּת זֶה, וְנוֹהֲגִים כְּמוֹתָם[1172] רמ"א שם.. אֲשֶׁה שֶׁהִגִּיעַ זְמַן טְבִילַתָּה בְּלַיְל-שַׁבָּת זֶה - תִּטְבַּל וְתִשְׁמִישׁ[1173] מִשְׁנ"ב שֶׁ שֶׁ"ק מ'.. וְכֵן הַיּוֹצֵא לְדַרְךָ אוֹ הַבָּא מִן הַדַּרְךָ שֶׁאֵשְׁתּוֹ מִתְאַוָּה לוֹ וְחָיֵב בְּעוֹנְתָהּ, יְכוּל לְשִׁמֵשׁ[1174] שַׁעַר הַצִּיּוֹן שֶׁ שֶׁ"ק מ"ו.. וְלֹא דוֹקָא אֵלּוּ, אֲלֵא כָּל מִי שֶׁמְכִיר בְּאֵשְׁתּוֹ שֶׁהִיא מְשֻׁדְּלָתוֹ וּמְרֻצָּה אוֹתוֹ וּמְקַשְׁטֵת עֲצָמָה לְפָנָיו כְּדִי שִׁיתֵן דַּעְתּוֹ עָלֶיהָ, חָיֵב לְפַקְדָּהּ[1175] שו"ע סי' ר"מ סעי' א'.. וְכֵן מִי שֶׁרוֹאֶה שֶׁיִּצְרָהּ מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִתֵּן דַּעְתּוֹ בְּנְשִׂימִים אַחֲרוֹת אוֹ שִׁיּוֹצִיא שַׁבָּת-זָרַע לְבִטְלָה - יְכוּל לְשִׁמֵשׁ[1176] עִי' כה"ח סי' ר"מ ס"ק ד'-ה' וְעוֹד..

כ. טוֹב שְׁלֹא לְשִׁמֵשׁ מִטָּתוֹ בְּעִשְׂרֵי בְּאַב, מִפְּנֵי שֶׁ"רְבוּ שָׁל הַיְכָל בּוֹ נִשְׂרָף"[1177] תַּעֲנִית כ"ט ע"א.. אָבֵל בְּלַיְל-טְבִילָה וְכַדוּמָה, כְּדִלְעִיל, חָיֵב לְשִׁמֵשׁ[1178] מִשְׁנ"ב סי' תַּקְנ"ח ס"ק ב' וְכַה"ח ס"ק ז'..

כא. יִשְׁנֵם עוֹד מְסַפֵּר יָמִים בַּשָּׁנָה שֶׁרָאוּ עַל-פִּי הָאָר"י לְכָל בַּעַל-נֶפֶשׁ שְׁלֹא לְשִׁמֵשׁ בָּהֶם:

א) לַיְל רִאשׁוֹן שֶׁל פֶּסַח.

ב) לַיְל שְׁבֻעוֹת.

ג) שְׁנֵי לַיְלֵי רֵאשׁ-הַשָּׁנָה.

ד) לַיְל שְׁמִחַת-תּוֹרָה[1179] בֵּא"ח ש"ש וִירָא כ"ג, וְכַה"ח סי' ר"מ ס"ק ה'..

וּבְחֻצָּה לְאַרְץ יֵשׁ לְהַחְמִיר בְּשְׁנֵי הַיָּמִים הַטּוֹבִים בְּכָל הַתְּאָרִיכִים הַנִּזְכָּרִים[1180] כַּה"ח סי' ר"מ ס"ק ה'..

כב. יֵשׁ חֲסִידִים וְאֲנָשִׁי-מַעֲשֵׂה שְׂאִינָם מְשִׁמְשִׁים מִטּוֹתֵיהֶם בְּעִשְׂרֵת-יָמֵי-תְּשׁוּבָה, בְּלַיְל-הוֹשַׁעְנָא-רַבָּא, שְׁלִשָּׁה יָמִים קִדְּם שְׁבֻעוֹת, וּמֵרֵאשׁ-חֵדֶשׁ אָב עַד תִּשְׁעָה בְּאַב[1181] עִי' שְׁכַנָּה ג' בְּהַגְהוֹת הַטּוֹר א'.. וְיֵשׁ חֲסִידִים שְׂאִינָם חוֹשְׁשִׁים לָכֶּה, מְכִיּוֹן שְׁלֹא נִזְכָּרוּ לְאִסוּר בְּדַבְּרֵי הָאָר"י ז"ל[1182] כַּה"ח סי' ר"מ ס"ק ה'..

כג. מִתָּר לְשִׁמֵשׁ בְּשַׁבָּעָה-עֶשֶׂר בְּתַמּוּז, צוּם-גְּדִלְיָה, תַּעֲנִית-אֶסְתֵּר, וְעִשְׂרֵה-בְּטַבַּת[1183] שו"ע או"ח סי' תַּקְנ"נ סעי' ב'.. וּבַעַל-נֶפֶשׁ יַחְמִיר לְעַצְמוֹ לְנַהֵג בָּהֶם אֲבִלוֹת כְּמוֹ בְּתִשְׁעָה-בְּאַב[1184] מִשְׁנ"ב שֶׁ שֶׁ"ק ו', וְכַה"ח שֶׁ שֶׁ"ק י'..

כד. אִם הָיָה זְמַן טְבִילַתָּה שֶׁל הָאִשָּׁה בְּיָמִים הָאֵלּוּ שֶׁהַחְמִירוּ אוֹ שֶׁנִּהְגּוּ בָּהֶם אִסוּר תִּשְׁמִישׁ - אֵין לָהּ לְאַחַר אֶת טְבִילַתָּה, אֲלֵא תִטְבַּל וְתִשְׁמִישׁ בְּאוֹתוֹ לַיְלָה (חוּץ מִיּוֹם-כְּפֹר וְתִשְׁעָה-בְּאַב). וְכֵן הַיּוֹצֵא לְדַרְךָ אוֹ הַבָּא מִן הַדַּרְךָ, שֶׁאֵשְׁתּוֹ מִתְאַוָּה לוֹ וְחָיֵב בְּעוֹנְתָהּ, יִשְׁמֵשׁ בְּיָמִים הָאֵלּוּ. וְלֹא דוֹקָא אֵלּוּ, אֲלֵא כָּל מִי שֶׁמְכִיר בְּאֵשְׁתּוֹ שֶׁהִיא מְשֻׁדְּלָתוֹ וּמְרֻצָּה אוֹתוֹ וּמְקַשְׁטֵת עֲצָמָה בְּפָנָיו כְּדִי שִׁיתֵן דַּעְתּוֹ עָלֶיהָ - חָיֵב לְפַקְדָּהּ. וְכֵן מִי שֶׁרוֹאֶה שֶׁיִּצְרָהּ מִתְגַּבֵּר עָלָיו וְחוֹשֵׁשׁ שֶׁמָּא יִתֵּן דַּעְתּוֹ בְּנְשִׂימִים אַחֲרוֹת אוֹ שִׁיּוֹצִיא שַׁבָּת-זָרַע לְבִטְלָה - יְכוּל לְשִׁמֵשׁ[1185] עִי' מְקוֹרוֹת לְעִיל, וְעִי' טַהֲרַת יִשְׂרָאֵל סי' ר"מ ס"ק י"א וּבְמִקּוֹרוֹתיו.. גַּם מִי שֶׁעֲדִין לֹא קִיַּם מִצְוֹת פְּרִיָּה וְרִבְיָה (בְּן וּבֵת) אֵין לוֹ לְהַחְמִיר בְּכָל הָאִמּוֹר לְעִיל[1186] בְּאוֹר הַלְכָה סי' ר"מ ד"ה מְלִיל שַׁבָּת..

כה. המְשִׁימֵשׁ בְּלִיל-רֵאשׁ-הַשָּׁנָה יִטְבַּל בַּבֶּקֶר לְפָנֵי הַתְּפִלָּה [1187] מִשְׁנֵי"ב שֵׁם ס"ק ז', וּבֵא"ח ש"ר נֹצְבִים ט'..

כו. כְּשֶׁנֹּהֵג הָאָדָם בְּדַרְכֵי חֲסִידוּת וְעֹבֹדֵת ה', יִדַּע לְעַצְמוֹ שֶׁאֵין לוֹ לַעֲבֹר עַל קְצוֹ שֶׁל יו"ד מְדַבְּרֵי-תוֹרָה אוֹ מְדַבְּרֵי-סוֹפְרִים, בֵּין בְּדַבְּרִים הַנּוֹגְעִים לוֹ וּבֵין בְּדַבְּרִים הַנּוֹגְעִים לְאִשְׁתּוֹ. וְעַל כֵּן זֶה אָמְרוּ "וְלֹא עִם-הָאָרֶץ חֲסִיד" [1188] אֲבוֹת ב', ה'. לְכֵן מִי שֶׁמְבַטֵּל מִצְוֹת עוֹנֶה שֶׁחַיֵּב בָּהֶן מְדַאֲרֵיתָא בְּשִׁבְלֵי חֲסִידוּת - עֲתִיד לִתֵּן עַל כֵּף אֶת הַדִּין. וְכֵן מִי שֶׁחֲסִידוּתוֹ תִּגְרַם לוֹ "לְתוֹר אַחֲרֵי עֵינָיו", שֶׁהִיא עֲבֵרָה דְאֻרְיָתָא - אֵין בְּחֲסִידוּתוֹ כְּלוּם.

אָבֵל מִי שֶׁנִּשְׁאַף אוֹתוֹ רוּחוֹ וְנוֹהֵג דְרָכָיו בְּחֲסִידוּת וְעֹבֹדֵת ה', וְעוֹלָה בְּדַרְכֵי הַתּוֹרָה וְהִירָאָה וּבְדַרְכֵי שְׁסָלְלוֹ לְנוֹ חֲכָמֵינוּ ז"ל - קָדוֹשׁ יֵאָמֵר לוֹ, וְאִם יִנְהַג בְּדַרְכֵים אֵלוֹ תִּבּוֹא עָלָיו בְּרָכָה.

תְּשִׁיבָה בְּאוֹר

כז. אֵין לְאָדָם לְשִׁימֵשׁ בְּאוֹר, מִשּׁוּם צְנִיעוּת, בֵּין אִם זֶה אוֹר יוֹם, אוֹר לְבָנָה, אוֹר נֶר, חֲשִׁמַל וְכַדוּמָה.

כח. כְּשֶׁמִּתְרַד לְאָדָם לְשִׁימֵשׁ בַּיּוֹם (עַיִן לְעִיל סְעִיף י"ג), צָרִיךְ הוּא לְשִׁימֵשׁ בְּבֵית אָפֵל שֶׁחַלּוֹנוֹתָיו מְכֻסִּים וְכַדוּמָה, אֶף שֶׁאֵין בּוֹ חֲשִׁכָה מְחֻלָּטָה.

כט. תְּלַמֵּיד-חֶכֶם שֶׁצָּנוּעַ בְּדַרְכָיו וְאֵין חֲשִׁשׁ שֶׁיִּסְתַּפֵּל בְּמִקוּמוֹת מְצַנְעִים - יְכוּל לְשִׁימֵשׁ מִטּוֹת בְּאוֹר הַיּוֹם, כְּאֲשֶׁר הוּא מְכַסֶּה אֶת עַצְמוֹ וְאֶת אִשְׁתּוֹ בְּבִגְד [1189] שו"ע וּרְמ"א ס' ר"מ סְעִיף י"א. אֶךְ לֹא יַעֲשֶׂה כֵן אֶלָּא לְצַרְיָה גְדוּל [1190] רמב"ם ה' אִיסוּרֵי בִיאָה פֶּרֶק כ"א ה' י'. וְכֵן שֶׁאֵר כָּל אָדָם שֶׁחוֹשֵׁשׁ מִלְבוֹא לְיַדֵי חֲטָא, וְאֵין הַבֵּית אָפֵל - יְכוּל לְהִתְפַּסּוֹת כְּתַלְמִיד-חֶכֶם, וּבְלִבְדֵי שֶׁיִּזְהַר מֵאֵד כְּתַלְמִיד-חֶכֶם [1191] שֶׁעַר הַצִּיּוֹן ס' ר"מ ס"ק כ"ח..

ל. הַפְּסוּי צָרִיךְ לְהִיּוֹת מֵעַל לְרֵאשִׁים וּמִתַּחַת לְרִגְלֵיהֶם, בְּאִפְסָן שֶׁלֹּא יִרְאֶה מֵהֶם שׁוּם דְּבַר, וְהַמְכַסֶּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת אָטוּם, שֶׁלֹּא יִרְאֶה הָאוֹר בְּעֵדוֹ [1192] כַּה"ח ס' ר"מ ס"ק ע"א..

לא. כְּשֶׁאוֹר הַלְּבָנָה מֵאִיר בְּחֹדֶר וְאֵינוֹ מֵאִיר יִשִּׁירוֹת עֲלֵיהֶם, יֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁמִּתְרַד לְשִׁימֵשׁ בְּכִסּוּי, וְיֵשׁ אוֹסְרִים. לְכֵן עֲדִיף לְכַתְּחֵלָה לְסַגֵּר תְּרִיסִים אוֹ וְיִלּוֹנוֹת וְכַדוּמָה [1193] מִג"א ס' ר"מ ס"ק כ"ד.. וּבְשִׁעַת הַדְּחַק אֲפִשֶׁר לְהַקְלֵם אִם מִתְפַּסִּים בְּבִגְד כְּנֻזָּר לְעִיל, אֶף אִם אוֹר הַלְּבָנָה מֵאִיר עֲלֵיהֶם [1194] בֵּא"ח ש"ש וִירָא כ"ו..

לב. אִיסוּר לְשִׁימֵשׁ לְאוֹר הַלְּבָנָה תַּחַת כַּפֵּת-הַשְּׂמִימִים, אֶף שֶׁאֵינוֹ מֵאִיר עֲלֵיהֶם יִשִּׁירוֹת. וְכִשֶׁאֵין אוֹר הַלְּבָנָה מֵאִיר - מִתְרַד רַק בְּמִקוּם מְצַנְעַ שֶׁיֵּשׁ בּוֹ מְחִיצוֹת (עַיִן פֶּרֶק כ"ג סְעִיף א'). אוֹר כּוֹכָבִים אֵינוֹ נִקְרָא אוֹר לְעֵנָן תְּשִׁיבָה, אֶךְ כְּאֲשֶׁר אוֹר הַכּוֹכָבִים בְּהִיר וְחֻזָּק, יֵשׁ לְהִמְנַע מִלְשִׁימֵשׁ לְאוֹרָם [1195] מִג"א ס' ר"מ ס"ק כ"ד..

לג. אִיסוּר לְשִׁימֵשׁ לְאוֹר נֶר, מִנּוֹרֵת חֲשִׁמַל וְכַדוּמָה, אֶף-עַל-פִּי שֶׁמֵּאֲפִיל בְּטִלְיָתוֹ [1196] שו"ע או"ח ס' ר"מ סְעִיף י"א, וְהַמְשִׁימֵשׁ לְאוֹר הַנֵּר עָלּוּל לְגֵרָם לְבָנָיו לְהִיּוֹת נְכָפִים [1197] פִּסְחִים קי"ב ע"ב., וְאֲפִלוּ אִם אִשְׁתּוֹ מְעַבְּרָת [1198] כַּה"ח ס' ר"מ ס"ק ט'..

לד. אִם הַנֵּר נִמְצָא בְּחֹדֶר אַחֵר וּמֵאִיר לְחֹדֶר זֶה, יְכוּל תְּלַמֵּיד-חֶכֶם לְהֵאֲפִיל בְּבִגְד וּלְשִׁימֵשׁ. וְלֹא דוֹקָא חֹדֶר אַחֵר, אֶלָּא אֲפִלוּ אִם הַמְנוֹרָה אוֹ הַנֵּר נִמְצָאִים בְּאוֹתוֹ חֹדֶר, וְעֲשֶׂה מְחֻצָּה שֶׁמְחַלְקֵת אֶת הַחֹדֶר לְשְׁנֵי חֻלְקִים - הֵרִי זֶה כְּחֹדֶר אַחֵר וְיְכוּל תְּלַמֵּיד-חֶכֶם לְהֵאֲפִיל בְּבִגְד וּלְשִׁימֵשׁ.

מחצפה זו צריכה להיות ארפה כ-192 ס"מ [1199] כה"ח סי' ר"מ ס"ק מ"ד לפי ד' אמות כשכל אחת ארבעים ושמונה ס"מ. וגובהה 80 ס"מ לפחות [1200] עשרה טפחים, ומחצקת היטב שלא תנווד ברוח, אם יש שם רוח [1201] רמ"א ונו"כ שם..

אין לעשות בשבת מחצפה כזאת, אלא בתנאים מיוחדים [1202] שו"ע או"ח סי' שט"ו סעי' א' ונו"כ שם.. ועין בסעיף מ"ד.

לה. אם אינו יכול או אינו רוצה לכבות את המנורה או את הנר, יכסה את המנורה או את הנר בכלי או במגבת עבה וכדומה עד שיכסה האור ומתיר לשמש, ואפלו אם ישאר מעט אור עמום וחלש, אין בכך פלוג. ודבר זה יכול לעשותו גם בשבת וביום-טוב בלי פקפוק, ובלבד שיזהר שלא יכבה את המנורה או את הנר אגב מעשהו [1203] ט"ז ס"ק ב' ומג"א ס"ק ג' בסי' שט"ו..

לו. אם אי-אפשר בשום אופן לכבות את המנורה או את הנר או לכסותם, יש מתירים לתלמיד-חכם לשמש בכסוי בגד. ונוהגים להקל כמותם כשאינו משמש לשם הריון ואין אשתו מעברת [1204] כה"ח סי' ר"מ ס"ק ע"א..

לז. יש מתירים לשמש באור בבעילת-מצוה כשהפלה בתולה אף לחסידים ואנשי-מעשה, וטעמם הוא, פי בביאה זו בדרך-כלל אין האשה מתעברת, ואינה אלא לעשותה כלי, כדכתיב "פי בעליך עשיך" וגו' [1205] ישעיה נ"ד, ה', ואין על בעילה זו כל האזהרות דלעיל [1206] בא"ח ש"ש וירא כ"ו.. אף אין נוהגים בהתיר זה כלל, מחשש שמא תתנגנה עליו, כאמור לעיל. ובכל אופן, אם הבעילה קשה לו ואינו יכול לקיים את המצוה, ישאל שאלת חכם [1207] אחרונים. ובענין בעילת מצוה ביום, דינו כדן תלמיד-חכם כמבואר לעיל..

התכסות בשעת תשמיש

לח. כתוב: "שארה פסותה וענתה לא יגרע" [1208] שמות כ"א, י'.. "תני רב יוסף: 'שארה' - זה קרוב בשור, שלא ינהג בה מנהג פרסיים שמשמשין מטותיהן בלבושיהן" [1209] כתובות מ"ח ע"א.. לכן, "האומר אי אפשי אלא אני בבגדי והיא בבגדה - יוציא ויתן כתבתה. וכן אם היא אומרת אי אפשי אלא אני בבגדי והוא בבגדו - תצא בלי כתבה" [1210] שו"ע ורמ"א אה"ע סי' ע"ו סעי' י"ג ונו"כ שם.. שאין זו דרך חבה [1211] ריטב"א על כתובות מ"ז ע"ב.. אפלו אם עושין כן הבעל או האשה לשם צניעות, אין הם יכולים לכפות על בן-זוגם דבר זה [1212] שם..

אף אם שניהם רוצים בכך, יש אומרים דהוי מדת-צניעות [1213] עי' שו"ע סי' ר"מ סעי' ח'..

והמקבלים כתבו שיהיו שניהם ערמים, ולא יהיה חוצץ ביניהם שום דבר [1214] כה"ח סי' ר"מ ס"ק ס'.. אמנם אם רוב גופם ערם ורק מעט חוצץ אפלו מעל הדין, אין בכך משום חציצה [1215] הוד יוסף לרי"ח סי' ע"ה אות ב'..

והמקפידים ללבש טלית-קטן כל הזמן חוץ משעת רחצה, יניחו בשעת התשמיש את הטלית על צוארם שלא יחצץ ביניהם [1216] בא"ח ש"ר בראשית ט', שעה"כ נ"ב, ועי' ספר הלכה ח"א פרק ז'. כפנתוב: "ודבק באשתו והיו לבשור אחד" [1217] בראשית ב', כ"ד..

לט. צְרִיכִים לְכַסּוֹת עֲצָמָם בְּכֶסֶף אֶף כְּשֶׁמִּשְׁמָשִׁים בְּלִילָה, כִּי "מְלֵא כָּל הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ"^[1218] ישעיה ו', ג'. ועי' שו"ע או"ח סי' ג' סעי' י"ב, וְהַקְדוּשׁ בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנֵא אֶת מִי שֶׁמִּשְׁמָשׁ מִטְּתוֹ עָרוּם כְּשֶׁהוּא בְּלִתִּי מְכֻסָּה^[1219] וַיִּקְרָא רַבֵּה, מוּבָא בְּתוֹס' נִדָּה י"ז ע"א, דְּהֵי גִסוּת וְחֶסֶר צְנִיעוּת^[1220] עי' תוס' נדה שם.. דִּינִים אֵלֶּה הֵם בֵּין לְמִשְׁמָשִׁים בַּיּוֹם וּבֵין לְמִשְׁמָשִׁים בְּלִילָה, אֲלֵא שְׂבִיּוּם יֵשׁ לְהַקְפִּיד עַל כֶּסֶף בַּיּוֹתָר, כְּמִבְּאֵר בְּסֵעִיפִים כ"ט-ל'.

כסוי ספרי קדש

מ. אָסוּר לְשִׁמֵּשׁ בְּחֶדֶר שְׁיֵשׁ בּוֹ סֵפֶר-תּוֹרָה כְּתוּב עַל קֶלֶף בְּגִלְיָה, וְאֶפְלוּ אִם הַסֵּפֶר פָּסוּל לְקִרְיָה בְּצַבּוּר, כְּגוֹן שְׂאִין בּוֹ אֶת כָּל חֲמֻשֵׁת הַסִּפְרִים^[1221] שו"ע סי' ר"מ סעי' ו', ועי' ספר הלכה ח"א פרק ח'..

מא. אִם אֵין לוֹ חֶדֶר אַחֵר לְשִׁמֵּשׁ בּוֹ - יַעֲשֶׂה מְחֻצָּה בֵּין סֵפֶר-הַתּוֹרָה לְבֵין הַמִּטָּה.

גְּבֵה הַמְּחֻצָּה צָרִיךְ לְהִיּוֹת לְפָחוֹת כ־80 ס"מ, וְאֶרְכָּה 192 ס"מ.

מב. מְחֻצָּה זֹאת יְכוּלָה לְהִיּוֹת סָדִין אוֹ וִילוֹן שְׂאִינוֹ שְׂקוּף. וְאִם יֵשׁ רוּחַ בְּאוֹתוֹ מְקוּם, צָרִיךְ לְקַשְׂרָה שְׂלֵא תִנּוּד בְּרוּחַ^[1222] כה"ח שם ס"ק מ"ד-מ"ה..

מג. יֵשׁ מְקַלִּין בְּוִילוֹן מְרֻשֵׁת אוֹ שְׂקוּף. וְאִם סֵפֶר-הַתּוֹרָה מְכֻסָּה אוֹ אֵינוֹ נִרְאָה, אֶפְשָׁר לְהַקְל כְּמוֹתָם^[1223] מִשֵּׁנ"ב סי' ר"מ ס"ק כ"ה..

מד. אָסוּר לַעֲשׂוֹת מְחֻצָּה כְּזֹאת בְּשִׁבְתָּ. וְאִם הִיָּתָה עֲשׂוּיָה מֵעֵרֵב-שִׁבְתָּ וּפְתוּחָה טַפַּח אוֹ יוֹתֵר, מְתָר לְפְתִיחָה בְּשִׁבְתָּ. וִילוֹן סָגוּר, מְתָר לְפְתִיחוֹ בְּשִׁבְתָּ. כִּילָה שְׂעֵל-גִּבֵּי מִטָּה, חֲשׂוּבָה מְחֻצָּה לְעִנְיָן זֶה כְּשֶׁהִיא פְתוּחָה, וּמְתָר לְפְתִיחָה בְּשִׁבְתָּ.

מה. אָרוֹן סָגוּר בְּנִפְח 40 סָאָה, שֶׁהוּא אֲמָה עַל אֲמָה עַל שְׁלֹשׁ אַמּוֹת (כְּשִׁלִּישׁ מִטָּר מְעַקֵּב, 144/48/48 ס"מ) הוּי פְרָשׁוֹת לְעֲצָמוֹ, וְאִם הַסֵּפֶר מְנַח בְּתוֹכוֹ הוּי כְּבִחֶדֶר אַחֵר^[1224] מִג"א סי' ר"מ ס"ק י"ט.. אוּלָם יֵשׁ מְחֻמְרִים בְּאָרוֹן כְּזֶה אִם אֵינוֹ מְחֻבָּר לְקִיר^[1225] מִשֵּׁנ"ב שם ס"ק ל"ג, לְכֹן אִם יוֹצִיאֵנּוּ לְחֶדֶר אַחֵר, וְאִם אֵינוֹ יְכוּל יַעֲשֶׂה מְחֻצָּה אַחֲרָת, וְאִם אֵינוֹ יְכוּל גַּם שְׁנִיָּהֶם - יְכוּל לְשִׁמֵּשׁ^[1226] אַחֲרוֹנִים..

מו. יֵשׁ מְחֻמְרִים בְּשִׂאָר סִפְרִים מִכְּתָבֵי-הַקְּדֻשׁ כְּשֶׁהֵם כְּתוּבִים עַל קֶלֶף בְּגִלְיָה, כְּמִגְלַת-אֶסְתֵּר וְכְדוּמָה, לְהַחֲשִׁיבָם כְּסֵפֶר-תּוֹרָה^[1227] מִשֵּׁנ"ב שם ס"ק כ"ג, וְיֵשׁ מְקַלִּים לְהַחֲשִׁיבָם כְּסִפְרִים רְגִילִים^[1228] כה"ח שם ס"ק מ"ט, לְכֹן אִם יוֹצִיאֵם לְחֶדֶר אַחֵר, וְאִם לֹא - יְכַסֵּם בְּשִׁנֵּי כְסוּיִים^[1229] עי' כה"ח סי' מ' סעי' י"ז..

מז. חֶדֶר שְׁיֵשׁ בּוֹ סִפְרֵי-קְדֻשָׁה, גְּמָרוֹת, חֲמֻשִׁים מְדַפְּסִים, תְּפִלִּין, מְזוּזוֹת, קְמִיעוֹת וְכוּ' - מְתָר לְשִׁמֵּשׁ בּוֹ, וּבְלִבְד שְׂיַכְסֵם בְּשִׁנֵּי כְסוּיִים, אֶף שְׂלֵא יִהְיוּ שְׁנִיָּהֶם מִיְחָדִים לָהֶם, אֲלֵא אֶחָד מִיְחָד לָהֶם וְאֶחָד מְכֻסָּה מֵעֲלָיו אוֹ מִתְּחִתּוֹ^[1230] רמ"א סי' מ' סעי' ב'..

מח. כִּיס-תְּפִלִּין הַמְּנַח בְּתוֹךְ כִּיס-טְלִית, חָשׁוּב רַק כְּכֶסֶף אֶחָד^[1231] מִשֵּׁנ"ב שם ס"ק ז'.. וְיֵשׁ מְקַלִּין כְּשִׂאִין כִּיס-הַטְּלִית מִיְחָד גַּם לְתְּפִלִּין, אֲלֵא לְטְלִית, אֲלֵא שְׂאֵחֵר-כֶּף הַנִּיחַ בּוֹ תְּפִלִּין^[1232] כה"ח שם ס"ק י', י"ב, שְׁנִיָּהֶם כְּשִׂאִין כְּסוּיִים. כְּסוּי נִילוֹן שֶׁל תֵּיק הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין אֵינוֹ נִחְשָׁב לְכֶסֶף שְׁנֵי פְּאֻשֵׁר כְּנִתָּנוּ לְשִׁמִּירַת הַטְּלִית וְהַתְּפִלִּין. אֶף אִם בְּתַחֲלַת הַשְּׂמוּשָׁה הִתְּכַוֵּן שְׂיִשְׁמָשׁ כְּכֶסֶף שְׁנֵי וְלֹא לְשִׁמִּירַת הַתְּפִלִּין, אוֹ אִם חָשׁוּב שְׂיִשְׁמָשׁ רַק לְשִׁמִּירַת תֵּיק הַטְּלִית אוֹ הַתְּפִלִּין - נִחְשָׁב לְכֶסֶף שְׁנֵי.

מט. יש מקלין להחשיב פריכת-ספר ככסוי אֶחָד הַמִּיחָד לוֹ, וְאִם יִנָּחַם עַל הַפְּרִיכָה כְּסוּי נוֹסֵף, הַיּוֹי כְּשִׁנֵּי כְּסוּיִים. וְיֵשׁ חוֹלְקִים וּמְצַרִּיכִים שְׁנֵי כְּסוּיִים מְלַבֵּד הַפְּרִיכָה^[1233] מִשְׁנ״ב שֶׁם ס״ק ד׳. וְלִהְלֶכֶה, בְּסִפְרִים מְדֻפְּסִים יֵשׁ לְהַקְלֵם שְׁמִסְפִּיק כְּסוּי אֶחָד חוּץ מִהַפְּרִיכָה, אֲבָל בְּמַגְלוֹת כַּנִּל וּבְסִפְרִים כְּתוּבִים אֲשׁוּרִית בְּכַתֵּב-יָד אֵין לְהַקְלֵם^[1234] כֹּה ״ח שֶׁם ס״ק י״ד, ט״ז״.

נ. סִפְרִים הַנִּמְצָאִים מֵאַחֲרֵי מַחְצָה, אֵינָם צְרִיכִים כְּסוּי. סִפְרִים בְּעֲלֵי פְּרִיכָה הַנִּמְצָאִים בְּתוֹךְ אַרְוֹן שְׁיֵשׁ בּוֹ 40 סָאָה (עַץ סְעִיף מ״ו), נִחְשָׁבִים כְּנִמְצָאִים תַּחַת שְׁנֵי כְּסוּיִים^[1235] עַל כֹּה ״ח שֶׁם ס״ק י״ד, מִפְּיֹן שְׁאַרְוֹן נִחְשָׁב כְּמַחְצָה לְדַעַת מְסַפֵּר שְׁטוֹת^[1236] כֹּה ״ח ס״ר מ״ס ״ק נ״א״.

נא. כְּסוּי הַמִּיחָד לְכִסּוֹת סִפְרֵי-קִדְשׁ לְשֶׁם תְּשֻׁמִּישׁ וְכַדוּמָה, יִכּוֹל לְשֻׁמֵשׁ כְּכְסוּי שְׁנֵי וְאֵינּוּ נִחְשָׁב כְּכְסוּי הַמִּיחָד לְסִפְרֵי^[1237] מִשְׁנ״ב ס״מ ״ק ז׳״.

נב. בְּגֵד מְקַפֵּל נִחְשָׁב כְּשִׁנֵּי כְּסוּיִים. בְּגֵד עִם בְּטָנָה נִחְשָׁב כְּכְסוּי אֶחָד. שְׁנֵי בְּגָדִים הַתְּפוּרִים יַחַד (כְּצִפִּית), דִּינָם כְּכְסוּי אֶחָד^[1238] כֹּה ״ח ס״ר מ״ס ״ק נ״ג״.

נג. כְּשִׁמְכֹסֶה חֶפֶץ-קִדְשׁ, יִכּוֹל לְכִסּוֹתוֹ רַק מִלְּמַעְלָה וּמִצְדָּדָיו, אֲבָל אֵין צָרָךְ לְכִסּוֹתוֹ מִתַּחְתָּיו, אִם מִנַּח עַל מִדָּף וְכַדוּמָה¹⁰⁴.

נד. כְּשִׁמְכֹסֶה חֶפֶץ-קִדְשׁ בְּשִׁנֵּי כְּסוּיִים, אֵין לוֹ לְהַנִּיחוֹ עַל מִטָּתוֹ אֲלָא רַק אִם אֵין לוֹ מְקוֹם אַחֵר לְשִׁמְרוֹ. וְכִשְׁמִנְיָחוֹ עַל מִטָּתוֹ לֹא יִנָּחֶנּוּ אֲלָא לְמִרְאֲשׁוֹתָיו וְלֹא לְרַגְלָיו אוֹ מִן הַצְּדָדִים. וְטוֹב לְהַנִּיחוֹ מִתַּחַת לְפַר לְמִרְאֲשׁוֹתָיו, אֲךָ לֹא כְּנִגְדֵי רִאשׁוֹ מִמֶּשׁ^[1239] שׁו״ע או״ח ס״מ ״ס ע״ג וּבַכֹּה״ח שֶׁם״.

נה. מְזוּזָה הַמְּנַחֶת בְּקַפְסֵתָהּ בְּתוֹךְ עֵטִיפֶת-נִילוֹן וְכַדוּמָה, נִחְשָׁבֶת כְּמִנְחַת בְּשִׁנֵּי כְּסוּיִים, מִפְּיֹן שְׁהַעֲטִיפָה הַפְּנִימִית נּוֹעֵדָה לְשִׁמֵשׁ כְּכְסוּי מְפִנֵי בְּדוּיָה אוֹ כְּכְסוּי לְתִשְׁמִישׁ, וּבְפִרְט שְׁהַמְזוּזָה מִנְחַת בְּגָבָה עֲשָׂרָה טְפָחִים וְיֹתֵר^[1240] שׁו״ע יו״ד ס״ר רפ״ו ס״ע ב׳ וּבַט״ז ס״ק ה׳״.

נו. אִם הַמְזוּזָה מְכֹסָה בְּקַפְסֵתָהּ בְּלִבָּד, יֵשׁ לְסַגֵּר אֶת הַדְּלֵת לְפָנֵי הַתְּשֻׁמִּישׁ, כִּדֵּי שְׁהַמְזוּזָה תִּשְׁאַר מִחוּץ לְחֶדֶר וְלֹא יִשְׁמָשׁוּ בְּפָנֶיהָ. אֶפְשָׁר גַּם-כֵּן לְהַנִּיחַ עַל קַפְסֵתָהּ מִבְּחוּץ נִיר וְכַדוּמָה בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ, וְאִז הוּא כְּשִׁנֵּי כְּסוּיִים^[1241] עַל טַהֲרַת יִשְׂרָאֵל ס״ר מ״ס ״ק נ״ח וְכֹה ״ח ס״מ ״ק י״ג״.

נז. יֵשׁ מִתִּירִים לְשִׁמֵשׁ בְּחֶדֶר שְׁיֵשׁ בּוֹ סִפְרֵי-קִדְשׁ כְּשִׁמְתַּפְּסִים הַבְּעַל וְהַאֲשֵׁה עַד מֵעַל לְרִאשָׁם וּמִתַּחַת לְרַגְלֵיהֶם^[1242] מֵהַרשׁ״ק בְּשָׁנוֹת חַיִּים ס״ק י״ח, וְעַל כֹּה ״ח ס״מ ״ק י״ז, וְיֵשׁ אוֹסְרִים^[1243] רַב פְּעָלִים או״ח ח״א ס״ט״, וּבְשַׁעַת הַדְּחָק נִתֵּן לְהַקְלֵם כְּשִׁישׁ סִפְרִים שְׁאֵינָם סִפְרֵי-תוֹרָה^[1244] עַל כֹּה ״ח ס״מ ״ק י״ז, וּבְפִרְט אִם מִנְחִים בְּאַרְוֹן שְׁגָבָה עֲשָׂרָה טְפָחִים.

נח. פְּסוּקִים שְׁלֵמִים אוֹ מֵאַמְרֵי חֻכְמֵינוּ ז״ל אֶפְשָׁר לְתַלּוֹתָם בְּחֶדֶר שְׁנָה, אֲךָ רַק לְמַעְלָה מֵעֲשָׂרָה טְפָחִים מִהַמְּטָה, כִּי אַחֲרַת צְרִיף לְכִסּוֹתָם. אוּלַּם קִטְעֵי פְּסוּקִים אֶפְשָׁר לְתַלּוֹת אֲף בְּפָחוֹת מִכֵּן.

נט. תְּמוּנוֹת שֶׁל צְדִיקִים אֶפְשָׁר לְתַלּוֹת בְּחֶדֶר-שְׁנָה. אֲךָ תְּמוּנוֹת שֶׁל שְׂאֵר בְּנֵי-אָדָם, אֶפְלוּ קְרוּבֵי מִשְׁפָּחָה, לֹא יִתְלַם בְּחֶדֶר-שְׁנָה מִשׁוּם הִרְהוּר.

פָּרָק כֹּג – דְּבָרִים הַמוֹנְעִים תְּשֻׁמִּישׁ

חֶסֶד צְנִיעוּת

א. אף שֶׁאֲשַׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מִתְּרַת לוֹ, אֵין לוֹ לְשִׁמֵּשׁ בְּפִרְהוּסָהּ אוֹ בְּמִקּוֹם צְבוּרִי, בְּגָנִים וּבְפִרְדֵּסִים, כִּי דָבָר זֶה נִרְאֶה כְּזָנוּת^[1245] שׁו"ע אה"ע סי' כ"ה סעי' ד'. וּמַעֲשֵׂה בְּאָדָם שֶׁהֵטִיחַ בְּאֲשַׁתּוֹ (שֵׁם גָּנָאֵי לְתִשְׁמִישׁ) תַּחַת הַתְּאֵנָה, וְהִבִּיאָוּהוּ לְבֵית-דִין וְהִלְקוּהוּ, לֹא מִפְּנֵי שֶׁרְאוּי לְכָה, אֲלָא מִפְּנֵי שֶׁהִשְׁעָה רְאוּיָהּ לְכָה^[1246] סנהדרין מ"ו ע"א..

ב. וַיֵּשׁ לָהֶם לְהִיּוֹת צְנוּעִים בְּשַׁעַת תְּשֻׁמִּישׁ הַמְטָה וְלֹא לְפָרְסָם מַעֲשֵׂיהֶם. וְעַל אֲשֶׁה שֶׁמִּפְּרָסְמַת אֶת דְּבָר טְבִילְתָּה נֶאֱמַר: "אֲרוּר שׁוֹכֵב עִם כָּל בְּהֵמָה"^[1247] דברים כ"ז, כ"א. שׁו"ע ורמ"א יו"ד סי' קצ"ח סעי' מ"ח..

ג. מִדְּרָגוֹת יֵשׁ בְּצְנִיעוּת זוֹ, חֶלְקֵן חוֹבָה וְחֶלְקֵן רְשׁוּת: חוֹבָה עַל כָּל אָדָם שֶׁלֹּא לְשִׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בְּפְנֵי אֲנָשִׁים עֲרִים^[1248] שׁו"ע או"ח סי' ר"מ סעי' ו', וְעַי הַפְּרִטִים בְּדִינֵי אֲוֹרָחִים לְהִלֵּן סַעִי ה'-ז', וְאֶפְלוֹ אִם הָאֲנָשִׁים הָעֲרִים אֵינָם שְׁמִים יָב לְתִשְׁמִישׁ^[1249] כה"ח סי' ר"מ ס"ק מ"ב.. אֲבָל בְּפְנֵי יִשְׁנִים, מַעֲקָר הַדִּין מִתָּר. וְכֵן בְּפְנֵי תִינוֹק עַר כְּבֹן שְׁנָה, שְׁנֵתִים, שְׁאִינוֹ יוֹדֵעַ לְדַבֵּר, מַעֲקָר הַדִּין מִתָּר. לְמַעַלָּה מִגִּיל זֶה, אֲסוּר^[1250] שׁו"ע שֵׁם סַעִי ו'. הַמְשֻׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ עַל מְטָה שֶׁתִּינוֹק יִשֵּׁן בָּהּ לְמַרְגְּלוֹתָיו - אוֹתוֹ תִינוֹק נִכְפָּה. וְדוֹקָא קָטָן מִפְּנֵי שְׁנָה. וְאִם מִנִּיחַ יָדוֹ עָלָיו, מִתָּר^[1251] שׁו"ע שֵׁם סַעִי ט"ז..

ד. מִדַּת-חֶסֶדוֹת הִיא שֶׁלֹּא לְשִׁמֵּשׁ אֶפְלוֹ בְּפְנֵי תִינוֹק^[1252] נְדָה י"ז ע"א, כה"ח שֵׁם ס"ק צ"ב,, אֲלָא יִשְׁמָשׁוּ בִּיחוד גְמוּר שֶׁכָּל דַּעְתָּם תִּהְיֶה מְפִנִית זֶה לְזֶה וְלֹא לְדַבְרִים אַחֲרִים.

וְהַגְמָרָא מְסַפֶּרֶת שֶׁגְדוּלֵי הַחֲכָמִים לֹא הָיוּ מְשֻׁמְשִׁים מִטוֹתֵיהֶם אֶפְלוֹ בְּפְנֵי בַעֲלֵי-חַיִּים, עַד כְּדֵי כֵן שֶׁהָיוּ מוֹצִיאִים מִחֲדָרָם אֶפְלוֹ עֲכָבָרִים וְזַבּוּבִים. וְ"אֶמַר רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן יוֹחָאֵי: אֲרַבְעָה דְּבָרִים הִקְדוּשׁ-בְּרוּךְ-הוּא שׁוֹנָאָן וְאֵנִי אֵינִי אוֹהֵבֵן וְכוּ', וְהַמְשֻׁמֵּשׁ מִטָּתוֹ בְּפְנֵי כָל חַי"^[1253] נְדָה ט"ז ע"ב - י"ז ע"א, כה"ח סי' ר"מ ס"ק מ"ג..

לְכֵן יֵשׁ לְאָדָם לְסַלֵּק כָּל הַגּוֹרְמִים הַמְטָרִידִים אוֹתוֹ שֶׁלֹּא יִסִּיחַ דַּעְתּוֹ לְדַבְרִים אַחֲרִים, וּבְמִיחָד לֹא לְנָשִׁים אַחֲרוֹת.

אוֹרְחִים

ה. אוֹרְחִים אֲסוּרִים לְשִׁמֵּשׁ מִשׁוּם צְנִיעוּת, שְׁמָא יִרְגִישׁוּ בָּהֶם בְּנֵי-הַבַּיִת, וְכֵדִי שֶׁלֹּא יִתְלַכְּלוּ סְדִינּוֹ שֶׁל בַּעַל-הַבַּיִת.

ו. אִם יֵשׁ לְאוֹרְחִים חֶדֶר סָגוּר וּמִיחָד לָהֶם, וּבְרוּר שֶׁאֵין נִכְנָסִים שָׁם בְּנֵי-הַבַּיִת, וְאֵינָם שׁוֹמְעִים אֶת שִׁנְעֵשָׂה שֵׁם - יְכוֹלִים לְשִׁמֵּשׁ, וּבְלִבְד שֶׁיִּשְׁמָשׁוּ עַל סְדִין אוֹ מִגְבַּת שֶׁלָּהֶם^[1254] שׁו"ע סי' ר"מ סעי' י"ג ובכה"ח שֵׁם ס"ק פ"ו, מִשְׁנ"ב ס"ק נ', נ"א..

ז. אִם יֵשׁ סְפָרִים בְּאוֹתוֹ חֶדֶר וְאֵינָם יְכוֹלִים לַעֲשׂוֹת מְחַצָּה, אוֹ שֶׁאֵין לָהֶם סְדִינִים מְשֻׁלָּהֶם - אֵין לָהֶם לְשִׁמֵּשׁ אֶפְלוֹ בְּלִיל טְבִילְתָּה, וְצָרִיכִים לְמַחֵל זֶה לְזֶה וְלֹא לְבוֹא לִידֵי מְחַלְקָת.

ח. אם יש חשש של הוצאת זרע לבטלה וכדומה, יש להקל בגליל טבילתה וכדומה, ובלבד שיכסו את הספרים. ואם אי-אפשר בכך, יתכסו מעל לראשם ומתחת לרגליהם^[1255] אחרונים. ועי' לעיל בפרק כ"ב "כיסוי ספרי קודש" ..

אחר בית הכסא

ט. הבא מבית-הכסא, אל ישמש מטתו עד שישקה טעור הלוח חצי מיל (כ-9 דקות), מפני שיש בית-הכסא מתלונה אליו. ואם ישמש, הוי לה בנים נכפים^[1256] גיטין ע' ע"א, מסכת כלה פרק ב', ועי' כסא רחמים שם.. ודוקא בית-כסא קבוע, אבל הנפנה לצרכיו בשדה או בבית-כסא עראי, אינו צריך להמתין^[1257] משנ"ב סי' ר"מ ס"ק נ"ד..

המתעורר משנתו

י. מי שמתעורר בקשוי אבר מחלומו לא יבעל באותו קשוי, כי אין קשוי זה מאשתו, ויגרם נזק לו ולבניו שיולדו מכך. ואם מרבה תאותו, ימתין עד שימות האבר מקשוי החלום ואחר-כך יבעל^[1258] משנ"ב סי' ר"מ ס"ק נ"ד בשם האר"י. ועי' בכה"ח שם ס"ק כ"ו.. ואם חושש שיצא זרע לבטלה, מתר לבעל מיד.

בעת חלשה

יא. "הואיל והיות הגוף בריא ושלים מדרך השם הוא, שהרי אי-אפשר שיבין או ידע דבר מדיעת-הבורא והוא חולה, לפיכך צריך להרחיק אדם עצמו מדברים המאבדין את הגוף, ולהנהיג עצמו בדברים המברין והמחלימים". "שכבת-זרע היא כח-הגוף וחייו ומאור-העינים, וכל שתצא ביותר הגוף פלה וכחו פלה וכו', הוא שאמר שלמה בהכמתו: 'אל-תתן לנשים חילך'^[1259] משלי ל"א, ג'^[1260]" רמב"ם הלכות דעות פ"ד ה"א והי"ט..

לכן עונת תלמידי-החכמים מליל-שבת לליל-שבת, שבשבת כחו של אדם חוזר ומתחדש, ולא יחלש ולא יאנה לו כל רע, לפי שכבר קבל כח שיוכל להשפיע ממנו. ולפיכך אמר: "אשר פריו יתן בעתו (ליל-שבת) ועלהו לא-יבול, וכל אשר-יעשה יצליח"^[1261] תהלים א', ג'. רמב"ן אגרת הקודש פרק ג'..

יב. אדם חולה אסור לישמש עד שיבריא ויתחזק ויחזר לאיתנו^[1262] כה"ח סי' ר"מ ס"ק פ"ט..

יג. מי שהקיז דם, לא ישמש באותו יום. וכן מי שהתעייף ביותר, כגון שחזר מטייל רגלי, או שהתעסק בדבר המצריך כחות גופניים, לא ישמש באותו יום או ביום שלפניו, כדי שיתחזק וישמר גופו בריא ושלים לעבודת ה'. וצריך לבקש מאשתו הסכמה ומחילה, ולפיסה על כך^[1263] עי' מגן אברהם סי' ר"מ ס"ק כ"ט. (תרוימת-דם כיום דינה כדין מקיז דם).

יד. לא יבעל והוא שבע ובטנו מלאה, ולא כשהוא רעב, אלא כשיתעפל המזון שבמעיו. לא יבעל בעמידה ולא בשיבה, אף שצבר זה מתר, אלא בשכיבה, כאמור לעיל^[1264] עי' שו"ע סי' ר"מ סעי' ט"ו. בפרק כ"ב סעיפים א'-ג'.

טו. לא יעמד מיד אחר התשמיש אלא עד שינוח מעט ויחזר כחו אליו^[1265] שבת קכ"ט ע"ב, כה"ח יו"ד סי' קט"ז ס"ק ט"ף, ועי' כה"ח סי' ר"מ ס"ק ס"ג..

טז. כל הנוצל בעת חלשה, יכול לגרם ספנה גם לבניו שיולדו מאותה ביאה^[1266] גיטין ע' ע"א..

יז. כל הדברים שאסורים משום חלשה, מתרים כשיש חשש הוצאת שכבת-זרע לבטלה.

בַּעַת צָרָה

יח. אין לאדם לשמש מטתו בזמן שהצבור שרוי בצער - מלחמה, רעב, וכדומה - אף-על-פי שהוא אינו נפגע ישירות מכך^[1267] עליו בשו"ע או"ח סי' תקע"ו המברר אילו צרות בכלל. שו"ע או"ח סי' ר"מ סעי' י"ב ובסי' תקע"ד סעי' ד' ה'..

ועל חמרת דבר זה אומרת הגמרא^[1268] תענית י"א ע"א: "תנו רבנן, בזמן שישראל שרוי בצער ופרש אחד מהן (ולא הצטער בצער), באין שני מלאכי-השרת שמלוין לו לאדם, ומניחין לו ידיהן על ראשו ואומרים: פלוני זה שפרש מן הצבור, אל יראה בנחמת צבור". ועל דבר זה אמר הנביא ישעיהו (כ"ב, י"ד): "ונגלה באזני ה' צבאות, אם-יכפר העון הזה לכם עד-תמתון".

יט. תשמיש האסור בעת צרת הצבור אינו אלא זה המכון לתענוג, אבל מי שאין לו בנים, או שיש לו אן לא קיים עדין מצות פריה ורביה (בן ובת), או מי שחושש להוצאת זרע לבטלה, או שחושש להרהור באשה אחרת - מתיר לשמש, ובלבד שלא יכון לתענוג אלא לאותו דבר הצריך לו^[1269] כה"ח סי' ר"מ ס"ק פ"ב-פ"ג..

כ. בעת צרת הצבור יש אומרים שמתיר לשמש מטתו בליל טבילה^[1270] שו"ע או"ח סי' תקע"ד סעי' ד', ויש אומרים^[1271] מגן אברהם שם ס"ק ה'.. ויש להחמיר בשנות-רעבון, אבל בשאר צרות יש להקל^[1272] עליו כה"ח סי' ר"מ ס"ק פ"ה..

בַּעַת אַבְלוּת

כא. אסור לאבלים לשמש תוך שבעת ימי אבלות, אן מתרים באותם ימים בשאר דברי קרבה - אכילה משלחן אחד וכדומה - כמפרט בדיני הרחקות. וראוי להחמיר שלא להתחבק ולהתנשק באותם ימים, ושלא לישון באותה מטה אפלו כל אחד בבודו.

כב. דין זה קיים בין באבלות שולו בין באבלות שלה, בין באבלות על הורים, ובין על בן, בת, אח או אחות. ורק תוך שבעת ימי האבלות^[1273] שו"ע יו"ד סי' שפ"ג סעי' א'..

כג. אבלות דחוייה ברגל דינה באבלות רגילה לענין אסור תשמיש^[1274] שו"ע או"ח סי' תקמ"ח סעי' ד'..

כד. לחתן אבל או אונן יש דינים מיוחדים, וראוי במקרה כזה לשאל שאלת חכם.

פָּרָק כַּד – אַחַר הַתְּשִׁיבָה

קִימָה

א. אחר תשמיש אין לאדם לקום מיד, אלא ימתין מעט עם אשתו, כדי שלא יראה כאלו נגמרה חבתו אליה בעצם הביאה, אלא ש"אהבתו אינה תלויה בדבר".

ב. יש אומרים שאחר פחצי שעה ראוי לעבר ממטתה למטתו כדי שלא יהרהר או יוציא זרע בהיותו קרוב אליה קרבת בשר כל הלילה [1275] עי' כה"ח סי' ר"מ ס"ק ס"ג. ויש אומרים שאינו צריך [1276] עי' שו"ע או"ח סי' ע"ג סעי' ב' ובנו"כ שם. וכל אדם המפיר בעצמו שעלול הוא לבוא על-ידי-כף לאסורים, לא ישכב עמה בקרוב בשר כל הלילה.

נטילת ידים

ג. אחר התשמיש יש לשניהם לטל ידיהם [1277] שו"ע או"ח סי' ד' סעי' י"ח, מפני טמאת שכבת-הזרע. ובנטילה זו יש אומרים שצריך לטל שלש פעמים לסרוגין בלא כלי, ויש אומרים פעם אחת ללא כלי [1278] עי' כה"ח ד' ס"ק א"א-ס"ב, ומשנ"ב שם ס"ק ל"ט, ונוהגים לטל שלש פעמים בלא כלי.

ד. אין אסור ללכת ארבע אמות בלי נטילה זו, ואף אין אסור לנגע בכל הדברים שאסורים לפני נטילת-ידים שחרית, כיון שאין דרגות הטמאה והרוח הרעה שוות, אבל יש לטל רביעית מים לפחות (רביעית פ-86 סמ"ק). ויש להזדרז בנטילה זו, כדי שהרוח הרעה לא תשנה עליו הרבה זמן [1279] עי' כה"ח שם ס"ק א"א, ס"ג, ומשנ"ב שם ס"ק ל"ח. ואין לברך על נטילת-ידים זו.

רחיצה

ה. אין להזכיר שום דבר שבקדשה כל עוד הזרע עליו, בין לח ובין יבש [1280] כה"ח סי' ר"מ ס"ק נ"ו, לכן ישטפנו במים או נגבנו היטב בבגד רטב קדם שיקרא קריאת-שמע שעל המטה. ובשבת שאינו יכול לנגבנו בבגד רטב (מחשש פבוס או סחיטה) - יקנחנו היטב בבגד יבש, או ישפך על אותו מקום מים, ואחר-כך ינגבנו [1281] שו"ע או"ח סי' ע"ו סעי' ד', ספר הלכה ח"ב פרק י"ד סעי' ח'..

קריאת שמע

ו. אלה המשמשים מטתם אחר חצות, יקראו קריאת-שמע שעל המטה קדם חצות בזמנה, ויברכו ברפת "המפיל" ללא הזכרת שם ומלכות, ויקראו קריאת-שמע שנית, כדי שישנו מתוך דברי-תורה [1282] כה"ח סי' ר"מ ס"ק ד', וסי' רל"ט ס"ק י'..

ז. אלה המשמשים מטתם קדם חצות, ירחצו עצמם ויטלו ידיהם אחר התשמיש, ואחר-כך יברכו "המפיל" ויקראו קריאת-שמע כמנהגם. ואם ברכו "המפיל" וקראו קריאת-שמע ואחר-כך התאוו הוא או אשתו לתשמיש - יכולים לשמש, ואחר התשמיש ירחצו עצמם, יטלו ידיהם, ויקראו או יהרהרו קריאת-שמע בלבד, כדי לישון מתוך דברי-תורה [1283] כה"ח סי' רל"ט ס"ק י'..

ח. יש נוהגים תמיד לברך ברפת "המפיל" בשם ומלכות, ויש נוהגים שלא לברכה בשם ומלכות [1284] כה"ח סי' רל"ט ס"ק ז'-ח'.. ובכל מקרה מי שחושש שפא יתאווה הוא או אשתו לתשמיש אחר קריאת-שמע, לא יברכנה בשם ומלכות.

כמו כן אין לברך בשם ומלכות אחר חצות [1285] עי' ספר הלכה ח"ב פרק כ"ד סעי' נ"ו..

הנקה

ט. אשה מינקת לא תשמש אלא בשעה שהתינוק ישן, אף-על-פי שהוא בחדר אחר ואינו על מטתם.

י. אחר התשמיש לא תיניק את היגד עד אחרי שעור הליכת שני מילין (36 דקות). אם התינוק התעורר והוא בוכה ומצטער, יכולה להיניקו אחרי שעור הליכת מיל (18 דקות) [1286] משנ"ב סי' ר"מ ס"ק נ"ד. כה"ח שם ס"ק צ"א בשם הזוהר המובא בב"י.. ואם בוכה ביותר, תטל ידה ותיניקנו מיד [1287] סידור בית יעקב, חדר המיטות, פרק ז' חוליה ג' אות י"ב..

טבילה

יא. ישתדל האדם לטביל אחר תשמיש-המטה ביום התשמיש, כדי להתפלל וללמד בקדושה ובטהרה, וזה מנהג יפה שאין למעלה הימנו, כדי שיעלו תפלתו ותורתו למעלה בקדושה ובטהרה [1288] עי' כה"ח סי' ע"ו ס"ק כ"א-כ"ב.. וישתדל אדם בדבר זה בפרט ביום השבת, כדי שיקבל תוספת קדושת-שבת של היום בגוף טהור [1289] בא"ח ש"ש וירא כ"ו.. ודבר זה חשוב במיוחד אם הוא משמש בלילי-ראש-השנה [1290] משנ"ב סי' ר"מ ס"ק ז', בא"ח ש"ר נצבים ט'..

יב. פשיטתהג האדם בשעת קיום העונה ככל הכתוב למעלה ויקדש עצמו בתשמיש-יקדשו אותו מלמעלה, ומבטח שיהיו לו בנים צדיקים, והרמב"ן וחכמי-האמת ערבים בדבר [1291] סידור בית יעקב שם אות כ"ב..